2794 /2818

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
RédactionetAdministration :32Rue de Trévise,Paris 9e
Tél. : PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
1
ՅՈՒՆԻՍ
★
MARDI
1 JUIN
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7383 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2794

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

•

— « Զղոյչ փորէ, քիչ փորէ, հասակիդ չափ» : (Հայկական առած) :

Աբէլ Նազարեան մտածեր է այս տար – բական խրատը, իր Ֆրանսերէն պարա – տագիրը մրոտած առեն :

Կեղծարարը միշտ ալ այսպէս եղած է, իր հրապարակային ելոյթներուն մէջ, տարիներու ընթացքին :

Այդ պատճառով ալ, իր փորած հողը նախ իր վրայ կը թափի, պատմական ճշ – մարտութեանց քարերը զարնելով իր դլխուն :

Իր զրպռիչ չոչորթապատումը կը ձգտի այն տպաւորութիւնը ձգել թէ Ռուսը Հա – յաստանի դուռներուն առջեւ կեցած էր իբրեւ արծուն եւ հաւատարիմ պահակ, բայց «Դաշնակները» ճամբեցին, իրենց ճակատագիրը կապելով բախտին կամ ... Թուրքին հետ :

Եւ այս առասպելը դրի կ'առնէ առանց կարմրելու : Գիտնալով հանդերձ որ, բոլշեւիկը ինք բերաւ Հայաստանի սրտին վրայ նոտեցուց Թուրքը : Բանիւ եւ գործ – քով :

Փորձենք դասաւորել դէպքերը.—

Ռուսական առաջին յեղափոխութիւնը կը պայթի 1917 Փետրուարին :

Օրուան իշխանութիւնը (Կերենսկի · եւն.) կ'որոշէ չարունակել պատերազմը, վերակազմելով բանակը :

Այս առթիւ կարգադրութիւններ կ'ընէր նաեւ, Կովկասի եւ արեւմտեան Հայաս – տանի մասին :

Այս վերջին երկրամասը ամբողջովին ռուսական դրաման տակ էր, Սեւ Ծովու ափերէն մինչեւ Վասպուրական :

Երկիրը վարելու համար, կը նշանակ – ուի մարզպան մը, զօր · Ակերխանով, իսկ օդնական՝ Բժ · Զաւրիեւ : (Կոմիսարիատ) :

Առաջինաբար կը կազմակերպուին վարչական – տնտեսական գործերը : Հաղ – մաթիւ տարագիրներ, կը վերադառնան, նոր բոյներ կազմելով : Տնտեսին աշ – խատանք : Վարուցան եւ վերաշինութիւն :

Հաղիւ չունչ պիտի առնէին, երբ նոյն տարուան հոկտեմբերին կը պայթէր բոլ – շեւիկեան յեղափոխութիւնը, արձակելով խելագար նշանախօսքը, « Դէպի տուն » , — առաջին պատմական ճշմարտութիւնը այս ամբողջ ողբերգութեան մէջ :

Յաղթական բանակը խուժանի վերած – ուելով, ամէն բան կը ձգէ եւ կը սուրայ դէպի տուն, առանց եւեին նայելու :

Ճակատը կը խորտակուի վերէն վար, մասնաւորապէս արեւմտեան Հայաստանի եւ Կովկասի մէջ :

Կը ստեղծուի դժոխային լաբիւրինթոս մը, խուճապահար բազմութիւններով :

Մարդիկ չեն հաւատար իրենց տեսա – ծին եւ օդնութիւն կը սպասեն լեռներէն, դետերէն :

Միեւնոյն առեն ղեկադոյն ճիզեր կը փորձուին, նոր զօրամասեր կազմելու եւ կուիւը չարունակելու համար, հայկական փոքրաթիւ ուժերով :

Թէ ճակատ պիտի պաչպանէին եւ թէ միջոցներ պիտի ճարէին, խուճապահար ժողովուրդը այլեւս փոխադրելու համար, ձիւն – ձմրան :

Ի՞նչ օդուտ : Ո՞ր մէկ ճեղքը փակել : Ո՞ր մէկ պահանջը գոհացնել :

Մանաւանդ որ, կովկասեան հարեւան – ներն ալ ճամբան կը հարթէին դանդան դաւերով, փութացնելու համար թրքա – կան յառաջխաղացութիւնը :

Սեպուհ իր Ցուշերուն մէջ կը գրէ թէ Մուրատ իրմէ օդնութիւն կը սպասէր եր – զնկայէն, ինք՝ Մուրատէն, Բաքերդի մէջ...

Ռուսական ցիրուցան բանակը չորս – պինդ կը սուրար դէպի տուն, թշնամի զօրքը եւ խուժանն ալ հետեւէն, դէպի Ա – րարատեան դաշտ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՓՈՐՁԵՐ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

•

ՄՈԼՈԹՈՎ ՄՈՍԿՈՒԱ ԳՆԱՑ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Վերջին լուրերու համաձայն, կարելի եղած է դրական եզրակացութեան մը յանդիլ, կրակը դադրեցնելու համար Հնդկաչինի մէջ : Մօտերս ուղղակի պիտի բանակցին Ֆրանսայի եւ Վիէթմինի սպա – յակոյտները, ճշդելու համար զինադա – դարի պայմանները :

Մ · Մոլոթով արտաքին նախարարը, Պ · Մոլոթով, յանկարծ Մոսկուա մեկնե – ցաւ կիրակի օր, առանց որեւէ բացա – տրութիւն տալու : Անչուշտ զացած է խորհրդակցելու իր կառավարութեան հետ, քանի որ մօտակայս կը համարուի համաձայնութիւն մը՝ Հնդկաչինի պատե – րազմը վերջացնելու համար : Շարաթ օր – ուան ժողովէն վերջ, արեւմտեան շրջա – նակներուն մէջ այն տպաւորութիւնը կը տիրէ թէ կարելի պիտի ըլլայ կարգա – դրութեան մը յանդիլ մինչեւ երկու չա – բաթ : Մոլոթով յայտնած է թէ կը յու – սայ ժընեւ վերադառնալ երեք – չորս օ – րչն : Իրմէ առաջ, Մ · Նահանդներու, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ արտաքին նախա – րարներն ալ իրենց երկիրները վերադար – ձան, խորհրդակցելու համար : Մոլոթով Մոսկուա հասաւ կիրակի դիշեր : Իր բա – ցակայութեան առեն խորհրդային պատ – ուիրակութեան պիտի նախագահէ փոխա – նորդը, Պ · Կրոմիքօ :

Երէկ խորհրդաժողովը պիտի քննէր քաղաքական խնդիրները, ճշդելով դինա – դադարի չրջանները, զործադրութեան եւ հսկողութեան եղանակները եւն : Եթէ համաձայնութիւն զոյանայ դինադադարի կէտերու մասին, արտաքին նախարար – ները պիտի ճշդեն զանազան մանրամաս – նութիւնները, քաղաքական յանձնաժողովի մը յանձնուելով կարգ մը խնդիրներու լուծումը : Այն առեն նախարարները պի – տի ձեռնարկեն վերջնական կարգադրու – թեան, խորհրդակցելով իրենց կառավա – րութեանց հետ :

Իրագեկներ հաւանական չեն զոներ որ Ջինոյինները զադրեցնեն Հնդկաչինի պա – տերազմը : Միւս կողմէ արեւմտեան պե – տութիւնները տակաւին ճշդած չեն իրենց վերջնական քաղաքականութիւնը, — Գե – րադոյն ճի՞գ մը փորձել զոնէ մասամբ սպառելու համար Հնդկաչինը թէ բոլո – րովին ձեռնթափ ըլլալ : Ամէն պարագայի մէջ, կ'ուզեն ժամանակ չահիլ, իրենց ը – նելիքը որոշելու համար :

Շարաթ օրուան դնդիակ նիստը չորս ժամ տեւեց, քուէարկելով Պ · Իրընի բա – նաձեւը, որ չատ մը անորոշ կէտեր կը պարունակէ : Այս առթիւ հրատարակ – ուած զեկոյցը կ'ըսէ թէ երկու ճակատնե – րու հրամանատարութեանց ներկայացու – ցիչները անմիջապէս պիտի բանակցին թէ Ժընեւի եւ թէ Հնդկաչինի մէջ, ժողովին հաղորդելով իրենց եզրակացութիւնները :

Բանաձեւին քուէարկութենէն եաք, խորհրդային պատուիրակութիւնը յայտ – նեց թէ որուած որոշումը սկզբնաւորու – թիւն մըն է եւ թէ Լաոսի եւ Քամպոճի խնդիրը պիտի քննուի աւելի վերջը :

× Մինչ այս մինչ այն, զինուորական պատրաստութիւնները կը չարունակուին երկու կողմէն ալ : Ֆրանսական հրամա – նատարութեան խնդիրը տակաւին չէ կարգադրուած : Տեղական թերթերը կը դրեն թէ կառավարութիւնը նորէն դիմած է մառեչալ Ժիւէնի, խնդրելով որ մա – նաւոր պաչտօն մը ստանձնէ Հնդկաչինի մէջ, դոնէ առժամաբար : Որոշուած է ամ – րողջովին պաչպանել Թոնքինի աւելման : Ֆրանսական զօրքը վճռական դործողու – թիւն մը կատարելով, փրկեց կարեւոր դիրք մը, ելէն – Ֆու :

× « Էքսփրէս » չարաթաթերթին վեր – ջին թիւին բռնադրաւման խնդիրը կը քն – նուի ձեռնհաս իշխանութեան կողմէ : Ընկերակից պետութեանց նախարարը, Պ. Մարք Ժաքէ հրաժարեցաւ, նամակ մը դանուած ըլլալով, « Էքսփրէս »ի խմբա – դրատան խուղարկութեան առեն : Այս առթիւ Պ · Ժաքէ դիր մը ուղղած է վար – չապետին, հետեւեալ բովանդակու – թեամբ.— « Այդ նամակին յայտնութիւնը կ'ապացուցանէ թէ եւ հաւանութիւն յայտնած եմ յօդուածաչարքով մը հրա – տարակելու կարծիքներ որոնք իմս եզած են հրատարակութեան առեն» : Նախա – րարը « իր պատուոյն վրայ կ'երդնու թէ թերթին հրատարակած վերջին տեղեկու – թիւնը իրմէ չի բխիր» :

Տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ Պ · Ժաքէ համաձայն չէր դաւիճին քա – ղաքականութեան, Հնդկաչինի մասին : Ամիսներ առաջ հրապարակաւ խնդրած էր ընդունիլ Հօ Շի Մինի բանակցութեան ա – ռաջարկը, բայց վարչապետը մերժած էր :

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

•

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

Սրտառուչ բան մը ունի Տարօնցիներու հայրենասիրութիւնը : Նոյն իսկ այն որ « տեղական » կը կոչուի :

Սակաւաթիւ համրանք մը կը կազմեն անոնք, Փարիզի մէջ : Միշտ ամուր կապ – ուած՝ իրենց հայրենի յիշատակներուն :

Հանդէս մը սարքեր են այս շաբաթ, Հրայր – Դժոխքի սպանութեան 50ամ – եակին առթիւ :

Անմիջապէս խնդրեցին որ Ցառաջն ալ բացառիկ թիւ մը տրամադրէ :

Մէկ հրաւէրի վրայ, արդէն իսկ տա – ցած եօթ հինգ – վեց գրութիւններ, բո – լորն ալ Տարօնցիներու ստորագրու – թեամբ :

Ո՛ւր էր որ ուրիշ Հայր · Միութիւններ կամ հայրենակիցներ ալ նոյն նախաձա – խնդրութիւնը ցուցնէին, ոգեւորելով նոր սերունդը :

Սերաստիոյ « Մուրատ »ն ալ պարբերա – բար ձեռնարկներ կը կատարէ, որոնք ծա – ւօք են Ցառաջի ընթերցողներուն :

Իսկ անդին կան « մնացորդներ » որոնք տարօրինակ թմրութեան մը մատնուած են : Տեսակ մը լճացում :

Օրինակ՝ Բարձր Հայքը եւ Կիլիկեան շրջանը :

Առաջինը բիչ – շատ կենդանութիւն կը յայտնէ Մարսէյլի մէջ :

Երկրորդը, որ երբեմնի այնքան եռանդ կը ցուցնէր իր ընդհ · Միութեամբ, յան – կարծ կանգ առաւ :

Դեռ կան ուրիշներ որոնք մղիչ ուժի մը կը կարօտին :

Անշուշտ միայն հանդիսաւոր առիթները եւ տարեդարձները բաւական չեն, ամրա – պնդելու համար կապերը՝ սերունդէ սե – րունդ :

Անհրաժեշտ են հիմնական ձեռնարկ – ներ, — պատմութիւն եւ յիշատակարան, ոգեկոչելու համար անցեալը, իբրեւ ներ – շնչման աղբիւր :

Այս գետնին վրայ, եռանդուն աշխա – տանքի մը լծուած են Ֆրանսայի եդեսա – ցիներն ալ, գործակցելով Լիբանա – նի Հայր · Միութեան որ ձեռնարկած է պատկառելի հատոր մը հրատարակելու :

Պիտի ուզենք որ նոյն աշխատանքին ձեռնարկէին Սեւ Ծովու ցիրուցան բե – **կորները :**

Անհատ մը, Միսաք Թորլաքեան, ճամ – բուն կէսը կտրեց, հրապարակ հանելով իր Ցուշերը Տրապզոնի մասին :

Քանի ձգձգուի այս պարտականութի – ւնը, այնքան պիտի դժուարանայ, մին – աղբիւրները կը ցամքին, բնական մահե – րով :

Տարօնցիները այս հոգն ալ ստանձնած են, նախաձեռնութեամբ Հիւս · Ամերիկա – յի կեդրոնին :

Ուշացողը միշտ կը տուժէ : Ոչ միայն տեղական, այլ եւ ընդհանուր հայրենա – սիրութեան տեսակէտով որ կապ ունի նաեւ մշակոյթի պահպանման հետ :

ՎԱՀԷ

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Շարաթ դիշեր արտակարգ չուքով տօնա – ուեցաւ Մայիս 28ի տարեդարձը, Ե · Թա – դմամասի քաղաքապետարանին մեծ սրա – հին մէջ (Պանթէոնի դիմաց), որ լեցուած էր ծայրէ ծայր : Ներկայ էին նաեւ օտար հիւրեր :

Այս տարի չարք մը նորութիւններ ըս – տեղծուած էին, որոնք մեծ խանդավա – ռութիւն պատճառեցին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

× Վալանսի մէջ ալ չատ փայլուն ան – ցած է տօնակատարութիւնը, մեծ տպա – ւորութիւն գործելով օտար հիւրերուն վրայ : Այս առթիւ ջերմապէս կը գնա – հատուի երիտասարդ ընկերը Ժ · Դատա – եորեանի Ֆրանսերէն ճառը :

վարական խմբակցութեան նախագահը, Պ · Լիւսի, առաջարկեց որ ամէն երեսփո – խան ազատ ձգուի քուէ տալու համաձայն իր խղճին : Պ · Ժիլ Մոք, նախկին նա – խարար : եւ Պ · Դ · Մայէր, կուսակցու – թեան նախկին ընդհ · քարտուղարը եւ աշ – խատանքի երբեմնի նախարարը, նոյն բանաձեւը առաջարկեցին, քննադատելով միացեալ բանակի ծրագիրը :

Տեղական թերթերը կը դրեն թէ 105 ընկերվարական երեսփոխաններէն 58ը հակառակ են միացեալ բանակի ծրա – գրին, եւ չատեր կրնան դէմ քուէարկել, աչք առնելով արտաքսումը : Ուրիչ խօս – քով, պառակտում կրնայ ծագիլ :

Միւս կուսակցութիւնը, ժողովրդական Շարժում (էմ էռ փէ), որ 13 առ հարիւր կը ներկայացնէ Ազգ · ժողովին մէջ, միա – ձայնութեամբ քուէարկեց արտաքին քա – ղաքականութեան բանաձեւը, որ տար – տամ կը համարուի, թէեւ նպաստաւոր է միացեալ բանակի վաւերացման համար : Այս առթիւ ականաւոր դէմքեր բացատրե – ցին թէ ծանր հետեւանքներ կրնան ծա – գիլ, եթէ մերժեն դաչինքը : Շատեր կը վախնան որ ձախողի եւրոպական միու – թիւնը, կազմալուծելով Ատլանտեան դա – չինքը, ինչ որ պիտի նպաստէ Գերմանիոյ զերակչռութեան վերահաստատման : Ար – տաքին գործերու նախորդ նախարարը, Պ · Ռոպէռ Շուման այս առթիւ ազդարա –

(Լուրերու շար · ը կարդալ Դ · էջ)

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ ՀԱՄԱՁԱՅՆ ԵՆ ՎԱՒԵՐԱՑՄԱՆ

Երկու կարեւոր կուսակցութիւնները, ժողովրդական (կաթոլիկ) եւ ընկերվա – րական, վերջացուցին, իրենց արտակարգ ժողովները, նպաստաւոր բանաձեւեր քուէարկելով Եւրոպայի միացեալ բանա – կի դաչինքին վաւերացման մասին :

Ընկերվարականները, որոնք ամէնէն առատաթիւ երեսփոխանները ունին Ազգ · ժողովին մէջ (16 առ հարիւր), մի – եւնոյն առեն որոշեցին խիստ կարգապա – հութեան ենթարկել իրենց կուսակիցնե – րը, որպէս զի թեր քուէարկեն : Այս առ – թիւ երկու բանաձեւեր քուէարկուեցան : Առաջինով, կ'ընդունուի միացեալ բանա – կի ծրագիրը (1215ի դէմ 1969 քուէ) : Երկրորդով ընկերվարական երեսփոխան – ներուն կը պարտադրուի խմբովին քուէ – արկել ծրագրին վաւերացումը (972ի դէմ 2414 ձայն) :

Պարտաւորիչ կերպով քուէարկելու ո – րոշումը տրուեցաւ բուռն վիճաբանու – թիւններէ եաք : Թեր ու դէմ ճառեր խօս – ուեցան ժամերով : Ազգ · ժողովի ընկեր –

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅՈՒՐ ՏԱՐԻՆԵՐԸ ԵՎ ՆՇԱՆԱԿԱԼԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՌ ԳԱ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՆԻՍՏԸ)

•

ԳԱԼԱՍՏ Ս.

ՊԱՐՈՆ ՆԱՀԱՊԵՏ

Ընկեր Ա. Տեր-Պողոսյանի հոդվածում ուշադրություն դարձնելով հայկական գրականության հարյուրամյակի նշանակալի աշխատանքների մասին, պետք է ասել, որ այդ հարցի լուսաբանումը դեռևս ամբողջական չէ։ Հարկավոր է ավելի խորը ուսումնասիրել հայ գրականության զարգացման ընթացքը, ավելի ճշգրիտ որոշել նրա առանձնահատկությունները, ինչպես նաև ավելի հստակ պարզել հայ գրականության ներքին կապերը համաշխարհային գրականության հետ։

Ընկեր Ա. Տեր-Պողոսյանի հոդվածում ուշադրություն դարձնելով հայկական գրականության հարյուրամյակի նշանակալի աշխատանքների մասին, պետք է ասել, որ այդ հարցի լուսաբանումը դեռևս ամբողջական չէ։ Հարկավոր է ավելի խորը ուսումնասիրել հայ գրականության զարգացման ընթացքը, ավելի ճշգրիտ որոշել նրա առանձնահատկությունները, ինչպես նաև ավելի հստակ պարզել հայ գրականության ներքին կապերը համաշխարհային գրականության հետ։

Ընկեր Հ. Օհանջան

ՅՈՎՈՒ ՑՂԱՑՈՂԿ

ՎԱՀԱԳ ՎԱՀԱԳՆԻ

Երբ Շիրազ գիտակցեց, որ ինքնապաշտպանության համար ստիպված է եղել սպանել մարդ, նա ամբողջ գիշեր չկարողացավ աչք կպցնել։ Ամբողջ գիշեր նա մտածում էր, թե ինչպես պիտի վարվի հաջորդ օրը։ Ինչպես պիտի ներկայանա ոստիկանության պետին, ինչպես պիտի պատմի նրան իր արածի մասին։ Ինչպես պիտի ներկայանա դատարանին, ինչպես պիտի պատասխանի դատավորի հարցերին։ Ինչպես պիտի պատմի իր ընտանիքի անդամներին, հարազատներին, ընկերներին, ծանոթներին։ Ինչպես պիտի պատմի իր գյուղացիներին։ Ինչպես պիտի պատմի իր ամուսնուն։

Ամուսնուն պատմելը ամենադժվարն էր։ Շիրազ գիտեր, որ ամուսինը չի հասկանա իրեն, չի ներում իրեն։ Գիտեր, որ ամուսինը կդատապարտի իրեն։ Գիտեր, որ ամուսինը կդավաճանի իրեն։ Գիտեր, որ ամուսինը կդավաճանի իր սիրուն։ Գիտեր, որ ամուսինը կդավաճանի իր երեխաների սիրուն։ Գիտեր, որ ամուսինը կդավաճանի իր ընտանիքի սիրուն։ Գիտեր, որ ամուսինը կդավաճանի իր գյուղի սիրուն։ Գիտեր, որ ամուսինը կդավաճանի իր հայրենիքի սիրուն։ Գիտեր, որ ամուսինը կդավաճանի իր ազգի սիրուն։ Գիտեր, որ ամուսինը կդավաճանի իր մարդկության սիրուն։ Գիտեր, որ ամուսինը կդավաճանի իր աստծո սիրուն։ Գիտեր, որ ամուսինը կդավաճանի իր ամեն ինչի սիրուն։

Ամուսինը կդավաճանի իր սիրուն, որովհետև նա սիրում է իրեն։ Ամուսինը կդավաճանի իր երեխաների սիրուն, որովհետև նա սիրում է իր երեխաներին։ Ամուսինը կդավաճանի իր ընտանիքի սիրուն, որովհետև նա սիրում է իր ընտանիքին։ Ամուսինը կդավաճանի իր գյուղի սիրուն, որովհետև նա սիրում է իր գյուղը։ Ամուսինը կդավաճանի իր հայրենիքի սիրուն, որովհետև նա սիրում է իր հայրենիքը։ Ամուսինը կդավաճանի իր ազգի սիրուն, որովհետև նա սիրում է իր ազգը։ Ամուսինը կդավաճանի իր մարդկության սիրուն, որովհետև նա սիրում է իր մարդկությունը։ Ամուսինը կդավաճանի իր աստծո սիրուն, որովհետև նա սիրում է իր աստծուն։ Ամուսինը կդավաճանի իր ամեն ինչի սիրուն, որովհետև նա սիրում է իր ամեն ինչը

ըեց.— «Այլեւս իրաւունք չունինք խու – սափելու որոշումներէ, ինչ որ ալ ըլլան : Զգաստասխանելը աւելի դէշ է քան ժխտա կան պատասխան մը տալը : Այս խորհր – դարանը իրաւունք չունի փոխելու մեր արտաքին քաղաքականութիւնը որուն կը հետեւի յաջորդական քուէարկութիւննե – րով : Եթէ այլեւս մեծամասնութիւն չկայ այս քաղաքականութեան համար, պէտք է ժողովուրդին դիմէ նորէն » :

Բանաձեւին դէմ քուէարկեցին միայն երեք պատգամաւորներ :

Միացեալ բանակի ծրագրին հակառակ են համայնավարները, որոնց երեսփո – խանները թիւը 15 ատ հարիւր կը կազ – մէ Ազգ. ժողովին մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԻՈՍ Ժ. ՊԱՊԻՆ սրբացման արարո - ղութիւնը կատարուեցաւ մեծ հանդիսա – ւորութեամբ : Պապին աճիւնը հնադար – եան վանք մը փոխադրուեցաւ , ուր կը սպասէին քառասուն կարդինալներ : Մա – նաւոր արարողութիւններ պիտի կատար – ուին երեք օր, Գչ.էն Ե. եւ աճիւնը նո - րէն Ս. Պետրոսի մայր եկեղեցին պիտի փոխադրուի կիրակի օր : Մէկ միլիոն հա – ւատացեալներ չարուած էին թափորին ճամբուն վրայ : Որոշեալ պահուն հազար աղաւնիներ թռցուցին Վատիկանէն :

ԲԱՑԱՌԻԿ ՎԻՃԱԿ յայտարարուեցաւ Փաթիտանի մէջ, իբրեւ հետեւանք արե – ւելեան շրջանին՝ Պէնկալի մէջ ծագած ըմբոստութեան մը :

ՄԱՀԱՓՈՐՁ մը կատարուեցաւ Թունու – զի վարչապետին դէմ : Օդնական զօրք ղրկուած է Ֆրանսայէն, բարեկարգու – թիւնը վերահաստատելու համար : Սպառ – նապէտ ոստացած են կարգ մը երեւելիներ :

ԵՐԿՈՒ ԳԱՂՏՆԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԵԻՍ ամերիկեան իշխանութեանց մօտ ապաս – տանած են : Ուշադիրները կը հաղորդեն թէ երկուքն ալ շատ աւելի կարեւոր են քան նախորդները եւ կը գործէին իբրեւ դիւաւոր օղակները Եւրոպայի մէջ սար – զուած լրտեսական ցանցին : Անունները դաղանի կը պահուին առ այժմ :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Ապահովութեան տեսչութիւնը ձերբակալեց եօթը համայ – նավար առաջնորդներ : Այս առթիւ թերթերը կը գրեն թէ 109ի կը հասնի 1948 Յուլիս 1էն ի վեր ձերբակալուած համայ – նավար առաջնորդներու եւ պաշտօնեաներ – ու թիւը : Եօթը նոր կալանաւորները ձերբակալուած են այն ամբաստանու – թեամբ թէ գաւեր կը սարքէին, բռնի տապալելու համար կառավարութիւնը :

ԹՈՒՐԲԻՈՑ վարչապետը, Ատնան Մեն – տերէս, կիրակի օր ճամբայ ելաւ դէպի Մ. Նահանգները : Ճամբան Աթէնք հան – դիպելով, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Յունաստանի վարչապետին եւ արտաքին նախարարին հետ :

Ֆ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ մնայուն անդամ ըն – դունուեցաւ Աչխատանքի միջազգային դրասենեակին, որ այս միջոցին ժողով կը դումարն Փրնեւի մէջ :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը որոշեց զօրացնել սահմանապահ զօրքը, « իրրեւ զգուշական միջոց Իսրայէլի նախայար – ձակման դէմ » :

ԴԻՄԱԴՐԱԿԱՆ ՁԱԿԱՏԻ խորհուրդին անդրանիկ նախագահին՝ Պ. Ժան Մուլէ – նի յիշատակը տօնուեցաւ Շարթի մէջ , հովանաւորութեամբ հանրապետութեան նախագահին : Միեւնոյն առեն ոգեկոչե – ցին տարեդարձը բանասեղծ Շարլ Փե – կիի, որ սպաննուած էր առաջին մեծ պա – տերազմին սկիզբը :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ նախագահը, մաու – չալ Թիթօ, Աթէնք մեկնեցաւ կիրակի օր, արտաքին նախարարին հետ, Յունաստա – նի թագաւորին հրաւէրով : Պիտի քննեն Պալքանեան դինակցութեան խնդիրը :

ԳԱՀԻՐԻի անգլ. դեսպանատունը կը ծանուցանէ թէ անձանօթներ աւարի տա – լով հրկիզեցին անգլիական մթերանոց մը Փորթ Սայիտ մէջ : Վնասը կը հաշ – ուէն 400.000 եգիպտական ոսկի :

ՉԵԽ ՄԱՐՋԻԿԸ, Զաթոփեկ կիրակի օր չահեցաւ հինգ հազար մեթր վաղքի մր – ցումը Քոլոմպի մարզարանին մէջ, 13 վայրկեան 57.2 երկվայրկեանէն, կոտրե – լով համաշխարհային մրցանիշը , 13 վայրկեան 58.2 երկվայրկեան զոր չահած էր Շուէտացի մը, Կունաար Հակ, 1942– ին : Ֆրանսական կառավարութիւնը նա – խապէս մերժած էր վիզան, որովհետեւ չեխ մարզիկը աննպաստ բաներ ըրած էր Ֆրանսայի դէմ, նախորդ այցելութեան առթիւ : Վերջին պահուն արտօնեցին, պղջում յայտնած ըլլալով :

ՄԱՑԻՍ 28–Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ, 5 Յունիս, ժամը 20.30էն մինչեւ լոյս, Բաղաբապետարանի ընդար – ձակ սրահին մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Զա – ւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, բարձր հովանաւորու – թեամբ նախկին նախարար եւ Սէն Նա – հանգի երեսփոխան Ed. Depreux*ի*

Ներկայ կ'ըլլան Իսիի քաղաքապետ Leca et Mr. Seveste

Կը նախագահէ ընկ. Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին ընկերները ՑՈՎԻԿ ԵԼԻԱԶԱՐ – ԵԱՆ եւ Ն. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ :

Բացումը կը կատարուի Իսիի եւ Անիէ – ռի երգչախումբերով :

Գեղարուեստական բաժինին կը մաս – նակցին Օրիորդներ Մուրատեան, Աստղիկ Բէօսէեան, Արմենուհի Դաշնակեան, Ար – մենուհի Բէլէշեան , Մ. Գարակէօզեան (Լրգ) :

Կ'արտասանեն Օր. Ալիս Բէյիշեան, Օր. Շահինեան, Օննիկ Բէլէշեան : Հայկ. եւ Կովկասեան պարեր , ղեկավարութեամբ Պ. Խանիկի Պուրնուրեանի, կը պարէ Օր. Ռեժինա Օհաննէսեան (առաջին պա – րուհի Օփերա Քոմիքի) ընկերակցու – թեամբ կովկասեան նուագի Գարեգին (Թառով), Բենօ (դափ) :

Նուագախումբ ՎԱՐԴԵՎԱՆԵԱՆ

Մուտք 200 Ֆրանք :

Խօսնակ Անդրանիկ Խորէնեան :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 12ին :

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ ԱՆԻՒՐԻ ՄԷՋ

Յունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը :

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 13ին, ցերեկը, Սալ Կալ – մանի մէջ :

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27ին :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 13 , կիրակի

ՖՈՒԹՊՕԼԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Լիոն – Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղի կողմէ :

Այս կիրակի եւ երկուշաբթի, ոգեւորել հիմնադիրներէն ԳՐԻԳՈՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆի յիշատակին :

Սիրով կը մասնակցին Փարիզի Հայ Մարզականը, Վալանսի Հայ Մարզականը եւ Վիէնի Մարզականը, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Լիոն – Տէսին խումբը :

Օրուան յաղթականը կը ստանայ Գրի – գոր Յակոբեան բաժակը :

Կիրակի դիշեր պարահանդէս Վիլէոր – պանի Պոնթէռ սրահին մէջ, ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս :

Ֆութպոլի մրցումները տեղի կ'ունե – նան Հ. Մ. Ը. Մ.ի սեփական դաշտին վրայ Տէսին : Լիոնէն 16թիւ օթօքարը առ – նել եւ իջնել վերջին կայարանը :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Կ'իմանանք թէ ծանօթ Սիոնական Պ. Ժաք տը Գուրիէլ մօտ օրէն հրատարակ կը հանէ Ֆրանսերէն հնապիտական հատոր մը «Իսթանպուլ, Իզմիր եւ անոնց հրա – շալիքները» խորագրով :

Պ. Ժաք հեղինակն է նաեւ «Արեւելքի Հրեան», «Էֆֆարտի աշխարհը» եւ «Ֆը – րանքեւփալէսթինեան» թերթերուն :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սիփան Կոմիտաս երգչախումբին բա – ցառիկ համերգը մօտերս տեղի պիտի ու – նենայ Սալ Կավոյի մէջ՝ ճոխ եւ բոլորո – վին նոր յայտագրով :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Երուսաղէմի վանքին Մատենադարանը պէտք ունի «Ծառայ»ի հին եւ նոր շեր – ջանի չատ մը թիւերու : Անոնք որ տրա – մադրելի ունին, կրնան յայտնել խմբա – գրութեան, մանրամասնութիւններ տա – լով :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ

ՍԱՄՈՒՆԻ ՀԵՐՈՄՆԵՐԻՆ ՀՐԱՑՐԻ ՆԱ – ՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ՑԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Տուրուբե – րանի Հայր. Միութեան ,այս չաբաթ ե – րեկոյ ժամը 8.30ին, Սոսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ, 8 ռիւ Տանիօճ, մէթրօ Սէն Միշէլ եւ Օտէոն :

Կը նախագահէ հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕ – ՆԻԿԵԱՆ : Կը խօսին հայրենակից Պ. ԽԱ – ՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ «Ծառայ»ի խմբա – գիր Պ. ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ :

Կերգեն Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան, Օր. Աստղիկ Բէօսէեան եւ Պ. Աւետիս Բիւզէնեան :

Կ'արտասանեն Պ. Պ. Եղիա Սերոբեան եւ Զոհրապ Մուրատեան :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԽՆՋՈՅՔ — ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս կիրակի , 6 Յունիս, կէսօրէն վերջ ժամը 15էն սկսած Սեւրի Մուրատեան վարժարանի թատերասրահին մէջ :

Երգ.— Օր. Շ. Պէնկենեան, Պ. Քիւ – փէլեան :

Հայկական եւ կովկասեան պար ՏԻԿԻՆ ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, Օր. ՍԵԴԱ ՋԱՄԱԼԵԱՆ եւ ՎԻԴԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ :

Արտասանութիւն.— Պ. Ա. ԴՄԲԼԹԵԱՆ :

Նուագ (Թառ) Գարեգին , հայկական երգապնակներ մէջ ընդ մէջ :

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ : Մուտքը ա – զատ է :

Աչժմէն ապահովել սեղանները, հետա – ձայնելով Պարսամեան դրատունը :

ՓՐՕ. 64–90 :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վարժարանի խնամակալութիւնը 1954 – 1955 դպրոցական տարեշրջանին համար կը փնտռէ :–

Ա) Ուսուցչուհի մը, հայերէն եւ ֆը – րանսերէն լեզուներուն քաջ տեղեակ, որ միեւնոյն առեն, իբրեւ դիշերօթիկ , հըս – կողի պաչտօն պիտի կատարէ :

Բ) երկու ուսուցչուհի հայերէնի լաւա – պէս տեղեակ, ֆրանսերէնի եւ ձեռական աչխատանքներու բաւականաչափ ծանօթ, դարձեալ դիշերօթիկ եւ հսկողի պաչտօ – նով :

Թեկնածուները պէտք է դիմեն մինչեւ Յունիսի վերջը, վարժարանի խնամակա – լութեան, 1 Պուլվ. տիւ Նոռ, Լը Ռէնսի, Սէն է Ուազ :

Հաղորդակց. միջոց.— էկլիզ տը Փան – թէնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը : Իջ – նել Փավիյյօն սու Պուա :

★

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ վարժարանի խնամակալութիւնը, ինչպէս ամէն տա – րի, այս տարի ալ կազմակերպած է դաշ – տապարահանդէս մը, որ տեղի պիտի ու – նենայ Յուլիս 4ին, կիրակի օրը, կէս օրէ վերջ, ժամը 14էն սկսեալ, հաստատու – թեան պարտէզին մէջ :

Տեղի պիտի ունենան մարզական խա – ղեր : Պար՝ ղեկավարութեամբ Պ. ՍԱՐ – ԵԱՆի եւ իր խումբին : Ապահովուած է պարադաչտ մը, եւ անձրեւի պարագային պարասրահ մը : Հրապարակ հանած ենք վիճակախաղի տոմսեր որոնց իւրաքան – չիւրը պարադաչտէն ներս իրրեւ մուտքի տոմս ալ պիտի ծառայէ :

Կը հրաւիրենք հասարակութիւնը իր ներկայութեամբ պատուել այս դաչտա – պարահանդէսը, չիման մէջ մտնել մեր հաստատութեան հետ, եւ տեսնել թէ ինչ ջանքեր կը թափուին հայեցի դաստիա – րակութեան գործ տալու համար

(ԿՆԻՔ)

ՓԵՐԻԶԻ ՀԱՅ ԴԵՐԱՍՏՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ, ԹԱՏՐՈՆ, ԽՐԱԽՃԱՆՔ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԲՈԼՈՐ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒՆ

Յուլիս 14ի Զորեքշաբթի ամբողջ օրը առաւօտէն մինչեւ երեկոյեան ժամը 10 Սեւրի Մուրատեան վարժարանի պարտէզներուն եւ սրահին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար :

Օր. ԱՆԱՀԻՏ ՇԱՀԻՆԵԱՆ

Պ. ՎԱԶՐԻԿ ՇՏԻԿԵԱՆ

30 *Մայիս*, 1954 Նշանուած *Փարիզ*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչէ մասնա – ճիւղին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ընկերուհի Վ.ի թաղհանդէս – եանի բնակարանը : Զեկուցում պատգմ. ժողովի եւ ընտրութիւն նոր վարչու – թեան : Անհրաժեչտ է բոլոր ընկերուհի – ներու ներկայութիւնը :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Համազգային Լսարանի հերթական գա – ախօսութիւնը այս ուրբաթ պիշեր ժամը 21ին : Ազգ. Տան մէջ : Ա. ԴՄԲԼԹԵԱՆ կը գաախօսէ , նիւթ ունենալով՝ Արեւմ – տահայ թատրոնի ծագումը եւ զարգա – ցումը : Դասախօսը պիտի արտասանէ Պետրոս Ադամեանի քերթուածներէն :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Իր չարաթական հաւաքոյթը այս չո – րեքչաբթի երեկոյ ժամը 9ին Քատէ սըը – ճարանին վերնայարկը : Նիւթն է «Սար – դարապատի ճակատամարտէն մինչեւ Մա – յիս 28» : Կը խօսին Պ. Ս. ՔՕՉԱՐԵԱՆ եւ ճակատամարտին մասնակցող անձեր : Մուտքը ազատ է :

Այս տօնին օրը յարգելու համար յե – տաձգուած է տիկ. Պողոսեանի դասախօ – սութեան չարունակութիւնը (մտքերու փոխանակութիւն) :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ.— «Հայաստանցի անկու – սակցական մը» ներմակէս չնորհաւորելով «Ծառայ»ի ուղղութիւնը եւ բովանդակու – թիւնը, հետեւեալ դումարները կը տրա – մադրէ.— 1000 Ֆրանք երուսաղէմի Հա – յոց վանքին աղքատներուն, 500 Ֆր. Ֆ. Կ. Խաչին, 500 Ֆր. Հայ մայրիկներուն (Հանդստեան տուն), 500 Ֆր. «Ծառայ»ի բարդաւաճման, 500 Ֆրանք թերթին կր – բաչարներուն : Համագումար 3000 Ֆր. : Շնորհակալութիւն :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Ազգասիրական – Որբա – խնամ Միութիւնս չնորհակալութեամբ ստացած է Ց. Պամմաճեանէ 300 Ֆրանք եւ Պ. Յակոբ Փափազեանէ հազար Ֆր. , ոգեցեալ Տիկին Ճառճառեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ , Գաղափարներէ աշխարհը : Գրեց Գ. Գիւզալեան : Տպ. Համազգային ընկերութեան, Պէյրութ, 1954 : Գին (Ֆրանսա) 550 Ֆրանք : Հասցէ.

10, Rue Hussein Beyhoum
Beyrouth Liban

ԵՂԻՇԷ ԶԱՐԵՆՑ, հատընտիր հատ – ուածներ : Գին մէկ տոլար :

ՄԻՍԱՔ ՄԵԾԱՐԵՆՑ, ԾԻԱԾԱՆ , ՆՈՐ ՏԱՂԵՐ ԵԻ ՔԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ : Գին 25 սէնթ :

ԱՐՈՒ ԼԱԼԱ ՄԱՀԱՐԻ, Աւ. Խահակ – եան : Գին 35 սէնթ :

Վերջին երեք հատորները մաս կը կազ – մեն Պէյրութի էՏՎԱՆ տպարանի մատե – նաչարին, դեղեցիկ տպագրութեամբ եւ դեղարուեստական կողքերով :

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գալպայ, մի – պա, ձերբին ձերմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՏԱՒՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ :

ձոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար :

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
RédactionetAdministration :32Rue de Trévise,Paris 9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
2
ՅՈՒՆԻՍ
★
MERCREDI
2 JUIN
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7384 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2795

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ Ի ՇԱՀ ԹՈՒՐՔԻՆ

Ուրեմն, ռուսական զօրամասերը դէպի տուն կը չուէին զուռնա-դուռնդ, պարսկ – լով արեւմտեան Հայաստանը եւ թշնամին յառաջ կը խաղար, իր դիմացը դնելով միայն սակաւաթիւ հայկական ուժեր :

Այդ ահազնադղրդ փլուզման առջեւ, ռուս զօրավար մը կ'ողբար Սեպուհի տա – ջեւ, Բաբերդի մէջ (1917 Դեկտեմբեր) ·

— « Տուինք հարիւր հազարաւոր զո – հեր, թշուառութեան մատնեցինք ամբ – ողջ ընտանիքներ, այրիացուցինք մատա – դոտի հարսեր : Ասոնց վրայ աւելցուցէք այս երկրի հայ ժողովրդին բնաջնջումը : Եւ այս հսկայական գոհողութիւններէն վերջ, այսօր կը լքենք մեր յաղթանակի պտուղները եւ մեր տուները կը վերա – դառնանք ձեռնունայն : Միլիոններ ար – ժող մեր հարստութիւնը եւ այս նորաշէն ճանապարհները պիտի թողունք թշնա – միին : Ահա ասոնք են նոր վարդապետու – թեան մը պարգեւած *բարիքները* · (Յու – շեր, Ա· հատոր, էջ 432 – 33) :

Այդ միջոցին, ի՞նչ կը բանէին Մոս – կուայի կարմիր իշխանաւորները :

Կոչեր եւ «դեկրէտ»ներ կը թխէին, խորտակելով հայ ժողովուրդին պաշտ – պանութեան եւ ազատութեան հիմքերը :

«Ահաւասիկ առաջինը, ուղղուած՝ «Ռուսիոյ եւ Արեւելքի բոլոր Իսլամնե – րուն » ·

— « Մենք կը յայտարարենք որ Թուր – քիոյ բաժանումի եւ անկէ Հայաստանը «խլելու» մասին եղած դաշինքը պատ – ռուած եւ ոչնչացուած է» :

Թուականը՝ 1917 Նոյեմբեր 24 : Առա – րկողները՝ Լենին, Իրքւս վարչապետ, եւ Սթալին՝ իրքւս կոմիսար ազգային գործերու : (Բոլշեւիզմը եւ Դաշնակցու – թիւնը, Վ· Ն·) :

Նորէն ցերուցան եւ յուսահատ, հայ ժողովուրդը օրհասական պայքարի մը բռնուած էր Սեւ Ծովու ափերէն մինչեւ Երեւանի դուռները :

Ի՞նչ կը բանէր, այդ միջոցին, յաղթա – կա՞ն Սովետը, օգնելու համար հալածա – կան ժողովուրդին :

Կը սորագրէր Պրեսա – Լիթովսքի խայտառակ դաշինքը, փոխելով հայկա – կան դաւին հիմքերը, ի չահ Թուրքիոյ (1918 *Մարտ* 3)·

— « *Ռուսիա պիտի ընէ իրմէ կախուած ամէն բան, ապահովելու համար թէ ա – րագ պարպումը Անատոլուի արեւելեան շրջաններուն եւ թէ անոնց օրինական փո – խանցումը Թուրքիոյ* : Ռուսիա պիտի չմիջամտէ այդ շրջաններ – րու պետական եւ միջազգային – իրաւա – կան յարաբերութեանց հարցերուն, թոյլ տալով որ այդ շրջաններու բնակչութիւնը նոր կարգ հաստատէ, համաձայնութեամբ հարեւան պետութեանց եւ յատկապէս Թուրքիոյ» : (Նոյն) :

Քանի որ այս անպատիւ անձնատուր – թեան պիտի յանդէին, կատարեալ խեղ – կատակութիւն չէ՞ր 1917 Դեկտ· 31ի հո – չակաւոր «դեկրէտ»ը՝ արեւմտեան Հա – յաստանի ինքնորոշման մասին,— քուրջի կտոր մը որուն վրայ տարին տասներկու ամիս ճառ կը խօսին բոլոր Աբէլները, խարելով եւ ծաղրելով, առանց թղթատե – լու դրքին միւս էջերը :

Հապա միւս հայադաւ դաշինքնե՞րը,— 1921 Մարտ 16ինը Մոսկուայի մէջ, 1921 Հոկտ· 13ինը՝ Կարսի մէջ :

Դեռ աւելի հրէշայինը ·—

Երեսունհինգ տարի վերջ, երբ Մ· Մ – ութիւնը իր ուժի եւ փառքի գագաթնա – կէտին վրայ կը դանուի լուծի տակ պահե – լով միլիոնաւոր ժողովուրդներ, յանկարծ կը ստորագրէ այլապէսանպատիւ յայտա – րարութիւն մը, վերջնապէս Թուրքին յանձնելով Կարս–Արտահանը : Միեւնոյն տեղն աւետե՛ր, յանուն Հայաստանի եւ Վրաստանի, թէ որեւէ հողային պահանջ չունին Թուրքիայէն (1953 Մայիս 30) : Շ·

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆ ՄԷՋ

●

ԱՆԳԱՐԱ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ ԿՈՐՈՁԱԾ

Ինչպէս հաղորդած էինք, Թուրքիոյ վարչապետը, Ատնան Մենտերէս, Ու – շինկթըն մեկնեցաւ, ստուարթիւ պատ – ուիրակութեան մը հետ : Պիտի մնայ մին – չեւ Յունիս 5, խորհրդակցելու համար քաղաքական, տնտեսական եւ պինուսա – կան խնդիրներու մասին :

Վերջին լուրերու համաձայն, երէկ ա – ռաջին տեսակցութիւնը պիտի ունենար Այզընհաուըրի տնտեսական խորհրդակա – նին՝ Սթէսընի հետ : Այսօր, չորեքշաբ – թի, պիտի տեսակցի Մ· Նահանգներու առեւտրական նախարարին, յետոյ ար – տաքին նախարարին՝ Պ· Տըլըսի հետ : Հինգշաբթի ժամադրուած է ապե· պաշտ – պանութեան նախարարին հետ, իսկ ուր – բաթ՝ ճաշի հրաւիրուած է նախագահին կողմէ, Սպիտակ Պալատին մէջ : Շաբաթ Անգարա պիտի վերադառնայ օդանաւով, 24 ժամ Նիւ Եորք մնալէ ետք :

Ֆրանսական գործակալութեան Ու – շինկթընի թղթակիցը կը գրէ թէ երեք հիմնական խնդիրները պիտի քննուին այս տեսակցութեանց ընթացքին ·—

1· Միջին Արեւելեան դաշինքի մը ծրա – գիրը : *Իրաքի կառավարութիւնը ցարդ պաշտօնապէս խնդրած չէ միանալ Թուրք – Եւփաքիստանեան դաշինքին, բայց Ու – շինկթընի մէջ կը կարծեն թէ այդպիսի առաջարկ մը պիտի ըլլայ, Իրաքի երեսփո – խանութիւններէն ետք որոնք տեղի պիտի ունենան յառաջիկայ յուլիսին :*

2· Հարաւային արեւելեան Ասիոյ դա – շինք ·— *Թուրքիան չահագրգռուած է այս հարցով, քանի որ սերտ կապեր ունի փաքիստանի հետ : Ամերիկայի վարիչնե – րը կ'ուզեն իմանալ Թուրքիոյ վարչապե – տին կարծիքը այս մասին :*

3· Պալքանեան դաշինք ·— *Մ· Նահանգ – ները նկատի առնելով Իտալիոյ դիրք – ղորոշութիւնը, կը նախընտրեն ձգձգողա – կան քաղաքականութեան մը հետեւիլ այս մասին, այն վստահութեամբ թէ Անգարա եւ Աթէնք ձեւ մը պիտի գտնեն :*

Գալով երմտական եւ տնտեսական խն – դիրներուն, վերջերս զրոյց կը ըլլար թէ Մ· Նահանգները տրամադիր են մօտ 80 միլիոն տոլարի վարկ մը յատկացնելու Թուրքիոյ, ինչպէս եւ երկու հարիւր մի – լիոն տոլարի ապրանք, յառաջիկայ 12 ամիսներու ընթացքին : Խորհրդարանը քանի մը չաբաթէն պիտի քննէ արտա – սահմանի տրուելիք վարկերու խնդիրը, 1954 – 55 տարեշրջանին համար : Ատնան Մենտերէս կ'ուզէ օր առաջ ստանալ այս վարկերը, որպէսզի Թուրքիան կարենայ ինքնապահ դառնալ չորս տարիէն :

Այս առթիւ թերթերը կը յիշեցնեն հին դրոյց մը որուն համաձայն հինգ նաւային եւ 12 օդանաւային խարիսխներ պիտի հաստատուին Թուրքիոյ մէջ, ի սպաս Ատ – լանտեան կազմակերպութեան :

ՓԱՔԻՍՏԱՆի ներքին կացութիւնը աւե – լի ծանրացած է, համաձայն վերջին լու – րերու : Կ'ըսուի թէ 153 երեւելիներ ձեր – բակալուած են արեւելեան Փաքիստանի մէջ եւ թէ նախարար մը, Ֆազլը Հուք, պիտի դատուի իբրեւ դաւաճան : Արեւ· Փաքիստանի դահլիճը պաշտօնական եղած է եւ կուսակալ մը կը վարէ այդ երկրա – մասը, արտակարգ իրաւասութիւններով :

ՊԵՐԼԻՆի արեւմտեան շրջանին ոստի – կանութիւնը ձերբակալեց 147 երիտա – սարդ համայնավարներ որոնք անդամ են արեւելեան շրջանի երիտ· Միութեան եւ ցոյցեր կը կատարէին : Ամբաստանեալնե – րէն 55ը խանդարած էին մարզահանդէս մը, ուրիշ 92 հոգի, մանչ եւ աղջիկ, թա – փօր մը կազմած էին, մարտական եր – գերով :

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

●

ՄԱՐԴ – ՄԱՐԴԱՍԱՆՔ ԶՈՒՆԷՔ ...

Անցեալ շաբթու «Եւրոպացի»ն կը պատ – մէր թէ Պոսքրնի մէջ մեռած է ծերուկ հայրենակից մը, կրօնական յարանուա – նութեան մը կտակելով իր ամբողջ հարս – տութիւնը, 72·000 տոլար :

Պատկառելի թիւ մը կը կազմեն այս կարգի երեւելիները, հեռաւոր Ամերիկա – յի մէջ :

Մեր բոլորտիքն ալ հետզհետէ կ'աճի այս բոյսը :

Անհատներ, ոյոյն իսկ խումբեր կան, ո – րոնք իբրեւ հայկական յատկանիշ պա – հած են միայն «եան»ը կամ «ով»ը :

Կտրուած՝ ազգային կեանքէ, հայե – րէն երգէ, բերքէ եւ գիրքէ, անոնք ունեցած են միայն մէկ մտահո – գութիւն, դրամ դիզել կարելի եղածին չափ շուտ եւ շատ :

Վաստակի աղբիւր կը պակսի այս ա – ռատահոս երկրին մէջ :

Դիզել ու դիզե՛լ : «Շալէ»ներ եւ «պիլ – տինկ»ներ շինել կամ գնել : Մնացեալը — «ուրայնութիւն ուրայնութեանց» :

Կը կարծեն թէ թղթադրամի դէզերը եւ սեփական շէնքերու բարձրութիւնը դի – տելով, իրենց կեանքի շրջանն ալ պիտի բարձրանայ :

Երբեմն կը բարեհաճին ազգային պար – տականութիւն մըն ալ կատարել, տարին անգամ մը եկեղեցի հանդիպելով, խոչ հանելով կամ փշրանքներ նետելով, « ի նպաստ կարօտելոց » :

Բարեբախտաբար կրօնական յարանուա – նութիւններ, «Պորտ»եր եւ նման հաս – տատութիւններ չկան այս երկրին մէջ, որպէսզի մետասաներորդ ժամուն անոնց կտակեն իրենց հարստութիւնը :

Շատերը ազգականներ եւ խնամիներ ունին : Բայց կան ուրիշներ ալ որոնք մարդ – մարդասանք չունին :

Ամէնքն ալ այլասերածներ կամ ժլատ – ներ չեն :

Բայց, ըլլալով *պէխասէր* ազգային տե – սակէտով, առտու մը հովին կը յանձնեն իրենց գանձերը : Ճիշդ այնպէս ինչպէս դիզած էին :

Եթէ մեր կ· խոչերը եւ տէրտէրները բան–գործ ընէին եւ պրպտումներ կատա – րէին, ի՛նչ գաղտնիքներ պիտի պար – գուէին :

Այն ատեն կարելի էր դարձի բերել շատ մը մարդ – մարդասանք չունեցողներ կամ *«պէխասէր»*ներ :

Այն ատեն իրենց ժառանգորդը պիտի չըլլար երկրին պետական գանձը, փար – թամ «Պորտ»ը կամ··· շնիկ մը : *Վ.Ա.Հէ*

ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

★

ՆՈՐԷՆ ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բչ· օր տեղի ունեցաւ ժընեւի խորհր – դաժողովին Ցրդ դռնփակ նիստը, բանա – ձեւ մը գտնելու համար քաղաքական վի – ճարտարութեանց օրակարգի մասին : Նորէն եղրակացութեան մը չյանդգնեցան եւ նիստը յետաձգուեցաւ չորեքշաբթի օրուան (այ – սօր) : Վիճաբանութիւնը տեւեց չորս ժամ եւ որոշուեցաւ սպասել Պ· Մոլոթովի վերադարձին :

Համաձայնութիւն գոյացաւ որ Ֆրան – սայի եւ Վիէթմինի պինուսրական ներկա – յացուցիչները ժողով դումարեն, ճշդելու համար զինադադարի բանակցութեանց թուականը : Երկու առաջին հանդիպումը պիտի ունենային մէկ Ֆրանսացի եւ մէկ հակառակորդ մասնագէտ : Վիէթմին միշտ պայման կը դնէ որ կրակը դադրե – ցնելէ առաջ համաձայնութիւն գոյանայ քաղաքական խնդիրներու մասին :

Ինչպէս դիտել կուտայ տեղական թեր – թի մը թղթակիցը, խորհրդաժողովին մթնոլորտը կը համապատասխանէ օրուան օդին ,— Անձրեւ եւ արեւ : Փոխն ի փոխը յաւտեսութիւն եւ վերապահում : Բչ· օրուան դռնփակ նիստէն ետք, Վիէթմինի բանբերը լրագրական ասուլիս մը տարբեց աննամերէն լեզուով որ Ֆրանսերէնի թարգմանուեցաւ : Այս առթիւ ըսաւ թէ իր կառավարութիւնը յարգած է իր յանձ – նառութիւնները, վիրաւորներու այլուր փոխադրութեան մասին : Ցետոյ պարզեց իր տեսակէտները դինադադարի մասին : Եւ հաստատեց թէ իրենք պատրաստ են դինադադար կնքելու եւ տեւական խաղա – դութիւն հաստատելու, ապահովելով Հնդկաչինի ժողովուրդներուն իրաւունք – ները :

× Ռուսական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Պ· Մոլոթովի Մոսկուա վերադարձը որեւէ քաղաքական իմաստ չունի : Նա – խարարը ժընեւ կը գտնուի հինգ չաբաթէ ի վեր եւ անհրաժեշտ համարած էր ան – դամ մը Մոսկուա հանդիպիլ : Իր փոխա – նորդը, Պ· Կրոմիքօ, կը հետեւի վիճաբա – նութեանց, առանց որոշ յանձնառու – թիւններ ստանձնելու :

ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հանոյքն կը հետադրեն թէ չորս ըմ – բռստ զօրաժիններ դէպի կարմիր Գետ կը յառաջանան Տիէն Պիէնէն : Ծանր քըն – դանօթներ եւ պաշարարարձ կարաւաններ հասած են նշանակուած վայրը : Ֆրան – սական հրամանատարութիւնը կը կարծէ

ԳԵՈՐԳ Զ·Ի ԹԱՂՈՒՄԸ

Էջմիածնէն ուղղակի լուր չկայ Ամե – նայն Հայոց կաթողիկոսի թաղման մա – սին, որ վերջին պահուն յետաձգուած էր եւ տեղի պիտի ունենար Համբարձման Հինգշաբթի օրը :

Կոմմնակի ապրիւրէ մը կ'իմանանք թէ յուզարկաւորութիւնը եւ օծումը տեղի ունեցած են ըստ աւանդութեան, մաս – նակցութեամբ արտասահմանէն գացած եպիսկոպոսներու եւ վարդապետներու :

Լուրեր կը պակսին, նաեւ, եկեղեցա – կան ժողովի գումարման եւ կաթող· տե – զապահի ընտրութեան մասին :

Կղերականներէ զատ, խումբ մը հա – սարնաիր աշխարհականներ ալ հրաւիր – ուած են Էջմիածին :

ՏԻՐՈՒՆԻ— Բ֊Ժ· ՀՐԱՆՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆ

Պոլսոյ թերթերէն ցաւով կ'իմանանք թէ Մայիս 23ին մեռած է աստմնաբոյժ Հրանտ Հայրապետեան, անդամ Պատ – րիարքարանի նախորդ Կեդր· վարչու – թեան : Հանգուցեալը բնիկ Պարտիզակցի էր, ծնած՝ 1899ին, չորս տարեկան Ներսէս – Շնորհալեան վարժարանէն : Իմ օրագրիս թերթ մը կը հրատարակէր այդ կրթարանին մէջ, կազմակերպիչն էր հանդէսներու եւ միշտ կը հետաքրքրուէր հանրային գործունէութեամբ : Իր հօրեղբօր՝ Բ֊Ժ· Յոսրովի (Քորֆու) թելադրու – թեամբ կը հետեւի ատամնաբուժութեան եւ յաջողութեամբ աւարտելով մեծ համ – բաւ կը շահի : Գործօն դեր կատարած է Պարտիզակցեան վերակազմութեան եւ բարեկարգութեան մէջ :

թէ զօր· Եափ մեծ յարձակողականի մը պիտի ձեռնարկէ Թոնքինի տելթային դէմ, յունիս 15ին : Կը հետեւի թէ ըմբոստ հրամանատարը յաջողած է համախմբել իր բանակը, Տիէն Պիէնի յաղթանակէն երեք չաբաթ վերջը, վճռական գործո – ղութեան մը ձեռնարկելու համար Ֆրան – սայի դէմ խարիսխին դէմ, հիւսիսա – յին Հնդկաչինի մէջ : Կարգ մը ռազմա – գէտներ կը կարծեն թէ զօր· Եափ նոր յարձակողական մը պիտի չփորձէ աշու – նէն առաջ, երբ չորցած կ'ըլլան բրինձի դաշտերը եւ գետինը աւելի յարմարու – թիւններ կ'ընծայէ զինուորական շար – ժումներու համար : Բրնձի դաշտերը այժմ ծածկուած են ջուրով, ինչ որ կը դժուա –

(Լուրերու շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Ա.

ԳՐԱԲԱՐ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԸ

Երջանկայիշատակ Խորէն Ա. Մուրատբէգեան, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, 1934ին մասնաւոր կոնդակով մը հրաւիրած էր բովանդակ հայութիւնը՝ մեծ հանդիսաւորութեամբ տօնելու Աստուածաշունչի հայերէն (գրաբար) թարգմանութեան 1500 ամեակը։

Ենթադրելով որ Ս. Սահակ, Ս. Մեսրոպ եւ Ե. դարու մեր անմահ թարգմանները Ս. Գրոց թարգմանութեան ձեռնարկած էին Եփեսոսի Տիեզերական ժողովէն (432) վերջ, պատմականօրէն 434ը կը կարծուէր ըլլալ թարգմանութեան աշխատանքի թուականը։

Ըստ Պրոֆ. Ն. Ադոնցի, Ս. Մեսրոպի աշակերտները հայերէն դիրերու գիւտին համար, սկսած 392ին՝ աւարտեցան 405ին, այս թուականին ո՛չ միայն դիրերը պատրաստ էին, այլ Ս. Գիրքը, որ գոնէ մասամբ թարգմանուած էր։

Իսկ Հ. Ներսէս վրդ. Ակինեան կը կարծէ թէ Աստուածաշունչի թարգմանութիւնը սկսաւ 408ին եւ լրացաւ 414ին, յետոյ 436 – 438 սրբագրութեան ենթարկուեցաւ։

Հայութիւնը 1934 – 1936 Սփիւռքի աչքերուն կողմը, առանց յարանուանական խտրութեան, հանդիսաւորապէս տօնեց 1500ամեակը այդ մեծ դէպքին, որ սկզբնաւորութիւնն եղաւ մեր Ոսկեդարին եւ ճակատագրական դեր խաղաց հայ ժողովուրդի պատմութեան մէջ։

Փարիզի հայութիւնը երկու մեծ հանդէսներով պանծացուց 15րդ տարեդարձը, 1935Մարտ10ին Միւթիւալիթէի մեծ սրահին եւ 1936 Մարտ 29ին Սորպոնի մեծ ամփիթեատրոնին մէջ։ Առաջինին կը նախագահէր Գաբեդին արք. Ցովսէփեան, վերջինին՝ բողոքական քարոզիչ Էտուար Սուլիէ, որ փոխ – նախագահն էր Ֆրան – սայի երեսփոխանական ժողովին։

Ամէն կողմ տօնակատարութիւնները առատօրէն համագործակցային հանդամանք։

Անցեալ տարի լրացաւ Աստուածաշունչի աշխարհաբար թարգմանութեան հրատարակը։

Այս պատմական դարադարձի տօնակատարութիւնը նոյն համագործակցային հանգամանքը չունեցաւ։ Միայն մեր հայ աւետարանական եղբայրներն են որ տօնեցին զայն։

Պատճառն այն է անշուշտ, որ բողոքականութեան Հայոց մէջ մուտքէն վերջ անհրաժեշտ համարուած ըլլալով Սուրբ Գիրքը ժողովուրդին հասկնալի եւ մատչելի դարձնել, ամերիկացի միսիոնարները այդ ուղղութեամբ եւ ի վերջոյ ղլուխ հանել ապագրութիւնը աշխարհաբար Աստուածաշունչին, մատչելի գնով մը տրամադրել զայն հայութեան։

Ուրեմն սերտ կապ կայ բողոքականութեան Հայոց մէջ տարածման եւ Աստուածաշունչի աշխարհաբար թարգմանութեան եւ տպագրութեան մէջեւ։

Հակառակ այն իրողութեան, որ հայերէն առաջին գիրքը տպագրուած էր 1512ին, անկէ մէկուկէս դար վերջ տակաւին Աստուածաշունչը կը մնար ձեռագիր վիճակի մէջ, անմատչելի՝ հայ քրիստոնեայ ժողովուրդին։

Առաջին անգամ Երեւանցի Ոսկան վարդապետն էր, որ ամբողջական Աստուածաշունչը, զարդարուած ընտիր պատկերներով, տպագրեց 1666ին Ամստէրտամի «Սրբոյն Էջմիածնի եւ Սրբոյն Սարգսի դօրավարի» տպարանին մէջ։ Այս հրատարակութիւնը մատչելի չէր ժողովուրդին։ Արդէն մեծ քանակութեամբ չէր տպուած, ու կ'ըսուի թէ դէպի արեւելք ղրկուած հատորները փոխադրող նաւն ալ ճամբան ընկղմած էր։

Երկրորդ տպագրութիւնը լոյս տեսաւ 1705ին, յարեւնման առաջինին, սակայն մանր դրերով, Ոսկան վարդապետի ազգականի՝ Պետրոս Լատինացւոյ տպարանին մէջ «ի թաղաւորանիստ մայրաքաղաքն Սամպօլ, ի թաղն Պէկօղլի կոչեցեալ»։

Երրորդը տպուեցաւ 1733ին Մխիթար արբահօր կողմէ, Վենետիկ՝ Անտոն Պոզթոլի տպարանին մէջ, «լաւագոյն թղթովք, աղնուագոյն սրբագրութեամբ եւ բազում ծախիւք»։

Զորրորդը նոյնպէս տպուեցաւ Վենետիկ 1805ին, այս անգամ Ս. Ղազարի տպարանին մէջ, Մխիթարեան միաբան, բազմահմուտ բանասէր Հ. Ցովհ. վրդ. Զօհրապեանի կողմէ, երկու մեծութեամբ, քառածալ մէկ հատորով եւ ութածալ չորս հատորով, «հմուտ եւ ընդարձակ նախաբանութեամբ առ վերծանողս» եւ էջերու տակ անհամար բացատրական ծանօթութիւններով։ Այս տպագրութիւնը մինչեւ այսօր ալ օտար բանասէրներու կողմէ կը նկատուի Աստուածաշունչի լաւագոյն հրատարակութիւնը եւ կը փնտռուի միշտ։

Հինգերորդը լոյս տեսաւ 1817ին Ռուսիոյ մայրաքաղաքին՝ «Սանկտ Պետերբուրգի» մէջ, «շարակարգութեամբ նախնեացն մերոց եւ ճշմարտասիրաց թարգմանչաց, ջանիւք եւ արդիմամբք Ռուսաց Բիբլիական ժողովոյն, վերահսկութեամբ Ցովհաննէս Արխի Եպիսկոպոսի»։

Վեցերորդը՝ նոյնպէս 1817ին, «ջանիւք եւ արդեամբ ժողովոյն Աստուածաշնչի որ ի Կալկաթա — Սիրամփուր»։ Բրիտանական ընկերութիւնն է այս, որ 1813էն ի վեր զործօն դեր կը կատարէր Հայոց մէջ եւ որ Կալկաթայի մէջ 2000 օրինակ տպագրել տուաւ Աստուածաշունչի դրաբար ընդարձն։ (Նոյն ընկերութիւնը 1818ին Վենետիկի վանքէն դնեց 1500 օրինակ Նոր Կտակարան, 1789ին հրատարակուած Հ. Յ. Զօհրապեանի կողմէ)։

Ոսկան վարդապետի Աստուածաշունչը իրրեւ թէ երկրորդ տպագրութիւն մը ունեցած է Ֆրանսայի Ամիէն քաղաքին մէջ 1670ին, աշխատասիրութեամբ «Պետրոսեան Թէոտորոսի», որուն յիշատակութիւնը ըրած են Ռիչար եւ Ժիրօ հեղինակները՝ իրենց Պիպլիօթէք Սաբրէին մէջ։ Յայտնի հայագէտ գերմանացի Եոհաննէս Եոաքիմ Շերէօտէր, որ 1711ին Ամստէրտամի մէջ հրատարակեց «Գանձ Արամեան լեզուի, հայերէն եւ լատիներէն» դիրքը, Յառաջաբանին մէջ կը հաստատէ թէ Պետրոսեան Թէոտորոս Գիմբրացի (կամ Սիմբրի) վերհրատարակած է Ոսկան վարդապետի Աստուածաշունչը։

Հ. Գաբեդին վրդ. Զարբհանէլեան իր «Հայկական Մատենագիտութեան» մէջ (էջ 59) կ'ըսէ թէ իրեն անծանօթ է այս հրատարակութիւնը, ինչպէս նաեւ՝ «ի Նոր Զուղա եղած տպագրութիւնն, որ ի մէջ Քարիճաքիւր անուանով։ Այնուհետեւ ծաղրանկարը չատ զարգացած է Ֆրանսայի մէջ, ուր ի յայտ եկած է հանճարեղ ծաղրանկարիչ մը Տոմիէ։ Այնուհետեւ սկսած են լոյս տեսնել ծաղրանկարի բազմաթիւ թերթեր, ինչպէս «Լը Քանար Անշէնէ», եւն.։

Ծիծաղը, ըսաւ Պ. Աճէմեան, ըստ Պերկսոնի եւ այլ հոգեբաններու, առաջ կուգայ բնականի սահմաններէն դուրս եկող երեւոյթի մը առջեւ։ Այնուհետեւ դասախօսը ծանրացաւ ծաղրանկարչութեան զանազան սեռերուն վրայ եւ դրա – տախտակի վրայ իր մտքերը բացատրելով զանազան ծաղրանկարներ դծեց։

Ծաղրանկարը, ըսաւ, ոչ միայն կը միտի ծիծաղ պատճառել, այլ մանաւանդ մտածել տալ։ Անոր կարեւորութիւնը կը չեշտուի ամէն օր։ Աչխարհի բոլոր թերթերը, քաղաքական, հանրային եւ տրնտեսական այլազան հրատարակութիւնները մէկ կարեւոր տեղ մը կը յատկացնեն ծաղրանկարին, որ հետզհետէ կը ձգտի պարզութեան եւ քանի մը դիծերու մէջ նկարագիրներ տալու համար երեւոյթները բացատրելու նպատակին։

Ծաղրանկարիչը դերազանցօրէն ազատ է իր ասպարէզին մէջ, թէեւ պէտք է ղղայլ ըլլայ իր ահաւոր զէնքի գործածութեան մէջ։ Ծաղրանկարը երբեմ նպատակ պէտք չէ ունենայ անձնական հաշիւներու դոհացումը։ Ծաղրանկարի ենթակայ անձին փիլիսական տարրութիւնը պէտք չէ ծաղրանքի առարկայ դառնայ։

Ծաղրանկարը մանաւանդ զօրաւոր զէնք մըն է պատերազմի պարագային եւ կրնայ մեծապէս նպաստել զանգուածներու հոգեբանական պատրաստութեան։

Պ. Աճէմեան իր չափեական դասախօսութիւնը համեմեց զանազան ծաղրանկարներ ներ գծելով։ Բացատրեց թէ ծաղրանկարը դէմք մը պատկերացնելու համար կը դո –

ԾԱՂՐԱՆԿԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

●

ՊԷՅՐՈՒԹ,— Մայիս 10ին Սէնաթ Լի – պանէի (Վերնատուն) մէջ տեղի ունեցաւ տաղանդաւոր ծաղրանկարիչ Տիրան Ա – ճէմեանի ֆրանսերէն դասախօսութիւնը ծաղրանկարի եւ ընկերային կեանքի մէջ անոր վերապահուած դերի մասին։

Հայ եւ օտար սուսեր բազմութիւն մը լեցուցած էր սրահը՝ ունկնդրելու համար իր տեսակին մէջ աննախընթաց այս դասախօսութիւնը, որ տեղի կ'ունենար ա – կումբին վարչութեան հրաւէրով։

Հաւաքոյթը բացուեցաւ նախագահ Պ. Միշէլ Ամարի կողմէ, որ ներկայացնելէ ետք Պ. Աճէմեանը, թուեց այն թերթե – րը, որոնց էջերը զարդարուած են Տիրանի ծաղրանկարներով եւ չեշտեց թէ ծաղրանկարը փոքր արուեստ մը չէ, այլ մեծ արուեստ մը, փաստ այն իրողութիւնը որ Կրթական եւ Գեղարուեստի նախարարութիւնը որոշած է Իւնէսքոյի պալատին մէջ յատուկ ցուցահանդէս մը կազմակերպել ծաղրանկարչութեան մասին։

Պ. Աճէմեան բուն նիւթին անցնելէ առաջ, տուաւ ուրուագիծը իր դասախոսութեան, չեշտելով թէ պիտի անդրադառնայ ծաղրանկարի ծագման, ծիծաղի հոգե – ֆիզիքական բնոյթին, ծաղրանքը – կարի զանազան սեռերուն, մեծ ծաղրանկարիչներու գործերուն եւ ծաղրանկարի դերին՝ ընկերային կեանքի մէջ։

Տալէ ետք ստուգաբանութիւնը ծաղրանկար՝ բարիբաքիւր բառին, որ իտալական ծագում ունի եւ կը նշանակէ չափազանցութիւն, սահմանեց ծաղրանկարի ծագման չրջանը, որ կը զուգադիպի 19րդ դարու առաջին կիսուն։ Առաջին ծաղրանկարի հանդէսը լոյս տեսած է Ֆրանսա – յի մէջ Քարիճաքիւր անունով։ Այնուհետեւ ծաղրանկարը չատ զարգացած է Ֆրանսայի մէջ, ուր ի յայտ եկած է հանճարեղ ծաղրանկարիչ մը Տոմիէ։ Այնուհետեւ սկսած են լոյս տեսնել ծաղրանկարի բազմաթիւ թերթեր, ինչպէս «Լը Քանար Անշէնէ», եւն.։

Ծիծաղը, ըսաւ Պ. Աճէմեան, ըստ Պերկսոնի եւ այլ հոգեբաններու, առաջ կուգայ բնականի սահմաններէն դուրս եկող երեւոյթի մը առջեւ։ Այնուհետեւ դասախօսը ծանրացաւ ծաղրանկարչութեան զանազան սեռերուն վրայ եւ դրա – տախտակի վրայ իր մտքերը բացատրելով զանազան ծաղրանկարներ դծեց։

Ծաղրանկարը, ըսաւ, ոչ միայն կը միտի ծիծաղ պատճառել, այլ մանաւանդ մտածել տալ։ Անոր կարեւորութիւնը կը չեշտուի ամէն օր։ Աչխարհի բոլոր թերթերը, քաղաքական, հանրային եւ տրնտեսական այլազան հրատարակութիւնները մէկ կարեւոր տեղ մը կը յատկացնեն ծաղրանկարին, որ հետզհետէ կը ձգտի պարզութեան եւ քանի մը դիծերու մէջ նկարագիրներ տալու համար երեւոյթները բացատրելու նպատակին։

Ծաղրանկարիչը դերազանցօրէն ազատ է իր ասպարէզին մէջ, թէեւ պէտք է ղղայլ ըլլայ իր ահաւոր զէնքի գործածութեան մէջ։ Ծաղրանկարը երբեմ նպատակ պէտք չէ ունենայ անձնական հաշիւներու դոհացումը։ Ծաղրանկարի ենթակայ անձին փիլիսական տարրութիւնը պէտք չէ ծաղրանքի առարկայ դառնայ։

Ծաղրանկարը մանաւանդ զօրաւոր զէնք մըն է պատերազմի պարագային եւ կրնայ մեծապէս նպաստել զանգուածներու հոգեբանական պատրաստութեան։

Պ. Աճէմեան իր չափեական դասախօսութիւնը համեմեց զանազան ծաղրանկարներ ներ գծելով։ Բացատրեց թէ ծաղրանկարը դէմք մը պատկերացնելու համար կը դո –

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

●

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Ա.

Ղարաբաղի Հայր. Միութիւնը Թիֆլիսի մէջ Տ. Բէկզադեանի միջոցով դիմում կատարեց պատուիրակութեանս եւ խնդրեց, որ իր երկու ներկայացուցիչները՝ Ամրամայիս Երզնկեանը եւ Սիմոնիկ Փիրումեանը եւս մեզ ընկերանան՝ Ղարաբաղը Հայաստանին միացնելու խնդրում պատուիրակութեանս օժանդակելու համար։

Տուինք մեր համաձայնութիւնը՝ մտածելով, որ կարող ենք օգտուել Մոսկուայում նրանց ունեցած ծանօթութիւններից եւ կուսակցական կապերից։ Ա. Երզնկեանը եւ Ս. Փիրումեանը յայտնի մենշեւիկներ էին, որոնք բոլշեւիկներին համեմ ի լինելու համար սկսել էին «ձախանալ» ու կարմրիլ, այդ օրերին արդէն իրենց համարում էին « միջազգային սոցիալ - յիսաներ» (սոցիալիստ ինտերնացիոնալիստ)։

Զարմանալին այն էր, որ այդ օրերում Հայաստանում կատարուել էին խոշոր դէպքեր՝ հայ բոլշեւիկների կողմից մայիս մէկին կազմակերպուած ըմբոստութիւնների հետեւանքով, մինչդեռ մենք Թիֆլիսում բնաւ տեղեկութիւն չունէինք այդ մասին։ Միայն հետագային, Մոսկուայում, Զիչերինից տեղեկացանք բոլշեւիկների կազմակերպած մայիսեան արկածախնդրութեան մասին։

Մէկ թէ երկու օր Թիֆլիս մնալուց յետոյ, Ռազմա – վիրական ճանապարհով (Կովկասեան լեռնաշղթան հարաւից հիւսիս կտրող) ինքնաչարժով ուղեւորուեցինք դէպի Վլադիկաւկաղ։

Վրաստանի սահմանի վերջին կայարան Կազբէկում պետական վրացի պաշտօնեան մեքենավարին իրաւունք չտուեց որ շարունակենք մեր ճանապարհը, եւ այդ պատճառաբանութեամբ, թէ բոլշեւիկները կարող են բռնագրաւելինք նաշարժը։ Սակայն եղանք դիչերել կազբէկում։

Այդ իրիկուն մեզ միացան նաեւ Ա. Երզնկեանը եւ Ս. Փիրումեանը, որոնք յետ էին մնացել։

Հետեւեալ օրը երկու կառք վարձեցինք եւ մեծ դժուարութեամբ հասանք Վլադիկաւկազ, որտեղ ստացել էի միջնակարգ կրթութիւնս պետական Գիմնազիոնում եւ ապրել մօտ երեք տարի։

Մենք մեծ յոյս ունէինք, որ Վլադիկաւկազում պիտի հանդիպէինք Օրժոնիկիձէին եւ նրանից պիտի կարողանայինք կիձէին եւ նրանից պիտի կարողանայինք ստանալ Մոսկուայի իր ընկերների հասցէները։ Սակայն, դժբախտաբար, այդ օրերին նա դնուում էր Բաքուում։

Յաջորդ առաւօտեան մեր պատուիրակութեան կողմից ներկայացայ Շրջանային Գործադիրի Կոմիտէի նախագահ՝ Կվերկվելիային (վրացի) եւ նրա միջոցաւ կապուեցի Բաքու՝ Օրժոնիկիձէի հետ։ Վերջինս անչափ ուրախացաւ մեր մեկնումի առթիւ, յայտնութիւն մաղթեց մեզ եւ ազնիւ խօսք տուեց մինչ մեր բանակցութիւնների վերջանալը Խորհրդային Ադերբէյջանի կողմից որեւէ թշնամական ելոյթ չունենալ Հայաստանի Հանրապետութեան դէմ։

Այստեղ անհրաժեշտ եմ դնում յիչատակելու, որ Օրժոնիկիձէի հետ մօտիկ կապութիւն ունէի Ռոստովից, երբ նա հարաւային Ռուսաստանի արտակարգ լիազօր էր, եւ վայելում էի նրա կատարեալ վստահութիւնը, եթէ չասեմ աւելին։

1918 թ. գարնան, երբ բոլշեւիկները դրաւեցին Ռոստովը, Օրժոնիկիձէն նշանակուեց Հարաւային Ռուսաստանի արտակարգ լիազօր։ Այդ ժամանակ ես ապրում էի Ռոստովում եւ, որպէս Հայկական Ցեղափոխական Կոմիտէի նախագահ՝ գործակցում եւ օժանդակում էի նրան։ Նոյն տարուայ Ապրիլի վերջերին, երբ Դոնի կազակները, միանալով գերմանական զօրքերին, չրջապատեցին Ռոստովը, եւ բոլշեւիկները ստիպուած եղան նրանց դէմ մղել մահու եւ կենաց կռիւ, ես մինչեւ վերջին րոպէն դնուում էի Օրժոնիկիձէի կողքին, երբ իր հրեայ եւ ռուս կուսակցական ընկերները լքել էին նրան եւ փախուստի դիմել։

Շնորհիւ այդ գործակցութեան, Հայկական Ցեղափոխական Կոմիտէին յաջողուել էր 7 վագոն ռազմամթերք ստանալ Բաքուում տաճիկների դէմ հերոսական պայքար մղող հայ զօրամասերի համար եւ այլ տեսակի բարմաթիւ օժանդակութիւններ։

Կվերկվելիան մեր պատուիրակութեան ժամանումի մասին Ռոստովի միջոցով անմիջապէս յայտնել էր Մոսկուա, որ – տեղից հրահանգ էր ստացել չտալ կեր – պով ճանապարհ մեզ Մոսկուա։

Մի երկու օրից մեզ յաջողուեց յատուկ դնացքով ուղեւորուել դէպի Ռոստով, որ իմ ծննդավայրն էր։

Գնացք չլինելու պատճառով Ռոստովում մնացինք մօտ մի չաբաթ։ Վերջապէս, ունեցածս կապերի շնորհիւ, մեզ տրամադրեցին առանձին չոգեչարժ երկրորդ կարգի մի վագոն։

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ։

(4) (Շար.)

(Շար.)

ՆԱՅԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԲՈՒՆ ՊԱՏՃԱՌԸ ՈՒՐԻՇ ԲԱՆ Է

★

(Բ. եւ վերջին մաս)

Տիկիններ, դպրոցական նոր շրջանի մը մօտալուտ օրերուն՝ որում կը ցանկանք նո – րէն : Կողմնակցական ոգիով կը վարկաբե – կէք մեզ, դուռտանքով կը պանծացնէք ձեր թեկնածուն : Ուրեմն առանց ձեր թեկնածուին չի՛ք փրկուիր :

Պ. Թ. Պօյաճեան եւ Տիկ. Ի. Գարմէն թէեւ ժան ժաք Ռուսօյի երկամեայ դա – սընթացքէն վկայուած չեն (22 տարի Ջը – ւիցերիա ապրելով՝ երկրին կրթ. հաս – տատուիւններէն չատերը՝ չատ մօտիկէն ճանչնամ) , բայց, ասկէ բարձր վկայա – կան եւ երկար տարիներու կրթական աճ – քասիր գործունէութիւն մը ունին : Մէկէ աւելի ազգ. բարձրագոյն վարժարանն – րու մէջ, իրրեւ դաստիարակ ուսուցիչ եւ իրրեւ տնօրէն : Մեր համեստութիւնը վի – րաւորող այս բացատրութիւնը՝ պատաս – խանն է ձեր վերապրումներուն :

Զգուելով , դուրսէն եւ ներսէն եղած տգրանքներէն, Պ. Թ. Պօյաճեան եւ Տիկին Ի. Գարմէն Դպրոցասէրէն հրա – ժարած են, անցած տարուընէ ի վեր : Հաստատութիւնը եւ աշակերտութիւնը կը սիրենք սակայն : Անչահախնդիր սիրով :

Դպրոցասէրը ոչ միայն պէտք է ապրի, այլեւ պէտք է բարգաւաճի բարոյապէս եւ նիւթապէս : Արտասահմանի մեր ցի – րուցան բազմութիւնները պէտք ունին մէկէ աւելի ազգ. բարձրագոյն վարժա – րաններու, աղջկանց թէ մանչերու :

Մեր հրաշալի լեզուն, մեր ազգային ա – ւանդութիւնները վառ պահող Ջահերն են անոնք : Հիւրընկալ Ֆրանսայի արդիական

հանայ չեշտելով այդ դէմքին յատկանշա – կան գիծերը, եւ իրրեւ օրինակ առաւ Ջըրջիլը, զայն ներկայացնելով իր յատ – կանշական «սիկառ»ով եւ յաղթանակի V դիրը ներկայացնող ձեռքով :

Ծաղրանկարը հետզհետէ թօթափելու վրայ է երկարապատում բացատրու – թիւնները : Ծաղրանկարին տակ քանի մը բառ կը բաւէ ցայտուն դարձնելու համար անոր իմաստը :

Անդրադառնալէ եւ զանազան երկիր – ներու մէջ ծաղրանկարիչներու անունները, ո – րոնց կարդին Պ. Ագէմեան արժանի տեղ մը առաւ Ա. Սարուխանին, դասախօսը ցաւով ընդգծեց որ լիբանանեան թերթե – րը մեծ կարեւորութիւն չեն տար ծաղրա – նկարին, յարդանքով խօսելով հանդերձ «Տապզուր»ի եւ «Սայսան»ի մասին , ո – րոնք տարիներէ ի վեր կը հրատարակուին իրրեւ երգիծաթերթ :

Վերջացնելու համար, Պ. Ագէմեան զը – ծեց հանդուցեալ Ռիւաս Մոլհի, էմիլ Մէ – ճիա Աբրանի, Պ. Կապրիէլ Մուրի, ինչ – պէս նաեւ երեք ներկաներու ծաղրանկար – ները :

Հասարակութիւնը չատ դոհ մնաց այս հետաքրքրական դասախօսութենէն :

Տ.

ՏԱՂԱՆԴԱՒՈՐ ՀԱՅՈՒՀԻՆ ՀԵԼԵՆԱ ԱՒՆԱ

Հելէն Նախաշ Ցովնաթան Ա.նաթամո – վի պարախոսքը մասնակցած է «Անֆան տը Փարի»ի հանդէսին, ի նպաստ Աբբայ Փիէռի «Անհրաժեշտ Ոտանաւորու» շի – նութեան, Շան դ'Էլիզէի Թատրոնին մէջ, Մայիս վերջին :

Ինչպէս գրած ենք ուրիշ առթիւ ալ , Հելէն Նախաշ Ցովնաթան Ա.նաթամով որ տարիներէ ի վեր կը վարէ իր փոքրերու պարախոսքը, չատոնց կարեւոր տեղ մը գրաւած է Փարիզի մէջ : Տաղանդաւոր Հայուհին վարպետ մըն է երգի, նուագի եւ պարի արուեստներու :

Ան կը սերի ազնուական ընտանիքէ մը, որ տուած է բազմաթիւ դիւանագէտներ, վարձատրուած Նիքոլա Ա. ցարի կողմէ : Իր ընտանիքը տուած է նաեւ ե – րեք բանաստեղծ եւ երեք կարեւոր նկա – րիչներ, ինչպէս յայտնի բանաստեղծ – նկարիչ Նախաշ Ցովնաթանը :

Հելէն Նախաշ Ցովնաթան հեղինակած է պարերը Տէլիպէի, Ջայքովսքիի , Պախի , Պեթհովէնի, Շոփէնի, Լիսթի, Մեսաժէի, Պոռոտինի, Ռոսինիի եւն. գործերուն վրայ : Ան կ'ուսուցանէ իր հնարած ար – հեստագիտութեամբ , դոր իւրացուցած է դասական եւ արտայայտչական պարի մե – թոտներէ, ստեղծելով եւ դործադրելով :

Հելէն Ա.նայի կարծիքով չատ մը պա – րարուեստագէտներ չեն յաջողիր , որով – հետեւ անհրաժեշտ պատրաստութիւնը չունին, ինչպէս եւ դաստիարակութիւնը : Ան կը հաստատէ թէ պարը կեանքի մաս կազմէ : Պարը կ'ըսէ, պէտք է միջոց մը ըլլայ արտայայտելու մարդու սիրտը, ե – րազները, յոյսերը, ցանկութիւնները եւ ձախողանքները, ուրախութիւնները եւ վիշտերը :

Պարի դպրոցը դոր հիմնեց 1933ին մեծ թափ տուացած է անկէ ի վեր : Մրցումներէ եւ դ իր բազմաթիւ աշակերտները մտած են Փարիզի Օփերան եւ ազգային երաժշ – տանոցը :

Ինչպէս յայտնի է, մարդասէր կղերա – կան մը, աբբայ Փիէռ , հանգանակութեան ձեռնարկած է, բնակարան ճարելու հա – մար հազարաւոր տնանկներու : Իր հետ – քաքրքրութեան շնորհիւ Հելէն Ա.նա եւս ունի կարեւոր բա – ժին մը, 450·000 ֆրանք, չնորհիւ իր ար – ուեստին :

դրել տաք եւ կամ դրել տրուի, ոչ մէկ արժէք ունի :

Ըսի ըսածներով զբաղելու ոչ ժամանակ, ոչ ալ տրամադրութիւն ունիմ :

ԻՍԿՈՒՀԻ ԳԱՐՄԻՆ

Ց. Գ.— Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել : ՆՈՅՆ

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ պաշտօնաթերթը, «Փը – րաւտա» կը հաստատէ թէ մահուան դա – տապարտուեալ երիտասարդ մը որ դա – նակով սպաննած էր իր ընկերը : Մահա – պատիժի վերահաստատումէն ի վեր (7 Մայիս) առաջին դնդահակարութիւնն է այս, քրէական յանցանքի համար :

ՄԱՅԻՍ 28Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

★

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս մեր Ֆրանսուհի աշխատակիցը , Օտէթ Միքայէլեան քրոնիկ մը նուիրած է « Լը Տոֆինէ Լիպէռէ » թերթին մէջ ոգեկո – չելով Հայաստանի Անկախութեան ան – մոռանալի Թուականը՝ Մայիս 28 :

Թուելէ ետք պայքարները զոր մղած են Հայերը իրենց ազատութեան համար Պար – սիկներուն, Արաբներուն, Մոնկոլներուն, Թուրքերուն եւ Ռուսերուն դէմ, մեր բա – րեկամուհին կ'ընդգծէ նորագոյն Թուա – կանին՝ 1918 Մայիս28ին կարեւորութիւ – նը, 600 տարուան դերութենէ եւ ջարդերէ ետք : «Շնորհիւ հաւատքին եւ Դաշնակ – ցութեան կազմակերպութեան ճիգին ի – րականացաւ, հայկական հրաշքը :

«Դժբախտաբար կարճ տեւեց այս երի – տասարդ հանրապետութիւնը եւ ենթար – կուեցաւ խորհրդային լուծին : Բռնակալ իշխանութիւնը կ'աշխատի որ Մայիս 28ի յիշատակը ջնջուի նոր սերունդին մէջ : Զուր ճիգ : Որովհետեւ պատմութիւնը արձանագրեց այս Թուականը անջնջելի կերպով եւ ազատ աշխարհը հաւատարիմ կը մնայ այն դատին որու համար այնքան Հայեր պայքարեցան, տանջուեցան եւ մեռան » :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Ց. Կ. ՅԱՋԻ ՕՐԸ

ՊՈՍՏՈՆ, 25 Մայիս.— Ց. Կ. Յաչի մասնաճիւղը Կ. Յաչի օրը տօնեց կիրակի Մուլէն Պլէսի սրահը, Սընծոն :

Օրուան նախագահը, Տիկին Սիրան Հա – լաճեան բացատրեց թէ Կ. Յաչը դարձած է արտասահմանի ամէնէն ծաւալուն եւ արդիւնաչատ կազմակերպութիւնը : Իր գործունէութեան գլխաւոր մաս կը կազ – մեն կրթական ճակատը եւ կազդուրման կայանը, հայ մանուկը մտքով, մտա – ծումով հայ եւ մարմնով առողջ պահելու համար :

Նոր Սերունդի անդամները թնդացու – ցին սրահը, Կ. Յաչի քայլերգով (Գ. Կաուվարենց) եւ դեկավարութեամբ Օր. Շ. Քէնտէրեանի : Փոքրիկն Ա. Հոթիկ – եան չատ յաջող եւ լաւ առոգանութեամբ մենախօսութիւն մը կատարեց : Երգեց Օր. Ա. Գինոսեան : Հայկական տարազով «Ա.ռ այլուխս» երգեցին Օր. Օր. Ս. Թաշ – ճեան եւ Ե. Քէնտէրեան : Յաչուհի Տիկին Պերճուհի Գալֆայեան եւ Նոր Սերունդէն Օր. Օր. Ճ. Գոնեալեան, Հ. Հալաճեան , Ա. Տօնէրեան եւ Սարգիս Տօնէրեան ներ – կայացուցին «Կապոյտ Յաչը» մէկ արար : Ներկայացուեցաւ նաեւ «Նա չի լինի սա լինին» (Մաշդի ի Բադ) հարսանեկան տեսարանը :

Հայաջինջ Եղեռնի դէհենէն ճողոպրած որը մը 15–17 տարի հիւանդ վիճակին մէջ իր ցեղի նորաբողբոջ ծիլերուն վրայ կը մտածէ : Բանի մը տարի առաջ Յաչուհիներ երբ առաջին անդամ իրեն տեսու – թեան կ'երթան, Պ. Տ. Սուքիասեան յուզ – ուած կը յայտնէ՝ — չատ չնորհակալ եմ որ ինձ տեսութեան եկած էք : Քանի որ երկար տարի է անկողին դամուած եւ դրկուած եմ ձեր հանդէսներէն եւ իմ Հայու պարտականութիւնս կատարելու , այս առաւօտեանաւը զոր վերջացուցի Թող իմ նուէրս ըլլայ Կ. Յաչին, որպէս դի աճուրդի դնէք եւ հասոյթը յատկա – ցնէք դպրոցին :

Այս անակնկալ տեսարանէն խորապէս յուզուած, Յաչուհիները հաղիւ չնորհա – կալութիւն յայտնելով կը խոստանան ի – րականացնել իր խնդրանքը :

Տիկին Ս. Հալաճեան բեմ գալով .— Այս նաւը որ կը տեսնէք ձեռակերտն է Պ. Տ. Սուքիասեանի, որ այսօր ներկայ է մեր հանդէսին : Տարիներ առաջ երբ կո – նակի վրայ անչարժ պառկած էր, ինք չի – նած էր այս նաւը : Երեք տարի վերջ իր փափաքին գոհացում կուտանք իր ներ – կայութեամբ : Շնորհակալութիւն :

Այս սրտաբուխ նուէրը մինչեւ հիմա եղած աճուրդները գերազանցեց , գոյա – ցնելով 17·800 ֆրանքի գումար մը : Ա – ճուրդը յաջողապէս վարեցին Պ. Պ. Մար – պար Ճակոբեան եւ Ս. Գոնեալեան :

Հանդէսէն մէկ օր առաջ երկու հայրե – նակիցներէ .— Քանի որ վարը քաղաքին և ձեր հանդէսէն պիտի բացակայինք 500ա – կան ֆրանք կը վճարենք , մենք ալ նպաս – տած եւ քաջալերած ըլլալու համար մեր Յաչուհի քոյրերը :

ՁԱԼԿԱՐԱՅԻ

«ԾԱՒԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (93)

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ԶՈՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

«Հայրիկ, ահա կտակս» :

«Պառիկին Աբրը եւ Առակին Աբրը կը նուիրեմ ժամուն, Ազգին Աբրը՝ կուսակ – ցութեանն է արդէն : Մարագն ու խոտհնո – ցութեանն է արդէն : Մարագն ու խոտհնո – ցը՝ կը նուիրեմ Վարդանանի Կոմիտէ – ին, Կորնգանի Աբրը ծախեցէք եւ դամ – բարան մը շինեցէք Շուշիկիս համար, մը – նացած կալուածները՝ Տիգրանի հետ հա – մախորհուրդ՝ չատկացուցէք բարեսիրա – կան ձեռնարկներու» :

«Մնաք բարով, հայրիկ, Տիգրան, Տի – կին Նունիկ, Տիկին Գիւզնար եւ Արեզ – նագ : Շուշիկը չկայ, ինչո՞ւ ապրիմ ես» :

Աբտաշէս

Տիգրանը յուզումով եւ լացով կարդաց Աբտաշէսի նամակը : Ան էր՝ հոգիի իր – ոսվքէն քարացեր էր : Նունիկն ու Գիւլ – նարը կուլային, Արեգնազը կը վզգիկէր :

Սանոյի բնակարանը սեւ հագած էր : Պատերուն վրայ՝ մահուան ուրուականը կը պարէր :

Աբտաշէսը փախաւ գիւղէն :

Իր կնոջ մահէն վերջ, մտածեց երթալ Ա.յգեստան, անծանօթ թաղի մը մէջ սեն – եակ մը վարձել, քաշուիլ իր պատեանին մէջ, մոռնալ ինքզինքը, իր երկիրը, իր բարեկամներն ու ընկերները, յանձնուիլ առանձնութեան, տառապիլ եւ օրըստօրէ մաշիլ ու հատնիլ, կեանքը ի՞նչ կ'արժէր առանց Շուշիկի, լաւ էր մեռնիլ :

Կը քալէր, գանկին մէջ՝ խառնիճաղանջ խոր : Սրտին մէջ՝ ցաւ ու կսկիծ, կը քա – լէր խենթի պէս : Ութ օրէ ի վեր չէր քնա – ցած, մոգեր էր ջուրն ուհացը, լացեր էր միայն, ոտքերը կը դողային, չատ յոգ – նած էր, երբ հասաւ կեմի վայտաշէն կա – մուրջը, բայց հաւաքեց մնացորդ ուժե – րը, չարունակեց քալել, կը վախնար որ Ռէս Սանօն ու Տիգրանը կրնան ձիաւոր – ուիլ, հասնիլ իր հետեւէն, բռնել գինքը եւ վերադարձնել գիւղը, այս միտքը կը սարսափեցնէր գինքը, այնքան տարուած էր այս մտածումով՝ որ չգիտցաւ թէ ինչ – պէ՞ս իր կոկորդէն դուրս թռան այս խօսքերը.

— Չեմ գար, խաչ վկայ՝ չեմ գար, մեռնիլս գիտնամ՝ նորէն չեմ գար, Շու – շիկ մը ունէի...ձեր գիւղին հողը գպան է, Շուշիկս ձեր հողը լափեց, Շուշիկս լափող գիւղը չեմ սիրեր... ձեզ ալ չեմ սիրեր... չէ՞ որ դուք ալ նոյն գիւղէն ու հողէն էք, ձեզ հայրիկ, ձեզ Տիգրան, եր – դում ըրած եմ չվերադառնալ այն գիւղը՝ ուր մեռած է Շուշիկս, իմ տաճարիս ճր – պազը, կ'ատեմ, կ'ատեմ ձեզ, հայրիկ, Տիգրան, կ'ատեմ ձեր գիւղը, որովհետեւ կը սիրեմ Շուշիկս, չեմ գար, ախ , Շու – շիկս ...:

կեմի լերան վրայ, Վան գացող խճու – ղիին եզերքը, հոն՝ ուր ապրիւր մը կայ , Աբտաշէսը յոգնած ու քրտնած կանգ ա – ռաւ, ուժասպառ էր, կ'ուզէր նստիլ հանգստանալ պահ մը... բայց՝ ի՞նչ պա – տահեցաւ, Աբտաշէսը տատանեցաւ քանի մը անգամ, մարմինը դողդղ ու ցնցուե – ցաւ, ինկաւ գետին... : Մարեցաւ ... :

Աբտաշէսը վերադարձեր է Վանէն :

Ժողով կայ Ալէքի տան մէջ, ներկայ է նաեւ Աբտաշէսը, այդ տան ամէն մէկ անհիւն ու սենեակ, իր կամ առարկայ՝ չուչ մը ունի երէկէն, հոն էր որ Աբտա – շէսը երջանիկ ապրեցաւ իր կնոջ Շուշի – կին հետ, եւ հոն էր որ ապրեցաւ իր կեանքի ամէնէն դաժան ողբերգութիւնը :

(Շար.) ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

բայնէ գործողութիւնները : Բայց եւ այնպէս երկու զօրաբաժիններու կողմէ կատարուած գործողութիւնները կ'ապացուցանեն թէ Վիէթմին վճռած է չարունակել պատերազմը, հակառակ բոլոր խոչընդոտներուն :

Ֆրանսական հրամանատարութիւնն ալ միջոցներ ձեռք առած է, համաձայն զօրավիէի յանձնարարութեան, պաշտպանելու համար Թոնքինի տելթան :

× Երէկ նոր վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Ազգ. ժողովին մէջ, Հնդկաչինի մասին : կարդ մը թերթեր կը կարծեն թէ Լանիէլի զահլիճը նոր տագնապի մը պիտի մատնուի, եթէ զինադադար չհնգուի մինչեւ յունիս 10 : Ուրիշ տագնապ մը եւս կրնայ ծագիլ, եթէ Եւրոպայի միացեալ բանակի ծրագրին կուսակիցները պնդեն որ վիճաբանութիւնները սկսին Յունիս 15ին :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԱՀԻՐԻի զինուորական տեսանին առջեւ պիտի դատուին 26 կալանաւորներ, այն ամբաստանութեամբ թէ դաւ մը սարքած են տապալելու համար կառավարութիւնը, «համաճայն Լենինի, Մթալինի եւ Ռուսիոյ գործադրած մեթոտներուն» : Ամբաստանեալներուն մէջ կը գտնուին երկու կիներ, չորս իրաւագէտներ, երկու բժիշկներ, պետական պաշտօնեաներ եւ ուսանողներ : Ամբաստանեալներէն մէկն է հանգստեան կոչուած հաղարապետ մը, Մուսթաֆա Քամալ Սրտքը : Ամբաստանեալները կ'ըսէ թէ դաղտնի ընկերակցութիւն մը կազմուած էր, դասակարգային տեսլութիւն սերմանելու եւ թռուցիկներ գրուելու համար վարչապետ Կամալ Նասըրի կառավարութեան դէմ : Այս 26 ամբաստանեալները կապ չունին 16 ապստամբուս հետ որոնք այժմ կը դատուին իրենց բարոյատներ :

ԵԳԻՊՏՈՍ բողոքագիր մը ատացաւ անգլիական կառավարութենէն, որ կը դատապարտէ թէ անգլիացի զինուոր մը սպանուած է Սուէզի չրջանին մէջ : Բողոքագիրը կ'ըսէ թէ զինուորը բեռնակառքի մը կը հետեւէր երբ եգիպտացի կառավարը յանկարծ իսմայիլիա քաղաքին եգիպտացիներուն թաղը քշեց կառքը : Հոն բնիկները յարձակելով ձեռի տակ մեռցուցեր են զինուորը : Նախընթաց օրն ալ անգլ. մթերանոց մը հրկիզուած էր Փորթ Սայիտի մէջ, մէկ միլիոն տոլար վնաս պատճառելով, ինչպէս կ'ըսէ ծանուցագիրը :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ մարզպանը պաշտօնապէս հաղորդեց թէ արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած են, բարեկարգութիւնը ապահովելու համար : Օդնական զօրք հասած է Այժերբայէն : Եւ մարտական խումբեր կազմուած են 48 վայրերու մէջ ուր փըրթանոցի հողագործներ կը բնակին : Միեւնոյն ատեն դէնք պիտի բաժնուի այս դաղթականներուն, ինքնապաշտպանութեան համար :

ԵԹՈՎպԻՈՑ կայսրը, Հայիլէ Սելասիէ, փառաւոր ընդունելութեան մը արժանացաւ Հարլեմի մէջ (Մ. Նահանգներ), ուր գացած էր եթովպական եկեղեցւոյ ազգրողութեանց ներկայ ըլլալու : Ընդունելութեան կը մասնակցէին 200·000 քաղաքացիներ : Պատուելին հիւրը ողջունեց յանուն 700·000 ամերիկացի – ափրիկէ – ցիներու : Կայսրը Անգլիա եւս պիտի այցելէ յառաջիկայ հոկտեմբերին :

88·000 ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ դեռ դաղթական յաններու մէջ կ'ապրին, Եւրոպայի սրտին վրայ :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յուլիս 4ի կիրակին, Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի ծառազարդ պարտէզներուն մէջ : Կազմակերպուած տիկիններու Օժանդակ Միութեան կողմէ, գործակցութեամբ նախկին աշակերտներու :

Մանրամասնութիւնները յետագային :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պոմոնի մէջ, հանդուցեալ Յակոբ Ա. քհնյ. Մխճեանի յիշատակին, Հոգեզատեան կիրակի առաւօտ, իր մահուան քառասունքին տէրեր, համաճայն Խորէն Մխճեան եւ Միհրան Օհանեան ընտանիքներու փափաքին :

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

(Տէր Հայրը վախճանած է Ամերիկայի մէջ) :

Imp Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՄԱՑԻՍ 28–Ը

ԻՄԻԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ, 5 Յունիս, ժամը 20·30էն մինչեւ լոյս, Հաղաքապետարանի ընդարձակ սրահին մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, բարձր հովանաւորութեամբ նախկին նախարար եւ Սէն նահանգի երեսփոխան Ed. Depreux*ի*

Ներկայ կ'ըլլան Իսիի քաղաքապետ Leca et Mr. Seveste

Կը նախագահէ ընկ. Հ. ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին ընկերներ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ Ն. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ :

Բացումը կը կատարուի Իսիի եւ Անիէռի երգչախումբերով :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Օրիորդներ Մուրատեան, Աստղիկ Բէօսէեան, Արմենուհի Դաշնակեան, Արմենուհի Քէլէշեան, Մ. Գարակէօզեան (երգ) :

Կ'արտասանեն Օր. Ալիս Քէյիշեան, Օր. Շահիւնեան, Օննիկ Քէլէշեան : Հայկ. եւ կովկասեան պարերը, ղեկավարութեամբ Պ. Խանիճիկի Պուրնուքեանի, կը պարէ Օր. Ռեժինա Օհաննէսեան (առաջին պարուհի Օփերա Քոմիքի) ընկերակցութեամբ կովկասեան նուագի Գարեգին (թառով), Բենօ (դափ) :

Նուագախումբը ՎԱՐԴԵՎԱՆԵԱՆ

Մուտք 200 Ֆրանք :

Մօտնակ Անդրանիկ Խորէնեան :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 12ին :

Կը խօսի ընկերը ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ ԱՆԻԷՌի ՄԷՋ

Յունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը :

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 13ին, ցերեկը, Սալ Կալմանի մէջ :

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27ին :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 13 , կիրակի

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27, կիրակի ժամը ճիշդ 15·30ին, Սէն Լուսի սրահին մէջ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Համազգային Լսարանի հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ զիչեր ժամը 21ին : Ազգ. Տան մէջ : Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը դասախօսէ, նիւթ ունենալով՝ Արեւմտահայ թատրոնի ծագումը եւ զարգացումը : Դասախօսը պիտի արտասանէ Պետրոս Ադամեանի քերթուածներէն :

ՖՈՒԹՊՕԼԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Լիոն – Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղի կողմէ :

Այս կիրակի եւ երկուշաբթի, ողբացեալ հիմնադիրներէն ԳՐԻԳՈՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆի յիշատակին :

Սիրով կը մասնակցին Փարիզի Հայ Մարզականը, Վալանսի Հայ Մարզականը եւ Վիէնի Մարզականը, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Լիոն – Տէսին խումբը :

Օրուան յաղթականը կը ստանայ Գրիգոր Յակոբեան բաժակը :

Կիրակի զիշեր պարահանդէս Վիլէօր – պանի Պոնթէռ սրահին մէջ, ժամը 8·30էն մինչեւ լոյս :

Ֆութպոլի մրցումները տեղի կ'ունենան Հ. Մ. Ը. Մ.ի սեփական դաշտին վրայ Տէսին : Լիոնէն 16թիւ օթօքարը առնել եւ իջնել վերջին կայարանը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կիրակի 17 Հոկտեմբեր, հանդէս ի պատիւ ԴԵՐԱՍԱՆ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի :

★

ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ Նախկին Ա. – չակերտներու Միութեան անդրանիկ պարահանդէսը՝

ՆՈՑԵՄԲԵՐԻՆ

★

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Մուրատ Ռափայէլեան նախկին աշակերտներու Մարսիլիոյ մասնաճիւղը կը հրաւիրէ 27 Յունիս, կիրակի, իր դաշտատարահանդէսին բոլոր հայրենակիցները, Սէն Մարսէլ : Մանրամասնութիւնները յայտնուելով :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ

ՍԱՄՈՒՆԻ ՑԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻՆ՝ ՀՐԱՑՐԻ ՆԱ – ՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ՑԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Տուրուբանի Հայր. Միութեան, այս չաբաթ եւ կիրակի ժամը 8·30ին, Սոսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ, 8 ռիւ Տանթօն, մէթրօ Սէն Միշել եւ Օտէոն :

Կը նախագահէ հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ : Կը խօսին հայրենակից Պ. ԽԱՋԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ «Ցառաջ»ի խմբագիր Պ. ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ :

Կերգեն Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան, Օր. Աստղիկ Քէօսէեան եւ Պ. Աւետիս Քիւփէլեան :

Կ'արտասանեն Պ. Պ. Եղիա Սերոբեան եւ Զոհրապ Մուրատեան :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԽՆՋՈՅՔ — ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս կիրակի , 6 Յունիս, կէսօրէն վերջ ժամը 15էն սկսած Սեւրի Մուրատեան վարժարանի թատերասրահին մէջ :

Երգ. — Օր. Շ. ՊԷՆԿԵԱՆ, Պ. ՔԻՒ – ՓԷԼԵԱՆ :

Հայկական եւ կովկասեան պար ՏԻԿԻՆ ՅՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, ՍԵԴԱ ՋԱՄԱԼԵԱՆ, ՎԻԳԻՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ եւ ԶՎԱՇՎԻԼԻ :

Արտասանութիւն — Պ. Ա. ԴՄԲԷԹԵԱՆ :

Նուագ (թառ) ԴԱՐԵԳԻՆ, Հայկական երգապնակներ մէջ ընդ մէջ :

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ : Մուտքը ազատ է :

Այժմէն ապահովել սեղանները, հեռաձայնելով Պարսամեան գրատունը : ՔՐՕ. 64–90 :

Յ. Կ. ԽԱԶ

Յ. Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը արտակարգ միջ – մասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ չրջանի բոլոր մասնաճիւղերը այս չաբաթ ժամը 4ին Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրեվիզ :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ , Գաղափարների աշխարհը : Գրեց Գ. Գիւզալեան : Տպ. Համազգային ընկերութեան, Պէյրութ, 1954 : Գին (Ֆրանսա) 550 Ֆրանք : Հասցէ.

10, Rue Hussein Beyhoum
Beyrouth Liban

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ , հատընտիր հատուածներ : Գին մէկ տոլար :

ՄԻՍԱԿ ՄԵԾԱՐԵՆՑ, ԾԻԱԾԱՆ , ՆՈՐ ՏԱՂԵՐ ԵՒ ԲԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ : Գին 25 սէնթ :

ԱԲՈՒ ԼԱԼԱ ՄԱՀԱՐԻ, Ա.ւ. Իսահակեան : Գին 35 սէնթ :

Վերջին երեք հատորները մաս կը կազմեն Պէյրութի ԷՏՎԱՆ տպարանի մատենաշարին, դեղեցիկ տպագրութեամբ եւ գեղարուեստական կազքերով :

ՏԵՂԱՑԻ ԸԼԼԱԲ ԹԷ ՇՐՋԻԿ
ՉԵՐ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Լ Ի Լ Ա-Ն Է

Համեղ, մաքուր եւ մատչելի
24, Rue St. Lazare, PARIS
Métro N. D. de Lorette ou Trinité.
Շաբաթ , կիրակի եւ երկուշաբթի իրիկունները արեւելեան նուագ :

URIAGE-LES-BAINS (Isère)

ԿՐԸՆՈՊԼԷՆ 10 ՔՄԹ. 414 ՄԷԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՅԱՆ

Անզուգական հանքային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային, յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախտերու :

Շրջապատութեան կեդրոն, պրօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, անտառ, լեռնագնացութիւն, քաղիճօ, թէնիս, սինեմա, նուագահանդէս, եւայլն :

ԲԱՑ Է ՄԱՅԻՍ 25 – ՍԵՊՏ. 25

Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քաղցիկ մուտք, կառքով լեռնագնացութիւն, հանանագրով (Փրիզ աճ շարժ), ասիւրանսի անդամներուն միանուագ գինն է 22000 ֆրանք :

Մանրամասնութեանց համար գիմել

DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

ԱՆՆԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

Շաւիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդէն

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԵԱՋՃԵԱՆ

Իսկ Նշանուած Շաւիլ

Այս ուրախ առթիւ Շաւիլէն Տէր եւ Տիկին Դաւիթ Տէր Գալուստեան եւ Տէր եւ Տիկին Կղէմէս Օհանեան հաղարական ֆրանք կը նուիրեն Կապոյտ Աչքի մանկամարդին :

ԾՆՈՒՆԴ.—Տէր եւ Տիկին Սիրաք Հայրապետեան ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց աղջկան՝ ԱՆՆ – ՄԱՐԻԻ ԾՆՈՒՆԴԸ Մայիս 22ին, (78 ռիւ տէ Ռոզիէ, Սէնթ Ուէն, Սէն) :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ընկերուհի Վիքթորիա Յովհաննէսեանի բնակարանը : Զեկուցում պատգամ. ժողովի եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան : Անհրաժեշտ է բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը ճիշդ 21ին, դպրոցին սրահը :

Ֆ. Կ. ԽԱԶԻ Կրընոպլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 15·30ին : Կարեւոր օրակարգ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Պ. Սարգիս Պօղոսեան (ոչ թէ Պետրոսեան) կը խնդրէ ճշդել թէ ինք «նախկին Մխիթարեան սան չէ» :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Իր չաբաթական հաւաքոյթը այս չորեքչաբթի երեկոյ ժամը 9ին Քառէ սրբ – ճարանին վերնայարկը : Նիւթն է «Սարդարապատի ճակատամարտէն մինչեւ Մայիս 28» : Կը խօսին Պ. Մ. ՔՕԶԱՐԵԱՆ եւ ճակատամարտին մասնակցող անձեր : Մուտքը ազատ է :

Այս ոգեւին օրը յարդելու համար յետաձգուած է տիկ. Պօղոսեանի դասախոսութեան չարունակութիւնը (մաքերու փոխանակութիւն) :

OCÉANIA

ՁԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ կը կազմակերպեմ հաւաքական ճամբորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուրքիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին : ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԵՂՉԵՐՈՎ Մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝

OCEANIA
4, Rue de Castellane
PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Պ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆի եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆի Օսէանիայի միջոցով
38, Rue de la République, Marseille
tél. Colbert : 53-13

Տեղեր եւ ճեւակերպութիւններ Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա – ներու համար եւ ամէն ուղղութեամբ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Եթէ կ'ուզէք մեծամասնակի գինով լաւագոյն գնում մը կատարել արեւելեան գորգերու

Դիմեցէք

35, RUE DE TRÉVISE

Tél. PRO. 07 · 25

(Ազգ. Տան դիմաց)

Ուր՝ պիտի գտնէք դիւրամատչելի գիներով ճոխ մթերք մը : Կը ստանձնենք ամէն տեսակ նորոգութիւններ : Փոխանակութիւններ եւս կը կատարուին :

ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 3 ՅՈՒՆԻՍ ★ JEUDI 3 JUIN 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7385 — 30e ANNEE — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2796

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Գ. ՈՒԽԸ ՔԱՐԻՆ ՋԱՐՆԵԼՈՎ

Արեւմտեան Հայաստանը պարպելէ, Պրեստ – Լիթովսքի խայտառակ դաշին – քով Հայկ. Դատը ուրանալէ ետք, Մոսկուայի կարմիր վարիչները կատարեալ քաոս մը առեղծած էին, նաեւ, Կովկասի մէջ։

Ճամբան լայն բացուած էր ոչ միայն Թուրք բանակին եւ խուժանին, այլեւ ԼԹԹիհատական Ջարդարարներուն առջեւ։

Մոսկուան եւ Բադուն ջուրի ճամբայ դարձած էին էնվէր, Նուրի եւ Խալիլ փաշաներուն համար, ինչպէս Թուրքերը իրենք խոստովանեցան, 1926ի դատավարութեան առեն։

Կովկասի մէջ իսլամական բանակ մը կը կազմուէր իրենց քթին տակ, Թիկունքէն զարնելու համար հակաբոլշեւիկ ուժերը։

Հայպէգի Գաբախան իր տան մէջ կը պահէր փախստական Էնվէրը։

Ականաւոր բոլշեւիկ մը, Ռատեկ, յանուն կառավարութեան բանակցութիւն – ներ կը կատարէր Պերլինի մէջ, Թալէաթ Էնվէրը եւ ձէմալ փաշաներու հետ։

Անդին, Թիֆլիսի մէջ, առժամեայ իշխանութիւն մը (Սէյմ) նոյնքան անտա – նելի կացութիւն մը առեղծած էր, հայկական տեսակէտով։ Դաշնակցութեան 27 պատգամաւորները իրենց դիմացը ունէին 32 Վրացիներ, 30 Ազերիներ եւ ուրիշ 18 այլազան տարրեր, որոնք պարբերաբար կը պղտորէին ջուրերը։

Ամէն պարզայի մէջ, ոչ – հայ մեծա – մասնութիւնը կը հետեւէր քաղաքակա – նութեան մը որ կովկասի պաշտպանութիւնէն աւելի, կը նպաստէր Թրքական դաւերուն զարգացման եւ յաջողութեան։

— « Սէյմը փաստօրէն Հայաստանի ռուսերուն քեռցուց Անդրկովկասի պաշտպանութեան բովանդակ ծանրութիւնը Թուրքերու դէմ որոնց բնականօրէն կը ձգտէ – ին օգտագործել բարենպաստ վայրկեան – ը, հողային գրաւումներ կատարելու համար»։ (Հանրագիտակ Ռ. Միութեան, Գ. հատոր, էջ 437)։

Նոյն միջոցին, լեռ ու ձոր կը բաժնէին բուն Թուրաստանը եւ Կովկասը։ Հայ ժողովուրդը նորէն մատնուած էր յուսահատական կացութեան մը։ Նորէն «քրտինք, արցունք եւ արիւն»։

Հակառակ բոլոր խոչընդոտներուն, Դաշնակցութեան ներկայացուցիչները բանակցութիւններ կը կատարէին ակա – նաւոր բոլշեւիկներու հետ, ելք մը գտնելու համար։

Բադուի բոլշեւիկ լիազօրը, Սաեփան Շահումեան, որ փախստական էր, Թիֆ – լիս կը փոխադրուի դաշնակ «մուզե – բիստա»ներու պաշտպանութեան տակ։

— «Այն օրը երբ Անդրկովկասեան վարչութիւնը հրաման կը հանէր գտնել Շահումեանը եւ ձերբակալել, երբ Երզնկեան եւ Ղազարեան Շահումեանի գլուխը կը պահանջէին Ազգային Խորհուրդից, Ազգ. Խորհրդի գիւղատրական ոյժերի վարիչ Ռուբէն Տէր Մինասեանը եւ Զաւրիեւը Շահումեանի հետ գործունէութեան նախագիծ կը կազմէին, երեւանից ուսեցավ եւ Արամի կարծիքները»։ (Յեղափոխականի մը ցուցերը, Ռուբէն, հատոր Է. էջ 141 – 142)։

Գործունէութեան նախագիծը կը բաղկանար 11 կէտերէ։ Ահաւասիկ առաջինը։

— « Տաճկահայաստանը պիտի լինի անկախ, դիմադրութիւնը պիտի չարունակուի Թուրքերի դէմ։ Շահումեանը պիտի ջանայ որ ռուս զօրքերը մնան ճակատում »։

Ծրագիրը մեծ մասով կը մնայ անգործադրելի։ «Շահումեանը, որ Ալիքսան – դրապոլ էր անցած, չկրցաւ խուժան զարձած զօրամասերին խօսք հասկցնել»։

Բանակցութիւնները կը կատարուէին, նաեւ, Երեւանի մէջ, Արամի միջոցաւ։ Իսկ ուղղակի ձեռնարկները՝ Մոսկուայի մէջ։

Բոլորն ալ ապարդիւն։ Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ԽՆԴԻՐԸ ԱՋԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵԻ

● *ԲՈՒՌՆ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ*

Ազգ. ժողովը Գշ. օր դարձեալ զբաղեցաւ Հնդկաչինի հարցով։ Այս առթիւ լսուեցան չատ մը հարցապնդումներ եւ քննադատութիւններ՝ դահլիճին դէմ։ Մօսք առին մասը երեսփոխանները, ծայրադոյն ձախ։ Միեւնոյն առեն յուզուեցաւ 1954ի զօրագասին մէկ մասը ժամանակէն առաջ զինքի տակ առնելու խնդիրը։ Վիճաբանութիւնը չարունակուեցաւ երէկ։ Մինչ այս մինչ այն, դահլիճը կը չարունակէ բացատրել նիստեր զումարել էլիզէի պալատին մէջ, անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնելու համար, քանի որ ըմբոստները մեծ պատրաստու – թիւններ կը տեսնեն եւ անխուսափելի կը համարուի պատերազմին սաստկացումը։ Առ այժմ վախ չկայ որ դահլիճը յանկարծ հրաժարի։

Վիճաբանութեանց ընթացքին անկախ երեսփոխան մը, Փիէռ Անտռէ, որ քանածանօթ է ռուսական գործերու, յայտարարեց։

— Հնդկաչինի պատերազմը չարք մը խնդիրներ կը յարուցանէ, որոնք անպատասխանի կը մնան տարիներէ ի վեր։ Կառավարութիւնը պատրաստ է պատասխանելու։ Ե՞րբ յատակօրէն պարզուեցան մեր պատերազմի նպատակները։ Ինչո՞ւ ընկերակից պետութիւնները լիովին չեն մասնակցիր պատերազմին։

Իր կարծիքով, անկարելի է դիմուորա – կան կատարեալ յաղթանակ մը Հնդկաչինի մէջ։ Ֆրանսայի չահը կը պահանջէ դադրեցնել պատերազմը կարելի եղածին չափ չուտ։

Ուրիշ անկախ երեսփոխան մը առաջարկեց որ կառավարութիւնը հակիրճ Մ. Նահանգներուն թէ Ֆրանսան անդր – ծովեան բոլոր ժողովուրդներուն չահը կը պաշտպանէ չարունակելով պատերազմը։

Ճառագդիմական երեսփոխան մը հարցուց։— Կառավարութիւնը որոշած է բանակցել Ժընեւի մէջ։ « Կառավարութիւնը պատերազմին ընդհանրացումը կը պատրաստէ բանակցութեանց պատրաստակին տակ »։

Ընկերվարական ներկայացուցիչը, Մաքս Լըժէօն, նախկին պատերազմական նախարար, չատ յոռետես կարծիքներ յայտնեց Հնդկաչինի դիմուորական կացութեան մասին։ «Կառավարութեան դիմադրութեանց մասին կասկածներ կը տիրեն բուն իսկ ռազմիկներուն մէջ որոնք պատերազմը կը չարունակեն ծայր աստիճան տաժանելի պայմաններու մէջ եւ միայն հրաշքով կը պահեն իրենց բարոյական կորովը։ Անապահովութիւնը կը ծաւալի Թոնքինի մէջ։ Տելթայիի ընդհ. հրամանատարութիւնը անհրաժեշտ մի – ջոցները ունի՞ դիմադրելու համար հակառակորդին։ Պէտք չէ որ մեր զօրադունդը իյնայ կատր կատր։ Բան մը չենք չահիր ճչմարտութիւնը ծածկելով »։

Բանախօսը այս առթիւ ներկայացուց մարդկային եւ նիւթական զոհողութիւն – ները զոր կը կրէ Ֆրանսան, այս պատերազմին հետեւանքով։ Եւ այն եզրա – կացութեան յանդեցաւ թէ « բանակը կը սպառի, թէ Արեւմուտքի մէջ մեր դիրուորական յանձնառութիւնները հետզհետէ կը դժուարանան։ Գերմանական վերազինումն ալ թերեւս հետեւանք է մեր անկարողութեան, քանի որ ի վիճակի չենք օդնելու Արեւմուտքի պաշտպանութեան, իբրեւ հետեւանք Հնդկաչինի պատերազմին։ Միեւնոյն առեն կը ծաւալի օտարատեաց չարժումը Հնդկաչինի մէջ, սպառնալով Ֆրանսական Միութեան (դաղթապետութիւն)։

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

❁ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❁

●

« ԴՊՐՈՑԱՍՏԸ »Ի ՄԱՄԻՆ

Տարիներէ ի վեր գանգատներ կ'ուղղուին *Ցառաջի*ն դէմ, բերանացի թէ գրաւոր։

— Ինչո՞ւ չէք հետաքրքրուիր «Դպրոցասէր»ի վիճակով։ Ինչո՞ւ կը ծածկէք վէրքերը։ Կողմնակցութիւն կ'ընէք...

Բոլորին մէկ պատասխան ունէինք,—

— Ուրիշներ ալ կը մեղադրեն թէ վերապահ դիրք մը բռնած ենք այդ հաստատութեան հանդէպ։ *Ցառաջ* ըսի – ընաներով չգրաւիր։ Եթէ իրական փաստեր ունիք, բարեհաճեցէք խմբագրել եւ դրկել ձեր ստորագրութեամբ։

Քանի մը շաբաթ առաջ, ստացանք առաջին ամբաստանագիրը, «Ինչո՞ւ հրաժարեցաք»։ Ստորագրուած՝ երէց նախկին խնամակալութիւններու կողմէ (*Ցառաջ*, 18 Մայիս)։

Պատասխանը չուշացաւ։ Առջի օր եւ երէկ ամէնիդ ալ կարդացիք մանրամասն նամակ մը, ուր վարժարանին նախկին տեսչուհին, Տիկին Իսկուհի Գարմէն, բոլորովին տարբեր բաներ կը պատմէ։

Կարդացիք խմբագրական ծանօթագրութիւնն ալ, որ կ'ըսէր թէ կը հրատարակենք նամակը անկողմնակալութեան, մտադիր որ թիւրիմացութիւնները հարթուին, ի սէր այս կրթական հաստատութեան։

Եւ ահա նորէն տրտունջներ։

Առջի օր նամակ մը ստացանք որով ընթերցող մը, Գ. Մարանկոզեան, կը բողոքէ Մայիս 18ին հրատարակուած լուսաբանութեան դէմ։

... երկու զառակներս ալ հոն են երեք տարիէ ի վեր։ Շատ ալ գոհ եմ, որովհետեւ հայերէն կրթութիւն կը տան նոսա։

Այս առթիւ պիտի թելադրէինք նաեւ հրաժարեալ տեկիններուն որ փոխանակ եղածն ալ քանդել չանալու թէ թիկունք հանդիսանային, վարժարանին բարգաւաճման համար »։

Երէկ առտու նամակ մըն ալ Ալֆորվիլէն կը հասնէր, Տիկին Զապէլ Յարութիւնեան ստորագրութեամբ։

— «Ես ալ զառակ մը ունիմ որ Դպրոցասէրի վարժարանը կը յաճախէ եւ չատ կը զարմանամ որ կրնան ըլլալ անձեր որոնք միջոցներ կը փնտռեն անոր դերը նսեմացնելու համար։

... « Փոխանակ եղածին վրայ դուրս գալու եւ անոր թեւ թիկունք կանգնելու եղածը ջլատելու կ'աշխատիք։ Ուստի կուգամ ամբողջ ձայնով պոռալու թէ թերթին մէջ կարդացածներս իմ փաստացի տեսածիս հակառակն է, ինչու որ կը տեսնեմ իմ զաւկիս որքան յառաջդիմած ըլլալը հայերէնի մէջ»։

Կարդալով այս տրտունջները, յիշեցի ժողովրդական առածը։— «Վարպետ, ի՞նչպէս պարեմ »։

Քիչ մը անտեղի չէ՞ այս իրարանցումը։

Ուրախ ենք որ բողոքողները գոհ են իրենց զաւակներուն յառաջդիմութենէն։

Բայց, ինչո՞ւ «եղածը բանդելու» միտքեր վերագրել իրազեկներուն, երբ վերջիններս կը մատնանշեն, դարման մը գտնելու մտահոգութեամբ։

Եւ ինչո՞ւ «*Ցառաջ*»ն ալ մեղադրել, երբ տեղ կուտայ նոյն իրազեկներու վկայութեանց, իրենց իսկ ստորագրութեան տակ։ Եւ նոյն մտահոգութեամբ։

«Առանց կրակի ծուխ չըլլար», կ'ըսեն։ Դպրոցասէրի խնամակալներուն կամ վարչութեան կ'իյնայ պարզել բուն իրականութիւնը։ ՎԱՀԷ

ԹՈՒՐՔԻԱ, ՓԱՔԻՍՏԱՆ ԵՒ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

★

Փաքիստանի (իսլամական Հնդկաստան) վարչապետը՝ Մոհամէտ Ալի եւ արտաքին նախարարը՝ Զաֆրուլլահ խան, Պոլիս կը սպասուին Յունիս 9ին։ Անմիջապէս Անգարա պիտի երթան, քաղաքական եւ զինուորական խորհրդակցութիւններ կատարելու համար։ Քաղաքական չրջանակներու մէջ մեծ չահադրդռութեամբ կը հետեւին այս այցելութեան, որ առաջին հանդիպումն է, թուրքեւփաքիստանեան դաշինքին կնքումէն ի վեր (9 սեպտեմբեր)։

Իրազեկներ նմանութիւն մը կը տեսնեն այս դաշինքին եւ պալքանեան դաշինքին միջեւ, որ կնքուեցաւ 1953 Փետրուարին, Թուրքիոյ, Յունաստանի եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ։ Երկու դաշինքներուն մէջ ալ անորոշ կը մնան զինուորական տրամադրութիւնները եւ կամ զաղտնի կը պահուին։ Փաքիստան իբրեւ պալք-դաշինքներով Թուրքիա միութեան դիծ մը կը հատատէ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ։ Եւ այժմ կը սպասէ որ Իրաք, Սուրիա եւ Լիբանան, միացեալ ճակատ կազմելու համար Միջին Արեւելքի մէջ։ Արաբական երկիրները միշտ վերապահ են։ Միայն Իրաք տրամադիր կ'երեւայ միանալու արեւմտեան ճակատին։ Անգամ մը մէջ կը կարծեն թէ այս պետութիւնը ի վերջոյ պիտի միանայ Թուրքեւփաքիստանեան դաշինքին։ Զաֆրուլլահ խան վերջերս Գահիրէ զացած էր, բայց չէ կրցած համոզել Եգիպտոսը։

Զեմ ՄԱՐԶԻԿԸ, Զաթոփեկ, կոտրեց 10·000 մեթր վազքի համաչխարհային մրցանիշը, Պրիւսէլի մէջ (28 վայրկեան 54·2 երկվայրկեան։ Նախորդ մրցանիշն ալ ինք չահած էր 29 վայրկեան 1·6, Փրակայի մէջ, 1953 Նոյ. 1ին։

Ա. ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱ Կ'ԵՐԹԱՑ

Պէյրութի գրական չաբաթաթերթին՝ «Նայիրի»ի վերջին թիւէն (30 Մայիս) կ'իմանանք թէ խմբագիրը՝ Անդրանիկ Ծառուկեան Մ. Նահանգները պիտի երթայ, չարք մը դասախօսութիւններ տալու համար հայկական մշակոյթի մասին։ Մէկ չաբաթ պիտի մնայ Գահիրէ, մէկ չաբաթ՝ Լոնտոն, յետոյ դէպի Նիւ Եորք, ուր կը հասնի Յունիս 15ին, օդանաւով։

« Նայիրի»ն պիտի չարունակուի ան – խափան, «չնորհիւ նուիրեալ աշխատակիցներու խանդավառ գոհողութեան », ինչպէս կը յայտարարէ խմբագիրը։

Ա. Ծառուկեան Ամերիկա պիտի մնայ երեք ամիս եւ Լիբանան վերադարձած պիտի ըլլայ Սեպտեմբերին։

ՖՈՒԹՊՈԼԻ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ եւ Հ.Մ.Ը.Մ.-Ի

Յունիս 16ին կը սկսին Ֆուտպոլի մինդպային բաժակի մրցումները Ժընեւի մէջ, տեւելով մինչեւ Յուլիս 4։

Ինչպէս դրած ենք արդէն, այս մրցումներուն առթիւ Լիբանանի Ֆետերասիոնին կողմէ պատուիրակ նշանակուած է Յով – հաննէս Շահինեան, դործօն անդամ Հ. Մ. Ը. Մ.-ի վարչութեան։ Մեր բարեկամը մամուլին տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ մրցումներու մասին, ինչպէս, քանի մը տարի առաջ, կ'ընէր Լոնտոնէն, ուրիշ միջազգային մրցումի մը առթիւ։

1954ի ԶՕՐԱԴԱՍԸ զինքի տակ պիտի առնուի երկու անդամէն, Յունիս 28ին եւ Հոկտեմբերին։ Յունիս 28էն Յուլիս 10 պիտի կանչուին այն պինուորցուները որ ծնած են 1933 Սեպտ. 1էն Նոյ. 30ի միջեւ։ Իսկ Հոկտեմբերին՝ անոնք որ ծնած են 1953 Դեկտ. 1էն 1934 Մարտ 31ի միջեւ։ Մասնաւոր միջոցներ ձեռք պիտի չեն։ Մասնաւոր ընտանիքի նեցուկներու, ամուսնացածներու եւ ուսանողներու համար։

ՉԵՆՔ ԿՈՐՍՈՒԻՐ

●

Կը դիտենք մեր շուրջը: Կը տեսնենք հսկաներու բախումը, զաղափարական, քաղաքական, դինուորական ու տնտեսա-կան գետիններու վրայ:

Կը նայինք մենք մեզի:

Ի՞նչ ուժ ունինք եւ ի՞նչ դեր կրնանք ու-նենալ այդ հսկաներու պայքարին մէջ:

Կը դիտենք մեզմէ աւելի մեծերը, թի-ւով ու միջազգային կշիռով քանի մը անգամ աւելի ու ծանր. տասը, քսան, ե-րեսուն եւ աւելի միլիոն համրանք ունե-ցող ժողովուրդներ:

Ի՞նչ կ'ընեն անոնք: Հսկաներու աշ-խարհին մէջ, անոնք ալ կապուած ու կաշկանդուած են. անոնք ալ զերի են եւ անստոյգ կացութեան մատնուած:

Պարզ չէ՞ եղրակացութիւնը այս հա-մայնապատկերին, թէ ժողովուրդ մը, ամէ մը հայութիւն, աշխարհէ աշխարհ նետուած, ոչինչ կրնայ ընել, հետեւաբար դատապարտուած է կորսուելու:

Կը դիտենք օտար, մեծ ժողովուրդնե-րու մշակոյթը, դիրն ու միտքը, կրթա-կան ու մտաւորական լայն չարժումը, դրագէտներն ու գիրքերը ... Ո՞ւր կը մը-նայ մեր մշակոյթը, ո՞ւր կը մնան մեր գրողներն ու արուեստագէտները, որոնք չեն կրցած նոյնիսկ հայկական դան-դուածները իրենց չունչին տակ առնել:

Եւ վերջապէս, կը յիշենք մեր հին, հայ գաղութները, Լեհաստան, Հունգարիա, Հնդկաստան եւն. որոնցմէ ոչինչ մնացած է, կամ խոնարհ բեկոր մը, ինչպէս Հնդ-կաստանն է:

Կը տեսնենք այս բոլորը եւ կուտանք մեր վճիռը՝ մեր մասին, մեր ապագային ու գոյութեան մասին.— Կորսուած ենք..

Մութ ամպեր կը դիզուին, կը դիտենք մեր գլխուն վրայ եւ, անհամբեր, խու-ճապի մէջ կը սպասենք որ պայթի կայ-ծակը, մեզ մոխիր դարձնելու համար:

Այդ օ՞րը.— Հեռու չէ չատ, 20–25 կամ 30 տարի, քիչ մը աւելի երկար, անշուշտ, կարդ մը գաղութներու համար, եւ այն տուն, ալ կը գադրին հայերէն թերթերը, կը լռեն հայկական երգերը, կը փակուին գպրոցները, եկեղեցիները, ակումբները. ամէն բան:

Բանիներ եւ, նոյնիսկ բազմութիւններ կ'ապրին այս մութ ու մռայլ հորիզոնին տակ, եւ քանիներ, յամառօրէն, կը տա-ճածեն այս «աշխարհահայեացքը», փաս-տարանական մարզանքներ ընելով:

Անշուշտ, կրնան պատահիլ այդ բոլո-րը, եթէ արթուն չմնանք. եթէ քնանանք մեր հին փառքերուն վրայ. մտածենք մի-այն մեր առօրեայ կեանքին, գործերուն եւ... կիրքերուն վրայ:

Բայց, նոյն բաները կրնան պատահիլ աչ միայն մեզի, այլեւ բոլոր ժողովուրդ-ներուն, մեծ կամ փոքր, եթէ անոնք ալ արթուն չմնան եւ չմտածեն օրը օրին, ի-րենց կենսական խնդիրներուն, ապագա-յին ու նորահաս սերունդներու ճակատա-գրի մասին:

Չկա՞ն ժողովուրդներ, նոյնիսկ թիւով ու զօրութեամբ մեծ, որոնք կորսուած են անհետ, պատմութեան մութ ծալքերուն մէջ: Մեր հին գաղութնե՞րը:

Կորսուած են անոնք, չատ մը պատ-ճառներով. որովհետեւ խղուած էին մայր զանգուածէն, իսկած էին հեռաւոր ան-կիւններ, կղզիացած իրենք իրենց մէջ. պատահական:

Այսօր, ոչ մէկ գաղութ մեկուսացած է: Կապուած են բոլորը իրարու, ոչ միայն անտեսական ու մտաւոր կապերով, այլեւ փոխադարձ այցելութիւններով: Մեր ե-կեղեցին, մեր լեզուն ու մշակոյթը, կու-սակցութիւնները, օգնութեան ու մարզա-կան կազմակերպութիւնները, իրենց մասնաճիւղերով ընդարձակ ցանց մը կազմած են, իրարմով հաստատ ու ա-մուր: Լեզուին ու մշակոյթին հետ, հայ մամուլը կը տարածէ հայ ոգին, գաղու-թէ գաղութ արձագանգելով ազգային կեանքն ու չունչը, բառն ու բազմանքը:

Կորուստներ, մասնակի, ինչպէս ուրիշ-ներուն, կրնան պատահիլ մեզի ալ. բայց երբեք զանգուածային, ազգային, եթէ բաց պահենք մեր միտքն ու աչքը, հսկենք մեր գոյութեան վրայ:

Առհասարակ, յոռետեսները կը մտածեն օրուան կացութեան ներշնչումով, այն ենթադրութեամբ՝ թէ տեւական պիտի ըլլայ ան. առնուազն երկարատեւ: Կը մոռնան անոնք որ աշխարհ յեղաշրջումի մէջ է միշտ, եւ կայուն, տեւական թուող կացութիւն մը կրնայ փոխուիլ մէկ օրէն միւսը: Ինչո՞ւ չմտածել, որ մեր ժողո-վուրդին համար կենսունակութեան նոր աղբիւրներ կրնան բացուիլ, վաղն իսկ, եթէ դիտանք դիմանալ մինչեւ «վաղը»· եթէ նախատեսութեամբ, խելքով ու հա-ւատքով մտածենք վաղուան մասին, ամ-րացնելով գաղութէ գաղութ կապը, պաշտպանելով մեր լեզուն ու մշակոյթը· հետապնդելով մեր գատը, հետաքրքր-ուելով ազգային կեանքը կենդանի պահե-լու կոչուած միջոցներով:

Կրթական Մարմիններ ու Միութիւններ կը կազմուին, մեր գպրոցները պահելու եւ կրթական կեանքը զարգացնելու հա-մար: Ինչո՞ւ չկազմուին Մշակութային Մարմիններ, հայ մշակոյթը պաշտպանե-լու եւ զարգացնելու համար, գաղութէ գաղութ սփռելու համար անոր լոյսը: Եր-գահանդէսներու, նկարչական ցուցահան-դէսներու, թատերական ներկայացում-ներու եւ մտաւորական հանդիպումներու եւ կազմակերպութեան մասին չե՞նք կը-նար մտածել, գաղութներու կեանքը միացնելու եւ միախառնելու համար իրա-րու, սփիւռքի հոգեկան ու իմացական միութիւնը ամրապնդելու համար:

Տեսական ծրագիրներ այս ամէնը, ան-շուշտ, բայց հնարաւոր ու գործադրելի, եթէ մեր գոյութեան մասին պիտի մտա-

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ՇՈՒՆԸ

●

Եթէ մէկու մը հարց տաք չան մասին, կը ծիծաղի ձեր վրայ: Արդարեւ, ո՞վ չի ճանչնար չունը: Այդ խելացի, հաւատա-րիմ կենդանին, անձնուէր բարեկամը մարդուն՝ իր մատուցած բազմաթիւ ծա-ռայութիւններով:

Այսուհանդերձ, չունը կը մնայ մեծ անծանօթը գիտական մարդուն համար: Իր ծագումը, կորսուած հեռաւոր գար-ուս աղջամուղջին մէջ նոյնքան լուծելի գաղտնիք մըն է որքան մարդունը: Չկայ ուրիշ կենդանի մը այնքան այլազան ար-տաքինով ու այլայեղ որքան չունը: Եթէ տարբեր մոլորակի մը բնաղէտը կարենար այցելել մեր երկրագունդը ու տեսնէր տարբեր ցեղերու պատկանող չուներու քանի մը տիպարներ, անկասկած ատոնց իւրաքանչիւրը պիտի ընդունէր իրրեւ տարբեր կենդանական դասու ներկայա-ցուցիչներ:

Սակայն, իր արտաքին բոլոր այլազա-նութիւններով հանդերձ չունը կը ներկա-յացնէ ներքին կառուցուածքի համանման ամբողջութիւն մը:

Շան ծագումին չուրջ չատ գրուած է հակոտնեայ կարծիքներով: Կարգ մը դի-տուններ նոյնիսկ չունը նկատած են գայ-լի ու աղուէսի խառնածին մը, սակայն չատախ կատարուած փորձեր չեն կրցած ապացուցանել այդ վարկածը:

Բնագէտ Պիւֆոն, ժամանակին յայտ-նած է չունի եւ գայլի միջեւ զուգաւորու-մը, բայց անոնց ձագերը կամ ամուլ ծնած

ձենք լրջօրէն: Երբ կարելի է դպրոցներ պահել, կամ կրթական ու հրատարակչա-կան ընկերութիւններ հաստատել, կարելի է նաեւ մշակութային ընկերութիւններ հաստատել, կամ եղածները ընդլայնել, հայապահպանման գործը աւելի հաստատ ու ընդարձակ խարիսխներու վրայ դնելու համար:

Սփիւռքը, բնկոր բնկոր, մէկ միութիւն մը կրնայ կազմել իր ոգիով, բազձանք-ներով, մշակոյթով ու մտաւորական գոր-ծունէութեամբ, մնալու եւ զարգանալու համար:

Նախ՝ իր գոյութեան համար, ապա վաղուան հայրենիքին համար, որ պէտք պիտի ունենայ առողջ ու ազատ չունչի, ինչպէս նաեւ մեր ազգային իրաւունքնե-րու, համահայկական գատին պաշտպա-նութեան ու հետապնդման համար:

Չենք կորսուիր, եթէ չուզենք կորսուիլ: Ազգերը, ան հասարակ, չեն մեռնիր, ոչ ալ կը սպաննուին. անձնասպան կ'ըլ-լան: Չմոռնանք պատմութեան այս վճ-ռիը:

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

են եւ կամ տարտամէտ նկարագրով. այ-սինքն անոնցմէ ոմանք գայլ գարձած են, իսկ ուրիշներ չուն մնացած՝ նկարագրի բոլոր յատկանիշներով:

Կենդանիներու գասաւորումը դժուարին հարց մը եղած է դիտուններու համար: Եթէ այդ գասաւորումը հիմնուէր կենդա-նիներու արտաքին կազմին ու երեւոյթին նմանութեանց վրայ, չատ մը կենդանի-ներ պիտի մտնէին նոյն ընտանիքին մէջ: Այսպէս, ձին, էշը, վագրաձին իրենց արտաքին կառուցուածքով այնքան մօ-տիկ իրարու, երեք անջատ ընտանիքներ կը կազմեն: Ատոնց զուգաւորումը իրարու հետ՝ յառաջ կը բերէ խառնածին տիպար մը — ջորին, որ ամուլ է, հետեւաբար անկարող՝ արդասաւորման ու սերունդ հասցնելու: Ինչպէս կը տեսնուի այս օրի-նակէն, բնութիւնը ունի իր հաստատուն օրէնքները որոնցմէ դժուար է չեղիլ:

Ուրեմն չունը իր բոլոր ցեղերով մէկ ընտանիք կը կազմէ: Սակայն հարց է թէ ինչո՞ւ այդքան բազմազան ցեղեր կը կազ-մէ ան: Ընդհանրապէս կենդանիներու բնական ընտրութիւնը կը կատարուի ա-զատ բնութեան ծոցին մէջ բնաշրջման չամբրնթաց օրէնքներով ու պատահակա-նութեան հիման վրայ: Շունը պէտք է նկատել առաջին ընտանի կենդանին որ կապուած է մարդուն, ապրելով անոր հետ կամ չուրջը, ու կերակրուելով անոր աւելցուքներով ու չաճախ իրրեւ անունդ ծառայելով նախամարդուն: Հնագրեան հողերու մէջ կատարուած պեղումներ կը հաստատեն այս պարագաները: Մարդոց հետ ապրելով, չունը ենթակայ եղած է անոր միջամտութեան ու քմահաճոյքնե-րուն: Մարդոց միջամտութեան կարելի է վերագրել չուներու բազմացեղութեանմեծ մասը: Մանաւանդ սերնդագիտութեան հիմնագրութիւնէն ի վեր այդ միջամտու-թիւնը կենդանիներու եւ բոյսերու բնա-րութեան մէջ հսկայաքայլ յառաջդիմած է: Զինագիք առաջինը եղած են չուներու նոր տիպարներ յառաջ բերելու գիտու-թեան մէջ: Սակայն յառաջ եկած տի-պարները ընդհանրապէս տեւական նկա-րագրէ զուրկ են ու քանի մը սերունդ վերջ փոփոխութեան կ'ենթարկուին: Ո-րով պէտք է ամէն անգամ կրկնել փորձե-րը: Բայց մարդիկ համբերատար փորձե-րով ու կատարեալ արուեստագէտի մը հմտութեամբ յաջողած են ստեղծել այն-պիսի տիպարներ որոնք օժտուած են տե-ւական յատկութիւններով եւ պատիւ կը բերեն մարդոց հանճարին:

Շուներու նկարագիրն ու սովորութիւն-ները թէեւ բոլորին ծանօթ են, սակայն կ'արժէ քանի մը խօսք ընել: Նախ՝ հարց է թէ չունը հոգային սահման մը կը ճանչ-նա՞յ: Այո, չուն ալ, եթէ ոչ կատուին չափ, բայց զարմանալ ունի իր կենսական տարածութիւնը, իր հողը, որ առ հասա-րակ իր պատսպարանն է, եւ զայն պաշտ-պանելու բնազդէն մղուած՝ կապուած չունը կը զառնայ կատաղի, յարձակողա-կան: Իսկ երբ զայն ազատ ձգէք, աւելի փոնական դեսպանատան չէնքը, որ իր կամ – կարասիներով մնացել էր անձեռն-մխելի: Շէնքի ներքեւի յարկաբաժինը ամբողջովին արամադրեցին մեզ իր բոլոր յարմարութիւններով:

Ղարաղաղի Հայրենակցական Միու-թեան ներկայացուցիչներ՝ Ա. Երզնկեանը եւ Ս. Փիրումեանը տեղաւորուելէն նախ կին Լազարեան ձեմարանի չէնքում, իսկ բոլշեւիկ Աչոտ Յովհաննիսեանին այլեւս չհանդիպեցինք մինչեւ մեր վերադարձը Երեւան:

ԳԼՈՒԽ Դ.

Մեր հասնելուն երկրորդ թէ երրորդ օրը, դիշերուայ ժամը 12ին, մեզ հրաւի-րեցին արտաքին գործոց կոմիսարիատի դրասենեակը, որտեղ ներկայացրինք մեր լիազօրագիրները:

Խորհրդային Ռուսաստանի կողմից մեզ հետ բանակցում էին արտաքին գործոց կոմիսար Զիչերինը եւ նրա օգնական հա-յտպի Կարախանը:

Մեզի համար չատ տարօրինակ էր եւ մինչեւ վերջն էլ մնաց անհասկանալի, թէ ինչո՞ւ մեր հանդիպումները համար – կայ միշտ դիշերուան ուշ ժամերին էին նշանակում:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

(Շար.)

(5)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

●

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Ա.

Ռուսաստի Երջանկային Գործադիր կո-միտէի նախագահն էր իմ լաւ ծանօթնե-րից նախկին Սոցիալ – Դեմոկրատ մենչե-ւիկ Զաւարզինը (հրեայ), իսկ քարտու-ղիս Լուկաչինը: Շատ կարող այտեղ էլի-շատակել այդ ժամանակուայ հասարա-կական բարքերը բնորոշելու տեսակէ-տից, որ յայտնի մենչեւիկ Զաւարզինը հեշտութեամբ զատանափոխ էր զարձել եւ դրաւել Գործկոմի նախագահական ա-թոռը, երբ իր մտերիմ կուսակցական ղե-կավար բնկերները՝ Վասիլեւը, Պետրեն-կօն, Սմիրնովը եւ ուրիշներ բանտար-կուած էին Մոսկուայի Բուտըրկայի բան-տում:

Ինչ որ պաշտօնով Նոր – Նախիջեւա-նում էր զանուում նաեւ բոլշեւիկ Աչոտ Յովհաննիսեանը, որ հետագային ընկե-

ՅՈՎՈՒ ՑՂԳՑՈՂՈՒԿ

ՊԱՄԱԿ ՆԱՀԱՀԱՑ

— Ֆիտզոյ, ասա ինձ ամեն ինչ, ինչպես կա, ես ձեզնից ոչինչ չեմ թաքցնի, ամեն ինչ կասեմ ձեզ, ինչ որ ինձ հետ եղել է, ինչ որ ես անում եմ, ինչ մտքեր ունեմ, ինչ ծրագրեր եմ կազմում, ինչ որ ես ուզում իմանալ, ամեն ինչ կասեմ ձեզ, միայն թե դուք էլ ինձ ամեն ինչ ասեք, ինչ որ գիտեք, ինչ որ ձեզ հետ պատահել է, ինչ որ ես անում եմ, ինչ մտքեր ունեք, ինչ ծրագրեր եք կազմում, ինչ որ ուզում եք իմանալ, ամեն ինչ ասեք ինձ, ամեն ինչ, ամեն ինչ, ամեն ինչ...

Ֆիտզոյը ոչինչ չասաց, միայն ժպտաց, ձեռքը մեկնեց Յոլոյին, և նրանք սեղմեցին միմյանց ձեռքերը, ինչպես ընկերներ, որոնք երդվել են միշտ ամեն ինչ ասել միմյանց, ամեն ինչ, ամեն ինչ, ամեն ինչ...

Ֆիտզոյը ոչինչ չասաց, միայն ժպտաց, ձեռքը մեկնեց Յոլոյին, և նրանք սեղմեցին միմյանց ձեռքերը, ինչպես ընկերներ, որոնք երդվել են միշտ ամեն ինչ ասել միմյանց, ամեն ինչ, ամեն ինչ, ամեն ինչ...

— Ֆիտզոյ, ասա ինձ ամեն ինչ, ինչպես կա, ես ձեզնից ոչինչ չեմ թաքցնի, ամեն ինչ կասեմ ձեզ, ինչ որ ինձ հետ եղել է, ինչ որ ես անում եմ, ինչ մտքեր ունեմ, ինչ ծրագրեր եմ կազմում, ինչ որ ես ուզում իմանալ, ամեն ինչ կասեմ ձեզ, միայն թե դուք էլ ինձ ամեն ինչ ասեք, ինչ որ գիտեք, ինչ որ ձեզ հետ պատահել է, ինչ որ ես անում եմ, ինչ մտքեր ունեք, ինչ ծրագրեր եք կազմում, ինչ որ ուզում եք իմանալ, ամեն ինչ ասեք ինձ

Ընկերվարական երեսփոխանը մի – եւնոյն առեն ընդդիմացաւ նորադիր վնասուրներու մէկ մասը Հնդկաչին ղրկելու ծրագրին կամ արեւմտեան Գերմանիոյ ֆրանսական զօրագունդէն վնասուրներ քաշելու որոշման : «Կարելի չէ նժարին մէջ դնել ամերիկեան տոլարները մեր մարդկային զոհողութեանց դիմաց : Ին – չո՞ւ համար Ֆրանսան, հետեւելով Անգլիոյ, չի ճանչնար Մաո – Ցէ–Թունկի Ժողովրդական Հանրապետութիւնը իր 425 միլիոն բնակիչներով, երբ կը յամառինք ճանչնալ Չանկ Քայ Շէքը իր հինգ միլիոնով : Մեկ ելքը խաղաղ լուծումն է » :

Համայնավար ներկայացուցիչը նոյն – պէս քննադատեց կառավարութեան քաղաքականութիւնը, դիտել տալով թէ «Ֆրանսա պարզապէս կը ջանայ պատերազմը տարածել ամբողջ աշխարհի մէջ, մեղսակցութեամբ Ամերիկայի » :

Երեսփոխանը այս առթիւ դիտել տուաւ թէ բազմաթիւ օտար կամաւորները, եւ մասնաւորապէս նախկին էս – Էսներ կը պատնուին Օտար Լեգէոնին մէջ : Ազգ· Պաշտպանութեան նախարարը ուժգնօրէն բողոքեց, ըսելով թէ այն զերման կամաւորները որ հերոսաբար կը կռուէին Տիէն Պիէնի մէջ, մեծ մասով 13–15 տարեկան էին, երբ վերջացաւ Բ· աշխարհամարտը :

Զօր· տը Կոլի նախկին կուսակիցներէն երեսփոխան մը քննադատեց «Տիէն Պիէնի մէջ զործուած սխալը» ,չեչտելով ·—«Ճակատամարտը մղուեցաւ ամէնէն աննպաստ պայմաններուն մէջ : Կարելի չէ առարկել թէ յանկարծակիի եկան» : Երեսփոխանը միեւնոյն առեն խոստովանեցաւ թէ ներկայ զգալիզրկուժուարինկացութիւն մը ժառանգեց եւ թէ արդար չէ ամբողջ պատասխանատուութիւնը անոր վրայ ձգել :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԺՈՂՈՎ, ԱՆԴԻՆ ԿՈՒԻ

Վերջին լուրերու համաձայն, երկու պիտի սկսէին առաջին խօսակցութիւնները Ֆրանսայի եւ Վիէթմինի զինուորական ներկայացուցիչներուն մէջեւ, զինադադարի մասին :

Պիտի վերսկսին, նաեւ հրապարակային եւ դռնփակ նիստերը, քանի որ Մոլոթով արդէն վերադարձած է :

Հանդիսին կը հետապրեն թէ ըմբոստները կարեւոր դիրք մը զրաւեցին քաղաքին ինը մղոն հեռու : Մասնագէտները կ'ըսեն թէ այս դիրքին կորուստը չի կրնար խանգարել զինուորական չարժումները : Ֆրանսական զօրաբաժին մը ամբողջովին վերակազմուած է Թոնքինի տելթային մէջ, չնորհիւ նոր ուժերու :

× Փարիզ վերադարձաւ Տիէն Պիէնի հերոսուհին, Օր· Ժրնըվիեւ Կալատ, փոռուար ընդունելութիւն մը դանելով : Հերոսուհին միակ կինն էր որ մինչեւ վերջը մնաց պաշարուած բերդին մէջ : Ի պատասխան հարցումներու, յայտարարեց թէ բան պիտի չըսէ, մինչեւ որ չսեռնէ ազգ·պաշտպանութեան նախարարը : Բազմաթիւ լրաբերներ կը ապասեն օդակայանը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ նախագահը, մառեչալ Թիթօ Պիրէտն հասաւ յունիս 1ին եւ ողջունեցաւ թնդանօթի 21 հարուածնե – րով : Աթէնք պիտի մնայ հինգ օր : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ աւելի քան 200 կասկածելիներ ձերբակալուած են, յանուն ապահովութեան : Պաշտօնական չրջանակ – ները կ'ըսեն թէ 3500 զործակալներ եւ դէտեր տրամադրուած են, որպէսզի թշնամական ցոյցեր չկատարուին մառեչալին դէմ :

ԳԵՏՆԱՒՆՁՈՐԻՆ զինը 12 ֆրանք էն – կաւ կեդրոնական Հալին մէջ :

ՀԱՒԱՆ· ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՄԻՈՑ պաշտպանութեան զինուորական խորհրդակից – ութիւնները կը սկսին այսօր Ուաշինկթընի մէջ: Անգլիոյ վարչապետը, Զըրչիլ, միչտ վերապահ է, սպասելով Ժը – նեւի ժողովի արդիւնքին: Վարչապետը առ այժմ անհրաժեշտ չի զաներ Լոնտոն հրաւիրել նախագահ Այզընհաուըրը, անգլեամերիկեան թիւրիմացութիւնները հարթելու համար :

ԶՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎ ՄԸ պիտի հրաւիրէ Մոլոթով, հոկտեմբերին, քննելու համար զերմանական հարցը, ինչպէս կը հաղորդեն իրազեկ աղբիւրէ :

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ Ժան Եպիսկոպոսեան (24 տարեկան) եւ իր բարեկամուհին, Քրիստիան Փատիէօ, այն ամբաստանութեամբ թէ մանկանոցի մը առջեւ ձգեր էին տասը օրուան երեխայ մը :

ՄԱՅԻՍ 28–Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ, 5 Յունիս, ժամը 20·30էն մինչեւ լոյս, բազաֆապետարանի ընդարձակ սրահին մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, բարձր Հովանաւորու – թեամբ նախկին նախարար եւ Սէն Նահանգի երեսփոխան Ed. Depreux|

Ներկայ կ'ըլլան Իսիի քաղաքապետ Leca et Mr. Seveste

Կը նախագահէ ընկ· Հ· ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին ընկերներ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ Ն· ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ :

Բացումը կը կատարուի Իսիի եւ Անիէ – րի երգչախումբերով :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Օրիորդներ Մուրատեան, Աստղիկ Բէօսէեան, Արմենուհի Դաշնակեան, Արմենուհի Քէլէչեան, Մ· Գարակէօզեան (երգ) :

Կ'արտասանեն Օր· Ալիս Քէյիշեան, Օր· Շահինեան, Օննիկ Քէլէչեան: Հայկ· եւ Կովկասեան պարեր, զեկավարութեամբ Պ· Խաճիկի Պուրնուրթեանի, կը պարէ Օր· Ռեժինա Օհաննէսեան (առաջին պարուհի Օփերա Քոմիքի) ընկերակցու – թեամբ կովկասեան նուագի Գարեգին (թառով), Բեճօ (դափ) :

Նուագախումբ ՎԱՐԴԵՎԱՆԵԱՆ

Մուտք 200 Ֆրանք :

Յօժնակ Անդրանիկ Խորէնեան :

ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

Յունիս 12ին :

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 13ին, ցերեկը, Սալ Կալ – մանի մէջ :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 13 , կիրակի

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Համազգային Լսարանի հերթական դասախօսութիւնը այս ուրբաթ դիշեր ժամը 21ին: Ազգ· Տան մէջ: Ա· ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը դասախօսէ, նկարներով՝ Արեւմը – տահայ քաղաքին ծագումը եւ զարգացումը: Դասախօսը պիտի արտասանէ Պետրոս Ադամեանի քերթուածներէն :

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Շաւիլի եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Հոդեղացուստի առնին առթիւ հանդիսաւոր Ս· Պատարագ պիտի մատուցուի , մասնակցութեամբ փարիզի եկեղեցւոյ դպիրներու : Կը հրաւիրուի հաստարակութիւնը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ·— Այրի Տիկին Իսկուհի Վարդանեան եւ ղաւակը, Տէր և Տիկ·Երուանդ Վարդանեան և զաւակը ,Տէր և Տիկ·Հրաչ Վարդանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ· Ղազար Ահարոնեան, Տիկին Ազաւնի Նալպանեան եւ զաւակները, Տիկին Նուարդ Քէնտէրեան կը յայտնուցանեն թէ հոգեհանդիսաւորութիւնը պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Լիոնի Հայոց եկեղեցին 69 Ռիւ Լուի Պլան, իրենց ամուսնոյն , հօր, աներհօր եւ խնամիին ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :

★

Պամոնի մէջ, հանգուցեալ Յակոբ Ա· քհնյ· Մխեհանի յիշատակին ,Հոգեպատեան կիրակի առաւօտ, իր մահուան քառասունքին առթիւ, համաձայն Խորէն Մխեհան եւ Մխիթար Օհանեան ընտանիքներու փափաքին :

Կը հրաւիրուի հաստարակութիւնը :

(Տէր Հայրը վախճանած է Ամերիկայի մէջ) :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ

ՍԱՍՈՒՆԻ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻՆ՝ ՀՐԱՑԻՐ ՆԱ. – ՀԱՅԱԿՈՒԹԵԱՆ ՅԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Տուրուբերանի Հայր· Միութեան ,այս չաբաթ եւ կիրակի ժամը 8·30ին, Սոսիէթէ Սավանթի սրահին մէջ, 8 ռիւ Տանթօն, մէթրօ Սէն Միշէլ եւ Օտէոն :

Կը նախագահէ հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ : Կը խօսին հայրենակից Պ· ՅԱՋԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ «Ցառաջ»ի խմբագիրը Պ· ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ :

Կերգեն Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան, Օր· Աստղիկ Քէօսէեան եւ Պ· Աւետիս Քիւփէլեան :

Կ'արտասանեն Պ· Պ· Եղիա Սերոբեան եւ Զոհրապ Մուրատեան :

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԴԱՇՏԱՑԻՆ ՊՏՈՑՏ

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Առնուվիլի « Կառավարնոց » խումբը պատրաստ մը կազմակերպած է այս կիրակի Համբոյրով (ծովափ) :

Մեկնումը ժամը 9·30ին Առնուվիլէն ռիւ տը լա Փէյ եւ ավերիւ Անռի Պատպիւսի անկիւնը :

Մասնակցութիւն՝ 400 ֆրանք :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԽՆՋՈՅՔ — ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս կիրակի , 6 Յունիս, կէսօրէն վերջ ժամը 15էն սկսած Սեւրի Մուրատեան վարժարանի թատերասրահին մէջ:

Երգ·— Օր· Շ· Պէնկեան, Պ· Քիւրփէլեան:

Հայկական եւ կովկասեան պար ՏԻԿԻՆ ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, ՍԵԴԱ ՋԱՄԱԼԵԱՆ, ՎԻԳԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ եւ ԳԻԼԱՇԻԻԼԻ :

Արտասանութիւն.— Պ· Ա· ԳՄԲԷԹԵԱՆ:

Նուագ (թառ) ԳԱՐԵԳԻՆ, Հայկական երգապնակներ մէջ ընդ մէջ :

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ: Մուտքը ազատ է :

Այժմէն ապահովել սեղանները, հեռաձայնելով Պարսամեան ղրաւուռը :

ՓՐՕ· 64–90 :

Ֆ· Կ· ԽԱԶ

Ֆ· Կապ· Խաչի Շրջ· վարչութիւնը արտակարգ միջ – մասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր մասնաճիւղերը այս չաբաթ ժամը 4ին Ազգ· Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրեվիզ :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ Լիոնի Հայոց եկեղեցւոյ շինութեան :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Լիոնի վարանդեան կոմիտէի :

Հովանաւորութեամբ Լիոնի եւ շրջանի Ազգ· Միութեան կեդր· վարչութեան :

Կը ներկայացուի Ս· Բիւրատի՝

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ կամ ԱԽԱՐԱՅՐԻ ԱՐԾԻԽԸ

(Ողբերգութիւն 5 արար եւ 4 պատկեր)

ՏԻՄԻՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 8ին Հ·Ց·Դ· ՏԱՆ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ իրիկուն ժամը 21ին Քաղաքապետարանի թատերասրահին մէջ :

ՍԻՓԱՆ · ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

Փորձերը տեղի կ'ունենան կանոնաւոր – բար ամէն երեքշաբթի ժամը ութէն 10, Ազգ· Տան մէջ, մեծ համերգի մը պատրաստութեան համար: Բոլոր երգիչներէն կը խնդրենք որ յարատեւօրէն եւ ճշդապահութեամբ հետեւին նոր երգերու դասերուն:

Կ'ընդունինք նոր անդամներու արձանագրութիւններ: Դիմել Օր· ԶԱՀԻԻ – ՃԵԱՆԻ, 78 ռիւ Լաֆայէթ (9): Կամ երեքշաբթի դիշերը փորձի ընթացքին :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ընկերուհի Վիքթորիա Ցովհաննէսեանի բնակարանը: Զեկուցում պատգամ· ժողովի եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան: Անհրաժեշտ է բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը :

ԿՐՈՆՈՊԼԻ Հ· Ց· Դ· Եօթնեղբայրեան ենթահոմփանէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը ճիշդ 21ին, գպրոցին սրահը :

Ֆ· Կ· ԽԱՉԻ Կրընոպլի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս կիրակի ժամը 15·30–ին: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՖՈՒՏԲՈԼԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Լիոն – Տէսին Հ· Մ· Ը· Մ·ի մասնաճիւղի կողմէ :

Այս կիրակի եւ երկուշաբթի, ողբացեալ հիմնադիրներէն ԳՐԻԳՈՐ ՑԱԿՈԲԵԱՆի յիշատակին :

Սիրով կը մասնակցին Փարիզի Հայ Մարզականը, Վալանսի Հայ Մարզականը եւ Վիչիի Մարզականը, Հ· Մ· Ը· Մ·ի Լիոն – Տէսին խումբը :

Օրուան յաղթականը կը ստանայ Գրիգոր Յակոբեան բաժակը :

Կիրակի դիշեր պարահանդէս Վիլէոր – պանի Պոնթէօ սրահին մէջ, ժամը 8·30էն մինչեւ լոյս :

Ֆութպոլի մրցումները տեղի կ'ունենան Հ· Մ· Ը· Մ·ի սեփական դաշտին վրայ Տէսին: Լիոնէն 16թիւ օթօքարը առնել եւ իջնել վերջին կայարանը :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վարժարանի խնամակալութիւնը 1954 – 1955 դպրոցական տարեշրջանին համար կը փնտռէ .—

Ա) Ուսուցչուհի մը, հայերէն եւ Ֆրանսերէն լեզուներուն քաջ տեղեակ, որ միեւնոյն առեն, իբրեւ դիշերօթիկ , հսկողի պաշտօն պիտի կատարէ :

Բ) Երկու ուսուցչուհի հայերէնի լաւատես տեղեակ, Ֆրանսերէնի եւ ձեռակառ աշխատանքներու բաւականաչափ ծանօթ, դարձեալ դիշերօթիկ եւ հսկողի պաշտօնով :

Թեկնածուները պէտք է դիմեն մինչեւ Յունիսի վերջը, վարժարանի խնամակալութեան, 1 Պուլվ· տիւ Նոռ, Լը Ռէնսի, Սէն է Ուազ:

Հաղորդակց· միջոց·— Էկլիզ տը Փանթէնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը : Իջնել Փավիյոն սու Պուա :

★

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ վարժարանի խնամակալութիւնը, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ալ կազմակերպած է դաշտապարահանդէս մը, որ տեղի պիտի ունենայ Յունիս 4ին, կիրակի օրը, կէս օրէ վերջ, ժամը 14էն սկսեալ, հաստատուած թեան պարտէզին մէջ :

Տեղի պիտի ունենան մարզական խաղեր : Պար՝ զեկավարութեամբ Պ· ՍԱՐԵԱՆի եւ իր խումբին: Ապահովուած է պարադաչտ մը, եւ անձրեւի պարագային պարասրահ մը: Հրապարակ հանած ենք վիճակախաղի տոմսեր որոնց իւրաքանչիւրը պարադաչտէն ներս իրրեւ մուտքի տոմս ալ պիտի ծառայէ :

Կը հրաւիրենք հաստատութիւնը իր ներկայութեամբ պատուել այս դաշտապարահանդէսը, չիման մէջ մտնել մեր հաստատութեան հետ, եւ տեսնել թէ ինչ ջանքեր կը թափուին հայեցի դաստիարակութեան դարկ տալու համար

(ԿՆԻՔ)

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գալպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻ – ՆԵՐՈՎ :

ձոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար :

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)

Tél.: ARC. 66-50

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԴԵՐԱՍՏԱՆՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ, ԹԱՏՐՈՆ, ԽՐԱԽՃԱՆՔ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԲՈԼՈՐ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՆԵՐՈՒՆ

Յուլիս 14ի Չորեքշաբթի ամբողջ օրը առաւօտէն մինչեւ երեկոյեան ժամը 10 Սեւրի Մուրատեան վարժարանի պարտէզներուն եւ սրահին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
RédactionetAdministration:32Rue de Trévise,Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութները տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
4
ՅՈՒՆԻՍ
★
VENDREDI
4 JUIN
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7386 30e ANNEE

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2797

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՐԵԼԻՆ ՓՐԿԵԼ

•

Այսպէս, 1917 – 18ի ճակատագրական օրերուն, հայ ժողովուրդին վարիչները, զլխաւորութեամբ Դաշնակցութեան, ան – կարելին կը փորձէին ելք մը դտնելու համար :

Ռուբէն կը զրէ իր Յուշերուն մէջ .

— « Որպէսզի հնար լիներ հակազդել թուրք – թաթարական ճնշման, Ազգ. Խորհուրդը ջանաց յենուլ թէ Հայաստանի մէջ եւ թէ Հայաստանից դուրս եղած ռուս ամէն տեսակի ոյժերի վրայ : Նա կազմակերպեց ռուս զօրամասեր, ջանալով նրանց պահել կովկասեան ճակատում. իւր ուժերի դեկավարութեան մէջ իսկ, մեծ բաժին հանեց ռուս մասնագէտներին : Նա ջանաց թէ նիւթապէս, թէ բաղաքականապէս շահագրգռել Ռուսին և ռուս տարբեր գոյնի իշխանութիւններին, որ կայնի Կովկասից հիւսիս : Բայց բոլոր ջանքերը ի՛չ օգուտներ բերին : Ռուսը կը ձգտէր տուն վերադառնալ, իսկ Ռուսաստանի համար այնքան էլ արժէք չէր Հայաստանը որ մտածէր նրա փրկութեան համար, նա զբաղած էր իւր ներքին գործերով : (Էջ 136–137) :

Անուղղայ կեղծարարը, Աբէլ, չի՞ փո – տեր այս պարագան :

Գիտէ՛ : Ուրիշ բաներ պէ՛ տիէ, բայց կը կեղծէ, կը սուտ եւ կը խեղաթիւրէ ան – պատկառօրէն : Ոչ միայն ի հեճուկս Դաշնակցութեան, այլ եւ բոլոր անոնց որ կը ճղնէին բան մը փրկել զժոխքէն :

Դարձեալ Ռուբէնն է որ կը պատմէ (էջ 145) .

— « Ի՞նչ յոյսեր ունէր ներակազմ Հայաստանը : Նա այլեւս յոյսեր չունէր ոչ բոլշեւիկներից, ոչ Ռուսաստանից : Նր – բանից լաւ էին իրեն վատօրէն : Նա յոյսեր չունէր թուրք–թաթարական եւ վրացական մեծահոգութեան վրայ : Նրանց կողմից Հայաստանը բաժան – բաժան անելու փաստը ակներեւ էր բոլորի համար : Մի յոյս էր մնում, հեռաւոր մի յոյս. թերեւս պատերազմի բախտը փոխուէր յօգուտ Դաշնակիցների : Թերեւս նրանց միջոցով իւր դատը շահէր : Մինչ այդ, պէտք էր համակերպուիլ, պէտք էր ներքուստ կազմակերպուիլ» :

Երբ Ռուսը «ղէպլի տուն» կը չուէ եւ Թուրքը սանձարձակ յառաջ խաղալով ծանր պայմաններ կ'առաջարկէ, Պաթում կը դաշնագիր եւայլն, դաւանափոխ Թոռուկը, Աբէլ անամօթաբար կը զրէ թէ Դաշնակցութիւնը կ'ընդունէր առանց բողոքելու, պարզապէս «պահելու համար իր սիրապետութիւնը» :

Թշուառականը կը մոռնայ իր փառաբանած կուռքերուն հրէշային դաւադաւնութիւնը, – Պրեսթ – Լիթովսքի ան – պաճուճ անձնատուրութիւնը (1918 Մարտ 3) որով Մոսկուա Թուրքին կը յանձնէր ամբողջ արեւմտեան Հայաստանը եւ կը խախտէր 1914ի սահմանները :

1918ի եղերական օրերուն, երբ Թուրքը դարանակալ կը սպասէր, սահմանին վրայ, ակռաները սրած, նորածին Հայաստանի խորհրդարանին Դաշնակցական նախագահը, Աւետիք Սահակեան չէր վախնար յայտարարել, ի ներկայութեան Թուրք ներկայացուցիչին .

— « Բանտին դուռերը պիտի բացուին մի օր, պիտի փշրուին շղթաները» :

Նոյն առեն, աննման Աբամը «սահմաններու ընդարձակում եւ ապրելու հնարաւորութիւն» կը պահանջէր յաղթական Թալիլ փաշային, որ Երեւան կը դանուէր : (Տես Ռուբէնի Յուշերը, էջ 146) :

Կեղծարարը առասպել մըն ալ կը սահեցնէ,— կը զրէ թէ Հայաստանի սահմանները 9000 քառ. քիլոմեթրէն 30.000 քառ. քիլոմեթրի բարձրացան, Կարսի դաշնագրով ...

Կ'արժէ առանձին խօսիլ այդ մասին :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԱՆԵԼ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

•

ՄՈԼՈԹՈՎԻ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջին լուրերու համաձայն, նոր զբաղուածութիւններ ծագած են Ժընեւի մէջ : Մոլոթով, որ նոր վերադարձած էր Մոսկուայէն, տեսակ մը վերջնագիր յանձնեց Դէ. օր, ապզաբարելով թէ ոչ մէկ համաձայնութիւն պիտի դոյանայ Հնդկաչինի պատերազմը վերջացնելու համար, մին – չեւ որ համաձայնաւոր պետութիւնները հաստատուն դիրքեր չդրաւեն յանձնաժողովի մը մէջ, հսկելու համար զինադադարի դործադրութեան վրայ :

Այս յայտարարութենէն կը հետեւի թէ համաձայնաւորներու դիրքը մեղմացած չէ, ինչպէս կը յուսացուէր Մոլոթովի ճամբորդութեան առթիւ :

Զորեքշաբթի օրուան դռնփակ նիստը տեւեց չորս ժամ, նոր անելի մը յանդելով : Կարելի չեղաւ ճշդել թէ ո՛ր պետութիւնները պիտի մասնակցին ծրագրուած յանձնաժողովին : Մոլոթով յայտարարած է թէ դժուար պիտի ըլլայ որեւէ համաձայնութեան յանդիլ, եթէ համաձայնաւոր պետութիւնները չընդունուին յանձնաժողովին մէջ : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ այս անդամ արեւմտեան պետութիւնները աւելի մխաբան էին քան առաջ : Ամէնքն ալ վճռական մերժեցին ռուսաչինական առաջարկը, որ կը ձգտէր վինադադարի յանձնաժողով մը կազմել յարեւմտման Քորէայի օրինակին : Ամերիկեան պատուիրակը ձայնակցեցաւ անդլիական եւ Ֆրանսական բանաձեւին, մերժելով ռուսական առաջարկը, որ կը թելադրէր Հնդկաչինի վինադադարի յանձնաժողովը կազմել Հնդկաստանի, Փաքիստանի, Լհասայի եւ Չեխոսլովաքիոյ ներկայացուցիչներէն :

Մինչ այս մինչ այն, Ֆրանսայի եւ Վիէթմինի վինուորական ներկայացուցիչները կը չարունակեն բանակցիլ : Կը ռիւներն ալ հետզհետէ կը սաստկանան Թոնքինի չրջանին մէջ : Կառավարութիւնը տակաւին չէ լուծած ընդհ. հրամանատարի խնդիրը : Աչքի առջեւ կան երկու զօրավարները, Սալան եւ Վալի, որոնք միանաբար պիտի վարեն վինուորական եւ քաղաքային իշխանութիւնները, եթէ հաւանին :

Երէկ նորէն նիստ հրաւիրուած էր նախարարական Խորհուրդը, Էլիզէի պալատին մէջ : Տեղական թերթերը կը զրեն թէ ներկայ հրամանատարը, զօր. Նաւառ, պիտի մնայ Հնդկաչինի մէջ, իսկ մարզպանը եռ պիտի կանչուի :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ

Ամէնքէն կը հետազրեն թէ անհամար բազմութիւն մը խռնուած էր փողոցները զուն մէջ, ողջունելու համար մառեչալ Թիթօն : Բանդէտներ այս խանդավառ ընդունելութենէն կը հետեւցնեն թէ Ցուգոսլաւիոյ մէջ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ պալքանեան վինակցութեան ծրագիրը :

Եուկոսլաւիոյ նախագահը Պրէժն հասած էր մարտանաւով մը, եւ ընդունուեցաւ Ցունաստանի թագաւորին կողմէ, որ մինչեւ նաւահանգիստ զացած էր : Ար – քայական պալատ առաջնորդուած առեն, խօսքը ուղղելով Ցունաստանի ժողովուրդին ըսաւ .

— « Մենք, Ցոյներ եւ Եուկոսլաւները, պէտք ունինք խաղաղութեան : Մենք որ եւ է յարձակողական դիտում չունինք, բայց պատրաստ ենք պաշտպանելու մեր անկախութիւնը եւ հողային ամբողջութիւնը : Ուսահ որոշած ենք ձեռք ձեռքի քալել, պաշտպանելու համար խաղաղութիւնը աշխարհի այս մասին մէջ» :

Մառեչալ Թիթօ, որուն կ'ընկերանայ արտաքին նախարարը, տեսակցութիւններ պիտի ունենայ մառեչալ Փափագոսի հետ՝ ծրագրուած վինակցութեան մասին որ պիտի կնքուի Ցունաստանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ : Մառեչալը Ցունաստանի նուիրեց երկու զոտարիւն ձիեր : Ուրիշ նուէրներ ալ տարած է զահաժառանգին եւ իշխանուհիներուն համար : Ցունաստանի թագաւորն ալ Թիթոյի նուիրած է կորնթական սպաղաւրտ մը վեցերորդ դարէն (Քրիստոսէ առաջ) : Միեւնոյն առեն Ս. Քրկչի մեծ խաչը նուիրեց մառեչալին : Այս առթիւ փառաւոր սեղան մը սարքուած էր : Ցունաստանի վարչապետը տեսակցութեան մը առթիւ յայտարարեց թէ երեք պետութեանց միջեւ վինակցութիւն մը պիտի զոյ այն ճեղքերը որ բաց կը մնան այսօր, ազատ աշխարհի պաշտպանողական ցանցին մէջ : Ցեռոյ յայտնեց թէ Ցունաստանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Թուրքիոյ սպայակոյտները մեծ յառաջդիմութիւն – ներ կատարած են իրենց պաշտպանողական ծրագիրներուն մէջ :

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

ՎԱՐԺՈՒԱ՞Ծ ԵՆ ԹԱՂԵԼՈՒ...

Լուրը կ'արտատպեմ Պոլսոյ «Ժամա – նակ»էն, իրեն յատուկ հայերէնով .

— «Թուրկուազուի մէջ զեմոկրատ կիները վրան Ինէօնիւի լուսանկարը դեռեղուած զտած մը թաղեցին» (23 Մայիս) :

Այս նախադասութիւնը խորագիրն է, իսկ լուրը, ահաւասիկ .

— « Այսօր, 22 Մայիս, խումբ մը զեմոկրատ կիներ յատկապէս պատրաստած դագաղ մը, վրան Ինէօնիւի լուսանկարը դեռեղուած, առաւօտեան կանուխ կրօնական ազօթքներով պատարագին փողոցնե – րուն մէջ եւ Հալթեան Հասան անուն անձի մը տան առջեւ փորուած փոս մը թաղեցին : Հօճաներն ալ ազօթեցին որպէսզի Հալթի 27 տարուան մեղքերուն Թողութիւն չնորհուի » :

Կարդալով այս լուրը, աչքիս առջեւ պարզուեցաւ հետեւեալ պատկերը . —

Տարիներ առաջ, երբ տիրաբար կ'իշխէր ուրիշ կուսակցութիւն մը, արիւնակզակ իթթիհատը, այս փոփկասուն տիկիններուն մայրերը եւ հոյրերը ուրիշ բաներ ալ կը թաղէին, աւելի շոնդալից տեսարաններով :

Կը թաղէին մայրական, պարզ մարդկային զգացումները, ի տես հազարաւոր հայ մայրերու եւ մանուկներու լեռնակուտակ դիակներուն :

Կը թաղէին խիղճը, երբ ուրիշ հազարաւոր անճար բազմութիւններ իրենց միջամտութիւնը կը խնդրէին, յանուն Ալլահին եւ իր մարգարէին : Ցիշեցնելով նաեւ Գուրանին պատուէրները :

Իրենց ականաւոր զրագիտուհին, խա – լիտէ Էտիպ հանըմ,— *Օնպաչի՛* — օր առաջ «*թաղել*» կուտար հարիւրաւոր հայ որբեր եւ որբուհիներ, Սուրիա – Լիբանանի մէջ, սնունդէ զրկելով կամ «*դեղեր*» հրամցնելով :

Տրապզոնի հրէշը, ձէմալ Ազմի, սրճատուկներու մէջ զամելով ծովուն մէջ թաղել կուտար հարիւրաւոր հայ երախաներ :

Եւ չգտնուեցաւ «*ֆիւչիւճ հանըմ*» մը, այսօրուան բառով՝ *պայան*, որ լսէր անոնց մայրերուն լեղապատառ ճիչերը եւ բոնէր ճիւաղներու ձեռքերէն :

Մուրճին եւ գամերուն ճոխինչն անգամ երգի մը պէս կը հնչէր իրենց ականջներուն :

Այդ հրէշներուն հրէշը, շանսատակ Թալէաթ, մինչեւ այսօր ալ օրհնութեամբ կը յիշուի : Եւ ամէն տարի ծաղկեփունջեր կը դիզուին իր դամբարանին վրայ, հանըմներու ձեռքով :

Այդ հրէշներուն վերջինը, Իսմէթ Ինէօնիւ, որուն «*թաղումը*» կը կատարեն այսօր ,ընտրական յաղթանակի մը առթիւ, դեռ երէկ «ազգային պետ» էր ,շրջապատուած՝ *պայաններու* գուրգուրանքով եւ երախտագիտութեամբ :

Ո՞վ կ'երաշխաւորէ թէ վաղը ճորէն իրենց գլխուն վերեւ պիտի չբարձրացնեն զայն — եւ ուրիշներ — երբ ժամանակները փոխուին եւ կարգը գայ իրակոս, անդարմանելի թաղումներ կատարելու : Առանց դագաղի եւ թափօրի ... ՎԱՀԷ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻ ՄԷՋ

•

Ազգ. ժողովը Դէ. օր ալ զբաղեցաւ կառավարութեան դէմ ուղղուած քննադատութիւններով : Այս առթիւ հարցապնդումներ եղան նաեւ Մարոքի եւ Թունուզի մասին, ուր ժողուրդին կացութիւն մը ստեղծուած է :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, համայնավար երեսփոխան մը դիտել տուաւ թէ «ոճիր է Հնդկաչին զրկել նորագիւղ դին – ուորները մեռնելու համար», թէ Ազգ. ժողովը «պէտք չէ թոյլ տայ որ կազմակերպուի զժոխային մեքենան ճգմելու համար Ֆրանսայի երիտասարդութիւնը եւ բանակը » :

Պատերազմական նախարարութեան ներկայացուցիչը զայրանալով յայտարարեց .

— «Ցաւոնց է որ Ազգ. ժողովը արհամարհանքով կ'ընդունի համայնավարական նախաձեռնութիւնները : Երբ Ֆրանսական արիւնը կը հոսի, դուք, համայնավարներ, կ'ուրախանաք, իբրեւ թէ յաղթական մը տարած ըլլայիք » :

Աջակողմեան երեսփոխան մը յուզեց Հնդկաչինի պատերազմին եմոտական կողմը :

«ՅԱՌԱՋ»ի ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒԸ նուիրուած է ՀՐԱՉՐԻ, անոր նահատակութեան 50ամեակին առթիւ : (Տես երկու նիւթեր եւս կան) :

Այս պատճառով սոխպուեցանք չհոս – ձգել կարգ մը թղթակցութիւններ :

գութիւնը, սեզանաւորական հաշիւներ ընելով .

— « Մ. Նահանգները տոլարով կը վճարեն պատերազմի ծախքերուն փոխարէժէքը զոր մենք ֆրանքով կը կարգադրենք : Այս տոլարներով է որ կը կատարենք մեր ներածումներուն մեծ մասը : Հինադադար մը պիտի զամբեցնէ օտար զրամի այդ ալբիւրը : Եթէ ամերիկեան օգնութիւնը դադրի, Ֆրանսական կառավարութիւնը մեծ դժուարութիւններ պիտի կրէ իր հաշիւները հաւասարակշռելու համար : Այդ չէ՞ պատճառը որ արտաքին գործերու նախարարը կը մասնէ Եւրոպա – պայի մէկացնալ բանակի ծրագրին վաւերացումով ապահովել այդ օգնութեան չարունակութիւնը : Պէտք է անկախ քաղաքականութիւն մը վարել եւ համաձայնիլ Վիէթնամի ժողովուրդին հետ որ նոյնպէս տզնած է պատերազմէն» :

Երրորդ երեսփոխան մը հարցուց թէ Թոնքինը կրնա՞յ պաշտպանուիլ եւ պահանջեց «Քոչինչինը պաշտպանել ամէն գնով, եթէ չենք ուզեր ամբողջովին ի դերեւ հանել Հնդկաչինի մէջ կատարուած աշխատանքը » :

Զորրորդ մը յուզեց պատասխանատուութեանց խնդիրը : «Նոյնիսկ Տիէն Պիէնի պարտութենէն առք Ֆրանսան լոյն միջոցներ ունի : Կրնանք բանակցիլ առանց անձնատուր ըլլալու : Մենք հաշտութիւն չենք մուրար անպատուութեան գնով : Իրաւախոհութիւն մը կրնայ ապահովել երկու կողմերուն չահերը : Պէտք չէ որ երկու սուրի մէջ մնանք վաղը,— ընդունել ամօթալի անձնատուրութիւն մը կամ դիմել ամերիկեան միջամտութեան որ կրնայ արդիւնք տալ միայն ընդհանուր պատերազմ յայտարարելով Ասիոյ մէջ » :

Վիճաբանութիւնները պիտի չարունակուին երեքշաբթի օր :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

●

Բ.— ԱՌԱՋԻՆ ՓՈՐՁԵՐԸ

Շատ զարմանալի է, որ Ոսկան վարդապետէն (1666) ի վեր Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցին չէ հրատարակած լիակատար Աստուածաշունչ մը։ Ո՛չ հէ – միածնի մայր աթոռոյ, ոչ ալ Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց ապարանները փորձած են նման ձեռնարկ մը, որ անշուշտ մեծ ծախքի կը կարօտի։ Այսօր մեր ձեռքը դնուած Աստուածաշունչները բոլորն ալ օտար Ս. Գրոց ընկերութեանց հրատարակութիւններ են, որոնց մէջ կը պակսին Հին Կտակարանի «Անկանոն» կոչուած կարգ մը գիրքերը, զորս չընդունիր բողոքական եկեղեցին։

Աստուածաշունչի թարգմանութեան 1500ամեակի հանդիսութեանց առթիւ կարելի էր համազգային հանդանակութիւն մը կատարել՝ հայկական նոր տպագրութիւն մը լոյս ընծայելու համար։

Այդ բոլոր հանդէսներէն իրրեւ յիշատակ մնացին «Յուշարձան» մը՝ երուսաղէմ տպուած, եւ ֆրանսերէն գրքոյկ մը՝ 1938ին Փարիզ հրատարակուած։

Այժմ, աշխարհաբար թարգմանութեան հարիւրամեակը իրրեւ մասնակի դէպք մը միայն մեր հայ աւետարանական եղբայրներուն կողմէ յիշատակութեան կ'արժանանայ։

Անոնք քանի մը տարի առաջ ալ ոգեւորեցին Հայ Աւետարանական Շարժման Հարիւրամեակը (1846 — 1946)։ Այս առթիւ Պէյրութի մէջ հրատարակուեցան երկու գիրքեր, մէկը վեր. Եղիա Ս. Քասունիի կողմէ 1947ին «Լուսաշաւիղ» անունով, միւսը «Ոսկեմատեան», երկու հատոր, հեղինակութեամբ Տիգրան Ճ. Իլճոբեան – ի, 1950 — 51, պատկերազարդ։ Երկու գիրքերն ալ մանրամասնօրէն կը բացատրեն բողոքականութեան մուտքը Հայոց մէջ եւ կուտան վիճակագրական լիակատար տեղեկութիւններ։

[redacted] Հայ Աւետարանական եկեղեցիներու Միութեան համաժողովը, գումարուած 1953 Յունիս 3–7 Ամերիկայի Ուէսթ Նիւ Եորք, Ն. Ճ. քաղաքին մէջ, «Աստուածաշունչի աշխարհաբար թարգմանութեան տպագրութեան թուականը (1853) մասնաւոր յիշատակութեան արժանի սեպից եւ միաձայնութեամբ որոշեց պատշաճ հանդէսով եւ պաշտամունքով տօնակատարել զայն» հայ աւետարանական բոլոր եկեղեցիներուն մէջ։

Վեր. Ա. Ա. Պետիկեան այս առթիւ հրատարակեց «Պատմական ակնարկ Աստուածաշունչի թարգմանութեանց վրայ» անունով չքեղ գրքոյկ մը, Ս. Գրքի եւ Նոր Կտակարանի քանի մը հին տպագրութեանց եւ կարգ մը ձեռագիրներու կարեւոր էջերու լուսապատճէններով։

Ամերիկայի, Լիբանանի, Սուրիոյ, Պարսկաստանի մէջ եւ այլուր «պատշաճ հանդէսներ եւ պաշտամունքներ» կատարուեցան հարիւրամեակի առթիւ։

Աստուածաշունչը աշխարհաբարի թարգմանելու գաղափարը չեղաւ այն օրը, երբ օտար բողոքական միսիոնարները մուտք գործեցին Մերձաւոր Արեւելքի երկիրները։

Ժ. դարու սկիզբէն Աստուածաշունչի ընկերութիւններ կազմուած էին կարգ մը երկիրներու մէջ, Ս. Գիրքը ժողովրդականացնելու նպատակով։

Ժամանակագրական կարգով առաջինն էր «Բրիտանական եւ օտար Ս. Գրքի ընկերութիւն»ը, որ հիմնուած էր Անգլիոյ մէջ 1804ին։

Երկրորդը կազմուեցաւ Ռուսիոյ մայրաքաղաքին՝ Փեթերսպուրկի մէջ 1813ին, Յար Ալեքսանդր Ա.ի օրով եւ քաջալերութեամբ։

Իսկ 1816ին հիմնուեցաւ Ամերիկեան Աստուածաշունչի ընկերութիւնը, որ ծանօթ է «Պորտ» անունով եւ որ ամէնէն շատ գործած է Հայոց մէջ։

Նախքան Մխիթարեաններու Արեւելք գալը, կը թուի թէ Հայերը դիմած էին Աստուածաշունչի ռուսական ընկերութեան, խնդրելով որ վերհրատարակէ Ոսկան վարդապետի Ամստերտամ տպած գրքոյկը (1666), որ թէեւ Պետրոս Լանչնացիի (1705) եւ Մխիթար Աբբայի (1733) կողմէ կրկին տպագրուած էր, սակայն հրատարակի վրայ կարելի չէր գտնել այս հրատարակութիւններէն ոչ մէկը, ոչ միւսը։ Միաժամանակ դիմում կատարուած էր բրիտանական Ս. Գրքի ընկերութեան։

Այս երկու ընկերութիւնները գործակցարար 1817ին հրատարակեցին գրարար Աստուածաշունչ մը, մէկը Փեթերսպուրկի մէջ (5000 օրինակ), միւսը ի Կալկաթա – Սիրամփուր (2000 օրինակ), ու ժանդին տարածելին ամէն կողմ։

Ամենայն Հայոց Հայրապետը Եփրեմ կաթողիկոս (1809 – 1831) այս առթիւ իր գրաւոր գոհունակութիւնն է յայտնած Աստուածաշունչի Ռուս. ընկերութեան, որուն 600 ռուբլի նուէր ղրկած է Ներսէս արք. Աշտարակեցի, երբ առաջնորդ էր Թիֆլիզի։

Բրիտանական Ընկերութիւնը 1818ին Վենետիկի Մխիթարեան տպարանէն ալ դնել 1500 օրինակ գրաբար Նոր Կտակարան եւ ցրուեց Հայոց մէջ։

Այն ժամանակ ամերիկեան միսիոնարները չկային դեռ եւ աշխարհաբար թարգմանութեան համար ոեւէ լուրջ ձեռնարկ չէ կատարուած։

Ամերիկացի միսիոնարները, որոնք ե – րիցկան եկեղեցին կը պատկանէին, Մերձաւոր Արեւելքի մէջ իրենց գործունէութեան սկսան 1819–1820 շրջանին։ Նախ կայան մը հաստատեցին Մալթա կղզին մէջ, ուր բացին նաեւ տպարան մը՝ արեւելեան լեզուներով կրօնական հրատարակութիւններ ընելու համար։

Այս կայանին մէջ կը մարզուէին եւ լեզուներ կը սորվէին երիտասարդ միսիոնարներ, որոնք հետզհետէ կը ղրկուէին դէպի Մօտաւոր Արեւելք, որ բաժնուած էր չորս շրջաններու.— Սուրիական, նեստորական, յունական եւ հայկական։ Այս վերջինը կ'ընդգրկէր Թրակիայէն մինչեւ Պարսկաստան ու Կիլիկիայէն մինչեւ Կովկաս տարածուող հոլամասերը, ուր հայախօս եւ թրքախօս Հայեր կը բնակէին։

Մալթայի տպարանէն լոյս տեսան կարեւոր թիւով հայերէն եւ հայատառ թուրքերէն գրքեր, որոնցմէ մեր ձեռքին տակ ունինք 1829ին տպուած մանկական պատմուածք մը՝ հեղինակութեամբ անդ – լուհի Աննա Բօսի, աղջկան մը կեանքէն։

ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՅՔԱՐ ՃԱՀՃԱՏԵՆԴԻ ԴԷՄ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

●

ՄՄԲ.— «Փառք – Փէյս»ի մէկ աշխատակիցը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ ճահճատենդի դէմ մղուած պայքարի մասին, սկսելով Լիբանանէն.—

Միացեալ Ազգերու Առողջապահական Համաշխարհային Կազմակերպութեան հակաջերմախտի յանձնաժողովին նախագահը՝ իտալացի բժիշկ Կրամիչա Լիբանան հրաւիրուած է կառավարութեան կողմէ, պայքարելու համար այս հիւանդութեան դէմ։

Դէպէ փոքրիկ դիւղը կը գտնուի Տրիպոլիէն քանի մը քիլոմեթր անդին, որու կեդրոնն է այն ճամբան որ կը տանի դէպի Ջրհորները։ Ժամանակին 150է աւելի Ջրհորներ փորած էին Հռովմէացիները, պահելու համար անձրեւին ջուրը։ Ջուրի տեւական պակասի հետեւանքով, բնակիչները բազմապատկեցին այս թիւը, դարերու ընթացքին։ Այսօր քանի մը հարիւր տան համար, ամէն հինգ մեթր, Ջրհոր մը կայ, կղզանքով փակուած եւ ենթակայ տան տիրոջ հսկողութեան։ Ամէն կին կ'աշխատի որ իր իրաւունքէն չօգտուի դրացին։

— Սոխպուած ենք գտնել թշնամիին պահուած վայրը, կ'ըսէ տոքթ. Կրամիչա, հորերը շատ անդամ մնասակար միջատներ կը պարունակեն։ Երբ Ջրհորին բերանը բացուի միջատները կը յարձակին մարդու վրայ եւ վտանգաւոր կերպով կը խայթեն զայն։ Անոնց դէմ պայքարելու միջոցներէն մէկն է ձգախէժէ խողովակը, որով վեր կը քաշեմ միջատը ապակիէ խողովակին մէջ։ Միջատը քիչ մը կը պայքարի խողովակը փակող շղարշին դէմ եւ մէջը կը մնայ։ Ասկէ զատ բազմաթիւ միջոցներ կան միջատները բռնելու։ Թակարդներ, զանազան տեսակի։ Փորձով տեսնուած է որ երկու ժամը անգամ մը միջատը կը յարձակի իր «զոհին» վրայ։

Քննութիւնը կը տեւէ երեք օր։ Առջեւ – նախօրեին պետը ամէն բան կը պատրաստէ, վարակուած միջատներու թիւը, տեսակը, վայրը, եւայլն։

Լիբանանի մէջ Համաշխարհային Առողջապահական կազմակերպութիւնը երուսաղէմական կազմակերպութիւնը կուտէ տեսակ պաշտօն կը վարէ — մէկը՝ ուսումնասիրել միջատները, միւսը հիւանդութեան հետքը գտնել մարդուն մէջ։

Բժիշկ. Կրամիչա դիւղի դպրոցին մէջ, քննութեան համար, արիւն կ'առնէ աշակերտներու ականջէն, կը քննէ փայծաղը, եւ կը հարցնէ պղտիկին թէ ջերմ ունի՞։ Բժիշկը երբեմն դժուարութեան կը հանդիպի, որովհետեւ փոքրերը չեն սիրեր որ ականջին բլթակը ծակեն։

Առաջին անդամն է որ ամբողջ Լիբանանի մէջ այսպէս ծրագրեալ կերպով ճահճատենդի դէմ պայքար կը մղուի։ Պայքարը սկսաւ 1951ին։

Բժ. Կրամիչա, օրինակի համար, կը գործադրէ ՏՏԹ, եւ այնպիսի եղանակով մը որ հարիւրին երեսուն խնայողութիւն մը կ'ապահովէ ճահճատենդի ընդհանուր ծախքին վրայ։ Այս փորձը յաջողած է միջատներուն շարժումները ուսումնասիրելէ ետք։ Փոխանակ ամբողջ պատը ՏՏԹ ընելու, մաս մաս կ'ընէ։

Պէտք էր որ ձեւ մը գտնէին հորին ջուրը չաղտոտելու եւ ըմպելի ըլլալու յատկութենէն չզրկելու համար։ Տասնեակ մը փորձերէ ետք, գտան մագաղթի եւ ՏՏԹի խառնուրդ մը որ ջուրին երեսը բարակ խաւ մը կը կազմէ (կը սպաննէ միջատներու թրթուրները մէկ ամսուան մէջ) առանց ջուրին համը փոխելու։

Լիբանանի հիւսիսը Սուրիոյ սահմանին վրայ Արկտա գետը կը բաժնէ երկու երկիրները։ Հեռուն լերան կատարը կը նշմարուի աւանդական հին ամրութիւն մը։ Նշանաւոր «Ասպետներու բերդն» է, չինուած Խաչակիրներուն կողմէ։

Տեղեկագիրներ կը հաստատեն թէ Ա. – րկտա գետին մէջ ուր անցեալ տարի ՏՏԹ ըրին, կան տակաւին միջատներ։ Տոքթ. Կրամիչա կ'առնէ զանոնք եւ կը դնէ մասնաւոր վանդակի մը մէջ եւ երեք ժամը անգամ մը կ'երթայ տեսնելու թէ մեռած էին։ Սակայն չէին մեռած։ ՏՏԹն որ վեց ժամէն պիտի սպաննէր, բան մը չէ կրցած ընել։ 58 ժամ աղջ մնացած են այս միջատները։ Առաջին անդամն է որ Լիբանանի մէջ տեսան թէ միջատի տեսակ մը կար որ կ'ընդդիմանար ՏՏԹին։ Միջատ՝ այս դիմադրող տեսակը կը գտնուի նաեւ Ճունաստանի մէջ։ Այն երկիրներուն մէջ ուր երբեք միջատասպան դեղեր չկան, հինգ տարիէն կրնան մաքրել միջատները եւ ազատել ճահճատենդէն։ Երբ յետագային միջատներ վերստին երեւան, պէտք պիտի չդանեն հիւանդութիւնը տարածելու։ Պէտք է արագ գործել եւ գտնել դուռածային յարձակումներ կատարել, պաշտպանելով սահմանադրութիւնները «դուրսի» միջատներու դէմ։

Տոքթ. Կրամիչա երբ ամբողջ տուն մը պատրաստով Միջերկրական Ռուսաստանէն ստանալ անհրաժեշտ օժանդակութիւնը եւ միեւնոյն ժամանակ, մտանանչել Լիբանանի կողմից թիւնունքի հնարաւորի վտանգը, ձգձգել Եւրոպացիներին դուրս վռնտելու խնդիրը։

Ծրագիրը պարզ էր. Տաճիկներէ նպատակն էր՝ Ռուսաստանի միջոցով մեր կառավարութեան վրայ ճնշում գործ դնել, որպէսզի մենք ձեռք քաշէինք յաղթական Դաշնակիցներէն օժանդակութիւնէ եւ Սեւրի դաշնագրէն։

Անշուշտ, Միջերկրային Ռուսաստանն էլ ունէր իր հաշիւները՝ Տաճկաստանի օժանդակելու համար։ Նա էլ հետապնդում էր իր «քաղաքական» նպատակները։ Տաճիկներէ սպառնալիքով նա մտածում էր տիրել Եւրոպայի յաղթականներին, որ Միջերկրային իշխանութեան հետ բանակցութիւնների մէջ մտնեն եւ իրեն ճանաչեն, որպէս Ռուսաստանի օրինաւոր իշխանութիւն։

Այս բոլորը լաւ ըմբռնելով՝ Զիչերինին պատասխանեցինք.

Ցաւում ենք, որ դուք Տաճիկներին այնպէս չէք ճանաչում, ինչպէս մենք՝ Հայերս։

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

(7) (Շար.)

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

ՆԻՍԻ ՄԷՋ

★

ՆԻՍ.— Մեր զաղութին ալ վայելուչ հանդէսով մը տօնեց Հայաստանի անկախութեան տարեդարձը, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Գէորգ Զավուշ խումբին :

Կիրակի, 30 Մայիս, կէս օրէ վերջ Ա էֆ Լուտվիկ սիրուն սրահը հաւաքուած էր կոկիկ բազմութիւն մը՝ ուր ըստ ո՛ր վարականին կը բացակայէին բարակ հագուստներ ունեցողները եւ «վերէն նայող» ները »:

Բացումը կատարեց ընկեր Գեղամ Մովսիսեան, պարզելով Մայիս 28ի նուիրական իմաստը եւ ամէն տարի անոր տալ րեղարձը ոգեկոչելու որքան հաճելի նոյնքան տարբական պարտքը :

Երգախմբով նուագուած «Մարսէյէզ»ի յոտնկայս ունկնդրութենէն վերջ, Օր. Փափազեան զաշնակի վրայ նուագեց Շոփէնի «Լա Փոլոնէզ» գործարին կատարը, ուր ի յայտ բերաւ նուագելու ինքնավստահ ոճ եւ նկատելի ճարտարութիւն : Հաճոյքով լսեցինք իրմէ նաեւ Շոփէնի երրորդ «սկերցօն» : Դեռատի օրիորդին կարողութիւնը իրական անակնկալ մը եղաւ ներկաներուն համար որոնք ջերմ ծափերով գնահատեցին իր ձիրքերը : Օրիորդը ստիպուեցաւ վրայ է Նիսի երաժշտանոցի դասընթացքը եւ կ'իմանամ թէ մտադիր է շարունակելու Փարիզի մէջ : Յաջորդաբար դեղեցիկ չեչտերով արտասանեցին՝ փոքրիկն Սոփի Գէորգեան (Հէյ ջան Հայրենիք), Օր. Գոհարիկ Անմահեան (Օտար երկինք, օտար ծաղիկ) եւ Օր. Մելիտա Գասպարեան (Հայաստան) :

Ընկեր Գարեգին Գէորգեան խանդավառութեամբ կարդաց Շ. Նարդունիի դէպի Արեւելք ճամբորդութեան առթիւ գրած « Ես տեսայ ժողովուրդը որ չուզեց մեռնիլ Բաբելոնի պարիսպներուն տակ » գրութեան երկրորդ հատուածը՝ նուիրուած Հայոց յաւերժութեան եւ որ հրատարակուեցաւ «Ցառաջ»ի 28 Փետրուարի թիւին մէջ :

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Ագդին Մարտիրոսեան՝ որ առանց ճարտասանական թռիչքներու, մտերիմ ղրոյցի մը ձեւով չատ հաճելի բանախօսութիւն մը ըրաւ : Նախ յիշեց Մայիս 28ի նախընթաց դէպքերը, քանի մը հարիւր հազարեակ ազեւմահայ գաղթականութեան խուժուժը, ռուսական բանակին քայքայումը «զէպի տուն» կոչնանարար ազազակներով, Թրքական եռաթեւ արշաւանքը եւ սպառնացող վտանգը, մեր ներքին դժուարութիւններն եւ անյոյս կացութիւնը եւ ապա ուրեմն անզէն եւ անպաշար հայ զինուորին օրհասական դիմադրութիւնը՝ որ պսակուեցաւ Սարտարապատի, Քարաքլիսէի, եւ Պաշ Ապարանի լուսեղէն յաղթանակներով եւ Հայաստանի անկախութեան հռչակումով : Պարզելէ վերջ անհնարին զոհողութիւններով, անսահման նուիրումներով եւ հերոսական մարտերն չումներով ձեռք բերուած յաղթանակին իրական արժէքը, բանախօս ընկերը չէշտեց թէ զեկավարութիւնը Դաշնակցութեան թէ նախաձեռնած ըլլալով հանդերձ, Մայիսեան անկախութիւնը ամբողջ հայ ժողովուրդին հաւաքական ճիգերուն արդիւնքն է, որքան ալ ուրիշ չարք մը դէպքերու եւ անցքերու հետ այս նուիրական թուականն ալ ուրանան ոմանք, թէեւ երբէք ուրախութեամբ կ'ողջունէին : Ամէն անգամ երբ Հայոց ժողովուրդը դժուարին պահերը ապրի, բնազդօրէն կ'ապաւինի Դաշնակցութեան, անոր մէջ գտնելով նուիրում եւ զոհաբերութիւն : Այդպէս էր երէկ, ինչպէս է այսօր եւ պիտի ըլլայ վաղը :

Այսօր՝ երբ մեր ղէմաւոր մտահոգութիւնն է սերունդի եւ համրանքի փրկութիւնը, կրկին կը գտնենք Դաշնակցութիւնը պատնէշին վրայ, յանուն Հայոց տէրականութեան եւ յաւերժականութեան :

Հանդէսը վերջացաւ ոգեւորիչ մթնոլորտի մը մէջ, տեւելով մէկուկէս ժամ :

ՀԱՆԴԻՍԱԿԱՆ

★

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Հայաստանի անկախութեան 36րդ տարեդարձը տօնուեցաւ Լիոնի մէջ Մայիս 29ին, Շարաթ երեկոյ, Գ. թաղապետարանի մէջ, ի ներկայութեան հատուածոր բազմութեան մը :

Հանդէսին բացումէն առաջ ջութակի եւ դաշնակի վրայ յոտնկայս ունկնդրուեցաւ «Համբ փորոտան»ը : Ցետոյ օրուան նախագահը, ընկեր Արմենակ Գուլումճեան կարճ բանախօսութեամբ մը նկարագրեց Սարտարապատի, Գարաքլիսեայի եւ Պաշ Ապարանի հերոսական կռիւները, որոնք յանգեցան Մայիս 28ի յաղթանակին : Այս առթիւ ի յարգանս ազատութեան զոհերուն, ժողովուրդը հրաւիրեց յոտնկայս մէկ վայրկեան լռութիւն պահել :

Գեղարուեստական բաժինն՝ իրենց մասնակցութիւնը բերին Նոր Սերունդի անդամները : Մրոխտ առոգանութեամբ արտասանեցին մեր բեմերուն ծանօթ Օր. Արփինէ Թումլեանը եւ Օր. Առաքելեան, ինչպէս նաեւ փոքրիկներ՝ Աւագեան, Մոմճեան եւ Զոլաղեան : Ջութակի վրայ նուագեց, Ցովհաննէս Պէպիրեան «Կը ռունկ»ը եւ «Թչուառ հայրենիք» ընկերակցութեամբ Օր. Սոնա Տէր Պետրոսեանի (դաշնակ) :

Երգեցին օրիորդներ Լուիզ Հարէլեան եւ Պէրպէրեան : Տիկին Սոնա Թադէոսեան (Վիէնէն) երգեց «Գարուն»ը , եւ Ալէմ չահէն «Իմ երգը» ու արժանացաւ բուռն ծափերու :

Գեղարուեստական մասը վերջացած ըլլալով բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը , ընկեր Տիգրան Թադոյեան .

— « Ազատ եւ անկախ ապրելու զգացումը Հայուն բնազդն է, զոր Հայկը կը տակած է մեզի եւ որ պատմահայր Խորենացիներէն փոխանցուած մեր յաջորդ սերունդներուն : Այդ բնազդն էր, որ Վարդան իր քաջերով նետեց Աւարայրի դաշտը : Ազատագրութեան այդ բնազդն էր, որ արեւմտեան Հայաստանի մէջ ծը նունդ տուաւ յեղափոխական կռիւներու, դիմաւորութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան, մահ կամ ազատութիւն նշանաբանին տակ : Նոյն բնազդին չնորհիւ էր, որ երբ Թուրքը Արեւմտեան Հայաստանը ամբնեն եւ մոխիրի վերածելէ վերջ իր ժանիքները սրած, կ'ուզէր Արեւելեան Հայաստանն ալ իր արիւնոտ կլափին մէջ նետել, իրագործելու համար Թուրանական դարչելի ծրագիրը, իրեն դէմ գտաւ դիմադրական ուժ մը որ վերմարդկային կռիւը կը մղէր դերակշիռ բանակներու դէմ : Օրհասական կռիւ մըն էր եւ պահուեցաւ յաղթութեամբ , Սարտարապատի դաշտին վրայ, վերահաստատելով Հայաստանի անկախութիւնը : Այսօր, 36 տարիէ ի վեր, Դաշնակցութիւնը պինդ փարած այդ փառաւոր դէպքերուն, ամէն տեղ, բացի խորհրդային երկիրներէ եւ Թուրքիայէն, կը տօնէ Մայիս 28ը, անկախութեան տարեդարձը, ու պիտի տօնէ միշտ, մինչեւ որ հայկական եռագոյնը ծածանի մեր սեփական հողերուն վրայ, մեր քաղաքներուն ու գիւղերուն վրայ : Այս անխախտ հաւատքով միանանք այս ոգիով տնտնինք ու ըլլանք միասիրտ ու միասիրա : Մութ է քաղաքական հորիզոնը : Ըլլանք աչալուրջ եւ վճռակամ թեամբ դիտենք մեր ապագան : Միջազգային դիւանագիտութիւններուն մէջ հայկական դատ մը ունինք, ուշ կամ կանուխ նորէն մէջտեղ պիտի ելլէ, դիտենանք պաշտպանել եւ արժեցնել մեր դարաւոր եւ արդար իրաւունքները՝ Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի վերջնական իրագործումով » :

Հանդէսը փակուեցաւ «Ցառաջ նահատակ»ով, զոր ժողովուրդը երգեց միասրտութեան եւ յոտնկայս, խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ :

ԾՄԱԿ

★

ԼՈՒԻԶԵՐ ԵՐԵՒԱՆի ԹԵՐԹԵՐԷՆ

ԵՐԵՒԱՆի դրական թանգարանին մէջ կը գտնուի Ֆաչատուր Աբովեանի դրական հարուստ ժառանգութիւնը , ինչպէս եւ մեծ արժէք կը ներկայացնեն Միքայէլ Նալբանտեանի եւ Ցովհ. Թումանեանի դրական բազմապիսի ժառանգութիւնը : Թանգարանի մէջ պահուած են Րաֆֆիի, Ռ. Պատկանեանի, Գ. Սունդուկեանի, Ն. Աղայեանի , Պ. Պռոշեանի, Վ. Տէրեանի, Ալ. Ծատուրեանի, Ցովհ. Ցովհաննիսեանի, Շիրվանզադէի, Նարդոսի, Վրթ. Փափազեանի, Մուրացանի, Շ. Կուրղինեանի եւ միւս հայ դրողներու դրական հարուստ դիւանաթուղթերը :

Հայագէտ անուանի դիտնականներէն ուշադրութեան արժանի են Էջմիածնի Գէորգեան Ճեմարանի տեսուչ Կարապետ Կոստանեանի քանի մը հազար հատնող ձեռագիրները : Հոն կը պահուին նաեւ Հ. Աճառեանի, Ստ. Մալխասեանի ձեռագիրները : Կովկասի , Ռուսաստանի, եւ ար տասահմանի հայագէտ կեդրոններու մէջ հրատարակուած հայ պարբերական մամուլը, որոնց խմբագրութիւններու հարուստ թուղթերը կը պահուին թանգարանին մէջ : Հաղուագիւտ գործերու թիւին կը պատկանի Անդրկովկասի երեք ժողովուրդներու սիրելի բանաստեղծ Սայաթ-Նովայի հայերէն, վրացերէն, ադրբէջաներէն լեզուներով գրուած ինքնագիր «Դավթար»ը :

Արեւմտահայ գրողներու, խմբագրու թիւններու գրական ժառանգութիւնէն հանճարեղ երգիծաբան Ց. Պարոնեանի «Շողոքորթը» կատակերգութիւն ինքնագիրը, նաեւ Թովմաս Թէքէեանի, Մեծարենցի եւ Ծերենցի մասնաւոր դիւանական նիթերը ինչպէս եւ Արփ. Արփիարեանի, Դ. Վարուժանի, Ե. Տէմիրճիպաշեանի, Վ. Թէքէեանի եւ ուրիշներու նամակները եւ ձեռագիր աշխատութիւնները :

«ՊԻՈՆԷՐ» (սկաուտ) ամսագրին կ'աշխատակցին Ա. Իսահակեան իր «Նուկիմ քաղաքի խելօքները », «Պարծենկոտը » , « Ծիտիկները», Արազին իր «Ազատարար Վոլոդեան», Վ. Անանեան, իր որսորդական պատմուածքներով, Ց. Շիրազ, Սարմէն, իրենց մանկական բանաստեղծութիւններով : Ամսագիրը որ իր 25ամեակը կը թեւակոխէ, իրրեւ գլխաւոր նիթ ունի ուսումը, դպրոցը, կարդապահութիւնը :

ՀԱՑԱՏԱՆի առողջապահական նախարարութեան ջանքերուն չնորհիւ բոլորս վին անհետացած է ջերմի հիւանդութիւնը : Տասնըմէկ բժիշկներ ղրկուեցան գարնան դիւղական շրջանները, որոնց գործնականապէս կ'օժանդակեն տեղւոյն բժիշկները :

120 ՄԱՄՆԱԴԷՏ մանկավարժներ տարածուած են 15-150 «պլոներ» զպրոցականներու, կրթական նախարարութեան կողմէ :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԵՐԿՈՒ ՇԵՐԱՆՈՑՆԵՐԷՆ բացուած Քալիֆորնիոյ մէջ քանի մը տարիէ ի վեր, մէկը հիմնուած է Հայ Ամերիկեան Բարեգործական Միութեան անդամներու կողմէ, Գ. Առաքելեանի միանուագ 50000 տոլարի նուէրի վրայ, դումարը արագօրէն կ'աւելնայ, 90 հազար տոլարի կը հասնի եւ չէնքը կ'աւարտի , պատապարելով 30 հոգի : Շատ դեղեցիկ այս չէնքը օժտուած է արդիական բոլոր յարմարութիւններով : Շէնքը կը գտնուի Ֆրեզնոյի չուրջ, որովհետեւ Առաքելեան զբաղմական նուէրին հետ տուած է նաեւ քառասուն ձիվար հող : Ան նուիրած է նաեւ 25 հազար տոլար նոյն դեւանին վրայ մատուռ մը չինելու համար : Ծերանոցի ամէն մէկ ննջասենեակի կահաւորումին տրամադրուած է 2000–2500 տոլար : Թէեւ բոլոր սենեակները կահաւորած են , սակայն ցարդ կ'ապրին 19 ծերեր երկու սեռէ : Մօտ 150ական տոլար ամսական կը վճարէ ամէն մէկը : Քանի մը հոգի անվճար են : Ինամակալութիւն մը կը վարէ հաստատութիւնը :

Մեւս ծերանոցը կը գտնուի Լոս Անճէլըս քաղաքին մէջ, եւ հաստատուած է միմիայն այդ քաղաքի ծերերուն համար : Ներկայիս ունի 14 պատապարեալներ : Այս հաստատութեան կահաւորումն ալ ստանձնած են անհատներ, վճարելով հազարէն 1200տոլար : Ժողովրդական նուէրներով բացուած է այս ծերանոցը : Հան-

Հ. Յ. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆ

★

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք .—

Տիկին Ն. Ահարոնեանէ.— Աւ. Ահարոնեանի սեղանի արծաթեայ եւ մարմարէ կազմածը իր կազմածով, մեծ գունաւոր ծաղկամանը երկու Մասիսներով, Հ. Հ. եւ Հ. Ց. Դ. դիւանչաններով, նուիրուած 1930ին Հ. Ց. Դ. Սոֆիայի կազմին կողմէ :

Տիկին Գ. Ջամալեանէ.— Արշակ Ջամալեանի դիւանագիտական համազգեստը, երբ Հ. Հ. դեսպանն էր Թիֆլիսի մէջ, իր ինքնահոս գրիչը, Հ. Ց. Դ. ռոկի մեծ դինանչանը նուիրուած իրեն 1924ին Նիւ Եորք, տեղական Հ. Ց. Դ. կազմին կողմէ :

Տիկին Գ. Վտաբանդիէն.—Տարաբախտ Արամ Զարըգի վտաբանդիի ժամացոյցի չղթան, Հ. Ց. Դ. դինանչանով :

Տիկին Ռոզ Հաճըմեանէ.— Մեծադիր նկար համերաշխութեան առթիւ Ամերիկայի մէջ տրուած ճաչին 1916ին, մաս նակցութեամբ Մ. Տամատեանի, Աբ. Հանդեմեանի եւ Ս. Սապահդիւլեանի :

Տիկին Ա. Մակարեանէ (Թեհրան).— Մինաս Մակարեանի մեծադիր նկարը :

Վ. Նաւասարդեանէ (Գահիրէ).— Հայր Աբրահամի, Լ. Շանթի, Ն. Ադբալեանի եւ Գ. Իսկականի գերեզմաններէն մէկ մէկ տուփ հող :

Ռ. Ժամհարեանէ (Թեհրան).— Յակոբ Տէր Յակոբեանի (Իրազեկ) ժամացոյցը, ինքնահոս գրիչը, գրչակոթը, ակնոցնիը եւ պարեկական անցագիրը :

Յ. Ազիզեանէ (Մեց).— Գարեգին Սարգիսեանի արծաթեայ ծխատուփը զանազան պատմական մակագրութիւններով, ինքնահոս գրիչը, ակնոցները եւայլ իրեր :

Կարնեցի Հ. Մանկասարեանէ(Ֆրէզնօ).— Ձեռքով գործուած եռագոյն դրօշակ Հ. Ց. Դ. դինանչանով, Աղբիւր Սերոբի, Բարկէն Սիւնիի եւ այլոց նկարներով :

Ռ. Համբարձումեանէ (Պէյրութ).— Զօր. Սեպուհի 21 էջնոց ձեռագիր հետաքրքրական նամակը, գրուած Ամերիկայէն 1939ին , Վառնա (Պուլկարիա) :

Հ. Աղաբէկեանէ (Թեհրան).— Բազուի Հ. Ց. Դ. «Արեւ» օրաթերթի խմբագրական կազմը եւ աշխատակիցներու մեծադիր նկարը, նկարուած 1911ին, Բազու :

Խ. Տ–էճ (Ֆիլատէլֆիա).— Ամենայն Հայոց կաթողիկոս՝ եղերաբախտ Խորէն Մուրատբէկեանի մեծադիր նկարը :

Սասունցի Ց. Սարգսեանէ (Թեհրան).— Հ. Հանրապետութեան Թեհրանի անդրանիկ դեսպան Իշ. Արղութեանի դեսպանական հնիքը գմուռսի վրայ :

Շ. Թ.էն (Ժընեւ).— Ցովհ. Խոսրոֆեանի Հ. Հանրապետութեան անցագիրը, տրուած Փարիզ 1920ին, ստորագրուած Ա. Ահարոնեանի կողմէ :

Կ. Ա. Բ.էն (Թաւրիզ).— Ներսէս արք. Մելիքթանգեանի քառասնամեայ յոբել եանին նուիրուած ալպոմ, 130 ուղերձներով, 74 հեռագիրներով :

Մ. Մօգեանէ (Նիւ Եորք).— Հ. Հանրապետութեան անցագիրը տրուած 1920ին, Ուոշինկթըն, ստորագրուած Արմէն Գարոյի կողմէ :

Ս. Ստեփանեանէ (Սէնթ Լթիէն).—Հին Հայրուկ Մուրատ Մուրատեանի ոսկեմատանին ազամանդով :

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ՏՏԹի կ'ենթարկէը , տեսաւ որ չոր ցեխը աւելի չատ կը ծծէր միջատապանը եւ ոտիպուած էր վերսկսիլ : Երբեմն ալ դիւզացիները թոյլ չեն տար որ մաքրուին ջրհորները : Բանալիով կը փակեն մատ ջրհորները : Բանալիով կը փակեն «ամերիկանանալէ» : Ուրիշ անգամ մը միջատա հաւաք մը լրտեսի տեղ դնելով, թշնա մական վերաբերմունք ցոյց տուին դիւզացիները : Երբեմն ալ Արար ժողովուրդին արտակարգ հիւրասիրութիւնը ար դելք է ուսումնասիրութեան, որովհետեւ ամէն մէկը կ'ուզէ իր տունը հրաւիրել օտարականը :

Հակառակ այս արդելքներուն, առողջապահական յանձնախումբը կ'աշխատի գլուխ հանել իր գործը եւ ճահճատենդի ամբողջական պատկերը գծել : Հիւանդնեբու թիւը տասնեակ հազարներով պակասեցած են տարեկան 58 ֆրանք ծախսեցած են տարեկան 58 ֆրանք ծախսելով մարդ գլուխ : Միւս կողմէ անոնք տեղական մասնագէտները պատրաստեցին , որոնք պիտի չարունակեն պայքարը :

ԴԱՆԱԿՈՒԹԵՆէն ղոյացած է 40·000 տոլար : Պատապարեալները կը վճարեն մասական 80էն 100 տոլար : Կան նաեւ անվճարներ : Երկու ծերանոցներն ալ տեղ ունին ընդարձակուելու :

ՇԱՆՕԹ ՈՒՍՈՒՑԻՉ Ց. Պապէեան արժէքաւոր գործ մը պատրաստած է , «Հայկականք» : Իր ուսումնասիրութեան արդիւնքէն դասելով, երկրագունդիս վրայ ապրող հին ու նոր ազգերու մէջ չկայ մեծ կամ փոքր ազգ մը, որուն անունով կազմուած բլլան վիպութեանց եւ արուեստի մէջ այնքան բազմաթիւ անուններ, որքան Հայ ազգին կամ Հայաստանի անունով : Հետինակը պիտի հրատարակէ նաեւ Հայկ· ատլաս մը , 60–80 քարտէսներով, Հայկ· դրամներու եւ դէմքերու նկարներով :

ԵՐԳԱՉՈՒՀԻ ԼԻՒՍԻ ԱՄԱՐԱ (Օր· Լուսին Արմաղանեան) մեծ յաջողութիւն ունեցած է Պոսթընի Օփերային մէջ, մէկ օրուան մէջ տասնձնելով երկու չատ կարեւոր դերեր :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒԹ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ներկայացու – ցիչները, որոնք սկզբունքով համաձայ – նած են խմբակցութիւն մը կազմելու , ապահովելով Իրանի քարիւղին վաճա – ռումը, վերսկսան բանակցութիւնները Լոնտոնի մէջ: Իրանեան դեսպանը յատ – կապէս ժրնեւ գնաց, խորհրդակցելու համար Պ. Իաբնի հետ: Վերադարձին յայտնեց թէ չատ գոհ մնացած է տեսակ – ցութենէն:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը, Ա. – ղընհաւուբը, յայտարարեց թէ Ա. Մ. Միու – թիւնը փակած է դուռները, անմիջական համաձայնութեան մը յանգելու համար հիւլէական ուժի միջազգային եւ խաղա – ղասիրական օգտագործման ծրագրի մա – սին : Նախագահը պիտի չարունակէ հե – տապնդել իր ծրագիրը դոր առաջարկած էր անցեալ Դեկտ. 8ին:

ԹՈՒՆՈՒԶԻՆ հասած լուրերու համա – ձայն, բնիկները եւ Ֆրանսացիները բա – ւական չեն համաբիր պաշտպանողական միջոցները եւ նոր ապահովութիւններ կը պահանջեն: Բացառիկ վիճակ յայտարար – ուած է հինգ շրջաններու մէջ, նոր մարզ – պանին հրամանով: Արգիլուած է որեւէ երթեւեկ արեւմուտքէն մինչեւ արեւա – ծագ: Աւելի քան 300 Ֆրանսացիներ , Ի – տալացիներ եւ Սպանիացիներ կամաւոր արձանագրուեցան, կռուելու համար ա – հաբեկիչներուն դէմ :

ԹՈՒՐԲԻՈՒ վարչապետը, Առնանմեն – անէս, Ուշինկթըն հասնելով, օդակա – յանին մէջ ընդունուեցաւ բազմաթիւ պաշտօնատարներու կողմէ:

47·000 ԳԵՐՄԱՆՆԵՐ Պերլինի արեւել – եան շրջանէն արեւմտեան շրջանը ապաս – տանած են, տարուան սկիզբէն ի վեր :

ՊԱՂՏԱՏԷն կը հեռագրեն թէ հսկայա – կան թուով մը պիտի չինուի հիւսիսային Իրաքի մէջ, թրքական սահմանին մօտ , Տիգրիսի մկկ ճիւղին վրայ: Ծախքը՝ 37 միլիառ Ֆրանք: Ամբարուած ջուրը, 8ու – կէս միլիոն խորանարդ մեթր, պիտի կը – նայ ամէն տարի էլեկտրական ուժ ար – տադրել 2·700·000 քիլովաթ – ժամ : Մի – եւնոյն ատեն պիտի ծառայէ ոռոգելու քանի մը հազար հեկտար հող:

ՄՈՍԿՈՒԱՅի օտար դեսպանները պիտի կրնան ճամբորդութիւն մը կատարել Ռ. Միութեան մէջ, անդր–սիպերիական եր – կաթուղիով: Պատերազմէն ի վեր առաջին անգամ է որ այսպիսի արտօնութիւն մը կը տրուի :

ՆիՒ ԵՈՐՔի բնակչութիւնը 15 միլիոնի բարձրացած է, արդաւորէն ամէլով վեր – ջին չորս տարիներու ընթացքին :

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ կը չարու – նակուին փաքիստանի մէջ: Բանտարք – կուած են բազմաթիւ երեւելիներ :

ԳՆԴԱԿԻ ՄՐՑՈՒՄ ՍԻՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 15ին, «Անտուան Փոտուի» դաշտին վրայ, կրոսեր եւ երէց խումբերու միջեւ :

Այրի Տիկին Հռիփսիմէ Զիլինկիրեան եւ աղջիկները Օր· Սիլվա եւ Իրմա, Այրի Տիկին Վերժին Զիլինկիրեան, Տէր եւ Տի – կին Զ· Եղբայրեան, Տէր եւ Տիկին Զ· Լոքմակէօզեան, Տիկին Պէաթրիս Զիլին – կիրեան, Տէր եւ Տիկին Վոթաւա, Տիկին Գասպարեան, ինչպէս նաեւ Թրնկըրեան , Եաղմուրեան, Ֆէսլեան ընտանիքները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, զաւկին, եղբօր, քեռայրին եւ աղգականին՝

ՊԵՐՃ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆի

յանկարծական մահը, որ տեղի ունեցաւ Յունիս 1ին, իր բնակարանին մէջ (218 ռիւ տը կրընէլ, Փարիզ), 61 տարեկան հասակին:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարը – րուի այսօր, ուրբաթ ժամը 14·30ին, Փա – րիզի Հայոց եկեղեցին, եւ մարմինը պիտի ամփոփուի Պանեէօ Փարիզիէնի գերեզ – մանատունը:

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ·— Պ· Սահփան Մար – կոսեան եւ զաւակները (Իսի) իրենց խո – րին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տիւլ – կէրեան ընտանիքին (Վիներ) Պ· ՎԱՐԴԵ – ՐԷՍ ՏԻՒԿԷՐԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար Ֆր· կը նուիրեն Սէբաստիոյ Մուրատ Ու – սումնասիրացին: (Յատնանալ սրճարանա – պետ Պ· Զատիկեանէ):

ՄԱՑԻՍ 28–Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ, 5 Յունիս, ժամը 20·30էն մինչեւ լոյս, բաղաբապետարանի ընդար – ձակ սրահին մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Զա – ւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, բարձր հովանաւորու – թեամբ նախկին նախարար եւ Սէն նա – հանդի երեսփոխան Ed. Depreux*է*

Ներկայ կ'ըլլան իսիի քաղաքապետ Leca et Mr. Seveste

Կը նախագահէ ընկ· Հ· ՍԱՄՈՒԷԼ

Կը խօսին ընկերներ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐ – ԵԱՆ եւ Ն· ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ :

Բացումը կը կատարուի իսիի եւ Անիէ – ռի երգչախումբերով :

Գեղարուեստական բաժինին կը մաս – նակցին Օրիորդներ Մուրատեան, Աստղիկ Քէօսէեան, Արմենուհի Դաշնակեան, Ար – մենուհի Քէլէշեան , Մ· Գարակէօզեան (Երգ):

Կ'արտասանեն Օր· Ալիս Քէյիշեան, Օր· Շահինեան, Օննիկ Քէլէշեան: Հայկ· եւ Կովկասեան պարեր , ղեկավարութեամբ Պ· Խանճիկի Պուրնուքեանի, կը պարէ Օր· Ռեժինա Օհաննէսեան (առաջին պա – րուհի Օփերա Քոմիքի) ընկերակցու – թեամբ կովկասեան նուագի Գարեգին (Թառով), Բենօ (դաշ):

Նուագախումբ ՎԱՐԴԵՎԱՆԵԱՆ

Մուտք 200 Ֆրանք :

Խօսնակ Անդրանիկ Խորէնեան :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 12ին :

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԱՒՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 13ին, ցերեկը, Սալ Կալ – մանի մէջ :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆի ՄԷՋ

Յունիս 13 , կիրակի

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27ին :

ԿՐՈՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27, կիրակի ժամը ճիշդ 15·30– ին, Սէն Լուսի սրահին մէջ:

ՊՈՒԱ ԲՈԼՈՄՊ ԱՆԻԷՒՒի ՄԷՋ

Յունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Համազգային Լսարանի հերթական դա – սախօսութիւնը այս ուրբաթ դիշեր ժամը 21ին: Ազգ· Տան մէջ: Ա· ԳՄԲԷԹԵԱՆ կը դասախօսէ, նիւթ ունենալով՝ Արեւմը – տահայ թատրոնի ծագումը եւ զարգա – գումը: Դասախօսը պիտի արտասանէ Գեղամ Ադամեանի քերթուածներէն :

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԴԱՇՏԱՅԻՆ ՊՏՈՑՏ

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Առնուվիլի « Կառավարենց » խումբը պատրաստ մը կաղ – մակերպած է այս կիրակի Խոմբնօնվիլ (ուազպոփ) :

Մեկնում ժամը 9·30ին Առնուվիլէն ռիւ սը լա Փէյ եւ ավընիւ Ազոի Պառպիւսի անկիւնը :

Մասնակցութիւն՝ 400 Ֆրանք :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ Լիոնի Հայոց եկեղեցւոյ շի – նութեան :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի:

Հովանաւորութեամբ Լիոնի եւ շրջանի Ազգ· Միութեան կեդր· վարչութեան :

Կը ներկայացուի Ս· Բիւրատի՝

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ կամ ԱԽԱԲԱՅՐԻ ԱՐԾԻՒԸ

(Ողբերգութիւն 3 արար եւ 4 պատկեր)

ՏԻՄԻՆի ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 8ին Հ·Ց·Դ· ՏԱՆ մէջ

ՎԱԼԱՆՍի ՄԷՋ

Այս չաբաթ իրիկուն ժամը 21ին Քա – զաքապետարանի Թատերասրահին մէջ :

Տոմսերը դիները Ա· կարգ 300, Բ· կարգ 200 Ֆրանք :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ

Տարեկան պարահանդէսը, Հոկտեմբեր 31ին :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ

ՍԱՍՈՒՆԻ ՑԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻՆ՝ ՀՐԱՑԻՐ ՆԱ – ՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ՅԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Տուրուբե – րանի Հայր· Մխիթեան ,այս չաբաթ եւ – րեկոյ ժամը 8·30ին, Սոսկէթ Սալոնքի սրահին մէջ, 8 ռիւ Տանթօն, մէթրօ Սէն Միշէլ եւ Օտէոն :

Կը նախագահէ Հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕ – ՆԻԿԵԱՆ: Կը խօսին հայրենակից Պ· ԽԱ – ՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ «Ցառաջ»ի խմբա – գիր Պ· ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ :

Կերգեն Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան, Օր· Աստղիկ Քէօսէեան եւ Պ· Աւետիս Քիւփէլեան :

Կ'արտասանեն Պ· Պ· Եղիա Սերոբեան եւ Զոհրապ Մուրատեան :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԽՆՋՈՅՔ — ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս կիրակի , 6 Յունիս, կէսօրէն վերջ ժամը 15էն սկսած Սեւրի Մուրատեան վարժարանի թատերասրահին մէջ:

Երգ·— Օր· Շ· ՊԷՆԿԵԱՆ, Պ· ՔԻՒ – ՓԷԼԵԱՆ:

Հայկական եւ կովկասեան պար ՏԻԿԻՆ ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, ՍԵՒԱ ՋԱՄԱԼԵԱՆ, ՎԻ – ԳԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ եւ ԳԻԼԱՇԻԼԻ :

Արտասանութիւն·— Պ· Ա· ԳՄԲԷԹԵԱՆ:

Նուագ (Թառ) ԳԱՐԵԳԻՆ, Հայկական երգապնակներ մէջ ընդ մէջ :

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ: Մուտքը ա – զատ է :

Այժմէն ապահովել սեղանները, հետա – ձայնելով Պարսամեան դրատունը :

ՓՐՕ· 64–90 :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նիսի եւ շրջանի Հայ· Առաք· Ս· Ե – կեղեցւոյ կրօն· ընկերակցութեան վարչու – թիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Ս· Աստուածածնի մատրան մէջ Տէր Աստո քհնյ· կը պատարագէ եւ հոգեհանդստա – եան պաշտօն կը կատարէ ազգ· բարերար Պ· Գալուստ Կիւլպէնկեանի յաւէտ ոզ – բացեալ սիկնոջ Տիկին Նուարդի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

★

Նախաձեռնութեամբ Փոն տը Շէբրիւ Հայ Ազգ· Միութեան : Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Գէորգ Ջ·ի համար այս եր – կուշաբթի Ս· Դր· Լուսաւորիչ մատրան մէջ: Կը պատարագէ Լիոնէն Թորգոմ քա – հանան: Կը հրաւիրուի հայ դաղութը ան – խտիր :

★

Տէր եւ Տիկին Պարգեւ Սերոբեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանդստեան պաշ – տօն պիտի կատարուի այս կիրակի առա – ւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժոն) իրենց վաղամեռիկ զաւկին՝ ՎԱԶԳԷՆ ՍԵՐՈԲԵԱՆի մահուան տարե – լիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգող ազ – գականներն ու բարեկամները :

Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Պ· Սերոբեան հաղար Ֆրանք կը նուիրեն Իսի լէ Մուլի – նօյի Արմեան գպրոցին:

Սառնալ «Ցառաջ»էն :

★

ԼԻՈՆ·— Այրի Տիկին Իսկուհի Վար – դանեան եւ զաւակը, Տէր և Տիկ·Երուանդ Վարդանեան և զաւակը ,Տէր և Տիկ·Հրաչ Վարդանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ· Ղազար Ահարոնեան, Տիկին Ազատի Նալ – պանտեան եւ զաւակները, Տիկին Նուարդ Քէնտէրեան կրծանուցանեն թէ հոգեհան – գտեան պաշտօն, պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Լիոնի Հայոց եկեղեցին 69 Ռիւ Լուի Պլան, իրենց ամուսնոյն , հօր, աներհօր եւ խնամիին ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի մահուան տարելիցին առ – թիւ:Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդ – րուի ներկայ ըլլալ :

★

Պոմոնի մէջ, հանգուցեալ Յակոբ Ա· քհնյ· Մխճեանի յիշատակին ,Հոգեգալստ – եան կիրակի առաւօտ, իր մահուան քա – ռասունքին առթիւ, համաձայն Խորէն Մխճեան եւ Մխիթար Օհանեան ընտանիք – ներու փափաքին :

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

(Տէր Հայրը վախճանած է Ամերիկայի մէջ):

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Ֆ· Կ· Խաչի մասնա – ճիւղին ընդհ· ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ընկերուհի Վիքթորիա Յովհաննէս – եանի բնակարանը: Զեկուցում պատմ· ժողովի եւ ընտրութիւն նոր վարչու – թեան: Անհրաժեշտ է բոլոր ընկերուհի – ներու ներկայութիւնը :

ԿՐՈՆՈՊԼԻ Հ· Ց· Դ· Եսթենեդրայեան եղբակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւի – րէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը ճիշդ 21ին, դպրոցին սրահը :

Ֆ· Կ· ԽԱՉԻ Կրընոպլի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս կիրակի ժամը 15·30– ին: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշ – դապահ ըլլալ :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՎԱԼԱՆՍ, Թղթակից·— Կարելի չէ չա – րել տալ ձեռագիրները՝ այդ մեծութեամբ թուղթերու վրայ:

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Շաւիլի եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Հոգեգա – լուստի տօնին առթիւ հանդիսաւոր Ս· Պատարագ պիտի մատուցուի , մասնակ – ցութեամբ Փարիզի եկեղեցւոյ դպիրնե – րու: Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Մարգարիտ Բաբայեանի աշակերտնե – րու հանդէսը այս տարի տեղի կ'ունենայ Յունիս 17ին Սալ տը Ֆէտերաքիւի մէջ : Կը մասնակցին սպանիացի կիթառահար Ֆերնանտէզ, Լաւի եւ դաշնակահար Ժ· Ժ· Բենշօ:

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն :

ՖՈՒՔՈՒԼԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Լիոն – Տէսին Հ· Մ· Ը· Մ·ի մասնաճիւղի կողմէ :

Այս կիրակի եւ երկուշաբթի, ողբացեալ հիմնադիրներէն ԳՐԻԳՈՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆի յիշատակին :

Սիրով կը մասնակցին Փարիզի Հայ Մարզականը, Վալանսի Հայ Մարզականը եւ Վիչենի Մարզականը, Հ· Մ· Ը· Մ·ի Լիոն – Տէսին խումբը :

Օրուան յաղթականը կը ստանայ Գրի – գոր Յակոբեան բաժակը :

Կիրակի դիշեր պարահանդէս Վիլէոր – պանի Պոնթէօ սրահին մէջ, ժամը 8·30էն մինչեւ լոյս :

Ֆուքսլոլի մրցումները տեղի կ'ունե – նան Հ· Մ· Ը· Մ·ի սեփական դաշտին վրայ Տէսին: Լիոնէն 16թիւ օթօքարը ու – նել եւ իջնել վերջին կայարանը :

Ֆ· Կ· ԽԱՉ

Ֆ· Կապ· Խաչի Շրջ· վարչութիւնը արտակարգ մէջ – մասնաճիւղային ժո – ղովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի բո – լոր մասնաճիւղերը այս չաբաթ ժամը 4ին Ազգ· Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրեվիզ :

ՇԱԽՈՒ ԵՆ

Տուն մը, պաթիէ փոնով խանութ մը : Տունը կը բաղկանայ հինգ մասէ (փիէս), խանութ, խոհանոց, երեք սենեակ եւ ձեղնայարկ: Տունը երկու փողոցէ մուտք ունի եւ 5–6 մեթր տարածութեամբ դամ մը, կենդանիներու համար, ինչպէս եւ ջուր, էլեկտրականութիւն: Շատ մատ – չելի գին: Դիմել՝

M. Vahan Altekouladjian
Cordonier, Chalençon Ville
(Ardèche)

ՇԱԽՈՒ ՎԻԼԼԱ

Քարուկիր երկու վիլլա շախու են իրենց չարակից մասերով :Մէկը վեց սենեակ եւ կառաուն, միւսը երեք, պատշգամ, մեծ կառաուն, 500 մեթր պարտէզ, բազմաթիւ պտղա – տու ծառերով, Պոմոն, Լառոզիէրի մէջ, բացառիկ դիրով մը, բաժան – ման պատճառով :

Գրել Պ· Միքայէլեանի

43, Av. Général de Gaulle
Hyères (Var)

Imp. Araxes Rue Richer Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e

C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 5 ՅՈՒՆԻՍ ★ SAMEDI 5 JUIN 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7387 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2798

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՐԱՅՐ - ԴԺՈԽՔ

●

Ո՛ւր Տաբօն – Վասպուրականի լեռնեը, ո՛ւր Փարիզի պողոտաները, որպէս զի կարելի ըլլար ըմբռնել ինքնապաշտպանութեան եւ ազատագրութեան կռիւ – ները, իրենց ամբողջ խորութեամբ :

Անդին՝ իսկական դժոխք, ուր ամեհի ժայռերը եւ անընդհատ ձորերն անդամ կը մռնչէին հալածական ժողովուրդի մը տառապանքէն :

Այդին՝ սանձարձակ ազատութիւն : Լոյս, պերճանք եւ վայելք :

Անդին՝ արիւն – արցունք, տարին տասներկու ամիս, եւ պատառ մը հաց որ յաճախ քիչ – բերնէ կուգար :

Այդին՝ անդորրութիւն եւ անսպառ ճոխութիւն՝ ակնախտիղ հրապոյրներով :

Եւ սակայն, պէտք է երեւակայութեան ճիգ մը փորձել : Պէտք է պարբերաբար ոգեկոչել երէկը, որպէսզի չմոլորին մեր քայլերը, պղտորելով մեր նայուածքը :

Այս տեսակէտէն, ջերմապէս ողջունելի է ամէն ձեռնարկ, որ կը կատարուի, անցեալ փառք մը, յիշատակ մը, ղէմք մը ոգեկոչելու համար :

Այդ պարտականութիւնն առանձնած է այսօր, չարաթ, Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը, Հրայր – Դժոխքի նահատակութեան յիսնամեակին առթիւ :

Ցառագիթ այս թիւն ալ նուիրուած է նոյն յիսնամեակին : Ծաղկեփունջ մը տարօնաչունչ :

Բազմաթիւ են եւ բազմազան՝ հերոսականղէմքերը՝ մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ :

Բերանացին եւ դրաւորը կրնաք լրացնել թղթատելով Հայաստանի աշխարհագրութիւնը : Սերտելով հայկական լեռնաշխարհը, որ միայն հող եւ քար չէ, այլ եւ արիւն եւ տքնաջան երկունք :

Այդ այլազան հերոսներու չարքին մէջ տիրական, ինքնուրոյն տեղ մը կը դրաւէ համեստ դիւղացի մը, Արմենակ Ղազար – եան ; Հրայր – Դժոխք : Մէկ բառով՝ Հրայր :

Հերոսածին Սասունի այս տաղանդաւոր զաւակը, հազիւ դպրոցը աւարտած, կը նետուի կրակին մէջ, որ կը մխար Հայրենի լեռներուն վրայ :

Եւ չատ չանցած կը դառնայ ոչ միայն անճնուէր ռազմիկ, այլ եւ առաջնակարգ դեկավար :

Բնութիւնը դինքը օժտած էր վարելու, առաջնորդելու յատկութեամբ : Եւ ժողովուրդը ինք յաճախ կը բռնադատէր որ իր դլուխն անցնի, ճակատագրական պարագաներու մէջ :

Իր բնածին ուչիմութեամբ, Հրայր դտած էր յեղափոխութեան հարազատ ճամբան :

Նախ արթնցնել, ցնցել թմրած բազմութիւնները : Ապա կազմակերպել իրրեւ կուռ ուժ մը, իրապէս յեղափոխական եւ ոչ թէ ցուցական դործեր կատարելու համար :

Խաղադութեան առեն քարոզիչ եւ առաջնորդ չինարար աշխատանքի, ջերմ կուսակիցը բոլոր ուժերու դործակցութեան : Վառնդի պահուն միչտ առաջին չարքերուն վրայ :

Եւ երբ, 1904 Ապրիլ 13ին, կ'իյնար դնդակը ճակտին, դլուխ մըն էր որ կը պակսէր քաջերու բազմութեան մէջ :

Լեռ մըն էր որ կը տապալէր, խոր սուդի մատնելով Տարօն – Սասունը եւ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը :

« Գերագոյն խենդութեան խենդերու» մարմնացեալ տիպարն էր Հրայր, իր ընկերներուն հետ :

Այդ լեռներուն մէջ, խոնարհ բազմութիւնները մարդկային առաքինութիւններըը ամփոփած էին մէկ բառի մէջ,—ՔԱՋ :

Կարիճ մըն ալ Հրայրը, իր կեցուածքով եւ դործքով :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ ՄԸ ՀՆԴԿԱՋԻՆԻ ՀԱՄԱՐ

●

ՄԻՇՏ ՔԱՇՔՇՈՒՔ ԺԸՆԵԻ ՄԷՋ

Նախաբարական խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ Հնդկաչինի բանակին հրամանատար նշանակեց ընդհ. սպայակոյտին պետը, զօր. Փոլ Էլի, որ պիտի վարէ թէ քաղաքային եւ թէ դինուորական դործերը : Այսինքն պիտի դործէ իբրեւ մարզպան եւ հրամանատար : Երկուշաբաթի օրուան յետաձդուեցաւ օվնականի մը անուանումը : Միեւնոյն առեն ընկերակից պետութեանց (Հնդկաչին) նախարար նշանակուեցաւ Պ. Ֆրեեերիք Տիւփոն, յաջորդելով Պ. Ժաքէի որ հրաժարած էր : Կը կարծուի թէ հրամանատարին օգնականը պիտի ըլլայ զօր. Սալան, որ նոյնպէս այդ պաչտօնը կը վարէր զօր. տը Լաթըի քով : Ներկայ մարզպանը, Պ. Մորիս Տժան, ուրիչ կարեւոր պաչտօնի մը պիտի կոչուի :

Զօր. Էլի 56 տարեկան է, եւ Հնդկաչին դրկուած էր ուրիչ երկու զօրավարներու հետ, Տիէն Պիէնի անկումէն վերջ, կացութիւնը քննելու համար : Այս առթիւ դրուեցաւ թէ զօրավարը անհրաժեչտ համարած է 30–80·000 նոր դինուորներ ղըրկել ռազմադաչտ : Զօր. Էլի, որ Սէն Սիրի վարժարանը աւարտած է, քանի մը անդամ Մ. Նահանդները դնաց մասնաւոր առաքելութեամբ : Երկրորդ աչխարհամարտին դործնապէս կը մասնակցէր դիմադրական պայքարին եւ օդնական նչանակուեցաւ Ներքին Ուժերու հրամանատարին : Պատերազմի խաչը շահած է երկու աչխարհամարտերու ընթացքին եւ երեք անդամ վիրաւորուած : Ընդհ. սպայակոյտի պետ նչանակուեցաւ անցեալ Օգոստոսին :

Նոր նախարարը, Պ. Ֆրեեերիք Տիւփօն, նոխադահն է Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդին եւ կուսակից զօր. տը Կոլի : Իր նախորդն ալ կոլեան էր եւ հրաժարեցաւ, «էքսփրէս» չարաթաթեր – թին բռնադրաւման առեն, ընդունելով թէ տեղեկութիւններ հաղորդած է, յօդուածաչարք մը խմբադրելու համար :

Պ. Ֆրեեերիք Տիւփոն վարչապետին հետ տեսակցելէ եաք յայտարարեց .

— Ընդունեցայ լինդի առաջարկուած պաչտօնը, վասն զի խղճի խնդիր է : Երկու նպատակ ունիմ,— պիտի ջանամ օգնել ժընեւի մեր բանադնացներուն, որ պէսզի հաչտութիւն դոյացնեն : Միւս կողմէ, ցօրչափ խաղաղութիւնը չէ վերահաստատուած Հնդկաչինի մէջ, բոլոր ջանքերս պիտի նուիրեմ օգնելու մեր զինուորներուն » :

Իր առաջին դործերէն մէկը պիտի ըլլայ պատյար մը կատարել Հնդկաչինի մէջ : Անչուչտ պիտի հրաժարի Փարիզի քաղաքապետական Խորհուրդի նախադահութեան պաչտօնէն : Ակնկ առաջ երկու անդամ Հնդկաչին դացած է եւ Ազգ. Ժողովին մէջ միչտ կը հետաքրքրուէր այդ դաղթավայրին դործերով : Մէկ տարի է որ կը վարէր Փարիզի քաղաքապետի պաչտօնը : Առաջին անդամ երեսփոխան ընտրուեցաւ 1936ին եւ միչտ վերընտրուած է : Քաղաքապետական խորհուրդին անդամ էր 1934ին եւ մասնակցեցաւ Փետրուար 6ի թափօրին դէպի երեսփ. ժողով : Ծանրապէս վիրաւորուեցաւ ընդհարումներու ընթացքին :

ՊԵԼԺԻԱԿԱՆ օդանաւ մը (Սաբենա) դարնուեցաւ «Միկ· 15» օդանաւի մը կողմէ, Ատլանտիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ սահմանին վրայ : Մէկ հոդի մեռաւ, երկու հոդի վիրաւորուեցան : Օդաչուներէն մին յաջողեցաւ կրաց իջնել :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՀԻՆԳԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

●

Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Մ. Նահանդներու, Աւստրալիոյ եւ Նոր Զելանտայի սպայակոյտներուն անդամները կը բռնակեն իրենց դաղտնի խորհրդաժողովը Ուաչինկթընի մէջ, հարաւ – արեւել – եան Ասիոյ պաչտպանութեան մասին : Առաջին նիստին առթիւ հրատարակուած միացեալ դեկոյցը որեւէ յիչատակութիւն չըներ Հնդկաչինի մասին, այլ պարզապէս կ'ըսէ թէ խորհրդաժողովը կը քննէ հարց – եր – արեւելեան Ասիոյ հաւաքական պաչտպանութեան վերաբերեալ խնդիրներ : Զեկոյցը մանաւորապէս կը յիչեցնէ թէ խորհրդակցութիւնները որեւէ յանձնա – ռութեան տակ պիտի չդնեն մասնակցող երկիրները, բայց միեւնոյն առեն կը բացատրէ թէ օգտակար պիտի ըլլան ոչ միայն մասնակցող պետութեանց, այլեւ ուրիչ հարեւան երկիրներու համար, եւեթ լայն խորհրդակցութեան մը առ առթիւ :

ՆՈՐԷՆ ՅՈՒԵՏԵՏՈՒԹԻՒՆ

Ժընեւէն կը հետագրեն թէ նորէն յառաջդիմութիւն կը տիրէ արեւմտեան շրջանակներու մէջ, վասնզի կարելի չեղաւ համաձայնութեան մը յանդիլ, դինադադարի հակակչռի մասին : Վեցերորդ չարաթն է որ կը քաչքչուին վիճաբանութիւնները, առանց դործնական եզքի մը յանդելու :

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Իսըն, նոր փորձ մը պիտի կատարէ իրրեւ միջնորդ : Համաձայնավարները որ եւ է արագութիւն չեն ցուցներ լրատարածութեան մը յանդելու : Պ. Իսըն պիտի ջանայ բարեխօսել, որպէսզի կացութիւնը աւելի չբարդանայ : Այնպէս պիտի խօսի համաձայնավար դլխաւոր պատուիրակներուն հետ :

Իրազեկներ կը հաւատան թէ Եչ. օրուան դռնփակ նիստին մէջ, Վիէթմինի պատուիրակութեան նախադահը ուժգնօրէն յարձակեցաւ Ֆրանսայի դէմ : Իր եզրակացութիւնը այնքան բուռն էր որ Պ. Իսըն ստիպուեցաւ կարդի հրաւիրել : Օրակարդի խնդիրն էր որոչել թէ ո՛ր երկիրները պիտի մասնակցին չէզոք յանձնաժողովին, հսկելու համար դինադադարի դործադրութեան վրայ : Կարմիրները կը պնդեն որ անդամներուն կէսը առնուին համայնավար պետութիւններէն : Արեւմտեան երկիրները կը մերժեն այս պայմանը, այն մտավախութեամբ թէ պիտի չլաստուի յանձնաժողովին աչխատանքը : Ֆրանսայի արտաքին նախարարը ընդունեցաւ Վիէթմինամի (ազդայնական իչխանութիւն) բանաձեւը, որ կ'առաջարկէ յանձնաժողովի կազմել Ազգ. ժողովին կողմէ : Կարմիրները հակառակ են այս բանաձեւին :

Նոյն օրը կացութիւնը աւելի ծանրացաւ, երբ համայնավարները պահանջեցին որ ծրագրուած չէզոք յանձնաժողովը որ եւ է իրական իչխանութիւն չունենայ, այլ դինադադարի հսկողութիւնը յանձնարարի դաղութային պետութիւններէն կազմուած խառն յանձնախումբերու : Այս վերջիններէն ենթակայ պիտի չըլլան չէզոք յանձնաժողովին :

Զինուորական ներկայացուցիչներու խորհրդակցութիւնն ալ արդիւնք մը ըած չէ տակաւին :

Միւս կողմէ, դինուորական դործողութիւնները կը չարունակուին Հնդկաչինի մէջ, ի նախատեսութիւն նոր ընդհարումներու :

× *Սիամի կառավարութիւնը Ազգ. ժողովի Ապահովութեան Խորհուրդին դիմած էր, դանդատելով թէ կարմիրները կը սպառնան խաղաղութեան, իր սահմանամերձ չրջաններուն մէջ : Խորհուրդը մէկի դէմ (Ֆ. Միութիւն) տասը ձայնով որոչեց օրակարդ անցընել այս խնդիրը : Եթէ կարմիրները նոր սպառնալիքներ ուղղեն, Ապահովութեան Խորհուրդը քննիչներ պիտի դրկէ :*

ՀՐԱՅՐ – ԴԺՈԽՔ
(ԱՐՄԵՆԱԿ ՂԱԶԱՐԵԱՆ)

Որուն ճահատակութեան յիսնամեակը կը տօնուի այս գիչեր, Շաբաթ, նախաձեռնութեամբ Տարօն-Տուրուբերանի Հայր. Միութեան :

ԴԱՐՁԵԱԼ ՓԱՅԼԵՑ

Դարձեալ փայլեց Սասնոյ գլխին
Ազատութեան դըբօշակ,
Կեցցէ Հայրենիք գոչելով
Բարձրացուցին աղաղակ :

Թրնդաց, որոտաց ձայներից
Ողջ աշխարհը հայկական,
Խումբ խումբ կը գան հայ զաւակներ
Հայրենիքի օգնութեան :

Դուրգէն, Վահան, Հրայր – Դժոխք
Քաջ Անդրանիկ դեկավար
Տալորիկի լեռներումը
Շրջում էին անդադար :

Սարսափեցան բիւրտ ցեղերը,
Մինչ պալատը Սուլթանին՝
Հրամայեց շուտ կործանել
Դիրբերը հայդուկների :

Ահա անգութ մեր թշնամին ...
Սարսափելի տեսարան
« ժամանակ է վրէժ լուծել ... »
Գոչեց ձայնը հայկական :

Կըրակ տեղաց հայ բաջերի
Բընակավայր դիրբերից,
Կոտորուեցան թշնամիները
Ահեղի գնդակներից :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին օգնութեան դրասենեակին վերաեսուչը, Սթէսըն, յայտարարեց թէ դինամթերքի յանձնումը կրնայ դադրիլ վեց ամիսէն, եթէ մինչեւ այն առեն վաւերացուած չըլլայ Եւրոպայի միացեալ բանակի դաչինքը : Այս առթիւ բացատրեց թէ 1953ի օրէնքով, դինամթերքի յատկացուած վարկերուն կէսը կրնայ տրամադրուիլ միայն զէնք ճարելու համար եւրոպական միացեալ բանակի մը : Ֆրանսա եւ Իտալիա տակաւին չեն վաւերացուցած դաչինքը :

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ դինակցութեան մասին կատարեալ համաձայնութիւն գոյացած է, իրրեւ հետեւանք մտերչումներ Թիթոյի եւ Փափագոսի տեսակցութեան, ինչպէս կը հաղորդեն Աթէնքէն : Երկի մասնաւոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենային երկու պետութեանց արտաքին նախարարները : Բոլոր խորհրդակցութեանց մասին տեղեկութիւն կը հաղորդուի Աթէնքի Թուրք դեսպանին : Անգլիա եւ Մ. Նահանդները թելադրած են չըջահայեցութեամբ չարժիլ, չվշտացնելու համար Իտալիան, քանի չէ կարդադրուած Թրիէսթէի խնդիրը :

ԹԵՀԻԱՆէն կը հետագրեն թէ ծանր պայթիւն մը տեղի ունեցաւ կարեւոր ապակեդործարանի մը փուռին մէջ : Տասներկու հոդի մեռան, երկու հարիւր հոդի վիրաւորուեցան :

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀՐԱՅՐԻ ՄԱՍԻՆ

•

Տարօնի յեղափոխութեան շարժման ոգին եւ զարգացումը պէտք է փնտռել Հըրայրի տարած յեղափոխական աշխատանքին մէջ: Այս ըսելով չենք ուրանար թէ նախապէս, 1890ին յեղափոխական շարժման նախակարապետը եղաւ Մ[իհրան] Տամատեան, որ կը գործէր իրրեւ Հնչակեան :

1893ին Տամատեան ձերբակալուելով, տարուեցաւ նախ Բաղէշ, յետոյ Պոլիս դատուելու: Իր յաջորդը, Մուրատ Պօյաճեան 1894ին նոյնպէս Հնչակեան, իր շուրջ հաւաքուած դատաւ կարգ մը զգայուն երիտասարդներ Սասունի եւ Տարօնի զանազան գիւղերէն: Անոնց մէկը, իր խանդավառ հայրենասիրութեամբ, իր խօսքի եւ գրչի քարոզութեամբ, չուտով գերազանցեց իր ուսուցիչները եւ գործաւորին Տարօնոյ գրեթէ բոլոր շարժուման – բուն, եւ միանգամայն մեծագոյն պարագլուխներէն մէկը հայ ազատագրական շարժման: Այդ մէկը Ղազըղաղաճի Արմենակն էր·— Աւելի Հրայր – Դժոխք ա – նուններով: (Դաշ· Պատմ· Մ· Վարանդեան, էջ 144):

Հրայր ճշմարիտ առաքեալ մըն էր, բուն Տարօնոյ ժողովուրդին ծոցէն ծնած: Մտաւորական մը, օժտուած խօսելու եւ գրելու տաղանդով: Միտիկ չունէ մը կար այդ պարզ հինական տղուն մէջ, որ միջնակարգ կրթութիւն էր ստացած, եւ դիտէր դիմացինը խորապէս յուզել իր սրտագրաւ քարոզութեամբ: Իր վարպետ մարմինը, մաշած վաղաժամ ակօսուած դէմքով, այդ խորունկ ու թաղծոտ աչքերը, որ այնքան սակաւ կը ժպտէին, եւ կարծէք իր հարազատ ժողովուրդի բախտը կուլային: Իր լուրջ ու հանդարտ դրոյցը որ կ'ընէր վշտոտ սրտառուչ ձայնով մը առանց դիմացինին նայելու, այդ ամբողջ գերվիշտնման կերպարանքը, դէմքին անկած մշեցնակ անբաժան արտասուքին — անջնջելիօրէն դրոշմուած կը մնայ բոլոր անոնց յիշողութեան մէջ, որոնք առիթ ունեցեր են մօտէն դիտելու գերազանցապէս ժողովրդական այդ դէմքը : (Մ· Վարանդեան):

1894ի Սասնոյ դէպքերուն, Հնչակ Թերթը, թիւ 3ին մէջ կը հրատարակէր Դը – ժոխքի գրութիւնը, Տարօնոյ Հնչակեան կազմակերպութեան յայտարարութեան մասին, գրուած դէպքերէն առաջ :

— « Հայ եղբայրներ , հասաւ վերջա – պէս , դարերէ ի վեր սպասուած կարմիր օրն, ահա կը հնչէ սրբազան զանգը Սասնոյ բարձրաբերձ լեռներէն, ու այդ բարձանց վրայ հայութեան ոտնակոխուած իրաւանց նախանձախնդիր կարմիր դրօշակը, բռնաւորին դատաստանի կենաց եւ մահու ժամը վճռական: Այսօր հայկական խնդիրը նոր եւ դեղեցկայոյս շրջանի մը մէջ կը թեւակոխէ, սորկական համբե – րութիւնը, զաղտագողի հառաչանքը , լռելեան գայրոյթը, եւ խուլ բողոքը կը վերջանան, եւ անոնց կը յաջորդէ տոհմ – ական մռնչիւնը: Թող չկարծեն մեր եղբայրները, թէ մենք ընդարձակ պատրաստու – թիւն, պաշար, դէնք, ռազմանիւթ եւ դրամ ունինք, երկար դիմադրելու թշնա – մու յարձակման: Այլ յուսահատութիւնը, ծայրայեղ ճնշումը, լուռ ու մունջ մեռ – նելու պատրաստակամութիւնը մղեց զմեզ այս գործին» : (Դաշ· Պատմ· էջ 146, Մ· Վարանդեան) :*

1894ին Հրայր Խնուսէն կ'անցնի Կով – կաս: Իսկ 95ին, Սուլթանի իրատէով Երկիր կը մտնէ Շաքիր փաշան, կը զսպէ Սասնոյ զիմադրական կորովը, կը կազ – մակերպէ ջարդ բոլոր հայկական նա – հանգներու մէջ, ջարդին կը յաջորդէ թալան ու հրդեհ: Սասուն քար ու քանդ, ողջ մնացողները մի կերպով կը հասնին Դու – բանի գիւղեր: Տարօնցին կը կիսէ անոր տառապանքը: Իր օրուան հացը կը բաժնէ անոր հետ ցաւը մէկ էր՝ ամէնուն համար: (Դաշ· Պատմ· էջ 113 – 114, Մ· Վարանդեան) :*

Այս ազազակող անարդարութեան եւ զուլումներու բերումով, ցնցուած էր արտասահմանի հայութիւնը, եւ ի մասնաւորի Տարօնի երիտասարդութիւնը : Երկրի աղեկտուր ճիչն ու վայնասունը, հարընտիր սպանութիւնները, զարերու հարստութեան խորտակումը, առեւանգումն ու ւկումը, օր առաջ դինքը մահուան անդունդը կը քաշէ, հոն դէպի Երկիր : Հրայր տեսնելով Կովկասի մէջ, Դաշնակցութեան կորովի եւ սրտաբուխ աշխատանքը, լսելով երկրի օգնութեան ճիչ ու կանչը, առանց այլ եւ այլի կը մտնէ Դաշնակցութեան շարքերը :

1895ի աշնան, Երկիր կը մտնեն կարգ մը անձնուրաց խմբապետներ , Հրայր , Աչոտ Թաթուլ, Անդրանիկ, Տուրբաբ , Խնուսցի Աւագ: Իւրաքանչիւրը իրեն հետ ունենալով տասնեակ մը հատրնտիր զինուորներ եւ առատ ռազմանիւթ :

Մ· Վարանդեան կը գրէ· (էջ 144)·

«Մէկը կար անոնց մէջ—մտաւորական եւ խմբապետ միանգամայն — որ կը կապակէր ձեր ուշադրութիւնը, կը ներշնչէր հեղինակութիւն ու հմայք, եւ որու ձայնին ու հրահանգին երկիւղածօրէն կ'ունկնդրէին զինուորները: Հրայրն էր : Դժուար է գտնել վերջին 40տարուան ընթացքին, թրքահայ մտաւորական շարքերու մէջ մէկը, որ այնքան խոր ազդեցութիւն, թովք ու հմայք ունենար ժողովրդեան զանգուածներուն մէջ, ինչպէս ինքն էր, այդ ինքնարոյս գերվիշ — հրապարակախօսը, որ երկար տարիներ ազատութեան փողը հնչեցուց Սասնոյ բարձրաբերձ լեռներէն :*

×

Հրայր կը գրէ, թէ «Դրօշակ»ի եւ թէ «Հնչակ»ի մէջ·

— « Մեր նպատակը ոչ միայն թշուառութեանց եւ կեղեքումի մատնուած ժողովուրդը թուրքի վայրագութենէն ազատելն էր, այլ նոյն իսկ թէ ֆիզիքական եւ թէ բարոյական բռնութիւնների դէմ բողոք բարձրացնել է··· Թող բաց ճակատով պարծենայ ինք՝ հայ ժողովուրդը, թող աչքերը բարձրացնէ պարտականութեան ճամբուն բռնաբարուած, ու աքսորութեան մէջ մաշած իր քաջարի զաւակներուն, թող պարտականութիւն կատարողի մը պէս, հպարտօրէն աչքերը բարձրացնէ ցցուած կախաղաններ, ու դէպի Հայաստանի ձորերն ու հովիտները, իր քաջարի զաւակներու ջարդուած ոսկորներուն, եւ հեղեղած արեան գոլորշիներուն, որ խառնուելով վառուած տուներու ծուխին , կսկծալի բողոք կը բարձրացնեն, ահեղ աթոռին վրայ բազմող, եւ զուլումներուն ակնատես անտարբեր Աստուծոյն :

×

Դարձեալ Մ· Վարանդեան, (էջ 285)·

— 1895ի աշնան Կովկասէն երկիր մտնող խմբապետներէն, Հրայրն ու Աչոտ Թաթուլ կը տեղաւորուին Բասէնի շրջանը: Կարճ ժամանակուան մէջ կը ձերբակալուին եւ կը տարուին Կարնոյ բանտը : Հրայր անպարտ կ'արձակուի, եւ կը դառնայ Տարօն: Պարտաւորուած էր չբանթը երկու անդամ կառավարութեան ներկայանալ, իր ինքնութիւնը ճշդել տալու :

×·

Մշոյ սէր–քօմիտար Մամաո էֆ· (Հայկազեան) յաճախ Հրայրը կը զգուշացնէր : — «Մի խարուիր կառավարութեան այդ խարուսիկ ազատութենէն, մազէ թելով մը կապուած է այդ ազատութիւնը: Մի–նոյ մը կը փնտռեն քու մուխդ մարելու, քու ընկեր Աբրամ Աբրահամեանի նման: Կանխէ քեզի դէմ լարուած դաւն եւ ազատելու միջոց փնտռէ » :

Ան չէր կրնար դիմանալ, երբ իր աչքի առջեւ փռուած կը տեսնէր Դուրանի ընդարձակ տարածութեան վրայ փռուած անտէր ու օդնութեան կարօտ հայ դիւղերը , որոնք օրէ օր կը հալէին եւ կը նօսրանային բռնութեան տակ: Ո՞վ հաշուեց իր սրտէն թռած, ախն ու հառաչանքը: Ան, կը մարմնացնէր ժողովուրդին նահատակութիւնը ,«իր ռազմի թեւաւոր քարոզներով» կը դառնէր որ հայութեան կեանքի ու պատուոյ փրկութեան միակ միջոցն է կուռ կազմակերպութիւն, սուր ու հրացան, եւ յաճախ կռիւ:

Դարձեալ Մ· Վարանդեան·—(էջ 251)·

× « Վահանի գալէն վերջ, Հրայր ձգեց լեռնավայրը, իջաւ դաշտ, եւ վերսկսաւ իր քարոզչական պատգամները դէպի Ախլաթ, Բուլանըխ, Վարդօ, Խնուս եւ այլուր, զինուած իր հին ու սեւեռուն զաղափարով·— պատրաստել ժողովուրդը, մշակել տակաւին անպիտակից ուանտարբեր զանգուածները, գալոց մեծ պայքարին: Որպէս Քրիստոս մըն էր ժողովուրդին համար, գուսան ի ձեռին, պարզ չինականի զգեստով մինակ կը շրջէր գիւղ գիւղ եւ կը քարոզէր : Կառավարութիւնը գիտէր այդ, կը փնտռէր ամէնուրեք այդ վտանգաւոր մարդը, բայց ոչ ոք կը մատնէր դինքը, հակառակ չարչարանքներուն, ու կաշառքի խոստումներուն: Անդամ Ախլաթի յայտնի դաւաճանները, որ չատեր մատնած էին, չէին համարձակեր վատութիւն ընել այդ նոր մարգարէին: Հայ ժողովուրդը կը պահէր զայն գուրգուրան – քով իր ծոցին մէջ: Ցեղափոխութեան քարոզներուն հետ, Հրայր կը զբաղէր նաեւ մշակոյթի գործերով, կը քաջալերէր ուսումը, վաճառականութիւնը, համայնական աշխատանքները, փոխադարձ օգնութեան սկզբունքը: Անոր գործերէն են Գրդուռի տակ փորուած ջրհորն , գիւղին աղբիւրները, որ կը կոչուին «Արմենակի աղբիւր» :*

Հրայրը, իր ձայնի մեղեդիներով 15 տարի կը հմայէր ժողովուրդը ,որոնց հետ ապրեցաւ սիրով ու դժուա, բաժնելով անոնց տառապանքը ,ու ներշնչելով յոյս ու կորով: Հոն ուր կարող չէր հասնիլ, (իր ճառը որ 37ին լոյս տեսած է այս սիւնակներուն մէջ) որպէս տաճնաբանեայ պատուիրանք կը թռչէր գիւղ գիւղ եւ մարտի կորով կը ներշնչէր լսողներուն :

— « Ահա բռնկեցաւ Սասուն·—կը գրէր «Դրօշակ»ին 1904 թ·, 6–7 Փետրուար, իր վերջին նամակով, դէպքէն ամիս մը առաջ—դուցէ այս ըլլայ մեր վերջին նամակը ··· Զինչատ, բուք ու բորան խիստ, ժողովուրդը՝ մերկ ու բոպիկ , կռիւը անհաւասար··· Ընկերներ, դիմում ըրէք քաղաքական աշխարհին, մեր բարեկամներուն, առանց վայրկեան մը կորնգնելու , գուցէ դաղանութիւններուն սահման դրուի»··· Անվերջ համբոյրներով — Հրայր :

Մէկ ամիս վերջ, այդ հաւարէն, յեղափոխութեան եւ ազատութեան քաղցրահոս սոխակը լինկաւ չանթահար թշնամու դնդակէն, ապրիլ 13ին ու գնաց ընդմիշտ հանդչելու, կէլիկիւզանի հանգստարանին մէջ Սերորի կողքին:Ան խրոխտ բարձունքներուն վրայ, ուր այնքան հառաչանքներ էր արձակած, եւ այնքան երազներ փայփայած ···

Իր գերեզմանին վրայ, սրտառուչ եւ կսկծալի դամբանական մը կը խօսէր իր պաշտօնակիցը, Դաշնակցութեան ներկայացուցիչ Վահան Մանուէլեան (Կ· Տօղրամաճեան) , եւ կ'եզրակացնէր հետեւեալ կերպով ·—

Վրէժ ճակտիդ, ժպիտ երեսիդ
Ո՛վ հայ ազգի մեծ զաւակ ,
Աճիւնիերէդ պիտի ծլի՞ն
Հրայր Դժոխք Արմենակ :

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱԲԽԵԱՆ

•

Մեր սիրելի Հրայրին կեանքի եւ իր ընդհ· գործունէութեան մասին գրելու պարտականութիւնը կ'իյնայ Հ· Ց· Դաշնակցութեան ղեկավարներուն: Ես քանի մը դրուագներ միայն պիտի պատմեմ մեր նոր սերունդին համար, օգտուելով ողբացեալ հօրս յուշերէն (Ա· Խաչ·):

Հրայր ծնած է 1866ին Սասնոյ Խուլբ դաւառի մօտ Ահարոնք գիւղին մէջ, որ այդ շրջանի կեդրոն եւ ուսումնական կարեւոր վայր կը համարուէր, վաթսուն տուն բնակչութեամբ : Ժամանակին Միացեալ ընկերութիւնը հոն հիմնեց իր զպրոցներէն մէկը :

Հրայրի իրական անունն է Արմենակ Ղազարեան: Իր հայրը քահանայ էր, Տէր Մամբրէ եւ այդ պատճառով Հրայր կը կոչուէր նաեւ Արմենակ Տէր Մամբրէեան: Ունէր եղբայր մը, Հասօ, ինք ա – մուսնացած էր եւ ունէր երկու զաւակներ: Տէր Մամբրէ եղած է ըմբռստ, յեղափոխական քահանայ մը, միշտ ենթակայ հալածանքներու եւ չարչարանքներու: Այդ պատճառով ալ ստիպուեցաւ ձգել իր պաշենական օճախը եւ եկաւ հաստատուեցաւ Մշոյ զաշտի կարեւոր գիւղերէն , Ղազըղաղաճի մէջ: Այս դէպքը կը զուգադիպէր Հրայրի պատանեկութեան : Ան առեն Մշոյ Ս· Կարապետ վանքին վանահայր էր Վարդան վարդապետ, նոյն – պէս Ահարոնք գիւղացի եւ ազգական Հրայրի: Այս արի վարդապետը, որ յետոյ եղաւ Հ· Ց· Դաշնակցութեան ամէնէն պատկառելի վարիչներէն մէկը , երկրի մէջ Հրայրը առաւ իր պաշտպանութեան տակ եւ տեղաւորեց վանքի դպրոցին մէջ ուր ստացաւ իր ուսումը :

Տարիներով Վարդան վարդապետի շունչին տակ դաստիարակուելով, Արաքսլին եւ Լեւոնին հետ ծանօթանալէ վերջ, Հրայր օր մը ձգեց իր ընտանիքն ու գաւակները նետուեցաւ յեղափոխութեան գերկը, իր տառապած ժողովուրդին ծառայելու համար :

1890էն սկսեալ արդէն Սասուն ըմբոստութեան մէջ էր եւ առաջին իսկ օրերուն Հրայր աչքի զարկաւ իր զեկավարի յատկութիւններով :

1891ին Սասուն կը հասնի Տամատեան եւ իր, ինչպէս յետոյ Մուրատին առաջին եւ անմիջական գործակիցը կ'ըլլայ Հրայրը: Այս թուականին ըմբոստներուն օգնութիւն կազմակերպելու համար Հրայր կ'անցնի Ախլաթ եւ ապա Վան :

1895ին ծայր տուին Համիտեան ընդհանուր կոտորածները: Հրայրի հայրն նասէր հոգին չէր կրնար հեռու մնալ վերտանգուած հայրենիքէն եւ ժողովուրդէն: Նոյն թուականին Օգոստոս ամսուն խումբի մը հետ կը մտնէ Բասէն , կը ձեռնարկէ կազմակերպական եռանդագին աշխատանքներու, կը մասնակցի Դէլի – բաբայի կռուին, ապա մասնուելով կը ձերբակալուի եւ կը տարուի Կարինի բանտը :

1896ին ընդհանուր ներումով բանտէն կ'ազատի եւ կ'աքսորուի Մուշ,կը բռնադատուի բնակիլ իր գիւղը: Սակայն հազիւ գիւղ հասած կը վերսկսի յեղափոխական եւ կազմակերպական աշխատանքները : Գիշերները կը շրջէր գիւղ գիւղ ժողովուրդը կազմակերպելու համար : Կարճ ժամանակուան մը մէջ կը յաջողի ցանցով մը իրար կապել Դուրանի գիւղերն եւ Սասունը : 1898ին մասնուելով կը ձերբակալուի եւ կը բանտարկուի Մուշ: Քանի մը ամիս բանտ մնալէ վերջ, ազատ կ'արձակուի: Բայց այս անդամ Մուշի կառավարիչը արտօնութիւն չտը – ւաւ իր գիւղը բնակելու համար ,«կը բնակէս Մուշ ,եւ ամէն օր պիտի ներկայանաս ոստիկանատունը, ինքնութիւնդ ճշդելու համար», կ'ըսէ արիւնարրու կառավարիչը:

Տարօնի արժանաւոր զաւակը չհանդուրժելով այս բռնութեան, բարձրացաւ Սասուն: Իրեն գործակից ունենալով Շէնոքի անմոռանալի Ռէս Գրգօն եւ Միքայէլ , Աղբայ Սիմօն, Կոփայ Իչխան Աբէն, Սէ – մալցի Մանուկ եւ շատ մը ուրիշներ :

1895ին արդէն Հրայրը յայտնի Դաշնակցական էր: Իսկ 1900ին Հ· Ց· Դաշնակցութեան երկրի ընդհ· գործիչը :

1903էն սկսեալ Սասունը նորէն ապատամարական երկունքէ բռնուած էր: Սակայն այս անդամ Հ· Ց· Դաշնակցութեան կուռ եւ մարտական զեկավարութեան տակ: Հոն հաւաքուած էին հայկական ազատամարտի կարկառուն գործիչներն և հերոսները, Գէորգ Զավուշ, Անդրանիկ, Մուրատ, Սմբատ, Սեպուհ, Կորիւն, Քեռի, Հաճի Յակոբ Կոտոյ, Սալտուտ Գրիգոր, Գալէ, Իչխան Մակար, Թարփըճոզ (Սարգիս), Պողէ, Զօլօ, Մկրօ, Մանուկ, Աստուր եւ զեռ շատ մը քաջարի մարտիկներ: Հոն էին Հ· Ց· Դաշնակցութեան պատասխանատու ներկայացուցիչը Վահան Մանուէլեան (Կ· Տօղրամաճեան) եւ ընդհ· զեկավարը, Հրայր Դժոխք :

Թրքական բռնապետութիւնը չհանդուրժելով հայ ժողովուրդի յառաջդիմութեան, որոշեց բնաջնջել ազատութեան այդ օրրանը : 1904 Ապրիլին Սասունը զինուորական պաշարումի տակ առնուեցաւ: Թրքական 9000 զինուորներուն եւ քիւրտ ոճրագործներուն միացան 14·000էն աւելի Քիւրտեր: Քանի մը ընդհարումներէն ետք, բուն կռիւը սկսաւ Ապրիլ 10ին եւ տեւեց երեք ամիս: Ապրիլ 26ին թրքական բանակը սկսաւ իր յարձակողականը դէպի Շէնոքի եւ Սէմալ գիւղերը: Հրայր կըռուի կը բռնուի վտանգուած դիրքերը փոխելու համար եւ կուրծքէն զարնուելով կը մեռնի: Ժողովուրդը խորապէս կ'ընկճուի: Բայց ազատարար հրեշտակները օգնութեան կը հասնին,Սերաստացի Մուրատ կոնակէն, Գէորգ Զավուշ քիկուն – քէն զարնելով թրքական բանակը երկու – քի կը բաժնեն եւ կ'առնեն երեք կրակնեռուն մէջ: Այդ 1500 զինուորներէն միայն երկու հարիւր հոգի ազատուեցան: Իսկ ժողովուրդը ողբալով վիրաւոր Սեպուհը եւ նահատակ Հրայրը տարաւ Սէմալը , ուր երկու օր պահելէ վերջ , կը փոխադրեն Կէլի, եւ կ'ամփոփեն Աղբիւր Սերորի գերեզմանի քով :

Թէեւ Հրայրը նահատակուեցաւ, սակայն թշնամին իր նպատակներուն չհասաւ, չկրցաւ քանդել Հ· Ց· Դաշնակցութեան վառարանն ու հայրենասէր Սասունցիներու ազատութեան տենչն ու ոգին :

Փառք ու պատիւ քու պատկանած կուսակցութեան եւ բիւր յարգանք յիշատակիդ, Սիրելի Հրայր :

Վ· ՀԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՀՐԱՑՐԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

●

Վեց դարէ ի վեր հայ ազգին նաւը փոթորիկի է բռնուած ու կը ծփայ ուղեկորոյս : Մերթ կարկուտ ու փոթորիկ, մերթ թաթառ ու խաւար : Բայց կը յամառի պայքարիլ, կուրծք տալով բազմատեսակ դժուարութեանց, յուսալով գտնել վերջապէս նաւահանգիստն խաղաղութեան :

Կարգով եկան եւ պատուհասեցին մեր հողն ու նաւը : Ճակղետն ու Վաղէս, Դարեհն ու Բիւզանդիոն : Բայց բոլորն ալ անցան : Իսկ դարաւոր նաւը կը շարունակէ իր ճամբան : Մերթ վարանոտ ու դեղուն, մերթ վճռական ու անյողդողդ :

Եկան ու անցան, Տուղրիլ – Ալփասլան, Բալու, Ձինկիզխան, Լենկթիմուր, Շահ Աբբաս, Ալի ու Օսման : Մէջիտ ու Համիտ, Լինվէր ու Թալէաթ : Բայց դարաւոր նաւը կարծես աւելի զօրացած իր կրած հարուածներէն, դառաւ վերջապէս իր ուղին :

Հալածական նաւէն ծնան նոր նաւապետներ, նոյն նաւին պաշտպան հայրիկն Արմէնան, Մ. Փորթուգալեան, Բաֆֆին աննման, Քամառ Քաթիպան, Մուրատ Պօյաճեան, Մխէրան Տամատեան, Ք. Մելքայէլեան, ու Ռոստոմ Զօրեան, Սիմոն Զաւարեան, Ա. Ահարոնեան :

Սոխակ կամ տատրակ Տարօնցին Գեղամ ու Գէորգ Զավուշ հերոսի նմայնչ, վար – դան վարդապետ զոհողութեան պետ, Անդրանիկ Մուրատ՝ քաջերը անպարտ, Սմբատն ու Կորիւն որդիք համարիւն, Սասմանց ծռեր են Հրայր Արմենակ, իր տեսակին մէջ խոկապէս մենակ : Հրայրն հրեղէն – հրայրքն հայրենեաց ...

Բռնկած ու բորբոքած հայրենիքի ազատութեան սիրով թափառական դարձար, թափառականութենէ փրկելու համար Սեբոքի նման հսկաները, որոնք պիտի չա – րունակէին գործդ, օր մըն ալ ճակատագիրդ բաժնելու համար :

Նաղովբեցիի նման փչեցիր ընդունելով բանտէ բանտ քաշքշուելդ, ու ահավիրայի դերիդ մէջ մարտիրոսութեամբ, ի խնդիր ժողովուրդի եւ հողի պաշտպանութեան : Թափած արեանդ չվիթերը ծընունդ տուին նոր ծռերու, որոնք յանձնած աւանդդ մասամբ հասցուցին իր նը – պատակին, ի դին մեծ զոհողութեանց :

Այժմ, պաշտելի նահատակ, հանգչէ յաւիտեան : Չէ՞ որ բանաստեղծին ըսել տուած ես .

— « Հանգչէին ոսկորներս մէջն տապանին, լեմ ազատութիւնն Հայաստանին : Այն ատեն թող կնքեն իմ գերեզմանիս վեմ ազատրօշակներով հայի դինուորներով , քահանաներով » :

Հայ պետականութեան կորիզը կազմած է եւ կը շարունակուի :

Մեր բոլոր տարակարծութիւնները ժամանակաւոր կը նսեմանան ձեր գերագոյն զոհողութեան եւ պատմութեան առջեւ :

Փառք քեզ ու քո նմաններուն :

Հայրենի հողէդ վերապրող խլեակնե – րէն մէկուն սա քանի մը անճարակատղերն

ՀՐԱՑՐ (ԱՐՄԵՆԱԿ ՂԱԶԱՐԵԱՆ)

★

«Սասուն գաւառ շատ լեռնային.
«Զկայ նման Արմենակին ...» :

Ամէն անգամ, երբ առիթ կը ներկայանայ իրենց նահատակութեան տարեդարձները ուն առիթ երկու տող գրելու, մեր պաշտելի նահատակ հերոսներուն մասին, անոնք աչքիդ առջեւ կը ցցուին իրենց պարթեւ եւ հուժկու հասակներով եւ անճառողութեամբ :

Երբ կ'ուզես Աղբիւր Սերոբի մասին խօսիլ, կամ գրել չես կրնար մոռնալ Գէորգ Զավուշը , եւ պատմութիւնդ չարունակել, կամ երբ կ'ուզես Գէորգ Զավուշի մասին գրել ու խօսիլ, Հրայրը իր հմայիչ դիրքը ձեռքը դիմացդ կ'ելլէ ու քեզի կը նայի :

Ինչպէս Հայոց լեռներուն մէջ Այր Բէն Գիմը այբբենարանի առաջին տառերն են, այնպէս ալ Աղբիւր Սերոբ, Գէորգ Զավուշ, Հրայր – Դժոխքը, Ախլաթի, Սասունի եւ Տարօնի յեղափոխութեան առաջին եւ անզուգական օրինակելի առաքեալներն են :

Անոնց օրինակով անթիւ հերոսներ նետուեցան Հայոց ազատագրութեան պայքարին մէջ :

Տարբեր տիպարներ էին Աղբիւր Սերոբն ու Գէորգ Զավուշը , բայց ուրիշ ինքնայատուկ ընդունակութիւններով օժտուած էր Հրայրը, չնորհիւ իր խօսքին եւ գրչի հմայքին, Հրայրը, կրնար հմայել չատ մը անտարբեր ու անզգայ մարդոց հոգիները ու սրտերը , դանոնք լծել յեղափոխութեան պայքարին :

Մերթ Սասունի լեռներուն մէջ, մերթ Տարօնի դաշտի գիւղերը, կամ Ախլաթի շրջանը, Հրայրն էր, որ Աղբիւր Սերոբի նահատակութենէն եառքը կը շրջագայէր , ու կը կազմակերպէր : Շինականի պարզ հագուստներով ձեռքը փոքր ցուպ մը , գիւղէ գիւղ , շրջանէ շրջան կը պտտէր , կը քարոզէր, կը հմայէր ժողովուրդը , կը պատրաստէր անտարբերները գալիք օրերուն համար : Հրայրը կախարդած էր, Սասունի, Տարօնի , Ախլաթի, Վարդոյի, Պուլանըխի , Խնուսի եւ Սալնոյ Զորի շրջանները :

Բացի յեղափոխական գաղափարներ տարածելէ, Հրայր համայնական աշխատանքներ կը կազմակերպէր , փոխադարձ օգնութեան սկզբունքին կը վարժեցնէր հայ շինականն ու հարուստները :

Հրայրը իրեն սկզբունք ընտրած էր մեր ժողովուրդը պատրաստել գալիքին համար : Կռիւներէ վերջը կը շրջագայէր գիւղերը եւ տնտեսական ու եղբայրական օգնութիւն կը հասցնէր վնասուած գիւղերու բնակչութեան :

Եթէ կռուելու հարկադրանքին տակ

ալ թողհամարուինինչիկ մը մերվայրի ու խոպան բուրաստանին դիմաբը ու աղբե – րաց արիւն, նունուֆար ու անթառամով խառն :

Անթառամ սիրոյդ ու յիշատակիդ միշտ գերին :

ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ

ՀՐԱՑՐ – ԴԺՈԽՔ

●

Տարօնի աշխարհը չատ հին ժամանակ – ներէ ի վեր եղած է հայութեան հաւատքի, մտքի, քաջութեան եւ յեղափոխութեան ու մարտնչումներու վառ հնոցը : Այնտեղն են ծնած մեր Ս. Սահակը եւ Ս. Մեսրոպը, մեր ոսկետառերու հնարիչները, որոնցմով մեր ազգային դիմագիծը բնորոշուեցաւ : Հոն են ծնած նաեւ հոյլ մը մտաւորականներ, խորհնացին, եղիշէն եւն., որոնք մեզ յանձնեցին մեր անցեալի փառքի եւ յաղթանակի, տատապանքի եւ ուրախութեան, հաւատքի եւ քաջութեան դեղեցիկ գրականութիւն մը : Այդ հանճարեղ վկաները անցեր ու գացեր էին, թողելով միայն իրենց գեղեցիկ խաչարձանները զոյս թշնամին խորտակեր , քար ու քանդ է ըրեր, որպէսզի հայկական գոյշմը ի սպառ ջնջուի :

Ունեցած ենք նաեւ մամիկոնեանները, որոնք երկար ժամանակ բուռ մը քաջերով պայքարեցան թշնամիներուն դէմ : Անոնց կործանումէն վերջ դրեթէ չինը հարիւր տարի, Տարօնցին ինկաւ թրքական լուծին տակ : Թշնամին իր հաւատարմութիւնը չարաչար գործածել սկսաւ եւ 1890ական թուականներուն Տարօնի ժողովուրդը կ'ապրէր հարստահարութեան եւ կեղեքումի շրջան մը, տաժանելի կեանք մը :

Ահա այդ մռայլ օրերուն Տարօնի երկնակամարի վրայ երեւցին քանի մը աստղեր, յոյս եւ քաջութիւն ներչնչեցին տատապակած հայութեան : Այդ փայլուն աստղերէն մէկը Հրայրն էր Գղըլաղաճցի Արմենակը, Մշեցնական բուն բառով : Ծնած հին նահապետական ընտանիքէ մը , տեսնելով ժողովուրդին տատապանքը , այլեւս չի կրնար հանդուրժել եւ կը նետուի յեղափոխութեան փչոտ ճամբուն մէջ :

Հրայրը խոկապէս Տարօնցիի տիպարն էր, մարդասէր, ընկերասէր, թշուառին օգնող, աղնիւ եւ չափազանց համեստ էր : Երբ իրեն հետ խօսէիր, այլեւս համոյտած

չդանուէր, բնաւ զինքի չէր դիմեր :

Բայց թշնամին չէր քնանար իր հետքին վրայ, գրեթէ կրնկակոխ կը պատէր , միշտ կռուի պատրաստ բազմաթիւ զօրքերով, եւ թող չէր տար որ ֆետայիները ու հայ շինականը խաղաղ շրջան մը ունենային երկար տարի , կազմակերպուելով ինքնապաշտպանութեան դիմելով :

Տասնեւհինգ տարի չարունակ հայրենիքի մէջ շրջանէ շրջան, գիւղէ գիւղ կը պատէր , կը քարոզէր երբեմն ալ զէնքը ձեռքը ֆետայական խումբի մը գլուխ անցած օգնութեան կը հասնէր նեղ մնացած իր ժողովուրդին ընկերներուն :

Փառք Հրայրի եւ նմաններուն, որոնք իրենց կանանչ ու կորնճ արեւները խաւարեցին, հայրենիքի մը ազատագրութեան հիմնաքարերը գետեղելով :

ԱՐՄԵՆԱԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՀՐԱՑՐ – ԴԺՈԽՔ

●

Տարօնի աշխարհը չատ հին ժամանակ – ներէ ի վեր եղած է հայութեան հաւատքի, մտքի, քաջութեան եւ յեղափոխութեան ու մարտնչումներու վառ հնոցը : Այնտեղն են ծնած մեր Ս. Սահակը եւ Ս. Մեսրոպը, մեր ոսկետառերու հնարիչները, որոնցմով մեր ազգային դիմագիծը բնորոշուեցաւ : Հոն են ծնած նաեւ հոյլ մը մտաւորականներ, խորենացին, եղիշէն եւն., որոնք մեզ յանձնեցին մեր անցեալի փառքի եւ յաղթանակի, տատապանքի եւ ուրախութեան, հաւատքի եւ քաջութեան դեղեցիկ գրականութիւն մը : Այդ հանճարեղ վկաները անցեր ու գացեր էին, թողելով միայն իրենց գեղեցիկ խաչարձանները զոյս թշնամին խորտակեր , քար ու քանդ է ըրեր, որպէսզի հայկական գոյշմը ի սպառ ջնջուի :

Ունեցած ենք նաեւ մամիկոնեանները, որոնք երկար ժամանակ բուռ մը քաջերով պայքարեցան թշնամիներուն դէմ : Անոնց կործանումէն վերջ դրեթէ չինը հարիւր տարի, Տարօնցին ինկաւ թրքական լուծին տակ : Թշնամին իր հաւատարմութիւնը չարաչար գործածել սկսաւ եւ 1890ական թուականներուն Տարօնի ժողովուրդը կ'ապրէր հարստահարութեան եւ կեղեքումի շրջան մը, տաժանելի կեանք մը :

Ահա այդ մռայլ օրերուն Տարօնի երկնակամարի վրայ երեւցին քանի մը աստղեր, յոյս եւ քաջութիւն ներչնչեցին տատապակած հայութեան : Այդ փայլուն աստղերէն մէկը Հրայրն էր Գղըլաղաճցի Արմենակը, Մշեցնական բուն բառով : Ծնած հին նահապետական ընտանիքէ մը , տեսնելով ժողովուրդին տատապանքը , այլեւս չի կրնար հանդուրժել եւ կը նետուի յեղափոխութեան փչոտ ճամբուն մէջ :

Հրայրը խոկապէս Տարօնցիի տիպարն էր, մարդասէր, ընկերասէր, թշուառին օգնող, աղնիւ եւ չափազանց համեստ էր : Երբ իրեն հետ խօսէիր, այլեւս համոյտած

չդանուէր, բնաւ զինքի չէր դիմեր :

Բայց թշնամին չէր քնանար իր հետքին վրայ, գրեթէ կրնկակոխ կը պատէր , միշտ կռուի պատրաստ բազմաթիւ զօրքերով, եւ թող չէր տար որ ֆետայիները ու հայ շինականը խաղաղ շրջան մը ունենային երկար տարի , կազմակերպուելով ինքնապաշտպանութեան դիմելով :

Տասնեւհինգ տարի չարունակ հայրենիքի մէջ շրջանէ շրջան, գիւղէ գիւղ կը պատէր , կը քարոզէր երբեմն ալ զէնքը ձեռքը ֆետայական խումբի մը գլուխ անցած օգնութեան կը հասնէր նեղ մնացած իր ժողովուրդին ընկերներուն :

Փառք Հրայրի եւ նմաններուն, որոնք իրենց կանանչ ու կորնճ արեւները խաւարեցին, հայրենիքի մը ազատագրութեան հիմնաքարերը գետեղելով :

ԱՐՄԵՆԱԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Էիր անոր քաղցր խօսքերէն : Իր ցաւատանջ սրտին մէջ միշտ խռովք եւ ալեկոծութիւն կար, վիշտ յանուն տառապակոծ հայութեան :

Հրայրը երկու բնաբան ունէր, ու յաճախ կ'ըսէր — Նախ միտքերը պատրաստենք եւ յետոյ դիտակցութեամբ յեղափոխութեան մղենք ժողովուրդը : Պէտք է նախ դիտակցութեան եւ ազատութեան գաղափարը արթնցնել այս ժողովուրդին մէջ, որ երկար տարի լուծի տակ մնալով տարկացած է :

Հրայրի գործը չատոնց արձանագրուած է Հ. Յ. Դ. պատմութեան մէջ , իսկ մենք Տարօնցիներս պարտաւոր ենք անոր արեւի պէս փայլուն յիշատակը փոխանցել մեր նոր սերունդին :

Նիջիր անխռով պաշտելի Հրայր ,
Քանի մէկ Հայ կայ այս օտար աշխարհ .
Քու յիշատակդ կը մնայ միշտ վառ .
Մեր սրտերուդ խոր դարից միջեւ դար :

ՍՈՐԴԱՐՅԻ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԼՈՆՏՈՆի հազուադիւտ հովիւ Պսակ Վ. Թումայեան որ վերջերս Պոլիս գացած էր, տեսակցութեան մը առիթ հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդած է տեղական թերթի մը .— Ամբողջ Անգլիոյ մէջ Հայերու թիւը 1500ի հազիւ կը հասնի , որոնց հազարը Լոնտոնի մէջ : Մանչեսթերը եւ չուրջը 300 հոգի : Մնացեալը զանազան վայրերու մէջ : Գաղութը խաղաղ է եւ համերաշխ : Ունի Համայնական Խորհուրդ, Հայկ. Ընկերութիւն եւ եկեղեցւոյ խնամակալութիւն : Կայ Դպրաց Դասի երգչախումբ, 12 օրիորդներէ եւ Տիկին – ներէ եւ երիտասարդներէ կազմուած : Ասոնց մէջ հայերէն չդիտցողներ կան եւ պատարագը կ'երգեն լատինատառ : Հոգեւոր հովիւը փափաքողներուն կու – տայ նաեւ հայերէնի դաս : Տիկին Շահպազեան (անգլուհի) ամէն չաբաթ կը թափ որ փոքրիկները հայերէն սորվին : Ամէն կիրակի փոքրերը եկեղեցի կը գրկէ : Համայնական Խորհուրդը կը բազկանայ ինը անդամներէ, եւ դիւանապետն է Պ. Ս. Քիւրքճեան, գանձապահը՝ Պ. Յ. Մութաֆեան, փոխ–ատենապետ՝ Պ. Եդ. Պէնլեան, իսկ անդամներէն Տիկին Շուշանիկ Պէնլեան (տաքսին Օր. Շ. Փանոսեան) : Ասոնց պարտականութիւնն է վառ պահել Հայկ. Մշակոյթը հանդիսներով, բանախօսութիւններով : Կը խորհին Հայ Տուն մը հիմնել : Կիպրահայ Պ. Նուպար Բարիքեան առաջնակարգ ջութակահար մըն է Լոնտոնի Փիլարմոնիա Համանուագդին : Կան նաեւ Ֆելիքս Աբրահամեան (Սընտէյ Թայմզ թերթին երաժշտական քննադատն է) : Երիք Տիրացու Լոնտոնի Համալսարանին երկրաբանութեան դասախօսներէն է եւ ունի կարեւոր երկասիրութիւն մը քարիւղի մասին : Արթիւր Աբշաւիր, ուսուցիչ Մանչեսթերի Համալսարանին : Երիտասարդ Նահիպեան եւ Պէկեան կը պաշտօնավարեն Օքսֆորտի եւ Քէմպրիճի Համալսարաններուն մէջ եւ հիւլէական հետազօտութիւններ կը կա –

տարեն : Կան նաեւ բաւական թիւով ուսանողներ, առեւտրականներ, զորզավաճառներ : Այս հասարակ ժողովուրդը թըրքահայ է, կարեւոր թիւ մը կը կազմեն Հնդկահայերը եւ Պարսկահայերը : Սովորաբար 60–70 հոգի եկեղեցի կ'երթան ամէն կիրակի : Զատկին միայն 300? հոգի կային : Բոլորն ալ կը պահեն իրենց տոհմային սովորութիւնները, նոյնիսկ կերակուրները : Հայկ. Ընկերութիւնը մանաւոր հանդիսութիւններ կը սարքէ : 1952ին տօնեցին Պետրոս Դուրեանի ծննդեան հարիւրամեակը : Այս առթիւ պոլսահայ ուսանող Պ. Գ. Խօքսիւզեան անգլերէն բանախօսութիւն մը կատարեց :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 13րդ համագումարը բացուեցաւ առջի օր, Իվռիի մէջ : Առաջին համագումարն է այս, չորս տարիէ ի վեր : Կը մասնակցին 950 պատգամաւորներ ամբողջ Ֆրանսայէն եւ Քորսիքայէն : Ընդհ. քարտուղարը, ժաք Տիւքլօ կարդաց մանրամասն դեկուցումը, մասնաւորապէս ծանրանալով ներքին քաղաքականութեան վրայ : Ընթերցումը տեւեց հինգ ժամ : Տեղեկագիրը կը մատնանշէ կարգ մը «թերակատարումներ», կը դատապարտէ աղանդամոլութիւնը, անհոգութիւնը, քաղքենի ոգեմտադրութիւնը, երիտասարդական չարժման տկարացումը, պարզելով Գ. ընդհ. քարտուղարին' Լըքէօռի եւ ուրիշ դարձիներու յանցանքները : Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ետքը տարեան ընթացքին կուսակցութեան անդամներուն թիւը 800·000էն իջած է 350·000 – 400·000ի, բայց քուէներու թիւը, որ 5 միլիոն 500·000 էր, պակսած է միայն 500·000 :

ԹՈՒՆՈՒԶԻՆ կը հեռագրեն թէ այսօր, չաբաթ, Ֆրանսացիները բողոքի ցոյց մը պիտի կատարեն, վերջին սպանութեանց առթիւ : Պաշտօնական շրջանակներու մէջ անպատեհ կը նկատեն այս կարգի ցոյցերը, նկատի առնելով կացութեան փափկութիւնը :

46·000 ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐ սպանուած են Հնդկաչինի մէջ, 1945էն ի վեր, համաձայն արեւմտեան Գերմանիոյ ընկերվարական կուսակցութեան տեղեկութեանց : Պատերազմին սկիզբէն ի վեր 232·500 Գերմանացիներ միացած են Օտար Լեգէոնին եւ մօտ հարիւր հազար հոգի տակաւին կը մնան, 80·000ը Հնդկաչինի մէջ : Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ ամէն ամիս հազար գերմանացիներ կ'անդամագրուին Ֆրանսայի Օտար Լեգէոնին : Կուսակցութիւնը կ'առաջարկէ արգիլել այս չարժումը :

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԿՈՒԻ մը տեղի ունեցաւ Ձափոնի երեսփ. ժողովին մէջ : Երբ ատենապետը նեցա կը մանէր, ընկերվարները կանգնեցան արդէն զբաւած էին իր աթոռը : Կառավարութեան անդամները եւ պահակները փորձեցին վար առնել զանոնք եւ ճակատամարտ մը սկսաւ որուն մասնակցեցան նոյն իսկ կիները : Ոստիկանութիւնը սպրդեցաւ միջամտել : Կռիւը տեւեց քանի վայրկեան : Վիրաւորուեցան 24 ոստիկաններ, 30 պահակներ, եւ երկու երեսփոխաններ : Ընդդիմադիրները կ'ուզէին յետաձգել վարչապետին ճամբորդութիւնը դէպի Մ. Նահանգները :

ՇՐՋԱԶԳԵՍՏ ՎԱՒԵԼՈՎ անձնասպան եղաւ 63 տարեկան միանձնուհի մը, Քոյր Էնթբերի, որ իր կեանքին 27 տարիները անցուցած էր վանքի մը մէջ : Մենաստան մտած առեն, երեք տարի պակաս ցոյց տուած էր իր տարիքը : Այդ օրէն ի վեր խիղճը կը տանջէր : Երկուշաբթի օր դիւրաւառ հեղուկ մը թափելով չրջազգեստին վրայ, լուցկի մը վառեց, բռնկուց, եւ ողջ ողջ վառեցաւ, իր սահմանութեան մեղքը քաւելու համար : Քովը գտան խոհանոցի դանակ մը եւ երկու ածելիներ :

ՊԱՏԱՐԱԳ ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Շաւիլի եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Հոգեգալուստի տօնին առթիւ հանդիսաւոր Մ. Պատարագ պիտի մատուցուի, մասնակցութեամբ Փարիզի եկեղեցւոյ դպիրներու : Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

Ֆ. Կ. ԽԱԶ

Ֆ. Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը արտակարգ միջ – մասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ չրջանի բոլոր մասնաճիւղերը այս չաբաթ ժամը 4ին Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրեվիզ :

ՄԱՅԻՍ 28–Ը

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ, 5 Յունիս, ժամը 20·30էն մինչեւ լոյս, Ֆաղաբապետարանի ընդարձակ սրահին մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, բարձր հովանաւորութեամբ նախկին նախարար եւ Սէն նահանգի երեսփոխան Ed. Depreux*ի*

Ներկայ կ'ըլլան իսիլ քաղաքապետ Leca et Mr. Seveste

Կը նախագահէ ընկ. Հ. ՍԱՄՈՒԻԼ

Կը խօսին ընկերներ ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ եւ Ն. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ :

Բացումը կը կատարուի Իսիլ եւ Անիէռի երգչախումբերով :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Օրիորդներ Մուրատեան, Աստղիկ Քէօսէեան, Արմենուհի Դաշնակեան, Արմենուհի Քէլէշեան, Մ. Գարակէօզեան (երգ) :

Կ'արտասանեն Օր. Ալիս Քէյիշեան, Օր. Շահինեան, Օննիկ Քէլէշեան : Հայկ. եւ Կովկասեան պարերը, ղեկավարութեամբ Պ. Խանիկի Պուրնուքեանի, կը պարէ Օր. Ռեժինա Օհաննէսեան (առաջին պարուհի Օփերա Քոմիքի) ընկերակցութեամբ Կովկասեան նուագդի Գարեգին (Քառով), Բեռօ (դափ) :

Նուագախումբ ՎԱՐԴԵՎԱՆԵԱՆ

Մուտք 200 Ֆրանք :

Մօսնակ Անդրանիկ Խորէնեան :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 13 , կիրակի

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ ԴԱՇՏԱՅԻՆ ՊՏՈՑՏ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի « Կառավարնոց » խումբը պատրաստ մը կազմակերպած է այս կիրակի Իմմընօնվիլ (ասաղափ) :

Մեկնումը ժամը 9·30ին Առնուվիլէն ռիւ տը լա Փէյի եւ ավընիւ Անռի Պառպիւսի անկիւնը :

Մասնակցութիւն՝ 400 Ֆրանք :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ի նպաստ Լիոնի Հայոց եկեղեցւոյ շինութեան :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէի :

Հովանաւորութեամբ Լիոնի եւ շրջանի Ազգ. Միութեան կեդր. վարչութեան :

Կը ներկայացուի Ս. Բիւրատի՝

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔ կամ ԱԽԱՐԱՅՐԻ ԱՐՑԻՒԸ

(Ողբերգութիւն 5 արար եւ 4 պատկեր)

ՏՒՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 8ին Հ.Ց.Դ. ՏԱՆ մէջ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ իրիկուն ժամը 21ին Քաղաքապետարանի Թատերասրահին մէջ :

Տոմսերը գինեը Ա. կարգ 300, Բ. կարգ 200 Ֆրանք :

ԴՊՐՈՑ. ՀԱՆԴԻՍ ԵՒ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Այս կիրակի ժամը 14·30ին, Ալֆորվիլի Թաղապետական հանդիսասրահին մէջ :

Նախագահութեամբ՝

Առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԻ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ :

Ջերմապէս կը հրաւիրուի հասարակութիւնը քաջալերել աշակերտները :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ

ՍԱՍՈՒՆԻ ԳԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐԻՆ՝ ՀՐԱՑԸԻ ՆԱ. – ՀԱՅԱԿՈՒԹԵԱՆ ՅԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան, այս չաբաթ եւ երեկոյ ժամը 8·30ին, Սոսիկեան Սալանթի սրահին մէջ, 8 ռիւ Տանթօն, մէթրօ Սէն Միշէլ եւ Օտէոն :

Կը նախագահէ հայրենակից ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ : Կը խօսին հայրենակից Պ. ՄԱՋԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ եւ «Ծառաջ»ի խմբագիր Պ. ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ :

Կերգէն Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան, Օր. Աստղիկ Քէօսէեան եւ Պ. Աւետիս Քիւփէլեան :

Կ'արտասանեն Պ. Պ. Ղեւիա Սերոբեան եւ Զոհրապ Մուրատեան :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԽՆԶՈՅՔ — ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս կիրակի, 6 Յունիս, կէսօրէն վերջ ժամը 15էն սկսած Սեւրի Մուրատեան վարժարանի Թատերասրահին մէջ :

Երգ.— Օր. Շ. Պէնկեան, Պ. Քիւրքճեան :

Հայկական եւ կովկասեան պար ՏԻԿԻՆ ՄՈՆԴԱՐԵԱՆ, ՍԵԴԱ ՋԱՄԱԼԵԱՆ, ՎԻԳԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ եւ ԳԻԼԱՇԻԼԻ :

Արտասանութիւն.— Պ. Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ :

Նուագ (Քառ) ԳԱՐԵԳԻՆ, Հայկական երգապնակներ մէջ ընդ մէջ :

Ձոխ եւ մատչելի պուֆէ : Մուտքը ազատ է :

Այժմէն ապահովել տեղանները, հեռաձայնելով Պարսամեան դրատունը :

ՓՐՕ. 64–90 :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նիսի եւ շրջանի Հայ. Առաք. Ս. Ե. կեղեցւ կրօն. ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի Ս. Աստուածածին մատրան մէջ Տէր Ատոմ քհնյ. կը պատարագէ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարէ ազգ. բարերար Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեանի յուշտ ողբացեալ տիկնոջ Տիկին Նուարդի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

★

Նախաձեռնութեամբ Փոն տը Շէրիւի Հայ Ազգ. Միութեան Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Գէորգ Ջ.ի համար այս երկուշաբթի Ս. Գր. Լուսաւորիչ մատրան մէջ : Կը պատարագէ Լիոնէն Թորգոմ քահանան : Կը հրաւիրուի հայ գաղութը անխտիր :

★

ԼԻՈՆ.— *Այրի Տիկին Իսկուհի Վարդանեան եւ զաւակը, Տէր և Տիկ. Երուանդ Վարդանեան և զաւակը, Տէր և Տիկ. Հրաչ Վարդանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Ղազար Ահարոնեան, Տիկին Աղաւնի Նալպանեան եւ զաւակները, Տիկին Նուարդ Քէնտէրեան կրծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն, պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Լիոնի Հայոց եկեղեցին 69 Ռիւ Լուի Պլան, իրենց ամուսնոյն, հօր, անթերհօր եւ խնամիին ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ : Իր յիշատակը յարդողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ :*

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— *Հ. Ց. Դ. Փոթորիկ խումբի ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :*

ԿՐԸՆՈՊԼԻ Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան Էնթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը ճիշդ 21ին, դպրոցին սրահը :

Ֆ. Կ. ԽԱԶԻ Կրընօպլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 15·30ին : Կարեւոր օրակարգ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՖՈՒԹՊՕԼԻ ՄԵԾ ՄՐՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Լիոն – Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղի կողմէ :

Այս կիրակի եւ երկուշաբթի, ողբացեալ հիմնադիրներէն ԳՐԻԳՈՐ ՑԱԿՈՐԵԱՆի յիշատակին :

Սիրով կը մասնակցին Փարիզի Հայ Մարզականը, Վալանսի Հայ Մարզականը եւ Վիէնի Մարզականը, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Լիոն – Տէսին խումբը :

Օրուան յաղթականը կը ստանայ Գրիգոր Յակորեան բաժակը :

Կիրակի գիշեր պարահանդէս Վիլէորբանի Պոնթէռ սրահին մէջ, ժամը 8·30էն մինչեւ լոյս :

Ֆութպոլի մրցումները տեղի կ'ունենան Հ. Մ. Ը. Մ.ի սեփական դաշտին վրայ Տէսին : Լիոնէն 16թիւ օթօբարը առնել եւ իջնել վերջին կայարանը :

★

ԳՆԴԱԿԻ ՄՐՑՈՒՄ ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 15ին, «Անտուան Փոուտի» դաշտին վրայ, կրտսեր եւ երէց խումբերու միջեւ :

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱՒՈՐԸ

Ա. եւ Բ. ՀԱՏՈՐ

Գրեց ՀԱՄԱՍՏԵՂ

Սակաւաթիւ օրինակներ ունինք, (երկու հատոր, լաթակազմ), դին 4000 Ֆր. : Դիմել վարչութեան :

OCÉANIA

ՁԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻԻՆ

կը կազմակերպեմ հաւաքական ճամբորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուրքիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին : ԿԱՐԵՒՈՐ ՁԵՂՉԵՐՈՎ

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝

OCEANIA

4, Rue de Castellane

PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

Պ. ՀԱՑԱԳՈՐԾԵԱՆԻ եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆի Օսէանիայի միջոցով

38, Rue de la République, Marseille

tél. Colbert : 53-13

Տեղեր եւ ձեւակերպութիւններ Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա – ներու համար եւ ամէն ուղղութեամբ :

ԾԱԽՈՒ ԵՆ

Տուն մը, պոթիք փոնով խանութ մը : Տունը կը բաղկանայ հինգ մասէ (փիէս), խանութ, խոհանոց, երեք սենեակ եւ ձեղնայարկ : Տունը երկու փողոցէ մուտք ունի եւ 5–6 մեթր տարածութեամբ դիմ մը, կենդանիներու համար, ինչպէս եւ ջուր, էլեկտրականութիւն : Շատ մատչելի դին : Դիմել՝

M. Vahan Altekouladjian
Cordonier, Chalençon Ville
(Ardèche)

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՔԱՅՔՈՒԻՆ

ՀՅՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԵՆԷՆ

Éts. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՐԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ :

ԿԱՐՕՒՁԵԻԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

45 Տարուան փորձառութեամբ եւ լաւագոյն վկայականներով

ACADEMIE DAYDOU

12 Rue Lafayette, Paris (9e)

Métro : Chaussée D'Antin

Եւ թղթակցութեամբ :

Imp. Araxes Rue Richer Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 6 ՅՈՒՆԻՍ ★ DIMANCHE 6 JUIN 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7388 — 30e ANNEE — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2799

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Կ'ԱՐԺԷ ԱՐԾԱՐԾԵԼ

●

Մեր մամուլը պատահաբար կը զբաղի ընկերային խնդիրներով :

Մէյ մը ի մէջի այլոց :

Եւրոպայի ափերէն մինչեւ Մէյին Արեւելք, սիւնակները կը զբաւեն քաղաքական տեսութիւնները :

Ամէնէն համբակն ալ կը յաջողի նուիրել մը ճարել միջազգային լարւորնէութեան : Եւ հեղինակաւոր կարծիքներ կը յայտնէ :

Կը թուի թէ խոր հետքեր ձգած են Պոլսոյ երբեմնի լրագրութեան ուսուցիչները, երբ մարդիկ «իրաց կացութիւնը» կը պարզէին հիմնուելով Թայմզի, Թանի, կամ Նոյէ Ֆրայէ Փրէսէի վրայ :

Հորիզոնը նեղ էր այն ատեն, հետեւանք՝ բռնակալ կարգերու :

Հիմա, խմբագիրները իրենք են որ կը նեղցնեն սահմանը, գիտակցաբար կամ սովորամոլութեամբ :

Օտար, մասնաւորապէս անգլեւսաքսոն մամուլին մէջ ամենօրեայ երեւոյթ է նոյն իսկ ընտանեկան խնդիրներու քննութիւնը՝ խմբագրական բեմէն :

Անոնք նուիրին «վսեմ»ը կամ «այժմէական»ը չեն փնտռեր, այլ իրական արժէքը : Եւ կը քննեն նոյն լրջութեամբ ինչպէս Զըրչիլի վերջին ճառը կամ Վիէթնամի խնդիրը :

Այս խորհրդածութիւնները եկան զբաղեցնելու, երբ կը հրատարակէինք Ֆրանսա-Հայ Լսարանի Մայիս 26ի դասախօսութիւնը, «Ազգապահպանում ամուսնութեամբ» (Յաւաջ, 1 Յունիս) :

Այդ դրութեամբ, սրտցաւ սիկին մը կը հնչեցնէր նոր ահակոչը,— խառն ամուսնութեանց աճումը, որ հետզհետէ վրդովիչ համեմատութիւններ կը ստանայ մեր գաղութին մէջ :

Տիկինը հրապարակաւ կը պարզէ չարիքը, որպէսզի քնացողները արթննան եւ դարմանի մասին մտածեն :

Արդարեւ, կարելի չէ պարակել խառն, բուն բառով խառնիճաղանճ ամուսնութեանց աւերները :

Օտարէ օտար ամուսնութիւնները մէյ պիտի պատահին : կարելի չէ այդ երեւոյթին առաջքը առնել նեղ ազգայնակա-նութեամբ :

Մէյն մեզի յատուկ իրողութիւն մը չէ այս պարագան :

Բուն չարիքը այն է որ, բացառութիւնը, «պատահմունքը» հետզհետէ սովորութիւն կը դառնան :

Արդէն իսկ սասյած են վարակիչ հանդամանք :

Ինչո՞ւ կը զարմանաք երբ չինացի, ամերիկացի, մարթինիքցի կամ ճափոնցի հարսեր եւ փեսաներ ալ կ'երեւան հայկական տուներու մէջ :

Ընդհանրապէս երիտասարդներն են որ կը փայլեն այս լալկծուն ճամբուն վրայ, չտեսութեամբ, կարճատեսութեամբ, շահախնդրութեամբ : Եւ կամ, «արկածի» մը հանդիպելով :

Տիկին դասախօսը իրաւամբ դիտել կու տար :

— «Հայ տղան բծախնդիր չէ, երբ օտարուհի մը կ'առնէ իբրեւ կին : Ոչ դասակարգ, ոչ գարգացում, ոչ արտաքինը, ոչ անցեալը, ոչ ալ ներկան կը մտահոգեն զինքը : Ան կը բաւականանայ ածան սէրերով : Իսկ երբ հայ օրիորդի մը հետ ամուսնանալու հարց կը ծագի, իշնէ բծախնդրութիւն, իշնէ պրպտումներ»...

Պատահա՞ծ է որ հայ երիտասարդ մը համբաւակի չէքի տեսարակ հարցնել, երբ օտար ցնծուհի մը թառի պլիսուն վերեւ, խաբուսիկ հրապոյրներով :

Բայց կը հարցնէ հայ աղջկան, ինչ արժանիքներ ալ ունենայ :

Ամէն պարագայի մէջ, կ'արժէ արծարծել հարցը, որ սերտ կապ ունի սերունդի փրկութեան պայքարին հետ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԻՏԻ ԴԱԴՐԻ, ԵԹԷ...

●

ԱՅՍ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԳԷՇ ԱԶԴԵՑ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Ֆ. Տըլլըս, Ճունիս 4ին վերադարձաւ Ժընեւէն ուր ան ձեռնհասօրէն յանձնաժողովին առջեւ, 3500 միլիոն տոլարի արտաքին օգնութեան մասին : Այս առթիւ խօսեցաւ նաեւ Հնդկա-Չինի պատերազմի մասին : Գանդատեցաւ որ Ֆրանսա եւ Իտալիա կը ձգձգեն Եւրոպայի միացեալ բանակի դաշինքին վաւերացումը : Եւ կրկնեց իր սպառնալիքը թէ ի հարկին պիտի դիմեն ամերիկեան քաղաքականութեան «նեղլուկ վերաքըն-նութեան» : Իր կարծիքով, վտանգաւոր է Հնդկաչինի միջնորդական կացութիւնը, բայց երբեք յուսահատական : «Այդ երկրին կացութիւնը լի է վտանգներով ոչ միայն բուն իսկ Հնդկաչինի, այլ եւ Մ. Նահանգներու եւ իրենց դինակիցներուն ապահովութեան համար » :

Պ. Տըլլըս այս անգամ ալ մեղադրեց Մայնավար Չինաստանը թէ յարաճուն քանակութեամբ զէնք եւ ռազմանիւթ կը ճարէ Վիէթմինի : Ըսաւ թէ ապացոյցներ կան որ մեծ քանակութեամբ խորհրդային զէնքեր կը յանձնուին Հնդկաչինի համայնավար ուժերուն : «Ժընեւի մէջ Մ. Նահանգները եւ իրենց դաշնակիցները պիտի չարունակեն միջոցներ փնտռել, պատերազմը վերջացնելու եւ իրական անկախութիւն տալու համար Հնդկաչինի ժողովուրդներուն : Յարդ քայլերական չէ համայնավարներուն դիրքը : Անկարելի է նախատեսել ապագան : Անհրաժեշտ է որ խորհրդարանը արմօնէ նախագահը Հնդկաչինի յատկացնել նախապէս ուրիշ երկիրներու սահմանուած վարկերէ, որպէս զի կարելի ըլլայ իրականացնել ամերիկեան քաղաքականութեան նպատակները Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ եւ արեւմտեան Խաղաղականի մէջ :

Յետոյ բացատրեց թէ անհրաժեշտ է անմիջապէս զինակցութիւն մը կնքել Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ համար, մասնակցութեամբ տասը երկիրներու : «Այդ աշխարհամասին կացութիւնը կընայ այնպիսի հանդամանք մը առնել որ Մ. Նահանգները հարկադրուին բան մը ընել անոնց Բրիտանացիներուն մասնակցութեան : Պէտք չէ այն տպաւորութիւնը ձգենք թէ մենք բան մը պիտի բնենք մինչ այն պարագային երբ Անգլիացիները մեզի հետ ըլլան » :

Նախատրեց Հասատատելով Մ. Նահանգներուն եւ Մեծն Բրիտանիոյ տարակարծութիւնը Ծայր. Արեւելքի մասին, չեզոքութեան թէ երկու կառավարութիւնները «հիմնովին համաձայն են» համայնավարական վտանգի ծանրութեան եւ զայն զիմագրաւելու անհրաժեշտութեան մասին : «Ոմանք այն կարծիքն ունին թէ աւելի լաւ կ'ըլլայ որ Ամերիկան հրաժարի զինուորական եւ տնտեսական բեռէն : Այդպիսի քաղաքականութիւն մը օգտակար պիտի ըլլար Սովետներուն համար : Պէտք չէ մոռնալ թէ ռուսական ռազմադիտութեան գլխաւոր նպատակն է քանդել ազատ աշխարհին միութիւնը » :

ՊԻՏԻ ՍՏԻՊՈՒԻՆ ՎԵՐԱՔՆՆԵԼ

Անդրադառնալով արտաքին օգնութեան վարկերուն, Պ. Տըլլըս չորս պղտկներ յիշեց.— 1. Հորհրդային եւ չինացի համայնավարները կ'ուզեն համաչխարհային տիրապետութիւն հաստատել.— 2. Մ. Նահանգներուն ապահովութեան ըսպառնացող վտանգը ոչ կարճատես է, ոչ ալ միայն զինուորական.— 3. Մ. Նահանգներու ժողովուրդները հակակշիռ մը կը կազմեն Խորհրդային ճնշումին դէմ.— 4. Մ. Նահանգներ պատրաստ է ամէն տեսակ զէնքեր տալ իր դաշնակիցներուն, բայց ոչ ամէն տեսակ զինուորական գործողութիւն կատարել :

Նախատրեց թէ Մ. Նահանգներ պատրաստ է ամէն տեսակ զէնքեր տալ իր դաշնակիցներուն, բայց ոչ ամէն տեսակ զինուորական գործողութիւն կատարել :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՄԵՆԱՁՆ ՀԱՑՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ

ՕԾՈՒՄԸ ԵՒ ԹԱՂՈՒՄԸ

●

ՈՒԹ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐ ԿԸ ՓՈԽԱԴԻՐԵՆ ԴԱԴԱՂԸ

Պոլսոյ Թերթերը հետեւեալ տեղեկութիւնները քաղած են Երեւանի անթելէն, Մայիս 27ին եւ 28ին. (Այստեղ միշտ կը խանգարուի ռատիօն) .—

27 Մայիս.— Ջայնասփիւռը նախ 8·15-ին մօտ 5—10 վայրկեան անրնդհատ նշան տուաւ, որպէսզի արտասահմանը պատրաստուի, ինչպէս կ'երեւայ : Ապա 8·30ի մօտ խօսնակը գոչեց·

— Ուշադրութի՛ւն , ուշադրութի՛ւն , խօսում է Երեւանը : Ցետոյ աւելցուց·

— Մի քանի րոպէից էջմիածնից պիտի լսէք Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ Զ.ի թաղման արարողութիւնը .:

Պատարագիչն է Անթիլիասի Կաթողիկոսարանի Տեղապահ Տ· Խադ Արք· Աջապահեան : Ներկայ են էջմիածնի Միաբանութիւնը , Անթիլիասի կաթողիկոսարանի եւ Բուսադէմի պատգամաւորները, Հիւսիսային եւ Հարաւ· Ամերիկաներու, Եւրոպայի, Դամասկոսի պատգամաւորները : Մասնակից են նաեւ Քոյր Եկեղեցիներու ներկայացուցիչները, Ռուս Ուղղափառ եկեղեցւոյ ներկայացուցիչները , Խորհրդ· նախարարութեան ներկայացուցիչներ , Խորհրդ· Հայաստանի կառավարութեան ներկայացուցիչներ , Խ· Միութեան Մի-նիստրիայի մօտ, Կրօն· համայնքների , Ս· Հայաստանի Լուսաւորչականների եւ մամուլի ներկայացուցիչներ :

— Այժմ հինաւուրց տաճարում եւ վանքի բակում հաւաքուել են հազարաւոր հաւատացեալներ, որոնք եկել են իրենց վերջին յարգանքը մատուցանել խաղաղութեան պաշտպան էջմիածնի Վեհ· Կաթողիկոսին :

Ճաշու Գիրքը կարդաց Ամերիկայի Նախորդ առաջնորդ Տիրան Արք· Ներսոյեան, երգեցողութիւնները կատարում են Երեւանի Ս· Սարգիս եկեղեցւոյ Դպրաց Դասի երկսեռ երգչախումբին կողմէ, եկմալեան — բազմաձայն , դեկավարութեամբ Պ· Գէորգեանի :

Այս յիշատակութիւնները ընթէ վերջ, խօսնակը լռեց : Եւ այն ատեն լսուեցան պատարագի երգեցողութիւնները : Ներդաշնակ կրօնական այդ հանգերգին մէջէն ուշագրաւ ու տիրական էին իգական ձայները :

Օծման արարողութիւն կատարուեցաւ եւ քարոզ խօսուեցաւ : Եւ որովհետեւ խօսնակը լռած էր ու պատարագի արարողութիւնները կը շարունակուէին, բնականաբար կարելի չէր հասկնալ թէ ո՞վ էր քարոզիչը : Պոլսոյ թերթերը հետեւեալ տեղեկութիւնները քաղած են Երեւանի անթելէն, Մայիս 27ին եւ 28ին. (Այստեղ միշտ կը խանգարուի ռատիօն) .—

27 Մայիս.— Ջայնասփիւռը նախ 8·15-ին մօտ 5—10 վայրկեան անրնդհատ նշան տուաւ, որպէսզի արտասահմանը պատրաստուի, ինչպէս կ'երեւայ : Ապա 8·30ի մօտ խօսնակը գոչեց·

— Ուշադրութի՛ւն , ուշադրութի՛ւն , խօսում է Երեւանը : Ցետոյ աւելցուց·

— Մի քանի րոպէից էջմիածնից պիտի լսէք Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ Զ.ի թաղման արարողութիւնը .:

Պատարագիչն է Անթիլիասի Կաթողիկոսարանի Տեղապահ Տ· Խադ Արք· Աջապահեան : Ներկայ են էջմիածնի Միաբանութիւնը , Անթիլիասի կաթողիկոսարանի եւ Բուսադէմի պատգամաւորները, Հիւսիսային եւ Հարաւ· Ամերիկաներու, Եւրոպայի, Դամասկոսի պատգամաւորները : Մասնակից են նաեւ Քոյր Եկեղեցիներու ներկայացուցիչները, Ռուս Ուղղափառ եկեղեցւոյ ներկայացուցիչները , Խորհրդ· նախարարութեան ներկայացուցիչներ , Խորհրդ· Հայաստանի կառավարութեան ներկայացուցիչներ , Խ· Միութեան Մի-նիստրիայի մօտ, Կրօն· համայնքների , Ս· Հայաստանի Լուսաւորչականների եւ մամուլի ներկայացուցիչներ :

— Այժմ հինաւուրց տաճարում եւ վանքի բակում հաւաքուել են հազարաւոր հաւատացեալներ, որոնք եկել են իրենց վերջին յարգանքը մատուցանել խաղաղութեան պաշտպան էջմիածնի Վեհ· Կաթողիկոսին :

Ճաշու Գիրքը կարդաց Ամերիկայի Նախորդ առաջնորդ Տիրան Արք· Ներսոյեան, երգեցողութիւնները կատարում են Երեւանի Ս· Սարգիս եկեղեցւոյ Դպրաց Դասի երկսեռ երգչախումբին կողմէ, եկմալեան — բազմաձայն , դեկավարութեամբ Պ· Գէորգեանի :

Այս յիշատակութիւնները ընթէ վերջ, խօսնակը լռեց : Եւ այն ատեն լսուեցան պատարագի երգեցողութիւնները : Ներդաշնակ կրօնական այդ հանգերգին մէջէն ուշագրաւ ու տիրական էին իգական ձայները :

Օծման արարողութիւն կատարուեցաւ եւ քարոզ խօսուեցաւ : Եւ որովհետեւ խօսնակը լռած էր ու պատարագի արարողութիւնները կը շարունակուէին, բնականաբար կարելի չէր հասկնալ թէ ո՞վ էր քարոզիչը : էր դամբանական քարոզը խօսող բարձրաստիճան եկեղեցականը : Միայն կ'ենթադրենք թէ Տ· Վահան Արք· կոստան — եանը պիտի ըլլայ , դատելով իր արձակած հայերէնէն, ձայնէն ու շեշտէն : Դժուար եղաւ առնել քարոզը, որ յաճախ «փափկութիւն»ներէն անլսելի կը դառնար :

Ժամը 11ին դեռ արարողութիւնները կը լսուէին :

Պատարագէն վերջ, ժամը 11·30ին տեղի ունեցաւ թաղմանական կարգը եւ 11·45ին ձայնասփիւռի խօսնակը յայտարարեց·

« Այժմ վեհափառ Հայրապետին մարմինը տարւում է յատուկ նախագահական տարանը, հնչում են մայր տաճարի զանգերը » :

Ժամը 12·15ին կը զօրանայ Մայր Տաճարի զանգերը եւ խօսնակը կը յայտարարէ·— **«Վեհափառ Կաթողիկոսի դամբարանի** բարանը գտնւում է Խրիմեան Հայրիկի եւ Ներսէս Աշտարակեցիի դամբարանների կողքին» : (*Մարմարա*) :

Ժամանակ եւս հաղորդելով նոյն տեղեկութիւնները կ'աւելցնէ .

— *Օծումի արարողութենէն վերջ խօսնակը յայտարարեց թէ բոլոր եպիսկոպոսները ծնրադիր համբուրեցին հոգեւոր Հայրապետին Աջը : Ապա «ողջոյն»ի տեղ զաւակը երեք անգամ խորանին շուրջ զարձնելէ ետք զետեղուեցաւ տապանարին կեդրոնը, ուր վարդապետներ եւ ժողովուրդը սկսան համբուրել Վեհափառին օձեալ Աջը : Ժամը 11·45ին ութ եպիսկոպոսներ ուսումբարձ զէպի զամբարան փոխադրեցին զաւազը :*

Զանազան քոյր եկեղեցիներու ներկայացուցիչներն ալ զամբանականներ խօսեցան : Առաջին անգամ՝ ռուս Օրթոտոքս Եկեղեցին կողմէ Վլասիմիրը Զախարով արք· , Վրաստանի օրթոտոքս Եկեղեցին կողմէ Տիմիթրի եպիսկ·, Երուսաղէմի Միաբանութեան կողմէ Հայկազուն վրդ· Մ· Նահանգներու առաջն· տեղապահ Մամբրէ արք· Գալֆայեան :

Ժամը 13ին Վեհին զաւազը իջեցուցին իրեն յատուկ զամբարանը : Ժամը 13·45-ին, զերեզմանի կնքումի արարողութենէն ետք, վերջին մաղթանքը կատարեց Դեր-բինիկ եպիսկ· որ յայտնապէս յուզուած էր : Արարողութիւնները տեւեցին հինգ ժամ :

Թաղումը կատարուած էր Համբարձման հինգշաբթի օրը :

ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ ԿԸ ՎԻՃԻՆ ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՄԷՋ ԿԸ ԿՌՒԻՒ

Ժընեւի խորհրդաժողովը Ճունիս 4ին ալ չկրցաւ եղրակացութեան մը յանգիլ , վիճաբանութիւնը տեւեց չորս ժամ եւ դինադադարը նոյնքան հեռու կ'երեւայ քան վեց ժողովը :

Նոյն օրը երկար ճառեր խօսեցան ա-րեւմտեան պետութեանց ներկայացուցիչները, բայց Պ. Մոլոթովի ճառը այն պետութիւնը ձգեց թէ տակաւին շատ հեռու է խաղաղութեան վերահաստատումը Հնդկաչինի մէջ : Մոլոթով պնդեց թէ Լահաստան եւ Զեխոսլովաքիա բոլորովին չէզոք պետութիւններ են եւ պէտք է մասնակցին միջազգային վերստուգիչ յանձնաժողովին : Մ· Նահանգներու ներկայացուցիչը վճռապէս մերժեց , դիտել տալով թէ Քորէայի դինադադարի յանձնաժողովին մէջ նոյն երկու պետութիւնները չյաջողեցին աշխատանքը : Պ· Մոլոթով յետոյ կրկնեց թէ որեւէ կարգադրութեան մէջ վիէթնամ, Լաոս եւ Քամպոճ պէտք է միասին ըլլան : Այս պայմանն ալ անբնական է արեւմուտքի համար· իսկ Լաոս եւ Քամպոճ կը պատրաստուին ձգել հեռանալ , եթէ այս պայմանն ընդունուի : Մոլոթով Ազգաժողովին միջամտութիւնն ալ մերժեց , առարկելով թէ խորհրդաժողովին մասնակցող երկիրներէն հինգը անդամ չեն այդ կազմակերպութեան :

Անդին, Հնդկաչինի մէջ կռիւը կը շարունակուի հետզհետէ աստիճանալով : Ֆրանսական հրամանատարութիւնը հաստատեց թէ ըմբոստները դրաւած են երկու զիրքեր Կարմիր Գետի տելթային մէջ, հետզհետէ մօտենալով բրինձի դաշտերուն : Հետագիրը կ'ըսէ թէ դիրքերնէ խառն կռիւներ տեղի ունեցան որոնց կը մասնակցէին կաթոլիկ արեղաներ : Եմբոստները չորսուկէս ժամ կռուեցան , դրաւելու համար դպրեվանքը որ ամբոցի մը վերածուած էր :

× Հնդկաչինի նոր հրամանատարը , զօր· Էլի , Փարիզէն պիտի մեկնի երկուշաբթի օր : Իրեն տեղ Ֆրանսայի բանակին պարագլուխ նշանակուեցաւ Մարոքի նախորդ մարզպանը , զօր· Կիյոմ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՑԱՋՈՐԴ ՀԱՄԱՐԸ

Լոյս կը տեսնէ Զորեքշաբթի օր, Հոգեգալուստի արձակուրդին առթիւ :

ԶԱՊԷԼ ԱՍԱՏՈՒՐ

(Ս Ի Պ Ի Լ)

●

1934ին էր որ լսեցինք իր մահը: Քանի տարի ուրեմն անցած է արդէն երբ ան – դամալոյծ Սիպիլը եւ աղջիկը՝ Էմմա ի – բարու եռեւ զոյգին անհետանալ խառա– բին մէջ: Թուականը յիշեցի Ամերիկայի Հ. Օ. Մ.ի պարբերաթերթին մէջ հրա – տարակուած իր նկարը տեսնելով: Իր մա– սին կենսագրական ծանօթութիւն մը մի – այն կար, որովհետեւ հանդէսի մը մէջ, կենդանի պատկերով մը ներկայացուցեր էին զինքը, երիտասարդուհի մը ծպտու– մով: Ու ամչցայ: Ամչցայ որ իր հասցու– ցած սերունդէն, որոնց թիւը հարիւրակ– ներ կը կազմեն, չեզաւ մէկը հոս, որ յի– շատակի, յարգանքի երկու խօսք ըսէր, գոնէ նկատի առնելով անխոնջ ուսուց – չուհին: Որովհետեւ եթէ Զապէլ Աս – տուր բանաստեղծ էր, եթէ մեր հրաչալի աշխարհաբարին մշակման ամէնէն անը– կուն ախոյեաններէն մին էր, միեւնոյն ատեն այն աննման, աննկուն, եւ եռան – դուն ուսուցչուհին էր որ տարիներ շա – րունակ վազեց զպրոցէ զպրոց, նոյն իսկ տունէ տուն, մատաղ սերունդի մը միտքը կապելու իր այնքան սիրած «հայերէնին», անոր սրտին մէջ ցանելու, իր աշխարհա– բարին միջոցով իսկ, սէրը մեր հին ու նոր գրականութեան:

Անշուշտ քանի մը սիւնակ լրագրական յօդուածով կարելի չէ հատուցանել պարտք մը այդ կնոջ հանդէպ որ համակ եռանդ էր եւ գործունէութիւն, որ այն – քան կամք ու յարատեւութիւն ունէր: Ան եղաւ դէմք մը, իբրեւ գրագէտ, իբրեւ աշխարհաբարի մշակ, հեղինակ, ուսուց– չուհի եւ ազգանուէր կին:

Դժուար է մէկ – մէկ անդրադառնալ իր բազմակողմանի աշխատանքներուն, մաս– նաւորաբար պատկերացնել նախ զայն իբ– րեւ բանաստեղծ: Ցեղով անհրաժեշտ մասնագէտի մը մանրակրկիտ աշխատան– քը, լրիւ պարզելու համար իր կատարած դերը Հրանդ Ասատուրի կողքին, աշխար– հաբարին մշակման, զտման, լրացման տաժանելի աշխատանքին մէջ:

Արդի հայերէնին ուսուցումը գլուցնե– րէն ներս իբրեւ փորձառական աշխա – տանք, բաւական չէր գտած ու հիմնաւո– րելու համար զայն. տիպուեցաւ հրա – տարակել իր Քերականութիւնները եւ իր Թանգարանները, որոնք մինչեւ այսօր հայերէնի, «իր հայերէնին» ուսուցման թանկագին առաջնորդներն են:

Կ'ուզէի սակայն քանի մը խօսք ըսել Ֆ– ասեանի բարձրագոյն կարգերուն չափա – զրութեան եւ Ֆրանսերէնէ – հայերէն թարգմանութեան ուսուցչուհի, ինչպէս եւ Ազգանուէր Հայուհեացին հիմնադիր եւ առաջնադեստուհի Զապէլ Ասատուրի համար:

Ըսեմ անմիջապէս որ նիւթական ակն – կալութեամբ չէր նեստած ուսուցչական, տպարկիզը: Նախ ամուսինը, Հրանդ Ա – սատուր այդ ազնուական Հայը, պետա – կան Մարհուրդի անդամ էր, կառավարա– կան բարձրաստիճան պաշտօնատար մը ուրեմն: Ցեղով կային իր դիրքերը, ո – րոնք ապահով հասոյթ մըն էին իրենց լան ապառումով: Այր եւ կին կը բնա – կէին Շիշլի գեղեցիկ յարկաբաժին մը, չատ հանդստաւէտ պայմաններու մէջ: Այդ բնակարանը որ ժամադրավայրը մըն էր օրուան մտաւորականներուն, հատա – քաւեղին կը դառնար նաեւ իր աշակերտ – տուհիներուն, որոնց համար պարբերա – կան հանդիպումներ կը սարքէր, եւ չատ լաւ գիտէր այդ հատգոյթները գործնել այնքան չահեկան, այնքան դաստիա – րակիչ մեր պատանի միտքերուն համար:

Սիրով եւ հեռաքրքրութեամբ կ'ունկն – դէինք այր ու կնոջ վիճաբանութիւնները լեզուական հարցի մը չուրջ, որ միչտ կը վերջանար «Զապէլին» յաղթանակով, փափկանկատ Հրանդի նահանջով: Եւ կամ կտորի մը ընթերցումը, որուն ինք չատ հանած կ'ըլլար, կը խանդավառէր մեզ ալ իր ճշմարիտ արուեստագէտի բծախն– դիր զատողութիւններով:

Ամէն անգամ հեւ ի հեւ կը հասնէր դա– սերուն, քանի մը վայրկեան ուշացած էր — յաճախ, ընչատ կը բացատրէր յապա – ղումին պատճառը որ միչտ «Հրանդ»ն էր: Առաջուց գիտէինք այդ պատճառները եւ քմծիծաղով մը կը լսէինք, բայց թէ ինք եւ թէ մենք չուտով կը մոռնայինք ֆը – րանսական դասական դործի մը թարգմա– նութեան խրթին աշխատանքին մէջ:

Ինչ անսահման կամք ունէր Զապէլ Ա– սատուր գործունէութեան, չարժումի, ամէն բանի հասնելու ինչ աննկուն կո – րով: Իր մասնաւոր դասերէն իսկ կ'օգ – տուէր աշակերտուհիին նիւթական մի – ջոցներով ճոխացնելուհամար մեր թարգ– մանական գրականութիւնը, այս ձեւով հրապարակ եկած է «ձէյն էյրը»:

Ազգանուէր Հայուհեացը իր գործն էր: Անոր ալ հասնելու ժամանակ կը պահէր: Լեզու կը թափէր կորովով ու համոզու – մով, երիտասարդ ուսուցչուհի մը գտաւ դրկելու համար:

Նախախնամական դէր մը սահմանուած էր այդ մեծ միութեան: Դպրոցասէրին հետ ձեռք ձեռքի, մէկը ուսուցչուհին կը պատրաստէր, միւսը զայն կը ղրկէր գա– ւառի խորերը: Խտահանի մէջ պատրաս – տուած երիտասարդ ուսուցչուհիներն ալ չէին կրնար ազատիլ Սիպիլի ձեռքէն: Իր ազդեցութեամբ էր որ Տիկին Գարմէն այն տարի Օր. Իսկուհի Զէյթճեան գնաց Մուշ, ուր անսահման նուիրումով մը փարեցաւ գործին եւ գիւղական դպրոց – ներու ցանց մը ստեղծուեցաւ չուտով: Ապա հոնկէ անցաւ Թալաս: Միչտ դպրո– ցին գործով: Ինքն էր զարձեալ որ Օր. Զ. Փէշտմալճեանը (այժմ տիկին Արշակու – հի), Զէյթուն ղրկեց, ուր երեք տարուան չրջան մը բոլորեց ան այդ արծիւներու բոյնին ճաղուկներուն գաւառաբարբառը վերածելով մաքուր աշխարհաբարի, ինք ալ անոնցմէ սորվելով այդ անհատկնալի հայերէնը:

Խտահանէն երկու աշակերտուհիներ եւս չէրցան խուսափիլ իր ճանկերէն Օր. Ան – նիկ Քէօչկէրեան, եւ Մառի Քիւրքճեան, որոնք Ազգանուէրի գինուորեալներ դար– ձան Սիպիլին չունչով, եւ անոր կամքին հպատակութեամբ գացին նոյնպէս Թա – լաս: Կարելի չէր չմայրիլ իր խօսքէն եւ չարտասանել «Կ'երթամ»ը: Սենեակի մը չորս պատերուն մէջ նստած, քեզի կը նկարագրէր հայրենի երկիրն, հեռաւոր խաւարին մէջ կատարելիք գու լուսաւոր– չի դերդ, գիտնալով որ այդ վայրկեանին երբեք մտահոգուած չէր գու որպէս ան – փորձ երիտասարդուհիի մը ունենալիք անսահման դժուարութիւններով: Ո՞վ գիտէ թերեւս պզտիկ գպացում մըն ալ կը մղէր գինքը, քեզ ալ դարբնելու միեւ– նոյն ատեն, կամքով ու նուիրումով: Ես ալ ենթարկուած եմ այդ կախարդիչ փոր– ձութեան եւ փոքրիկ դիպուած մը միայն արգիլք եղած է որ երթամ մինչեւ Մուշ. Իսկուհիին Վան անցնելէն վերջ:

Ի՞նչպէս կարելի է գոհանալ այօքանով, Զապէլ Ասատուրի հանդէպ պարտք մը կատարուած ատեն: Ի՞նչպէս կարելի է 50 տարուան դրական, հանրային եւ ուսուց– չական գործունէութիւն մը յիշատակել ու անցնիլ լրագրական յօդուածով մը: Ասով պիտի ուզէի միայն որ իր բոլոր աշակեր– տուհիները մահուան այս քանամեակին առիթով, իրենց սիրտերուն մէջ պզտուց մը խունկ ծխեն անոր յիշատակին: Ե – րախտագիտութեամբ եւ յարգանքով յի – շեն իրենց մեծ ուսուցչուհին, ամէն ան – գամ որ հայերէն գրեն ու խօսին այն հա– յերէնը որուն այս օրուան պանծալի փառ– քէն չոչ մըն ալ Զապէլ եւ Հրանդ Ասա – տուրներու գերեզմանէն կը ցայտէ:

ՏԻՐՈՒՀԻ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(ՀԱՅԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ)

●

Գ.— ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ ԿԸ ՓՆՏՌԵՆ

Թրքախօս Հայերուն մէջ տարածուելու համար 1831 Յունուարին Մալթայի մէջ տպուեցաւ հայատառ Թուրքերէն Նոր Կտակարան մը Ռիմնեսիոս եպս.ի եւ Ռ – իլեմ Կուէչէլի թարգմանութեամբ: Եւ սակայն Աստուածաշունչի ուսուսական ըն– կերութիւնը արդէն իսկ տարի առաջ՝ 1822ին հրատարակած էր նոյն լեզուով ու տառերով Նոր Կտակարան մը՝ կանխելով ամերիկեանը:

Վիճակագրութեան մը համաձայն, Մալթայի մէջ 1822 — 28՝ վեց տարուան ընթացքին տպուած է 7·852·200 էջ գիրք եւ թերթիկ:

Աստուածաշունչը աշխարհաբարի թարգմանելու համար թարգմանիչներ կը փնտռուէին: Բրիտանական ընկ.ան ու – շադրութիւնը գրաւած էր Վենետիկի միաբան Հ. Յովհ. Վարդ. Զօհրապեան, որ ինչպէս տեսանք, հմուտ ըլլալով եր – բայերէնի ու յունարէնի, տարիներով պարապած էր Մ. Գրքի բազդատական թարգմանութեամբ, սրբագրած էր Մխի – թար արբայի Աստուածաշունչը եւ 1805– ին հրատարակած Հին եւ Նոր Կտակա – րանները, գրաբար:

Ակէ գատ 1803ին աշխարհաբար լեզ – ուով հրատարակած էր 672 էջնոց գիրք մը, «Պատմութիւն Աստուածաշունչ Գրոց, Հին եւ Նոր Կտակարանաց, համառօտեալ դիւրիմաց ոճով ի լեզու աշխահաբառ, յուսումն պարզամտաց եւ համբակաց»:

1821ին ալ փորձ համար աշխարհաբա– րի վերածած էր չորս աւետարանները:

Աստուածաշունչի բրիտանական ընկե– րութեան քաջալերութեամբ, Մխիթար – եան վարդապետը չարունակեց իր աշխա– տանքը եւ գրաբար բնագրին վրայէն լրա– ցուց Նոր Կտակարանի ամբողջական թարգմանութիւնը, որ առաջին անգամ լոյս տեսաւ 1825ին՝ «ի մայրաքաղաքն Փարիզ, ի գործարանի Տոնտէի Տիւփրէ», 843 էջ, զոյգ սիւնակ:

Այս հրատարակութեան մէջ, որ կա – տարուած է «ըստ հարազատ եւ անկեղծ գաղափարի հայկական նախնի թարգմա– նութեան», գրաբար եւ աշխարհաբար նոյն էջին վրայ դրուած են դէմ դիմաց:

Տոնտէ Տիւփրէի տպարանին մէջ հրա – տարակուած են ուրիշ հայերէն գրքեր ալ, որոնց ամէնէն կարեւորն է Մովսէս Խորե– նացիի «Պատմութիւն Հայոց»ը, տպուած 1845ին, հայերէն եւ Ֆրանսերէն, թարգ– մանութեամբ Լը Վայեան տը Ֆլորիվալի, հայերէնի ուսուցիչ Փարիզի Արեւելեան կենդանի լեզուներու վարժարանին:

Երեք տարի վերջ, 1828ին, նոյն տպա– րանէն լոյս տեսաւ Զօհրապեանի թարգ – մանութեան սրբագրուած Բ. տպագրու – թիւնը՝ երկու տեսակ, երկու հազար օ – րինակ գրաբար եւ աշխարհաբար միասին եւ երեք հազար միայն աշխարհաբար, հետեւեալ բացատրութեամբ,— «գրաբա– ռէն հաւատարմութեամբ հիմակու գուտ հայերէն խօսված լեզուն դարձուցած», մինչ Ա. տպագրութեան մէջ աշխարհա – բարը որակուած էր «... մերս հասարա– կաց անխառն, բարբառ»: Այս տպագրու– թեան լեզուն աւելի ոամկական է եւ ան– խնամ:

Հ. Զօհրապեան չկրցաւ գլուխ հանել Հին Կտակարանի թարգմանութիւնը, ինչ– պէս կը փափաքէր Ս. Գրոց բրիտ. ընկ.ը, որովհետեւ չատ չանցած վախճանեցաւ: Թարգմած է Վէրսայլի գերեզմանատունը:

Մեծ է Մխիթարեան վարդապետին նը– պաստը հայկական մշակոյթին: Բացի Ս. Գրքէն, հրատարակած է Եւսեբիոս Կեսա– րացիի եւ Սամուէլ Անեցիի ժամանակա – գրութիւնը լատիներէն լեզուով 1818ին Միլանոյ մէջ, Ներսէս Շնորհալիի «Ողբ Եդեսիոյ»ն 1828ին Փարիզի մէջ: Ունի բազմաթիւ ուրիշ հրատարակութիւններ ալ, ինչպէս Մովսէս Խորենացիի «Գիրք Պիտոյից»ը (Վենետիկ 1796), Մեսրոպ – եան տառէ (Վենետիկ 1816 եւ 1845), Վարդան Վ. Արեւելցւոյ «Հատընտիր ա – ռակք հայ.Ֆրաս.» եւայլն:

Ամերիկայի միսիոնարները իրենց կող– մէ փնտռեցին ուրիշ հայ թարգմանիչներ, միաժամանակ իրենք ալ սկսան հայերէն սորվիլ, թարգմանական աշխատանքնե – րուն հսկելու համար:

Առաջին միսիոնարներէն Լեւի Փարսընզ 1821 Փետրուար 17ին երուսաղէմ երթա – լով չփման մէջ մտած էր հայ ուխտաւոր– ներու եւ վանականներու հետ, որոնց մօտ լաւ ընդունելութիւն գտած էր:

Քանի մը տարի վերջ, Ս. Յակոբեանց միաբաններէն քանի մը հոգի հրաժարելով

Տաճիկները վարպետօրէն սուսմ են եւ երբեք էլ լուրջ չեն մտածում Անգլիացի– ների ու Ֆրանսացիների դէմ դիմումա – կան գործողութիւններ սկսելու մասին: Այդ պատրուակով Տաճիկները Խորհրդ. Ռուսաստանից կը սպասեն անհրաժեշտ օժանդակութիւնը եւ յետոյ կ'ընթանան ընդդիմութեան ամէնաթոյլ գծով: Առա – ջին հերթին բոլշեւիկեան ռազմամթեր – քով կը հարուածեն մեզ՝ Հայերիս, յե – տոյ՝ կը յարձակուեն Ցոյների վրայ, որ նրանց էլ ծովը թափեն: Տաճիկները, բոլշեւիկների օգնութեամբ իրենց անմի – ջական նպատակներին հասնելուց յետոյ, պիտի լքեն Ռուսաստանը եւ լեզու գտնեն Համաձայնական պետութիւնների հետ: Տաճիկների՝ բոլշեւիկների հետ մերձեց– ման իսկական դրդապատճառները սրանք են, եւ առաջին հերթին Սովետական իշ– խանութեան միջոցով նրանք ցանկանում են ճնշում գործ դնել Հայաստանի կառա– վարութեան վրայ:

Ինչպէս երեւում էր, վերոյիշեալ մեր դիտողութիւնները ազդեցին Զիչերինի ինքնասիրութեան վրայ, եւ նա ջղագրգիռ ձեւով յայտարարեց, որ իրենք այդքան էլ միամիտ չեն, որքան մենք ենք կար – ծում եւ որ Տաճիկներին օժանդակելու ի – րենց նպատակներից մէկն էլ այն է, որ այդ միջոցով դիւրացնեն Տաճկաստանի խորհրդայնացումը մօտ ապագայում:

Ինչ վերաբերում է հայ ժողովուրդին, չարունակեց Զիչերինը, մենք նրա բարե – կամն ենք եւ մտադրութիւն չունենք Հա – յաստանը եւս խորհրդայնացնելու:

Մեր հարցումին, թէ ինչն է խանգա – րում Հայաստանը եւս խորհրդային դար– ձնելուն, եթէ իրենք մտադրութիւն ունեն Տաճկաստանը խորհրդայնացնելու, Զիչե– րինը տուեց հետեւեալ պատասխանը. —

«Մենք չարժուում ենք դէպի Արեւելք եւ հարաւ՝ փոքր ազգութիւնները աչ – խարհակալների լուծից ազատագրելու նշանաբանով: Եւ եթէ այսօր մենք Հա – յաստանը խորհրդայնացնենք, այդ դէպ – քում Խորհրդային կառավարութիւնը չայն փոքր ազգութիւնների կը վարկա – բեկուի եւ չի կարողանար իր ծրագրած նպատակներին հասնել: Նորից պնդում եմ, որ մենք բարեկամ ենք հայ ժողովր – դին եւ այժմ էլ պատրաստ ենք ձեր եւ Տաճիկների միջեւ իրաւարարի դեր կա – տարել, եթէ Հայաստանի կառավարու – թիւնը պաշտօնապէս դիմի մեր միջնոր – դութեան»:

Հարց տուինք թէ՝ Խորհրդային Ռու – սաստանը ի՞նչպէս կարող է մեզ բաւա – րարել, երբ Տաճիկները, «Ազգային Ուխ– տի» համաձայն, ոչ միայն պատրաստ չեն անդամ մի թիզ հողամաս զիջելու հայ – կական նահանջներից, այլեւ վիճելի են համարում Կարսի եւ Արտահանի չրջան – ները: Այսպիսի պայմաններում ինչպէ՞ս կարելի է Տաճիկների հետ համաձայնու – թեան եղր գտնել, երբ եւրոպական յաղ – թական պետութիւնները որոշել են ստեղ– ծել անկախ հայկական պետութիւն՝ էր – զրումի, Տրապիզոնի, Վանի եւ Բիթլիսի վիլայէթներուն մէջ, ելքով դէպի Սեւ ծով եւ այդ տարուայ Օգոստոս 10ին Սեւրում կայանալիք խորհրդաժողովում պիտի ստորագրուի այն դաշնագիրը, որի պայ– մանները նախօրօք յանձնուած են արդէն Թուրք կառավարութեան:

Զիչերինը, ուշադրութեամբ լսելով մեր բոլոր առարկութիւնները, ասաց.—

«Այդ բոլորով հանդերձ, մենք ամէն կերպ պիտի աշխատենք ձեզ հաշտեցնել: Դուք՝ Հայերդ խոշոր թիւրիմացութեան մէջ էք, երբ ձեր բոլոր յոյսերը դրել էք եւրոպական դրամատիրական պետու – թիւնների վրայ: Ցիշեցէք ձեր Դատի անցեալը: Քանի քանի անդամներ ձեզ խաբել են այսպէս կոչուած մեծ պետու– թիւնները: Վստահ ենք, որ այս անդամ եւս ձեր Դատը պիտի գտնեն իրենց ազդա– յին նեղ չահերի համար: Խորհրդային իշխանութիւնը, որպէս բանուորա – դիւ– ղացիական իշխանութիւն, միակ անկեղծ ուժն է, որ անչահախնդիր կերպով կարող է լուծել ձեր Դատը:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

(8) (Շար.)

ՆՈՅՈՆ ՑՂՑՑՈՂՈՒԿ ՂԱՎԱՆ

*

ՊԱՎԼՈՒ ՆԱՎԱՀՅԱՆ

Ընկերները ամեն կողմից հավաքվում էին Ծաղկաձորի ամառանոցի մոտ։ Ոմանք ժամանում էին ձիերով, ոմանք ավտոմեքենաներով, ոմանք էլ ոտքով։ Ամենքն էլ ուրախ էին, որ կրկին հանդիպում են իրենց հին ընկերներին, որոնց հետ անցկացրել էին հեղափոխական պայքարի դժվարին տարիները։

Ընկերները ամեն տարի հավաքվում էին այդ օրը, որպեսզի հիշեն իրենց ընկերներին, որոնք զոհվել էին հեղափոխության համար։

Ամառանոցի դիմաց, ծառերի տակ, դրված էին սեղաններ, որոնց վրա շարված էին ամեն տեսակ ուտելիքներ։ Ընկերները նստեցին սեղանների շուրջ։ Ոմանք ուզում էին խոսել, ոմանք՝ երգել, ոմանք էլ՝ պարել։ Ամենքն էլ միաժամանակ խոսում էին։ Ամենքն էլ ուզում էին ասել իրենց հին ընկերներին, որ իրենք չեն մոռացել նրանց, որ հիշում են նրանց սխրանքները։

Ընկերները հավաքվել էին ամառանոցի մոտ, որպեսզի հիշեն իրենց ընկերներին, որոնք զոհվել էին հեղափոխության համար։

հանդիսերը չեն կրնար փրկել իրենց ապահովութիւնը մեկուսանալով.— 4· Մ· Նահանգներու դաշնակիցներէն ոմանք չեն կրնար շարունակել իրենց պաշտպանողական ճիգը առանց ամերիկեան օգնու – թեան : « Ատլանտեան դաշինքը ազատ աշխարհին ամէնէն արդիւնաւոր իրա – գործումներէն մէկն է իր ապահովութիւ – նը ամրապնդելու համար : Բայց արեւ – մուտքի պաշտպանութեան կազմակերպու – մը կը տեւէ, երբ Ֆրանսա և Իտալիա կը վարանին վաւերացնել Եւրոպայի միաց – եալ բանակի դաշինքը : Ներկայ յապա – ղումները ժխտական ազդակ մը կը կազ – մեն ազատ աշխարհին տեսակէտով : Բա – ցորոշ է որ երկար չի կրնար տեւել ներ – կայ կացութիւնը : Եթէ չուտով չվաւե – րացուի միացեալ բանակի դաշինքը , Մ· Նահանգները պարտաւոր են վերաքննել իրենց քաղաքականութիւնը արեւմտեան Եւրոպայի մէջ : Կարելի չէ ըսել թէ ինչ պիտի ըլլայ Մ· Նահանգներու քաղաքա – կանութեան նոր քննութեան մը արդիւն – քը : Բայց կարելի է նախատեսել թէ չարք մը հիմնական փոփոխութիւններ տեղի պիտի ունենան եւ կարգ մը քաղա – քական դիրքեր դոր դաշնակից երկիրներ վերջնական կը նկատեն պիտի վերա – քննուին» :

Պ· Տըլլըս ուրախութիւն յայտնեց որ Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցու – թիւնը որոշած է վաւերացնել միացեալ բանակի ծրագիրը : Ցետոյ յանձնարարեց յանձնաժողովին բարեփոխել փոխադարձ ապահովութեան օրէնքը, որպէս զի այն չորս պետութիւնները որ վաւերացուցած են միացեալ բանակի դաշինքը շարունա – կեն բազմապատկել իրենց պինուորական ուժը ամերիկեան օգնութեամբ :

Ցանձնաժողովին անդամներէն մէկը հարցուց թէ Գերմանիան կրնա՞յ Ֆրան – սայի տեղը բռնել միացեալ բանակի կազմակերպութեան մէջ, եթէ Ֆրանսա – կան խորհրդարանը չվաւերացնէ դաշին – քը : Պ· Տըլլըս պատասխանեց թէ արեւմտեան Գերմանիան դժուար թէ կարենայ Ֆրանսայի տեղը բռնել : Այս վերջինը ե – զակի դիրք մը կը դրաւէ արեւմտեան Եւ – րոպայի մէջ, իր աշխարհագրական կա – յութեամբ : Իր կարծիքով, Ֆրանսա պիտի վաւերացնէ միացեալ բանակի դաշինքը , եթէ Ազգ· ժողովին յանձնուի, բայց դա – շինքին հակառակորդները անհամար խա – ղեր կը սարքեն , ձգձգելու համար քուէ – արկութիւնը : «Փոխադարձ ապահովու – թեան դաշինքը միշտ մըն է խափանելու, ի դերեւ հանելու խորհրդային ռազմա – վարութիւնը որ կը ձգտի խորտակել ա – րեւմտեան դինակցութիւնը : Առանց այդ միութեան Մ· Նահանգները արագօրէն պիտի դառնան պահակազօրք – պետու – թիւն մը, եւ համայնավարութեան խեղդ – կապը պիտի սեղմուի մեր չուրջը » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ դինակցութեան կնքումը փութացնելու կ'աշխատին Ցունաստան եւ Եուկոսլաւիա : Մառեչալ Փափագոս յայ – տարարեց, թիթոյի այցելութեան առ – թիւ.— «Որոշեցինք դինակցութեան վե – րածել Անգարայի համաձայնութիւնը » : Կը նշանակէ թէ նկատի չեն առած Անգ – լիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ· Նահանգներուն խորհուրդը : Երեք պետութիւնները թէ – լադրած էին յետաձգել դինակցութիւնը , մինչեւ որ լուծուի Թրիէսթէի խնդիրը : Մառեչալ Թիթօ համոզած է Ցունաստանը որ աճապարեն : Թուրքիա վերապահ դիրք մը բռնած է առ այժմ, թէեւ սկզբունքով համաձայն է դինակցութեան : Կ'ըսուի թէ արեւմտեան երեք պետութիւնները նոր ապրարարութիւն մը պիտի ուղղեն, նկա – ատի առնելով Իտալիոյ դիւրազգածութի – նը : Եուկոսլաւիա նոր ծրագիր մը մշա – կած է Թրիէսթէի մասին, զոհացում տա – լու համար Իտալիոյ :

ԱՆԳԼԻՈՑ դահլիճը նիստի հրաւիրուե – ցաւ առիթոզարար, լսելու համար Պ· Ի – մընի զեկուցումը Ժընեւի խորհրդաժողո – վի մասին : Արտաքին նախարարը ամէն մէկոյ կը փորձէ, որպէսզի ժողովը ելքի մը յանգի : Մոլոթով կարեւոր ճառ մը պիտի խօսի ԲՇ· օր :

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ մէջ երկարաւոր բան – տարկութեան դառապարտուած են բազ – մաթիւ Հրեաները, ինչպէս կը հաղորդեն ամերիկեան աղբիւրէ : Երկու հարիւր հա – զար Հրեաներ կը գտնուին Ռումանիոյ մէջ : Բանտարկեալները իրրեւ պատանդ պիտի ծառայեն, Հրեաները բողոքեցին :

Imp. Araxes Rue Richer Paris

ՄԱՑԻՍ 28–Ը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ցունիս 12ին :

Կը խօսի ընկերը ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ցունիս 13ին, ցերեկը, Սալ Կալ – մանի մէջ :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Ցունիս 13 , կիրակի

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Ցունիս 27ին :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Ցունիս 27, կիրակի ժամը ճիշդ 15·30–ին, Սէն Լուի սրահին մէջ :

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ ԱՆԻՒՒԻ ՄԷՋ

Ցունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ
ԽՆԶՈՅՔ — ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս կիրակի , 6 Ցունիս, կէսօրէն վերջ ժամը 15էն սկսած Սեւրի Մուրատեան վարժարանի թատերասրահին մէջ :

Երգ.— Օր· Շ· ՊԻՆԿԵԱՆ, Պ· ՓԻԽ – ՓԷԼԵԱՆ :

Հայկական եւ կովկասեան պար ՏԻԿԻՆ ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, ՍԵԴԱ ՋԱՄԱԼԵԱՆ, ՎԻ – ԳԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ եւ ԳԻԼԱՇԻԼԻ :

Արտասանութիւն.— Պ· Ա· ԴՄԲԼԷԹԵԱՆ :

Նուագ (Թառ) ԳԱՐԵԳԻՆ, Հայկական երգապնակներ մէջ ընդ մէջ :

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ : Մուտքը ա – զատ է :

Այժմէն ապահովել սեղանները, հետա – ձայնելով Պարսամեան գրատունը :

ՓՐՕ· 64–90 :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Հորեքշաբթի ժամը 21ին, Ֆրանս· Համալսարանի Ամֆիթատրոնին մէջ (40, Այէ Լէոն Կամպէթա) :

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՅՈՒԹԵՆԷՆ Ի – ՐԵՆՑ ԿՐԱՆՑ ԽԱՆԴԱՎԱՌ ՏՊԱՒՈՐՈՒ – ԹԻՒՆՆԵՐԸ պիտի ներկայացնեն՝

Տէր եւ Տիկին ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ (Ֆրանսա – բէն), Պ· Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ (Հայերէն) :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

Մուտքը ազատ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սեր· Մուրատ Ուսումնասիրացի Մար – սէյլի մասնաճիւղը Միութեան Օրը կը տօնէ Յուլիս 4ին, Պ· Նաճարեանի տա – րակին մէջ : Մանրամասնութիւնները յա – յտնուին :

★

Համախառը· Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան դաշտահանդէսը , Յուլիս 18ին, կիրակի ամբողջ օրը, Սէն – Լուի, Կրան Փէնի բարձունքին վրայ :

ՖՐ· Կ· ԽԱՉ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆ· Կ· Խաչի Շրջ· վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստա – ցած է հետեւեալ նուէրները ծոմապա – հութեան առթիւ.— Հազարական Ֆրանք, Թորիկեան, Տարագճեան, Յակոբ Ալէք – սանեան, Գաբրիէլ Պալապանեան, 500ա – կան Ֆր· Յարութիւնեան, Մուրատեան , Օսկանեան, Ս· Տաղիկեան, Ռ· Տամլամ – եան, Փափագեան, Հայթաեան, Ճընկը – արեան, Հրաչեան, Կիւլխատան, Ս· Մար – գարեան, Հ· Պզտիկեան եւ 1350 Ֆր· գա – նադաններէ : (Շար·)

ԴՊՐՈՑ· ՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Այս կիրակի ժամը 14·30ին, Ալֆորվիլ – լի Թաղապետական հանդիսասրահին մէջ :

Նախագահութեամբ՝

Առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ· Վ· ՄԱՆՈՒԿ – ԵԱՆԻ :

Ջերմապէս կը հրաւիրուի հասարակու – թիւնը քաջալերել աշակերտները :

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՁՈՒԹԵԱՆ
ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

PHOTO DJAMBAS 42, Ave. de Breteuil
Paris (7e) Tél. SUF. 72 - 10

Հաւաքոյթներու, հանդէսներու, ճաշե – րու, հարսնիքներու համար ինչպէս եւ փոքրիկներ նկարելու համար կրնայ տուն երթալ :

COMITE DU PRIX BREMOND

Հերթական դասախօսութիւնը , այս Հինգշաբթի ժամը 21ին՝

Salle Debussy (Pleyel)
252, Fg. Saint-Honoré

Կը խօսի Գօլէժ տը Ֆրանսի փրոֆ·

Պ· ԿՐԱՊԱՌ

«Հայկ· մանրանկարչութիւնը »

Գունաւոր լուսապատկերներով :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցաչէն Տիկնոջ Օժան – դակ Միութիւնը կը փութայ հրապարա – կաւ յայտնել իր շնորհակալութիւնը Լիո – նի եւ շրջանի ազդակիցներու որոնք հոծ բազմութեամբ բարոյապէս եւ նիւթապէս քաջալերեցին 16 Մայիսի ժողովամատ պարահանդէսը ի նպաստ եկեղեցւոյ եւ Ազգ· տան չինութեան կազմակերպուած Ազգ· Միութեան հովանաւորութեամբ եւ դեկավարութեամբ եկեղեցաչէն յանձնա – խումբի վարիչներուն, որ սակզնեց ար – տակարգ խանդավառութիւն : Շնորհակա – լութիւն՝ նմանապէս եկեղեցաչէն եւ Երի – տասարդաց յանձնախումբերու անդամ – ներուն Նկարիչ Պ· Մօսկոֆեանի, որուն ազագայ եկեղեցւոյ եւ Ազգ· տան նկարը հիացում պատճառեց , ուսուցչուհի Սահ – փանեանի որ դպրոցական աշակերտներու համաչափ եւ զմայլելի պարերով ոգեւորեց ամէնը : Տէր եւ Տիկին Միութիւվլլեանի աշակերտներուն պարախումբը նոյն – պէս ոգեւորեց : Պ· Մելքոնեանին որ ձեռնհասօրէն վարեց աճուրդը (նիւթը վիճակեցաւ Տիկին Սանճեանի) : Պ· Նու – պար Յովհաննէսեանի, որ միշտ մեր քա – ջալերողը եղած է Լիոնի շինարարութեան ձեռնարկին եւ որ իր աղօրիքներու ցու – ցադրութենէն դուռ չհ մը ապահովեց սոյն ֆոնտին :

Օրիորդներ Քիւչիւկեան, Գործակա – տարեան իրենց երգերով, պարոններ Ժորժ Մաս, Հէրվէ իրենց երգերով, Օր·ներ Գարագուչեան եւ Սաղաթելեան դաշնակ, Պ· Աբրահամեան ջութակի մասնակցու – թեամբ : Պ· Նազարէթ իր հայկ· երգա – պնակներով : Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Դաւիթեան շրջուն վաճառորդներէն հա – ւաքած արժէքաւոր նիւթերով մեծ նը – պաստ բերին սոյն ձեռնարկին :

Անխոնջ՝ Միութեան վարչական կազ – մը, օժանդակ Տիկին եւ Օրիորդներ որոնք ոչ մի ջանք խնայեցին, դնելով ամէն աշ – խատանք ի խնդիր նպաստակին յաջողու – թեան : Ասատօրէն պատրաստուած հա – մատամ անուշեղէններէն բաժին մըն ալ տրամադրուեցաւ նպաստընկալ կարօտա – լոց, մասնակից ընելով զանոնք օրուան խանդավառութեան :

Կը սիրենք յուսալ թէ ի տես սոյն բազ – մակողմանի յաջողութեան լիոնահայ տիկիններն ու օրիորդները պիտի փու – թան սիրայօժար արձանագրուիլ Տիկնոջ Օժանդակին , բերելով իրենց համեստ բաժինը Ս· եկեղեցւոյ եւ Ազգ· տան չի – նութեան այս մեծ գործին : (ԿՆԻՔ)

ՈՒՐԻՇ ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Լիոնի եկեղեցաչէն յանձնախումբը չը – նորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները.—

Պ· Ա· Յակոբեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի.— Պ· Պ· Գ· Թով – մասեան, Կ· Ճնկարեան, Ռ· Յովհաննէս – եան հինգ հազարական Ֆրանք , Հ· Թա – դէոսեան երեք հազար, Ա· Կիւլպէնկեան, Մ· Ազիլեան, Գ· Դաւիթեան, Ս· Փա – փազեան երկու հազարական, Շ· Միքա – յէլեան, Զ· Փէհլիվանեան, Խաչատուր – եան, Զ· Մոսկոֆեան, Ալթունեան հա – զարական Ֆրանք :

Ընդամէնը 19·000 Ֆր·, Բանաստէղծ Տիկին Աբաքսի Զազարեանի միջոցաւ Տիկին Զարուհի Գալուստեանէ ստացաւ տալար : Լիոնի Կապ· Խաչի երեկոյ – թի հասոյթէն քսան հազար Ֆրանք :

★

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Նորհատ Սիմոնեան, զա – ւակները՝ Սուրէն եւ Անժէլ, հարսը Ժա – նէթ, քոյրը Վերգինէ Մարտիկեան , մօ – րաքրոջ զաւակներ, Ծնեալ Տէր Մանուէլ – եան (Ամերիկա), ինչպէս նաեւ իր ազ – գականները, Բարսեղեան, Մէնկիւչեան, Սիմոնեան, Գուլումճեան, Ծերիկեան , կուսուզեան, Նազարեան, Վէվէեան, Պապիկեան, Սվաճեան եւ Դաւիթեան ի – րենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտ – նեն ամէն անոնց , որոնք անձամբ, նամա – կով եւ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտ – նեցին իրենց կնոջ, մօր, կեսրոջ, քրոջ եւ ազգականին Տիկին Սրբուհի Սիմոնեանի (ծնեալ Մէնկիւչեան) մահուան առթիւ , (մեռած Մայիս 1ին, Մարսէյլ) :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Փոթորիկ խումբի ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 21ին , սովորական հաւաքատեղին :

ՀԱՑ ԲԺՇԿ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ հերթական դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի, ժամը 21ին, Ազգ· Տան մէջ : Դասախօս՝ Բժ· Ն· ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ : Նիւթը՝ Խինօզ : Մուտքը ազատ է :

ՏԻՄԻՆ.— Ֆ· Կ· Ի· Տէսթրնի Ազգ· դպ – րոցի հոգաբարձութիւնը շնորհակալու – թեամբ ստացած է՝ Տէր եւ Տիկ· Զաքա – րիա Զէյթունցեանէ երկու հազար ֆրանք նուէր դպրոցին, իրենց եղբօր ու տագեր՝ ողբացեալ Վարդան Զէյթունցեանի (Կի – րինկ – Ամերիկա) մահուան տարելիցին առթիւ, փոխան հոգեհանգստեան :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ , Գաղափարների աշխարհը : Գրեց Գ· Գիւզալեան : Տպ· Համազգային ընկերութեան, Պէյրութ, 1954 : Գին (Ֆրանսա) 550 ֆրանք : Հասցէ·

10, Rue Hussein Beyhoum
Beyrouth Liban

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գալպաչ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՍԱԽՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ :

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար :

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ՃԱԽՈՒ Է

ԽԻՍՏ ԲԱՆՈՒԿ ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԸ

CAFE - BAR - RESTAURANT

Cadet-ի

ՀՐՇԱՆԻՆ ՄԷՋ

ԼԱԻԱԳՈՑՆ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐՈՎ

Դիմել Ցառաջի վարչութեան մի – ջոցով :

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻ – ԱՑՆ ՆՈՐ ՉԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ :

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

URIAGE-LES-BAINS (Isère)

ԿՐԸՆՈՊԼԷՆ 10 ՔՄԹ· 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ

Անգուգական հանքային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային , յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախ – տերու :

Շրջապատքի կեդրոն, պրօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, *անտառ, լեռնագնացութիւն, քաղի –* ճօ, թէնիս, սիներմա, նուագահան – դէս, եւայլն :

ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՍԵՊՏ· 25

Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քա – ղինոյի մուտք, կառքով լեռնագնա – ցութիւն, հաւանագրով (Փրիզ ան շարժ), *ասիւրանսի անդամներուն միանուագ դինն է 22000 ֆրանք :*

Մանրամասնութեանց համար դիմել

DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
9
ՅՈՒՆԻՍ
★
MERCREDI
9 JUIN
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7389 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2800

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՉ ԻՍԿ ՄԻԿ ԹԻՋ

Կեղծիքի եւ խուժանավարութեան «լաւրիատ»ը, Արկլ Նաղարեան, դէպքերը իր ուզածին պէս չարադասելով, կ'ըսէ թէ 1920 Նոյ. 29էն քանի մը ամիս վերջը, «Հայաստանի տարածութիւնը 9000 քառ. քիլոմէթրէն կը բարձրանայ 30.000 քառ. քիլոմէթրի, Կարսի գաշնագրով» :

Սուտով սուտ, ինչպէս իր միւս «պատմական ճշմարտութիւնները» :

Բոլշեւիկեան իշխանութիւնը ոչ իսկ մէկ թիզ հող աւելցուց Հայաստանի տարածութեան վրայ : Ոչ՝ զոնէ ներսէն, ոչ ալ դուբսէն :

Երբ մանրանկար Հայաստան մը ստեղծուեցաւ 1918 Մայիսի վերջերը, օրհասական կռիւներէ ետք, տարածութիւնն էր 11.000 քառ. քիլոմէթր :

Նոյն տարուան վերջերը, անգլիական ուժերը Պաթումը յանձնեցին Վրաստանի, Կարսն ու Արտահանը եւ ուրիշ կարգ մը հողեր՝ Հայաստանի :

Այսպէս մեր հայրենիքին տարածութիւնը բարձրացաւ 47–50.000 քառ. քիլոմէթրի :

Ահա թէ ինչ կը գրէ Ա. Միւթեան Մեծ Հանրագիտակը, այս մասին.

— « Դաշնակիցներու Հայկական Հանրապետութիւնը Դաշնակիցներէն ստացաւ Կարսի շրջանը, 1918ին Հայաստանէն խլուած երեւանեան նահանգի մասերը եւ ուրիշ հողեր, որոնք Հայաստանի հողային տարածութիւնը հասցուցին 17.500 քառ. մղոնի, 1.510.000 բնակիչներով, որոնց 795.000ը Հայեր, 575.000ը մահմետական ներ, իսկ 140.000ը այլ ազգութեանց պատկանող անձեր» :

Կարսի գաշնագրով (1921 Հոկտ. 13) Մոսկուան Հայաստանի սահմանները կը վերածէր Պրեսա – Լիթովսկի մէջ որոշուած տարածութեան :

Այդ ամօթալի գաշնագիրը հարատաւ պատճէնն էր Մոսկուայի գաշինքին (1921 Մարտ 16) եւ Հայաստան, Վրաստան եւ Ադրբեջան կնքեցին Թուրքիոյ հետ, ընդհովանեաւ Ա. Միւթեան :

Կարսի բանակցութեանց առեն Մոսկուայի ներկայացուցիչը, Գանեցկի, ոչ իսկ Անիի աւերակները եւ Կողբի ողա – հանքերը կրցաւ փրկել :

Նոյն գաշնագրով Թուրքիոյ կը յանձնուէին Կարսի, Արտահանի, Կազդուանի եւ Սուրմալուի շրջանները, ուրիշ խօս – քով՝ բոլոր հայկական հողերը Ախուրեան եւ Արաքս գետերէն դէպի հարաւ : Ադր – բէջանն ալ կը տիրանար Շարուր – Նա – խիջեւանի :

Բոլշեւիկ Մոսկուա հեղինակը, Բորեան որ յետագային «մաքրուեցաւ», իր ռուսերէն երկհատոր երկով կը բացատրէ թէ Կարսի մէջ ինչպէս «ձախու հանուեցաւ» Հայաստանը :

— Աւելի ծանր եւ աւելի անվայաստ խաղադրութեան դաշնագիր հաւ կարսինն է հազիւ թէ կարելի ըլլայ գտնել պատմութեան էջերուն վրայ· (Արմենիա, տպ. Մոսկուա, Բ. հատոր էջ 163) :

— Այդ դաշնագիրը ըստ Էութեան ամենավատթար եւ ամենախայտառակ խաղադութիւն էր Հայաստանի համար (էջ 300) :

— Հայաստանի խորհրդայնացումէն վերջ հողային առաւելագոյն զիջումները կատարուեցան Թուրքիոյ, Կարսի մէջ, ի հաշիւ Հայաստանի (էջ 285).

Ուրիշ վկայութիւններ, իսկապէս պատմական ճշմարտութիւններ ալ չեն պակսիր, հաստատելու համար թէ բոլշեւիկ պոլիտիկոնները կովկասեան Հայաստանի պարական ժառանգութիւնն ալ աւարի տուին, խորտակելով անոր աշխարհագրական եւ ռազմավարական ամբողջութիւնը, դարձնելով զայն հարթ ճամբայ մը Թուրք – Թաթարական արշաւանքի համար :

Իսկ արեւմտեան Հայաստանի համար ոչ մէկ յանձնառութիւն, այլ անպատիւ նահանջ եւ դաւաճանութիւն, 1918 Մարտ 3–էն մինչեւ 1953 Մայիս 30 :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՆՈՅ ՎՏԱՆԳՈՒԱԾ

•

ՕԳՆԱԿԱՆ ՁՕՐՔ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՕԴԱՆԱՒԵՐՈՎ

« Ն. Ե. Հէրըլտ»ի երկու լրագրէկ աշխատակիցները, որոնք մեծ հեղինակութիւն կը վայելեն միջազգային շրջանակներու մէջ, վրդովիչ լուրեր կը հաղորդեն Հնդկաչինի պինուորական կացութեան մասին :

Իրենց հաղորդած տեղեկութեանց համաձայն, դէպքերը չատ աւելի ծանր եւ լայն համեմատութիւններ կը առանան : Վիէթմինի դինեալ ուժերը չորեքսիդ կը պատրաստուին զանգուածային արշաւանք մը կատարելու Հանոյ քաղաքին դէմ, որ բանալին է Թոնքինի տելթային եւ ամբողջ Հնդկաչինի : Եթէ այս գործողութիւնը կատարուի, սակարգական պիտի դառնայ ամերիկեան միջամտութիւնը : Արդէն իսկ չորեքներ կը լսուին Ուաշինկթընի մէջ,— հետեւեալ աղղարարութիւնը ուղղելով համայնավարներուն, — « եթէ փորձէք անցնիլ այս գիծը, պիտի փութանք օգնել Ֆրանսայի » :

Ցայտնի չէ թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը խնդրա՞ծ է որ Ամերիկան այս ծանրակշիռ քայլը առնէ : Բայց սակայն է որ խնդիրը կը քննուի : Ամէն պարագայի մէջ, կացութիւնը տագնապալի կը համարուի, համաձայն նոյն աղբիւրին : Հանոյի անկումը մահացու հարուած մը պիտի ըլլայ, նոյն իսկ ակարացնելով Լաոսի եւ Քամպոճի Ֆրանսական եւ ազգային բանակները : Այն առեն պիտի վտանգուի ամբողջ Հնդկաչինը :

Ֆրանսական եւ ամերիկեան կարգ մը չրջանակներու կարծիքով, հաւանական է որ Հո – Շի – Մին եւ իր հրամանատար – ները առ այժմ զոհանան սպառնալիքով, ազդելու համար Ֆրանսական կառավարութեան եւ Ժընեւի խորհրդաժողովին վրայ : Ուրիշներ ալ կը կարծեն թէ կարմիրները պիտի հետեւին Տիէն Պիէնի ռազմավարութեան, թէ կռուելով եւ թէ բանակցելով : Ընդհանուր կարծիքը այն է թէ վճռական պահը պիտի հասնի 10–15 օրէն : Ամէնէն հաւանական թուականը կը համարուի Յունիս 20ը : Տիէն Պիէնի անկումով կարմիրները արամադրելի ունին չորս նոր զօրաբաժին եւ մեծաքանակ ծանր հրետանի : Ասկէ զատ, զօր. Եափ ունի ուրիշ 3–5 զօրաբաժիններ, Հանոյի վրայ յարձակելու համար : Թոնքինի Ֆրանսական ուժերուն հրամանատարն է զօր. Քոնյի, քաջ ռազմիկ մը : Դժբախտաբար Ֆրանսական բանակին ծաղիկը, 17 ընտիր վաշտեր, որոնք այս զօրավարին բանակէն առնուած էին, կորսուած են Տիէն Պիէնի ճակատամարտին մէջ :

× Հնդկաչինի նոր հրամանատարը, զօր. Սալան, զօր. Էլի եւ օդնականը, զօր. Սալան, Սայկոն հասած են արդէն : Կ'ըսուի թէ Ամերիկացիները օդանաւային կամուրջ մը պիտի հաստատեն յատկացեալ չարթու, Հիւս. Ափրիկէի եւ Հնդկաչինի միջեւ, օդնական զօրք եւ զինամթերք փոխադրելու համար :

× Ազգ. ժողովը երէկ վերսկսաւ հարցապնդումներու քննութիւնը, վարչապետը կ'աշխատի ժամանակ չտալ : Վիճամբը կ'աշխատի պիտի վերջնայ այսօր, չորեքշաբթի, Պ. Պիտոյի զեկուցումէն եաք :

× Ժընեւի խորհրդաժողովը անորոշ վիճակ մը կը ներկայացնէ : Հոգեպալուստի արձակուրդին առթիւ, երկար տեսակցութիւն մը ունեցան Պ. Պ. Պիտօ եւ Մոլոթով, միջին ճամբայ մը գտնելու համար : Իրազեկներ աւելի դրական արդիւնք մը կը սպասեն այս մտնաւոր տեսակցութիւն – ներէն : Երէկ լիագումար նիստի հրաւիրուած էր խորհրդաժողովը : Վերջին լուրերու համաձայն, արեւմտեան պետութիւնները կարելի զիջումները կատարած են եւ չեն կրնար աւելի յառաջ երթալ :

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

•

Յունաստան եւ Եուկոսլաւիա Յունիս 6ին պաշտօնապէս հաղորդեցին թէ իրենց ապարատները համաձայնած են դին – ուորական եւ քաղաքական դաշնակցութիւն մը կնքելու համար, միասին առնելով Թուրքիան :

Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ երեք երկիրներուն արտաքին գործերու նախարարները դի – նակցութիւնը պիտի կնքեն իրենց յառաջիկայ ժողովին մէջ : Երեքը համաձայնած են խորհրդակցական ժողով մը դու – մարելու պարբերաբար, հաւասարաթիւ անդամներով : Այս ժողովը առաջին քայլն է ապագայ պալքանեան պետութեան մը, որ կրնայ յառաջիկային կապուիլ Եւրոպայի Միացեալ Նահանգներուն : Մառեշալ Թիթօ, Աֆէնտէն մեկնելէ առաջ յայտարարեց թէ Եուկոսլաւիա կրնայ միանալ այդպիսի եւրոպական հաստատութեան մը, թէեւ իր ազգը անդամ չէ Ատլանտեան դաշինքին : Երեք երկիրներու իրաւասու պաշտօնատարները կը հաւատան թէ իրենց երբեակ դինակցութիւնը բաց է ուրիշ երկիրներու առջեւ, կը բաւէ որ նոյն խաղաղասիրական նպատակները ունենան : Արդէն իսկ չօշափած են Իտալիոյ արամադրութիւնները· բայց այս վերջինը կ'ընդդիմանայ, սպասելով Թրիէսթէի վէճին լուծման :

Պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ խորհրդակցական ժողովը որոշուած է մասնաւոր փափաղասի առաջարկով, աւելի ընդլայնելու համար երբեակ դաշինքին ժողովրդական հիմքերը : « Թրքական կառավարութիւնը, որ խորհրդակցութեանց կը հետեւէր Աֆէնտի դեսպանին միջոցաւ, իր կատարեալ հաւանութիւնը յայտնեց» :

Թուական որոշուած չէ այն ժողովին մասին որ պիտի դումարուի դինակցութիւնը կնքելու համար : Իրազեկներու կարծիքով, չափաւորութեան նշան մըն է այս պարագան, քանի որ անգլիական եւ ամերիկեան կառավարութիւնները թելադրած էին սպասել Թրիէսթէի վէճին լուծման : Բայց եւ այնպէս, մառեշալներ Թիթօ եւ Փափաղաս կատարուած իրողութեան մը առջեւ կը դնեն Իտալիան եւ ուրիշ երկիրներ : Իրազեկներ այս առթիւ դիտել կուտան թէ նոր դաշինքը նպաստաւոր է մանաւանդ Եուկոսլաւիոյ համար, քանի որ Ատլանտեան դինակիցներէն եր – կու երկիրները յանձն կ'առնեն օգնել իրեն, մինչդեռ ինք անդամ չէ նոյն կազմակեր – պութեան :

ՆՈՐ ՎԱՐԿԵՐ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը դեկոյց մը հրատարակեց, Թուրքիոյ վարչապետին եւ նախագահ Աֆընտերէսի տեսակցութեան առթիւ : Զեկոյցը կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը արագ – մադիր է աւելցնելու Թուրքիոյ յատկացուած դինուորական վարկերը, նոր տարեշրջանին առթիւ որ կը սկսի Յուլիս 1–ին : Կ'ըսէ նաեւ թէ կառավարութիւնը պատրաստ է փութացնելու կէս միլիոն տոլարի արժէքով դինամթերքի առաքումը դէպի Թուրքիա :

Ամերիկեան շրջանակներու մէջ դիտել կուտան թէ Թուրքիոյ արամադրուած դինուորական օգնութեան թուանշանները միշտ զգալի կը պահուին : Նոր յատկացմամբ, առաւելագոյն օգնութիւնը սահմանած պիտի ըլլայ Թուրքիա : Նոյն շրջանակներուն կարծիքով, Յունաստանի Եուկոսլաւիոյ եւ Թուրքիոյ քաղաքական կապերուն զօրացումը նպաստաւոր ազդեցութիւն գործած է Թուրքեւամերիկեան բանակցութեանց վրայ :

Թուրքիոյ վարչապետը, Ատնան Մենտերէս, Բշ. օր Նիւ Եորքէն Աֆէնտի մեկնած է օդանաւով : Պիտի մնայ քանի մը ժամ, Անգարա վերադառնալէ առաջ :

× Յունաստանի թագաւորը Եուկոսլաւիա հրաւիրուեցաւ :

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ դիւանէն կը հաղորդեն թէ կրօն. ընկերակցութեան արտակարգ ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, ժամը 15ին, Ազգ. Տան մէջ : Մանրամասնութիւնները յայտնուելով :

ՄԱՀ Պ. ԿԵԿԵՋԿՈՐԻԻ

Յաւով կ'իմանանք թէ չաբաթ առտու ժամը 11ին յանկարծամահ եղած է Պ. Եւգենի Կեկեջկորի :

Հանգուցեալը 72 տարեկան էր, ծնած Քութայիս (Վրաստան) : Իրաւաբանական կրթութիւնը ստացած է Փեթերսպուրկի համալսարանին մէջ : Եղած է Գ. Դումայի անդամ, իսկ առաջին մեծ պատերազմին անդամ կովկասեան Սէյմի եւ Վրաստանի արտաքին նախարար : Կը պատկանէր Սոցիալ Դեմոկրատ կուսակցութեան : Գործօն դեր կատարած է Վրաստանի քաղաքական կեանքին մէջ :

1918ին երբ Ա. Ահարոնեանի պատուիրակութեան Պոլիս այցելեց, ինքն ալ անդամ էր նոյնպէս Պոլիս հրաւիրուած վրացական պատուիրակութեան :

Արտասահմանի մէջ եւս կ'անդամակցէր Վրաստանի տարագիր կառավարութեանց եւ զանազան յանձնաժողովներու : Սերտ կապեր ունէր ամերիկեան շրջանակներու հետ :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս չաբաթ, ժամը 3.30ին, իր բնակարանը, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Լէվիլ – սիւր – Օժի վրացական պերեզմանատունը :

Հ. Յ. Դ. Բիւրօն յատկապէս հետաքրքիր մը ուղղած է հանգուցեալի ընտանիքին եւ վրացական պատուիրակութեան :

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ՀԱՅ ԵՐԻՍՓՈՒՄՆԸ

Թեհրանէն կը հեռագրեն թէ Ատրպատականի չրջանէն Մէճլիսի անդամ ընտրուած է Պ– Արամ Բուդաղեան, 3807 քուէներով : Նորընտիր երեսփոխանը թեկնածուն էր Հ. Յ. Դաշնակցութեան :

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿ ՄԸ

Շաբաթ եւ կիրակի, յունիս 5 եւ 6, հանդիսաւորապէս տօնուեցաւ դաշնակից զինուորներու ցամաքահանման տասնամեակը : Ամէնէն յուզիչ արարողութիւնը կատարուեցաւ Քարանթանի չրջանին մէջ (Նորմանտիա), Շերպուրկի այն ափին վրայ որ այժմ կը կոչուի Օմահա – Պիչ (ամերիկեան անունով) : Հանդիսու – թեանց կը մասնակցէին հանրապետութեան նախագահը եւ Այզընհաուըրի ներկայացուցիչը, Հինրի Լաճ : Կիրակի օր – ուան արարողութիւնները տեւեցին ամբողջ օրը : Այս առթիւ ճառեր խօսուեցան, տղեկոչելով հազարաւոր տոհերու յիշատակը :

1944 Յունիս 6ի ժամը 6.30ին էր որ ցամաք ելան չոզենաւերով փոխադրուած ամերիկեան զինուորները : Հինգ ժամ առաջ, օդանաւերով փոխադրուած երկու զօրաբաժիններ իջած էին Ֆրանսական ծովափը : Առաջին օրը հասած էին 150000 անգլեւսաքսոն զինուորներ, որոնց երեք հազարը սպաններ էին, 15 հազարը վիրաւորուեցան :

Կիրակի օր թանձր ամպեր կատակուած էին, երբ սկսաւ յիշատակի արարողութիւնը ամերիկեան գերեզմանատան մէջ : Շատ մը գերեզմաններու վրայ անուն – մականունի փոխարէն արձանագրուած են հետեւեալ բառերը :— « Աստ հանգչի զինքի ընկեր մը որ միայն Աստուծոյ յայտնի է» :

Միեւնոյն օրը արարողութիւններ կատարուեցան շատ մը քաղաքներու մէջ : Հանրապետութեան նախագահը արձանի մը բացումը կատարեց Քարանթանի մէջ, ուր ամէնէն կատաղի կռիւները մղուած

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉԻ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Դ.

ՄԱՄՆԱԿԻ ԵՒ ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1898 Սեպտ. 30 Թուակիր նամակի մը մէջ՝ Րիկզ հետեւեալ բացատրութիւնը կուտայ իր աշխատանքներուն մասին.—

« Ս. Գրոց Զմիւռնիոյ մէջ տպուած մասերը մեր թարգմանութեան մասերն էին: Այս գործը տեւեց 1844էն մինչեւ 1852: Քանի որ բաժիններ կը պատրաստուէին, մէկ էանի օրինակներ տպել կուտայինք (սակաւաթիւ) որ ուսումնական բարե – կամներու ղրկեինք, ուզելով անոնց դա – տումն ու կարծիքը ոեին վրայ: Վերջա – պէս ամբողջ Նոր Կտակարանը զատ եւ 1853 տարւոյն մէջ ամբողջ Ս. Գիրքը, Հին եւ Նոր Կտակարանը մէկ հատորով տպ – ուեցաւ: Անկէ ետքը մեր դպրութեան գործը փոխադրուեցաւ ի Կ. Պոլիս»:

(Տոր.) ԵՂԻՍ. ՐԻԿԶ

Միսիոնարները 1839 Յունուար 1ին Իզ – միրի մէջ սկսան հրատարակել «Շեհեմա – րան Պիտանի Գիտելեաց» անուն պարակե – բազարդ ամսաթերթ մը, մեծ ութածալ, 16 էջ: Առաջին տարին Մալթայի տպա – գիրէ Հոման Հալլոքի, անկէ վերջ անդ – լիացի Գուլիէլմոս Կրիֆիթի տպարանին մէջ կը տպուէր: Պարբերական ընդհա – տումներով այս թերթը չարունակուեցաւ մինչեւ 1854 (16 տարուան մէջ 7 տարի միայն հրատարակուելով), երբ 1854 Յունուար 1ին փոխադրուեցաւ Պոլիս Ա. Պ. Զըրէիլի տպարանը, անունն ալ դար – ձաւ «Աւետարար եւ Շեհեմարան Պիտանի Գիտելեաց»: «Աւետարեր»ը դարձաւ հայ աւետարանականներու պաշտօնաթերթը, որ ունեցաւ երկար կեանք, յետագային լոյս տեսնելով Պայպըլ Հաուզի տպարա – նէն:

«Շեհեմարան» խմբագիր չունէր, այլ «գլխաւոր թարգմանիչ» մը (միեմէ բոլոր յօդուածները ալ անպլիերէնէ թարգմա – նութիւններ էին), ինչպէս կը յիշուի թեր – թին 1844 թիւ 57ին մէջ: Անունը՝ Վա – ղարշակ Սարգիս Յովհաննէսեան: Այս «Սարգիս վարժապետն» է, ֆրանսերէնէ թարգմանած է Մերլ տ'Օպինիէ «Պատ – մութիւն վիշտասաներորդ դարու բարե – կարգութեանն ի Գերմանիա», երկու հա – տոր, 592 – 594 էջ, տպուած 1846 – 1848, Իզմիր, Գուլիէլմոս Կրիֆիթի տպա – րանը:

« Շեհեմարան Պիտանի Գիտելեաց »ը Իզմիր հրատարակուած առաջին թերթն էր, իսկ հայերէն թերթերու մէջ առա – ջինը, որ պատկերազարդ էր:

Յաջորդ տարին 1840 Օգոստոս 10, Շա – բաթ օր Իզմիրի մէջ սկսաւ լոյս տեսնել « Աբշալոյս Աբարատեան»ը, օրագիր քա – ղաքական, բանասիրական եւ առեւտրա – կան, Սահմանոս Պալօեանցի տպարանին մէջ, խմբագրութեամբ Ղուկաս Գ. Պալ – թազարեանի, նախ իբրեւ երկշաբաթա – թերթ, յետոյ 1840 Նոյ. 20էն ետք իբր շաբաթաթերթ: Այնքան մեծ ընդունելու – թիւն գտաւ, որ 1844 Մայիս 20ին ունե – ցաւ իր սեփական տպարանը: 1845 Յունիս 21ի Իզմիրի մեծ հրդեհը մոխիր դար – ձուց զայն: Պալթազարեան բացաւ նոր տպարան մը եւ կրկին երկշաբաթաթերթի վերածեց զայն: Իր մահէն վերջ խմբա – գրութիւնը ստանձնեց Յարութիւն Սվա – ճեան: 1886ին, 46 տարի անընդհատ հրա – տարակուելէ վերջ Թուրք կառավարու – թիւնը վերջնապէս փակեց «Աբշալոյս »ը եւ բանտարկեց խմբագիրը, որ մեռաւ 1887 Մարտ 1ին:

1834ի սկիզբէն մինչեւ 1853, քսան տարուան ընթացքին Իզմիրի միսիոնա – րական տպարանին մէջ տպուեցան քսան միլիոն էջ գիրք ու տետրակ (միջին հա – շուով տարին մէկ միլիոն էջ):

Վերջին հրատարակութիւնն էր աշխար – հաբար Աստուածաշունչը, տպուած Գու – լիէլմոս Կրիֆիթի տպարանին մէջ 1853 – ին, մէկ հատորով, «Երբայական եւ յու – նական բնագիրներէն թարգմանուած»:

Այս բազմածախս հրատարակութենէն վերջ, միսիոնարներու հայկական հրա – տարակչական կեդրոնը փոխադրուեցաւ Պոլիս, ուր մնաց մինչեւ համաշխարհա – յին պատերազմի վերադարձը: Քէմալա – կան շարժումէն ի վեր Պոլսոյ կեդրոնը կորսնցուցած է իր նախկին դիրքը եւ հետզհետէ հասատատուած Պէյրութ:

Իզմիրեան տպագրութիւնը շատ չնչին սրբագրութիւններով քանիցս վերհրատա – րակուած է մէկ հատորով եւ անջատ մա – սերով Զըրէիլի, Մինասեանի, Գ. Պաղ – տասլեանի, Մ. Մատթէոսեանի եւ Ա. Յակոբ Պօյաճեանի տպարաններուն մէջ՝ Պոլիս (1858 – 1896): Նիւ Եորքի (Նիւ Եորք) մէջ ալ Նոր Կտակարանը տպուե – ցաւ չորս անգամ 1862 – 67, իսկ ամբող – ջական Աստուածաշունչը 1917ին:

Պոլսոյ տպարանին Թուրքերու կողմէ դրաւումէն վերջ, զնկատիպ տախտակնե – րը փոխադրուեցան Վիէննա, ուր տըպ – ուեցաւ Աստուածաշունչը քանի մը ան – գամ, ամերիկեան ընկ.եան կողմէ: Վեր – ջին տպագրութիւնը, բարակ թուղթի վը – րայ, կը կրէ 1950 Թուականը, հրատա – րակութեան վայր ցոյց կը տրուի Վիէն – նա, սակայն տպագրութիւնը կատար – ուած է Ժրնեւ՝ Ամբր տպարանին մէջ: Պէյրութի ամերիկեան տպարանին մէջ ալ վերջերս տպուեցաւ Ս. Գիրքը:

Արեւմտահայերէն զատ արեւելահայ լեզուի եւս թարգմանուած է Աստուածա – շունչը: Կովկասի Հայերուն մէջ աշխա – տած են Պաղէյի (Զուիցերիա) բողոքա – կան միսիոնարները: Նոր Կտակարանը դրաբարէն «Աբարատեան բարբառ »ի թարգմանուած է «Մի ոմն Մովսէս Սար – կաւագ»ի աշխատակցութեամբ եւ հրա – տարակուած նոյն միսիոնարներու Շու – շիի տպարանին մէջ՝ 1831ին մասնակի, 1834ին Նոր Կտակարանը ամբողջու – թեամբ: Իզմիրի Կրիֆիթի տպարանէն ալ 1843ին լոյս տեսած է Աբարատեան բար – բառով Սաղմոս մը, իսկ 1858ին Լոնտոնի մէջ տպուած է Նոր Կտակարանը:

Ս. Գիրքի բրիտանական ընկ.եան հր – բաւերով 1876ին վեր. Ա. Ամիրխանեան կը ձեռնարկէ Աստուածաշունչի արեւել – հայերէն ամբողջական թարգմանութեան, զոր կ'աւարտէ 1881ին: Լոնտոնի Ուսթա եւ Պոլսոյ Պօյաճեան տպարանէն 1883էն սկսեալ զանազան Թուականներու լոյս տեսած է «Աբարատեան» Աստուածա – շունչը:

Էջմիածնական երեք վարդապետները՝ Գարեգին Յովսէփեան (Կիլիկիոյ հան – դուցեալ կաթողիկոսը), Յուսիկ Զօհ – րապեան եւ Կարապետ վրդ. Չորս աւե – տարանները ուղղակի յունարէն բնագրէն թարգմանած են արեւելահայերէնի, աւե – լի քան կէս դար առաջ, սակայն անտիպ մնացած է:

Ռուսական, բրիտանական եւ ամերիկ – եան Աստուածաշունչի ընկերութիւնները իրենց հիմնարկութենէն մինչեւ այսօր հրատարակած են չուրջ կէս միլիոն օրի – նակ աժանագին Հին եւ Նոր Կտակարան – ներ՝ դրաբար, աշխարհաբար (արեւմտա – հայերէն եւ արեւելահայերէն) ու հայա – տառ թուրքերէն լեզուներով:

Պարահլակցի վաճառ վրդ. Տէր-Մի – նասեան 1894ին Պոլսոյ մէջ հրատարակեց աշխարհաբար Աւետարան եւ Մեկնութիւն « ըստ վարդապետութեան Հայաստան – եայց Ս. Եկեղեցւոյ»:

Իր նախաբանին մէջ այսպէս կը դրէր. «Որովհետեւ մեր ազգային մամուլէն մինչեւ ցարդ Աւետարանի դրաբարէ յաշխարհաբար թարգմանութիւն չէ եղած մանաւանդ ի Թուրքիա, — այլ միայն մեր այլազգեան ազգայիններէն եղած են ա – ռանձին առանձին թարգմանութիւնները, որոց հարազատութեանը նկատմամբ միշտ տա – րակոյսներ ունեցած են բարեպաշտ մե – րայինները, մանաւանդ դաւառացիները , — եւ թէ դէթ աւետարանի յաշխարհա – բար թարգմանութեան համար հանդերձ մեկնութեամբ, չտեսէ փափաք յայտ – նուած է միշտ, ուստի ձեռնարկեցի ըստ իմովհանն կարի դրաբար մեր Աւետարա – նը աշխարհաբարի վերածել... եւն.»:

Ալեքսիանոս Վ. Սիրուսեան (Կէօզիւ – պէօյիւքեան) ալ 1902ին Պոլսոյ մէջ հրա – տարակեց «Աւետարան կամ Նոր Կտակա – րան, հանդերձ բնագրին եւ թարգմանու – թեամբ յաշխարհիկ լեզուս», զրաբար եւ աշխարհաբար նոյն էջին վրայ եւ էջերու տակ մեկնութիւններով:

Աւելի կարեւոր ձեռնարկ մը կատարեց Թուրքերոյ Հայոց պատրիարք Գարեգին արք. Խաչատուրեան 1943ին, երբ կա – թող. պատուիրակ եւ առաջնորդ էր Հա – րաւային Ամերիկայի, Պուէնոս Այրէսի մէջ հրատարակելով աշխարհաբար Նոր Կտակարան մը, պատկերազարդ: Մեծ ըն – դունելութիւն գտաւ այս թարգմանութիւ – նը եւ տպուած օրինակները չուտով սպա – ռեցան:

1950ին Հ. Գարեգին վրդ. Գարանֆիլ – եան Գահիրէի մէջ հրատարակեց Հոր Աւետարանները ու Գործք Առաքելոցը:

Նոր Կտակարանի ամենավերջին հրատա – րակութիւնն է Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան Աբրահամ պեպլ. Սրա – պիոն վրդ. Ուլուհոճեանի թարգմանու – թիւնը, պատկերազարդ, որ ճաշակաւոր տպագրութեամբ լոյս տեսաւ 1952ին Ս. Ղազարի տպարանէն:

Վերջացնելով, ըսենք որ զրաբար Աստ – ուածաշունչի շարքին մէջ կը հանդիպինք նաեւ յիշատակութեանը հրատարակու – թեան մը, որ տեղի ունեցած է 1828ին Կալկաթայի մէջ, «Աստուածաշունչ Մատ – եան » երկնային, «Հայկեան Մարզասի – րական ձեմարան»ի տպարանին մէջ, նոյն ձեմարանի օժանդակ դաստառ Երեւանցի Յովհաննէս Ավդալեանցի միջոցաւ:

Այս վերջինը 1825ին Կալկաթայի մէջ հրատարակած էր Հ. Յար. վրդ. Աւգեր – եանի անգլիերէնէ հայերէն բառարանը, վենետիկի 1821ի տպագրութեան վրայէն համառօտագրուած:

Յով. Ավտալեանցի կը պարտինք նոյն – պէս Հ. Միքայէլ Զամչեանի եռահատոր Հայոց Պատմութեան անգլերէն թարգմա – նութիւնը, որ երկու հատորով լոյս տե – սաւ Կալկաթայի մէջ (1827):

(Վերջ) ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԻԼ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՀԱՅԿ. ՄԱՆՐԱՆԿԱՐԶՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

(ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ)

●

Պրոֆ. Անդրէ Կրապառ Պոեմոնի մրցա – նակի կոմիտէին հրաւէրով, դասախօսու – թիւն մը պիտի տայ Յունիս 10ին, Սալ Դեպիւսի, (Փլէյէլ), ժամը 21ին, հայ մանրանկարչութեան մասին, գունաւոր լուսապատկերներով:

Թէ նիւթին կարեւորութիւնը եւ թէ դա – սախօսի հանդամանքը անհրաժեշտ կը դարձնեն քանի մը բացատրութիւններ:

Պրոֆ. Ա. Կրապառ կը դասախօսէ Քո – լէժ որ Ֆրանսի մէջ եւ կը վարէ Բարձրա – դոյն Ուսմանց վարժարանի հնադիտական բաժինը: Անցեալ տարի հայ հասարա – կութիւնը չանդրադարձաւ այդ հնագի – տական բաժնի հիմնադրին՝ պրոֆ. Գաբ – րիէլ Միլլէյի մահուան: Մինչդեռ, հան – պուցեալ ուսուցչապետը յայտնի դիտուն Ատրժիպովսկիէն առաջ յատուկ ուշա – դրութիւն էր դարձուցած հայարուեստին: Ատրժիպովսկին իր երկհատորաշխատու – թիւնը, հրատարակած էր գլխաւորապէս հիմնուելով Թորամանեանի աշխատու – թիւններու վրայ, (1918): Մինչդեռ Գ. Միլլէյն 1916ին արդէն հրատարակած էր իր «Յունական դպրոցը բիւզանդական ճարտարապետութեան մէջ» գիրքը, ուր լայն տեղ կը յատկացնէր հայկ. ճարտա – րապետութեան, նկատելով զայն իբրեւ բիւզանդական դաւառական ճարտարա – պետութեան ստեղծման գլխաւոր գործօն – ներէն մէկը:

Այնուհետեւ, թէ իր «Իկոնոկրաֆի որ լ'Էվանժիլ» հիմնական աշխատութեան եւ թէ ուրիշ ուսումնասիրութիւններու մէջ Գ. Միլլէյն օգտագործած էր հայ մանրա – նկարչութեան նիւթերը:

Իր վարած բաժնին մէջ Միլլէյն ստեղ – ծած է նաեւ չափազանց կարեւոր «քրիս – տոնէական եւ բիւզանդական հաւաքածոյ» մը, որու հաղարաւոր լուսանկարները եւ լուսապատկերները կը ծառայէին բազ – դատական ուսումնասիրութիւններու: Գ. Միլլէյին գլխաւոր միտքն այն էր, թէ երկրի մը արուեստը կղզիացած եւ մե – կուսացած երեւոյթ չէ: Զայն ըմբռնելու համար անհրաժեշտ է ընդգրկել կարելի եղածին չափ բազմաթիւ նիւթեր եւ բազ – դատել տարբեր երկիրներու արուեստնե –

րական ձեմարան»ի տպարանին մէջ, նոյն ձեմարանի օժանդակ դաստառ Երեւանցի Յովհաննէս Ավդալեանցի միջոցաւ:

Այս վերջինը 1825ին Կալկաթայի մէջ հրատարակած էր Հ. Յար. վրդ. Աւգեր – եանի անգլիերէնէ հայերէն բառարանը, վենետիկի 1821ի տպագրութեան վրայէն համառօտագրուած:

Յով. Ավտալեանցի կը պարտինք նոյն – պէս Հ. Միքայէլ Զամչեանի եռահատոր Հայոց Պատմութեան անգլերէն թարգմա – նութիւնը, որ երկու հատորով լոյս տե – սաւ Կալկաթայի մէջ (1827):

(Վերջ) ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԻԼ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

●

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Դ.

Հրաժարուեցէք Դաշնակիցներից եւ ձեր հարցի քննութիւնը դուրս բերէք Սեւրի խորհրդաժողովի օրակարգից եւ յանձնեցէք այն՝ Խորհրդային կառավարութեան ի – րաւարարութեան»:

Մաքերի եւ տեսակէտների վերոյիշեալ կարճ փոխանակութիւնից յետոյ, մեզ համար միանգամայն պարզուեց, որ Հա – յաստանի կառավարութեան ու Սովետնե – րի հետապնդած նպատակները միմեանց տարբեր են:

Արդարեւ, մեր կառավարութեան նպա – տակն էր՝ ճշդել Հայաստանի եւ Խորհ. Ազերբէյջանի սահմանները, ապահովել Սովետական իշխանութեան եւ նրա դոր – ծակալների կողմից մեր երկրի ներքին դործերին չընդմիջմտելու սկզբունքը եւ առանձ մի չարք անտեսական եւ մշակու – թային արտօնութիւններ: Տաճկահայկա – կան հողամասերի խնդիրը պէտք է վճռա – հատուէր Սեւրի մէջ, իսկ որպէս իրաւա – բար որոշուած էր ունենալ Հիւս. Ամերի – կայի նախագահը, այն ժամանակ ամե – նազօր Վ. Ուիլսընը:

Միւս կողմից, արդէն պարզուեց, Սո – վետական կառավարութիւնըառանձնապէս չէր հետաքրքրւում կովկասեան հանրա – պետութիւնների սահմանների խնդրով, համարելով այն մի աննշան հարց: Նրա մտահոգութեան առարկան Տաճկահայաս – տանի խնդիրն էր: Ուզում էին մեր համա – ձայնութեամբ բաւարարել տաճիկներին, հակառակ պարապային պլիտի կազմուէր Թուրք–սովետական ընդհ. ճակատ՝ վիժե – ցնելու համար մեր արդար Դատը եւ ճըղ – մելու համար հայ ժողովրդի անհուն զո – հաբերութիւնների գնով ձեռք բերուած ազատութիւնն ու անկախութիւնը:

Թէեւ Հայաստանի կառավարութեան կողմից լիազօրուած չէինք տաճկահայկա – կան հողամասերի վերաբերմամբ բանակ – ցութեան մէջ մտնելու Մոսկուայի հետ, սակայն բանակցութիւնները վիժեցնելու մտահոգութեամբ հարկադրանքի տակ գտնուեցանք մեր խօսակցութիւնները այդ ուղղութեամբ չարունակելու Չիչերինի հետ՝ պարզելու համար նաեւ, թէ ի՞նչ կարող ենք ակնկալել Սովետների միջնոր – դութիւնից:

Ի դէպ նկատեմ, որ մեր բոլոր բանակ – ցութիւնները զրոյցի ձեւն էին կրում, եւ մեր խօսակցութիւնների արձանագրու – թիւնները չէին կազմւում:

Ինչպէս վերեւում ասացի, հարկադրան – քի տակ գտնուեցինք ձեւականօրէն ընդ – առաջելու Չիչերինի առաջադրանքներին եւ վերջինիս ուշադրութիւնը հրաւիրելու այն պարագային վրայ, որ Հայ ժողո – վուրդը միշտ էլ կապուած է եղել ռուս ժողովրդի հետ եւ այժմ էլ վստահ է, որ խորհ. իշխանութիւնը անչահախնդիր եւ անաչառ կերպով պիտի մօտենայ մեր հարցի լուծմանը եւ պիտի բաւարարի մեր ժողովրդի արդար պահանջները:

Վստահեցնելով հանդերձ, թէ Խորհ. կառավարութիւնը կը լինի անաչառ իրա – րարար, Չիչերինը նկատեց որ Հայաստա – նի պահանջները վեց վիլայէթների նկատ – մամբ չափազանցուած են, եւ յատկապէս էրզրումի վերաբերմամբ մեր պահանջը նա գտնում էր միանգամայն անիրաւացի:

Մենք առարկեցինք, որ էրզրումը, ինչ – պէս եւ միւս հայաբնակ վիլայէթները պատմականօրէն միշտ էլ պատկանել են հայ ժողովրդին, որի պերճախօս ապա – գոյց կարող են ծառայել մեր մշակոյթի բազմաթիւ եւ բազմապիսի յիշատակա – րանները:

Չիչերինը անմիջապէս ընդմիջեց՝ ապա – գուցանելու համար իր ծանօթութիւնը Հայոց հին պատմութեան հետ եւ ասաց.

«Ձեր յիշատակարանները վերաբերում են Մեծն Տիգրանի ժամանակաշրջանին, իսկ կարեւորն այն է, որ ներկայիս վերա – յիշեալ վիլայէթներում հայութիւն չկայ»:

Թէեւ անսպասելի էր Չիչերինի վեր – ջին առարկութիւնը, բայց ես ուղեցի հան – դամանքից օգտուել եւ ապացուցանել Չի – չերինի արտայայտած տեսակէտների հա – կասութիւնը:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

(9) (Շար.)

ըը: Միայն այդպիսի բազմակողմանի ուսումնասիրութեան չնորհիւ կարելի է խուսափիլ սխալներէ եւ միակողմանի մեկնութիւններէ:

Այդ հաւաքածոյին մէջ Մխլյէն պատուաւոր տեղ էր յատկացուցած Հայկ. արուեստին: Հայեւվրացական արուեստի եղեք մեծածաւալ «ալպոմ»ներ, հայ արուեստի հարիւրաւոր մեծադիր լուսանկարներ, եւ հարիւրաւոր լուսապատկերներ, հայկ.մանրանկարներ՝ իրենց ծագումնաբանութիւնը բերած են պիտութեան Բարձրադոյն Ուսմանց վարժարանին մէջ:

Ըստ Բարձր. Ուսումն. Դպրոցին սկզբունքին, դպրոցին մասնակցողներէն ամէն մէկը պարտաւոր էր որոշ ուսումնասիրութիւն մը կատարել ամէն տարի, զեկուցումներու կամ «թէզ»ի ձեւով:

Այս միջոցով Գ. Մխլյէն պատրաստած է դիտուններու ամբողջ սերունդ մը, տարբեր երկրներէ: Բաւականանք ըսելով որ Օր. Սիրարփի Տէր Ներսէսեանի պէս դիտուն մը աւարտած է Մխլյէի դրսը-րոցը:

Հայկ. ճարտարապետութեան Ատրժէ-դուվսկիի մասուցած ծառայութիւնը չատ աւելի փայլուն է, ուշագրաւ եւ մեծ-ծաւալ: Սակայն Մխլյէի կատարած ծառայութիւնը, թէեւ աւելի փոքրածաւալ, նոյնքան, եթէ ոչ աւելի, խոր է իր հեռաւոր հետեւանքներով: Ատրժիդուվսկիի համարձակ գաղափարներէն շատերը այսօր՝ դժբախտաբար հերքուած են ի վնաս հայագիտութեան, ճիշդ այն պատճառով որ Ատրժիդուվսկին չէր կրցած օգտագործել բաւականաչափ համեմատական նիւթեր, կամ սխալ էր մեկնաբանած իր բազմադրութեան տակ եղած նիւթերը: Ատրժիդուվսկիի Թորամանեանի եւ ուրիշ դիտուններու բերած փաստերը այժմ պէտք է համեմատութեան դնել հնագիտական նորագոյն տուեալներու հետ: Ահա այստեղ է որ Մխլյէի հաւաքածոն եւ համեմատական մեթոտը հսկայական ծառայութիւն կը մատուցանեն հայագիտութեան:

Մխլյէն, տարիքի պատճառով, երկար ժամանակէ ի վեր աշխատանքէ քաշուած ըլլալով, իր տեղը հրաւիրուած էր Սթրազպուրկի համալսարանի նախկին դասախօս, պրոֆ. Ա. Կրապարը:

Պ. Ա. Կրապարը աշակերտն է յայտնի ռուս բիւզանդագէտ Կոնդակովի եւ այսօր մեծ հեղինակութիւն է հնագիտութեան մէջ: Իր օրով «Օթս էթիւտ»ի հնագիտական բաժինը աննախընթաց ծաւալում ստացաւ եւ վերածուեցաւ հնագիտական ուսումնասիրութիւններու միջազգային կատարեալ կեդրոնի մը: Ամէն տարի, Յունաստանէն, Իտալիայէն, Գերմանիայէն, Աւստրիայէն, Եուկոսլաւիայէն, Պելժիայէն, Սկանտինաւեան երկիրներէն, Միացեալ Նահանգներէն եւն., երիտասարդ մասնագէտներ կուգան կատարելագործուելու Պ. Կրապարի ղեկավարու-թեամբ, եւ պարբերական զեկուցումներ կարդալու:

Վերջին տարիներու ընթացքին վարժարանը լսած է նաեւ բազմաթիւ զեկուցումներ հայկ. արուեստի մասին:

Պ. Կրապար ուշագրութեամբ կը հետեւի հայագիտութեան նուաճումներուն: Հայ հնագիտութեան վերաբերեալ ոչ մէկ փաստ չի վրիպիր իր սուր աչքերէն:

Իր սեփական ուսումնասիրութեանց մէջ միշտ օգտագործած է հայկ. արուեստի տուեալները: Այսպէս՝ պուլկարական յախճապակիներուն նուիրուած ուսումնասիրութեան մէջ ան կը մատնանշէր թէ Հայաստանի մէջ, դեռ 6. դարուն կատարելագործութեան էր հասցուած այդ արուեստը: Պ. Կրապար ցոյց տուաւ նաեւ ուրիշ աշխատութիւններու մէջ, Թորամանեանի դիտական արժանիքը, իրրեւ հայկ. ճարտարապետութեան ուսումնասիրող եւ միւս կողմէ, հայկ. ճարտարապետութեան կարեւորութիւնը ընդհանուր հնագիտական խնդիրները լուծելու համար:

Բիւզանդագիտութեան 6րդ համագումարին Մարին տեղի Պ. Կրապար կը զրէր 1948-ին.— կարելի եղաւ նկատել թէ վերջին ուսումնասիրութիւններու լոյսին տակ, Հայաստանի, կամ աւելի ճիշդ Հայերու, դերը միջնադարեան Մերձաւոր Արեւելքի գեղարուեստական գործունէութեան մէջ կը մեծնայ եւ կը ճշդուի, անոր արձագանգները մենք կը գտնենք Պոլիս, Ս. Սոֆիայի խճանկարներուն մէջ, Պալքանեան երկիրներու մէջ: Կը հաստատուի թէ Հայերը կը միանային Սերպերու հետ եկեղեցիներ չինելու համար Պաղեստին՝ անոնք նմոյշներ կը ճարէին Յակակիրներէն՝ տամիտ Ֆրանսայի ուղղուած, ինչպէս նաեւ ընկերվարական վիէնի կազմին:

Քաղաքացի Շ. կէֆիէ, կարդաց մեր շատ սիրելի քաղաքապետի պատգամը յատկապէս ղրուած Մայիս 28ի տարեդարձին առթիւ: Մեր հայրենակիցները խոր լռութեան մէջ, ուշի ուշով ունկնդրեցին ընթերցումը, որ ողջունուեցաւ ծափերով:

Կարճատեւ դադարէ մը վերջ, սկսաւ դեղարուեստական Բ. բաժինը:

Ցաջող արտասանութիւնները ըրին ընկ. Հ. Զաքարեան եւ Օր. Ա. Ուզունեան: Երդեց իր թաւ ձայնով Նոր Սերունդէն ընկեր Ա. Մազաքեան, եւ որուն յաջորդեց տիկին Ս. Թադէոսեան իր երկու մեղլամաղձիկ քնքոյշ երգերով, «Իմ երգը» եւ «Ես իմ աշխարհի»:

Մեր չնորհալի երգչուհին ջերմ ծափերու մէջ սիրուն ծաղկեփունջ մը ստացաւ կոմիտէին միջոցաւ:

Հաճելի անակնկալ մը եղաւ նմանապէս մեր օրիորդներու հեղաձկուն խմբական՝ բայց եւրոպական պարը, առաջնորդութեամբ, Օր. Սիւզ. Ղէլէեանի: Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ ընկեր Ժ. Դատուրեան, (Փարիզէն): Մեր երիտասարդ ընկերը, նախ Ֆրանսերէն, մեր հիւրերուն եւ ապա հայերէն՝ մեր երիտասարդ սերունդին համար: Կարդը եկած էր օրուան բանախօսին՝ ընկ. Պ. Զապուքճեանի (Փարիզէն):

Մեր յարգելի ընկերը, որ առաջին անգամ կը ներկայանար Վիէնի դպրութին, մի առ մի թուեց այն բոլոր հերոսական դէպքերը որոնք հասցուցին մեզ Մայիս 28ի արշալոյսին: Եւ բացագանչեց. «Ամէն հայ, անխտիր, պէտք է ծանչ այս տարեդարձը: Մայիս 28ի ծնունդ հանրապետութիւնը կը հանդիսանայ մեր փրկութեան լաստը, որուն վրայ ապաստանած պիտի հասնինք, հարկաւ թէ նպաստաւոր հողմով, մեր վերջնական կայանը: «Հայրենակիցներ, չմոռնինք այն մարդուն որ կը կարէ իր նատած ճիւղը»: Եւ յորդորեց ներկաները չարունակել աշխատանքը եւ դիմադրական պայքարը, որովհետեւ «Ի. դարը անակնկալներու եւ յատկապէս անկախութեանց դարն է»: Գալով մեր արդար պահանջներուն, «այո, կը գնահատենք չինարարական ուժէ ձեռնարկ, մեզի թէ, մեր ուզածը ,մեր պահանջքն է որ ամէն ինչ մեր հայրենիքին մէջ ըլլայ հայկական, կ'ուզենք հայրենիք մը՝ անկախ, մշակոյթով, լեզուով՝ հայկական, դրօշակով՝ հայկական եւ ապաստութեամբ՝ հայկական»:

Եւ դառնալով նորահաս սերունդին,— «Տղաք, ձեր կեանքին մէջ բնաւ մի յուսահատիք. մէկ ժան ա'Արք, մէկ Վարդան Մամիկոնեան ,մէկ Նափոլէոն եւ մէկ Արամ Մանուկեան հրաշքներ գործեցին: Մի յուսահատիք, յարատեւութեան չնորհիւ օր մը Մայիս 28ի կրակը եւ մեր պաշտելի եռագոյնը պիտի տանիք մեր հայրենիքը» (Ծանդավառ ծափեր): Նախագահի փակման խօսքերով եւ երգչախումբի «Մեր հայրենիք»ով վերջացաւ հանդէսը որ իր կանոնաւորութեամբ եւ յայտագրի նպատակայարմար բովանդակութեամբ յաւադոյն տպաւորութիւն ձգեց ներկայ հասարակութեան վրայ:

× Նոր Սերունդի ինջոյք – պարահանդէսը տեղի ունեցաւ Հ. Օհանջանեան ա-կումբը, Մայիս 9ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, Վիէնի հայկականները փութացած էին սրահը, դեղեցիկ, հայրենասէրութեան մթնոլորտի մէջ ապրելու քանի մը ժամ:

Հաւաքոյթին բացումը կատարեց ընկ. Ա. Մազաքեան: Տեղի ունեցան խմբերգներ եւ մեներգներ: Նոր Սերունդի պարտականութեանց մասին խօսեցաւ ընկ. Ս. Գալուստեան:

Վասպուրականի հերոսամարտի 39-րդ տարելիցին տեղի Հայր. Միութիւնը, Մայիս 15ին, շաբաթ իրիկուն, կազմակերպած էր ներկայացում մը Սէրքիլը Կաթոլիկի սրահին մէջ: Սիրողներու խումբ մը՝ Տէսինէն, ղեկավարութեամբ Պ. Պօղոս Տէր Պօղոսեանի ,ներկայացուց Արմէն Շիտանեանի «Վանական»ը, թատերգութեան վերածուած՝ եթէ չեմ սխալիր Պ. Վ. Հիւսեանի կողմէ:

Առանց նսեմացնելու թափուած ջանքերը, պէտք է դիտել տալ թէ հանդիսականները կը սպասէին աւելի աշխոյժ եւ բնական խաղարկութեան մը:

Ներկայացման սկզբնաւորութեան Պ. Մ. Տէրտէրեան քանի մը ամփոփ բայց արտութիւններ տուէ կեսոյ, խնդրեց որ ներկաները յանկարծ յարգեն Հերոսամարտին մասնակցողներու յիշատակը:

Ա. Կ. ԲԻՒԶԱՆԴԱՑԻ

ՄԵԾԱՐԱՆՔ Ի ՅԻՇԱՏԱԿ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ ԵՒ Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆԻ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մայիս 23ին տեղի ունեցաւ «Մեծարանքի օրը», նուիրուած Միք. Վարանդեանի եւ Մկր. Փորթուգալեանի յիշատակին, նախաձեռնութեամբ Համազգային ընկերութեան:

Որոշուած ժամուն Ս. Փիէռի դերեզմանատան դրան առջեւ հաւաքուած էր խուռն բազմութիւն մը:

Ժամը 10ին թափօրը կազմուեցաւ, որուն առջեւէն դանդաղ ու երկիւղած կը յառաջանային 15 Արիները, կրելով չորս մեծ եւ թանկարժէք ծաղկեպսակներ:

Առաջին այցելութիւնը տրուեցաւ Մկրտիչ Փորթուգալեանի դամբարանին ուր դետեղուեցան երկու ծաղկեպսակներ: Այս առթիւ արտասանուեցան յաւուր պատշաճի ազօթքներ եւ ճառեր խօսեցան Պ. Պ. Կ. Փօլատեան եւ Թադոյեան:

Ապա թափօրը ուղղուեցաւ դէպի Միք. Վարանդեանի դամբարանը, ուր դետեղուեցան նոյնպէս երկու ծաղկեպսակներ, լսուեցան ազօթքներ եւ երգուեցաւ «Հայր մերը»:

Ցաւուր պատշաճի ազօթքներ եւ եկեղեցական երգերը ունկնդրուեցան երկիւղածօրէն: Պ. Պ. Ե. Մալաքեան եւ Պ. Զամարեան յաջողութեամբ կատարեցին իրենց պարտականութիւնը: Նոյն օրը մեր բոլոր եկեղեցիներուն մէջ հոգեհանդիստ տեղի կ'ունենար հոգելոյս կաթողիկոսին մահուան առթիւ: Եւ տրամադրելի քահանայ չունէինք: Թափօրին մէջն էին Մկրտիչ Փորթուգալեանի երկու աղջիկները, Տիկիններ՝ Թորոսեան եւ Զամարեան: Պ. Պ. Թադոյեան եւ Փօլատեան կարճ դամբանականներով ողեկոչեցին նաեւ Մ. Վարանդեանը:

Ծաղկեպսակներէն երկուքը բերած էր Հ. Ե. Դ. Շրջ. կոմիտէն, մէկը՝ Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը, իսկ միւսը Համազգային ընկերութիւնը:

Նոյն օրը, կէսօրէն վերջ «Սալ Մազը-նոյի» մէջ տեղի ունեցաւ բուն հանդէսը: Համազգայինի կողմէ իր նախագահը՝ Պ. Կ. Փօլատեան կուռ բանախօսութեամբ հանդիսը բացուած յայտարարելով, հրաւիրեց յատկայս յարգել երկու մեծ հայրենասէրներուն յիշատակը: Ապա Օր. Ա. Ակինեան դաշնակի վրայ նուագեց երկու ընտիր կտորներ, Արենոյշներու կողմէ Ալիս Շամլեանը արտասանեց Մ. Փորթուգալեանի դեղեցիկ մէկ բանաստեղծութիւնը, Արիներու եւ Արենոյշներու խումբը երգեց ուրիշ բանաստեղծութիւն մը: Պ. Ֆ. Հրաչեան (Ամէնիա երգչախումբէն) երգեց «Իմ հեռաւոր հայրենիք»ը, իսկ Արենոյշ Ալիս Ցարութիւնեան կարդաց Մ. Վարանդեանի «Հերոս»ները»:

Պ. Տ. Թադոյեան գրաւոր բանախօսութեամբ պատկերացուց Մ. Վարանդեանի կեանքը եւ գործը: Պ. Ս. Զէօրէքճեան, ջութակի վրայ նուագեց երկու եղանակներ, իսկ Վասպուրականի Հայր. Միութեան կողմէ Պ. Վ. Պանոիկեան կարդաց դեղեցիկ ուղերձ մը, որ երախտագիտութեամբ կը յիշէր Մ. Փորթուգալեանի բուռ-թաղաւորութեան լատին մանրանկարիչներուն: Սուբիաձիներէն վերջ եւ Ցոյներու կողքին Հայերը յաճախ արդիւնաբերուելնստական գործին: Պ. Կրապար նաեւ օժանդակութիւն են բերած դեղարմաթիւ տուիներ է ունեցած այս պարագաները հասատաւելու կենդանի փաստերով, որոնք աւելի կարեւոր են եւ լուրջ, քան Ատրժիդուվսկիի պսպղուն բայց մակերեսային եւ փոփոխական ընդհանուր տեսակէտները:

Գալով մանրանկարչութեան, Պ. Կրապար միջազգային հեղինակութիւն է այս մասնաճիւղին մէջ եւս: Մանրանկարչու-թեան նուիրուած իր բազմաթիւ աշխատութիւններէն յիշենք միայն վերջինը — բիւզանդական արուեստը ներկայացնող հոյակապ աշխատութիւնը, զունաւոր պատկերներով, որ լոյս տեսաւ 1953ին, (La Peinture byzantine).

Հայկ. մանրանկարչութեան նուիրուած դասախօսութիւնը կարեւոր երեւոյթ մըն է հայագիտութեան համար եւ անչուշտ պիտի դրաւէ հայ հասարակութեան ուշադրութիւնը:

Ա. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

★

Վիէն, (Յառաջ).— Մայիսեան սքանչելի օդով մը, այս կիրակի ժողովրդավարական Հանրապետութեան 36րդ տարեդարձը: Հայրենակիցներ, քաղաքիս ամէն անկիւններէն եկած էին քաղաքապետական ընդարձակ թատրոնը, Հանրապետութեան հռչակումի խանդավառ յուշերով: Ինչպէս ամէն տարի, այս անգամ ալ, Վիէնի ընկերվարական կազմէն բազեկամներ, առաջնորդութեամբ քաղաքապետի օգնական ընկ. Շարլ կէֆիէի ներկայ էին այս մեծ տօնակատարութեան: Իսկ հանդիսի պատուոյ նախագահութիւնը սիրայօժար ստանձնած էր մեր քաղաքապետը՝ Լ. Հիւսէլ:

Ժամը 4ին, «Մարսէյեզ»ի եւ «Բամբ փորոտան»ի երգեցողութենէն վերջ օրուան նախագահը՝ Պ. Կ. Տէքմոյեան հանդիսին բացումը կատարեց պատմական հակիրճ տեսութեամբ մը:

Ապա գործադրուեցաւ կոկիկ, այլ ճաշակով կազմուած յայտագիրը:

Իրրեւ նախարան, փոքրիկն Տօլմաճեան ձեռքին մէջ սեղմած եւ բարձր բռնած պզտիկ դրօշ մը վեղեցիկ արտասանութիւն մը ըրաւ ի փառս հայկ. եռագոյնին: Ցետոյ կարգացուեցան երկու ուղերձներ, մին Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութեան կողմէ (Մկր. Մարգարեան), միւսը՝ Վասպուրականի Հայր. Միութեան կողմէ (Մ. Տէրտէրեան): Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը կը մասնակցէր Ս. Կապուտիկեանի «Ծօսք իմ որդուն» հոգեչունչ տողերով, զոր արտասանեց Հերմինէ Զիլինկիրեան:

Արտասանութիւնները, ինչպէս նաեւ ուղերձները ողջունուեցան ծափերով: Վիէնի երգչախումբը, դեկավարութեամբ Լեւոնեան վրդ.ի երգեց, ինչպէս երգած էր արդէն բացման երկու ազգային քայլերգները, «Ճիշտ եմ ես», «Հոյ նա-դանըմ», «Շուշան», եւ ապր. Ալէմշահի «Իմ հեռաւոր հայրենիքը» որուն վերջաւորութեան սրահը թնդաց ծափերով:

Երգչախումբին անդամներէն ոմանց բացակայութիւնը ոչ միայն անբացատրելի, այլ եւ աններելի էր ...: Այս մասին, արդէն ինքը՝ դեկավար վարդապետը իր արդար վրդովմունքը յայտնեց բեմէն:

Կապ. Մաչի մասնաճիւղի մասնակցութիւնը բերաւ Տիկին Ովս. Էօքսիւզեան բովանդակալից ուղերձով մը որուն յաջորդեց փոքրիկն Օտէթ Մաղաքեանի զգայուն արտասանութիւնը:

Ցետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ Վիէնի քն-կերվ. մասնաճիւղին եւ քաղաքապետ Լ. Հիւսէլի ներկայացուցիչը՝ քաղաքացի Շ. Կէֆիէ: Մեր յարգելի հիւրը, զգալապէս յուզուած, նախ իր չնորհակալութիւնը յայտնեց կազմակերպիչ յանձնախումբին եղած հրաւէրին համար, եւ ապա այն ազնիւ խօսքերուն համար որոնք արտասանուեցան երախտագիտական զգացումներով ամէնէն առաջ ասպնջական եւ ազատ-

Եանի կատարած գործը Վասպուրականի մէջ: Օր. Ակինեան կրկին բեմ գալով ներկայացուց Մաչատրեանի «Գայիանէ»ն:

Կարգացուեցաւ Պ. Ցովհ. Թէրլէմէզեանի նամակը, որով դեղեցկօրէն կը պատկերացնէր Մ. Փորթուգալեանը իր բնաւ անոր աշակերտը եւ չնորհակալութիւն կը յայտնէր «Համազգային»ին, «Մեծարանքի օր»ը կազմակերպելուն համար:

Կարգացուեցաւ նաեւ Պ. Վ. Փորթուգալեանի նամակը որ կը յայտնէր թէ՝ «Անակնկալ անհանգստութեան մը պատճառով պիտի չկրնամ մասնակցիլ ձեր կազմակերպուած հանդէսին» եւ կը վերջացնէր հետեւեալ տողերով.— «Մտքով եւ հոգիով ձեզի հետ եւ ձեր մէջ պիտի ըլլամ յառաջիկայ կիրակի: Թող այս տողերը թարգմանը ըլլան այն չնորհակալական զգացումներուն, զորս մտադրած էի բերանացի յայտնել իմ եւ մեր ամբողջ ընտանիքին կողմէ»:

Հանդէսին փակման խօսքը տրուեցաւ Մ. Փորթուգալեանի փեսին՝ Պ. Պ. Զամարեանին, որ յուզիչ դրուագներ նեղ-կայացուց ողբացեալին կեանքէն: Հանդէսը փակուեցաւ խոր տպաւորութիւն ձգելով բազմութեան վրայ որ բերնէ բերան լեցուցած էր սրահը:

ԹՂԹԱԿԻՑ

էին օդաչուներու եւ նպատիներու միջեւ, բուն զօրքին ժամանումէն առաջ :

Հանրապետութեան նախագահը, Պ. Ռընէ Քոթի, ճառ մը խօսելով էրմանվիլի մէջ, պարզեց կատարուած զոհողութեան յանդգնութիւնը եւ յայտարարեց .

— Ցունիս 6էն 11, մղելու համար ճակատամարտ մը որուն ելքը անոտոյպ մըն պահ մը, հարկ եղաւ որ Դաշնակից – ները 326·547 զինուոր, 54·186 զրահա – պատ մեքենաներ եւ զէնքեր փոխադրեն, ինչպէս եւ 104·428 թոն զինամթերք : Եւ բոլոր գործողութիւնները կատարուեցան բացարձակ գաղտնապահութեամբ : Նոր – մանոիոյ ճակատամարտը զարճաւ Ֆրան – սայի ճակատամարտ : Ազատագրութեան չունէը փչեց ամբողջ երկրին մէջ։ Եւ չատ չանցած նորմանտական ծովափը հպար – տութիւնն ունեցաւ ողջունելու զօր· տը Կոլը, իր փարիզ մուտքէն քանի մը չա – բաթ առաջ :

Ազարողութեանց նախկայ էր նաեւ Պել - ժիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Սփաք, որ ճառ մը խօսելով բաւ .

— Ատլանտեան միացեալ ճակատ մըն էր որ յաղթեց նացի Գերմանիոյ : Աչխար – համարտը պիտի պայթէ՞ր եթէ առևան –, տեան ուժերը ժամանակին միացած ըլլա – յին : Ապահովաբար ոչ : Գիտնանք այ – սուհետեւ խմաստուն ըլլալ, հերոսական ըլլալէ առաջ » :

ՆԱՆՐԱԿՇԻՒ ԴԱՏ ՄԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Եգիպտոսի պինուորական տեսանին ընդհ. դատախազը մահապատիժ պահան – ջեց 16 սպաներու դէմ ատելու համար, այն ամբաստանութեամբ թէ դաւ մը սար – քած էր, կառավարութիւնը տապալելու համար : Ամբաստանեալները մաս կը կազ – մեն 300 «ազատ սպաներու» վաչին, որ երկու տարի առաջ խորտակեց Ֆարուք թագաւորին իչխանութիւնը : Գլխաւոր ամբաստանեալն է հեծելազօրքի սպայ մը, Ահմէտ Ալի Ալ Մասրի, որուն դէմ երկու մեղադրանքներ կան·— 1· Ըմբոստութիւն սեմանել զինեալ ուժերուն մէջ·— 2· Մահափորձ վարչապետ կամալ Նասըրի դէմ : Դաւին յայտնութեան վրայ, կառա – վարութիւնը Ապրիլ 27ին ձերբակալած էր 40 սպաներ եւ քանի քաղաքացիներ : Կի – րակի օր, դատավարութիւնը տեւեց եօ – թը ժամ : Ատեանը որոչեց իր վճիռը ար – ձակել բոլոր ամբաստանեալները դատելէ վերջ : Նախապէս դատաւորները հիւան – դանոց երթալով, լսած էին տեղակալ Ապ – տէլ Հալիմը, որ վկայեց թէ հարիւրա – պետ Ալ Մասրի յարճակում պիտի դոր – ձէր ապրիլ 28ին, խորհրդարանական կեանք հաստատելու համար մէկ շար – թէն : Յետոյ բսաւ թէ նախորդ խնամա – կալը, Բաչիա Մոհաննա, որ բանտար – կուած է, պատերազմական նախարար պիտի ըլլար նոր դահլիճին մէջ :

Ամբաստանեալ Ալ Մասրի պաշտպան փաստաբանը դիտութիւն խնդրեց 25 տա – րեկան հարիւրապետին համար, կոչ մը ուղղելով վարչապետ Նասըրի : Այս առ – թիւ բսաւ թէ ամբաստանեալը զօրամասի մը հրամանատարն էր երկու տարի առաջ, Ցուլիս 23ին, եւ դրաւելով Գահիրէի ան – թելի կայանը, դիւրացուց վարչապետ Նասըրի եւ իր յեղափոխական խորհուր – դին յայտարարութեան հաղորդումը : «Վճռական էր իր դերը 1952ի յեղափո – խութեան մէջ, եւ միայն այս պարագան դինքը արժանի կը դարձնէ զիտութեան եւ նեցման » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ չարագործութեան մրցումին մէջ առաջին հանդիսացած է փոքրիկն Ա – լէն Դերճակեան (Պուչ տիւ Ռոն), չահե – լով ձրի ճամբորդութիւն մը, ինչպէս հա – ղորդեց անթելը, երկուչաբթի օր :

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ կուսակցութեան 13րդ համագումարը վերջացաւ երկուչաբթի, տեւելով հինգ օր : Փակման ճառը խօսե – ցաւ Պ. Մորիս Թորէզ : Բոլոր զեկուցում – ները կը հաստատեն թէ պակասած է ան – դամներու թիւը եւ թէ կուսակցութիւնը հետզհետէ կը ծերանայ : Անդամներէն մի – այն 11 առ հարիւրը 25էն վար են, 29 առ հարիւրը յիսունէն վեր : Որոչուեցաւ ընդ – հանուր արչաւ մը կատարել, նոր եւ երի – տասարդ անդամներ ճարելու համար : Ընդհ. քարտուղարներէն Սերվէն բսաւ թէ կուսակցութիւնը 506·000 անդամատեսար բաժնած է այս տարի, մինչդեռ 800·000 անդամ կը հաշուէր նախորդ համագումա – րին :

ՓԱՐԻԶԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ փակուեցաւ Բչ· օր, տեւելով 17 օր : Այցելուներու թիւը կը հաշուեն 3·500·000, ինչ որ մր – ցանիչ մը կը կազմէ :

ՄԱՑԻՍ 28–Ը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս,

Հովանաւորութեամբ քաղաքապետ՝

M. GASTON DEFFERRE-ի

56, Rue d'Alger, Théâtre VERDI

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Շրջ· կո – միտէի :

Կը նախագահէ ընկ· Ց· ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկերը ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ եւ Պ. Կ. ՓՈՂԱՏԵԱՆ եւ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐ :

Մուտքը ազատ է :

Ամրոզիոյ մէջ

Ցունիս 13ին, Սալ կալ – ման, այս կիրակի, ժամը 15·30էն մին – չեւ գիշեր :

Հովանաւորութեամբ

Mr. MAZURIER-ի

Maire et Conseiller Général

Կը նախագահէ ընկերը Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսի ընկերը Ն· ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները յայտրդով :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Զորեքչաբթի ժամը 21ին, Ֆրանս· Համալսարանի Ամֆիթեատրոնին մէջ (40, Ալէ Լէոն Կամպէքթա) :

ՄԻԱՅԻՆ ԱՐԵԻԼՔԻ ՀԱՑՈՒԹԵՆԷՆ Ի – ՐԵՆՑ ԿՐԱՕ ԽԱՆԴԱՎԱՌ ՏՊԱՒՈՐՈՒ – ԹԻՒՆՆԵՐԸ պիտի ներկայացնեն՝

ՏԷր եւ Տիկին ԺԱՆ ՊԱՒԼԱՐ (Ֆրանսե – րէն), Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ (Հայերէն) :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

Մուտքը ազատ է :

Ի ՊԱՏԻՒ Պ. Ա· ՎԱՉԵԱՆՑԻ

Ֆրանսահայ լսարանին նախաձեռնու – թեամբ յարգանքի երեկոյ մը սարքուած է ի պատիւ Պ. Աստուածատուր Վաչ – եանցի, իր 90ամեակին առթիւ :

Այս Շաբաթ օր, երեկոյեան ժա – մը 8ին, հացկերոյթ մը տեղի պիտի ունե – նայ Մէգօն տէ Ժուռնալիստի սրահին մէջ : 35 Ռիւ տիւ Լուվր :

Ճաշարժին 600 Ֆրանք :

Կը հրաւիրուին ծերունազարդ ազգային գործիչին բարեկամներն ու համակիրները :

Կանխաւ արձանագրուիլ Պ. Գ. Ադամ – եանի մօտ, Թրինիթէ 57–74 :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ·— Հ· Ց· Դ· Նոր Սե – րունդի Առնուվիլի «Կառավարիչ» խումբը չնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Է· Երանեանէ հազար Ֆրանք, Սիրանոյշ Յանդատեանի եւ Բիւզանդ Սէմէրճեանի նշանախօսութեան առթիւ :

COMITE DU PRIX BREMOND

Հերթական դասախօսութիւնը, այս Հինգչաբթի ժամը 21ին՝

Salle Debussy (Pleyel)

252, Fg. Saint-Honoré

Կը խօսի Փոլէժ տը Ֆրանսի փրոֆ·

Պ· ԿՐԱՊԱՌ

«Հայկ· մանրանկարչութիւնը »

Գունաւոր լուսապատկերներով :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար : Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, ո – րոնք կը փափաքին աղջային այս դպրա – ւոր հաստատութեան մէջ ապահովել ի – րենց զաւակներուն տոհմային եւ Ֆրան – սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար :

Դիմումները կ'ընդունուին ամէն օր՝

Direction Collège Arménien

26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)

Tél. : OBS. 18-28

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Իսիի եկեղեցիի չի – նութեան յանձնախումբին կողմէ :

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հայոց Ե – կեղեցիի վարչութեան :

Այս շաբաթ, ժամը 16ին, Իսիի բաղաքապետարանի սրահին մէջ : 25 Ա – վրնիւ Վիքթոր Քրէսօն :

Կը ներկայացուի Գրիգոր Վահանի

ԲԱՐԵՐԱՐ ՄԸ

Հայկական կեանքէ կատակերգութիւն, մէկ արար :

Մասնակցութեամբ Ա· ԳՄԲԻԹԵԱՆԻ,

Անմահն Մոլիէրի «Ակամայ Բժիչկ»էն հայկական կեանքի վերածուած

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏԸ

Քրքջալիր զաւեչտ, երեք արար եւ չորս պատկեր : Մասնակցութեամբ Ֆ· Կ· Խաչի պարախումբին

Ղեկավարութիւն՝ Օր· Ալիս Գավէգեան

Երաժչտութիւն՝ Պ·Բենօ Է. Եդ·Գավէգեան

Մասնակցութեամբ՝ Ա· Գմբէթեան, Օր· Իրմա Պէրպէրեան, փագ Սթէֆանօ, Գ· Վահան, Ն· Մարգարեան, Ն· Պշտէկեան, Յ· Ստեփանեան, Օր· Նոյեմի Ա – ղասեան, Մ· Նուրհան :

Հաղորդակց· միջոց·— Մէթրօ Մէրլի տի – սի, օթօպիւս 123, 190 :

Վարադոյրը կը բացուի ժամը չորս 16– ին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

Տոմսակներու գիները են 300 եւ 200 Ֆր :

Ստանալու համար դիմել՝ եկեղեցիի չինութեան յանձնախումբի անդամնե – րուն, ինչպէս նաեւ Իսի լէ Մուլինոյի հայ սրճարանատէրներուն :

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԴԵՐԱՍՏԱՆՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ, ԹԱՏՐՈՆ, ԽՐԱԽՃԱՆՔ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԲՈԼՈՐ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒՆ

Ցուլիս 14ի Զորեքշաբթի ամբողջ օրը առաւօտէն մինչեւ երեկոյեան ժամը 10 Սեւրի Մուրատեան վարժարանի պարտէզներուն եւ սրահին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յայտրդաբար :

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՑՈՒԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄՏԱՏՈՒԹԵՆԷՆ

Éts. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e

52, Rue de Chalon, PARIS 12e

4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL

10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՊԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ :

Օր· ՎԻՒԹՈՐԻԱ ՄԱՆՏԻԿԵԱՆ

(Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդէն)

ՓԻԼԻՊ ԶԱՐՒՃԵԱՆ

Ամուսնացած

Կնքահայրութեամբ Տէր եւ Տիկին Մը – բապեանի եւ Սինանեանի :

Առնուվիլ, Ցունիս 6 Փարիզ

★

Օր· ԱՐՈՒՍԵԱԿ ԶԻԳՈՒՆԼԵԱՆ

Պ· ԳՐԻԳՈՐ ՊԱԶԱՐԵԱՆ

Ամուսնացած

6 Ցունիս, 1954 *Սան Փաւլօ*

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Եգիպտացի կամ – ատէ ԲԱՅԱՌԻԿ ժողովը այս շաբաթ իրի – կուն ժամը 8·30ին, Սօսիէթէ Սավանթի մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց· Դ· Շրջ· Կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները – ները այս երկուչաբթի, ժամը 20·30ին, Ա.Հարոնեան Ակումբը : Պիտի զեկուցանէ ընկերը ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ : Նիւթը՝ «Քա – ղաքական կացութիւնը եւ մեր դիրքը» :

ՇԱՒԻԼ·— Հ· Ց· Դ· «Արշութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Շատ կարե – ւոր օրակարգ :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ·— Հ· Ց· Դ· «Ա.ր – ծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՀԱՑ ԲԺՇԿ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ հերթական դասախօսութիւնը այս հինգչաբթի, ժամը 21ին, Ազգ· Տան մէջ : Դասախօս՝ Բժ· Ն· ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ : Նիւթը՝ Իփնոզ : Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Այս Զորեքչաբթի երեկոյ Ֆռանչ սրճա – րանին վերնայարկը կը չարունակուի կարծիքներու փոխանակութիւ՛ը այն չա – հեկան հարցին, զոր յարոյց Տիկին Տօքթ· Ա· ՊՕՂՈՍԵԱՆ, «Ազգապահպանումը ա – մուսնութեան միջոցով» :

Այս մասին պիտի յայտնուին որոչ ա – ռաջարկներ : Մուտքը ազատ է :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ·— Այրի Տիկին Արմենուհի Ղա – զարեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ղա – զար Ղազարեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Լիոնի Հայոց եկեղեցին, 60 ռիւ Լուի Պը – լան, իրենց աղջկան եւ քրոջ Ա.ՋԱՏՈՒՀԻ ՊԱՂԵՄԵԱՆԻ (ՆՇեալ Ղազարեան) մահուան 18րդ տարելիցին առթիւ, ինչպէս նա – եւ իր եղբօրը Տէր Երեմիա Ա· քհնյ· Մկր – ճանեանի մահուան 7րդ տարելիցին առ – թիւ : Կը խնդրուի իրենց յիչատակը յար – դոյներէն ներկայ դառնալ :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց· Դ· Սէն Ժէռոմի «Հայաստան» ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերներ Ս· եւ Գ· Աւետեանի իրենց մօր, Այրի Տի – կին Վիքթորիա Աւետեանի մահուան առ – թիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի երկու հա – զար Ֆր· կը նուիրէ Հ· Ց· Դ· Փարիզի Տան Ֆոնտին :

OCÉANIA

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

կը կազմակերպեմ հաւաքական ճամ – բորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուր – քիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին : ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԳԱՑԵՐՈՎ

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստա – նալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝

OCEANIA

4, Rue de Castellane

PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Պ· ՀԱՑԱԳՈՐԾԵԱՆԻ եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ Օսէանիայի միջոցով

38, Rue de la République, Marseille

tél. Colbert : 53-13

Տեղեր եւ ձեւակերպութիւններ Հա – րաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա – ներու համար եւ ամէն ուղղութեամբ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e

C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 10 ՅՈՒՆԻՍ ★ JEUDI 10 JUIN 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7390 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2801

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ

●

Վաստակաւոր մը, բառին բովանդակ իմաստով :

Տեսակ մը զինուորեալ, որ կը հաւատար – տար իրեն տահմանուած դերին, պատա – նուէրնէն մինչեւ խոր ծերութիւն :

Եւ կ'ուզէր տակաւին գործել, հակա – ռակ իր ութսնապատ վիճակին :

Շատախ կը հանդիպէինք փողոցը : Նկուն եւ երեքուն , գիստախու դէմ – քով, ձեռքերը ետին :

Ո՞ւր կ'երթար, այսպէս մտածելու :

Ամէն ուր որ հայկական հանդէս մը , դասախօսութիւն մը կամ ոտնակատարու – թիւն մը կար :

Երբեմն խմբագրատուն կը հանդիպէր , ատուգելու համար իր կատարելիք դասա – խօսութեան օրն ու ժամը :

Հասած էր այն տարիքին ուր մարդկա – յին բոլոր ուժերը տեղի կուտան հետզհե – տէ , բեղուն անցեալի մը ատուերին վե – րածելով ներկան :

Իր արդար իրաւունքն էր սենեակ մը Հանդատեան Տան մէջ :

Ինք չինուեցաւ այդ հանդիստը : Եւ կը պատահէր որ տպարան ալ հանդիպէի , հա – յերէն կամ ֆրանսերէն յօդուածի մը փոր – ձը կարդալու համար :

Եւ ահաւասիկ դժբախտ , կսկծալի ար – կած մը , իբրեւ հետեւանք իր թարթա – փուն կացութեան :

Շատ աւելի տխուր է այս եղերական վախճանը , քան եթէ յանկարծամահ ըլ – լար , կքած՝ տարիքի եւ ոտատպանքի ծանրութեան տակ :

Պաշտամունք ունէր հայկական մշակոյ – թին հանդէպ , եւ դարձաւ մարմնացեալ ուշութիւն , ծառայելու համար անոր զարգացման :

Առաջին օրէն իսկ , դեռ դպրոցական , երբ կը խաչատր «Աբշալոյսի Ձայներ»ով եւ «Թուղթի փառք»երով , իր դէմքերու արժանիքն եղաւ անխոնջ պրպտումը :

Ոչ միայն կ'արտադրէր , ներկայ կամ բացակայ Դէմքերու կեանքն ու գործը կ'ուսումնասիրէր քննական վերլուծում – ներով , այլ եւ նիւթեր կը հաւաքէր օտար անդաստաններէ եւ հայրենի պահեստի դանճարանէն :

Իր անխոնջ պրպտումներուն կը պար – ւնէք չարք մը թանկագին յայտնութիւն – ներ՝ սկսելով Նահապետ Քուչակի Դիւա – նէն եւ ուրիշ դիւտերէ :

Ո՛ւր որ կը հանդիպէր , Վենետիկ , Վի – էննա , Թիֆլիս , Էջմիածին , Երուսաղէմ , Կիլիկիա , կը մաղէր Մատենադարաննե – րու , թանգարաններու դեղնած թուղթերն ու փոշիները , լոյս աշխարհ հանելով այ – լազան գոհարներ :

Իր միւս արժանիքն եղաւ օտարին ծա – նօթացնել Հայկական մշակոյթին փառ – քերը :

Իրմէ առաջ եւ իրմէ ետք , ոչ մէկը այն – քան զուրգուրանքով փարած էր այս աշ – խատանքին , — թարգմանել , վերլուծել , տարածել :

Միայն Ֆրանսերէն «Վարդանիք Հա – յասան»ին փառապսակ մը պիտի կապ – մէր ուրէ մէկուն համար , իր հինգ հա – տորներով :

Դեռ չենք հաշուեր իր ցիրուցան ու – սումնասիրութիւնները փարիզեան առաջ – նակարգ հանդէսներու մէջ , հայկական մատենագրութեան եւ ականաւոր դէմքե – րու մասին (Նարեկացի եւն.) :

Կարելի է վերապահումներ ունենալ իր գրական տեսութեանց մասին , մանաւանդ առաջին Մեծ Պատերազմէն առդին :

Բայց , ապերախտութիւն պիտի ըլլար թերագնահատել իր փարթամ վաստակը , հակառակ չափազանց շեշտուած «ես»ի մը :

Այլապէս շահեկան դէմք մը կը կազմէ իր ազգային – քաղաքական գործունէու – թիւնը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՋՈՒՐԵՐԸ ՆՈՐԷՆ ՊՂՏՈՐԵՑԱՆ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

★

ՄՈԼՈԹՈՎ ԲՈՒՌՆ ՃԱՌ ՄԸ ԿԸ ԽՕՍԻ

Մինչ լաւատեսները կը կարծէին թէ ելք մը պիտի գտնուի , վերադարձը կնքելու համար Հնդկաչինի մէջ , մթնոլորտը նո – րէն թանձրացաւ , իբրեւ հետեւանք Մոլո – թովի ճառին , ինչպէս կը հաղորդեն Ժե – նեւէն :

Ի . Միութեան արտաքին նախարարը 23 էջերէ բաղկացեալ ճառ մը կարդաց , որ կը համարուի «անարգական եւ ժխտա – կան» : Նախ պահանջից ճանչնալ Քամպո – ճի եւ Լաոսի ազատագրական պայքարը : Պնդեց թէ այդ երկու պետութեանց կէսը կը գտնուին բնիկ ազատագրական ուժե – րու տիրապետութեան տակ : Ցետոյ պա – հանջեց ընդհ . ընտրութիւններ կատարել Հնդկաչինի երեք պետութեանց մէջ : Ա. – րեւմտեան պետութիւնները միշտ կը մեր – ժեն այս տեսակէտը , դիտել տալով թէ Լաոսի եւ Քամպոճի մէջ գործող զինուոր – ները բնիկ «ազատագրական ուժեր» չեն , այլ կարմիր արշաւանքի վաշտեր են , զրկուած Չո Շի Մինի կողմէ : Այդ երկ – նակներուն կարծիքով Լաոսը եւ Քամ – պոճը զուտներ են տահմանակից Սիամի վրայ յարձակելու համար : Ֆրանսա , Մեծն Բրիտանիա եւ Մ . Նահանգները ցարդ միացեալ դիրք մը բռնած են այս հարցին մէջ :

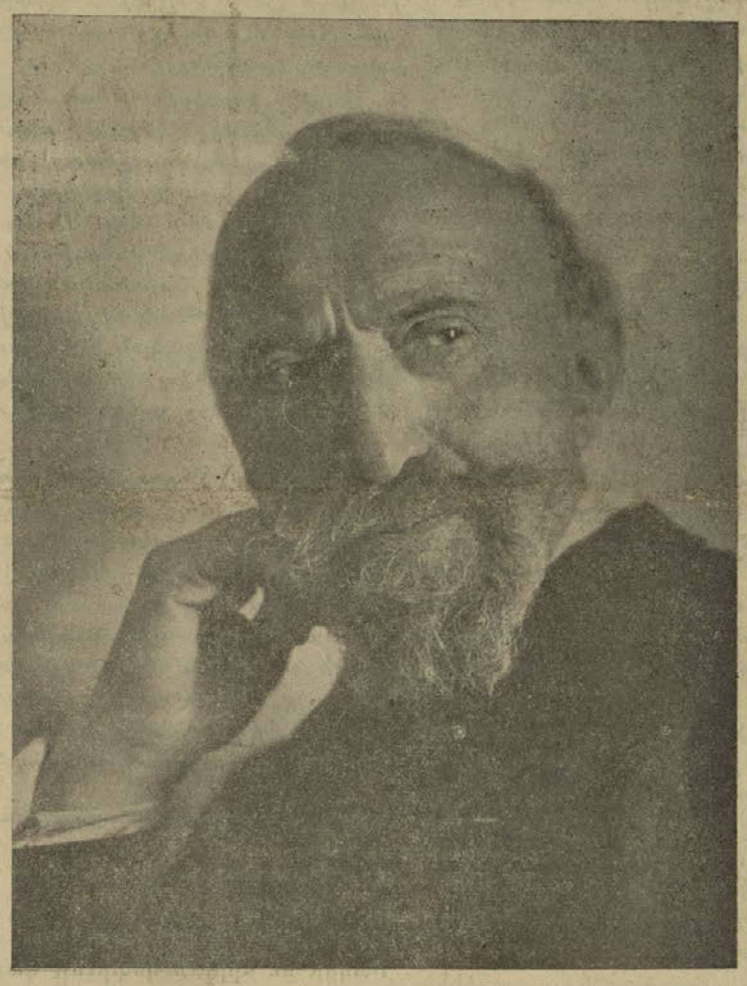
Ցետոյ , Մոլոթով պահանջից որ Ժընե – ւի խորհրդաժողովը Հնդկաչինի պետու – րական իշխանութիւններուն հետ միաժամանակ նկատի առնէ քաղաքական հարցերը : Ե – րեւութապէս անմեղ այս առաջարկը ոգ – մամասղ մը կը համարուի , անմիջական զինադադար մը խափանելու համար : Մի – ջանկեալ Մոլոթով յայտարարեց թէ Ֆրանսա հարիւր հազար մեռեալ եւ վի – րաւոր ունեցած է Հնդկաչինի մէջ եւ թէ «կորուստները դեռ կ'աւելնան » : Ցետոյ բացագանչեց .— « Ո՞վ կրնայ ժխտել թէ Տիէն Պիէնի պաշտպանութիւնը գլխաւո – րապար կատարուեցաւ ոչ թէ Ֆրանսական եւ տեղական ուժերով , այլ հոն հաւաք – ուած ամէն տեսակ օտարականներով : Տիէն Պիէնի զօրքին մէջ ջախջախիչ մե – ծամասնութիւն կը կազմէին այնպիսի անձեր որոնք որեւէ կապ չունէին Ֆրան – սայի կամ Վիէթնամի հետ :

ԺՈՐԺ ՊԻՏՕ ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ

Պ . Մոլոթովի ճառին պատասխանեց Ֆրանսայի արտաքին նախարարը , յու – սախարութիւն յայտնելով : Եւ նորէն պն – դեց որ ամէն բանէ առաջ քննուի դիմա – դարձի խնդիրը : Բացատրեց թէ պատե – րազմին միջազգային հանդամանք չտալու միակ միջոցն է դադրեցնել կրակը : Ապա իր դառնութիւնը յայտնելով Մոլոթովի մեղադրանքներուն համար , բաւ .—«Ֆը – րանսական պատուիրակութիւնը չուզեր բանավէճի բռնուիլ . բայց կը ցաւի որ ե – թէ չբաթի վերջը խորհրդաժողովին նա – խագահներէն մէկը պատեհ կամ անխու – սափելի դատ է այսքան կազմնակցական լեզու մը գործածել : Ինչ որ կ'ըսէ Պ . Մո – լոթով մեծ մասով սուտ է եւ անընդունե – լի եւ կրկնութիւնը համայնավար մամու – լի հրատարակութեանց : Ստիպուած եմ դիտել տալ մանաւանդ թէ ինչ որ լսեցինք Տիէն Պիէնի մասին չի համա – պատասխաներ վայելուչ արտայայտու – թեան մը » :

Պիտոյէն վերջ խօսք առաւ Վիէթմինի ներկայացուցիչը , նոյն յարձակողական լեզուն գործածելով Ֆրանսայի հանդէպ : Խօսեցաւ նաեւ Անգլիոյ արտաքին նախա – րարը , Պ . Իդըն , յատկապէս դիրք բռնե – լով Լաոսի եւ Քամպոճի խնդիրներուն մէջ : Ամէնէն վերջը խօսեցաւ Մ . Նա – հանդներու ներկայացուցիչը , պաշտպա – նելով Ֆրանսայի տեսակէտը : Նիստը չաս երկար տեւած ըլլալով , յետաձգուեցաւ յաջորդ օրուան :

ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ ԶՈՀ ԳՆԱՑ ԱՐԿԱԾՒ ՄԸ

Որբին ցաւով կ'իմանանք թէ Արշակ Չօ – պանեան ինքնաշարժի արկածի մը զոհ գացած է երեքշաբթի օր , ժամը 2·30ին :

Որքան կրցանք ատուգել , ծերունի գր – քադէտը նոյն առտուն Բարեգործականի դրասենեակը կը հանդիպի , եւ հոն չգտ – նելով տնօրէնը , կ'անցնի Փուասոնիէռի կողմը , թերեւս վարչութեան անդամնե – րէն մին գտնելու համար : Ճամբան բախ – սի մը պետին կը տապալէ զինքը : Չօպան – եան ծանրապէս կը վիրաւորուի գլուխէն եւ կը մեռնի ճամբան , երբ Օթէլ Տիէօ հիւանդանոցը կը փոխադրուէր շարժուն հիւանդապահով մը (ամպուլանս) :

Իրիկուան դէմ , «Ցառաջ»ի հեռախօսը անընդհատ կը բանէր : Հիւանդանոցի վարչութենէն կը պահանջէին մէկը ղրկել որպէսզի քննութիւն կատարուի : Երկու բարեկամներ , Պ . Պ . Նուպար Ցովհան – նէսեան եւ Հայկ Ազարկհան յանձն առին հիւանդանոց երթալ : Դիշերը մինչեւ ուշ առեն յանձնուած չէր արկածահար գրա – գէտին մարմինը : Պ . Ն . Ցովհաննէսեան միեւնոյն առեն Չօպանեանի բնակարանը գացած էր , անհրաժեշտ կարգադրու – թիւններն ընելու համար :

«Ֆիկարօ» երէկ հաղորդած էր մահա – ցու արկածը :

Ա . Չօպանեան ծնած է 1872 Յուլիս 15–ին , Պոլիս (Պէշիքթաշ) : Հայրը , Ցով – հաննէս , ճարտար ոսկերիչ մըն էր Ակնայ Հովունանց հին գերդաստանէն որ ծնունդ տուած է անուանի ամիրաներու եւ մտա – ւորականներու : Իր նախնական կրթու – թիւնը ստացած է Պէշիքթաշի ազգային վարժարանին մէջ , ուր իր ուսուցիչները եղած են՝ Եղիազար Մուրատեան եւ մա – նաւանդ թատերագիր Սրապիոն Թղլեան , որ մասնաւոր ուշադրութեամբ կը հետե – ւէր իր գրական փորձերուն : Կանուխէն դպրոցին մէջ կարզացած էր հայ եւ օտար բանաստեղծներ եւ անոնց ազդեցութեան տակ կը գրէր քերթուածներ եւ փրանսե – րէնէ թարգմանութիւններ կը կատարէր : 1887ին մտաւ Ղալաթիոյ Ազգ . կեդր . վարժարանը՝ որ հիմնուած էր մէկ տարի առաջ : Տնօրէնը , Մինաս Չերազ մտնա – ւորապէս կը քաջալերէր զինք , տեսած ըլ – լալով իր բանաստեղծութիւնները : Այդ շրջանին «Արեւելք»ի մէջ կատարեց թարգմանութիւններ Ֆրանսայի ակնա – ւոր գրագէտներէ եւ հրատարակեց կարգ – մը նորավէպեր որոնք ուշադրութիւն գը – րաւեցին :

Կեդրոնականի շրջանը աւարտելէ ետք , Չօպանեան հետզհետէ զարգանալով երե – ւան բերաւ նաեւ քննադատական տաղանդ մը : Այդ միջոցին Ցովհաննէս Շահնազար եւ Աբփիար Աբփիարեան կը հիմնէին « Հայրենիք» օրաթերթը որ այնքան փայ – լուն դեր կատարեց համախմբելով ժա – մանակին ազատամիտ եւ տաղանդաւոր դէմքերը : Չօպանեան գործաւ մնայուն աշխատակիցը այդ օրաթերթին , ինչպէս եւ «Արեւելք»ի եւ «Մասիս» հանդէսին զոր կը հրատարակէին Չօհրապ եւ Հրանտ Ասատուր : Միեւնոյն առեն հայերէնի եւ գրականութեան դասեր կուտար Կեդրո – նականի նախակրթարանին եւ ուրիշ տղո – ղոցներու մէջ : Իր առաջին գիրքը լոյս տեսաւ 1891ին , «Աբշալոյսի ձայներ » : Ցետոյ 1893ին թարգմանեց թատերախաղ մը Ալֆոնս Տօտէի մէկ գործէն եւ ինքնա – գիր թատերախաղ մը , «Մութ Խաւեր » : Այս երկու ներկայացումներէն չհաած էր մօտ հարիւր ոսկի որուն վրայ բարդելով քանի մը բարեկամներու օգնութիւնը , 1893ին եկաւ Փարիզ : Այդ միջոցին կ'ա – տարէր Պետրոս Դուրեանի կենագրու – թիւնը որ հրատարակուեցաւ Թիֆլիս , 1894ին : Ցետոյ նորէն դարձաւ Պոլիս եւ պաշտօնի կոչուեցաւ իբրեւ ուսուցիչ հայկական եւ ֆրանսական դրականու – թեան կեդրոնական վարժարանի մէջ : Այդ օրերուն կը հիմնէր «Մագիկ» կի – սամսեայ հանդէսը որուն կ'աշխատակցէ – ին նոր ուժեր եւ ուր ինք հրատարակեց կարեւոր ուսումնասիրութիւններ Նարե – կացիի , Պարոնեանի , Կոնքուռներու եւն . մասին : Միեւնոյն առեն կ'աշխատակցէր Ֆրանսական հանդէսներու դրական եւ քաղաքական յօդուածներով : 1895ի Յար – դերէն վերջ վերադարձաւ Փարիզ , ուր հաստատուեցաւ վերջնապէս , ամբողջո – վին նուիրուելով դրական աշխատանք – ներու : 1895 – 96ի դէպքերը պատճառ ե – ղան որ նետուի նաեւ քաղաքական դոր – ձումնէութեան յորձանքին մէջ : 1896ին կը հրատարակէր Ֆրանսերէն հատոր մը , Հայկական Ջարդերը , Քլէմանսոյի յա – ռաջաբանով , յետոյ Զէյթունի ապստամ – բութեան Ֆրանսերէն պատմութիւնը (Ա – դաս , 1897) , իսկ դրական գործերէն Հայ Հին եւ Նոր Բանաստեղծները , Հայ ժո – ղովրդական երգերը (1902) , Հայ Աշուղ – ները (1906) (բոլորն ալ Ֆրանսերէն ,

(Շար.ը կարդալ Դ. Էջ)

ՀԱՑ ՄԵԾ_ՄԱՑՐԻԿԸ

(ԴՐՈՒԱԾ ՅԱՏԿԱՊԵՍ ՅԱՌԱՋԻ ՀԱՄԱՐ)

●

ՀԱՅՏԼԻՊԻՐԿ, (Մայիս).— Գերմա – նիոյ մարզաչատ քաղաքներէն մէկուն մէջ կը դանուէի անցեալ կիրակի: Ինքնաշարժ – ժերու ժխորէն չէի կրցած նախորդ գի – շերը հանգիստ քնանալ ու առաւուն կա – նուխ դուրս ելայ պատշգամ մը ընելու հա – մար քաղաքին հանդարտ ու ծառաչատ ծայրամասերուն մէջ, ուր կարծես մարդ կը մոռնայ մարզկային խիտ բնակչու – թեան արդիական բաբելոնը եւ ազատօրէն կը շնչէ արեւաշող օդը: Պարտէզներու մէջ կորսուած առուներ հին ոճով՝ յաճախ ճակատին արեւի ժամացոյց մը, պատե – րուն ծեփը մասամբ թափած կամ ճերմա – կը գորշացած, մէջ ընդ մէջ նոր ոճով ար – դիական առուներ՝ ամրաշաղախ, քառան – կիւն լայն պատուհաններով, մաքուր եւ նպատակայարմար, գեղեցիկ իրենց պար – զութեամբ:

Մայիս է: Բացուած են լեղակները, կա – կաչները իսկ ծառուղիին հատարեան չագանակենիները իրենց խիտ սաղար – թին մէջէն երկինք կը բարձրացնեն վար – դագոյն եւ ճերմակ ծաղկաշատ մոմերը:

Առտուան այս անդորրին մէջ յանկարծ դաշնակի ձայն մը կը հասնի ականջիս: Մէկ մատով նուագուած երգ մըն է... Թըմ, թըմ... Ցաւանի է թէ անփորձ մըն է որ կը փորձէ երգի մը եղանակը հանել մէկ մատով: Ինչ որ ալ ըլլայ, ականջս կը սրուի: Ծառերու ետին ծածկուած երկյարկանի տունի մը բաց պատուհանէն կուգայ ձայնը: Դաշնակի մատները զարկերէն հատիկ հատիկ դուրս կը թռին իրարեւ անկապ, իրարմէ անջատ ձայներ: Կը փորձեմ զանոնք իրարու կապել: Եղա – նակը ծանօթ կը թուի, բայց ո՞ր երգն է, ո՞ր լեզուով, գերմաներէ՞ն, ֆրանսե – րէ՞ն, անգլիերէ՞ն... Մեծ եղաւ զար – մանքս, երբ կրցայ այդ անջատ ձայները հայերէն երգի մը եղանակին կապել...

« ... Բա՛ւ ... փորուտա՞ն... բարձիս բամբիւնիմ Աչքերատեսս դա՛շտն ի վայր»:

Ականջներս սրեցի, դաշնակի զարկե – րուն հետ կնոջ բարակ ձայն մը կը լսուէր, նաեւ տղու անմարժ ձայն մը:

Քարացած մնացեր էի: Ուրեմն միակ Հայը չէի հոս, այս մեծ եւ օտար քաղա – քին մէջ:

Դաշնակը վայրկեան մը կը դադրի, բայց ահա նոր երգ մը. Կոմիտասեան « Տէր ողորմեա»ն է.

« Տէ՛ր ողորմեա՛ »...

Երեք – չորս տուն:

Ինչ մը զարմ եւ յետոյ կը շարունակ – ուի ուրիշ եղանակով մը, զոր կը յիշեմ մանկական օրերէս.

Գարնան յայժ սիրուն գետաբեր օրերը,
Եւ կենսաւունէր անոյշ հովերը,
Երբեմ չեն կարող գիս մխիթարել
Իմ սրտի մռայլ վիշտը փարատել ...
Չի պանդուխտ եմ ես,
Չի պանդուխտ եմ ես :
Հեշտաբոյր հովերն գեղ առաւօտեան ,
Ֆաղցր ու սիրուն գեփիւռը գարնան,
Իմ սրտին հեշտանք չեն կարող առթել ,
Այեկոծ սիրտն իմ հանդարտեցնել ,
Չի պանդուխտ եմ ես ,
Չի պանդուխտ եմ ես :
Մայիսի սիրուն գեղափայլ արփին
Կարմրագոյն վարդերն ու ձայն սոխակին
Երբեմ չեն կարող իմ ուշ գրաւել
Եղերերգող հնարն իմ դադրեցնել .
Չի՛ պանդուխտ եմ ես,
Չի՛ պանդուխտ եմ ես ...

Չկրցայ այլեւս ինքզինքս զսպել եւ կե – նաւ ցանկապատին առջեւ. հրեցի պար – ակին դուռը եւ զարկի տունին զանգա – կը: Երիտասարդ հայ կին մը դուռը բա – ցաւ :

— Ներողութիւն, տիկին, ըսի, անծա – նօթ մըն եմ, լսեցի հայերէն երգի ձայնը եւ չկրցայ անցնիլ առանց բարեւ մը ըսե – լու :

— Հրամեցէք, պարոն, ըսաւ կինը քիչ մը զարմացած, ամուսինս կանչեմ :

Հապճեպ, դեռ բաճկոնը հագնելով վար եկաւ քառասունոց խնդումերես մարդ մը :

— Ներեցէք համարձակութեանս, որ անծանօթաբար եւ առանց հրաւէրի ձեր դուռը զարկի: Անցած տունս լսեցի հա – յերէն երգը եւ բուռն փափաք մը ունեցայ տեսնել հայրենակիցներս ...

Վերէն կը լսուէին դաշնակի անկապ զարկերը եւ երգի ձայները :

Վեր ելանք անշշուկ, ոտքի մատներուն վրայ կոխելով :

Դաշնակին առջեւ նստած էր հայ մեծ մայրիկ մը, կէս մը ճերմկած մազերով , սեւ հագուած, քովիկը 7 – 8 տարեկան մանչուկ մը, որ հայերէն երգեր կը սոր – վէր մեծ մայրիկին հետ դաշնակի ընկե – րակցութեամբ:

Պարտէզ լքանք զգուշութեամբ, որպէս զի մեծ մայրիկ եւ թոռնիկ չխանգարուին իրենց երգին մէջ:

ՏԻՐԱՑՐ ՓՐՈՒՆՃԵԱՆ

ԸՆԴ ՀՈՒՐ ԵՒ ԸՆԴ ՍՈՒՐ

●

ՄԱՐՍԷԼ.— Երկրի յեղափոխական չարժման մեծ առաքեալի՝ Հրայրի մահ – ուան յիսնամեակը մեր մտքերու մէջ կը պատկերացնէ մեր ժամանակակից պատ – մութեան մեծ դէմքերը , ո – րոնք կազմակերպեցին հայ ազատագրա – կան պայքարը բռնութեան թանձր խաւա – րի մէջ, լուսաւորելով հայ միտքը, անոր ներշնչելով յոյս, հաւատ եւ քաջութիւն:

Հայ ազատագրական յեղափոխութեան մէջ Հրայրի կատարած դործը ըմբռնելու համար, իրրեւ կազմակերպիչ եւ մար – տական վարիչ, պէտք է ակնարկ մը նե – տել հայկ. յեղափոխութեան ծագման ու զարգացման վրայ:

Հայկ. յեղափոխութեան ծագումն ու զարգացումը կը սկսին ԺԹ. դարու վեր – ջին քառորդին, դուզընթաց՝ բոլոր այն քրիստոնեայ ժողովուրդներու ազատա – գրական չարժման հետ: Անոնք եւս կը ճնշուէին թրքական բռնութեան ծանր լու – ծին տակ: Այս հալածական ժողովուրդ – ներու ազատութեան ճիչը հաղիւ արձա – գանգած՝ եւրոպական մեծ պետութիւն – ներու դիւանագիտական չրջանակներու մէջ, կը դտնար չահու աղբիւր խարերայ դիւանագէտներու:

Ննդամիա Տիզրայէլի (Լորտ Պիքընս – ֆիլտ) առաջարկին վրայ եւրոպական պե – տութիւններու ներկայացուցչական ժո – ղով մը կը գումարուի Պոլիս, 1876ին բա – րենորոգումներու ծրագիրը բանաձեւելու ... բայց Համիտ դիւանագիտական խա – ղերէն օգտուելով ոչ միայն բարենորո – գումը չընդունիր այլ ընդհակառակն կը սաստկացնէ ջարդն ու աւարը : Ռուսիա իբրեւ թէ վրդոված պատերազմ կը յայ – տարարէ Թուրքիոյ դէմ, 1877ին: Կովկա – սի բանակը կը գրաւէ Կարսը, Կարինը , կը յառաջանայ Ռումանիային Սոֆիա, Ադրիանուպոլիս, Սան Սթէֆանօ, Հա – միտ ճարահատ զինադադար կը խնդրէ, ապա կը ստորագրէ Հաշտութեան դաշ – նագիրը :

Անգլիա տեսնելով Թուրքիոյ փլուզումը կը կասկածի Նեղուցներու գրաւումէն ... Մարտանաւեր կը զրկէ Մարմարայի ջու – րերը եւ կը պահանջէ վերաքննել Սան Սթէֆանոյի դաշինքը :

Աւստրիոյ առաջարկին վրայ՝ դաշին – քի վերաքննութեան համար Մեծերու վե – հաժողով մը գումարուի Պերլին ...

Հայ ժողովուրդն ալ, դարերու ընթաց – քին իր թափած արեան հաշուեցոյցը պատրաստելով հոն կը ներկայանայ , բայց հաղիւ հասած, ժողովի բիրտ ու անխիղճ նախագահը՝ Պիզմարք, կը յայ – տարարէ.— « Այս տաք օդին չարժեր ե – կու ժամ դրաղիլ այսպիսի աննշան հար – ցով մը: Մէկ Փոմերանայի հրացանա – դարկ զինուորի մը ոսկորները չեմ փոխեր Արեւելեան հարցին հետ»:

Սուլթան Համիտ տեսնելով որ Հայկ. արդար Դատը կ'անտեսուի Քրիստոնեայ պետութեան կողմէ, աւելի կը կատղի եւ կը հրամայէ աւազակապետներուն եւ աչի – րաթապետներուն կոտորել, կողոպտել անպաշտպան անզէն հայութիւնը: Տարօն Սալնոյճորի գաւառի հայ ժողովուրդը անառանելի կացութեան կը մատնուի :

Հրայր երկրի յեղափոխութեան այս մեծ առաքեալը կը քաջալերէ, կը խանդավառէ ժողովուրդը որ յոյս դնէ միայն իր սե – փական ուժին վրայ, կազմակերպուի , զինուի, բռունցքով պատասխանելու հա – մար :

Ցիշենք իր կոչը՝ ուղղուած ժողովուր – դին .

— « Հայ տարրը այլեւս յոյսը թող կտրէ խարերայ դիպլոմատից եւ խոհ – պէս հայ ժողովուրդի համար մնացեր է միայն յենուիլ իւր բարոյական ուժերու վրայ եւ մեռնիլ թողնելով իրը թէ «լու – սաւորեալ դարու ճակատին ամօթ եւ նա – խատինք: Հայ ժողովուրդ, անդութ է եւ – րոպան, չհաւատաք երբեք անոր, երբեք, նա արեան եւ անմեղ զոհերի մէջն է որո – նել իւր չահերը: Մերոյսը պիտի լինի մեր վրայ միայն»:

Հայկ. ինքնապաշտպանութեան հրաչքն է, Վարդանանց ոգին կը բորբոքի կ'ալե – կոծուի Սիփանէն Նէմրութ, մինչեւ Սա – սուն, Անտոք, Մովսասար հարիւրաւոր հայ քաջեր զինուելով, լեռներ կը բարձ – բանան, Տարօն Սալնոյ ձորի 400 զիւղե – րը իւրաքանչիւրը ինքնապաշտպանու – թեան համար իր զինուած խումբերը կ'ու – ղեղնայ այս զինեալ խումբերու կազմա – կերպողները եւ իրարու հետ կապողներ եղան Հրայրի գործակիցներէն Սասնոյ Գրգօն, Վարդան Վարդապետ, Մշոյ Գե – ղամ, Ցխաւոյ Ցարութ, Գառնոյ Մկր – տիչ, Ջրից Տէր Մուշեղ, Խասգիւղի Տէր Փոթորիկը, Աւրանոյ Աւօն, Օղնոց Մխի – թար, Առինջու Սահակ, Գոմսի Կորիւնը, Խնուսի Սիմօն, եւն .եւն., որոնք եղան յեղափոխական չարժման վարիչ մարմին Հրայրի ղեկավարութեամբ , իսկ յեղա – փոխական փեստայական ուժերու ղեկա – վար, անվեհեր կռուող եւ խիղախ հրա – մանատարներ Աբաջօն, Սերոբ Աղբիւր , Գէորգ, Կոտցի Հաճին, Անդրանիկ, Սե – բաստացի Մուրատ եւն. եւն.:

Սասուն ապստամբեցաւ 90էն մինչեւ 94: Ամէն գիւղ ունեցաւ իր գիւցազնական հերոսամարտը: Աւատապետները , Աչիրա – թապետները, ու վաանեքը գտան իրենց ար – ժանի պատիժը ֆեստայի անվրէպ գնդա – կով ...

Հրայրը երկրի յեղափոխական չարժու – մէն համահայկական չարժումը ստեղծե – լու համար ... ամէն տեղ էր, Սասունէն Մշոյ դաշտ, Վան, Բասէն, Կովկաս, Ռու – մանիա, օգնական ուժեր եւ զէնք հայցնե – լու Սասուն, ուրկէ դարձեալ պիտի փայ – լէր ազատութեան դրօշը :

1904ին կռիւը կը սկսէր, Թրքական բա – նակը, բիրտ խաժամուժ խուժանը կը պաշարեն Շէնիքը եւ Սէմալը :

Տարօնի ժողովուրդը միս մինակ կը դի – մադրէ այս վճռական ճակատամարտի մէջ: Հրայր կ'ինչպէս կուրծքէն զարնուե – լով : Տարօնոյ ժողովուրդին եւ իր մեծ ա – ռաքեալ Հրայրի մաքուր արիւնը կ'ներթափ խառնուիլ Վարդանանց արեան հետ, յա – նուն Հայոց ազատութեան սրբազան ի – տէալի իրականացման :

Ցաւերժ փառք ձեզ, անմահ նահատակ – ներ վերածնեալ հայութեան եւ վերա – կանգնուն հայրենիքի ներչնչումն էք դուք, փառք ձեզ :

Գ. ՇԻՒԻԿԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

●

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Դ.

Ցուզուած կերպով անմիջապէս առա – ջի հետեւեալը :—

« Մեծ զարմանք պատճառեց մեզ ձեր վերջին փաստաթուղթը: Մենք դիտէինք , որ բուրժուական դրամատիրական պե – տութիւնները միշտ էլ հաշուում են կա – տարուած փաստերի հետ եւ իրենց դիւա – նագիտական քայլերը համապատասխա – նեցնում են ստեղծուած իրական պայ – մաններին. բայց երբեք չէինք մտածում, որ բանուորա – դիւզացիական իշխանու – թիւնն էլ այդքան հեշտութեամբ պիտի իւրացնի բուրժուական պետութիւնների կիրառած քաղաքականութիւնը եւ այդ ձեւով պիտի ցանկանայ սրբագործել գան – գուածային կոտորածների վայրագ միջո – ցով ազգամիջեան վէճերի լուծման ձեւը: Հայ ժողովուրդը համոզուած էր, որ եղ – բայրական ռուս մեծ ժողովուրդը որի տարերէ Թուրքիոյ դէմ, 1877ին: Կովկա – սի բանակը կը գրաւէ Կարսը, Կարինը , կը յառաջանայ Ռումանիային Սոֆիա, Ադրիանուպոլիս, Սան Սթէֆանօ, Հա – միտ ճարահատ զինադադար կը խնդրէ, ապա կը ստորագրէ Հաշտութեան դաշ – նագիրը :

Անգլիա տեսնելով Թուրքիոյ փլուզումը կը կասկածի Նեղուցներու գրաւումէն ... Մարտանաւեր կը զրկէ Մարմարայի ջու – րերը եւ կը պահանջէ վերաքննել Սան Սթէֆանոյի դաշինքը :

Աւստրիոյ առաջարկին վրայ՝ դաշին – քի վերաքննութեան համար Մեծերու վե – հաժողով մը գումարուի Պերլին ...

Հայ ժողովուրդն ալ, դարերու ընթաց – քին իր թափած արեան հաշուեցոյցը պատրաստելով հոն կը ներկայանայ , բայց հաղիւ հասած, ժողովի բիրտ ու անխիղճ նախագահը՝ Պիզմարք, կը յայ – տարարէ.— « Այս տաք օդին չարժեր ե – կու ժամ դրաղիլ այսպիսի աննշան հար – ցով մը: Մէկ Փոմերանայի հրացանա – դարկ զինուորի մը ոսկորները չեմ փոխեր Արեւելեան հարցին հետ»:

Սուլթան Համիտ տեսնելով որ Հայկ. արդար Դատը կ'անտեսուի Քրիստոնեայ պետութեան կողմէ, աւելի կը կատղի եւ կը հրամայէ աւազակապետներուն եւ աչի – րաթապետներուն կոտորել, կողոպտել անպաշտպան անզէն հայութիւնը: Տարօն Սալնոյճորի գաւառի հայ ժողովուրդը անառանելի կացութեան կը մատնուի :

Հրայր երկրի յեղափոխութեան այս մեծ առաքեալը կը քաջալերէ, կը խանդավառէ ժողովուրդը որ յոյս դնէ միայն իր սե – փական ուժին վրայ, կազմակերպուի , զինուի, բռունցքով պատասխանելու հա – մար :

Ցիշենք իր կոչը՝ ուղղուած ժողովուր – դին .

— « Հայ տարրը այլեւս յոյսը թող կտրէ խարերայ դիպլոմատից եւ խոհ – պէս հայ ժողովուրդի համար մնացեր է միայն յենուիլ իւր բարոյական ուժերու վրայ եւ մեռնիլ թողնելով իրը թէ «լու – սաւորեալ դարու ճակատին ամօթ եւ նա – խատինք: Հայ ժողովուրդ, անդութ է եւ – րոպան, չհաւատաք երբեք անոր, երբեք, նա արեան եւ անմեղ զոհերի մէջն է որո – նել իւր չահերը: Մերոյսը պիտի լինի մեր վրայ միայն»:

Հայկ. ինքնապաշտպանութեան հրաչքն է, Վարդանանց ոգին կը բորբոքի կ'ալե – կոծուի Սիփանէն Նէմրութ, մինչեւ Սա – սուն, Անտոք, Մովսասար հարիւրաւոր հայ քաջեր զինուելով, լեռներ կը բարձ – բանան, Տարօն Սալնոյ ձորի 400 զիւղե – րը իւրաքանչիւրը ինքնապաշտպանու – թեան համար իր զինուած խումբերը կ'ու – ղեղնայ այս զինեալ խումբերու կազմա – կերպողները եւ իրարու հետ կապողներ եղան Հրայրի գործակիցներէն Սասնոյ Գրգօն, Վարդան Վարդապետ, Մշոյ Գե – ղամ, Ցխաւոյ Ցարութ, Գառնոյ Մկր – տիչ, Ջրից Տէր Մուշեղ, Խասգիւղի Տէր Փոթորիկը, Աւրանոյ Աւօն, Օղնոց Մխի – թար, Առինջու Սահակ, Գոմսի Կորիւնը, Խնուսի Սիմօն, եւն .եւն., որոնք եղան յեղափոխական չարժման վարիչ մարմին Հրայրի ղեկավարութեամբ , իսկ յեղա – փոխական փեստայական ուժերու ղեկա – վար, անվեհեր կռուող եւ խիղախ հրա – մանատարներ Աբաջօն, Սերոբ Աղբիւր , Գէորգ, Կոտցի Հաճին, Անդրանիկ, Սե – բաստացի Մուրատ եւն. եւն.:

Սասուն ապստամբեցաւ 90էն մինչեւ 94: Ամէն գիւղ ունեցաւ իր գիւցազնական հերոսամարտը: Աւատապետները , Աչիրա – թապետները, ու վաանեքը գտան իրենց ար – ժանի պատիժը ֆեստայի անվրէպ գնդա – կով ...

Հրայրը երկրի յեղափոխական չարժու – մէն համահայկական չարժումը ստեղծե – լու համար ... ամէն տեղ էր, Սասունէն Մշոյ դաշտ, Վան, Բասէն, Կովկաս, Ռու – մանիա, օգնական ուժեր եւ զէնք հայցնե – լու Սասուն, ուրկէ դարձեալ պիտի փայ – լէր ազատութեան դրօշը :

1904ին կռիւը կը սկսէր, Թրքական բա – նակը, բիրտ խաժամուժ խուժանը կը պաշարեն Շէնիքը եւ Սէմալը :

Տարօնի ժողովուրդը միս մինակ կը դի – մադրէ այս վճռական ճակատամարտի մէջ: Հրայր կ'ինչպէս կուրծքէն զարնուե – լով : Տարօնոյ ժողովուրդին եւ իր մեծ ա – ռաքեալ Հրայրի մաքուր արիւնը կ'ներթափ խառնուիլ Վարդանանց արեան հետ, յա – նուն Հայոց ազատութեան սրբազան ի – տէալի իրականացման :

Ցաւերժ փառք ձեզ, անմահ նահատակ – ներ վերածնեալ հայութեան եւ վերա – կանգնուն հայրենիքի ներչնչումն էք դուք, փառք ձեզ :

Գ. ՇԻՒԻԿԵԱՆ

Մանրամասն բացատրութիւն տուի իմ երկու ընկերներին, ինքնապլուխ վար – մունքիս պատճառների մասին: Ասացի, նախ, որ իմ նպատակն էր վիճակագրա – կան տուեալներով փաստել մեր Դատի իրաւացիութիւնը նաեւ հողը աշխատաւո – րին սկզբունքի տեսակէտից եւ որ այդ սկզբունքի դէմ առարկելը դժուար էր մեզ համար, որպէս ընկերվարական կուսակ – ցութեան անդամների: Երկրորդ՝ խորա – պէս համոզուած էի, որ տաճիկները եր – բեք չպիտի համաձայնէին վերոյիշեալ սկզբունքը Ռուսաստանի իրաւարարու – թեան հիմք ընդունելու: Եւ՝ վերջապէս, համոզուած էի, որ տաճիկները չպիտի ընդունէին ընդհանուր Խորհրդային Ռու – սաստանի իրաւարարութիւնը:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

(Շար.)

ԽՈՀԱՆ ՑԱՂԿԱՀՈՒՍ

ՅՈՒՐԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՂԵՆԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

Յետ մէտ մտաւ, ծոցէն հանեց, տարեր ալ մէկ օր, չըսաւ տարի ու ամիս, ինչ որ ըսաւ՝ ան ալ ինքնիրեն ըսաւ ու ձէնը չլսուեցաւ։ Ան ալ ինքնիրեն ըսաւ թէ

ինչպէս եւ (թարգմանութիւնները Նահապետ Քուչակէ եւ միջնադարեան բառնամուղներէ : 1918էն ի վեր Ֆրանսայի Գրադներու Ընկերութեան անդամ էր (Սոսիէթէ Տէ Ժան Տը Լեթր) :

1898ին հիմնեց Անահիտ գրական հանդէսը որ նուիրուած էր թէ գրականութեան եւ թէ հայկ. դատին եւ ուր հրատարակուեցան բազմաթիւ արժէքաւոր գործեր ,ինքնագիր թէ թարգմանածոյ :1902ին հրատարակեց նահապետ Քուչակի Դիւանը, 1904ին Մկրտիչ Պէշիքթաշլեանի քերթուածներու եւ ճառերուն քննական ուսումնասիրութիւնը, 1907ին Մկր. Պէշիքթաշլեանի կեանքն ու գործը: Օսմանեան սահմանադրութենէն վերջ գնաց Պոլիս, յետոյ անցաւ Թիֆլիս եւ Բագու :

1910ին հրատարակեց Նաղաշ Յովնաթան աշուղը եւ«Յովնաթանեան նկարիչը» (պատկերազարդ) : 1912ին Հայ էջեր ուր ամփոփած էր Վիէննայի, Վենետիկի, Փարիզի եւ Էջմիածնի մատենադարաններու ձեռագիրներէն քաղուած՝ հին բառնամուղութեանց էջեր եւ գեղարուեստական նկարներ : 1911ին իր ջղային հիւանդութիւնը ծանրացած ըլլալով առժամապէս դադրեցուց «Անահիտ»ի հրատարակութիւնը, այնքան փայլուն շրջան մը բոլորելէ ետք :

Զօպանեան մասնակցած է 1919ի եւ 20ի Փարիզի համագումարներուն եւ Ազգ. Պատուիրակութեան : Քանիցս ճամբոր դած է Կիլիկիա : Իր հայերէն հրատարակութեանց մէջ յիշենք նաեւ «Դէմքերը» (Ա. եւ Բ. հատոր) ուր կը խօսի շարք մը ականաւոր հեղինակներու մասին : Ֆրանսերէն հրատարակութեանց մէջ կարեւոր տեղ մը կը բռնեն Լա Ռոզըրէ տ'Ապրէնի (Վարդենիք) որուն հինգ հատորներէն եօթը միայն հրատարակուած են : Ֆրանսերէն թարգմանած է նաեւ Շիրվանզադէի « Յաւտզարը » եւ բազմաթիւ հայերէն ոտանաւորներ : Սարքած է չատ մը բանախօսութիւններ եւ դասախօսութիւններ :

Պատերազմի չրջանին հրատարակեց ընտիր հատընտիրներ մը, «Հայրենիներու Բուրաստան»ը, եւ կարգ մը հին գործեր , արձակ թէ ոտանաւոր :

Իր գրական գործունէութեան 25ամեակ յոբելեանը տօնուեցաւ 1913ին Պոլիս, 40ամեակը 1925ին , յիսունամեակը՝ 1938ին, 65ամեակը՝ 1950ին, Փարիզի մէջ եւ բոլոր հայաշատ գաղութներուն մէջ :

Պատուոյ Լեգէոնի սպիտակ էր :Տասցած է նաեւ ռումանական չքանչան մը :

× Տարաբախտ գրագէտը տարիներով եղած է նախագահ Գաղթ. Ցանճնաժողովին, եւ քանիցս Լոզան եւ Ժընեւ գացած, Պ. Լ. Բաչալեանի հետ :

× Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Շաբաթ օր :

ԱԶԳ. ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ ՀԱՐՑԱՊՆԴՈՒՄՆԵՐՈՒՆ

Ազգ. ժողովին Դշ. օրուան նիստին մէջ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Հնդկաչինի կացութեան մասին : Ամէնէն կարեւոր ճառը խօսեցաւ նախկին վարչապետ մը, Տալատիէ, որ դիտել տուաւ թէ Մայիս 29էն ի վեր, երբ Պ. Իմըն առաջարկեց զադրեցնել կրակը, ոչ մէկ յառաջդիմութիւն կատարուած է Ժընեւի մէջ : «Ըսին թէ ժողովը կրնայ ձախողիլ , աշխարհը առաջնորդելով նոր արկածախնդրութեան մը որ պիտի կործանէ մեր քաղաքակրթութիւնը : Տիէն Պիէնի յաղթանակէն ի վեր չատ աւելի կուսակիցներ չահեցաւ Վիէթմինը քան եօթ տարուան քարոզութենէ եւ կռիւներու ընթացքին : Ծանր սրտեղութեան մը մատնուած է մեր զօրքը : Բազմաթիւ սպաներ կ'ըմբռնեն թէ Ֆրանսան ի վիճակի չէ չարունակելու կռիւը եւ ժողովուրդին մէջ հետզհետէ կը տարածուի այն կարծիքը թէ այս պատերազմը որեւէ ազգային ճշմարիտ չահու չի ծառայեր : Մինչ Ժընեւի խոր հրդաժողովը աւազի մէջ կը խրի, Վիէթ զօրաբաժինները կամաց կամաց խարխլենէր կը չահին նոր յարձակումներու համար » :

Պ. Տալատիէ հակառակ է նորագիր պինուրները Հնդկաչին ղրկելու ծրագրին : Իր եղրակացութիւնը,— Խաղաղ համակեցութիւն մը հաստատել Հնդկաչինի մէջ, հետեւելով պահպանողական Անգլիոյ օրինակին :

Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը , Պ. Փլեւէն պատասխանեց կարգ մը անճ նական յարձակումներու : Ցետոյ նոր տեղեկութիւններ հաղորդեց Հնդկաչինի Ֆրանսական բանակի մասին, որ 32000 մէնուորէ կը բաղկանար 1945ին, եւ բարձրացած էր 211·000ի, 1950ին , իսկ 216·000ի՝ անկէ ի վեր : Միջոցներ ձեռք առնուած են 80·000 զինուոր եւս ղրկելու համար :

Երկկ. Ժընեւէն Փարիզ վերադարձաւ Պ. Պիտօ, իր կարգին զեկուցում տալու համար : Կը կարծուի թէ վարչապետը նորէն վստահութեան քուէ պիտի պահանջէ ,— երրորդը՝ չորս չաբթուան մէջ :

ԱՄԵՐԻԿԱ ԿՈՒԶԷ ՄԻՋԱՄՏԵԼ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Տըլըս, իր չաբաթական ասուլիսին մէջ յայտարարեց թէ «կառավարութիւնը միտք չունի մէկդմանի միջամտութիւն մը կատարելու Հնդկաչինի մէջ, այսինքն առանց դաշնակիցներուն աջակցութեան, մինչեւ որ չինացի համանավարները նոր ընդհ. յարձակողականի մը չփոթեն Հնդկաչինի մէջ կամ այլուր » :

Ցետոյ բացատրեց թէ Ասիոյ մէջ միացեալ ճակատ կազմելու կոչը, զոր ուղղեց նախագահ Այզընհաուըր, տակաւին պէտք եղած համամտութիւնը չդտաւ միւս դաշնակից ազգերուն կողմէ, որպէսզի ամերիկեան կառավարութիւնը խորհրդարանին արտօնութիւն խնդրէ հաւաքական գործողութիւն մը կատարելու հարաւարեւելեան Ասիոյ մէջ : Թղթակից մը հարցուց թէ ի՛նչ պիտի ըլլայ Ամերիկայի դիրքը, եթէ անպարծադրելի դառնան եւ դած առաջարկները: Պ. Տըլըս պատասխանեց թէ նախատեսած են այդ պարագան , բայց ստիպուած չէ յայտնելու իր կարծիքը : Ժընեւի ժողովի մասին ալ խօսելով, Պ. Տըլըս նորէն յոռետեսութիւն յայտնեց : Իր կարծիքով, Քորէայի եւ Հնդկաչինի բանակցութիւնները վճռական անկիւնադարձի մը պիտի հասնին մօտերս : Եւ պնդեց թէ համաձայնաւարները կը ձգձգեն բանակցութիւնները, կրկնա պատկելով իրենց ռազմական ճիգերը Հնդկաչինի մէջ :

ՄԱՑԻՍ 28–Ը
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ , ժամը 21էն մինչեւ լոյս ,
Հովանաւորութեամբ քաղաքապետ՝
M. GASTON DEFFERRE-ի
56, Rue d'Alger, Théâtre VERDI
Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի :

Մասնակցութեամբ ենթակոմիտէներու եւ խումբերու, Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Աստղի մասնաճիւղերուն :

Կը նախագահէ ընկ. Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկերք ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ եւ Պ. Կ.ՓՈԼԱՏԵԱՆ, ՖՐԱՆՍԻՍ ԼԵՆԱՐ (Բեսթոխան), ԱՇԻԼ ՍԻՆԻ, ԺԱՆ ՄԱՍ :

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին Պ. Ս. Զէօրէքճեան (ջութակ) , Օր. Անժէլ Ակիճեան (դաշնակ), Տիկին Ա. Տէր Վարդանեան, Պ. Ժ. Գասպարեան, Ս. Սարգիսեան, Օր. Ա. Յարութիւնեան (երգ եւ արտասանութիւն):

ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ Հայ Արեւուշներու կողմէ :

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ Ս. ԶԷՕՐՔՃԵԱՆ :

Մուտքը աղատ է:

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Սալ Կալման ,ժամը 15·30–էն մինչեւ գիշեր :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի «Կառավարնոց» խումբին եւ Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին :

Հովանաւորութեամբ
Mr. MAZURIER-ի
Maire et Conseiller Général
Կը նախագահէ ընկերք Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ
Կը խօսի ընկերք Ն. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, հայկ. եւ կովկասեան պարեր դեկավարութեամբ ԽԱՆՃԻԿԻ ՊՈՒՐՆՈՒԹԵԱՆի (նոր յայտագրով), եւրոպական պարեր Թիրմանի նուագախումբով :

Երթեւեկ Փորթ տը լա Շարէլէն թիւ 268 օթօպիւսը (Վիլիէ լը Պել) :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԻՋ

Յունիս 20, կիրակի :

Հ. Ց. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Շնորհակալութեամբ սառցանք իրենց այցելութեան առթիւ Շմ. Դարբինեանէ տասը տոլար, Նչ. Դարբինեանէ հազար ֆրանք :— ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

COMITE DU PRIX BREMOND
Հերթական դասախօսութիւնը , այս Հինգշաբթի ժամը 21ին՝
Salle Debussy (Pleyel)
252, Fg. Saint-Honoré
Կը խօսի Գօլէժ տը Ֆրանսի փրոֆ.
Պ. ԿՐԱՊՈՒՌ
«Հայկ. մանրանկարչութիւնը »
Գունաւոր լուսապատկերներով :

ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Սեւուանի Կապ. Խաչի մասնաճիւղի, այս կիրակի, ժամը 15ին, Մասիսի գեղեցիկ սրահին մէջ , 87 Ավրնիւ տը Լիվրի :

Կը ներկայացուին ծիծաղաչարժ զաւեշտներ : Հայկական եւ կովկասեան պար: Պ. ԽԱՆՃԻԿԻ ՊՈՒՐՆՈՒԹԵԱՆի կողմէ: Զանազան անակնկալներ : Հայկական եւ եւրոպական պարեր ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի նը – ւագախումբով : Ճոխ պիւֆէ , մատչելի գիներով :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Իսիի եկեղեցիի չի – նուէեան յանձնախումբին կողմէ :

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հայոց եկեղեցիի վարչութեան :

Այս շաբաթ , ժամը 20·30ին, Իսիի քաղաքապետարանի սրահին մէջ: 25 Ավրնիւ Վիէթոր Հիւսօն :

Կը ներկայացուի Գրիգոր Վահանի
ԲԱՐԵՐԱՐ ՄԸ
Հայկական կեանքէ կատակերգութիւն, մէկ արար :

Մասնակցութեամբ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի, Անմահն Մոլիէրի «Ակամայ Բժիշկ»էն հայկական կեանքի վերածուած

ՕՐՀՆՈՒԱԾ ԱՐՀԵՍՏ

Քրքջալիր զաւեշտ, երեք արար եւ չորս պատկեր : Մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի պարախումբին

Ղեկավարութիւն՝ Օր. Ալիս Գավէզեան
Երաժշտութիւն՝ Պ. Բեռնօ է. եդ. Գավէզեան
Մասնակցութեամբ՝ Ա. Գմբէթեան , Օր. Իրմա Պէրպէրեան, Թագ Սթէփանօ , Գ. Վահան, Ն. Մարգարեան, Ն. Պշտիկեան, Յ. Ստեփանեան, Օր. Նոյեմի Ա – դասեան, Մ. Նուրիան :

Հաղորդակց. միջոց.— Մէթրօ Մէյլի տ'Իսի , օթօպիւս 123, 190 :

Վարագոյրը կը բացուի ժամը ճիշդ ժամուն : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

Տոմսակներու գիները են 300 եւ 200 ֆր : Առանալու համար դիմել՝ եկեղեցիի չինութեան յանձնախումբի անդամներուն, ինչպէս նաեւ Իսի լէ Մուլինոյի հայ սրճարանատէրներուն :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սիրողաբար 3 – 4 սենեակ , խոհանոց աշխատանքի եւ բնակութեան համար , կեդրոնական թաղամասի մը մէջ, երրորդ յարկ (առանց վերելակի) :

Tél. CEN· 55 - 40

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Կը փնտռեմ մօրս քրոջս տղան՝ Յակիկ Թօփալեան, հօրը անունը Յարութիւն, մօրը Շուշան, Սեբաստիոյ Ղալտի գիւղէն: Կը գտնուէր Ամման (Յորդանան) կառաւ Նախիճեւանը: Լուր չունիմ 1940էն ի վեր : Կը կարծուի թէ Եգիպտոս գացած է : Լուր ունեցողնեէրն կը խնդրուի տեղեկացնել Երանոս Մանուկեանին,
80, Avenue de Livry
SEVRAN (S.O) FRANCE
«Յուսարեր»էն կը խնդրուի արտատպել :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Արամ Բարսեղեան եւ զաւակը Հայկ, Այրէ Տիկին Գայեանէ Ա. Բարեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ չետ պատարագի Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժօն), իրենց զաւկին, եղբօր եւ թոռան՝ Վահան Բարսեղեանի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրէ Տիկին Հռիփսիմէ Զիլինկիրեան եւ զաւակները Սիլվա եւ Իրմա չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որ անձամբ, նամակով, հեռագրով ծաղկեպսակով եւ նուիրատուութիւնով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր Պերճ Զիլինկիրեանի մահուան առթիւ :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եգիպտացի կոմիտէի ԲԱՅԱՌԻԿ ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, Սօսիէթէ Սավանթի մէջ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Բաֆֆի խումբի մասնակցութեամբ «Ուս. Միութեան» եւ « Փոթորիկ» խումբերու , դասախօսութիւնը ընկ. Վ. Պարոնվարդեանի կողմէ, այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին , Քաֆէ տը լա Մէռի, մեթրօ Սէն Միւլփիս :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս երկուշաբթի, ժամը 20·30ին , Ա.Հարոնեան Ակումբը: Պիտի դեկուցանէ ընկերք ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ: Նիւթը՝ «Քա – դաֆական կացութիւնը եւ մեր դիրքը»:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

Ի ՊԱՏԻՒ Պ. Ա. ՎԱՉԵԱՆՑԻ

Ֆրանսահայ Լսարանին նախաձեռնութեամբ յարդանքի երեկոյ մը սարքուած է ի պատիւ Պ. Աստուածատուր Վաչեանցի, իր 90ամեակին առթիւ :

Այս Շաբաթ օր , երեկոյեան ժամը 8ին, հացկերոյթ մը տեղի պիտի ունենայ Մէզօն տէ Ժռանպլիստի սրահին մէջ: 35 Ռիւ տիւ Լուվր :

Ճաշատին 600 Ֆրանք :

Կը հրաւիրուին ծերունազարդ աղգային գործիչին բարեկամներն ու համակիրները :

Կանխաւ արձանագրուիլ Պ. Գ. Ադամեանի մօտ, Թրինիթէ 57–74 :

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմակեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՍԱԽՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ :
Նոր գիներ
Articles polichinelles-ի համար :
Միակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ԾԱԽՈՒ Է
ԽԻՍՏ ԲԱՆՈՒԿ ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԸ
CAFE - BAR - RESTAURANT
Cadet-ի
չրջանին մէջ
ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐՈՎ
Դիմել Ցառաջի վարչութեան մի – ջոցով :

URIAGE-LES-BAINS (Isère)
ԿՐՃՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄ· 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ
Անզուգական հանքային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային , յօդացաւի, ցնդուտապի եւ այլ ախտերու :
Շրջագայութեան կեդրոն, զբօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարթ, անտառ, լեռնագնացութիւն, քաղցրիօ, թէնիս, սինեմա, նուագախումբ, եւայլն :
ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՍԵՊՏ· 25
Դարմանում, հիւանդոց, ճաշ, քաղցրեղէնի մուտք, կառքով լեռնագնացութիւն, հաւանագրով (Փրիզ ան շարժ), ասլւրանսի անդամներուն միանուագ դինն է 22000 Ֆրանք :
Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

Imp. Araxès, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
11
ՅՈՒՆԻՍ
★
VENDREDI
11 JUIN
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7391 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2802

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԵՐՋԻՆ ՕՂԱԿԸ

Ազգային – քաղաքական կեանքի մէջ եւս Արշակ Զօպանեան կը փայլէր արտակարգ եռանդով :

Կը գրէր : Կը խօսէր : Կը թարգմանէր : Դիմումներ կը կատարէր եւ կապեր կը հաստատէր : Իր թարգմանութիւնները կը ղրկէր կամ անձամբ կը տանէր ականաւոր անձերու :

Մէկ խօսքով, կը ջանար «հայասիրա – կան» մթնոլորտ ստեղծել բանաւոր եւ դրաւոր քարոզութեամբ :

Անշուշտ անօգուտ չանցաւ այս աշխա – տանքը, երբեւ լրացուցիչ մասը բուն քա – ղաքական գործունէութեան :

Զօպանեան ալ տիպար ներկայացուցիչն էր այն սերունդին որ կը հաւատար մար – դոց բարութեան, արդարութեան եւ ուրիշ առաքինութեանց :

Ականաւոր անձի մը սիրալիր ընդունե – լութիւնը, հայանպաստ բանախօսութիւն մը, համակրանքի դրաւոր արտայայտու – թիւն մը թեւ կուտային իր երեւակայու – թեան : Եւ կը հրճուէր մանկական ուրա – խութեամբ : Կը ճգնէր ձեզ ալ համոզել թէ իրապէս խոր խմաստ ունին եղած արտա – յայտութիւնները :

Իրեն յատուկ համոզումներ, յայտնա – պէս վիճելի տեսակէտներ ունէր որոնց կառչած մնաց մինչեւ վերջը : Վկայ՝ իր « Քրոնիկ »ները օրուան հարցերու մա – սին, «Անահիտ»ի հին եւ նոր թիւերուն եւ իր աշխատակցած թերթերուն մէջ :

Դժբախտաբար չկրցաւ լրացնել իր Ցու – շերը, որոնց անձնական մէկ մասը, պատա – հական ջրջանը միայն երեւցաւ քանի մը տարի առաջ :

Թէեւ կրքոտ՝ կուսակցական վիճաբա – նութեանց ընթացքին, յաճախ համար – ձակօրէն կը պարզէր իր անձնական տե – սակէտները :

Այսպէս, միշտ բաղաքից երեւանի մէջ պարտադրուած բարբարոս ուղղագրու – թեան, օտարաբանութեանց եւմաուրա – կաններու զանգուածային ձերբակալու – թեան դէմ : Գոնէ պարտք սեպեց հար – ցումներ ուղղել, երբ իր պատկանած հո – սանքը եւ ուրիշ գրոց–բրոցները կծկուած էին « խոհեմութեան » տաքուկ մուշտա – կին տակ :

Ցաճախ պոթկումներ ալ կ'ունենար :

Փարիզի «Վերածնունդ » կիսամսեայ հանդէսին մէջ, որուն ազգային – քաղա – քական բաժնի «Քրոնիկ»ները իրեն յանձ – նուած էին, կը գրէր 1918 Մարտ 1ին.

— «Լենին եւ ընկերութեան երեսը ներ – ւակ կենայ··· «Ժողովուրդներու ինքնո – րոշում » պոռալ ամիսներով, Հայաստա – նին անկախութեան իրաւունքը թղթի կտորով մը հռչակել, եւ ունենալ ընթացք մը որ ռուս հայրենիքը մատնէ եւ հայ ազգին գոյութիւնն իսկ վտանգի դնէ·· Աղուո՜ր ազատամտութիւն ···

« Թուրքերը Երգնկան, Տրապիզոնը, Բաբերդը առեր են··· Անհնար է այս հա – գա՛ր անգամ սեւ լուրերուն ներշնչած զգացումը արտայայտել ··· » :

Մռայլ խորհրդածութիւններէն եաք, արկածահար գրագէտը «երկրպագելի» կը դառնայ ազգին հերոսական պայքարը այս եղերական կացութեան առջեւ .

— « Մահսիմալիսթ (բոլշեւիկեան) վա – տութենէն օգտուելով յառաջացող Թուր – քը իր դէմ կը գտնէ հայ հողը պաշտպա – նող զինուորներ, միս – մինակ մնացած, բայց որ իրենց պարտքը մինչեւ վերջը կը կատարեն » :

Միշտ ներքաշնակ եւ արդար չեղաւ իր դիրքը, չարք մը խնդիրներու մէջ :

Բայց այսօր, երբ իր դլուխը ջախջախ – ուած է կսկծալի արկածի մը հետեւան – քով, պատմութեան կը յանձնենք այդ էջը, խոնարհելով իր 65–70 տարուան ազ – դանուէր գործունէութեան առջեւ :

Բազմավաստակ սերունդի մը վերջին օղակն ալ կը փրթի, այս եղերական վախ – ճանով ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԻՐԸ

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԴԻՐՔԸ

ՎՏԱՆԳՈՒԱԾ

●

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ՎԵՐԱՊԱՀ ԴԻՐՔ ՄԸ ԲՒ – ՆԱԾ Է.— ԲՈՒՒՆ ԿՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐ ԺՈՐԾ ՊԻՏՈՑԻ ԶԵԿՈՒՅՄԱՆ ԱՌ – ԹԻՒ.— ՎԱՐՁԱՊԵՏԸ ՆՈՐԷՆ ՎՍՏԱՀՈՒ – ԹԵԱՆ ԿՈՒԶ ՊԻՏԻ ՊԱՀԱՆՋԷ

Լանիէլի դահլիճը ծանր տաքնապի մը մատնուած է նոքէն, Հնդկաչինի պատե – րազմին հետեւանքով : Ազգ. ժողովի չորեք – շաբթի օրուան նիստին մէջ, արտաքին նախարարը, Պ. Ժորժ Պիտօ եւ վարչա – պետը մանրամասնօրէն պարզեցին կացու – թիւնը եւ կառավարութեան դիրքը, բայց հանդիսակեցան սառն վերապահութեան մը : Այնպէս որ, Նախարարական խորհուրդը ստիպուեցաւ բացառիկ նիստ մը դումա – րել հինդշաբթի առաւ. ժամը 1·30ին եւ որոշեց արտօնել որ վարչապետը վստա – հութեան քուէ պահանջէ, — երբորդը՝ մէկ ամսուան ընթացքին : Հաւանական է որ քուէարկութիւնը տեղի ունենայ վա – ղը, չարաթ, կամ յառաջիկայ չաբթուան սկիզբը : Այդ քուէարկութեան ելքէն կա – խում ունի ապագայ ամսուան դահլիճին դէմքը :

Պ. ՊԻՏՈՑԻ ԶԵԿՈՒՅՈՒՄԸ

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ արտա – քին նախարարին զեկուցումը մեծ խանդավառութիւն չպատճառեց Ազգ. ժո – ղովին մէջ : Ձափաւոր երեսփոխանները կը ծափահարէին, բայց երկու ծայրադոյն թեւերը, ազգայնականներ եւ համայնա – վարներ, պաղ լռութիւն մը կը պահէին : Ձօր. ոը Կոլի նախկին հետեւորդները, ո – րոնք առանձին խմբակցութիւն մը կը կազմեն, քուէարկութենէն առաջ յայտա – րարեցին թէ թէեւ նախապէս ուժ տուած էին դահլիճին, բայց այս անդամ ղէմ պի – տի քուէարկեն առաւել մեծամասնու – թեամբ : Քուէարկութիւնը տեղի ունե – ցաւ չարք մը ճառերէ եաք, թեր ու դէմ : Կէս դիշերէն առաջ Պ. Լանիէլ ինք ալ ճառ մը խօսեցաւ, դիտել տալով թէ Պ. Պիտօ ամէն բան պարզեց, բայց Պ. Մոլո – թով տարբեր տեսակէտներ ունի եւ թէ դահլիճը չի կրնար խաղաղութիւն կնքել անձնատրութեան գնով : Այս առթիւ բա – ցատրեց թէ կառավարութիւնը թեթեւա – ցէն յանձն չառներ մէջազգայնացնել Հնդ – կաչինի պատերազմը, ինչ որ կրնայ աչ – խարհամարտի մը յանգիլ : Եւ թախանձա – գին կոչ մը ուղղեց որպէսզի այնպիսի քուէարկութիւն մը կատարուի «որ բարձ – րացնէ կառավարութեան հեղինակութիւ – նը եւ քաջութիւն ներշնչէ մեր զինուոր – ներուն » :

Պ. Պիտօ իր ճառին մէջ հրաւիրեց Ժո – ղովը միանգամ ընդ միշտ ընտրութիւն մը կատարել երկրին աւանդական խոչըն – ներուն եւ անձնատրութեան մէջնէ, երբ ծայրագոյն ասպիճանին հասած է հակա – ճառութիւնը՝ Ասիոյ եւ արեւմտեան Եւ – րոպայի պաշտպանութեան մասին :

— « Այս վիճաբանութեան եղրակացու – թիւնը պէտք է վերջ տայ երկդիմութեանց եւ վճռէ ի լուր աշխարհի թէ Ֆրանսան կը յարատեւէ՞ իր իէալին մէջ թէ անձնա – տուր կ'ըլլայ ձեռնթափութեան պատ – րանքներուն եւ հրապոյրներուն : Կ'ուզէի որ մէկը ինծի բացատրէր թէ ինչպէս կա – րելի է բանակցել այնպիսի խօսակիցնե – րու հետ որոնք օրինակելի են իրենց հա – տատուն դիրքով եւ առասպելական յա – մառութեամբ , մինչ մենք անստուգու – թեան , վարանումի եւ զղջումի տեսարան մը կը պարզենք : Ժընեւի խորհրդաժողո – վը կը տեւէ աւելի քան վեց չաբաթ է վեր : Պէտք եղաւ երկու չաբաթ վատնել , կազմելու համար մասնակցողներու ցան – կը : Աշխատանքները փութացնելու հա – մար , առաջարկեցինք որ նախընտրաբար չկարդադրուին Լաոսի եւ Քամպոճի խըն – դիրները, այլ սկզբունքներ որոշուին ամ – բողջ Հնդկաչինի համար : Մայիս 24ին Ֆրանսական պատուիրակութիւնը աշխա – տանքի ծրագիր մը ներկայացուց» :

Պ. Պիտօ այս առթիւ տեղեկութիւններ հաղորդելով վինաղադարի բանակցու – թեանց մասին, ցաւով դիտել տուաւ թէ Պ. Մոլոթով «տեսլական զգացումներ յայտնեց Գչ. օր, իր բանախօսութեամբ : Ան մոռցաւ միջնորդի եւ իրաւարարի դե – րը զոր կը յանձնէր առանձնել : Եւ կոչտ առասպելներ պատմեց Տիէն Պիէնի ռազ – միկներուն մասին : Համարձակեցաւ ա – նարգել անոնք որ զոհած էին իրենց ա – պառութիւնը եւ կեանքը» : Այս առթիւ դոլեց Պ. Իտընի անաչառութիւնը եւ չա – փաւորութիւնը : Ցետոյ բացատրեց թէ ժընեւի բանակցութիւնները կ'ազդուին Փարիզի անցուդարձէն : «Այս ժողովասը – րահին մէջ կուսակցութիւն մը կայ որ հաւատարիմ է ինքն իրեն, որ միշտ կը հետեւի որոշ քաղաքականութեան մը . — ուժ տալ մեր հակառակորդներուն : Ո – մանք կ'ըսեն թէ կրնանք խաղ մը կը փոր – ձեմ, Ժընեւի մէջ.— Բանակցութիւն վա – րել պարզապէս ձախողեցնելու համար : Այս տեսակ վերադրումներու չեն պա – տասխաներ երբ կը բերին Ազգ. Ժողովին այն կողմէն զոր դիտէք : Մենք ուրիշ նը – պատակ չունինք եթէ ոչ յոյս եւ խաղա – ղութիւն : Տաժանելի է այս փորձը, բայց պիտի կատարենք մինչեւ վերջը : Իրա – ւունք ունիմ հարցնելու անոնց որ կը մե – ղադրեն,— ձի՞շդ է որ ես կրնամ դատա – ճանել Ֆրանսայի, ճի՞շդ է որ կրնամ դա – տաճանել խաղաղութեան : Եթէ կայ ու – րիշ բանադնաց մը որ կրնայ աւելի լաւ յաջողիլ, ես պատրաստ եմ քաշուելու : Ինդիրը իմ անձիս չի վերաբերիր , այլ քաղաքականութեան մը, — փոխե՛լ թէ չարունակել : Ուրեմն ձեզի կ'իյնայ ցոյց տալ Ժընեւի մեր խօսակիցներուն թէ Ֆր – րանսան պայծառատես է, ձեզի կ'իյնայ այնպէս չարժիլ որ առաջ հով մը փարա – տէ ամպերը » :

Ցետոյ խօսք առաւ նախկին նախարար մը, Մանէս Ֆրանս, մեղադրելով թէ անհրաժեշտ չփումները չեն ունեցած Չի – նաստանի վարչապետին հետ : Եւ բա – ցատրեց թէ Ֆրանսայի ժողովուրդին մե –

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

Ա. ՎԱԶԵԱՆ

Ո՞վ չի ճանչնար այս պատկառելի եւ պատուական ծերունին, որուն 90ամեայ – կին առթիւ սեղան մը սարքուած է վաղը, շաբաթ, նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Լսարանի վարչութեան :

Փոքրակազմ, վտիտ մարմնով, բայց պլտուն աչքերով, դուք Պ. Աստուածա – տուր Վաչեանցը կը գտնէք ամէն ուր որ ալ մը Հայեր համախմբուած են :

Կիրակի առտուները կը գտնէք եկեղե – ցին, որուն արարողութիւններէն ետք , տաք խօսակցութեան մը բռնուած կ'ըլլայ դուրսը, ազգային հարցի մը կամ··· հա – յերէն բառի մը մասին :

Որեւէ հանդէսի ատեն, նախագահը կամ ատենախօսը կրնայ բացակայիլ, բայց Պ. Վաչեանցը միշտ ներկայ է, գիշեր ըլլայ թէ ցերեկ : Ամառ – ձմեռ :

Ցուշիկ – յուշիկ ներս կը մտնէ սրահէն եւ կ'երթայ անկիւն մը կը նստի :

Ուշադրութեամբ դիտեցէք եւ պիտի տեսնէք որ միտքը միշտ բանով մը զբա – ղած է :

Անշուշտ կը հետեւի հանդէսի յայտա – գրին կամ դասախօսութեան : Ցանախ վի – ճաբանութենց ալ կը մասնակցի, իմաս – տուն տեսակէտ մը յայտնելով :

Բայց, միտքը միշտ զբաղած է :

«Ցառաջ»ի ընթերցողները անշուշտ կը յիշեն իր յօդուածները, պատմական փաս – տերով եւ թանկագին վկայութիւններով :

Ի՜նչ սրտառուչ բծախնդրութեամբ կ'արձանագրէ ուրիշներու , աւելի մեծ եւ բախտաւոր ազգերու բարբարոսու – թիւնները՝ մեր հալածական ժողովուր – դին թաւուն արժանիքներուն եւ շինարար յատկութեանց հետ :

Ինքնուրոյն են իր տեսակէտները մա – նաւանդ Թուրքիոյ մասին, որուն անասելի վայրագութիւնները եւ խաղաբակիրք , էրիստոնեայ կոչուած պետութեանց վա – տութիւնը վառած են իր հոգին, ինչպէս ամէնուն սիրտը :

Տարիներէ ի վեր, մանրակրկիտ պըր – պտումներ կը կատարէ, վիճակագրական տեղեկութիւններ կը քաղէ հայերէն , թուրքերէն եւ ուրիշ թերթերէ, թուագէ – տի մը հմտութեամբ կը բաղդատէ ծր – նունդները ու մահերը, համոզելու համար թէ բուն – Թուրքերուն թիւը 5–6 միլիոն է եւ ոչ թէ 18–20 միլիոն, ինչպէս կը յայ – տարարէ Անգարայի կառավարութիւնը :

Այնքան ամուր կառչած է իր այս տե – սակէտին որ, կը նեղսրտի, երբ փորձէք հակաճառել .:

Գրպանները լեցուն են բազմազան փաս – տերով :

Ամէն պարագայի մէջ, իր ինքնուն տա – րիները բազմապատկած են իր կորովը , եւ անսահման հաւատ ունի հայ ժողո – վուրդի ապագայի մասին :

Խորապէս համոզուած է թէ վերջին խո – դացողը մենք պիտի ըլլանք :

Վաղուան նաշին ներկայ ըլլաք թէ բա – ցակայ, ձեզի համար նուիրական պար – տականութիւն մը սեպեցէք բաժակ պար – պել իր արեւշատութեան համար :

Ծերութեան բարին չէ որ կը հեւայ իր կուրծքին տակ, այլ գարնանա՛ն շուշէ մը, տոկուն եւ վարակիչ : Վ.Ա.Հէ

ՁՕՊԱՆԵԱՆԻ ՄԱՐՄԻՆԸ

Մեր ստացած տեղեկութեանց համա – ձայն, մինչեւ երէկ դեռ Հայոց եկեղեցին յանձնուած չէր տարաբախտ գրագէտին մարմինը : Մեր բարեկամը, Պ. Ֆր. Ֆեյ – տի եւս անհրաժեշտ դիմումները կատա – րած է այս առթիւ :

Հետեւաբար յուղարկաւորութեան ը – ւակաը անորոշ կը մնայ տակաւին :

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻՆ ԴԱՄԲԱՐԱՆԻՆ Հ Ա Մ Ա Ր

Պրիւսէլի Գալթ. վարչութեան նախա – գահը, Պ. Վ. Մուրատիկեան խմբագրատան այցելութեան առթիւ մեզի յանձնեց 33 հազար ֆրանքի գումար մը, որ հաւաք – ուած է խումբ մը բարեկամներէ, Ահա – րոնեանի դամբարանին հինութեան հա – մար :

Ստանալ համապատասխան ընկալագրով :

ՁԻՆԱՍՏԱՆ Ա.Լ. ԱՆՀԱՅՏ

Ժընեւի խորհրդաժողովին Սչ. օրուան նիստին մէջ Ձինաստանի վարչապետը , Չու ան Լէ, կրկնեց Մոլոթովի բանաձե – ւը, պահանջելով ընդունիլ իրենց պայ – մանները, իբրեւ զին խաղաղութեան·: Իր յայտարարութենէն կը հետեւի թէ զօրա – ցած կը նկատուի իրենց դիրքը, հետեւա – բար արդարեւ չեն դիմումներ կատա – րելու :

Այսպէս, չաբաթներով բանակցելէ եաք, կարմիր Ձինաստանն ալ կը խոստա – նի իր դիրքը, ամէն ուղղութեամբ : Ան ալ կը պահանջէ Լաոսի եւ Քամպոճի խնդիրները կցել ամբողջ Հնդկաչինի հարցին :

Մինչ այս մինչ այն, ըմբոստները կը չարունակեն զօրք համախմբել Հանոյի հիւսիսային, արեւմտեան եւ հարաւային շրջաններուն մէջ : Տիէն Պիէնի յաղթանա – կէն ի վեր անոնք իրենց բնուիր զօրարա – ժիններըը, ծանր հրետանին եւ ամբողջ զի – նամթերքը կեդրոնացուցած են Հանոյի չուրջը, 40 մղոն հեռաւորութեամբ :

Ֆրանսայի նոր սպարապետ զօր. Էլի , Փարիզ կը սպասուի տասը օրէն, տեղե – կութիւններ հաղորդելու համար զինուո – րական կացութեան մասին :

ԳԱՐՇԵԼԻ "ԺՈՒՌՆԱԼ" ՄԸ
Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ
ՄԱՅԻՍ 28Ի ԱՒԹԻՒ

Ա.

ՄՄԲ.— Անճախընթաց դաւ մը.— Գահիրէի մեր պաշտօնակիցը, Յունիս 4ի եւ 5ի խմբագրականներով — ինը զոյգ սիւնակ— «ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԴԱՏԱՍՏԱՆԻՆ» կը յանձնէ Եգիպտոսի ռամկավար կուսակցութիւնը, «անպատիւ պայքարի մը առիթով»:

Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

... Զկայ դաղութ մը, ուր ամէնէն բուռն պայքարները տեղի ունեցած չըլլային Մայիս 28ի շուրջ:

Այդ պայքարները տեղի ունեցան նաեւ Եգիպտոսի մէջ, միշտ այս կամ այն չափով փոթորկելով մեր հանրային կեանքը եւ երկրի Իշխանութեանց ուշադրութիւնը մեր ներքին վէճերու վրայ հրաւիրելով:

Այս պայքարները չորս տարբեր փուլեր անցած են Եգիպտոսի մէջ:

Սկզբնաբար ուղեկիցները կը ձգտէին տօնակատարել միայն Նոյ. 29 եւ Մայիս 28ի տօնակատարութիւնը խոպան խաթա-նել:

Երբ տեսան, որ անկարելի է այս, յօժարեցան, որպէսզի միաժամանակ տօնակատարուի թէ Նոյ. 29 եւ թէ Մայիս 28ը:

Տեսնելով, որ նաեւ այս խալը պիտի չանցնի, առաջարկ բերին չտօնակատարել ոչ Նոյ. 29 եւ ոչ ալ Մայիս 28ը:

Ընդդիմութեան հանդիպելով իրենց նաեւ այս առաջարկին մէջ՝ անոնք իրենց բովանդակ ճիգերով լարուեցան Մայիս 28ի դէմ:

Այլանդակ ձեւով այս պայքարը տեղի ունեցաւ մանաւանդ անցեալ տարի. ժուռնալներ տրուեցան Իշխանութեանց, հարցաքննութիւններ եղան, դաղութը խռով-քի օրեր ապրեցաւ, բայց ի վերջոյ կարեւի եղաւ պարզել ամէն բան եւ արժանա-վայել կերպով Հայաստանի տնկախու-թեան տարեդարձը տօնակատարել:

Կ'ենթադրէինք, թէ անցեալ տարուան դպատասցուցիչ դէպքէն եաք, մեր հակառակորդները այլեւս պիտի խաղաղին թոյլ տալով, որ աշխարհացիր հայութիւնը, պէսպէս տարակարծութիւններ ունենալով հանդերձ, միանայ Հայաստանի Հանրապետութեան Տօնը՝ Մայիս 28ը:

Սխալած էինք:

Բացառիկ տատկութեամբ եւ ամէնէն տարօրինակ պայքարը Մայիս 28ի դէմ վերակաւ մանաւանդ այս տարի:

Սեղմ ձեւով յիշատակենք ամէնէն դէ-խաւոր փուտերը

Դէպքի բացառիկ բնոյթը նկատի առ-նելով՝ մենք դայն որոշեցինք առիւակա-նութիւնը դարձնել բովանդակ դաղթաշ-խարհի:

Որպէսզի մեր պատմելիքը լրիւ յստակ ըլլայ, յայտնենք, որ Գահիրէի Ազգ. Ի-խանութենէն Հոդաբարձութիւնը նամակով մը կը դիմէ Ազգ. Իշխանութեանց եւ կը խնդրէ տալ իրեն ցանկը վարժարանին կողմէ տօնուե-լիք տօնական օրերու:

Գաղաքական ժողովը իր 1954 Փետր. 23ի նիստին մէջ քննութեան կ'առնէ Հո-դաբարձութեան նամակը եւ անուն առ-նուն կը ճշդէ այն տօները, որ պիտի տօ-նուին վարժարանին կողմէ:

Երբ հերթը Մայիս 28ին կուգայ՝ վէճ կը ծագի ժողովին մէջ. այն միտքը կ'ար-ծարծուի, թէ Մայիս 28ը քաղաքական բնոյթ ունենալով, իսկ մենք կրօնական համայնք ըլլալով՝ այդ օրը Ազգ. Իշխա-նութենց կողմէ եւ մեր վարժարաններու մէջ պէտք չէ որ տօնուի:

Հոս Գաղաքականի Դաշնակցական ան-դամը՝ ընկեր Լ. Տէր Ասատուրեան՝ բու-ռըն կերպով կ'ընդդիմանայ եւ երկարօ-րէն կը բացատրէ, թէ ինչու Մայիս 28ը իբրեւ համազգային տօն մը, որ իր մէջ կը խորհրդանշէ մեր պատմութեան վեց խաւար ու տարկական դարերու աղատու-թեան տենչը, պէտք է որ տօնակատարուի համայն հայութեան կողմէ եւ համայն դաղթաշխարհի մէջ:

Ընկեր Լ. Տէր Ասատուրեան կը յիշեցնէ միաժամանակ, որ երկրի իշխանութիւն-ները, լաւագոյն դիտնալով մէկ կետ, թէ Հայաստանի անկախութիւնը խորհրդա-նորող Մայիս 28ը դերազանցօրէն քաղա-քական բնոյթ ունի, ցարդ ԱՐԳԻԼԱՅ ՉԵՆ այդ թուականին տօնակատարումը, այլ ԱՐՏՕՆԱՅ են զայն:

Մեր ընկերը կը խնդրէ օր առաջ տօ-նակատարման որոշում առնել ու նաեւ այս տարի Հայաստանի անկախութեան թուականը տօնակատարել այնպէս, ինչ-պէս որ տօնակատարած ենք անցեալին մէջ, կանխելու համար տխուր արարք-ները այն անպատասխանատու մարդոց, որոնք անցեալ տարի գաղտնօրէն կը դոր-ծէին Մայիս 28ի դէմ ...

Մեր ընկերոջ խօսքը կը վերաբերէր այն ժուռնալներուն, որ անցեալ տարի մուխ ուժերու կողմէ տրուած էին երկրի Իշխա-նութենց՝ Մայիս 28ի եւ Դաշնակցու-թեան դէմ ...

Հոս, ժողովին մէջ իսկ, իբրեւ արձա-գանգ մեր ընկերոջ այս խօսքին, մէկէն անակնկալաբար, հետեւեալ երկխօսու-թիւնը տեղի կ'ունենայ.

Մ. Գուլումճեան (ռամկավար).— Այն մարդիկը, որոնց կ'ակնարկէք դուք, երբե՛ք անպատասխանատու մարդիկ չէին:

Լ. Տէր Ասատուրեան.— Հապա ի՞նչ էին, այդ մարդիկը կը նանչնա՞ք:

Մ. Գուլումճեան.— Այո՛, մենք էինք:

Լ. Տէր Ասատուրեան.— Մե՛նք կ'ըսէք, որո՞նք են այդ «մենք»ը:

Մ. Գուլումճեան.— Մ'ենք ...

Լ. Տէր Ասատուրեան.— Բայց ինչո՞ւ անուն չտալ:

Մ. Գուլումճեան.— Ե՛ս էի դիմողը, մե՛նք էինք, եւ երբ այսօր հոս չորոշուի Մայիս 28ը չտօնակատարել, այս տարի եւս պիտի դիմենք. անցեալ տարի չյաջո-ղեցանք, որովհետեւ ուշ դիմեցինք, այս տարի առնի շուտ պիտի դիմենք ...

Լ. Տէր Ասատուրեան.— (ժողովական-ներուն դիմելով).— Կը լսէ՞ք, թէ ի՛նչ կը յայտարարէ. ուրիմն ատո՛նք էին հեղի-նակները անցեալ տարուան ժուռնալին. անցեալ տարի կ'ուրանայինն, մինչ այսօր կ'ընդունին ...

Ներկայացուցչի անակնկալ յայտարարութիւնը ցնցող տպաւորութիւն կը գործէ Գաղաքականի բոլոր անդամնե-րու եւ, ի հարկէ, առաջին հերթին մեր ընկերոջ վրայ:

Ռամկավարները նաեւ երէկ ժուռնալ-ներ կուտային եւ մասնչական գործեր կը կատարէին. սակայն այս ամէնը կ'ընէին գաղտնի եւ այս կարգի հերոսական գոր-ծերով չէին հպարտանար ...

Մինչ այսօր հպարտանքով ու բարձրա-ձայն կը յայտարարեն, որ, այո, ժուռ-նալներ տուած են երէկ ու պիտի տան նա-եւ ասկէ ետքը...

Մեր հանրային բարոյականի համար եւ մեր հանրային կեանքի մէջ ամէնէն մտա-հոգիչը այս երեւոյթն է ահա ...

Բիւրեցս անիծեալ բոլշեւիզմը բերաւ այս բարոյականը մեզի, Լենինի բերնով բարձրաձայն յայտարարելով, թէ յեղա-փոխական ու բոլշեւիկ չէ ան, ով չեկիստ ու մասնիչ չէ ...

Այս ապականութիւնը հայ կեանքի մէջ բերաւ ցեխ, տիղմ եւ արիւնէ չաղախ-ուած բոլշեւիզմը, հակառակորդին դէմ սուրը հռչակելով պայքարի ԲՈԼՈՐ զէն-քերը ...

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ
ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Ե.

Ինչ վերաբերում էր մեր պատուիրա-կութեան՝ մենք եւս ղրկան արդիւնք չէինք սպասում Խորհրդային Ռուսաստա-նի միջնորդութիւնից եւ ամէն րոպէ կա-րող էինք յետ կանդնել մեր յուցաբերած պատրաստութիւնից՝ լիազօրութիւն չու-նենալու պատճառաբանութեամբ: Սա մեր կողմից մի ռազմախաղ էր՝ Սովետների միջնորդութեան անյաջողութեան պա-տասխանատուութիւնը ապագային Տա-ճիկների վրայ բարդելու համար:

Բարեբախտաբար, տուածս բացատրու-թիւնները գոհ թողին ընկերներիս, եւ մենք միասնաբար լծուեցինք պահան-ջուած տեղեկագրի կազմութեան:

Համաձայն մեր կազմած տեղեկագրի վիճակագրական տուեալների, հայ աշ-խատաւորութիւնը երբեմն էր դառնում ոչ միայն վեց վիլայէթները ստանալու, այլեւ նրա կրկնակին: Սակայն, մեր տնտեսութիւնը կը գլխաւորէ թեմիս Առաջ-նորդ Մամբրէ արքեպ. Սիրունեանի նա-խագահութեանը տակ գործող Գաղաքա-կան ժողովը, եօթը անդամներէ բաղկա-ցած, առենապետ ունենալով Պ. Հ. Նա-զլեանը:

Այս եօթը անդամներէն միայն երկուքը կուսակցականներ են՝ Լեւոն Տէր Ա-ատուրեան (Դաշնակցական) եւ Մեսրոպ Գուլումճեան (ռամկավար):

Գաղաքականի մնացեալ անդամները, մէկը նաեւ Պ. առենապետը հաշուելով, որեւէ կուսակցութեան չեն պատկանիր:

Ի՞նչպէս սկսաւ պայքարը:

Գահիրէի Գալուստեան վարժարանի հոդաբարձութիւնը նամակով մը կը դիմէ Ազգ. Իշխանութենց եւ կը խնդրէ տալ իրեն ցանկը վարժարանին կողմէ տօնուե-լիք տօնական օրերու:

Գաղաքական ժողովը իր 1954 Փետր. 23ի նիստին մէջ քննութեան կ'առնէ Հո-դաբարձութեան նամակը եւ անուն առ-նուն կը ճշդէ այն տօները, որ պիտի տօ-նուին վարժարանին կողմէ:

Երբ հերթը Մայիս 28ին կուգայ՝ վէճ կը ծագի ժողովին մէջ. այն միտքը կ'ար-ծարծուի, թէ Մայիս 28ը քաղաքական բնոյթ ունենալով, իսկ մենք կրօնական համայնք ըլլալով՝ այդ օրը Ազգ. Իշխա-նութենց կողմէ եւ մեր վարժարաններու մէջ պէտք չէ որ տօնուի:

Հոս Գաղաքականի Դաշնակցական ան-դամը՝ ընկեր Լ. Տէր Ասատուրեան՝ բու-ռըն կերպով կ'ընդդիմանայ եւ երկարօ-րէն կը բացատրէ, թէ ինչու Մայիս 28ը իբրեւ համազգային տօն մը, որ իր մէջ կը խորհրդանշէ մեր պատմութեան վեց խաւար ու տարկական դարերու աղատու-թեան տենչը, պէտք է որ տօնակատարուի համայն հայութեան կողմէ եւ համայն դաղթաշխարհի մէջ:

Ընկեր Լ. Տէր Ասատուրեան կը յիշեցնէ միաժամանակ, որ երկրի իշխանութիւն-ները, լաւագոյն դիտնալով մէկ կետ, թէ Հայաստանի անկախութիւնը խորհրդա-նորող Մայիս 28ը դերազանցօրէն քաղա-քական բնոյթ ունի, ցարդ ԱՐԳԻԼԱՅ ՉԵՆ այդ թուականին տօնակատարումը, այլ ԱՐՏՕՆԱՅ են զայն:

Մեր ընկերը կը խնդրէ օր առաջ տօ-նակատարման որոշում առնել ու նաեւ այս տարի Հայաստանի անկախութեան թուականը տօնակատարել այնպէս, ինչ-պէս որ տօնակատարած ենք անցեալին մէջ, կանխելու համար տխուր արարք-ները այն անպատասխանատու մարդոց, որոնք անցեալ տարի գաղտնօրէն կը դոր-ծէին Մայիս 28ի դէմ ...

Մեր ընկերոջ խօսքը կը վերաբերէր այն ժուռնալներուն, որ անցեալ տարի մուխ ուժերու կողմէ տրուած էին երկրի Իշխա-նութենց՝ Մայիս 28ի եւ Դաշնակցու-թեան դէմ ...

Հոս, ժողովին մէջ իսկ, իբրեւ արձա-գանգ մեր ընկերոջ այս խօսքին, մէկէն անակնկալաբար, հետեւեալ երկխօսու-թիւնը տեղի կ'ունենայ.

Մ. Գուլումճեան (ռամկավար).— Այն մարդիկը, որոնց կ'ակնարկէք դուք, երբե՛ք անպատասխանատու մարդիկ չէին:

Լ. Տէր Ասատուրեան.— Հապա ի՞նչ էին, այդ մարդիկը կը նանչնա՞ք:

Մ. Գուլումճեան.— Այո՛, մենք էինք:

Լ. Տէր Ասատուրեան.— Մե՛նք կ'ըսէք, որո՞նք են այդ «մենք»ը:

Մ. Գուլումճեան.— Մ'ենք ...

Լ. Տէր Ասատուրեան.— Բայց ինչո՞ւ անուն չտալ:

Մ. Գուլումճեան.— Ե՛ս էի դիմողը, մե՛նք էինք, եւ երբ այսօր հոս չորոշուի Մայիս 28ը չտօնակատարել, այս տարի եւս պիտի դիմենք. անցեալ տարի չյաջո-ղեցանք, որովհետեւ ուշ դիմեցինք, այս տարի առնի շուտ պիտի դիմենք ...

Լ. Տէր Ասատուրեան.— (ժողովական-ներուն դիմելով).— Կը լսէ՞ք, թէ ի՛նչ կը յայտարարէ. ուրիմն ատո՛նք էին հեղի-նակները անցեալ տարուան ժուռնալին. անցեալ տարի կ'ուրանայինն, մինչ այսօր կ'ընդունին ...

Ռամկավար ներկայացուցչի անակնկալ յայտարարութիւնը ցնցող տպաւորութիւն կը գործէ Գաղաքականի բոլոր անդամնե-րու եւ, ի հարկէ, առաջին հերթին մեր ընկերոջ վրայ:

Ռամկավարները նաեւ երէկ ժուռնալ-ներ կուտային եւ մասնչական գործեր կը կատարէին. սակայն այս ամէնը կ'ընէին գաղտնի եւ այս կարգի հերոսական գոր-ծերով չէին հպարտանար ...

Մինչ այսօր հպարտանքով ու բարձրա-ձայն կը յայտարարեն, որ, այո, ժուռ-նալներ տուած են երէկ ու պիտի տան նա-եւ ասկէ ետքը...

Մեր հանրային բարոյականի համար եւ մեր հանրային կեանքի մէջ ամէնէն մտա-հոգիչը այս երեւոյթն է ահա ...

Բիւրեցս անիծեալ բոլշեւիզմը բերաւ այս բարոյականը մեզի, Լենինի բերնով բարձրաձայն յայտարարելով, թէ յեղա-փոխական ու բոլշեւիկ չէ ան, ով չեկիստ ու մասնիչ չէ ...

Այս ապականութիւնը հայ կեանքի մէջ բերաւ ցեխ, տիղմ եւ արիւնէ չաղախ-ուած բոլշեւիզմը, հակառակորդին դէմ սուրը հռչակելով պայքարի ԲՈԼՈՐ զէն-քերը ...

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

ԱՍՈՒԼԻՍ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

●

Համազգայինի Հերթական լսարանը ան-ցեալ ունեցաւ Մայիս 28ին, Ազգ. Տան մէջ: Դասախօսն էր Պ. Ճ. Քիւրտեան, նիւթը՝ «Հայկ. Մանրանկարչութիւնը»: Նա-խագահը, Մ. Պարսամեան, լսարանին բացումը կատարելով, բսաւ թէ Պ. Քիւրտեան 1919ին առաջին անգամ դրու-թեամբ մը հրապարակ եկաւ «Շանթ»ի մէջ: Նիւթին էր Մատրասի մէջ լոյս տեսած առաջին հայ թերթը «Ազ-դարար»: Այնուհետեւ, 35 տարիէ ի վեր, ան մեծ բծախնդրութեամբ կ'աշխատի, եւ ուսումնասիրութիւնները կը գրէ, Հան-դէս Ամսօրեայի, Հայրենիքի, Սիօնի, Հասկի մէջ, «Հայրենիք»ի եւ ուրիշ թեր-թերու մէջ, ձեռագիրներու ուսումնասի-րութեան մասին, եւ այս նիւթերը կ'օգ-տագործէ Հայոց պատմութեան համար:

Յ. Քիւրտեան.— Երկու յիսնամեակ տարիներու ընթացքին, ողբացող ժողո-վուրդ մը եղած ենք: Ես այդ ողբերգու-թեան համաձայն չեմ: Իրաւ է թէ Հայոց դլխէն մեծ փոթորիկներ անցած են եւ սակայն կատարուած են այնպիսի ստեղ-ծագործութիւնները, որոնց լ տես անկա-րելի է չհպարտանալ: Եթէ մեր մշակոյ-թին իսկապէս ծանօթ ըլլանք, պիտի տես-նեն զոր Հայ ըլլալը մեծ պարգեւ մըն է: Նիւթական մեծ հարստութիւն մը ժա-ռանգած ենք, բայց մեր ներկայ օրերուն չենք կրցած օգտագործել: Պղնձագործ-ութեան, հիւսուածեղէններու, ձեռա-գործերու, մշակոյթի մեծ ստեղծագոր-ծութիւններ ունեցած ենք, մեծ՝ հոդե-կան ըմբռնումով ու բան մը աւելցնելու առաջադրութեամբ:

Որքան ալ ուղենք սահմանափակել հայ մանրանկարչութեան մասին մեր ըսելիք-ները, դարձեալ ահագին աշխատանք կայ կատարելիք: Որքեր մեծցնելով, եկեղե-ցիներ չփնտրելով ժամանակ չենք ունեցած ուսումնասիրելու մեր անգնահատ անդիր հարստութիւնները:

Ներկայիս ունինք քանի հազար ձեռա-գիր, որոնց տասը հազարը կեդրոնացած է Երեւանի մէջ: Ամօնք հրաշքով մը չեն հաւաքուած՝ այլ դարերու ընթացքին մէջտեղ բերուած են չարքաշ աշխատան-քով. մնացեալ ձեռագիրներու 2500ը կը գտնուին Վենետիկ, 1200ը Վիէննա, 350ը Երուսաղէմ: Բոլորը մասամբ ուսումնա-սիրուած են տակաւին»:

«Ոմանք առանց ըմբռնելու արժէքը եւ փիլիսոփայութիւնը, սխալ ուսումնասի-րած՝ եւ սխալ եզրակացութիւններ հա-նած են: Պէտք է կրկին ներկայացուին իսկական մասնագէտներու կողմէ, ինչ որ դիւրին գործ չէ եւ կը կարօտի մեծ դու-մարներու:

Ե. դարէն, երբ Մեսրոպեան տառերը գտնուեցան, մինչեւ Թ. դար, ոչ մէկ ձե-ռագիր հասած է մեզի: Իններորդէն մին-չեւ Ժ.րդ, մէկ ձեռագիր, Ժ.էն քսան ձեռագիր եւ այսպէս հարստութիւնը կ'ուռճանայ ժամանակի ընթացքին»:

Եղած է ժամանակ երբ Հայաստանի մէջ 800 կրօնաւորներ միայն ու միայն ձեռա-

(Շար.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԸ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Հայկական Սովետական Հանրապետության գաղափարը մարդկային համայնքների համար ներկայացնում է ամենաբարձր գաղափարը, որովհետև նա ստեղծվել է ժողովրդի ազատագրական պայքարի ընթացքում, ժողովրդի կամքով, ժողովրդի արյան գնով։ Հայ ժողովուրդը ստեղծել է իր պետականությունը, որովհետև նա ուզում է ապրել, ուզում է ստեղծագործել, ուզում է ազատ լինել։ Հայ ժողովուրդը ստեղծել է իր պետականությունը, որովհետև նա ուզում է ապրել ոչ թե ստրկի պես, այլ տիրոջ պես։ Հայ ժողովուրդը ստեղծել է իր պետականությունը, որովհետև նա ուզում է ապրել ոչ թե ստրկի պես, այլ տիրոջ պես։

Հայկական Սովետական Հանրապետության գաղափարը մարդկային համայնքների համար ներկայացնում է ամենաբարձր գաղափարը, որովհետև նա ստեղծվել է ժողովրդի ազատագրական պայքարի ընթացքում, ժողովրդի կամքով, ժողովրդի արյան գնով։ Հայ ժողովուրդը ստեղծել է իր պետականությունը, որովհետև նա ուզում է ապրել ոչ թե ստրկի պես, այլ տիրոջ պես։ Հայ ժողովուրդը ստեղծել է իր պետականությունը, որովհետև նա ուզում է ապրել ոչ թե ստրկի պես, այլ տիրոջ պես։

Հայկական Սովետական Հանրապետության գաղափարը մարդկային համայնքների համար ներկայացնում է ամենաբարձր գաղափարը, որովհետև նա ստեղծվել է ժողովրդի ազատագրական պայքարի ընթացքում, ժողովրդի կամքով, ժողովրդի արյան գնով։ Հայ ժողովուրդը ստեղծել է իր պետականությունը, որովհետև նա ուզում է ապրել ոչ թե ստրկի պես, այլ տիրոջ պես։ Հայ ժողովուրդը ստեղծել է իր պետականությունը, որովհետև նա ուզում է ապրել ոչ թե ստրկի պես, այլ տիրոջ պես։

Հայկական Սովետական Հանրապետության գաղափարը մարդկային համայնքների համար ներկայացնում է ամենաբարձր գաղափարը, որովհետև նա ստեղծվել է ժողովրդի ազատագրական պայքարի ընթացքում, ժողովրդի կամքով, ժողովրդի արյան գնով։ Հայ ժողովուրդը ստեղծել է իր պետականությունը, որովհետև նա ուզում է ապրել ոչ թե ստրկի պես, այլ տիրոջ պես։ Հայ ժողովուրդը ստեղծել է իր պետականությունը, որովհետև նա ուզում է ապրել ոչ թե ստրկի պես, այլ տիրոջ պես։

ծամասնութիւնը կ'ուզէ վերջացնել Հնդկաչինի պատերազմը, բայց ոչ ոք անձնատուրութիւն կ'ընդունի: «Հնդկաչինի պատերազմին ամէնէն ծանր հետեւանքը այն է որ ոչ միայն զինուոր եւ դրամ կը կորնցնենք, այլեւ չենք կրնար նպաստել Եւրոպայի պաշտպանութեան: Պատերազմը կը ջլատէ մեր ամբողջ դործունէութիւնը Եւրոպայի մէջ: Ամէն անդամ որ օգնական զօրք ուղարկենք Հնդկաչին, կ'ա-ւելնայ անհատապարակչութիւնը Ֆրան-սայի եւ Գերմանիոյ միջեւ:

Յօսեցաւ նաեւ զօր. Քէօնիկ, չեշտելով թէ Տիէն Պիէնի պահակազօրքը ռազմա-դիտական դեր մը կատարեց: Ցետոյ մե-ղադրանքներ ուղղեց կառավարութեան դէմ: Համայնավար երեսփոխան մը դի-տել տուաւ թէ ժընեւի ֆրանսական պատուիրակութիւնը կարծես կը ձգձգէ բանակցութիւնները եւ ժամանակ չահիլ կ'ուզէ, սպասելով ամերիկեան միջա-մտութեան»:

Ուրիշ ճառերէ հետք, վարչապետը պա-տասխանեց հարցուպնդումներուն, եւ կոչ մը ուղղեց Ազգ. ժողովին: Զորս բանա-ձեւեր առաջարկուած էին: Ժողովը 263ի դէմ 322 ձայնով մերժեց քուէարկել կա-ռավարութեան նախընտրած բանաձեւը: Բայց վստահութեան խնդիրը դրուած չըլ-լալով, դահլիճը չհրաժարեցաւ:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ԿԸ ՄԵՐԺՈՒԻ

Ուրիշ ծանրակչիռ դէպք մըն ալ պա-տահեցաւ նոյն օրը:

Ազգ. ժողովին արտաքին դործերու յանձնաժողովը 18ի դէմ 24 ձայնով քուէ-արկեց Փիւլ Մոքի (ընկերվարական) բա-նաձեւը, որ կը մերժէ Եւրոպայի միաց-եալ բանակի ծրագիրը: Դէմ քուէարկած էին ինը ընկերվարական անդամներէն վե-ցը, արմատական մը (Տալատիէ), եօթը համայնավարներ, հինդ նախկին կոլեան-ներ եւն.:

Այս մերժումը չի նշանակեր թէ ծրա-դիրը պիտի չքննուի Ազգ. ժողովին մէջ, բայց կրնայ մեծապէս աղդել վիճաբանու-թեանց վրայ, նոր տաղնապի մը մատնե-լով կառավարութիւնը:

Ինչպէս կը յիշուի, ընկերվարական կու-սակցութիւնը վերջին համագումարին մէջ որոշած էր պատժել այն անդամները որ կ'ընդդիմանան միացեալ բանակի դաչին-քին վաւերացման:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հետապրին թէ հետ-զհետէ կը սաստկանայ հակակրօնական պայքարը, հակառակ երեւութական ա-զատութեան: Խորհրդային երկիծաթեր-թը, «Կրոկոտիլ» (կոկորդիլոս) կը ծաղրէ այն երիտասարդները որ կրօնական պը-ակներ կը կատարեն: «Երիտասարդ կո-մունիստ» կ'ըսէ թէ դանդատներու դա-տարանի համար ուղղ պարտա-կանութիւն է պայքարիլ «կրօնական մնա-ցուկներու դէմ»:

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԶԻՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ մասին կատարեալ համաձայնութիւն գոյացած է Ցունաստանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Թուր-քիոյ միջեւ, ինչպէս կը հետապրեն Ա-թէն-քէն: Թուրքիոյ վարչապետը, որ Ա-թէնք հանդիպած էր Ամերիկայէն վերադար-ձին, յայտարարեց թէ «Մ. Նահանդներ. համաձայն են զինակցութեան»: Այս առ-թիւ քաղաքական շրջանակներու մէջ դի-տել կուտան թէ Թուրքիա ամբողջովին ամերիկեան քաղաքականութեան կը հե-տեւի Պալքաններու թէ Միջին Արեւելքի մէջ: Նոյն շրջանակներուն կարծիքով Մ. Նահանդները սիրական դիրք մը կը դրաւեն Պալքաններուն մէջ, Թուրքիոյ միջոցաւ:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՑԻՆ ուսուցչա-պետներէն Փոլոհովսքի, կինը, պաշտօ-նակից մը (յոյն բժիշկ մը) եւ կառավարը դոհ դային ինքնաշարժի արկածի մը:

ԹՐԻՒԹԻի ֆնդիրը մօտերս պիտի կար-դադրուի, համաձայն վերջին լուրերու: Մ. Նահանդներու արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ խիստ կարեւոր յառաջ-դիմութիւններ կատարուած են վերջերս:

ՏԻԿԻՆ ԺԱՆԻՆ ԹՈՐԻՉԵԱՆ (Թորես-եան?), Թուրքիայի, որ ամուսնացած է ամերիկացի սպայի մը հետ, առջի դիշեր քնացած էր Փոմի փողոցի ապարանքին մէջ, երբ 25 տարեկան երիտասարդ մը ներկայանալով պահանջեց զոհարեղէն-ները եւ դրամը: Տիկինը ցոյց տուաւ տե-ղը, եւ դողը երեք միլիոն ֆրանքի զոհա-բերէն եւ հարիւր հազար ֆրանք գրպա-նելով անհետացաւ, ինչպէս կը դրեն տե-ղական թերթերը:

ՄԱՑԻՍ 28–Ը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին միւնչեւ լոյս, Հովանաւորութեամբ քաղաքապետ՝

M. GASTON DEFFERRE

56, Rue d'Alger, Théâtre VERDI

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կո-միտէի:

Մասնակցութեամբ ենթակոմիտէներու եւ խումբերու, Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Աչի մասնաճիւղերուն:

Կը նախագահէ ընկ. Ց. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկերք ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ եւ Պ. Կ. ՓՈԼԱՏԵԱՆ, ՖՐԱՆՍԻՍ ԼԵՆԱՌ (ե-րեսփոխան), ԱՇԻԼ ՍԻՆԻ, ԺԱՆ ՄԱՍ:

Գեղարուեստական բաժինն կը մաս-նակցին Պ. Ս. Զէօրէֆճեան (ջութակ), Օր. Անժէլ Ակինեան (դաշնակ), Տիկին Ա. Տէր Վարդանեան, Պ. Ժ. Պասպար-եան, Ս. Սարգիսեան, Օր. Ա. Յարու-թիւնեան (երգ եւ արտասանութիւն):

ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ Հայ Արեւուշներու կազմէ:

ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ Ս. ԶԷՕՐԷՖՃԵԱՆ:

Մուտքը ազատ է:

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Սալ Կալման, ժամը 15·30-էն միւնչեւ դիշեր:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Վար-դան» ենթակոմիտէի եւ մասնակցու-թեամբ Նոր Սերունդի «Կռուվարենց» խումբին եւ Ֆ. Կ. Աչի մասնաճիւղին:

Հովանաւորութեամբ

Mr. MAZURIER-ի

Maire et Conseiller Général

Կը նախագահէ ընկերք Շ. ՄԻՍԱՖԵԱՆ

Կը խօսի ընկերք Ն. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, հայկ. եւ կովկասեան պարեր դեկավարութեամբ ՀԱՆՃԻԿԻ ՊՈՒՐՆՈՒԹԵԱՆի (նոր յայտա-դրով), եւրոպական պարեր Թիրամանի նուագախմբով:

Երթեւեկ Փորթ տը լա Շաբէլէն թիւ 268 օթօպիւսը (Վիլիէ լը Պել):

ԱՋԳ. ԲԱՐԵՐԱՐ ՌԱՓԱԷԼ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆի ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի Կեդր. յանձնաժողովը կը հրաւիրէ յարդոյ հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ հանդի-սաւոր Ս. Պատարագին եւ հոգեհանգստե-ան պաշտօնին որ պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 10ին սկսեալ, Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, նախապահու-թեամբ առաջնորդ Գեր. Տ. Սեբովբէ Ծ. Վ. Մանուկեանի, ի յիշատակ աղդ. մեծ բարերար Ռափայէլ Մարկոսեանի:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆԴՈՅՔ

Կազմակերպուած Նոր Սերունդի Տէսի-ճի մասնաճիւղին կողմէ: Այս շաբաթ ժամը 20·30ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւ-նը քաջալերելու համար նոր սերունդը եւ հաճելի ժամանց մը անցընելու համար հայկական մթնոլորտի մը մէջ:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԱԲԱՅԵԱՆԻ

Աշակերտական երգահանդէսը՝ հինդ-շաբթի Ցունիս 17ին, ժամը 20ին:

SALLE DE GEOGRAPHIE

184, Boulevard Saint-Germain Paris 6e

Մասնակցութեամբ սպանիացի կիթառ նուագող Պ. Ֆէրնանտէզի, Լաւիի եւ դաշ-նակահար Պ. Ժ. Ժ. Պէնճոյի:

Հրաւէրները կարելի է ստանալ «Ցա-ռաջ»ի խմբագրատունէն, հայ գրավա-ճառներէն, երաժշտական խանութնե-րէ եւ սրահէն:

Ծախքերու մասնակցութիւն 100 ֆր. անձ գլուխ:

ECOLE NORMALE DE MUSIQUE

78, Rue Cardinet

Այս շաբաթ ժամը 21ին ՄԱՐԻ ԻՒՍ-ԹԱՍ (Վարժապետուհի) (Լիսաւնս տը Քօնսէր) կը նուագէ Ֆոռէ, Լիսթ, Շօփէն եւայլն:

Տէր եւ Տիկին Մխրտչեան Ալիքսանեան իրենց սանտօր՝ Ամերիկայի մէջ վախ-ճանած Տէր Յակոբ աւագ Բհիյ. Մխիթա-րեան աղգօգուտ գործունէութեան խնկելի յիշատակին կը նուիրեն 500ական ֆրանք «Ցառաջ»ի բարդաւաճման եւ Կ. Աչի Ի-թալիի մասնաճիւղին: (Մնացալ «Ցա-ռաջ»էն): Այս սխտւր առթիւ իրենց ցա-կակութիւնը կը յայտնեն Պ. Խորէն Մխ-ճեանի եւ Օհանեան ընտանիքներու:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Սեւանի Կապ. Աչի մասնաճիւղի, այս կիրակի, ժամը 15ին, Մասիսի զեղեցիկ սրահին մէջ, 87 Ավրընիւ տը Լիվրի:

Կը ներկայացուին ծիծաղաշարժ գա-ւեշտներ: Հայկական եւ կովկասեան պար: Պ. ԽԱՆՃԻԿԻ ՊՈՒՐՆՈՒԹԵԱՆի կողմէ: Զանազան անակնկալներ: Հայկական եւ եւրոպական պարեր ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի նը-ւագախմբով: Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Իսիի եկեղեցւոյ չի-նուհեան յանձնախումբին կողմէ:

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հայոց ե-կեղեցւոյ վարչութեան:

Այս շաբաթ, ժամը 20·30ին, Իսիի Քաղաքապետարանի սրահին մէջ: 25 Ա-վրընիւ Վիքթոր Քիւսօ:

Կը ներկայացուի Դրիգոր Վահանի

ԲԱՐԵՐԱՐ ՄԸ

Հայկական կեանքէ կատակերգութիւն, մէկ արար:

Մասնակցութեամբ Ա. ԳՄԲԻԹԵԱՆի, Անմահն Մոլիէրի «Ակամայ Բժիշկ»էն հայկական կեանքի վերածուած

ՕՐՀՆՈՒՄՈՒ ԱՐՀԵՍՏԸ

Քրքջալիր դաւեչտ, երեք արար եւ չորս պատկեր: Մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Աչի պարախումբին

Ղեկավարութիւն՝ Օր. Ալիս Գավէգեան

Երաժշտութիւն՝ Պ. Բենօ Է. Եդ. Գավէգեան

Մասնակցութեամբ՝ Ա. Գմբէթեան, Օր. Իրմա Պէրպէրեան, Ժագ Սթէֆանօ, Գ. վահան, Ն. Մարգարեան, Ն. Պշտիկեան, Ց. Ստեփանեան, Օր. Նայեմի Ա. Դասեան, Մ. Նուրիան:

Հաղորդակց. միջոց.— Մէթրօ Մէլի մա-սի, օթօպիւս 123, 190:

Վարագոյրը կը բացուի ժամը 8իդ ժա-մուն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Տոմսակներու գիները են 300 եւ 200 ֆր:

Ստանալու համար դիմել՝ եկեղեցւոյ չինուհեան յանձնախումբի անդամնե-րուն, ինչպէս նաեւ Իսի լէ Մուլինոյի հայ սրճարանատէրներուն:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Աչի Սէն Թերոմի մասնաճիւղին, այս կիրակի ա-ռաւօտեան մինչեւ երեկոյ 117 Ավրընիւ Բօռօ, Սէն Փիւսք, Պաւ Շալէի օդասուն պար-տէզին մէջ:

Կը նախագահէ ընկերուհի Տիկ. Ա. ԱԻ-ՏՕԵԱՆ: Կը բանախօսէ Պ. Ց. ՊԵՏՐՈՍ-ԵԱՆ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Առատ կերուխում դիւրամատչելի դիներ-ով: Հայկական եւ եւրոպական նուագ:

Բարձրախօս Ալքատ եւ որդի:

Մանօթ.— Առնել 53 թիւ օթօպիւսը մինչեւ Հանդիսավայր: Մուտքը ազատ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Արամ Բարսեղեան եւ դա-ւակը Հայկ, Այրէ Տիկին Գայեանէ Ա. Բարեան եւ դաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա-տարուի այս կիրակի առաւօտ յետ պա-տարագի Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժօն), իրենց զաւկին, եղբօր եւ թոռան՝ վահան Բարսեղեանի մահ-ուան առաջին տարելիցին առթիւ:

★

Լիոն.— Այրէ Տիկին Արմենուհի Ղա-զարեան եւ դաւակը, Տէր եւ Տիկին Ղա-զար Ղազարեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Լիոնի Հայոց եկեղեցին, 69 ռիւ Լուի Պր-լան, իրենց աղջկան եւ քրոջ ԱԶԱՏՈՒՀԻ ՊԱՂԵՍԵԱՆի (ծնեալ Ղազարեան) մահուան 18րդ տարելիցին առթիւ, ինչպէս նա-եւ իր եղբօրը Տէր Երեմիա Ա. քհնյ. Մկր-տճեանի մահուան 7րդ տարելիցին առ-թիւ: Կը խնդրուի իրենց յիշատակը յար-դողներէն ներկայ դտնուիլ:

★

Տէր եւ Տիկին Աբթիւր Մոմճեան եւ Տէր եւ Տիկին Ալեքսիքեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա-տարուի իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ԱՆՆԱ ԽԱՉԳՈՒՐՈՒՉԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ, (մեռած Մոնթէվիտէօ) այս կիրակի, Փարիզի Հա-յոց եկեղեցին: Կը հրաւիրուին իր յիշա-տակը յարդողները:

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եղիպտացի կոմի-տէն ԲԱՅԱՌԻԿ ժողովը այս չաբաթ իրի-կուն ժամը 8·30ին, Սօսիէթէ Սավանթի մէջ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Բաֆֆի խումբի մասնակցութեամբ «Ուս. Միութեան» եւ «Փոթորիկ» խումբերու, դասախօսու-թիւնը ընկ. Վ. Պարոնվարդեանի կողմէ, այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 20·30ին, Քաֆէ տը լա Մէրի, մեթրօ Սէն Միւլփիս:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները ներ այս երկուշաբթի, ժամը 20·30ին, Ա.Հարոնեան Ակումբը: Պիտի դեկուցանէ ընկերք ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ: Նիւթը՝ «Քա-ղաքական կացութիւնը եւ մեր դիրքը»:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Շատ կարե-ւոր օրակարգ:

ՊԱՆԵԼՕ ՔՈՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Ա-ծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 10ին, Պար տիւ Կլոպ: Օրակարգ.— Նիւթական ու բարոյական դեկուցում եւ նոր վար-չութեան ընտրութիւն: Ներկայանալ ան-դամատեղով:

ՀԱՄՄ. – ՄԱՐՔ. Միութեան կարատանի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը հինդ 2ին, Բարեգոր-ծականի սրահին մէջ: Սիրով կը հրաւիր-ուին բոլոր հայրենակիցները, անդամ ըլ-լան թէ ոչ: Կարեւոր օրակարգ:

ՀՐԱՒԷՐ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հայ Եկեղեցւոյ Փարիզի Կրօն. Ընկե-րակցութեան արտակարգ ընդհ. ժողովի չարունակութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, ժամը 15ին, Ազգ. Տան սը-րահին մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ:

Օրակարգ.— Ծրագիրը – կանոնագրի փոփոխութիւն:

Այս առիթով պարտք կը սեպենք տեղե-կացնել հասարակութեան թէ ժողովին ներկայ կ'ըլլան, իրենց ատենապետիրովը մինչեւ 1953ի վերջը իրենց անդամավճա-րը հատուցած անդամները:

Անդամները կրնան իրենց վճարումները կատարել չէք փոսթալով, Մանտա ճար-դով կամ իրենց յարմար դատած ձեւով, եկեղեցւոյ չէք փոսթալի թիւն է.

Paris 6761-25, ASS. CULTUELLE DES ARMENIENS APOSTOLIQUES, 15 Rue Jean Goujon, Paris(8e)

Նկատի ունենալով որ այս ժողովը նա-խորդին չարունակութիւնն է, ներկանե-րու թիւը ինչ որ ալ ըլլայ ժողովը օրինա-ւոր պիտի նկատուի:

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ (Սէն Լուի) կը խնդրեն ճշ-դել թէ Տիկին Քանտոյեանի նուիրած դու-մարը հինդ հարիւր ֆրանք է, ոչ թէ հինդ հազար:

RUE DE CLÉRY

A ceder bail tous commerces

4 սենեակ, խոհանոց, հեռախօս, առաջին յարկ W. C.

Tél. CEN· 55 - 40

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Եթէ կ'ուզէք մեծամեծակի գինով լաւագոյն գնում մը կատարել ա-րեւելեան գորգերու

Դիմեցէք

35, RUE DE TRÉVISE

Tél. PRO. 07 · 25

(Ազգ· Տան դիմաց)

Ուր՝ պիտի գտնէք դիւրամատչելի դիներով ճոխ մթերք մը: Կը ստանձնենք ամէն տեսակ նորո-գութիւններ: Փոխա-նակութիւններ եւս կը կատարուին:

ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 12 ՅՈՒՆԻՍ ★ SAMEDI 12 JUIN 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7392 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2803

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՍԿՑՈՂԻՆ ՇԱՏ ԲԱՐԵՒ

•

Մասնաւորապէս վերջին տարիներու ընթացքին, մեր ֆրանսացի բարեկամները յաճախ կը յիշեցնեն .

— Մի մոռնաք ձեր լեզուն, ձեր աւանդութիւնները, ձեր պրակտիկութիւնը եւ պատմութիւնը :

Կը յիշեցնեն բերանացի թէ գրաւոր : Երբեմն հրապարակաւ, բանախօսութեամբ, կամ պլոճ պլճի :

Յրատին հետ, յաճախ դիտողութիւններ ալ կ'ուղղեն, ֆրանսական փափկանկատութեամբ :

Վերջին ձայնը Ալֆորվիլէն կուգայ :

Անցեալ կիրակի հանդէս մը սարքուած էր դպրոցին մէջ : Այս առթիւ քաղաքապետը, Պ. Պլէօզ, հետեւեալ խօսքերը ուղղած է ներկաներուն .

— Ես շատ կը գնահատեմ Հայերը եւ անոնց ջանքերը՝ իրենց մայրենի լեզուն եւ ազգային աւանդութիւնները պահելու համար :

Եւ սակայն, չեմ հաւատար, երբ Հայ մը, հաճելի ըլլալու համար մեզի, կ'ըսէ թէ իմ շատ կը սիրէ Ֆրանսան իրրեւ իր մայրը : Մարդ չի կրնար երկու մայր ունենալ : Ձեր մայրը հայութիւնն է, իսկ Ֆրանսան միայն ձեր հոգածուն, պահապանը :

Սիրեցէք նախ ձեր ազգը, ձեր լեզուն, ձեր կրօնքը, ձեր աւանդութիւնները : Յետոյ սիրեցէք Ֆրանսան որ ձեր աջեղբայրն բացաւ իր դուռները եւ գիրկը :

Պ. Քաղաքապետը յատկապէս յիշելով Ֆրանսական դպրոցներու հայ աշակերտներուն փայլուն յաջողութիւնները, որոնց չնորհիւ մրցանակները կը շահին, նորէն յորդորած է .

— Շարունակեցէք ձեր գաւակներուն տալ հայերէն դաստիարակութիւն, եւ սիրեցէք նաեւ ձեր երկրորդ հայրենիքը, Ֆրանսան :

Մեր հայրենիքի հոգերուն վրայ կը դպնուէինք, նշանախօսքեր կ'երեւային տուներու կամ դաստիարքերու մէջ : Օրինակ,— « Խաչ օղնեա ինձ» :

Ի՞նչպէս կ'ըլլար եթէ, Ալֆորվիլի քաղաքապետին խօսքերն ալ Ֆրանսերէն տպելով, կախէին տուներու մէջ, իրրեւ նոր նշանախօսք ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐԸ

ՊԻՏԻ ՈՐՈՇՈՒԻ ԱՅՍՕՐ, ՇԱԲԱԹ

•

Ինչպէս պրած էինք երէկ, վարչապետը որոշեց վաստահութեան քուէ պահանջել Ազգ. ժողովէն, որ առջի օր մերժած էր քուէարկել կառավարութեան նախընթաց բանաձեւը :

Տեղական թերթերը յոռետես են արդիւնքի մասին : Պ. Լանիէլ կարեւոր տեսակցութիւններ ունեցաւ առջի օր եւ երէկ, բազմաթիւ անձնաւորութիւններու եւ մանաւանդ նախկին նախարար Պ. Մանուէս – Ֆրանսի հետ, տագնապի մը առաջքը առնելու համար : Այս վերջինը խօսակցութիւնը դադնի պահելով հանդերձ, յայտնած է թէ «բացարձակապէս անօգուտ կը դտնէ նախարարական տագնապ մը, եթէ միեւնոյն անձերը պիտի անցնին իշխանութեան ղլուխ» :

Պ. Պիտօ եւս, որ մանրամասն դեկուցում տուած էր Ազգ. ժողովին, տեսակցութիւններ ունեցաւ կարգ մը անձնաւորութիւններու եւ հանրապետութեան նախագահին հետ : Ապա վերադարձաւ Փրնեւ, ուր բանակցութիւնները անելի մը մատնուած են : Միեւնոյն ատեն խորհրդակցութիւններ կը կատարեն կուսակցութիւնները : Անկախ եւ չափաւոր հոսանքները որոշած են վստահութիւն յայտնել : Ընկերվարականները , Համայնավարները եւ ուրիշ կարգ մը հոսանքներ կը մնան ընդդիմադիր : Ժողովրդական (կաթոլիկ) Շարժումը, որ նախարարներ ունի դահլիճին մէջ, չնորհաւորեց իր գործօն անդամը՝ Պ. Փորժ Պիտօն, իր «արի եւ յարաբեր» գործունէութեան համար : Եւ որոշեց Ազգ. ժողովին ուշադրութիւնը հրաւիրել նախարարական տագնապի մը մասին, դիտել տալով թէ հետեւանքը պիտի ըլլայ Ջլատել Հնդկաչինի բանակին կորովը եւ նոյնիսկ վտանգել Փրնեւի խորհրդաժողովը :

Ամէն պարագայի մէջ, ձեռնարկները կը շարունակուին, մեծամասնութիւն մը ապահովելու եւ դահլիճը փրկելու համար : Մանաւանդ որ, Մ. Նահանգներն ալ հետզհետէ անհամբեր կը դառնան, տեսնելով Եւրոպայի միացեալ բանակի ծրագրին վաւերացման ձգձգումը :

Իրաղեկները կը կարծեն թէ Ազգ. ժողովը Գչ. օր եւս պիտի ղբաղի այս հարցով, եթէ չկարենայ եղրակացութեան մը յանդիլ այսօր, շաբաթ : Նոյն ատրիւրին համաձայն, եթէ այսօր ալ բացասական քուէ տրուի, Ազգ. ժողովի լուծման խընդիրը կրնայ ծագիլ : Նոր սահմանադրութեան համաձայն, հանրապետութեան նախագահը եւ հրաժարեալ վարչապետը կրնան ընդհ. ընտրութեան որոշում տալ, եթէ երեսփոխանները երկու վարչապետներ տապալեն 18 ամիսէն պակաս ժամանակաշրջանի մը մէջ, կէսէն աւելի մեծամասնութեամբ : (Ազգ. ժողովը այժմ ունի 627 անդամ) : Դեռ 13 ամիս է որ տապալեցաւ Ռընէ Մայէրի դահլիճը , որուն յաջորդեց Լանիէլի կառավարութիւնը :

ՆՈՐ ՓՈՐՁԵՐ

ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Իտըն, Եչ. օր շատ կարեւոր ազդարարութիւն մը ուղղեց համայնավար պատուիրակութենէն : Պարզելով ցարդ կատարուած աշխատանքները, յիշեցուց թէ տակաւին ծանր անհամաձայնութիւններ կը տիրեն կարգ մը խնդիրներու մասին : «Եթէ չյաջողինք անյապաղ մօտեցնել մեր տեսակէտները, ձախողած պիտի ըլլանք մեր պարտականութեան մէջ : Ուրիշ ելք չունինք, —կ'ամ հարթել դժուարութիւնները եւ կամ խոստովանիլ մեր անկարողութիւնը : Բրիտանական պատուիրակութիւնը միշտ պատրաստ է նոր ճիգ մը փորձելու արդիւնքի մը յանգելու համար

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

« ՄԱՔՍԻՄԱԼԻՍՏ ԽԱՂՈՒԹԻՒՆ»

Ողբացեալ Արշակ Զօպանեանի բառերն են ասոնք :

1917ի բոլշեւիկեան յեղափոխութենէն ետք, կատարեալ դժոխքի մը վերածուած էր Կովկասեան նահատը : Իսկ պատերազմը կատաղօրէն կը շարունակուէր արեւմտեան ճակատին վրայ :

Զօպանեան կը գրէ իր Քրոնիկին մէջ.

— « Շնորհիւ ռուս մաքսիմալիստներու վերթխարի վատութեան, Գերմանք իրենց բոլոր ուժերը այս կողմ հաւաքած՝ յարձակումներու ամէնէն ամէհի պայթեցուցին» (վերածնունդ, Փարիզ, 14 Ապրիլ 1918) :

Տարաբախտ գրագէտը 1918 Մարտ 1ի Քրոնիկին մէջ կը գրէր, ծանուցանելով Երզնկայի, Տրապոնի եւ Բաթերդի ան – կումը .

— *Կովկասեան բանակի ռուս զօրքերը հեռացած են ճակատէն, այդ հողերուն պաշտպանութեան հողը թողլով միայն Հայերուն. մերիններդ մոլեգին դիմադրութիւն մը կը բերեն արշաւող հրոս – ներուն դէմ* :

Ապրիլ 14ի Քրոնիկով այլապէս խօսուն պատկեր մը կը գծէ .

— « *Այս ամէնուն մէջ, մեր ցեղը իր հեռաւոր բայց այժմ աւելի քան երբեք դղալի, տեսանելիկարեւորութիւն մը ստացած ռազմակէտին վրայ, կը շարունակէ կատարել, իր ահաւոր ծանրութիւնը մէյ մը պահով բարմավաղող կացութեան մը մէջտեղ ազատութեան մարտիկի իր դերը : Ձիշդ է որ մաքսիմալիստ խաղդութիւնը անդունդին եղրը դրաւ մեր ազգը, բայց անդունդին տեսիլը փոխանակ մեր ազգը սարսափի եւ լքման մղելու, անոր մէջ արթնցուց զերագոյն ճիգը առնական վճռակամութեամբ մը կատարելու կամքը* : (էջ 192) :

Եւ վերջապէս, կարսի վերազրաւման առթիւ , կը յայտարարէր բարձրածայն .

... Ոչինչ դիտնք որոշ — բացի սա իրողութենէն որ հայ բանակը կենդանի է մէյ մը եւ կը գործէ, ուժեղ եւ սուրբ կ'անուանուի նոյն իսկ Թուրքէն : Արիւնի եւ խաւարի մէջ իրապէս անկախ Հայաստան մըն է որ կը դարձուի կոր, իր ձեռքով իր անկախութիւնը վաստկող Հայաստան մը : *Ոչ Թուրքը, ոչ Գերմանը կը սպասէր Հայէն այդպիսի քաջութիւն եւ հաստատամտութիւն. անոնց իսկ աչքին Հայը հիմա աւելի մեծ է քան երբեք* : *Անոր կորուստը ահագին է, բայց դասը չահուած է վերջնապէս : Մեր խորին անձկութիւնը յուսահատութեան փոխուելու չէ երբեք»* : (Վերածնունդ, 1918 Յունիս – Յուլիս, էջ 260) :

Եւ երեւակայել որ, 36 տարի վերջը , դեռ Փարիսեցիներ կան որոնք չեն ըմբռնած այս «պատմական ճշմարտութիւն – ները » :

Ոչ միայն չեն ըմբռնած, այլ եւ կը փորձեն ժխտել, խեղաթիւրել, վերիվայր շրջել դէպքերը, թունաւորելով երիտասարդութեան միտքը : Այն ալ Ֆրանսերէ՛ն ...

Վ.Ա.Հ.

ՆՈՐ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ

«ՇԱՏ ՔԻՉ ԺԱՄԱՆԱԿ ՄՆԱՑԱԾ Է ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԻԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ»

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պ. Ֆ. Տըլըս առջի օր ճառ մը խօսեցաւ յայտարարեց .

— « *Եթէ արեւմտեան Եւրոպան պառակտուած պիտի մնայ, հետեւաբար մշտապէս տկար, այն ատեն թերեւս պէտք է հիմնովին վերաքննել ամերիկեան քաղաքականութիւնը : Կը յուսամ եւ կը հաւատամ թէ պիտի խնայուի այս անհրաժեշտութիւնը . բայց չմարութիւն պիտի ըլլար չխոստովանիլ թէ որքան ծանրակշիռ հանգամանք ունին այն խնդիրները որ այժմ փորձի կ'ենթարկեն Ատլանտեան կազմակերպութիւնը* » :

Ցետոյ յատուկ դանդովով Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ ձգձգումը՝ միացեալ բանակի ծրագրին վաւերացման մասին, ըսաւ .

— *Այս երկու երկիրներուն մէջ միացեալ բանակի ծրագրին հակառակորդները վախնալով քուէարկութեան մը արդիւնքէն, ձգձգողական խաղերու կը դիմեն : Մինչ այս մինչ այն, ցամաքային եւրոպայի երկիրներուն մէջեւ նորէն երեւան կուգայ յարաբերութիւններու ձգտում*

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

դադնի կամ հրապարակային նիստի մը մէջ կամ ուրիշ որեւէ մեթոտով : Բայց եթէ մեր դիրքերը անփոփոխ մնան, այն ատեն մեր պարտականութիւնն է խոստովանիլ մեր ձախողանքը ի լուր աշխարհի» :

Քաղաքական շրջանակներու մէջ այս ազդարարութեան կարեւորութիւն կ'ընծայեն մասնաւորապէս անոր համար որ Պ. Իտըն իրաւարար մը կը համարուի Փրնեւի խորհրդաժողովին մէջ, եւ ամէն միջոց կը փորձէ, որպէսզի ժողովը ելքի մը յանգի :

× *Հնդկաչինի Ֆրանսական հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ըմբոստները դրաւեցին երկու ամրոցներ Թոնքինի տելթայինի մօտ, բրինձի դաշտերուն մէջ : Քանի մը հազար Ֆրանսացի եւ բնիկ դինուորներ կռուեցան փրկելու համար Հայ եէնի պահակազօրքը, Հանոյէն 30 մղոն դէպի հարաւ – արեւելք :*

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս գիշեր, շաբաթ, ժամը 21ին, հովանաւորութեամբ Քաղաքապետ Պ. Կասթոն Տէֆէոի : Հայերէն եւ ֆրանսերէն ճառեր եւ գեղարուեստական ճոխ բաժին :

ԱՐՇԱԿ ԶՕՊԱՆԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻԻ

Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանը եւ հոգաբարձութիւնը , Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի կեդր. Յանձնաժողովը կը խնդրեն փարիզահայ բոլոր ընկերակցութիւններէն, որ հաճին իրենց կողմէ նշանակուած մէկ մէկ ներկայացուցիչով մասնակցիլ խորհրդակցութեան, որ տեղի պիտի ունենայ այսօր, շաբաթ օր, Յունիս 12,— ժամը 17–ին եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ, ճշդելու համար ողբացեալ Արշակ Զօպանեանի յուղարկաւորութեան մասին ըլլալիք կարգադրութիւնները :

× *Այս առթիւ աստուգինք թէ օրինական քննութիւնները վերջացած չըլլալով, ողբացեալ զրագէտին մարմինը դեռ եկեղեցի յանձնուած չէր մինչեւ երէկ* :

Ի պատասխան Պ. Ֆ. Ֆեյտիի դիմումներուն, կ'իմանանք թէ դիատնութիւնը եւ ուրիշ գործողութիւններ հազիւ Գչ. օր կրնան վերջնալ, հետեւաբար յուղարկաւորութիւնը ամէնէն կանուխ կրնայ կատարուիլ Եչ. օր :

★

ՖՐԱՆՔԵԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Մեզի կը հաղորդեն թէ Մարթիզ Փոլ տը Վէռւի նախաձեռնութեամբ կազմուած է «Արշակ Զօպանեանի բարեկամներու Ֆրանսեհայ միութիւն մը», ողբացեալ գրագէտին անտիպ գործերը հրատարակելու եւ անոր յիշատակին յուշարձան մը կանգնելու համար :

Այս առթիւ իրենց աջակցութիւնը խոստացած են ականաւոր Ֆրանսացիներ.— Պ. Ռօժէ Կառօ, զօր. Տիւֆիէօ, Պ. Պ. Ֆր. Ֆեյտի, Ռընէ Փիճօ, ինչպէս եւ կաթողիկէ համայնքին առաջնորդ գերապայծառ Ամատունի Վ. եւ բազմաթիւ ուրիշներ : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԳԱՐՇԵԼԻ "ԺՈՒՌՆԱԼ" ՄԸ
Հ· Ց· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ
ՄԱՅԻՍ 28Ի ԱՌԹԻԻ

Բ.

Ռամկավար Մ· Գուլումճեանի յայտարարութիւնը լսելով՝ թէ թեմիս Առաջնորդը՝ Մամբրէ արք· Սիրունեան եւ թէ Քաղաքականի ատենապետը՝ Պ· Հ· Նասիպեան, կը դիմեն ռամկավար ներկայացուցչին՝ խնդրելով իրմէ, որ այս տարի նման դիմումները չկատարուին, թողլ տալով, որպէսզի մեր ներքին խնդիրները մենք կարգադրենք ...

Այս բոլորը դիտնալով մէկտեղ, մենք նորէն նախապատրաստուած չէինք այն քայլին, որուն մեր հակառակորդ կուսակցութիւնները պիտի դիմէին՝ ներքնաբար ճախողելէ եւ իրենց «դատ»ը Ազգ· Իշխանութիւններէ ներս տանուլ տալէ համ :

Պատմութիւնը չատ է երկար, պարտադրուած ենք սեղմ ըլլալ :

Բաւական ճիգ պահանջէ համ, կարելի կ'ըլլայ հարցը իր բնականոն հունին մէջ դնել եւ Հայաստանի անկախութեան տօնակատարման խնդիրը վերապահել թէ՛ մեր Առաջնորդին, ինչպէս որ եղած է անցեալին մէջ :

Այս որոշումով պարզ էր ինքնին, որ Մամբրէ արք· Սիրունեան, հին վիճակը եւ գոյութիւն ունեցող կարգը անփոփոխ պահելով, Մայիս 28էն առաջ իրեն են թաղակայ հաստատութեանց հրահանգ պիտի տայ տօնակատարելու Մայիս 28ը՝ անկախ Հայաստանի հիմնադրման թուականը :

Ու ճիշդ հոսկէ կը սկսի այն անպատիւ ու քամնելի ռամկավարապաշտումը, որ իր նախընթացը չունի անգամ ժուռնալներով այնքան հարուստ ռամկավար «կուսակցութեան» հերոսական անցեալին մէջ :

... Ազգային ճակատի վրայ ճախողելով մեր քայլերը իրենց չունչը կ'առնեն ներքին գործոց նախարարութեան մէջ, փորձելով կառավարական միջամտութեամբ խափանել անկախութեան տարեդարձի տօնակատարումը :

Եւ ահա օրին մէկը հարցաքննութեան համար Իշխանութեանց ներկայացուցիչները Առաջնորդարան կուգան, հոն Առաջնորդը չգտնելով՝ իր բնակարանը կ'երթան եւ զինք բնակարանին մէջ կը հարցաքննեն :

Այս հարցաքննութենէն ետք, Իշխանութիւնները մեր ներկայացուցիչները կը հրաւիրեն եւ անոնցմէ լուսաբանութիւն – ներ կը խնդրեն :

Ու հոս կը պարզուի, որ Մայիս 28ի եւ Դաշնակցութեան դէմ «ժուռնալ» մը տրուած է, որուն տակ կան ստորագրութիւնները հետեւեալ անձերու, —

1·— Մեսրոպ Գուլումճեան (*ռամկավար պատգամաւոր, Գահիրէի Քաղաքական ժողովի անդամ*) :

2·— Է· Փափազեան (*ռամկավար պատգամաւոր, Գահիրէի Թեմական ժողովի անդամ*) :

3·— Հ· Գարայեան (*ռամկավար պատգամաւոր, Գահիրէի Թեմական ժողովի անդամ*) :

4·— Տոքթ· Խ· Սողիկեան («*Հէզոք*», *Գահիրէի Թեմական ժողովի անդամ եւ նախորդ Քաղաքականի ատենապետ*) :

Իրենց «ժուռնալ»ին մէջ այս վաստարկները իշխանութեանց հետեւեալը կը յայտնեն .

Ա·— Դաշնակցութիւնը միապետական, արբայական կուսակցութիւն մըն է եւ սերտ կապեր ունէր գահընկէց Ֆարուք թագաւորի արբունիքին հետ :

Բ·— Դաշնակցութիւնը հակաժողովրդական դավար կազմակերպութիւն մըն է եւ կը գործէ բռնութեամբ :

Գ·— Բռնութեամբ կ'ուզէ պարտադրել տօնակատարումը նաեւ Մայիս 28ի, որուն դէմ Ազգ· Իշխանութիւնները որոշում ունին :

Դ·— Մայիս 28ի տօնակատարման դէմ են անձնապէս նաեւ թեմիս Առաջնորդը՝ Մամբրէ արք· Սիրունեան եւ Քաղաքական ատենապետը՝ Պ· Հրանտ Նասիպեան :

Որքան մենք գիտենք, այս չորս քայլերէն երեքը, բացառութեամբ «Հէզոք»ի (տոքթ· Սողիկեան), ոչ միայն տեղական պարագրուխներ են, այլ եւ համակուսակցական ու համազաղութային ...

Այլ խօսքով՝ «կուսակցութեան» առաջնորդութիւնն է, որ իր ստորագրութիւն – ներով փուռած է քամնելի «ժուռնալ»ի մը տակ ...

Եւ որ ամէնէն ընդվզեցուցիչն է, մեր արիները «ժուռնալ»ին տակ փուռած, են Ազգին պատկանող տիւղոսներով, — Թեմականի անդա՞մ, Քաղաքականի ան – դա՞մ ... :

Կարծես համայնքը այս տիւղոսները իրենց տուած ըլլար՝ զանոնք «ժուռնալ» – ներու մէջ օգտագործելու համար ...

Իրենց խօսքին աւելի կշիռ տուած ըլ – լալու համար՝ չեն քաշուած իրենց սեւ – նունները յարգանք պարտադրող տիւղոս – ներով չծեղազարդելու, ըսել ուզելով, թէ իրենք պարզ «ժուռնալճի»ներ չեն, այլ ... Ազգին ընտրեալներն են :

Իշխանութեանց մեր ներկայացուցիչ – ները հետեւեալ պատասխանը կուտան .

Ա.— Դաշնակցութիւնը իր դաւանաբանով միապետական կազմակերպութիւն մը չէ եւ իրրեւ այդպիսին երբեք յատուկ կապեր ունեցած չէ գահընկէց թագաւորի արբունիքին հետ : Այդ արբունիքի բոլոր դիւանները այսօր իշխանութեանց տրամադրութեան տակ են եւ այդ իշխանութիւնները գիտեն, որ *ժուռնալ*ին հեղի – նակները սուտ կը խօսին ու կը զրպարտեն մեզ :

Բ·— Դաշնակցութիւնը հակաժողովրդական դավար կազմակերպութիւն մը չէ եւ երբեք բռնութեամբ չի գործեր· ճիշդ հակառակը· ամէնէն ժողովրդավար կազմակերպութիւններէն մէկը ըլլալով՝ Դաշնակցութիւնը կը պայքարի բռնատիրական սկզբունքներու եւ կազմակերպութեանց դէմ :

Գ·— Ազգային իշխանութիւնները որոշում չունին Մայիս 28ի դէմ, ուստի կատարեալ զրպարտութիւն է ըսել, թէ Դաշնակցութիւնը որոշած է բռնութեամբ Մայիս 28ը տօնակատարել : Ճիշդ հակառակը· Ազգային Իշխանութիւնները որոշում ունին տարիներէ ի վեր գործադրուող կարգը անփոփոխ պահել, որ ըսել է՝ թեմիս Առաջնորդ Մամբրէ արք· Սիրունեանի հրահանգով Մայիս 28ը տօնակատարել :

Դ·— Ճիշդ չէ, թէ անձնապէս թեմիս Առաջնորդը՝ Մամբրէ արք· Սիրունեան եւ Քաղաքականի ատենապետը՝ Պ· Հրանտ Նասիպեան դէմ են Մայիս 28ին : Ճիշդ հակառակը· Քաղաքականի ատենապետը՝ Պ· Հ· Նասիպեան՝ Քաղաքականի պաշտօնական նիստին մէջ դառնալով *ժուռնալը* ստորագրողներէն ռամկավար ներկայացուցչին՝ Պ· Մ· Գուլումճեանի, ըսած է անոր, որ ինք չուզեր իր ձեռքէ – րով կրակէն շագանակ հանել ռամկավարներու համար, առ այդ կը յորդորէ վերջ տալ Մայիս 28ի դէմ ձեռնարկուած իրենց պայքարին, իսկ ինչ կը վերաբերի թեմիս Առաջնորդին՝ Մամբրէ արք· Սիրունեանի, ամէն տարի իր հրահանգով է, որ Ազգ· Հաստատութիւնները հոս՝ Եգիպտոսի մէջ՝ Մայիս 28ը կը տօնակատարեն :

Մեր ներկայացուցիչներու յայտարարութիւնները՝ Իշխանութիւնները մէկիմէկին կ'արձանագրեն, իրենց վերապահուած ձեւերով եզրէն կը սուպէն ու կը համոզուին վերջնապէս, որ այդ յայտարարութեանց մէջ չկայ ոչ իսկ մէկ բառ, որ համապատասխան չըլլար իրականութեան :

Իշխանութիւնները, ի միջի այլոց, կ'ուզեն մեր ներկայացուցիչները լսել նաեւ թէ ի վերջոյ ո՞ւր է խնդրի ծանրութիւնը, ի՞նչ այնքան սուր կէտեր ու բուռն պայքարներ կան Մայիս 28ի չուրջ· ին – չո՞ւ չարաթներէ ի վեր զանազաններ Իշխանութիւնները կը զրաղեցնեն այս հարցով, նպատակ ունենալով Մայիս 28ի տօնակատարումը խափանել :

Իրենց կը պատասխանուի .

— Մայիս 28ը անկախ Հայաստանի հիմնադրման թուականն է· դարեր շարունակ տիրապետուած ժողովուրդ մը ըլլալով՝ 1918 Մայիս 28ին մենք մեր հայրենիքը անկախ հռչակեցինք· այս անկախութիւնը ետէկն, 1920 Օգոստոս 10ին, Սեւրի դաշնագրով, ճանչցուեցաւ ու նուիրագործուեցաւ : Երկու եւ կէս տարի մենք անկախ կեանք ունեցանք, սակայն 1920 Նոյեմբեր 29ին ռուս կարմիր զօրքերը Հայաստան խուժեցին, խորտակեցին մեր անկախութիւնը եւ մեր հայրենիքը վերակցեցին Ռուսիոյ :

Ամէն տարի Մայիս 28ը տօնակատարելով՝ մենք մեր ուխտը կը վերանորոգենք — շարունակել պայքարը՝ օր մը վերբուսին մեր ազատութեան տիրանալու համար :

Աշխարհակալութիւնները կը ճարնա – տին· դարը աշխարհակալութեանց — սեւ, ներմակ թէ կարմիր — անցած է :

Նաեւ փոքր ազգերը իրաւունք ունին ազատ եւ անկախ ըլլալու :

Հայաստանի անկախութեան թուականը տօնակատարելով եւ Հայաստանի անկախութեան համար պայքարելով՝ մենք միաժամանակ տօնակատարած կ'ըլլանք նաեւ կախութեան տօնը մեզի բախտակից բոլոր փոքր ժողովուրդներու եւ պայքարած կ'ըլլանք նաեւ այդ ժողովուրդներու համար :

Մայիս 28ը իր մէջ կը խորհրդաւորէ նաեւ այն պայքարը, զոր Եգիպտոս այնքան արիաբար կը մղէ ի խնդիր իր արդար դատին :

Այն մարդը, որ ի՛ր հայրենիքի անկախութեան դէմ է, որ իր ծննդահողի անկախութիւնը չի պաշտպաներ համոզումով, հաւատքով ու նուիրումով, այդ մարդը ուրիշի մը անկախութեան անկեղծ պաշտպանը չի կրնար ըլլալ :

Մեր երկրի անկախութիւնը բոլշեւիկմը կործանեց եւ բոլշեւիզմն է ամէնէն կատաղի թշնամին Մայիս 28ի· Ու բոլոր անոնք, որոնք, բոլշեւիկ չըլլալով հանդերձ, Մայիս 28ի դէմ կը պայքարին, անոնք խորհին մէջ բոլշեւիկեան գործ կը կատարեն եւ փաստօրէն բոլշեւիզմին կը ծառայեն :

Մեր ներկայացուցիչները այս բացատրութիւնները տուին Իշխանութեանց, եւ Իշխանութիւնները այս ամէնը արձանագրեցին եւ զեկուցին այն թղթածրարին մէջ, որ կեանք առած էր չորս քայլարիներու «ժուռնալ»ով ...

(Մնացեալը յաջորդով)

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՀԻՒԱՆԱԽՏԻ ԴԷՄ ՊԱՅՔԱՐ ՍՈՒՐԻԱՅ ՄԷՋ

•

«Փառի Փռէս» շարունակելով իր պըրպտումները Միջին Արեւելքի առողջապահական վիճակի մասին, այս անգամ ուսումնասիրութիւն մը կը նուիրէ Սուրիոյ·

Դամասկոսի հակաթոքախտի կեդրոնը որ ամէնէն նշանաւորն է Միջին Արեւելքի մէջ, կը վարէ Ֆրանսացի բժիշկ Էթ· Պէռթէ, օժանդակութեամբ Համաչխարհային Առողջապահական Կազմակերպութեան :

Էթիէն Պէռթէ Դամասկոս գնաց Թուրքիայէն, ուր երկու տարուան մէջ հաստատած էր հակաթոքախտային կեդրոն մը :

Թոքախտը շատ լուրջ հարց է Սուրիոյ մէջ: Դժուար է թիւերը տալ, վիճակագրութեան չգոյութեան հետեւանքով, բայց կը կարծուի թէ ժողովուրդին մէկ առ հարիւրը կը տառապի թոքախտէ, այսինքն 35000 թոքախտաւորներ կան երկրին մէջ, (բնակչութեան ընդհ· թիւն է 3·500·000) : Տանըմարքայի մէջ որ աչքառնի երկրի մէջ թոքախտաւորներու ամէնէն քիչ թիւը ունի, հարիւր հազարին վրայ տասը հոգի կը մեռնի, իսկ Ֆրանսայի մէջ հարիւրի հազարի վրայ 37 հոգի կը մեռնի :

Բազմաթիւ պատճառներ կան թոքախտի այս վտանգին համար·— ժողովուրդի մեծ մասին թշուառութիւնը, ապրուստի, առողջապահութեան եւն· անբաւարար վիճակը, բժիշկներու նուազութիւնը, (մէկ բժիշկ 2000 բնակիչի համար Դա –

խութեան համար պայքարելով՝ մենք միաժամանակ տօնակատարած կ'ըլլանք նաեւ կախութեան տօնը մեզի բախտակից բոլոր փոքր ժողովուրդներու եւ պայքարած կ'ըլլանք նաեւ այդ ժողովուրդներու համար :

Մայիս 28ը իր մէջ կը խորհրդաւորէ նաեւ այն պայքարը, զոր Եգիպտոս այնքան արիաբար կը մղէ ի խնդիր իր արդար դատին :

Այն մարդը, որ ի՛ր հայրենիքի անկախութեան դէմ է, որ իր ծննդահողի անկախութիւնը չի պաշտպաներ համոզումով, հաւատքով ու նուիրումով, այդ մարդը ուրիշի մը անկախութեան անկեղծ պաշտպանը չի կրնար ըլլալ :

Մեր երկրի անկախութիւնը բոլշեւիկմը կործանեց եւ բոլշեւիզմն է ամէնէն կատաղի թշնամին Մայիս 28ի· Ու բոլոր անոնք, որոնք, բոլշեւիկ չըլլալով հանդերձ, Մայիս 28ի դէմ կը պայքարին, անոնք խորհին մէջ բոլշեւիկեան գործ կը կատարեն եւ փաստօրէն բոլշեւիզմին կը ծառայեն :

Մեր ներկայացուցիչները այս բացատրութիւնները տուին Իշխանութեանց, եւ Իշխանութիւնները այս ամէնը արձանագրեցին եւ զեկուցին այն թղթածրարին մէջ, որ կեանք առած էր չորս քայլարիներու «ժուռնալ»ով ...

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

•

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Ե·

Քանի քանի անգամներ յիշեցումներ կատարեցինք հեռախօսով, թէ անհամբերը սպասում ենք իրեն: Ամէն անգամ մի պատճառաբանութեամբ նա արդարացը նում էր իր ուշացումը եւ խոստանում մօտ օրերում անպատճառ հանդիպելու: Երկար ձգձգումներից յետոյ, համոզուեցինք, որ իմ բարեկամը բոլշեւիկ՝ Մոսկուայի Կոմունիստական կուսակցութեան Կ. Կոմիտէի քարտուղարը խուսափում էր մեր բնակարանում մեզ հետ տեսակցութիւն ունենալուց, քանի որ մեր բնակարանի վրայ Չեկայի կողմից հսկողութիւն էր նշանակուած :

Ստեղծուած փափուկ դրութիւնից կոմկուսի Կ. Կոմիտէի քարտուղարին փրկելու մտահոգութեամբ, յայտնեցի պատրաստակամութիւնս՝ անցնելու իր մօտ : Շատ ուրախացաւ եւ Մոսկուա ժամանումին առիթիւ, հետեւեալ օրը ինձ հրաւիրեց ճաշի :

Պայմանաւորուած ժամին տեղի ունեցաւ մեր հանդիպումը չքեղ կահաւորուած մի ընդարձակ բնակարանում, որտեղ ապրում էին ընդամէնը երեք հոգի՝ ինքը, կինը եւ քոյրը :

Երբ, ի տես այդ չքեղութեան եւ բացուած սեղանի ճոխութեան եւ առատութեան, իմ զարմանքս յայտնեցի եւ հարց տուի՝ թէ ա՞յս է բանուորա – դիւղացիական ժողովրդին պարգեւած ձեր հաւասարութիւնը, վաղեմի ընկերս առանց այլայլուելու պատասխանեց, որ պատասխանատու գործիչները լաւ պէտք է ապրեն՝ լաւ գործելու համար :

Ինքը եւս փոխադարձաբար հետաքրքրուեց Հայաստանում մեր ունեցած նիւթականով եւ ապրելակերպով : Տեղեկացրի, որ մեր Հանրապետութեան նախարարները հազիւ երկու – երեք սենեակնե – րից բաղկացած անշուք բնակարաններ ունին, իսկ խորհրդարանի անդամներից շատերը մեծ դժուարութեամբ հազիւ կարողացել են մի – մի սենեակ ձեռք բերել եւ, առանց որեւէ դժգոհանքի, նուիր ուածօրէն աշխատում են նորաստեղծ հայ պետականութեան կառուցուածքի ամրապնդման համար :

Անձնական բնոյթ ունեցող ընկերական կարճ հարցուփորձերից յետոյ, անցանք Չիչերինի հետ ունեցած մեր խօսակցութիւններին :

Ուշադրութեամբ ինձ լսելուց յետոյ, Ալ· Միասնիկեանը հարց տուեց, թէ ինքը ինչո՞վ կարող է օգտակար լինել մեզ : Կէս կատակ, կէս լուրջ պատասխանեցի·

« Սիրելի Ալեքսան, եթէ դու Լենինը լինէիր, մեր պատուիրակութիւնը կը բաղկանար երկու երկիրների միջեւ տարաձայնութիւնը իրեն յանկալի ձեւով եւ կ'առաջարկէր ստորագրել՝ առանց կարդալու : Սակայն, դժբախտաբար, դու Լենինը չես, բայց կարող ես խոշոր ծառայութիւն մատուցանել պատուիրակութեանս : Որպէս հեղինակաւոր բոլշեւիկի եւ հայ իրականութեան ու կեանքի քաջածանօթ մէկի, կարող են քեզ դիմել որոշ տեղեկութիւններ տալու համար եւ մանաւանդ կարող են քո միջոցով տուգման ենթարկել Թրքահայաստանի վերաբերմամբ մեր ներկայացրած տեղեկագրի վիճակագրական տուեալները: Այդ դէպքում պիտի խնդրէի հաստատել մեր տեղեկագրի հարազատութիւնը եւ յայտնել, ուր որ անկ է, թէ Զանդեզուրի եւ Լեռնային Ղարաբաղի բռնակչութեան ութսուն տոկոսը հայութիւնն է կազմում » :

Ալ· Միասնիկեանը իմ առաջարկութիւնը մի շատ չնչին ծառայութիւն համարեց եւ պատրաստակամութիւն յայտնեց անել աւելին, քան թէ իրենից ակնկալւում էր :

Դժբախտաբար, հետագային հնարաւորութիւն չունեցանք տուգելու, թէ արդեօք Ալ· Միասնիկեանը որեւէ օգտակարութիւն ունեցա՞ծ էր մեր բանակցութիւնների խնդրում : Կարճ ժամանակից յետոյ, նա նորից մեկնել էր լեհական ճակատը, եւ ես այլեւս հնարաւորութիւն չունեցայ երկրորդ անգամ նրա հետ հանդիպելու, մինչեւ մեր պատուիրակութեան Մոսկուայից մեկնելը :

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

(Շար·)

ՆՈՅՆ ՀՑԱՑՔՈՂՈՒ

ՎԱՄՆԵ ՎԱՄԱՀՅԱՆ

Ի նախ ինչ Հայր Հայոց, ինչ Հայ ազգ ու Հայրենիք, ինչ Հայ ժողովուրդ, ինչ Հայ ցեղ, ինչ Հայ անուն, ինչ Հայ լեզու, ինչ Հայ գիր, ինչ Հայ գրականութիւն, ինչ Հայ պատմութիւն, ինչ Հայ աւանդութիւն, ինչ Հայ սովորութիւն, ինչ Հայ կենցաղ, ինչ Հայ ընտանիք, ինչ Հայ տուն, ինչ Հայ հարս, ինչ Հայ աղջիկ, ինչ Հայ մայր, ինչ Հայ հայր, ինչ Հայ որդի, ինչ Հայ եղբայր, ինչ Հայ քոյր, ինչ Հայ հարազատ, ինչ Հայ բարեկամ, ինչ Հայ ընկեր, ինչ Հայ դրացի, ինչ Հայ հարեւան, ինչ Հայ ծանօթ, ինչ Հայ օտար, ինչ Հայ թշնամի, ինչ Հայ մարդ, ինչ Հայ կին, ինչ Հայ տղամարդ, ինչ Հայ պատանի, ինչ Հայ երիտասարդ, ինչ Հայ ծերունի, ինչ Հայ մանուկ, ինչ Հայ հոգի, ինչ Հայ մարմին, ինչ Հայ կեանք, ինչ Հայ մահ, ինչ Հայ ոսկոր, ինչ Հայ արիւն, ինչ Հայ ջիղ, ինչ Հայ մկան, ինչ Հայ ուղեղ, ինչ Հայ միտք, ինչ Հայ խելք, ինչ Հայ հոգի, ինչ Հայ սիրտ, ինչ Հայ լեարդ, ինչ Հայ երիկամ, ինչ Հայ ստամոքս, ինչ Հայ աղիք, ինչ Հայ ծոց, ինչ Հայ կուրծք, ինչ Հայ ուս, ինչ Հայ թեւ, ինչ Հայ ձեռք, ինչ Հայ մատ, ինչ Հայ եղունգ, ինչ Հայ ոտք, ինչ Հայ մատ, ինչ Հայ եղունգ, ինչ Հայ մէջք, ինչ Հայ կռնակ, ինչ Հայ գլուխ, ինչ Հայ մազ, ինչ Հայ ականջ, ինչ Հայ աչք, ինչ Հայ հայեացք, ինչ Հայ ակնարկ, ինչ Հայ հայեացք, ինչ Հայ հոնք, ինչ Հայ թարթիչ, ինչ Հայ արտասուք, ինչ Հայ ժպիտ, ինչ Հայ քիթ, ինչ Հայ շունչ, ինչ Հայ այտ, ինչ Հայ բերան, ինչ Հայ շրթունք, ինչ Հայ ատամ, ինչ Հայ լեզու, ինչ Հայ ծնօտ, ինչ Հայ կզակ, ինչ Հայ մորուք, ինչ Հայ բեղ, ինչ Հայ պոչ, ինչ Հայ ձի, ինչ Հայ ջորի, ինչ Հայ էշ, ինչ Հայ եզ, ինչ Հայ կով, ինչ Հայ հորթ, ինչ Հայ ոչխար, ինչ Հայ գառ, ինչ Հայ այծ, ինչ Հայ ուլ, ինչ Հայ խոյ, ինչ Հայ նոխազ, ինչ Հայ գայլ, ինչ Հայ աղուէս, ինչ Հայ արջ, ինչ Հայ առիւծ, ինչ Հայ վագր, ինչ Հայ ընձառիւծ, ինչ Հայ կապիկ, ինչ Հայ ընձուղտ, ինչ Հայ փիղ, ինչ Հայ կոկորդիլոս, ինչ Հայ օձ, ինչ Հայ վիշապ, ինչ Հայ կարիճ, ինչ Հայ ճանճ, ինչ Հայ մոծակ, ինչ Հայ մրջիւն, ինչ Հայ մեղու, ինչ Հայ ճիճու, ինչ Հայ որդ, ինչ Հայ թրթուր, ինչ Հայ թիթեռ, ինչ Հայ ճրագ, ինչ Հայ լոյս, ինչ Հայ ջահ, ինչ Հայ լամպ, ինչ Հայ կանթեղ, ինչ Հայ մոմ, ինչ Հայ ջահել, ինչ Հայ ծեր, ինչ Հայ ծերունի, ինչ Հայ պառաւ, ինչ Հայ պառաւ, ինչ Հայ ծերունի, ինչ Հայ ծեր, ինչ Հայ ջահել, ինչ Հայ մանուկ

մը, եւ կը տեսնուի վերեւումը առելու – թեան եւ պատակոտումի հին ուժերուն, ան– դամ մը եւս ստեղծելով այնպիսի պայ – մաններ որոնք պատերազմի առաջնորդե – ցին անցեալին մէջ: Արագօրէն կը սահի այն ժամանակը որ մնացած է Եւրոպայի միացումը իրագործելու համար: Մ. Նա– հանգներուն քաղաքականութիւնը Եւրո – պայի հանդէպ հիմնուած է զօրաւոր եւ տոկուն Եւրոպայի մը վրայ որ պիտի ա – ւելցնէ Ամերիկայի եւ ազատ աշխարհի մնացեալ մասին ապահովութիւնը: Բայց եւ այնպէս կենսական է որ Եւրոպան զե– րակշիռ ուժ մը ճարէ ամրապնդելու հա– մար իր ապահովութիւնը: Այդ բանը կա– րելի է միայն այն առեն երբ արեւմտեան Եւրոպայի անհատական աղբիւրները միացուին: Ուրիշ խօսքով, Եւրոպան պարտաւոր է հաւաքաբար օգտագործել իր անհատական կարողութիւնները, իրա– կան ուժ մը ստանալու համար»:

Նոյն օրը նախագահ Այզընհաուըր ալ իր լրագրական ասուլիսին մէջ ըսաւ թէ ի – րապէս ծանր է աշխարհի կացութիւնը, բայց ինք անմիջական ծրագիրներ չունի, դինուորական ծախքերը աւելցնելու կամ լկազօրութիւն պահանջելու խորհրդարա– նէն՝ ամերիկեան ուժեր ղրկելու համար Հնդկաչին: Ցեասոյ բացատրեց թէ քառա – սուն տարի կրնայ տեւել համայնավարու– թեան եւ ազատ աշխարհին պայքարը եւ թէ Ամերիկա լաւագոյն ճամբան բռնած է ազդային պաշտպանութեան համար:

× Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապե – տը, Տոքթ. Ատընաուըր նորէն Մ. Նա – հանգները հրաւիրուած է եւ մօտերս ճամբայ պիտի ելլէ, մասնաւորապէս տե– սակցելու համար նախագահ Այզընհա – ուըրի հետ: Այս առթիւ կրկնեց թէ ինք մշտ կը հաւատայ որ Ֆրանսա պիտի վա– ւերացնէ միացեալ բանակի դաշինքը: Իր կարծիքով, միայն այդ ծրագիրը կրնայ դադրեցնել պաղ պատերազմը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԻ ընկերակցութիւնը ճաշ մը սարքած էր առջի օր, ի պատիւ հանրապետութեան նախագահին: Ներկայ էին մօտ հարիւր օտար թղթակիցներ, ինչպէս եւ երկու ներկայացուցիչներ Յա– ռաջի խմբագրութենէն: Այս առթիւ ճառ մը խօսեցաւ արտաքին նախարարին օգ – նականը, Պ. Մորիս Շուման:

ԻՐԱՒԻ երեսփ. ընտրութեանց մէջ մե– ծամասնութիւն չհաւեցաւ նախկին վար – չապետ Նուբի Սայիտ փաշայի խմբակ – ցութիւնը որ կուսակից է արեւմտեան քաղաքականութեան:

ՁԵՐԲԱԿԱՒՈՒԵՑԱՒ Տիկին Մարթ Ռի – շառ, հանրապետներու վիակման ախոյեա – նը, այն ամբաստանութեամբ թէ պահած է 1942ին երկու կեղծ ոստիկաններու կողմէ դադցուած զոհարելէնները: Տիկինը լրտե– սական պաշտօններ կատարած է երկու աշխարհամարտներու ընթացքին: Անդամ էր Փարիզի քաղաքապետական խորհուր – դին եւ 1946ին փակել տուաւ Փարիզի 177 վատահամբաւ տուները: 1952ին 50·000 ֆրանք հաւաքուցում ստացաւ թերթի մը հրատարակիչէն որ ղրած էր թէ ինք ալ 30 տարի առաջ նոյն արհեստը ի գործ կը դնէր ...

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ զաղտնօ– րէն վերակազմուած է Թուտէ կուսակցու– թիւնը (համայնավար), պայքարելու հա– մար քարիւղի բանակցութեանց դէմ, ո – րոնք բարելաջող ճամբու մէջ են, Տոքթ. Մոսատեղի անկումէն ի վեր:

Ե. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ 16 միլիառ րուբլիի (4 միլիառ տոլար) նոր փոխառութիւն մը հրապարակ հանեց, քսան տարուան պայ– մանաժամով եւ առանց տուրքի: Չկոյցը կ'ըսէ թէ դոյացած դումարը պիտի դոր – ծածուի հնդամեայ ծրագրին գործադրու– թեան:

15 ՏԱՐԻ ԹԻԱՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ դատա – պարտուեցաւ արեւելեան Գերմանիոյ նախկին արտաքին նախարարը, Պ. Տեր– թինկէր, որ ձերբակալուած էր անցեալ 1953 յունուար 15ին: Հինգ մեղսակից – ներ ալ զանազան պատիժներու դատա – պարտուեցան: Ուրիշ ամբաստանեալներ կարդի կը սպասեն:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՄԵԾ ԽՆՋՈՅՔ

Կազմակերպուած նոր Սերունդի Տէսի– նի մասնաճիւղին կողմէ: Այս շաբաթ ժամը 20·30ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւ – նը քաջալերելու համար նոր սերունդը եւ հաճելի ժամանց մը անցընելու համար հայկական մթնոլորտի մը մէջ:

ՄԱՅԻՍ 28–Ը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, *Հովանաւորութեամբ քաղաքապետ՝*

M. GASTON DEFFERRE*ի*
56, Rue d'Alger, Théâtre VERDI

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կո– միտէի:

Մասնակցութեամբ ենթակոմիտէներու եւ խումբերու, Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Աչի մասնաճիւղերուն:

Կը նախագահէ ընկ. Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Կը խօսին ընկերք ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ եւ *Պ. Կ. ՓՈՂԱՏԵԱՆ, ՖՐԱՆՍԻՍ ԼԵՆՆԱՐ* (ե– րեսփոխան), *ԱՇԻԼ ՍԻՆԻ, ԺԱՆ ՄԱՍ:*

Գեղարուեստական բաժինն կը մաս – նակցին Պ. Ս. Զէօրէֆճեան (ջութակ), Օր. Անժէլ Ակինեան (դաշնակ), Տիկին Ա. Տէր Վարդանեան, Պ. Ժ. Գասպար – եան, Ս. Սարգիսեան, Օր. Ա. Յարու– թիւնեան (երգ եւ արտասանութիւն):

ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ Հայ Արեւուշներու կողմէ:

ՆՈՒԱԳԱՒՈՒՄԸ Ս. ԶԷՕՐԷՖՃԵԱՆ:

Մուտքը ազատ է:

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, Սալ Կալման, ժամը 15·30– էն մինչեւ գիշեր:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. «Վար – դան» ենթակոմիտէի եւ մասնակցու – թեամբ Նոր Սերունդի «Կռուվարենց» խումբին եւ Ֆ. Կ. Աչի մասնաճիւղին:

Հովանաւորութեամբ

Mr. MAZURIER-*ի*
Maire et Conseiller Général

Կը նախագահէ ընկերք Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսի ընկերք Ն. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, հայկ· եւ կովկասեան պարեր ղեկավարութեամբ ԱՒԱՃԻԿԻ ՊՈՒՐՆՈՒԹԵԱՆԻ (նոր յայտա– դրով), եւրոպական պարեր Թիրամանի նուագախումբով:

Երթեւեկ փորթ որ լա Շարէլէն թիւ 268 օթօպիւսը (Վիլիէ լը Պել):

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 20, կիրակի:

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ ԱՆԻԷՌԻ ՄԷՋ

Յունիս 20ին, քաղաքապետարանի սրահը:

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27ին:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27, կիրակի ժամը ճիշդ 15·30– ին, Սէն Լուի սրահին մէջ:

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ կը հրաւիրուի Անու – շաւան Արեղայ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կ. Աչի Սէն Ժերմէ մասնաճիւղին, այս կիրակի ա – ռաւօտեան մինչեւ երեկոյ 117 Ալվընիու Քոռո, Սէն Ֆիւսք, Պառ Շալէի օդասուն պար – տէզին մէջ:

Կը նախագահէ ընկերուհի Տիկ. Ա. ԱՒ– ՏՕԵԱՆ: Կը բանախօսէ Պ. Յ. ՊԵՏՐՈՍ – ԵԱՆ:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Առատ կերուխում դիւրամատչելի դիներ – րով: Հայկական եւ եւրոպական նուագ:

Բարձրախօս Ալբաղ եւ որդի:

Մանօթ.— Առնել 53 թիւ օթօպիւսը մինչեւ հանդիսավայրը: Մուտքը ազատ է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրուի մեր Մարսէյլի բաժանորդ– ներէն օգտուիլ ընկերք ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԻ ներկայութենէն կատարելու համար ի – րենց վճարումները:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կը խնդրենք մեր թղթակիցներէն սովո– րական, չափաւոր մեծութեամբ թուղթեր գործածել ձեռագրի համար, չդժուարա – ցնելու համար տողաշարին գործը:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱԶԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Սեւուանի Կապ· Աչի մասնաճիւղի, այս կիրակի, ժամը 15ին, Մասիսի դեղեցիկ սրահին մէջ, 87 Ավընիու տը Լիվրի:

Կը ներկայացուին ծիծաղաշարժ զա – ւեշաներ: Հայկական եւ կովկասեան պար: Պ. ԽԱՆՃԻԿԻ ՊՈՒՐՆՈՒԹԵԱՆԻ կողմէ: Պ. ԳԱՐԵԳԻՆԻ (թառ):

Զանազան անակնկալներ: Հայկական եւ եւրոպական պարեր ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ նը – ւագախումբով: Ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Խսիի եկեղեցիի չի – նուելեան յանձնախումբին կողմէ:

Հովանաւորութեամբ Փարիզի Հայոց Ե– կեղեցիի վարչութեան:

Այս շաբաթ, ժամը 20·30ին, Խսիի բաղաբապետարանի սրահին մէջ 25 Ա– վընիու Վիէթոր Քիւսօն:

Կը ներկայացուի Գրիգոր Վահանի

ԲԱՐԵՐԱՐ ՄԸ

Հայկական կեանքէ կատակերգութիւն, մէկ արար:

Մասնակցութեամբ Ա. ԴՄԲԷԹԵԱՆԻ, Անմահն Մոլիէրի «Ակամայ Բժիշկ»էն հայկական կեանքի վերածուած

ՕՐՀՆՈՒԱՆ ԱՐՀԵՍՏ

Քրքջալիր զաւեշտ, երեք արար եւ չորս պատկեր: Մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի պարախումբին

Ղեկավարութիւն՝ Օր. Ալիս Դավէզեան
Երաժշտութիւն՝ Պ. Բենօ Է. Եդ. Դավէզեան

Մասնակցութեամբ՝ Ա. Դմբէթեան, Օր. Իրմա Պէրպէրեան, Ժագ Սթէֆանօ, Գ. Վահան, Ն. Մարգարեան, Ն. Պշտիկեան, Յ. Ստեփանեան, Օր. Նոյեմի Ա– զատեան, Մ. Նուրհան:

Հաղորդակց. միջոց.— Մէթրօ Մէբրի տի– սի, օթօպիւս 123, 190:

Վարագոյրը կը բացուի ժամը ճիշդ ժա– մուն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

Տոմսակներու գիները են 300 եւ 200 ֆր:

Ստանալու համար դիմել՝ եկեղեցիի չինուելան յանձնախումբի անդամնե – րուն, ինչպէս նաեւ Իսի լէ Մուլինոյի հայ սրճարանատէրներուն:

ԱԶԳ· ԲԱՐԵՐԱՐ ՌԱՓԱՅԷԼ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ· Բ· Ը· Միութեան Եւրոպայի Կեդր· յանձնաժողովը կը հրաւիրէ յարգոյ հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ հանդի – սաւոր Ս. Պատարագին եւ հոգեհանգստե – ան պաշտօնին որ պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 10էն սկսեալ, Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, նախագահու – թեամբ առաջնորդ Գեր· Տ. Սերովբէ Ծ· Վ. Մանուկեանի, ի յիշատակ ազդ· մեծ բարերար Ռափայէլ Մարկոսեանի:

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ՁԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՑՈՒԻՆ
ՀՃՑԿԱԿԱՆ ՀՃՈՏԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Éts. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
THOMLAC

Ձեր բնակարանները կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ:

Օր· ՀՌԻՓՍԻՄԻ ՍԻՖԻՐԵԱՆ
ՑՈՎՍԷՓ ԽԱՉԵՐԵԱՆ
Նշանուած

Հալէպ, Յունիս 6 *Լիոն*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Եղիպտացի կոմի– տէի ԲԱՑԱՌԻԿ ժողովը այս շաբաթ իրի – կուն ժամը 8·30ին, Սօսիէթէ Սավանթի մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ները այս երկուշաբթի, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան Ակումբը: Պիտի դեկուցանէ ընկերք ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ: Նիւթը՝ «Ռա – դիոկան կացութիւնը եւ մեր դիրքը»:

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արդութեան» խումբի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Շատ կարե– ւոր օրակարգ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընդհ· ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժա– մը 9ին, Ահարոնեան Ակումբը: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւո – րիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ընդհ· ժողովը այս կիրակի ժամը 10ին, Պար տիւ Կլոպ: Օրակարգ.— Նիւթական ու բարոյական զեկուցում եւ նոր վար – չութեան ընտրութիւն: Ներկայանալ ան – դամատեսրով:

ՀԱՄԱ. – ԽԱՐԲ. Միութեան կարասանի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը ճիշդ 2ին, Բարեգոր– ծականի սրահին մէջ: Սիրով կը հրաւիր– ուին բոլոր հայրենակիցները, անդամ ըլ– լան թէ ոչ: Կարեւոր օրակարգ:

ՀՐԱՒԷՐ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎԻ

Հայ Եկեղեցւոյ Փարիզի Կրօն. Ընկե – րակցութեան արտակարգ ընդհ· ժողովի չարունակութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, ժամը 15ին, Ազգ· Տան սը– րահին մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ:

Օրակարգ.— Մրագիր – կանոնագրի փոփոխութիւն:

Այս առթիւ պարտք կը սեպենք տեղե– կացնել հասարակութեան թէ ժողովին ներկայ կ'ըլլան, իրենց ստացագիրովը մինչեւ 1953ի վերջը իրենց անդամավճա – րը հատուցած անդամները:

Անդամները կրնան իրենց վճարումները կատարել չէք փոսթալով, Մանտա բար – դով կամ իրենց յարմար դատած ձեւով, *եկեղեցւոյ չէք փոսթալի թիւն է.*

Paris 6761-25, ASS. CULTUELLE DES ARMENIENS APOSTOLIQUES, 15 Rue Jean Goujon, Paris(8e)

Նկատի ունենալով որ այս ժողովը նա– խորդին չարունակութիւնն է, ներկանե – րու թիւը ինչ որ ալ ըլլայ ժողովը օրինա– ւոր պիտի նկատուի:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ վարժարանի *խնամակալութիւնը, ինչպէս ամէն տա – րի, այս տարի ալ կազմակերպած է դաշ– տապարահանդէս մը, որ տեղի պիտի ու– նենայ Յուլիս 4ին, կիրակի օրը, կէս օրէ վերջ, ժամը 14էն սկսեալ, հաստատու – թեան պարտէզին մէջ:*

Տեղի պիտի ունենան մարզական խա – ղեր: Պար՝ ղեկավարութեամբ Պ. ՍԱՐ – ԵԱՆի եւ իր խումբին: Ապահովուած է պարագաչտ մը, եւ անձրեւի պարագային պարասրահ մը: Հրապարակ հանած ենք վիճակախաղի տոմսեր որոնց իւրաքան – չիւրը պարագաչտէն ներս իրրեւ մուտքի տոմս ալ պիտի ծառայէ:

Կը հրաւիրենք հասարակութիւնը իր ներկայութեամբ պատուել այս գաշտա – պարահանդէսը, չմոռնալ մէջ մտնել մեր հաստատութեան հետ, եւ տեսնել թէ ինչ ջանքեր կը թափուին հայեցի դաստիա – րակութեան գործ տալու համար

(ԿՆԻՔ)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Արամ Բարսեղեան եւ զա– ւակը Հայկ, Այրի Տիկին Գայեանէ Ա – բարեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կա – տարուի այս կիրակի առաւօտ յետ պա – տարագի Փարիզի Հայոց եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժօն), իրենց զաւկին, եղբօր եւ թոռան՝ Վահան Բարսեղեանի մահ – ուան առաջին տարելիցին առթիւ:

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
13
ՅՈՒՆԻՍ
★
DIMANCHE
13 JUIN
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7393 30e ANNÉE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2804

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

« ՖԱԼՍԻՖԻԿԱՑԻԱ »

●

Քննադատութիւնը եւ ինքնաքննադատութիւնը, հակառակ բանաձեւեր եւ հրահանգներ յաճախ նորանշան երեւոյթ մը կը պարզեն սովետական մշակոյթին մէջ :

Կեդրոնէն արձակուած հրամանի մը հետեւելով «վերադնահատումներ» կը կատարուին : Վաւերական դէմքեր, կուռքեր կը տապալին : Եւ անոնց պատուանդանին վրայ կը բարձրանան անտեսուած կամ վարկաբեկ արժէքներ :

Ինչ որ կուսակցական տեսակէտ կը երեւի, «պրոդրեսիւս» կամ «ռեւոլիւսիոն », յանկարծ կը համարուի դառապարտելի : Նոյնիսկ հակայեղափոխական :

Եւ, ընդհակառակն, ինչ որ «բուրժուա-նացիոնալիստական » հռչակուած էր, կը փառաբանուի եւ կը դառնայ հիմնական տեսակէտ, պարտաւորիչ բանաձեւ բոլորին համար :

Կը յիշէք անշուշտ, վերջին ընտրու-թեանց առթիւ Երեւան գնաց Մ. Միու-թեան ներքին առեւտուրի նախարարը, Պ. Անաստաս Միկոյեան, որ միեւնոյն առեն փոխ-վարչապետ է :

Իր ընտրական ճառին մէջ, հայազգի նախարարը խստօրէն դատապարտեց ա-նոնք որ պատուանդանէն վար առած էին Ռ. Պատկանեանի արձանը կամ արգիլած էին Եղիշէ Չարենցի, Րաֆֆիի եւն. դրուածքերուն հրատարակութիւնը :

Միկոյեան « նացիոնալ-նիհիլիստ » կը կոչէր այս արարքին հեղինակները, ուրիշ հեղնական բառեր ալ գործածելով :

Երեւանի Կեդր. Կոմիտէին մէջ, միեւ-նոյն մեղադրանքներն ուղղած էր նոր քարտուղարը, Պ. Թովմասեան, ծանրա-կշիռ ամբաստանագիր մը կազմելով նախորդ ղեկավարութեան դէմ, որուն գլուխը կը դանուէր, տարիներէ ի վեր, վրացահօս Հայ մը, Գրիգոր Արութինով (Ցարութիւնեան) :

Այս ալ բոլշեւիկեան առանդութիւն մըն է : Եկողը պիտի սեւցնէ գացողը, եղած-չեղած մեղքերը բարդելով անոր գլխուն : Մինչեւ որ ինքն ալ տապալի :

Ինչպէս կ'երեւայ , նոր հրահանգներ արուած են, վերադնահատումներ կատարելու համար, մշակոյթի ճակատին վրայ :

«Սովետական Գրականութիւն եւ Արուեստ» ամսագրի վերջին թիւին մէջ (1954 Ապրիլ), կ'երեւայ անստորագիր քննադատութիւն մը, «Վճռական բեկում ստեղծել գրականագիտութեան մէջ» :

Այս տեսական – քննադատական դրութիւնն ալ անհնայ կը ձգտի անոնք որ փորձած են սեւցնել Եղիշէ Չարենցը, Րաֆֆին, Ռ. Պատկանեանը, Ստ. Նազարեանցը, Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանը, Շերենցը եւ ուրիշներ :

Կ'արժէ առանձին ամփոփել յօդուածը, ուր կ'երեւան այնպիսի տեսութիւններ որոնք հակայեղափոխական պիտի համարուէին երէկ : Օրինակ .

— « Րաֆֆիի եւ Պատկանեանը ապրում եւ գործում էին ազգային շարժումների էպոխայում (դարաշրջան) եւ բնական էր, որ նրանք իրենց ստեղծագործութեան մէջ արտացոլում էին Հայերի հերոսական պայքարը ազգային անկախութեան համար, արտացոլում էին բազմաչարչար հայ ժողովրդի պոռթկումները ընդդէմ թիւրքական բռնակալութեան» (Էջ 96) :

Նախապէս հաւատարիմ դործակալի մը, ցարական կամ սուլթանական լրտեսի մը վերագրել էին Ստ. Նազարեանցը, թատերախաղ մըն ալ թիւրելով :

Նոր տեսութեամբ , « Հիւսիսափայլ »ի խմբագրին դէմ գործուած այս արարքը կ'անուանեն «պատմական փաստերը կեղծելու, նացիոնալ – նիհիլիստական ֆալսիֆիկացիա » :

Դեռ ի՞նչ «ֆալսիֆիկացիա»ներ (խարդախութիւն)...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

●

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՁԻԳԵՐ ԴԱՀԼԻՃԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, Ազգ. ժողովը նիստ դումարեց չաբաթ առտու, քուէարկելու համար կառավարութեան պահանջած վստահութեան բանաձեւը : Նախորդ ժողովին մէջ, վարչապետը կ'առաջարկէր մեզմել բոլոր այն բանաձեւերը որ հակառակ են դահլիճին քաղաքականութեան՝ Հնդկաչինի մէջ : Մինչեւ վերջին պահուն կացութիւնը անորոշ էր երէկ : Կարգ մը հոսանքներ կը չարունակէին ընդդիմանալ. իսկ ուրիշներ վարա-նատ կամ վերապահ դիրք մը բռնած են :

Ըմբռնելով կացութեան ծանրութիւնը, Հանրապետութեան նախագահը կոչ մը ուղղեց զօր. ալ Կոլի հին եւ նոր կուսակիցներուն, որպէսզի դժուարութիւն չյարուցանեն :

Միւս կողմէ, ժողովրդական Շարժումը, որուն անդամ են արտաքին նախարարը, Պ. Ժորժ Պիտօ եւ ուրիշներ, յայտարարութիւն մը հրատարակեց , — տեսակ մը վերջնագիր :

*Ահաւասիկ ամփոփումը.— «երկիրը առանց իշխանութեան ձգել ճիշդ այն պահուն երբ խաղաղութեան ճակատագիրը կը քննուի Ժընեւի մէջ, երբ խնդրոյ առարկայ է Հնդկաչինի մեր բանակին ապահովութիւնը, այնքան ծանր պատասխանատուութիւն մըն է որ ոեւէ կուսակցութիւն կամ խորհրդարանական մեծամասնութիւն մը կրնայ ստանձնել առանց ծանր վտանգի ենթարկելու ազգային շահերը : Ուստի ամէն ոք պարտաւոր է ինքզինքը զոհել ազգային միասնութեան համար, եւ

ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ

•

Տարիներ առաջ, երբ Մարսէյլ կը գտնուէի Ահարոնեանին 80ամեակի ոճնակատարութեան առթիւ, յանկարծ կանչուեցայ Տիկին Ահարոնեանի կողմէ :

Հազիւ տունէն ներս մտած, ըսաւ. — Անցիր քովի սենեակը, Աւետիսը քիչ է ուզում տեսնել :

Մտայ հիւանդին ննջարանը :

Մեծատաղանդ դերասէրը երբ դիս նշմարեց, անմիջապէս սկսաւ բորբոքիլ, բարկանալ եւ իր յուզումնահար ու ման – կացած բարբառովը սկսաւ պոռալ վրաս, թեւերը տարածել ու մատներովը օդոչ շարժուձեր կատարել : Տիկին Ահարոնեանն ալ կանչնած դրան միջեւ, մեզ կը դիտէը : Սահեցան վայրկեանները : Կարկամած, միչտ ոտքի վրայ, հարցուցի վերջապէս :

— Բայց Տիկին Նուարդ, բան չեմ հասկընար. ինչո՞ւ է բարկացեր ինծի, ինչ ըսել կ'ուզէ :

— Է՛հ, թող, թող, ուզում է ասել թէ ինք տակաւին 80 տարեկան չէ՛, այլ ... 79 :

Խնդուքը բռնեց մեզ, եւ կարծէք ակամայ, մեծ հիւանդն ալ սկսաւ զուարթանալ :

Նոյն մանկունակ դէպքը պատահեցաւ Արշակ Չօպանեանին հետ :

Առաւ մը մտայ « Արաքս » տպարանը : Չօպանեան ոտքի, յուզուած, ձեռքերուն մէջ բռնած էր իր մեծադիր դիմանկարը, զոր մեր Բիւզանդը նոր էր գծագրած :

Անմիջապէս ցոյց տալով կենդանագրը, հարցուց.

— Բալուեան, ի՞նչպէս կը գտնես այս նկարս :

— Օ՛հ, պարոն Չօպանեան, իրապէս աքանչելի է : Ինչքան հարազատ ու յաղթած գործ եղեր է : Մանաւանդ ձեր նայուածքը, ընդհանուր արտայայտութիւնը : Այո, ուղղակի կատարելութիւն է :

— Այո, այո, բայց ես նայուածքին չեմ ակնարկեր : Ինդրեմ լաւ դիտէ նկարուած գլուխս : Անբնական բան մը չե՞ս տեսներ :

Այս անգամ սկսայ զննել նկարը եւ մանաւորապէս գլուխը :

— Պ. Չօպանեան, ճիշդ ու ճիշդ ձեր գլուխն է : Կը կրկնեմ, շատ յաջող նկար մըն է :

Այս նախադասութեանս վրայ, Չօպանեան, սրտմտելով, ինչպէս Ահարոնեանը, դիտել տուաւ.

— Է՛հ, ճանըմ, նայէ, լաւ նայէ նկարին, Բիւզանդը իր գծագրութեան մէջ, գլխուս մէջտեղը, մէկ – երկու մազի թելեր զետեղեր է : Եղա՞ւ ասիկա : Համրէ ու տես, տակաւին առնուազն 15 մազեր ուներ այդ կէտին վրայ ...

Բոլորս մէկ կուշտ մը խնդացինք :

Այո, այդպէս յաւիտենական երիտասարդի տիպարն էր Չօպանեան մեր մէջ : Եւ երբ, Գրողներու ընկերակցութեան, եւ կամ ուրիշ առիթներով նրբութեամբ կ'ըսէինք թէ սեւ աշխատանքը, հոս ու հոն վազվզուքը այլեւս իրեն համար չեն, կը բարկանար, միչտ յիշեցնելով.

— Ես բոլորէդ աւելի երիտասարդ ու առողջ եմ : Դադարը ինծի համար չէ :

Մէկ – երկու տարի առաջ, Մէյլին – Ռբեւելք կատարած պատյէն վերադարձած առեն, հրապարակային հանդիպումի մը ընթացքին, երբ իր կրած տպաւորութիւնները կը ներկայացնէր, պարզեց նաեւ յառաջիկային կատարելիք աշխատութեանց ամփոփ ծրագիրը : Այսինքն ցուցադրեց, տակաւին տասնամեակի մը ընթացքին կատարուելիք աքնաջան րնդի մը հետեւնկարը, որուն մէջ պիտի մտնէին Ֆրան – սերէն «Վարդենիք»ի Գրդ, Երդ հատոր – ներուն հրատարակութիւնը, Պետրոս Դուրեանի ընդարձակ մենագրութեան երկրորդ տպագրութիւնը եւ ուրիչ նիւ – թեր :

Ափսոս, ընդհատուեցաւ իր կեանքի թելը, բոլորովին անսպասելի կերպով : Չօպանեան ինկաւ փողոցը արկածահար՝ անծանօթ նայուածքներու առջեւ, Սինէմա «Ռէքս»ի առջեւ :

Ա. Չօպանեան մեր բախտաւոր մտաւորականներէն մին եղաւ, արժանալով չորս անգամ յոբելենական հանդիսութեանց : Այդ առթիւ ընծայուեցան իրեն ամէն գովասանք, ամէն տեսակ ներքող : Նոյնիսկ հատորներ լոյս տեսան :

Այդ բոլորը ետ ամփոփենք, կը տեսնենք թէ Չօպանեանի մէջ պանծացուցած են նախ հայրենասէրը, աղնիւ ու բարի մարդը, բանաստեղծը, քննադատը, արձակագիրը, խմբագիրը եւայլն, եւայլն : Եւ մանաւորապէս իր անսպառ եռանդը, հայկ. մշակոյթը իր զանազան բաժիններով օտարին ծանօթացնելու անդնդահատելի աշխատանքներուն մէջ : Իր հատոր – ներուն թիւը կը հասնի 40ի : Այս բոլորը կատարած է համեստ պայմաններու տակ. յաճախ ապրուստի հոգերուն տակ : Վանք մը, իր բազմանդամ միաբանութեամբ ինչ որ պիտի կրնար տալ, Չօպանեան իրակա – նացուց միս – մինակը :

Ամէնէն ուշագրաւ երեւոյթը իր բազմատեսակ նիւթերու վրայ աշխատելու կերպն էր :

Եթէ չեմ սխալիր, պատկերաւոր բացատրութիւնը Մոնթէյնինն է, երբ կ'ըսէ թէ «Աբուէնտադէսին հոգին այլազան յարկերու բաղակցութիւնն է» : Մեր մէջ եթէ եղաւ անձնաւորութիւն մը, որուն լիուլի պիտի պատչաճէր վերեւի նախադասութիւնը, տիկա Չօպանեանն էր :

Արդարեւ իր հոգի – չէնքին մէջ կ'ապրէին բազմաթիւ անձնաւորութիւններ :

Նախ դրան քով շաղակրատող դռնապանուհի մը : Ասիկա իր օրագրային դրավէճերն էին : «Յօսքի տակ» չմնալու բանավէճերը : Պզտիկ պատուհանէ մը պիտ էր խօսէր բոլոր անցնող – դարձողներուն. հետ :

Իր հոգի – չէնքէն վեր երբ բարձրանայինք առաջին յարկը, հոս կը գտնէինք Չօպանեան հասուն բանահաւաքն ու քննադատը, որ թաղուած փոշեպատ մատներու, հին գանձեր անհետացած դեղեցկութիւններու դիւտերը երեւան կը բերէր : Ցարկ մը աւելի վեր, ահա Չօպանեան խմբագիրը, առջեւը՝ անհամար թուղթեր եւ կապոցներ, ուր տարիներ անընդհատ իր « Անահիտ »ը կը խմբագրէր : Ու վերջապէս ամէնէն վերի յարկին, վերնատան մէջ Չօպանեան քերթողը, շատ բարձրերէն յուզումներ դեղեցկացնելու երկունքին մէջ :

Չօպանեան մեր զրականութենէն ներս մտաւ վիպակով մը, Թուղթի Փառք : Այդ փառքը իրրեւ խոհալ ընտրելով, անընդհատ վազեց տպարանին ու թուղթին հոտերուն մէջէն : Ու արդէն իր ինկած պահուն ալ, օրաթերթեր, իր զրպաններէն դուրս ցցած իրենց գլուխները, ապշահար կը դիտէին թէ Չօպանեան ինչպէս կը բաժնուէր իրենցմէ :

Անծանօթ ձեռք մըն ալ Չօպանեանի հոգի – չէնքին դրան վրայ սեւ չրջագիծով մահազդը կը կախէր, լռելեայն յայտարարելով բոլորին թէ տան բնակիչը անծանօթ երկիր մը մեկնած էր անծանօթ ճամբով մը...

ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ԳԱՐՇԵԼԻ "ԺՈՒՌՆԱԼ" ՄԸ
Հ· Յ· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ
ՄԱՅԻՍ 28Ի ԱՌԹԻԻ

(Գ· եւ վերջին մաս)

Իշխանութեանց պատասխանը ուշացաւ· «Ժուռնալ»ին հերոսները ցնծութեան մէջ էին յուսալով, թէ կառավարական արդելք պիտի դրուի Հայաստանի անկախութեան տարեդարձի տօնակատարման դէմ :

Աւաղ, քանի մը օր վերջ անոնք դառն յուսախաբութեան կը մատնուին :

Մայիս 27ին, վաղ առաւօտ, պաշտօնատրներ կուգան Առաջնորդարան ու կը յայտարարեն, որ Իշխանութիւնները ա – ռարկութիւն չունին այն կարգի դէմ, որ Մայիս 28ի տօնակատարման հարցի մէջ գործադրուած է ցարդ :

Այս յայտարարութիւնը այլ մեկնութիւն չունէր, քան տօնակատարումը Հայաստանի անկախութեան տարեդարձին, հրահանգովը թեմիս Առաջնորդ Մամբրէ արք· Սիրունեանի :

« Ժուռնալ»ին հերոսները չեն յուսահատիր սակայն :

Մայիս 27ին, վաղ առաւօտուընէ, ա – նոնք կը խմբուին Առաջնորդարանի մէջ, եւ աշխոյժ երթեւեկարձի մէջ Առաջնորդարանէն դէպի ոստիկանատուն եւ ոստիկանատունէն դէպի Առաջնորդարան՝ ինչ որ աշխատանքներ կը կատարեն ...

Այն աղօտ յոյսով, թէ Իշխանութեանց հրահանգին չուրջ թերեւս կարելի ըլլայ շփոթ մը ստեղծել, Քաղաքականի անդամը եւ չորսերէն մէկը՝ Մ. Գուլումճեան՝ իրեն հետ կ'առնէ Առաջնորդարանի ե – դիպատոյ պաշտօնեան եւ կը մեկնի ոստիկանատուն ...

Ու հոնկէ կը վերադառնայ խորհրդաւոր թիւն բուրող անորոշ պատասխանով մը, որ, ասկէ, Առաջնորդարանի եպիսկոպոսի պաշտօնեան էի հաստատեր ...

Այս վերջին յուսահատու ամօթալի ճիգը այլեւս ամէն հարց կը փակէ :

Թեմիս առաջնորդը՝ Մամբրէ արք· Սիրունեան՝ հինգշաբթի, Մայիս 27ին, կէսօրուան ժամը 12ին, Քաղաքական ժողովը չտալ նիստի կը հրաւիրէ ...

Ժողովը, անգամ մըն ալ քննութեան առնելով հարցը եւ Իշխանութեանց հրահանգին տեղեկանալով, Առաջնորդէն կը խնդրէ անհրաժեշտ հրահանգը տալ եւ նոյնութեամբ գործադրել այն կարգը, որ կիրարկուած է ցարդ :

Ժողովէն անմիջապէս յետոյ Առաջնորդը, իրեն հետ ունենալով նաեւ Քաղաքական ժողովը, կը հրահանգէ Ազգային վարժարանները Մայիս 28ին գոց պահել՝ այդ թուականը ազգային տօն նկատելով :

Յաջորդ օրը՝ Մայիս 28ին՝ Ուրբաթ լոյս օր՝ հոգեհանդիստ նշանակուած է մայրաքաղաքիս Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ :

Թշուառականները լուր տուած էին ոստիկանութեան, թէ Մայիս 28ի պաշտպանները խումբ մը խռովարարներ են, որոնք եկեղեցի կուգան խռովութիւն սարքելու համար ...

Ա՛ւ ի զուր ութիւն, Իշխանութեանց կողմէ ոստիկաններ ղրկուած էին Առաջնորդարան՝ կարգի պահպանութեան համար ...

Ժամը 11ին ոստիկանապետը քանի մը վայրկեանի համար եկեղեցի կուգայ՝ անձնապէս ստուգում կատարելու եւ իր սեփական աչքերով ամէն բան տեսնելու համար :

Օրը լուր ըլլալով հանդերձ՝ եկեղեցին բերնէ բերան լի էր խուռներամ բազմութեամբ ...

Ոստիկանապետը եկեղեցի կը մտնէ ճիշդ այն պահուն, երբ, մասնակցութեամբը քահանայից եւ դպրաց դասերու եւ դիմաւորութեամբը Թեմիս Առաջնորդ Մամբրէ արք· Սիրունեանի, հոգեհան – գստեան հանդիսաւոր արարողութիւնը կը կատարուէր ...

Ոստիկանապետը կը մնայ քանի մը վայրկեան, խորհրդին տպաւորուած կ'ելլէ եկեղեցիէն, դառնութեամբ իր զար – մացումը կը յայտնէ լսածի մասին, որ այնքան հեռու էր իր տեսածէն եւ ապացոյն դահունակութեան, կը հրահանգէ, որ ոստիկանները անմիջապէս ձգեն Առաջնորդարանը եւ վերադառնան ոստիկանատուն ...

Չենք կարծեր, թէ համակաւար կոչուած թշուառ ու արդահատելի «կուսակցութիւն»ը այսքան անարգ վիճակի մէջ եղած

եւայլն :

Չիչերինը խոստացաւ չտալ ձեւակերպել քանաւոր կայացած համաձայնութիւնը եւ ռուս – հայկական դաշնագրի բնագիրը մի երկու օրից ներկայացնել տուրքագրութեան :

Կայացած համաձայնութեան մասին անմիջապէս տեղեկացրինք Երեւան եւ սկսեցինք պատրաստութիւն տեսնել մեկնելու համար :

Անցաւ երկու – երեք օր : Բայց դաշնագրի ստորագրութիւնը ձգձգւում էր՝ մեզ համար անյայտ պատճառներով :

Պարզ էր, որ կայացած համաձայնութիւնը անակնկալ եւ անախորժ արդելք – ների էր հանդիպել Թանճր վարագոյրի ետեւում :

Հայաստանը խորհրդայնացնելու Մայիսեան անյաջող փորձից յետոյ, Բագու ապաստանած հայ բոլշեւիկները՝ Միկոյեանը, Ասիսը, Կասեանը, եւ ուրիշներ՝ աշխատում էին վիժեցնել Մոսկուայի ռուս – հայկական բանակցութիւնները ու այս անգամ բոլշեւիկների եւ Տաճիկների օժանդակութեամբ խորհրդայնացնել Հայաստանը : Միւս կողմից՝ Խորհրդային Ադրբէջանը, օգտուելով բոլշեւիկեան զօրքերի ներկայութիւնից, աշխատում էր իրագործել Մուսաւաթականների ծրագիրը ու դրաւել ոչ միայն Ղարաբաղը, այլ եւ Զանգեզուրն ու Նախիջեւանը :

Անգամ բոլշեւիկ ռուս Չիչերինը, երբ տեղեկացաւ Ադրբէջանի վերոյիշեալ պահանջին, առանց քաշուելու, մեր ներկայութեամբ, ջղայնացած բացագանչեց .

« Օհօ, Զուլֆան ու Նախիջեւանն էլ են ուզում. շատ են երես առել» :

Պարզ էր, որ Խորհրդային կառավարութիւնը այդ օրերին այնքան էլ տրամադիր չէր Բագուի հայ եւ թաթար բոլշեւիկների բոլոր պահանջները բաւարարել եւ ցանկանում էր իրաւարարի դեր կատարել հայ–թաթարական վէճի խնդրում : Այդ բոլորով հանդերձ, նա (Խորհրդային իշխանութիւնը) Բագուի բոլշեւիկների ստայօդ տեղեկութիւնների ու նրանց յամառ պնդումների ազդեցութեան տակ չեղուեց իր նախկին որոշումից : Մօտաւորապէս Յունիսի վերջերին, հայ – ազերբէջանեան սահմանների վերաբերեալ մեր պատուիրակութիւնը ստացաւ մի նոր առաջարկ, որով Ղարաբաղը վերջնակա – նապէս թողնւում էր Ազերբէջանին, Նախիջեւանը՝ Հայաստանին, իսկ Զանգեզուրը համարւում էր վիճելի, որի իրական վիճակը պիտի որոշուէր հետագային երբ Խորհրդ· կառավարութեան լիազօր պատուիրակ Լեգրանը տեղին վրայ կը ծանօթանայ Զանգեզուրի բնակչութեան ազգագրական կազմութեան ու տեղական ժողովուրդների ցանկութիւններին :

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

(Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ
ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

•

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Զ·

Տաճկահայաստանի մասին մեր տեղեկութիւնները մեզ հասան մի քանի տարի յետոյ, Յունիսի կէսերին, մեզ նորից հրաւիրեցին տեսակցութեան :

Այս տեսակցութիւնը աւելի արդիւնաւէտ եղաւ : Մենք ընդառաջեցինք Սովետական կառավարութեան միջնորդի դեր կատարելու ցանկութեանը՝ Հայաստանի կառավարութեան եւ Մուսաւաթ Բեմալի միջեւ : Չիչերինը Խորհրդային Ռուսաստանի անունից խոստացաւ Հայերին բանալ՝ Տաճկահայաստանի որոշ հատւածները միացնելով Հայաստանին եւ նրան ապահովելով ելք դէպի Սեւ Ծով :

Ադրբէջանի հետ եւս մեր սահմանների խնդիրը որոշուեց մօտաւորապէս կարգադրել հետեւեալ ձեւով.— Նախիջեւանի չրջանը եւ Զանգեզուրը անվերապահօրէն պիտի համարուէին հայկական հողամասեր, իսկ Ղարաբաղը պիտի նկատուէր վիճելի, որի իրաւական վիճակը որոշուելու էր հետագային ժողովրդական հանրաքուէով :

Բացի այդ բանաբարւում էին մեր պատուիրակութեան մի շարք կարեւոր առանջարկները տնտեսական ու մշակութային խնդիրների վերաբերեալ : Մոսկուայում եւ Ռուսաստանի այլ քաղաքներում կեանքի կոչուած հայ մշակոյթին վերաբերեալ դրականութիւնը յանձնւում էր Հայաստանին, թոյլատրւում էր հայ պաղթականութեան եւ ընդհանրապէս Ռուսաստանում ապրող բոլոր Հայերին իրենց ամ – բողջ չարժական ունեցուածքով փոխադրուել Հայաստան : Մեր երկրի փոխադրական քայքայուած միջոցները մասամբ վերականգնելու նպատակով Հայաստանին ձրիաբար պիտի տրամադրուէին մի քանի տասնեակ չոգեչարժեր եւ վագոններ, ինչպէս եւ պիտի տրամադրուէր բաւարար քանակութեամբ վառելիք (նաֆթ) ինքնարժէքով : Խորհրդային Միութիւնը յանձնառու էր լինում անվճար փոխանցել Հայաստանին նաեւ մանարանի եւ կտոր դործելու երկու գործարան իր սարքուկարդով : Բացի այդ, որպէս օժանդակութիւն հայ ժողովրդին, Խորհրդային Միութիւնը կանխիկ պիտի վճարէր Հայաստանի կառավարութեան Յունէն միլիոն ռուբլի ոսկով, պիտի տրամադրէր երկրագործական գործիքներ, հացահատիկ ,

«ՅԱՌԱՋԻՆ Վ·ՋԱՄՈՒՆ»

ՆՈՅՆ ՑԱՎԱՑՈՂԸ ՀՈՒՍԸ

ՊԱՄՆԵ ՅԱՄՅԱՆՑԻՆ

— Օ՛ն, տեսա՞ւ տեսեցա՞ւ դօտեվար ձեզի՝ ջան – — Ջան մը ու ձի տալ հոն, չէ՞, ձեզ – դօտիս ալ չունիմ։

— Մարդ կայ, Նիւր, ինծի ինձմով տեղ չունի։ Հապա ես, ձեզի հետ ի՞նչ ունիմ ընելիք։

— Ուրեմն, ինծի հետ կուգաս, Նիւր, ձիերուն համար, ինչպէս որ ըսի քեզի, ամէն օր ոսկի մը կու տամ։

Նիւր ոչինչ պատասխանեց, միայն ժպտեցաւ։ Ան ալ ոչինչ ըսաւ, ուրիշ խօսքի մը սկսաւ։

— Ես ալ ուզեցի, որ ինծի հետ գաս, որովհետեւ ես ալ ուզեցի, որ ինծի հետ գաս։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ազգ. ժողովը յունիս 11ին վաւերացուց փաքիստանի հետ կնքուած դաշինքը, ի ներկայութեան այդ երկրի վարչապետին՝ Մոհամմէտ Ալիի: Այժմ բանակցութիւններ կը կատարուին, որ խաղարձ օդնութեան դաշինքը դինակցութեան վերածելու համար:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ իր եւրոպական Ռուսիոյ եւ Սիպերիոյ Իսլամները ժողով մը կը գումարեն Ուֆայի մէջ, մասնակցութեամբ 10 Միութեան զանազան քաղաքներէն հասած իսլամ կրօնապետներու:

ԳԱՀԻՐԻի դինուորական ատեանը մահուան դատապարտեց Հասան Ապու անուն Արաբ մը, այն ամբաստանութեամբ թէ լրտեսութիւն կը կատարէր ի հաշիւ Իսրայէլի: Մեղադիրը դատապարտուեցաւ ցմահ թիապարտութեան:

ՍՈՒՐԻՈՑ գահլիճը հրաժարեցաւ։ Կ'ըսուի թէ չէզոք գահլիճ մը պիտի կազմուի, երեսփոխանական ընտրութիւններ կատարելու համար:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութիւնը եւ թէք տարի պատասխանատու պաշտօններէ զրկեց Պ. Ռոզենֆելտը, երեսփոխան եւ խմբագիր, որ միացեալ բանակի ծրագրին դէմ քուէարկած էր: Ուրիշներ ալ պիտի դատուին, համաձայն վերջին համագումարի որոշումներուն:

ՀԻՆԳ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ ապահովագրական ներկայացուցիչները, որոնք ժողով կը դումարէին Ուոշինկթընի մէջ, որոշեր են այն սահմանափակիչը որ պիտի պաշտպանուի հարաւ – արեւելեան Ասիոյ մէջ, համապատասխան նոր չափակման մը պարտադրելու:

ՄԵՑԻ ՁԻՆ. ԱՏԵԱՆԸ Գշ. օր պիտի սկսի դնել խումբ մը դերման ամբաստանեալներ որոնք ահաւոր խոշտանգումներ կատարած են Շթրութհոֆի արդելարանին մէջ: Դատական քննութիւնը կը շարունակուի ինչ տարիէ ի վեր: Թղթածրարը կը պարունակէ գործուած սարսափներուն ամբողջ պատմութիւնը սկիզբէն մինչեւ վերջ:

ՓԱՐԻԶի քաղաքապետական խորհուրդին նախագահութեան դիմաւոր թեկնածուն է անտեսական գործերու նախարարը, Պ. Պերնար Լաֆէ, որուն անունը միշտ կը յիշուի հայկական հանդիսութեանց առթիւ: Քաղաքապետական խորհուրդը կը բաղկանայ 90 անդամներէ:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԱԲԱՑԵԱՆԻ

Աշակերտական երգահանդէսը՝ Հինգշաբթի Յունիս 17ին, ժամը 20ին:

SALLE DE GEOGRAPHIE
184, Boulevard Saint-Germain Paris 6e

Մասնակցութեամբ ազանիացի կիթառահար Պ. Ֆէրնանտէզի, Լաւիի եւ դաշնակահար Պ. Ժ. Ժ. Պէնշոյի:

Հրաւէրները կարելի է ստանալ «Ցարաձ»ի խմբագրատունէն, հայ գրավաճառներէն, երաժշտական խանութներէ եւ սրահէն:

Մասքերու մասնակցութիւն 100 ֆր. անձ գլուխ:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար: Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, որպէսզի կը փափաքին ազգային այս դարաւոր հաստատութեան մէջ ապահովել իրենց զաւակներուն տոհմային եւ ֆրանսական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար: Դիմումները կ'ընդունուին ամէն օր՝

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻ-ԱՑՆ ՆՈՐ ԶԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ:

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.: TRU. 72-60 (Poste 89)

ՄԱՑԻՍ 28_Ը
ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ԳՈԼՈՄՊԻ ՄԷՋ

Անիէռի քաղաքապետարանի չքեղ սրահներուն մէջ, Կիրակի 20 Յունիս, ժամը 16էն 24:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապ. Ռաչի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի:

Պատուակալ նախագահութեամբ Անիէռի քաղաքապետ եւ Սէնի Նահանգային խորհուրդի անդամ Տոքթ. J. HUET,

Կը նախագահէ՝ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Բացումը կը կատարուի Հ. Ց. Դ. Ա. – նիէռ Պուա Քոլոմպի Նոր Սերունդի երգչախումբով, ղեկավարութեամբ Պ. Գայիշեանի:

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին Օրիորդներ Շաֆէ Պէնիկեան, Մուրատեան, Ռէօսէեան, եւ Տիրատուրեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ՝ Պ. Ա. Մեսումեճցի:

Արտասանութիւն՝ Զարեհ Ղարիպեան եւ Օր. Ա. Քէշիշեան:

Առաջին անգամ ըլլալով Պանեէօ Քաշանի պարախումբը իր ամբողջ կազմով հայկական եւ կովկասեան պարերով, ընկերակցութեամբ ԳՈՒՐԵԳԻՆի (քամ.) եւ ԲԵՆՈՑԻ (դափ):

Եւրոպական պարերը ղեկավարութեամբ Կ. ՍԱՐԵԱՆի: Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական դիներով: Մուտք 150 ֆրանք:

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 20, Կիրակի:

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27ին:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27, Կիրակի ժամը ճիշդ 15·30ին, Սէն Լուի սրահին մէջ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Այս Շաբթիքաթիի երեկոյեան հաւաքոյթը Քաոէի սրճարանին վերնայարկը, պիտի յատկացուի եղերաբախ ԱՐՇԱԿ ՁՕՊԱՆԵԱՆԻ դրական եւ հանրային դործունէութեան:

Կը խօսին ՆԻԿՈՂՈՍ ՍԱՐԱՖԵԱՆ, Մ. ԴՈՒՐՈՒՄՃԵԱՆ եւ ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ:

Արտասանութիւններ հանդուցեալին գործերէն: Մուտքը ազատ է:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Սեւրանի մասնաճիւղը յաւակցութիւն կը յայտնէ այրի տիկին Պ. Չիլինկիրեանի եւ զաւակներուն իրենց ամուսնոյն եւ հօր Պերճ Չիլինկիրեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ Մոնմորանսիի Հանդստեան Տան (առանձ «Ցարաձ»էն), իսկ 500 ֆրանք «Ցարաձ»ի բարգաւաճման համար:

ՍՏԱՑԱՆՔ

L'HOMME QUI VOYAGEA SEUL
par C. Virgil Gheorghiu

Ռումանացի դրագէտին Գ. մեծ վէպը:

Librairie Plon, 8, Rue Garancière, Paris (6)

ԿՐ ՓՆՏՌԻԻ.— Կը փնտռեմ մօրս – քրոջս տղան՝ Խաչիկ Թօփալեան, հօրը անունը Յարութիւն, մօրը Շուշան, Սեբաստիոյ Ղալտի գիւղէն: Կը դանուէր Ամման (Յորդանան) կառաւ Նասիօնալը: Լուր չունիմ 1940էն ի վեր: Կը կարծուի թէ Եգիպտոս գացած է: Լուր ունեցողները կը խնդրուի տեղեկացնել Երանոս Մանուկեանին,

80, Avenue de Livry
SEVRAN (S.O) FRANCE

«Ցուսաբեր»էն կը խնդրուի արտատպել:

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, ռեւէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գին – ներով տեղերը կ'ապահովենք ձրիառաք, դէպի Հարաւային եւ Հիւսիսային ԱՄԵՐԻԿԱ, ԿԱՆԱՏԱ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ, ՄԻՋԻՆ ԱՐեւելք եւ ամէն կողմ:

Դիմել ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն

American LLOYD

48, Rue de la Republique
Tél: Co. 47.22 et 74.51, Marseille
7, Rue Auber, Paris.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրուի մեր Մարսէյլի բաժանորդները ներկայութենէն կատարելու համար ի – րենց վճարումները:

ՀՐԱՒԷՐ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Հայ Եկեղեցւոյ Փարիզի Կրօն. Ընկե – րակցութեան արտակարգ ընդհ. ժողովի հարմունակութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, ժամը 15ին, Ազգ. Տան սրահին մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ:

Օրակարգ.— Մրազիր – կանոնագրի փոփոխութիւն:

Այս առիթով պարտք կը սեպենք տեղեկացնել հասարակութեան թէ ժողովին ներկայ կ'ըլլան, իրենց ատացագիրովը մինչեւ 1953ի վերջը իրենց անդամավճարը հատուցած անդամները:

Անդամները կրնան իրենց վճարումները կատարել չէք փոսթալով, Մանտա քար – դով կամ իրենց յարմար դասած ձեւով, եկեղեցւոյ չէք փոսթալի թիւն է.

Paris 6761-25, ASS. CULTUELLE DES ARMENIENS APOSTOLIQUES, 15 Rue Jean Goujon, Paris(8e)

Նկատի ունենալով որ այս ժողովը նախորդին չարունակութիւնն է, ներկանե – րու թիւը ինչ որ ալ ըլլայ ժողովը օրինաւոր պիտի նկատուի:

ԴՊՐՈՑԱՍԻԲ ՏԻԿՆԱՆՑ վարժարանի խնամակալութիւնը, ինչպէս ամէն տա – րի, այս տարի ալ կազմակերպած է դաշտապարահանդէս մը, որ տեղի պիտի ունենայ Յունիս 4ին, կիրակի օրը, կէս օրէ վերջ, ժամը 14էն սկսեալ, հաստատուե – թեան պարտէզին մէջ:

Տեղի պիտի ունենան մարզական խա – ղեր: Պար՝ ղեկավարութեամբ Պ. ՍԱՐ – ԵԱՆի եւ իր խումբին: Ապահովուած է պարագաչտ մը, եւ անձրեւի պարագային պարասրահ մը: Հրապարակ հանած ինք վիճակախաղի տոմսեր որոնց իւրաքան – չիւրը պարագաչտէն ներս իրրեւ մուտքի տոմս ալ պիտի ծառայէ:

Կը հրաւիրենք հասարակութիւնը իր ներկայութեամբ պատուել այս դաշտա – պարահանդէսը, չիման մէջ մոռնել մեր հաստատութեան հետ, եւ տեսնել թէ ինչ ջանքեր կը թափուին հայերէն դպրոցի պահպանութեան գործ տալու համար

(ԿՆԻՔ)

ՑԵՐԵԿՈՑՔ ԽՆԴՈՑՔ

Յունիս 20ին, ժամը 4էն 10, Մրիմեան սրահին մէջ, իսկ լէ Մուլինօ:

Ի նպաստ դպրոցին կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի Հոգաբարձութեան կողմէ:

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, երգչախումբ, նուագ, մենախօսութիւն, մեներգ եւ պար, սիրայօժար մասնակցութեամբ փարիզահայ արուեստագէտներու, եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի անդամներուն:

ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՄԸ

Զարմանալի եւ ծիծաղաշարժ, հետա – քրքրական եւ հիանալի, Փարիզի մէջ ա – ռաջին անգամ ըլլալով:

Գեղարուեստական բաժինը պիտի տեւէ ժամը 4էն 7, յետոյ խնջոյք, մինչեւ ժամը 10: Առատ պիւֆէ, ժողովրդական դիներով:

Ֆ. Կ. ԽԱՉ

ՎԻԵՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է ատենուհի Մարի Զաուիկեանի ամուսնութեան առթիւ Պ. Պօղոս Տէմիրճիպաշեանէ (Պէլֆոռ) հեռեւեալ նուէրները.— Պ. Պ. Պետրոս Տէմիրճիպաշեան հազար ֆր. (Պէլֆոռ), Զաուիկեան հազար ֆր. (Վիէն), Վարդ Տարադճեան 500 ֆր. (Պէլֆոռ), Երուանդ Տէր Եղիազեան 3000 ֆր. (Պէլֆոռ), Արտաշէս Մարզպաեան հազար ֆր. (Վիէն), Կարապետ Մարզպաեան 500 ֆր. (Վիէն), Տիկին Այանեան 500, Գ. Այանեան 500, Բարունակեան հազար, Բենիամին Ճիհանջանեան 300 ֆրանք, Եղիազեան 3000 ֆրանք:

ՓԱՐԻԶի Աղքատախնամք շնորհակալութեամբ ստացած է երկու հազար ֆրանք Տէր եւ Տիկին Մերոպեանէ (Վէնոէն) ի նպաստ Անահիտի եւ Մոնմորանսիի հանդստեան Տուներուն, ի յարգանս նորեկ հանդուցեալ Տիկին Վերժին Ճիվանեանի յիշատակին:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս երկուշաբթի, ժամը 20·30ին, Ա.Հարոնեան Ակումբը: Պիտի դեկուցանէ ընկեր ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ: Նիւթը՝ «Քաղաքական կացութիւնը եւ մեր դիրքը»:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Ա.Հարոնեան Ակումբը: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 10ին, Պար տիւ Կլոպ: Օրակարգ.— Նիւթական ու բարոյական դեկուցում եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն: Ներկայանալ ան – դամատեսով:

A CÉDER BAIL COMMERCIAL
Rue des Archives

(Ա. յարկ), 120 քառակուսի մեթր, ելեկտրական ուժ, հեռաձայն: Յարմար ամէն առեւտուրի համար:

Tél. CEN. 55 - 40

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սեբ. Մուբաս Ուսումնասիրասէր Մարսէյլի մասնաճիւղը Միութեան Օրը կը տօնէ Յուլիս 4ին, Պ. Նաճարեանի ագարակին մէջ: Մանրամասնութիւններ յաջորդով:

★

Ուսանողներու Տիկնանց խնամակալութեան անդրանիկ հանդէսը Նոյեմբեր 7ին:

★

Կիրակի 17 Հոկտեմբեր, հանդէս ի պատիւ ԴԵՐԱՍԱՆ Ա. ԳՄԲԻԹԵԱՆի:

★

ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ Նախկին Ա. – չակերտներու Միութեան անդրանիկ պարահանդէսը՝

ՆՈՑԵՄԲԵՐԻՆ

★

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ

Տարեկան պարահանդէսը, Հոկտեմբեր 31ին:

URIAGE-LES-BAINS (Isère)

ԿՐԸՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄԹ. 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ

Անգուգական հանքային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային, յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախտերու:

Շրջագայութեան կեդրոն, դբօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, անտառ, լեռնագնացութիւն, քաղցեօ, թէնիս, սիներմա, նուագահանդէս, եւայլն:

ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՄԵՊՏ. 25

Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քաղցինոյի մուտք, կառքով լեռնագնացութիւն, հաւանագրով (Փրիզ ան շարժ), ասիւրանսի անդամներուն միանուագ գինն է 22000 ֆրանք:

Մանրամասնութեանց համար դիմել

DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

OCÉANIA

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Կը կազմակերպենք հաւաքական ճամբորդութիւններ *Լիբանանի եւ Թուրքիոյ* համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին: *ԿԱՐԵՒՈՐ ԶԵՂՉԵՐՈՎ*

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝

OCEANIA
4, Rue de Castellane
PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
Պ. ՀԱՑԱԳՈՐԾԵԱՆԻ եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ Օսկանիայի միջոցով
38, Rue de la République, Marseille
tél. Colbert : 53-13

Տեղեր եւ ձեւակերպութիւններ Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա – ներու համար եւ ամէն ուղղութեամբ:

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e

C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ՅՈՒՆԻՍ ★ MARDI 15 JUIN 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7394 30e ANNEE

խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2805

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԷԿ ՍԵՒԱՅՕՐ ՃԵՐՄԱԿ

●

Ինչպէս տեսաք, նոր հրաման մը ար – ձակուած է Ա. Միութեան մէջ, ճերմակ – ցնելու եւ պատուարեր պատասխանատու մը վրայ դնելու համար նախապէս արատա – ւորուած դէմքեր :

Այս վերահաստատումը սկսաւ Մոս – կուայէն, իբրեւ ոճրագործ դատապար – տուած ինը բժիշկներու արձակումով եւ ուրիշ «սրբագործումներով» : Եւ կը շա – րունակուի ամէն չքնաղի մէջ : Ամէն ճա – կատի վրայ :

Այս անգամ ալ սեւցնողները կը սեւնան, համաձայն աւանդութեան :

Ուրեմն, երեւանի մէջ ալ ձեռնարկած են վերաքննահատման :

«Սովետական Գրականութիւն եւ Ար – ուեստ» ամսագիրը չափազանց պերճա – խօս յայտնութիւններ կ'ընէ իր «Ցեղական քննադատական» բաժնին մէջ (1954 Ապ – րիլ) :

Այս առթիւ ծանր բառեր կը գործածէ կարդ մը քննադատներու եւ պատմագիր – ներու դէմ, «որոնք յատկապէս վերջին տարիներում մեզանում մեզանչեցին վուլգար սոցիոլոգիզմի եւ նացիոնալ – նիհիլիզմի մտայնութեան ճեւով » :

— « Որոշ գրականագէտներ եւ պատ – մաբաններ ընկան նացիոնալ – նիհիլիս – տական այնպիսի մոլուցքի մէջ, որ ոչ մի պրոգրեսիւ ու դրական բան չէին ուզում տեսնել անցեալի մի շարք գրողների ու գործիչների ժառանգութեան մէջ, մաս – նաւորապէս Ստեփանոս Նազարեանի լու – սաւորական գործունէութեան եւ հայ խո – շոր գրողներ Րաֆֆու եւ Պատկանեանի գրական գործունէութեան մէջ : Նացիո – նալ – նիհիլիստական մտայնութիւնը ար – տայայտուեց նաեւ ուրիշ հայ գրողների (Պէշիկթաշլեան, Վերենց եւն. գնահատ – ման կապակցութեամբ» : (Էջ 93) :

Դեռ աւելին,— «որոշ դրականագէտնե – րի» եռանդուն ջանքերով հայ շատ ակ – նառոր գրողներ եւ գործիչներ մերտե – ցին նացիոնալիստների, չովինիստների, նոյնիսկ ռասսիստների (ցեղապաշտ) եւ ցարական ոստիկանական բաժանմունքի լրտեսների պիտակներով » :

Ամէնէն ծանրակշիռ պարագան այն է որ, այս մեղքերը գործուած են Երեւանի Գիտութեանց Ակադեմիայի հրապարակա – յին վիճաբանութեանց ընթացքին, անոր հրատարակած «Տեղեկագիր»ին, ինչպէս եւ Գրողներու Միութեան երկու օրկան – ներուն՝ «Գրական Թերթ»ի եւ «Սովետա – կան Գրականութիւն եւ Արուեստ» ամսա – գրին մէջ :

Անտարակոյս յօդուածագիրը վկայու – թիւններ կը քաղէ դանազան գրութիւննե – րէ, ապացուցանելու համար իր մեղա – դրանքները :

Եւ խորին վրդովումով դիտել կուտայ որ Ս. Նազարեանի ուղղութիւնը հռչակեր են» «ոչ միայն Րաֆֆու եւ Գ.Արծրունու, այլեւ ռէակցիոն ու կոնտրեւոլուցիոն բուրժուական պարտիաների ու հոսանք – ների հոգեւոր հայրը » :

Դեռ աւելի յառաջ երթալով, Սա. Նա – զարեանը լքեցուցեր են «ցարիզմի եւ ռուլթանիզմի հաւատարիմ լրտեսների շարքում » :

Երկու «դրականագէտներ» պատմական փաստերը կեղծելով — իրենց բառերն են — նոյնպէս վարկաբեկած են Ռ. Պատ – կանեանը եւ Րաֆֆին :

Ամբաստանեալներէն Մ. Մկրեան «Տե – ղեկագիր»ի 1953ի Ա. թիւին մէջ «նա – ցիոնալիզմ եւ ռասիզմ » համարը է Պատկանեանի եւ Րաֆֆի դրական ժա – ռանգութիւնը, իսկ միւսը, Հ. Մամիկոն – եան, դրեր է թէ «Պատկանեանը բոլոր բուրժուական նացիոնալիստների նման կանգնած է զօլոդիական (կենդանաբա – նական) չովինիզմի դիրքերում » :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԱՆԻԷԼԻ ԴԱՀԼԻՃԸ ՀՐԱԺԱՐԵՑԱՒ

●

ՎԱՐՉԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ՝ Պ. ՄԱՆԴԷՍ – ՖՐԱՆՍ

Ապր. Ժողովը չաբաթ առաւ 293է դէմ 306 ձայնով մերժեց վստահութիւն յայտ – նել դահլիճին, Հնդկաչինի քաղաքակա – նութեան առթիւ :

Նիստը բացուած առեն երբ վարչապե – տը բեմ բարձրացաւ, սակաւաթիւ երես – փոխաններ կ'երեւային Ժողովասրահին մէջ : Պ. Լանիէլ կարճ յայտարարու – թեամբ մը քննադատեց նախորդ նիստին մէջ առաջարկուած երեք բանաձեւեր — երկուքը՝ համայնավարներու եւ ընկերը – վարականներու կողմէ եւ վստահութեան քուէ պահանջեց : Ներկայ սահմանադրու – թեամբ, ինք ստիպուած չէր հրաժարա – կան տալու, ցորչափ իրեն դէմ արուած քուէները օրինական թիւէն՝ 314էն պա – կաս էին, բայց իր նախարարներէն չատեր համաձայն էին հրաժարման եւ Պ. Լանիէլ տեղի տուաւ : Այս առթիւ խօսած ճառին մէջ վարչապետը յայտարարեց.

— « Բացորոշապէս կ'ըսեմ, — որեւէ պատասխանատուութիւն պիտի չկրնայի ստանձնել ծաղկեպսակ դէպքերու մասին, ե – թէ լինդի յանձնուած ըլլային միայն վա – րել ընթացիկ գործերը : Տարօրինակ պա – դադիպութեամբ մը, անոնք որ կառավա – րութիւնը կը մեղադրեն թէ բոլոր պա – տեհութիւններէն օգտուած չէ խաղաղու – թիւն կնքելու համար Հնդկաչինի մէջ, այժմ կը զոհեն այն պատեհութիւնները որոնք կը մնան տակաւին : Անոնք որ պի – նդադար կը պահանջեն, պիտի հեռա – ցնեն այդ հաւանականութիւնը, անորոշ ժամանակով : Ուրովհետեւ, թերեւս նոր բանակցութիւնները պիտի կատարուին, բայց ո՞ր թուականին եւ ինչ հիմերու վը – րայ : Միամիտ մի՛ ըլլաք, այն ատեն կար – դադրութիւն մը չատ աւելի սուղի պիտի նստի : Վիէթ Մինի քարոզութիւնը առ – թիւն պիտի օգտուի, մեր Ազգ. Ժողովին բացասական քուէն համարելով նախարա – նը անպայման անձնատուութեան մը : կարդ մը ճառախօսներ զարմանք յայտնե – ցին որ մեր բանագնացները կը մերժեն տակարկութիւն մը կատարել որ պիտի նշանակէր Հնդկաչինի վինադադարը փո – խանակել մեր ապահովութեան հետ, Եւ – րոպայի մէջ :

«Այս վիճաբանութեան առարկան կա – ռավարութեան ճակատագիրը չէ, աւելի ծանր է քան Ֆրանսայի ճակատագիրը Հնդկաչինի մէջ : Ձեր քուէարկութեան արձագանգը պիտի հնչէ մեր սահմաննե – րէն շատ հեռուն : Բաց խօսինք : Այս ժո – ղովին մէջ կա՞յ մեծամասնութիւն մը որ համաձայն ըլլայ ասիական Միւնիխի մը, պատրաստ՝ հրաժարելու Ատլանտեան դի – նակութենէն : Եթէ կայ, դուրչանանք ա – հարկու երկդիմութիւններէ : Թող այդ մեծամասնութիւնը անմիջապէս արտա – յայտուի եւ դատապարտէ կառավարու – թիւն մը որ պիտի մնայ միշտ հաւատա – րիմ մեր դինակցութեանց եւ ազգ. պատի – ւին» : (Մափեր աջակողմէն) :

Գիւղացիական խմբակցութեան ներկա – յացուցիչը յայտարարեց թէ վստահու – թիւն պիտի յայտնէ, նկատի առնելով նա – խարարական տպաւորի մը հեռեւանքնե – րը : Անկախ երեսփոխան մը մեղադրեց թէ կառավարութիւնը ամէն բան փորձած չէ, որպէսզի Ժընեւի խորհրդաժողովը յաջող ելքի մը յանգի : Հնդկաչինի նոր նախա – րարը, Պ. Ֆր. Տիւփոն պատասխանեց այս մեղադրանքին, նպաստաւոր տեղե – կութիւններ հաղորդելով Ժընեւի բանակ – ցութեանց մասին : Զօր. ը Կոլի նախկին կուսակիցներէն կազմուած խմբակցու – թեան ներկայացուցիչը քննադատեց ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Փլե – ւէն : Արմատական երեսփոխան մը յայ –

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա. ՁՕՊԱՆԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Փարիզի Հայ. Եկեղեցւոյ վարչութիւնը, ու հոգաբարձութիւնը, եւ Հայկական Բարեգործական Ընդհ. Միութեան Երե – պայի Կեդր. Յանձնաժողովը, Տոքթ. Օր. Հերմինէ Հովհան, Ասպետ Պատուոյ Լե – գէոնի, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Հովհան եւ զաւակները խորունկ կսկիծով կը ծանու – ցանեն մահը՝

ՄԵԾ ԴՐԱԳԻՏ ԵԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԻՉ ԱՐՇԱԿ ՁՕՊԱՆԵԱՆԻ

որ դժբախտ արկածով մը կնքեց իր մահ – կանացուն, 8 Յունիս, ժամը 14-15ին :

Տեղի պիտի ունենայ Ազգ. յուղարկա – ւորութիւն Շաբաթ, 16 Յունիս, ժամը 14-30ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկր – տիչ Եկեղեցիին մէջ :

Մարմինը պիտի փոխադրուի Պանէլօ Փարիզիհնի դերեզմանատունը :

ԾԱՆՕԹ.— Անոնք որ իրենց անձնական կառոյ պիտի հետեւիլ յուղարկաւորու – թեան, թող հաճին արձանագրուիլ եկե – ղեցւոյ դիւանատունը :

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՍԱԿ

Յունիս 12ին, Շաբաթ օր, ժամը 17ին Փարիզի Հայոց Եկեղեցիին խորհրդարա – նին մէջ, ողբացեալ Ա. ՁՕՊԱՆԵԱՆԻ յու – ղարկաւորութեան մանրամասնութիւննե – րը ճշդելու հրաւիրուած 45 կազմակեր – պութիւններու ներկայացուցիչները, միաձայնութեամբ փափաք յայտնեցին որ, բոլոր անոնք որ մատղեր էին ծաղ – կեպսակ ղրկել՝ նախընտրեն այլապէս յարգել մեծ անհետացեալին յիշատակը, փոխան ծաղկեպսակի նուէրով մը մաս – նակցելով իր անտիպ գործերուն հրատա – րակութեան, նկատի ունենալով որ հան – գուցեալին մեռելակառքը զարդարելու համար բաւական թիւով ծաղկեպսակներ ապահովուած են արդէն :

Դրամական առաքման ծանուցագրին վրայ յիշել թէ դումարը յատկացուած է ՁՕՊԱՆԵԱՆԻ գործերու հրատարակու – թեան :

Նախագահ՝ ՏՕՔԹ. ՊԻՕՃԻՒՔԵԱՆ

Կը խնդրուի նուէրները ղրկել .—

Paris C. 6761 - 25
ASS. CULTUELLE DES ARMENIENS APOSTOLIQUES GREGORIENS
15, Rue Jean Goujon, Paris (8)

Պ. Է. ԿԵԿԵՋԿՈՐԻԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթ օր տեղի ունեցաւ Վրաստանի ազգ. կառավարութեան վերջին արտաքին նախարարին՝ Կեկեչկորիի աղղային յու – ղարկաւորութիւնը : Նշանակուած ժամէն առաջ բազմութիւն մը խռնուած էր հան – դուցեալին ընդարձակ բնակարանին մէջ եւ դուրսը : Ներկայ էին նաեւ բազմաթիւ օ – տարականներ : Հ. Հ. պատուիրակու – թեան կողմէ կը մասնակցէին Գ. Բալայ – եան եւ Ս. Տէր Թովմասեան : Այս առթիւ ծաղկեպսակ մը ղրուած էր հայկական ե – ռագոյնով :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Ե. ՄԻՈՒԹԵԱՆ վարչապետը, Մալեն – քով ունկնդրութեան ընդունելով արեւել – եան Գերմանիոյ վարչապետը, ի ներկա – յութեան Պ. Ա. Միկոյեանի, յայտարա – րեց թէ խորհրդային կառավարութիւնը «բարեացակամութեամբ պիտի պատաս – խանէ այն կոչերուն որ կ'ուղղուին տնտե – սական եւ մշակութային կապեր հաստա – տելու համար արեւմտեան Գերմանիոյ հետ » :

25 ՏԱՐԻ բանտարկութեան դատապար – տուեցան երկու Ռուսեր, իբրեւ ամերիկ – եան լրտես :

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՆՈՐ ՏԵՂԱՊԱՀԸ

★

ԿԸ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԻ ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ.Ի ՆՇԱՆԱԿՈՒՄԸ

Կիրակի ժամը 9-30ին էջմիածնէն Փա – րիզ հասաւ Հարաւ. Ամերիկայի կաթող. պատուիրակը, Սիօն եպիսկ. Մանուկեան : Փարիզ պիտի մնայ քանի մը օր եւ իր թեմը պիտի վերադառնայ Նիւ Եորքի ճամբով : Շաբաթ օր պիտի նախա – գահէ Ա. Ձօպանեանի յուղարկաւորու – թեան :

Իր հաղորդած տեղեկութեանց համա – ձայն, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը իր վախճանումէն առաջ կաթող. տեղապահ նշանակած է Երուսաղէմի տեղապահը, եպիսկ. Տէրտէրեան որ Հնդկաս – տան կը գտնուէր եւ այժմ Երուսաղէմ վերադարձած է :

Ուրիշ տեղեկութիւններ՝ յաջորդով :

★

ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Կիրակի օր տեղի ունեցաւ Փարիզի Հա – յոց եկեղեցւոյ Բ. արտակարգ ընդհ. ժո – ղովը եւ վաւերացուց բարեփոխեալ ծրա – գիր – կանոնադիրը : Ցանձնախումբին պաշտօն տրուեցաւ որոշել յառաջիկայ ընդհ. ժողովին դումարման թուականը, ընտրելու համար նոր վարչութիւնը :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ ԱՊԱՏԱՆԻ ՄԷՋ

•

ԱՊԱՏԱՆ (Իրան), 6 Յունիս (Յառաջ)։ — Նարդունիի ճամբորդութիւնը դէպի Միջին Արեւելք արդէն հետաքրքրութիւն պատճառած էր մեզի եւ մօտէն կը հետեւէինք իր չարժումներուն, երբ լուր ա – ռինք որ ժամաներ է Թեհրան եւ քանի մը օր ետք՝ Մայիս 28ին Ապատան ։

Իր գալուստը արագօրէն տարածուեցաւ ամբողջ քաղաքում եւ ամէնը պատեհու – թիան կը սպասէին հանդիպելու։ Իր ժա – մանման դիւերը, մի բարեկամի տան մէջ բարի գալուստեան խօսք ըսին տեղական միութիւններու եւ ազգ։ մարմիններու ներկայացուցիչները։ Շ. Նարդունին խօսք առնելով ըսաւ, թէ արտասահմանեան հայութիւնը կայսրութիւն մը ունի, — Հայկ։ Մշակոյթը եւ գոհունակութեամբ կը տեսնէ որ պահակները արթուն էն ։

Յաջորդ օրը՝ Մայիս 29ին ծնողական ընդհ։ ժողով մը տեղի կ'ունենար մեր ազգային «Ազաբ» դպրոցում , ուր պահ մը ներկայ եղաւ նաեւ Նարդունին ։

Սկսած են Ապատանի ամէնէն տաք ու հեղձուցիչ շրջերը, Նարդունին հանդիսա կ'առնէր հովասուն տուներէն մէկում , այցելութիւններ կը վոխանակէր։ Ամէնէն շատ ուելի ոգեւորուած էին պատանիներն ու երիտասարդները։ Շատերուն համար Նարդունին անծանօթ անուն մըն էր, ո – մանց համար՝ խմբագիր, ուրիշներու համար ալ ըզբաղմա ու հեղինակ քանի մը հատորներու։ Բայց վերջին քանի ամիս – ներու ընթացքին անունը այնքան կարդա – ցել ու լսեր են անոր դասախօսութիւննե – րու մասին՝ Լիբանան – Եգիպտոսում, որ արդէն կը ճանչնան իբրեւ հեղինակաւոր դէմք մը, եւ կարկառուն դրագէտ մը ։

Յունիս 1ին Նարդունին հանդիպում ունեցաւ Հանրութեան հետ՝ երեկոյեան կողմ եւ Պ. Ալչուլեանի ու Պ. Գէորգեանի խօսքերէն վերջ, ան հանդէս եկաւ դրա – ւոր ճառով մը։ Խօսեցաւ հայ դրագէտին պարտականութեան մասին՝ հանդէպ իր ժողովուրդին իր հաղորդական չունչով, տաք ու անուշ խօսքերով եւ ինքնատիպ ոճով խանդավառեց բազմութիւնը որ հե – ռացաւ խորապէս ազդուած։ Նարդունի չմոռցաւ ներբողել նաեւ հայ ժողովուրդի շինարար աշխատանքները, կրթ։ Ջան – քերը իր այցելած վայրերուն մէջ — եւ նոյն գոհունակութիւնը յայտնեց նաեւ մեր դաղութի մասին։

Յաջորդ դիւեր ազգ։ դպրոցի բակում տեղի ունեցաւ «Մայրերու Օրն»ը, ուր ներկայ էր նաեւ Նարդունին որ դրաւոր բանախօսութեամբ մը դարձեալ խանդա – վառեց բազմութիւնը ։

Յունիս 3ին կէսօրէն վերջ, ժամը 6ին տեղի ունեցաւ մեր դպրոցին տարեվեր – ջին մեծ հանդէսը, ի ներկայութեան կր – թական տեսուչին։ Դպրոցը, «Ազաբ» (Բարեկրթական) ունի երկու երկյարկ եւ մէկ միայարկ շէնքեր երկու բակերով , ունի մանկապարտէզ, նախակրթարան վեց դաս եւ տարրական եւ միջնա – կարգի երեք դասարաններ ։ Ուրեմն ման – կապարտէզ – նախակրթարանը հաշուե – լով ունի մէկէն 9րդ դասարանները։ Ցա – ռաջիկայ ուսումնական շրջանում պիտի բացուի 10րդը ։ Աշակերտներու թիւն է 780։ Ունի մէկ տեսուչ՝ «Լուսաբեր» պար – բերականի խմբագիրներէն՝ Պ. Աչոտ Մուրատխանեան եւ մօտ երեսուն հայ ու պարսիկ ուսուցիչ – ուսուցչուհիներ ։ Դպրոցը արտաքին ոչ մի հասոյթի աղ – բիւր չունի, իր տարեկան ելեւմուտքը մէկ միլիոն երկու հարիւր հազար ռիալից ուելի կը հաշուեն։ Թոշակներէն եւ ծնո – ղերու տուրքէն կը դոյանայ 900·000 ռիալ, ուրեմն մնացեալ 300·000 ռիալի բացը կը հոգան հանդէսներու, ներկայա – ցումներու, պարահանդէսներու հասոյթ – ներով։ Անցեալին մէջ երբ քարիւղի ար – դիւնաբերութիւնը բանուկ էր, ապրուս – տի մակարդակը բնականոն վիճակ ունէր եւ մարդիկ չատ ուելի բարգաւաճ կեանք մը կ'անցընէին, ուստի եւ ուելի առատա – ձեռն էին։ Հիմա այդ հանդէսները չեն կրնար դոցել այդ խոշոր բացը։ Այդ նկա – տումով ալ, ծնողական ժողովը որոշեց ուելցնել թոշակները յաջորդ ուսումնա – կան տարեշրջանէն (հոկտեմբեր 1954)։

Մեր դպրոցն ունի յառաջադէմ աշա – կերտներ որոնց բարեկրթութեան, շնորհ – ներու եւ կանասիրութեան մասին կրթա – կան տեսուչը դովասանքով խօսեցաւ իր ճառին մէջ։ Ինք կատարեց վկայականնե – րու բաշխումը տարրականի աւարտական 2։ դասարանականներուն ։

Հանդէսի ընթացքին դպրոցին քառա – ձայն երգչախումբը Պ. Վ. Յարութիւն – եանի խմբավարութեամբ կատարեց քանի մը հայկ։ եւ իրանեան խմբերգներ։ Եղան նաեւ յօդող արտասանութիւններ՝ խա – հակեանէ, Սարմէնէն եւ ուրիշներէ, բո – լորն ալ հայրենասիրական կտորներ էին։ Ամէնէն վերջ բեմ հրաւիրուեցաւ Նարդու – նին եւ յուզումով յիշեց հայրենասիրա – կան այն գործերը, որ կը կատարուին Միջին Արեւելքում եւ որոնք մատ խածնել կուտան Քրիստոնեահայութեան եւ մասնա – ւորապէս ամերիկահայութեան։ Ըսաւ թէ տասնեակ դպրոցներ այցելած է, բոլորն ալ կատարեալ փերթակներ՝ հաղարաւոր աշակերտներով։

Մեր հիւրը քանի մը օր եւս պիտի մնայ։ Քիչ մը շուտ ուելու պատուէրներուն փո – խարէն ... Դեռ կը գրեմ ։

Մ. ՎԱՆԵՄԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

•

ՄԻԼԱՆՕ, (Յառաջ)։— Մայիս 29ին , Հայկ։ Տան մէջ, նախաձեռնութեամբ Իտալիոյ Հայ Մշակութային Միութեան՝ Միլանի բազմարուեստին համալսարանի ուսուցիչներէն Ճարտարապետ Ալեսանդրո Տեկանի դասախօսութիւն մը կատարեց, իբրեւ նիւթ ունենալով «Քրիստոնէական Ճարտարապետութիւնը Հայաստանի մէջ»։

Նախ ակնարկեց այն թեր ու դէմ կար – ծիքներուն՝ որոնք ծնունդ առին երբ ա – րեւմտեան ուսումնասէրներ հետաքրքր – ուեցան հայկ։ Ճարտարապետութեամբ , յանդելով Սարգիկովսքիի եւ Ռիվուառի հակընդէմ տեսակէտներուն։ Այս տեսա – կէտները, սակայն, հիմնաւորուած մի միայն ձեւական արժէքներու վրայ՝ բա – ւական չէին ապացուցանելու հայկական Ճարտարապետութեան էական կարեւո – րութիւնը, որ յատակօրէն երեւան կուգայ երբ վերլուծական աշխատանքը կը յենու դէպ դեղեցկագիտական արժէքներու վը – րայ ։

Համադրելէ ետք պատմական եւ կրօ – նական մեծ ժամանակաշրջանները՝ երի – տասարդ բանախօսը մատնանշեց հայկ։ Ճարտարապետութեան նկարագրին ծա – ւալական եւ ձեւագիտական արժէքները , չմոռնալով յիշել նաեւ անոնց անհերքելի համեմատական նմանողութիւնը միջնա – դարեան եւ վերածննդեան Ճարտարապե – տութիւններուն հետ։ Ապա վերլուծեց եւ շեշտեց հայ Ճարտարապետին արուեստա – գիտական համութիւնն ու ձիրքը, ձիրք մը՝ որ ակներեւ է, երբ նկատի ունենանք որ, իններորդ դարուն Կոստանդնուպո – լիսը, վերանորոգելու համար Ս.Սոֆիայի խորտակուած գմբէթը՝ հրաւիրեց հայ ճարտարապետ Տրդատը, որ վերանորոգ – ման աշխատանքներու ընթացքին՝ գմբէ – թին վրայ ուելցուց գեղեցկագիտական գծեր եւ ոճեր, որոնք առանձնայատուկ են հայկ։ Ճարտարապետութեան ։ Դասա – խօսութեան առթիւ մանրամասն մեկնու – թիւններ տրուեցան կարեւորագոյն եւ յատկանշական շէնքերուն մասին, լու – սարձակի միջոցաւ։ Ջերմ ծափերով ող – ջունուեցաւ երիտասարդ բանախօսը, ո – րուն, Իտալիոյ հայ Մշակութային Մի – ութեան վարչութիւնը նուիրեց արուեստի դեղեցիկ հատոր մը։

× Յունիս 3ին, նախաձեռնութեամբ Ի – տալիոյ Հայ Տիկնանց Բարեսիրական Մի – ութեան, Հայկ Տան մէջ տեղի ունեցաւ ականաւոր ուսուցչապետ Տինօ Պոնարտիի դասախօսութիւնը՝ «Արդիական արուես – տը Փիքասոյէ առաջ եւ ետքը» ։

Իտալացի ուսուցչապետը, որ արտա – կարգ հռետոր մըն է, նախ պարզեց ազդէ եւ ցեղի գաղափարը, ապա անցաւ ար – ուեստի փառաբանութեան, որուն սէրն ու հակումը դգացին նաեւ բարբարոսները ։ Ցետոյ արտակարգ յուզումով փառաբա – նեց ելլադայի լուսեղէն մարմարներուն չոխարձակումը , յիշելով Փիթիասը , Փրասիտելը եւ Սքոփան, որոնց ներչնչ – եալ հանճարին չնորհները հասան մինչեւ Վերածնունդի շրջանն ու մինչեւ ներկայ ժամանակները ։

Փիքասոսն, ըսաւ, այժմէական ար – ուեստի մը ոչ արտայայտիչն է, ոչ ալ ստեղծիչը, որովհետեւ արդիական ար – ուեստը միշտ գոյութիւն ունեցած է, գարաշրջանէ գարաշրջան։ Սակայն, ա – նուրանալի է իր արուեստագէտի մեծու – թիւնը, երբ նկատի առնենք իր ստեղծա – գործական այն շրջանը՝ որ կը հպատա – կէր գասական արուեստի պահանջներուն։ Մանաւանդ ան մեծ գծագրող մըն է, Մի – քէլանճելոյի եւ Ճիոթթոյի բարձրու – թեամբ եւ բացարձակապէս անընդունելի է որ համարուի ամէնէն մեծ արուեստա – գէտը բոլոր ժամանակներուն համար, ինչպէս կը յայտարարեն արուեստի քն – նադատներէն ոմանք, առանց հասկնալու իրենց ըսածն ու չըսածը։

Համաձայն չգտնուելով հանդերձ անոր արուեստի ներկայ ձեւաւորման՝ իրա – ւունք չունինք ծիծաղելու, վասն դի Քրե – մոնայի արուեստը, ինչպէս նաեւ տպա – ւորապաշտներուն ոճն ու նկարագիրը, ե – թէ ժամանակին արտայայտութեան քմ – ծիծաղի դուռ տուին, սակայն, յետագա – յին ծավահարուեցան ,որովհետեւ նոր հորիզոններ բացած էին արուեստի բնաշ – խարհին վրայ ։

Բանախօսը, ինչ որ անընդունելի կը դատանի՝ այդ Փիքասոյի ներկայ ար – ուեստին քանդիչ հանդամանքն է, տեսակ մը նիհիլականութիւն, որ ջանալով խոր – տակել արուեստի բոլոր նուաճումները՝ կը ձգտի նոր արուեստի մը ստեղծման ։

Բանախօսը բացարձակապէս անընդու – նելի կը դտնէ որ Փիքասոսն վերջին խօս – քըն ըսած ըլլայ նկարչական արուեստին ապագային մէջ, թէ միշտ պիտի յեղա – շրջի եւ բարգաւաճի արուեստը, եւ եթէ խնդրի նիւթ արուեստագէտէն բան մը պիտի մնայ ապագայ դեղարուեստին կալ – ուածին մէջ, իրրեւ յատկանիշ անոր տեն – դային պրպտումներն են, այդ ձգտումը պիտի փրկէ դինք իրրեւ արուեստագէտ , իրրեւ միաք ու հոգի։ Բանախօսութիւնը վերջացաւ Ջերմ ծափերու մէջ։

ԱՐԱՄԱՑԻՍ

ԲԱԺԱԿԻ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ

•

ՏԷՍԻՆ.— Հ. Մ. Ը. Մ. Լիոն – Տէսին մասնաճիւղը Հոգեպալատեան ոճի առ – թիւ ամէն տարի կը կազմակերպէ բաժա – կի մրցումներ, հրաւիրելով, քոյր մաս – նաճիւղերը ։

Այս տարի եւս հրաւիրեցինք Վիէնի , Վալանսի եւ Փարիզի Հայ Մարզական Միութիւնները ։

Ապրիլ ամսէն սկսանք բանակիլ եւ ե – րեք միութեանց վարչութիւնները, իրենց հաւանութիւնը յայտնեցին։ Վալանս, Վի – էն եւ Փարիզ ղրկուեցաւ քանի մը յօդ – ուածէ բաղկացեալ համառօտ ծրագիր մը։ Վիէն եւ Փարիզ պատասխանեցին հաւա – նութիւն յայտնելով, իսկ Վալանս երկար ատեն ձգձգելէ ետք պատասխանեց թէ պիտի չկրնան մասնակցիլ, դլխաւոր խա – ղացողներէն չորսը վիրաւորուած ըլլա – լով։ Մենք առանց յուսահատելու վա – լանսի տեղ կազմեցինք մեր 4րդ խումբը, պատանիներէ ։

Շաբաթ, 5 Յունիս, կը հասնէր Փարիզի Հայ Մարզականը։ Դիմաւորելու դացած էին վարչութեան անդամներէն Յակոբ – եան, Սարեան։ Իրիկուան ժամը 6ին Տէ – սէն եկան եւ հիւրասիրուեցան զովացու – ցիչներով։ Կիրակի կէսօրին հասաւ Վիէ – նի խումբն ալ։

Ժամը 2ին որոշուեցաւ թէ ով որու դէմ կը խաղայ։ Առաջին անգամ պիտի խա – ղային Լիոն – Տէսին Հ. Մ. Ը. Մ.ի խում – բերը , իսկ երկրորդը՝ Վիէն – Փարիզ ։

Բարձրախօսը կը հրաւիրէ Լիոն Տէսինի խումբերը, որոնք կը տեղաւորուին դէմը բոլոր ժամանակներուն համար, ինչպէս կը յայտարարեն արուեստի քն – նադատներէն ոմանք, առանց հասկնալու իրենց ըսածն ու չըսածը։

Համաձայն չգտնուելով հանդերձ անոր արուեստի ներկայ ձեւաւորման՝ իրա – ւունք չունինք ծիծաղելու, վասն դի Քրե – մոնայի արուեստը, ինչպէս նաեւ տպա – ւորապաշտներուն ոճն ու նկարագիրը, ե – թէ ժամանակին արտայայտութեան քմ – ծիծաղի դուռ տուին, սակայն, յետագա – յին ծավահարուեցան ,որովհետեւ նոր հորիզոններ բացած էին արուեստի բնաշ – խարհին վրայ ։

Բանախօսը, ինչ որ անընդունելի կը դատանի՝ այդ Փիքասոյի ներկայ ար – ուեստին քանդիչ հանդամանքն է, տեսակ մը նիհիլականութիւն, որ ջանալով խոր – տակել արուեստի բոլոր նուաճումները՝ կը ձգտի նոր արուեստի մը ստեղծման ։

Բանախօսը բացարձակապէս անընդու – նելի կը դտնէ որ Փիքասոսն վերջին խօս – քըն ըսած ըլլայ նկարչական արուեստին ապագային մէջ, թէ միշտ պիտի յեղա – շրջի եւ բարգաւաճի արուեստը, եւ եթէ խնդրի նիւթ արուեստագէտէն բան մը պիտի մնայ ապագայ դեղարուեստին կալ – ուածին մէջ, իրրեւ յատկանիշ անոր տեն – դային պրպտումներն են, այդ ձգտումը պիտի փրկէ դինք իրրեւ արուեստագէտ , իրրեւ միաք ու հոգի։ Բանախօսութիւնը վերջացաւ Ջերմ ծափերու մէջ։

ԱՐԱՄԱՑԻՍ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

•

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Զ.

Նոյն տեսակցութեան ժամանակ մեզ ներկայացրին բանաւոր ձեւով մի յուշա – դիր, որ վերաբերում էր բոլշեւիկների Մայիսեան ապստամբութեան կապակ – ցութեամբ հայ բոլշեւիկների հանդէպ Հայաստանի կառավարութեան կիրառած խիստ միջոցառումներին։ Զիչերինը մեր պատուիրակութեան յայտնեց մօտաւո – րապէս հետեւեալը ։—

Խորհրդային կառավարութեան Բա – դուից հասած տեղեկութիւնների համա – ձայն, Հայաստանի կառավարութիւնը Մայիսեան ապստամբութեան կապակցու – թեամբ խիստ հալածանքներ էր սկսել հայ բոլշեւիկների դէմ։ Մեզ ղեկուցեցին, որ ցարդ մի քանի հազար հոգի զնդակա – հարուած են եւ տասնեակ հազարներ ձեր – բակալուած ։

«Եթէ Հայաստանի կառավարութիւնը անմիջապէս չդադրեցնի այդ հալա – ծանքները, Խորհրդային կառավարութիւ – նը ստիպուած պիտի լինի ընդհատել իր բանակցութիւնները», յայտնեցին մեզ ։

Մինչ այդ՝ մեր պատուիրակութիւնը լուր խնդ չունէր Հայաստանում տեղի ու – նեցած բախտորոշ դէպքերի մասին, եւ առաջին անգամ Զիչերինից տեղեկացանք այդ մասին։ Պատուիրակութեան անունից Զիչերինին տուինք հետեւեալ պատասխա – նը ։—

Հայաստանում կատարուած դէպքերի մասին որեւէ տեղեկութիւն չունենք մեր կառավարութիւնից։ Սակայն, ցաւով պի – տի հաւատացնենք, որ ձեզ հաղոր – դուած տեղեկութիւնները ճշմարտութիւ – նից չատ հեռու են։ Հայաստանի կառա – վարութիւնը ինչպէ՞ս կարող էր հաղար – ներով բոլշեւիկ կոտորել, երբ ամբողջ Հայաստանում, եթէ անգամ օրը ցերեկով ճրագով մարդ դայիը, հազիւ մի քանի տասնեակ բոլշեւիկ դտնուէր։ Շատ ենք ցաւում ,որ չարամիտ տարրերը նման ան – ճիշդ տեղեկութիւններով աշխատում են խանգարել մեր բարեկամական յարաբե – րութիւնները։ Այնուամենայնիւ, պատ – ուիրակութիւնս ձեր արած դիտողութեան մասին անմիջապէս կը տեղեկացնի Հա – յաստանի կառավարութեան »։

Այդքանով վերջացաւ մեր այդ տեսակ – ցութիւնը, եւ մենք չտալ վերադարձանք մեր բնակարանը՝ ծածկագիր հեռագրով մեր կառավարութեան հաղորդելու հա – մար վերջին տեսակցութեան արդիւնքը ։

Պատուիրակութեան անդամներս մէկ կողմից հրճուանքի մէջ էինք, որ մեր կա – ռավարութիւնը ուժեղ ձեռքով ճնշել էր հայ բոլշեւիկների Մայիսեան ապստամ – բութիւնը եւ այսօր էլ կա – ցութեան տէրն էր մեր երկրում, միւս կողմից էլ՝ մտահոգ էինք Մոսկուայի բոլշեւիկ ղեկավարների շարքերում մեզ հանդէպ ցարդ ցուցաբերուած բարեացա – կամ վերաբերմունքի վոխոխութեամբ դէպի վատը ։

Զիչերինի ներկայացրած յուշագրի առ – թիւ հեռագրեցինք մօտաւորապէս հետե – եալը ։—

— «Այստեղ հաշուի է առնւում միայն իրական ուժը։ Որքան դուք ուժ եւ վճ – ռականութիւն ցուցադրէք, այնքան մեզ հաշուի կ'առնեն այստեղ։ Մեր մասին բը – նաւ մի մտահոգուէք։ Եղէք խիստ ու ա – նողոք ազգի դաւաճանների հանդէպ »։

Զիչերինի հետ մեր ունեցած տեսակ – ցութեան հետեւեալ օրը, առաւօտեան չատ կանուխ մեզ այցելեց արտաքին դոր – ծոց կոմիսարիատի մօտիկ կանչած անձ – նաւորութիւններից մէկը, որ մտերմա – բար յայտնեց Կարախանի անունից, որ ե – րէկ դիւեր Զիչերինի կողմից խիստ ոճով եղած ծանուցումը դուտ ձեւական մի պարտականութիւն էր եւ որ մենք առանձ – նապէս պէտք չէ մտահոգուենք այդ յու – շագրով ։

Կարախանի անունից արուած այդ յայ – տարարութիւնը ուելի եւս ամրապնդեց մեր մէջ այն համոզումը, ինչ որ արդէն դոյացրել էինք, այն է, որ Մոսկուայում հաշուի են առնւում միայն իրական ուժը ։

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

(14) (Շար.)

աին վրայ ապահովել պաշտօնական դա – տաւորներուն հրահանգին (երեք հոգի) :

Ժամը 3ուկէսին կը սկսի խաղը: Ներ – կայ էին աւելի քան երկու հազար հան – դիսականները: Մեր պատանի խումբը ա – ռւիծի նման ճակատեցաւ Ա. խումբին դէմ, որ դժուարաւ յաղթեց, 3–2:

Ջերմ ծափերու տակ դաշտ կը մտնեն Վիէնի ու Փարիզի Հայ մարզիկները: Խաղը կը սկսի տաք, բայց եղբայրական, երկուստեք խաղացողները ծափահարուե – լով, կէս ժամի չափ գնդակը ապարդիւն գլորելէ վերջ Փարիզ կը նշանակէ առաջին կէտը: Դաշտին մէջ կը տիրէր կատար – եալ հայկական մթնոլորտ, հայերէն եր – գերով :

Վերջապէս խաղը կը վերջանայ Փարիզի յաղթանակով: Ժողովուրդը դաշտէն հե – ռանալէ վերջ ժամը 8·30ին պարահանդէս կը խուժէ, ուր նոյնպէս կը տիրէր հայ – կական մթնոլորտը հայերէն արտասա – նութիւններով եւ պարերով Տէսթնի դըպ – րոցի սանուհիներու կողմէ առաջնորդու – թեամբ Տիկին Փափազեանի: Լսեցինք հայկական երգեր շնորհալի Տիկիններու եւ օրիորդներու կողմէ (Տիկին Ս. Թա – զէոսեան, Օր. Ա. Ագնաւուրեան, Տիկին Վարդանեան), ջերմ ծափերու մէջ:

Պարահանդէսը շարունակուեցաւ մին – չեւ առաւ. հազարէ աւելի հանդիսական – ներով :

Երկուշաբթի դարձեալ ժողովուրդը դունդ առ դունդ դաշտ կուգայ տեսնելու համար հայ երիտասարդներու եղբայրա – կան խաղը, ժամը 3ին կը հասնին 3 պաշ – տօնական դատաւորները: Անմիջապէս սուլիչի առաջին ազդանշանը կը տրուի ու մեր պատանի խումբը կ'իջնէ դաշտ Վիէնի Հայ Մարզականին հետ: Երկու խումբե – րըն ալ նախորդ օրուընէ աւելի տկար կազմ ունէին: Խաղը սկսաւ 3·45ին, եր – կուստեք պաղ խաղարկութիւն տեղի ու – նեցաւ եւ Վիէնի Հայ Մարզականը յաղ – թական հանդիսացաւ :

Բարձրախօսը վերջին յաղթականները կը հրաւիրէ դաշտ, ջերմ ծափերու մէջ կուգան ու կը տեղաւորուին իրենց տեղե – րը: Կը յանձնարարուի հանդիսականնե – րուն եւ խաղացողներուն, մէկ վայրկեան լռութիւն պահել ի յարգանս մեր անմո – ռաց հիմնադիրին՝ Դ. Ցակոբեանի: Հան – դիսականները եւ հարիւրէ աւելի մար – զիկներ զլխաբաց կ'ունկնդրէին: Ու ան – միջապէս երկու խումբերը կը նկարուին իրենց վարիչներով ու դատաւորներով :

Դատաւորի աղդարարութեան վրայ խաղը կը սկսի Լիոն – Տէսթնի յարձակո – զականով: Պահ մը կարծուեցաւ թէ Լիոն Տէսթնի յաղթական պիտի հանդիսանայ, գնդակը միշտ հակառակորդի բերդին մօ – տերը կը տեսնուէր եւ անաչառ դատա – տորը սուլեց փենալթի մը ի նպաստ Հայ Մարզականին, որ նշանակեց Ա. կէտը :

Առաջին կիսախաղը կը վերջանայ 1 – 0 Փարիզի յաղթանակով: Տասը վայրկեան դադարէ վերջ խաղը վերսկսաւ: Այս ան – գամ Փարիզ աւելի զգուշաւոր ու պաշտ – պանողական խաղարկութիւն մը ունե – ցաւ, բայց մեր միջնապահներու սխալ – ներէն օգտուելով, նշանակեց երկրորդ եւ յաղթական կէտը:

Վարչութիւնը Փարիզի ու Վիէնի խում – բերուն նուիրեց մէկ մէկ ծաղկեփունջ, իսկ Փարիզ իր կողմէ եռանկիւն դրօշ մը: Անուշեան աբեղայի ձեռքով Դրիդոր Ցակոբեան բաժակը տրուեցաւ Փարիզի խմբապետին, իսկ Բ. բաժակը՝ Վիէնի խմբապետին: Զորս խումբեր հաւաքուե – լով մեր կեդրոնատեղին հիւրասիրուեցան շամբանիայով, հայկական տաքուկ մթ – նոլորտի մէջ:

Փարիզցիներուն ալ ճաշ տրուեցաւ : Եւ ժողովուրդը ցրուեցաւ ողջերթ մաղթե – լով Փարիզցիներուն եւ Վիէնցիներուն :

Մ. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

★

Կիրակի օր, Ալֆորվիլի քաղաքապետա – րանի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ հայե – րէնի դասընթացքի հետեւող փոքրիկնե – րու ամավերջի հանդէսը :

Ուսուցչուհին, Տիկին Էլէկեան ներկա – յացուց իր աշակերտները որոնք հանդէսը բացին «Մարսէյեզ»ով եւ «Ով մեծա – սքանչ» երգով: Եղան տպաւորիչ եւ լուրջ արտասանութիւններ եւ երգեր եւ փոքր ներկայացումներ :

Ալֆորվիլի քաղաքապետը եկած էր նախագահելու, ինչպէս ամէն տարի: Բա – րեգործականի վարիչ – քարտուղարը Պ. Օ. Թադէոսեան Ֆրանսերէն եւ հայերէն ճառերով շնորհակալութիւն յայտնեց քա – ղաքապետին որ մօտէն կը հետեւի հայ դպրոցին կեանքին եւ միշտ կը քաջա – լերէ :

Քաղաքապետը շնորհակալութիւն յայտ – նեց դեղեցիկ խրատականով մը զոր ամ – փոփած էինք չաբաթ օրուան խմբագրա – կանին մէջ: Այս առթիւ աւելցուց.—

Դժգոհ ըլլալու ունի առիթ չեմ ունե – ցած: Ձեր գաւակները մեր դպրոցներուն մէջ առաջին գծին վրայ են իրը յաջողակ աշակերտներ: Մրցանակաբաշխութեան հանդէսներու առիթով չատերը համբու – րելու հաճոյքը կ'ունենամ »:

Դադարէն վերջ հասաւ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան, երբ քաղաքապետը մեկնած էր արդէն: Հանդէսի երկրորդ մասին, Պ. Ց. Առաքելեանի աշակերտուհիները յա – ջողակս ներկայացուցին իր հեղինա – կած «Ազատն» օփերէթէն ընտրուած հատուածներ :

Առաջնորդն ալ քանի մը քաջալերական խօսքերէ ետք ծնողներու պարտականու – թիւնները յիշեցուց եւ ծանրացաւ ընտա – նեկան դաստիարակութեան վրայ :

« Եթէ դպրոցին մէջ ուսանդուածը տան մէջ պիտի քանդուի, դպրոցին գոյութիւ – նը աւելորդ է: Ուրեմն անհրաժեշտ է որ տունն ու դպրոցը միասին աշխատինփոք – րերուն տալու համար հայեցի դաստիա – րակութիւն մը » :

ԼՐԱՏՈՒ

ՏԱՍՐ ՀԱՑ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐ մասնակցած են Իւնէսքոյի ցուցահանդէսին, Պէյրու – թի մէջ: Այս տասը արուեստագէտ – ար – ուեստագիտուհիներն են Ցովնաթան Սա – հակեան, Գեղամ Ճիլէրճեան, Պօղոս Կի – րակոսեան, Ժողէֆ Թէրճան, Եւգինէ Եապրամեան, Կիւլինիա Աչճեան, Պարգեւ Ճէպօղլեան, Սօնիա Հարիս, Վարդավառ Հարմանտայեան եւ Թան Դարբինեան :

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՐԱՋԻԼԱՀԱՑ գաղութի մասին կարգ մը տեղեկութիւններ տուինք մեր անցեալ չաբթու: Ահաւասիկ ուրիշ քանի մը լու – րեր եւս.— Հ. Օ. Մ.ի մասնաճիւղը կազ – մուած է 1934ին, դառնալով լայն ժողովր – դականութիւն : Ան իր շուրջ հաւաքած է մտաւոր եւ տնտեսական կարողութեանց տէր մարդիկ: Միութիւնը կը կազմակեր – պէ հասարաբար ձեռնարկներ, Համբարձ – ման տօնին եւ ՀՕՄի Օրը. «Հայկեդրոնի» ընդարձակ սրահը նեղ կուգայ անոնց հը – բաւարակային ձեռնարկներու համար : Ունի 450 անդամ: Ս. Փաւլոյի կեդրոնը ունի չորս մասնաճիւղ: Պրազիլիոյ երկ – րորդ հայաշատ կեդրոնը Փ. Ալէքինօն է ուր 120 հայ ընտանիքներ կան: Բոլորն ալ տեխական տուներ ունին: Մեծամասնու – թիւն կը կազմեն Սասկիները, Մարաչցի – ները, Պէթլիսցիները եւ Եողկատցիները: Առաջին միութիւնը՝ Սալնոյ Զորի կազ – մած է 1928ին: Ետքն ալ «Փ. Ալէքինոյի Հայ Միութիւն»: 1929ին կազմուած է Հ. Ց. Դաշնակցութեան՝ «Սերոբ Աղբիւր» խումբը Սալնոյ Ձորի անուան տակ եւ գնած են երկու լօթ հող: 1930ին հիմը դրած են Ս. Ցովհաննէս Մկրտիչ մատուռին: Վահ – րամ Քէթէնէճեան լրացուցիչ աշխատան – քը կատարել տալով ծախսած է քան հա – զար քուլէրօ: 1935ին «Սերոբ Աղբիւր»ի եւ համակիրներու ջանքերով հիմնուած է « Խրիմեան դպրոց»ը, օժտուած արդիա – կան դրասեղաններով : Աշակերտներու թիւն է ութսուն: Փ. Ալէքինոյ մէջ կան Հ. Ց. Դ., Հ. Օ. Մ., Արմենիա երիտա – սարդաց եւ Օրիորդներու խումբերը : Ս. Աննայի մէջ կը բնակին հարիւր ընտա – նիքներ: Մեծամասնութիւն կը կազմեն Մարաչցիները, դպրոցը «Դուրեան» ու – նի յիսուն աշակերտ: Հոս ալ կը գործեն Հ. Ց. Դ., Հ. Օ. Մ. եւ Արմենիա երիտ. Միութիւնը: Վիլա Քարոնի մէջ կան երե – սունի չափ գործարանատէրեր եւ առեւ – տրական ընտանիքներ: Հոդաբարձութե – նէն զատ կը գործէ ՀՕՄի եռանդուն մաս – նաճիւղը: Րիօ ոչ Եանէյրոյի մէջ ալ կան երեսունէ աւելի ընտանիքներ մեծ մասով առեւտրականներ : Վերջերս կազմուած է Տիկնանց Միութիւն մը: Տարիներ առաջ կար Հ. Ց. Դ. «Բարկէնն Սիւնի» խումբը: Պրազիլահայ առաջին « Հայ Երիտ. » խումբը կազմուած է 1925ին Ս. Փաւլոյի մէջ, ուր հիմնած է զրադարանը, բացած է տեղական լեզուն սորվեցնող դիշերային դասընթացք : Այս միութիւնը լուծուելէ ետք 1927ին կազմուած է «Հայ Գաղթ. Միութիւնը», որ լուծուած է 1930ին եւ կազմուած Հ. Ց. Դ. Ս. Փաւլոյի կոմի – տէն: Այս միութիւնը կազմած էր «Ցա – ռաջդիմասէր Հայուհեաց» Միութիւնը որ բացած է առաջին մանկապարտէզը :1934–ին կազմուած է Ջոմը, որ ունեցած է 120 անդամներ : Անոնց միութիւնը վերջ գտած է 1938ին, երբ անդամները մտած են Հ. Ց. Դ. չաբքերը: Հ. Մ. Ը. Մ.ը ամ – բողջովինդեկավարուած էՀ.Ց.Դ.էն:«Ար – մենիա երիտասարդ. Միութիւնը կազ – մուած է 1940ին ընկ.Ազբէն Մխքայէլեա – նի կողմէ: Այս միութիւնը Հար. Ամերի – կայի ամէն մէկ հայաշատ քաղաքի մէջ ունի իր մասնաճիւղը: Ցարդ դումարած է 12 պատմ. ժողով: Ունի աւելի քան 450 անդամ: Կը մասնակցի համապաղութեային ամէն մէկ ձեռնարկի: Այս առթիւ ըսենք թէ մեր թղթակիցը, ընկեր Ցովհ. Տէօք – մէճեան անցեալ տարի լրիւ պարզեց գա – ղութին կեանքը, մանրամասն տեղեկու – թիւններով :

ՄԱՅԻՍ 28ին ինկած անհամար նահա – տակներուն յիշատակին հոգեհանդստեան հանդիսաւոր արարողութիւն կատարուած է Գահիրէի եկեղեցիին մէջ, մասնակցու – թեամբ քահանաներու եւ դպրաց դասերու եւ գլխաւորութեամբ առաջնորդ Մամբրէ արք. Սիրունեանի: Խորանին առջեւ դըր – ուած է չքեղ ծաղկեպսակ մը, եռագոյն ժապաւէնով զարդարուած: Եռագոյնին առջեւ պատուոյ պահակ կեցած են հայ արիները: Եկեղեցին բերնէ բերան լե – ցուն էր: Արարողութենէն ետք ներկանե – րէն չատեր խմբուելով առաջնորդարա – նին սրահին մէջ, իրենց շնորհակալու – թիւնը յայտնած են Առաջնորդին : Ցետոյ եռագոյնով զարդարուած ծաղկեպսակը բազմաթիւ ընքնաշարժներով տարած են դերեզմանատուն եւ եռագոյնը դեռեպած են Հ. Օհաննէսեանի շիրմին վրայ : Այս առթիւ այցելած են նաեւ միւս ընկերնե – րու դերեզմանները:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ

ՍԻՆԹ ԼՈՒԻՆ.— Ինչպէս մէյտ Հ. Ց. Դ. Անտոք կոմիտէի հովանաւորութեամբ տօնուեցաւ Մայիս 28ի տարեդարձը Մա – յիս 30ին: Հանդէսին բացումը կատար – ուեցաւ «Բամ փորոտան»ով, Սէնթ Լ – ուիսի եւ Սէն Շամոնի, Նոր Սերունդի կողմէ: Բեմը պատշաճօրէն զարդարած էր ընկեր Մ. Աբրահամեան: Նախագահ ընկեր Ս. Ընտրիկեան դրուատներ յիշեց ազատագրական պայքարներէն: Նոր Սե – րունդէն արտասանեցին պատանի Ց. Շայ – րիկեան Վարուժանի «Վահագնը» , Օր. Ա. Մաթոսեան, Արամ Գարոնէէ «Նա – յիրի աղջիկը»: Սէն Շամոնի Նոր Սերուն – դէն մէներգեց Ց. Ձապուեան «Մայր Ա – րաքսի»: Արտասանեցին Օր. Ա. Ընտրիկ – եան «Մայրենի լեզուն», Տ. Աղնաւուրեան Մ. Վարանդեանի «Հայ հերոսները» : Ջութակով նուագեց Պ. Գուլակսզեան :

Օրուան բանախօսը, ընկեր Տիգրան Թա – դոյեան բովանդակալից ճառով մը բա – ցատրեց Մայիս 28ի արժէքը եւ դարերու ընթացքին կատարուած քաջագործու – թիւնները, յանուն հայրենիքի ազատու – թեան :

« Կամաւոր կոյրեր կան որոնք չեն ու – զեր մասնակցիլ այս օրուան տօնակատա – րութեան: Իւրաքանչիւր Հայու սրտի մէջ պէտք է դրոշմել այս օրուան նշանակու – թիւնը եւ հաւատարիմ մնալ մինչեւ մեր մահը, յետոյ փոխանցել մեր զաւակնե – րուն մինչեւ որ կրկին տիրանանք մեր ա – զատ, անկախ Հայաստանին »:

Ներկայացուեցաւ զաւեշտ մը, «Խորա – մանկ երիտասարդը», պատանիներու կազ – մէ (Ա. Ներսէսեան , Ց. Շայրիկեան, Մ. Հէքիմեան եւ Մարի Խրիմեան): Ուրա – խութիւնը տեւեց մինչեւ կէս գիշեր մաս – նակցութեամբ Սէն Շամոնի վառվռուն Նոր Սերունդին :

ԹՂԹԱԿԻՑ

անդամ: կը մասնակցի համապաղութեային ամէն մէկ ձեռնարկի: Այս առթիւ ըսենք թէ մեր թղթակիցը, ընկեր Ցովհ. Տէօք – մէճեան անցեալ տարի լրիւ պարզեց գա – ղութին կեանքը, մանրամասն տեղեկու – թիւններով :

ՄԱՅԻՍ 28ին ինկած անհամար նահա – տակներուն յիշատակին հոգեհանդստեան հանդիսաւոր արարողութիւն կատարուած է Գահիրէի եկեղեցիին մէջ, մասնակցու – թեամբ քահանաներու եւ դպրաց դասերու եւ գլխաւորութեամբ առաջնորդ Մամբրէ արք. Սիրունեանի: Խորանին առջեւ դըր – ուած է չքեղ ծաղկեպսակ մը, եռագոյն ժապաւէնով զարդարուած: Եռագոյնին առջեւ պատուոյ պահակ կեցած են հայ արիները: Եկեղեցին բերնէ բերան լե – ցուն էր: Արարողութենէն ետք ներկանե – րէն չատեր խմբուելով առաջնորդարա – նին սրահին մէջ, իրենց շնորհակալու – թիւնը յայտնած են Առաջնորդին : Ցետոյ եռագոյնով զարդարուած ծաղկեպսակը բազմաթիւ ընքնաշարժներով տարած են դերեզմանատուն եւ եռագոյնը դեռեպած են Հ. Օհաննէսեանի շիրմին վրայ : Այս առթիւ այցելած են նաեւ միւս ընկերնե – րու դերեզմանները:

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Նայեցէք անոնց թուխ դէմքերու քաղց – րութեան, ինչ հաճելի է անոնցմէ արձակ – ուած ճառագայթը: Ախ, սա աչքերը, պճլտուն, ծով բարութեան, յօնքերու կա – մարներու տակ նստած, թարթչաւոր ա – դամանդներ, խմաստալից, խոհուն եւ խորհրդաւոր հայեցի աչքերը, անոնց մէջն են՝ մեր երկիրն ու անոր հորիզոնը, մեր երկրի աշխատանքն ու երգը, մեր տուներն ու կալերը, մեր կենցաղն ու տա – րագը, վերջապէս՝ աշխարհն Հայոց... :

×

Բում, բում: Կը դոռայ իր ազատութիւ – նը ստնող քաղաքին թնդանօթը, անկէ խուժած մուխը կը սահի ժայռի մը կո – ղերէն, կը փաթթուի մօտերը դանուող մատուռի պատերուն, կ'ինչայ քաղաքի տուներուն վրայ, կը համբուրուի պար – զուած դրօշակներուն հետ: Իսկ անոր ձայնը՝ մեր խռովայոյզ գլուխներու վրա – յէն կ'անցնի ,կը ճեղքէ հորիզոնը կապոյտ Միջերկրականին :

Զոյգ մը արագիլներ երեւցան հնամեայ բերդին կողմէն: Հանդարտ է անոր թեւե – րուն հոսումը օդին եւ արեւի լոյսին մէ – ջէն: Թնդանօթի ձայնը մտաւ Արտաշէսի սրտին մէջ, հոն՝ թարախոտ վէրքի մը կոտտանքը կար, դպաւ անոր, ցաւցուց զայն: Թնդանօթի թինդը խառնուեցաւ Արտաշէսի տեւութեան ու զայրոյթին՝ ան՝ փոխանակ տրամելու, ուրախացաւ , վասն զի անոր մարդասէր եսին մէջ , թն – դանօթին աղաղակը մտաւ՝ ոճիրը ոճիրով փոխարինելու հետ ... : Արտաշէսի դէմքը բրդոտեցաւ յանկարծ, դարձաւ չար ու վայրի, պոռաց.

— Դոռա, ով թնդանօթ , հիմա՝ ալ քեզմէ չեմ վախնար, որովհետեւ հոգիս մտերմացաւ ձայնիդ հետ՝ այժմ՝ սրտիս հաճելի է ալիքներուդ ցասումը, որով – հետեւ ես ուրացայ մարդկային խիղճն ու արդարութիւնը՝ սիրելու համար ոճ – րագործութիւնը..., օր մը, քեզմով հասկցայ մեծագոյն ճշմարտութիւնը, ու այժմ՝ դիտեմ որ մեծութեան ու փառքի դարբինը դուն ես, եթէ դուն չկաս՝ չկան ազգն ու հայրենիքը, արեւն ու ազատու – թիւնը :

Արագիլները կը թռչին, ջրջանը կ'ընեն մեր գլուխներուն, անոնց թեւերուն խա – չաձեւ շուքը կ'իյնայ մեր խաչելութեան պատկերին վրայ եւ մեր մտածումին մէջ: Նորէ՞ն Խաչ: Նորէն Golgotha եւ խաչելութիւն... : Արտաշէս չարունակեց :

— Ես հիմա պայրոյթ եւ ատելութիւն եմ, ես՝ պատանացած չարութիւնն եմ, եւ կ'ատեմ երեք բան, առաջին՝ Արդարու – թիւնը, որուն համար մեր ժողովուրդը դարերով արիւն եւ արցունք տուաւ, երկ – րորդ՝ Միջերկրական ծովը, ուրկէ քա – ղաքակրթութեան դիմակին տակ հոսեցաւ եւրոպական դիւանագիտութեան աղբա – ջուրը, ապականեց մեր երկիրը, ցրուեց մեր ժողովուրդը եւ ջարդել տուաւ զայն, ի խնդիր իր չահերուն, երրորդ՝ կեդրո – նական Ասիան, ուրկէ եկաւ մարդկային ցեղի ամէնէն անբարոյացած թուրք–թա – թար խուժանը, այրեց ու քանդեց մեր քաղաքակրթութեան հրաշալիքները , փշրելով դանկեր եւ անոնց երկունքի ըս – տեղծագործութիւնները: Ախ, ես ինչ ը – սեմ մեր պապերուն, որոնք կառչեցան Ա – րարատին, անոր հողին ու քարին, յամա – ռեցան ապրիլ անոր չուքին տակ՝ իրրեւ ազգային հպարտութիւն, կուրծք տալով թուրք խուժանին՝ փրկելու համար եւրո – պական քաղաքակրթութիւնը :

Գեղի ինչ, քաշուէ ռազմաճակատէն, Թող տուր որ ան մտնէ Եւրոպա, սպան – դանոցի վերածէ զայն, ի՞նչ չահեցար , Հայոց ժողովուրդ ,չե՞ս տեսներ ,բարիքիդ փոխարէն՝ ան քեզ լքեց: Ջարդել տուաւ քեզ, ու խնդաց վէրքիդ ու տառապանքիդ վրայ, եւ դեռ՝ հեղնեց բազմամիլիոն նահատակներդ եւ դատդ:

Լռակեաց, իր կաչին մէջ կծկտած Արտաշէսը կը խօսի այսօր ,կը զայրանայ, կը բորբոքի: Ի՞նչ պատահած էր, Արտա – շէսին յանկարծական հոգեփոխութիւնը ցոյց կուտար որ՝ պաղտնիք ունէր ան, ճշմարիտ է որ՝ ուրախութեամբ բացավառ տեղ մը դժբախտ ու խեղճ ըլլալը դժուար է, իր հայրենիքի անկախութիւնը տօնա – խմբող Ցոյնը ինքզինքը յանձնած է ազ – գային հպարտութեան եւ ծայրագոյն եր – ջանկութեան հեղեղին..., ասիկա պահ մըն է, երբ անհայրենիք մարդը զգայ իր ցաւին սաստկութիւնը, իր գահավիժու – մին արագութիւնը, ախորի ու նոյնիսկ նախանձի... :

(Շար.) ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

տարբերց թէ իրենց խմբակցութեան մէկ մասը վստահութիւն պիտի յայտնէ : Ըն – կերվարական նիքկայացուցիչը մեղադրեց թէ կառավարութիւնը կը սպառնայ լուծել Ազգ· ժողովը : Ժողովրդական Շարժումի ներկայացուցիչը բացատրեց թէ իրենք երբեք պիտի չհաւանին որ փոխուի Ֆը – րանսայի արտաքին քաղաքականութիւնը : Համայնավար ներկայացուցիչը պահան – ջնց անմիջապէս դադրեցնելպատերազմը : Ձախակողմեան խմբակցութեան խօսնա – Զախակողմեան խմբակցութեան խօսնա – կը թելադրեց որ Պ· Լանիէլ «արիաբար հրաժարի, փոխանակ քաշքշելու վիրա – ւոր թեւերով կառավարութիւն մը» : Ժո – ղովրդական Շարժումէն ուրիշ երեսփո – խան մը յայտարարեց.— «Հնդկաստանի վարչապետին ամենամերձին յայտարա – րութեանց համաձայն, աշխարհի ճակա – տագիրը պիտի վճռուի յառաջիկայ երեք շաբաթներու ընթացքին : Նպատակայար – մա՞ր է որ Ֆրանսան կառավարութենէ դրկուի, այլ չըջանին : Պ· Պ· Տըլըս, ի – մըն եւ Մոլոթով կը հարցապնդուի՞ն ի – րենց երկիրներուն մէջ, միջազգ· խորհր – դաժողովի մը առեն» :

Այս յայտարարութիւններէն ետք, ձեռ – նարկուեցաւ քուէարկութեան, 293 թեր, 306 դէմ :

Այս արդիւնքին վրայ, Պ· Լանիէլ յայ – տարարեց թէ նախագահական պալատը պիտի հերթայ : Այն ատեն ժամը 13 էր : Երբ նիստը վերսկսաւ, առենապետը յայ – տարարեց թէ վարչապետը դահլիճին հրաժարականը ներկայացուցած է հան – րապետութեան նախագահին :

Պ· Ռընէ Քոթի նախ մերժեց ընդունիլ հրաժարականը· բայց ի վերջոյ համա – կերպելով, անմիջապէս ձեռնարկեց խոր – հրդակցութեանց : Ըստ սովորութեան հը – րաւիրեց բոլոր կուսակցապետները, օր ա – ռաջ լուծելու համար տագնապը :

Պ· Մանդէս – Ֆրանս, որ միշտ ընդ – դիմադիր դիրք բռնած էր Լանիէլի դահ – լիճին դէմ, երկկ առաու առանձնեց կազ – մել նոր դահլիճը : Առաջին ուն – կնդրութեան առթիւ, բաած էր թէ քաղա – քական կացութիւնը քննելին հանրապե – տութեան նախագահին հետ : Պ· Լանիէլ , որ էլիզէի պալատէն կը վերադառնար յոգնած եւ ընկճուած, 19րդ վարչապետն է պատերազմի դադարումէն ի վեր եւ պաշտօնի վրայ մնաց դրեթէ մէկ տարի (15 օր պակաս) :

Քաղաքական չրջանակներու մէջ անձ – կութեամբ կը սպասեն տագնապի ելքին : Տակաւին յայտնի չէ թէ նոր թեկնածուն պիտի կրնա՞յ կազմել դահլիճը, առանց հիմնովին, փոխելու արտաքին քաղաքա – կանութիւնը : Պ· Մանդէս Ֆրանս կուսա – կից է պատերազմի դադարման, պինուա – րեան ծախքերու կրճատման : Վերապահ է նաեւ Եւրոպայի միացեալ բանակի դա – շինքի մասին :

Ֆրանսայի նախարարական տագնապը ծանր տպաւորութիւն գործեց Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներուն մէջ :

ԺԸՆԵՒԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Վերջին լուրերու համաձայն, Պ· Խրն նոր տեսակցութիւն մը ունեցած է Պ·Մո – լոթովի հետ, որ կրկին պահանջած է վի – նադարձի բանակցութեան մէջ առնել նաեւ Լաոսի եւ Քամպոճի պետութիւն – ները, — պայման մը զոր Ֆրանսա միշտ կը մերժէ : Հնդկաչինի բուն պատերազմը տեղի ունեցած է Վիէթնամի մէջ (Ան – նամ), բայց ըմբոստները արշաւած են նաեւ Լաոս եւ Քամպոճ : Աբեւելեան պե – տութիւնները կը պահանջեն նա քաշել այդ զինուորները : Մոլոթով կը պատաս – խանէ թէ արշաւանք չէ կատարուած , այլ բնիկները դիմադրական գործողու – թիւններ կատարած են :

Կարճ խօսքով, անելը կը չարունակուի : Աւելորդ է ըսել թէ այժմ չատ բան կա – խում ունի Ֆրանսայի նախարարական տագնապին լուծումէն :

Լանիէլի դահլիճին հրաժարման առ – թիւ, Ֆրանսայի համայնավար կուսա – կցութիւնը յայտարարութիւն մը հրատա – րակեց, որով կը պահանջէ.— 1· Մեր – ժել Եւրոպայի միացեալ բանակի դա – շինքին վաւերացումը, Պոնի եւ Փարիզի համաձայնութիւնները, անմիջապէս պի – նադարձ յայտարարել Հնդկաչինի մէջ, դաշնագիր մը կնքել Եւրոպայի հաւաքա – կան ապահովութեան համար, եւ մեծ պետութեանց միջեւ ծագած վէճերը կար – գադրել բանակցութեամբ : Այս առթիւ նորէն կը հրաւիրէ ընկերվարական կու – սակցութիւնը միացեալ ճակատ կազմել , «ազգային անկախութեան եւ խաղաղու – թեան քաղաքականութիւն մը վարելու համար» :

ՄԱՑԻՍ 28–Ը

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ԳՈԼՈՄՊԻ ՄԷՋ

Անիէռի քաղաքապետարանի չքեղ սը – րահներուն մէջ, կիրակի 20 Յունիս, ժա – մը 16էն 24 :

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· «Արամ» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապ· Խաչի եւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի :

Պատուակալ նախագահութեամբ Անիէ – ռի քաղաքապետ եւ Սէնի Նահանգային խորհուրդի անդամ Տոքթ· J. HUET ի

Կը նախագահէ՝ ընկեր Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսի ընկ· Ժ· ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

Բացումը կը կատարուի Հ· Ց· Դ· Ա – նիէռ Պուա Գոլոմպի Նոր Սերունդի երգ – չախումով, ղեկավարութեամբ Պ· Գայիշ – եանի :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ – ցին Օրիորդներ Շաէէ Պէնկեան, Մու – րատեան, Քէօսէեան, եւ Տիրատուրեան , դաշնակի ընկերակցութեամբ՝ Պ· Ա· Մե – սումեցի :

Արտասանութիւն՝ Զարեհ Ղարիպեան եւ Օր· Ա· Քէշիշեան :

Առաջին անգամ ըլլալով Պանէէօ Քաշա – նի պարախումբը իր ամբողջ կազմով՝ հայկական եւ կովկասեան պարերով, ըն – կերակցութեամբ ԴԱՐԵԳԻՆԻ (թառ) եւ ԲԵՆՈՑԻ (դափ) :

Եւրոպական պարեր ղեկավարութեամբ Կ· ՍԱՐԵԱՆի : Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական դիներով : Մուտք 150 ֆրանք :

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՐԳ

ՌԱՏԻՕ-ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ

ԱՐՄԵՆԻԱ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԸ ղեկավա – րութեամբ Պ· Վ· Սարգսեանի, Մարսէյլի ռատիօ կայանէն (400·5 մ) պիտի երգէ այս չորեքշաբթի իրիկուան ժամը 7·20ին, ա) «Տէր կեցո» (Կոմիտաս վրդ·), բ)«Ռո – բոտիկ» (Բ· Կանաչեան) :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Այս Չորեքշաբթի երեկոյեան հաւաքոյ – թը Քատէի սրճարանին վերնայարկը , պիտի յատկացուի եղերաբախտ ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆի դրական եւ հանրային դոր – ծունէութեան :

Կը խօսին ՆԻԿՈՂՈՍ ՍԱՐԱՖԵԱՆ, Մ· ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ եւ ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ :

Արտասանութիւններ հանդուցեալին դործերէն : Մուտքը ազատ է :

ՀԱՄԱԽՄԲՐ· Միութեան Լիոնի մասնա – ճիւղը կազմակերպած է մեծ դաշտահան – դէս մը, 4 Յունիս, Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, Տեսինի Պ· Նաղարի պար – տէզին մէջ : Առատ կերուխում եւ խրախ – ճանք : Կը խնդրուի Լիոնի եւ Տեսինի հայկ· միութիւններէն նկատի ունենալ :

Մուտքը ազատ է :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Կը փնտռեմ մօրա – քրոջս տղան՝ Յակիկ Թօփալեան, հօրը ա – նունը Յարութիւն, մօրը Շուշան, Սե – բաստիոյ Ղալտի գիւղէն : Կը գտնուէր Ամման (Յորդանան) կառաժ Նասիոնալը : Լուր չունիմ 1940էն ի վեր : Կը կարծուի թէ եգիպտոս գացած է : Լուր ունեցողնե – րէն կը խնդրուի տեղեկացնել երանոս Մանուկեանին,

80, Avenue de Livry
SEVRAN (S.O) FRANCE

«Յուսաբեր»էն կը խնդրուի արտատպել :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱՋԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՑ

Անհետացող հայ մեծ դերասէին
ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆի
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս Չորեքշ· ժամը ճիշդ 21ին, Ֆրանս· Համալսարանի Ամփիթատրոնին մէջ (40 Ալէ Լէոն կամպէթա) :

Կը նախագահէ Փրոֆ· Գ· ՅԱՅԻԿԵԱՆ

Կը խօսին Պ· Պ· ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ (Նա – խագահ Հ· Հ· պատուիրակութեան), ՏԻ – ՐԱՆ ԹԻՒՔԻԵԱՆ (Ասպետ Պատուոյ Լե – գէոնի), Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ :

Մեծ դերասէին գործերէն պիտի ար – տասանեն Համազգայինի աշակերտները :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Լուի «Ակնունի» են – թակոմիտէն ուրախութեամբ կը յայտնէ թէ ընկերներ Ց· Փիլոյեանէն եւ Ա· Փամ – պուքճեանէն վերջ, Մ· Ղազարեան 80 ա – շակերտներու մէջ քսան յաջողակներուն ութերորդը հանդիսացած է, իրրեւ վկայ – եալ հաշուակալ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրուի մեր Մարսէյլի բաժանորդ – ներէն օգտուիլ ընկեր ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԻ ներկայութենէն կատարելու համար ի – րենց վճարումները :

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Վարժարանի խնամակալութիւնը 1954 – 1955 դպրոցական տարեշրջանին համար կը վճռուէ .—

Ա) Ուսուցչուհի մը, հայերէն եւ Ֆը – րանսերէն լեզուներուն քալ տեղեակ, որ միեւնոյն ատեն, իրրեւ դիչերօթիկ , հըս – կողի պաշտօն պիտի կատարէ :

Բ) երկու ուսուցչուհի հայերէնի լաւա – պէս տեղեակ, Ֆրանսերէնի եւ ձեռական աշխատանքներու բաւականաչափ ծանօթ, դարձեալ դիչերօթիկ եւ հսկողի պաշտօ – նով :

Թեկնածուները պէտք է դիմեն մինչեւ Յունիսի վերջը, վարժարանի խնամակա – լութեան, 1 Պուլվ· տիւ Նոռ, Լը Ռէնսի, Սէն է Ուազ :

Հաղորդակց· միջոց.— Էկլիպ սը Փան – թէնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը : Իջ – նել Փավիյյոն սու Պուա :

ՅԵՐԵԿՈՑԹ ԽՆԴՈՑՔ

Յունիս 20ին, ժամը 4էն 10, Արմաեան սրահին մէջ, Իսի լէ Մուլինօ :

Ի նպաստ զպրոցին կազմակերպուած Ճ· Կ· Խաչի հոգաբարձութեան կողմէ :

Դեղարուեստական ճոխ յայտագիր , երգչախումբ, նուագ, մենախօսութիւն , մեներգ եւ պար, սիրայօժար մասնակ – ցութեամբ փարիզահայ արուեստագէտնե – րու, եւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի անդամ – ներուն :

ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՄԸ

Զարմանալի եւ ծիծաղաշարժ , հետա – քրքրական եւ հիանալի, Փարիզի մէջ ա – ռաջին անգամ ըլալով :

Գեղարուեստական բաժինը պիտի տեւէ ժամը 4էն 7, յետոյ խնջոյք, մինչեւ ժա – մը 10 : Առատ պիւֆէ, ժողովրդական դի – ներով :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ԳՈԼՈՄՊ.— Հ· Ց· Դ· Արամ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւի – րէ իր չրջանի ընկերները այս հինգշաբթի ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին : Կա – րեւոր օրակարգ :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

Դ· Ծ· ՄԱՐՍԻԵՑԻ.— Պիտի հրատարակ – ուի :

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԱԲԱՑԵԱՆԻ

Աչակերտական երգահանդէսը՝ հինգ – շաբթի Յունիս 17ին, ժամը 20ին :

SALLE DE GEOGRAPHIE
184,Boulevard Saint-Germain Paris 6e

Մասնակցութեամբ սպանիացի կիթառ նուագող Պ· Ֆէրնանտէզի,Լաւիի եւ դաշ – նակահար Պ· Ժ· Ժ· Պէնչոյի :

Հրաւէրները կարելի է ստանալ «Ցա – ռաջ»ի խմբագրատունէն, հայ դրամա – ճառներէն , երաժշտական խանութնե – րէ եւ սրահէն :

Ծախքերու մասնակցութիւն 100 ֆր· անձ դլուխ :

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ· ԱՐԱՄ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ ի – րենց զաւմիկին՝ ՎԱՀԱՆ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆի մահուան տարելիցին հոգեհանգստեան առթիւ (որ տեղի ունեցաւ կիրակի) կը նուիրեն հազար ֆր· «Ցառաջ»ի բարգա – ւաճման, հազար ֆր· Ֆ· Կ· Խաչի Փա – րիզի մասնաճիւղին եւ հազար ֆր· Ան – տիլիի հանգստեան տան :

Առանձ «Ցառաջ»էն :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ÉVIDENCES

Revue Mensuelle
Թիւ 40, Մայիս 1954
30, Rue la Boëtie, Paris.

Տարեկան բաժնեդին 700 ֆրանք (10 թիւ), արտասահման 850 ֆրանք : Հատը՝ 75 ֆրանք :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՊՈԼԷՆ.— Այրի Տիկին Մարիամ Սե – փեթճեան եւ զաւակները (Պոլէն), Տ·եւՏ· Փ· Փոլէթ Սեփեթճեան եւ զաւակները(Պո – լէն), Տէր եւ Տիկին Քրիստափոր Տէր Մարկոսեան (Պոլէն), Այրի Տիկին Տոլ – մաճեան եւ զաւակները (Պոլէն) , Այրի Տիկին Եղիսաբեթ Զաքարեան (Պոլէն), Այրի Տիկին Արապեան եւ զաւակները (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Ծնունդ Սե – փեթճեան եւ զաւակը (Լիոն), Պ· Տիգրան Սեփեթճեան եւ զաւակը (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Տէմիրճեան եւ զաւակները (Շա – ւիլ), Տէր եւ Տիկին Զաքար Զաքարեան եւ զաւակները (Ա֊Էէնք), Այրի Տիկին Կոզկոզեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Միշէլ Սոնի (Քլէրմոն Ֆէրան), Տէր եւ Տիկին Թիւլ Ֆռոօ (Պոլէն), Տէր եւ Տիկին Արիս եւ զաւակները (Պոլէն) իրենց խորին չը – նորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն ա – նոնց որոնք անձամբ, նամակով, հեռա – գրով, ծաղկեպսակներով ցաւակցու – թիւն յայտնեցին իրենց սիրելի ամուսնոյն , հօր , աներձոր, եղ – բօր, փեսին, քեռորդւոյն, մօրեղբայրին, մեծ հօր, սանին եւ խնամիին Պ· Միհրան Սեփեթճեանի մահուան առթիւ որ տեղի ունեցաւ 55 տարեկան հասակին մէջ : Թա – ղումը կատարուեցաւ Յունիս 8ին, Պոլէն :

★

Համազգային ընկերութեան վարչու – թիւնը հրապարակաւ իր չնորհակալու – թիւնը կը յայտնէ Սեւուր Մուրատեան վարժարանի տեսչութեան եւ Տիկնանց Օ – ժանդակ յանձնախումբին, որոնք բարե – հաճեցան սիրայօժար տրամադրել թատե – րասրահը բոլոր սպասներով եւ կազմած – ներով, մեր 6 Յունիսի կիրակի օրուան հանդէս – խնջոյքին առթիւ :

Մեր չնորհակալութիւնները նաեւ կա – մակերպիչ յանձնախումբի անդամուհի Տիկիններ Պարսամեանի, Թէյտիի, Այ – րամճեանի, Զամալեանի , Խաչերեանի , Շահիկեանի, ինչպէս նաեւ, գեղարուես – տական բաժնի մասնակցողներուն սպա – սարկող եւ հիւրընկալող Տիկիններու եւ պարոններուն :

Շնորհակալութիւն բոլոր անոնց որոնք իրենց նուէրներով եւ բարոյական աջակ – ցութեամբ աատարեցին հանդէսին յաջո – ղութեան :— Վարչութիւն

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ՁԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՑՈՒԻՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵՆԷՆ
Éts. THOMLAC
16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
THOMLAC
Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ :

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
16
ՅՈՒՆԻՍ
★
MERCREDI
16 JUIN
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7395 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2806

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՀԸ ԻՐ ՃԱՄԲՈՎ...

Լայնատարած եւ ցնծուցան հոդվբտիք մը բացուեցաւ Հայկական Աբտասահմա – նի մէջ, վերջին երեսուն տարիներու ըն– թացքին :

Ամբողջ սերունդ մը օտար հողին յանձ– նուեցաւ յաջորդաբար, լայն ճեղքեր բա – նալով խմացական եւ հանրային գործու– նէութեան անդաստանին մէջ :

Զափազանցութիւն չէր , երբ կ'ըսէինք թէ բազմավաստակ սերունդի մը վերջին օղակն է որ կը փրթի, Արշակ Զօպանեանի եղերական վախճանով :

Քանի մը անուններ՝ այդ սերունդէն եւ յաջորդէն, առանց հաշուելու անոնք որ զոհ գացին թրքական դժոխքին — Սի – պիլ, Հրանտ Ասատուր, Կոմիտաս , Անդ– րանիկ, Լեւոն Բաշալեան, Լեւոն Շանթ , Գ. Փաունակ, Տիգրան Կամսարական, Ա. Արփիարեան (հին), Եր. Օտեան, Վ. Թէ– քէեան, Եր. Տէր Անդրէասեան, Թէոդիկ , Մ. Զերազ, Մ. Նուպարեան, Մ. Տէրոյէ – տէրեան, Օհան Կաբո, Մինաս Գոփտամ– ճեան, Արամ Անտոնեան, Բ. Քէչեան, Ա. Հանըմեան, Ա. Վտարանդի, Գ. Խիկէ – եան, Ա. Զաքրեան եւն. :

Կրօնական դասէն՝ պատրիարքներ եղի– չէ եւ Թորգոմ, Արտաւազդ արք. եւ ա – մենավերջինը՝ Գարեգին Ա. կաթողիկոս :

Իսկ Արթաւեան դաշտէն եւ Կովկա – սէն, աւելի կամ նուազ տարեկից — Մ. Վարանդեան, Ա. Ահարոնեան, Ն. Ադոնց, Արշակ Զամալեան, Վ. Մինախորեան, Ա. Խատիսեան, Ա. Գիւլխանատեան, Ն. Ադրալեան, Հ. Օհանջանեան, Ռ. Բեր– բերեան, եւն. :

Աւստեղ ալ, առանց հաշուելու անոնք որ անհետացան Հայաստանի եւ Ռուսաս– տանի մէջ, բնական մահով — Մ. Աբեղ – եան, Յ. Մանանդեան, Ա. Տէրտէրեան, Հ. Աճառեան :

Զենք խօսիր բոլի մահերու մասին, ո – րովհետեւ կարելի չէ ճշդել բոլոր անուն– ները եւ ընդհանուր թիւը :

Գրքի մը մէջ Փարիզի Ազգ. Համապա– մասին (1920) խմբանկարը դիտելով, տե– սանք որ 29 պատգամաւորներէն ողջ կը մնան միայն երեք հոգի, — մէկը՝ Լիբա– նան, երկրորդը՝ Ամերիկա, երրորդը՝ Ի– տալիա ...

Տակաւին չատ մը անուններ կը վրիպին մեր յիշողութենէն: Կամ կը պատկանին աւելի նոր սերունդի մը, — Մերուժան Պարսամեան, Վ. Թաթուլ, Վ. Շուչան – եան, Մանուկ Աւետեան եւն. :

Զենք յիշեր Պոլիսն ալ , չատ մը ան – հետացած վաստակաւորներով որոնք լայն ակօսներ բացած են մշակոյթի կամ հան– րային գործունէութեան ճակատին վրայ :

Այս հաբեւանցի եւ ցիրուցան արձա – նագրութիւնը հազիւ ազօտ գաղափար մը կրնայ տալ բացուած անջրպետի մասին , որ չատ աւելի խոր է եւ լայն :

Անհրաժեշտ է ոչնչացնել պրպտումներ կատարել Մատենադարաններու եւ մանա– ւանդ ամենօրեայ թերթերու մէջ, ամբող– ջական պատկեր մը կազմելու համար :

Այսպէս, մահը իր ճամբով կ'երթայ ա – նարդել, չաճախ սրընթաց, իրրեւ անխու– սափելի երեւոյթ, իսկ միւս անխուսա – փելին՝ կեանքը՝ իր ճամբով: Եւ 10 փո– սերէն մէկը հազիւ կը դոցուի, խոստու – մով կամ իրականութեամբ :

Ինչո՞ւ կազմեցինք այս կիսկատար մա– հագրութիւնը :

Պարզապէս յիշեցնելու համար թէ ա – մէն հոդվբտիք պէտք է դառնայ նոր ու – դեղիչ մը, մեր կորովը բազմապատկելու եւ արշաւը շարունակելու համար, ամէն ուղղութեամբ :

Այշա՝ դէպի նոր դիրքեր եւ յարա – ճուն, դէպի նոր նուաճումներ :

Ո՞ւր իջած կ'ըլլար մեր իմացական մա– կարդակը, եթէ ընդունակներն ու «ընտր– եալները» բան – գործ չընէին միշտ յա – ռաջ խաղալ, նոր եւ աւելի գօրաւոր չո– ղեր արձակելով հոդվբտիքներու վերեւ..

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

●

Պ. ՄԱՆՏԷՍ – ՖՐԱՆՍ ՎԱՂԸ, ՀԻՆԳ – ՇԱԲԹԻ, ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՄ ՊԻՏԻ ԽՆԴԻՐ

Վարչապետութեան նոր թեկնածուն , Պ. Մանդէս – Ֆրանս (անկախ) , Ազգ. ժողովին պիտի ներկայանայ վաղը, հինգ– շաբթի, իր տեսակէտները պարզելու եւ վստահութիւն խնդրելու համար : Ցետոյ պիտի ձեռնարկէ դաշինքին կազմութեան:

Պ. Մանդէս – Ֆրանս մէկ տարի առաջ ալ թեկնածու էր, բայց միայն 301 քուէ չահեցաւ, մինչդեռ օրինական թիւն է 314 ձայն, այսինքն Ազգ. ժողովի անդամնե – րուն կէսէն աւելի: Կարդ մը թերթեր կը կարծեն թէ այս անգամ կրնայ մեծամաս– նութիւն չահիլ, եթէ 96 համայնավար ե– ւսոցիալիստներն ալ թեր քուէարկեն, այն ակնկալութեամբ թէ նոր դահլիճը պիտի դադրեցնէ Հնդկաչինի պատերազմը եւ պիտի ոչնչացնէ Եւրոպայի միացեալ բա – նակի դաշինքը, որուն դէմ իրենք պայ – քար կը մղեն ուժգնօրէն: Բայց իրազեկ – ներ դիտել կուտան թէ նոր թեկնածուն միտք չունի ընդ առաջ երթալու համայ – նավարներուն: Ամէն պարագայի մէջ , կը յուսայ մեծամասնութիւն չահիլ միւս հոսանքներուն միացումով : Հաւանական է որ ընկերվարականներն ալ թեր քուէար– կեն :

Տեսակցութեան մը առթիւ, Պ.Ման – տէս – Ֆրանս իր անմիջական պարտակա– նութիւնը կը նկատէ լուծել Հնդկաչինի կնճիռը: Այս առթիւ հերքեց այն կարծի– քը թէ համաձայն է անձնատուրութեան : Իր ուշադն է «բանաւոր եւ պատուաբեր» հաշտութիւն մը կնքել, բանակցելով Հնդ– կաչինի կառավարութեանց եւ Ֆրանսայի դաշնակիցներուն հետ: Ահաւասիկ իր խօսքերը .

— «Ներկայ կացութեան մէջ, իմ բոլոր մտազբաղումներուս կեդրոնը կը կազմէ Հնդկաչինի խնդիրը: Ամենքն ալ պար – տաւոր են կեդրոնանալ այդ հարցին վր – րան պատասխանատուութեանց վրայ , նկատի առնելով անոր տեղական եւ դին – ուորական , ինչպէս եւ դիւանագիտական հանգամանքները: Այդ երկու կէտերու մասին պէտք ունիմ ճշգրիտ լուսաբանու– թեանց, որպէս զի կարենամ Ազգ. ժողո – վին ներկայացնել նոյնքան ճշգրիտ ա – ռաջարկներ: Ուստի խնդրեցի Պ. Լանիէ – լէն որ արտօնէ խորհրդակցիլ գինուորա – կան իրաւասու պետերուն հետ: Վարչա – պետը յօժարութեամբ հաւանեցաւ եւ ե – րախտապարտ եմ իրեն: Հետեւաբար պի– տի տեսակցիմ զօր. Կիյոմի եւ երեք բա – նակներու սպարապետներուն հետ: Պիտի խօսիմ նաեւ այն սպաներուն հետ որոնք յաւատեղեակ են Հնդկաչինի կացութեան: Զօր. Էլի բացակայ ըլլալով, պիտի տե – սակցիմ իր կարգ մը անմիջական գործա– կիցներուն հետ: Առաջարկները պիտի ներ– կայացնեմ բանաւոր եւ պատուաբեր հաշ– տութեան մը համար»:

ԱՄԷՆ ԲԱՆԻ ԱՌԱՋ ՀՆԴԿԱՉԻՆԸ

Կարգ մը թերթեր կը գրեն թէ նոր թեկ– նածուն կը կարծէ որ Պ. Ժորժ Պիտօ սր – տանց չէ օգտուած բոլոր պատեհութիւն – ներէն, բանակցելու համար Ժընեւի խոր– հրդաժողովին համաչնաւոր եւ չէզոք պատուիրակութեանց հետ, իր դիմաւոր յոյսը դնելով Մ. Նահանգներու միջա – մտութեան եւ Հնդկաչինի պատերազմին ծաւալման վրայ :

Պ. Մանդէս – Ֆրանս նոր յայտարարու– թեամբ մը հաստատեց թէ Ազգ. ժողովին առջեւ իր ճառը մեծ մասով պիտի նուիրէ Հնդկաչինի պատերազմին: Այս առթիւ ը– սաւ.— «Անհրաժեշտ է որ խորհրդարանը ի վիճակի ըլլայ կառավարութեան տրա –

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

ՄԻ ՑՈՒՑՆԱՅՆԻՔ

Ճարահատ՝ նորէն ֆանի մը տող կը մրոտեմ. հրապարակային կոչ մը ուղղե– լու համար, «ի սէր ազգութեան»...

Սիրելի ընթերցողներ, երբ որեւէ գրու– թիւն, ազդ կամ թղթակցութիւն կը խմ– բագրէի, զգուշացէի խառնիխուռն մար – զանիճներէ :

Ձեր շահն ալ կը պահանջէ կարելի ե– ղածին չափ բիչ յոգնեցնել խմբագիրը եւ տողաշարը :

Նախ՝ տարրական պայման է գրել չա– փաւոր մեծութեամբ թուղթերու վրայ : (Ցանախ ձեռագիրներ կը ստանանք Ցա– ռաջի բառարդ մեծութեամբ թուղթերով) :

Երկրորդ, մի մոռնար որ սրբագրու – թիւնները պիտի կատարուին. հետեւաբար անհրաժեշտ է տեղ ձգել տողերուն միջեւ եւ լուսանցքին վրայ :

Գործածեցէք միայն սովորական մելան :

Երբ նախադասութիւն մը կամ բառ մը կ'ուրէէ, ուղիղ գիծ մը քաշեցէք եւ նո– րէն գրեցէք, փոխանակ սրբագրութիւն կատարելու ջնջուած տողին կամ բառին վրայ :

Գոյզգոյն մելաններ մի գործածէք :

Ցստակօրէն գրեցէք անունները եւ մա– կանուններ՝ մահազդներու , շնորհակա– լիքներու մէջ, նաեւ արտասանողներու , երգիչներու եւն. անունները :

Խմբագիրը կամ գրաշարը պարտաւոր չեն հանելուկներ լուծելու կամ վրիպակ– ներ կազմելու :

Ուշադրութիւն ըրէք լեզուական սրբա– գրութեանց, փոխանակ յամառօրէն կրկ– նելու միեւնոյն սխալները :

Ժամանակին դրկեցէք հանդէսներու նը– կարագրութիւնները, կարճ եւ ամփոփ : Առանց աւելորդ խորհրդածութեանց :

Որեւէ տարեդարձ նկարագրած ատեն , Զրհեղեղէն մի սկսիր :

Որքան ալ տկար ըլլայ ձեր հայերէնը, խմբագրութիւնը սիրով կը սրբագրէ :

Բայց երբ նախադասութիւններ կը քը– խէէ ձեր ուժերէն վեր փորձեր կատարե– լով, աւելորդ յոգնութիւն կը պատճառէէ :

Ցանախ կը ստիպուինք օրինակել կամ նորէն խմբագրել զանազան գրութիւններ, որպէսզի կարելի ըլլայ շարել տալ :

Խմբագրութիւնը հաւատար աչխով կը նայի ամէնէն հասեստ գաղութի հանրա – յին կեանքին, կը բաւէ որ գրի առնէէ ի– րական փաստեր եւ կարճ կապէէ սովորա– կան խօսքերը : **Վ.Ա.Հէ**

Պ. Ֆ. ԿԵԿԵՋԿՈՐԻԻ ՑՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ համաւօտակի հաղորդած էինք Վրաստանի նախկին արտաքին նախարա – րին՝ Պ. Կեկեչկորիի յուղարկաւորու – թիւնը որ տեղի ունեցաւ չարաթ օր :

Արարողութեան ներկայ էին բազմաթիւ օտար ներկայացուցիչներ, որոնց կար – գին Կովկասցիներ եւ Փարիզեան Բլոկի անդամները, Միւնիխի ամերիկեան կո – միտէի քաղաքական բաժնի վարիչը եւն. :

Կրօնական արարողութենէն ետք, դա – գաղը, ծածկուած Վրաստանի ազգ. դրօշով, դուրս հանուեցաւ բնակարանէն: Աւելի քան երեք հարիւր յուղարկաւորներ մասնաւոր ինքնաշարժներով թափօրին ընկերակցեցան մինչեւ Լէօվիլ, ուր Վրա– ցիները ունին իրենց ազգային տունը : Մինչեւ գերեզմանատուն, չուրջ տասնեւ– հինգ վայրկեան, կազմուեցաւ նոր թա – փօր մը, վրացական դրօշներով: Դագաղը ուսամբարձ կը կրէին հանդուցեալին ան– միջական կուսակիցներն ու բարեկամնե – րը :

Գերեզմանատունը, կրօնական արարո – ղութեան աւարտումէն ետք, յանուն վրաց տարագիր կառավարութեան դամբանա – կան խօսեցաւ, նախկին էլեմտական նա– խարար Պ. Կանտելագի, վրացերէն և ֆր– անսերէն, պարզելով Կեկեչկորիի դիմա– գիծը իրրեւ յեղափոխական, հանրային եւ պետական գործիչ, որ մինչեւ իր վախ – ճանը հաւատարմօրէն ծառայեց վրաց ազգային դատին: Ընդգծեց անոր կատա – րած դերը արտասահմանի մէջ, մասնա – ւորարար վերջին տարիներուն, ուր դար– ձաւ լաւագոյն առաջնորդներէն մէկը բոլշեւիկեան լուծի տակ ինկած ազգու – թիւններու ազատագրման պայքարին մէջ. Ցետոյ կարդացուեցան ցաւակցական հե – ռագիրներն ու գրութիւնները, որոնցմէ յիշենք Հ. Ց. Դաշնակցութեան Բիւրոյի, ընկեր Դրօյի, Հ. Հ. Պատուիրակութեան, Ամերիկեան Կոմիտէի նախագահ Ծոմա – կալ Սթիվընսի, գործակից ազգութեանց ներկայացուցիչներու գրութիւնները , արտասահմանէն եւ Ֆրանսայէն :

Երբ դագաղը կ'իջեցնէին փոսը, Վրա – ցիները իրենց ազգային քայլերգը երգե – ցին կրօնական երկիւղածութեամբ եւ ա – մէն ինչ վերջացաւ խոր տպաւորու – թեամբ :

ՓԱՐԻԶԻ *քաղաքապետական խորհուր – դին նախագահ ընտրուեցաւ մեր բարեկա– մը, Տօքթ. Պերնար Լաֆէ, 48 քուէ չա – հելով: Համայնավար թեկնածուն չահած էր 28, ընկերվարականը՝ 9 ձայն :*

ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ

Ազգային յուղարկաւորութիւնը այսօր չորեքշաբթի ժամը 14·30ին Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցին :

Մուտքը ազատ է :

★

Ա. ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Մեր Ֆրանսուհի բարեկամը, Տիկին Օ– ահէթ Մինքայէլեան «Յառաջ»էն իմանալով Պ. Արշակ Զօպանեանի մահը, ներբողա– կան մը նուիրած է անոր յիշատակին , «Տոֆինէ Լիսէեէ» թերթին մէջ :

« Համայն աչխարհի Հայերը կ'ողբան այսօր մահը անոր որ ունեցաւ արտա – կարգ բեղուն եւ գրական գործունէութիւն մը եւ որ կը ձգէ երկ մը արժանի վիք – թոր Հիւկոյի : Պ. Զօպանեան տասներեք տարեկանէն կը յայտնէր արտակարգ յատկութիւններ, եւ կը տիրապետէր Փր– անսերէն լեզուին, տալով ընտիր թարգ – մանութիւններ » :

Տիկին Օահէթ Մինքայէլեան կը թուէ ա – նոր կարեւոր թարգմանութիւնները եւ ինքնագիր գործերը : Կը նկատէ զայն իր– րեւ նորին արուեստով եւ պատգումով բանաստեղծ մը : Կը յիշէ անոր «Վարդե – նիք Հայաստանեայց»ը (Լա Ռոզրէէ ա'Արմենի»ն եւ կատարած դասախօսու – թիւնները : Այս առթիւ կ'ըսէ թէ 1950ին Վալանսի հայութիւնը եւս հանգոյն ունե– ցաւ լսելու զինք: «Բոլոր անոնք որ կը ճանչնան զինքը, համակուած են խոր սու– գով » :

ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Երէկ եկեղեցւոյ դիւանէն քաղելով հա– ղորդեր էինք թէ կիրակի օրուան ընդհ. ժողովը քուէարկած է բարեփոխել ծրա– գիր – կանոնադիրը :

Վերջին պահուն տառապեցինք թէ տա – կաս կը մնան մէկ – երկու յօդուածներ , մասնաւորապէս 11րդը, որ կը վերաբերի ներկայացուցիչներու ընտրութեան եղա – նակին: Այս հարցն ալ պիտի լուծուի յա– ռաջիկայ ժողովի մը մէջ, յետոյ պիտի կատարուի նոր վարչութեան ընտրութիւ– նը, ներկայացուցչական ժողովին կողմէ :

ԱՀԱՐԵԿՈՒՄՆԵՐԸ կը չարունակուին Թունուզի մէջ: Առջի օր հինգ հոգի բա – նտնուեցան ցոյցի մը պահուն: Դատա – րան յանձնուած են 13 ամբաստանեալներ :

ՍՈՒՐԻՈՑ նախարարական տաղնապը չէ լուծուած տակաւին: Բանակը կը սպառնայ ձեռք առնել իշխանութիւնը, ե– թէ քաղաքական կուսակցութիւնները չհամաձայնին խառն կառավարութիւն մ, կազմելու համար :

ՊԵՐՃ ԱՍԼԱՆԵԱՆ

•

Երէկ, (15 Մայիս), Նոր Ճերզիի մէջ հողին յանձնուեցաւ Թանկագին երիտասարդ մը, Պերճ Ասլանեան, ընդհանուր լացի ու ողբի մէջ։

Կոյր արկածի մը զոհ եղաւ ան, իր վաճառատան մէջ պայթիւնի մը հետեւանքով։ Գիտութիւնը ոչինչ կրցաւ ընել անողոք ճակատագրին դէմ։ Քառասուն տարեկան չեղած դեռ, աշխոյժ, բարեձեւ ու բնաւորութեամբ քաղցր ու հեզահամբոյր, Պերճը դէմք մըն էր արդէն մեր կուսակցական ու հանրային կեանքին մէջ։

Ծնած էր Վան, 1915 Մարտ 30ին եւ տարի մը ետք, 1916 Օգոստոսին եկած էր Ամերիկա, ուր մեծցած էր իբրեւ ճշմարիտ հայ ու ամերիկացի։

Իր խառնուածքով, իր կրթութեամբ, գործնական մտքով ու գաղափարակա-նութեամբ, ամբողջական Ամերիկացի մըն էր ան, բայց նաեւ դերազանց Հայ մը։

Հոս առած էր իր նախնական կրթութիւնը, երկրորդական ուսումը եւ ապա հետեւած Ֆորտրմի (Նիւ Եորք), համալսարանին, ընտրելով տնտեսագիտական ճիւղը։

Եռանդուն, խելացի ու համակրելի, Պերճ չուտով յաջողած էր գործի աշխարհին մէջ ու դիրք մը շինած, իր հօր եւ ընտանեկան պարագաներուն գործակցութեամբ։

Կատարած էր, ամբողջ հինգ տարի, իր զինուորական ծառայութիւնը, միանալով Ծովային ուժերուն։ Կրնար դառնալ զուտ Ամերիկացի մը, իր շրջապատով, իր գործով ու գործունէութեամբ։ Սակայն, լաւ Ամերիկացի մը ըլլալով հանդերձ, ի պահի իրեն ու իր ընտանիքին, պէտք է ըսել, որ նոյնքան լաւ ու հարազատ Հայ մըն էր ան, իր մաքուր հայերէնով եւ, մանաւանդ, իր գաղափարականութեամբ եւ Հայ ժողովուրդին ու Հայ կեանքին հանդէպ սրտագին հետաքրքրութեամբ ու լայն ծանօթութեամբ։

Դեռ շատ երիտասարդ, յարած էր Հ. Ե. Միտ. Դաշնակցութեան ուխտերուն, դառնալով դեկավար դէմքերէն, իբրեւ պարզ անդամ, Հ. Ե. Միտասարդութեան գործիչ, թէ Կեդր. Վարչութեան ատենապետ, 40ական թուականներուն։

Պահելով իր սերտ կապերը երիտասարդութեան հետ, Պերճ մտած էր յետոյ Դաշնակցութեան շարքերը, արագ վերելք մը ունենալով։

Եղած էր, մէկէ աւելի անգամներ, Հայ Դատի Ցանճնախումբի անդամ, եւ ի վերջոյ, վերջին երեք տարիներուն, Կեդր. Կոմիտէի անդամ, շրջապատուած միշտ ջերմ համակրանքով ու գնահատանքի ըզգացումով։

Իր աշխոյժով, պատրաստութեամբ եւ ուղղամիտ ու անկախ մտածողութեամբ, մեր ողբացեալ ընկերը դարձած էր սիրե-

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԽՈՎԱՅՈՑՔ ԹՈՒՆՈՒՔԸ

•

ՄՄԲ.— Թունուզի խռովայոյզ վիճակը կը շարունակէ զբաղեցնել հանրային կարծիքը։ Այս առթիւ ժան Մառքէն Շօֆիէ ուսումնասիրութեամբ մը «Փառի Փռէս»ի մէջ կը պարզէ անցուդարձը, ներկայացնելով դէպքերու պատասխանատուները։

Այն պահուն երբ համաձայնութիւն մը կը գոյանար Պէյին եւ Թունուզի մարզպանին միջեւ, Ֆէլլահները սարսափի եւ ատելութեան նոր մթնոլորտ մը կը ստեղծեն։

Ֆէլլահ կամ Ֆելլաղա կը նշանակէ նամբայ կտրող, թափառաշրջիկներ, որոնք կը յարձակին ճամբորդներու վրայ։ Թէեւ ասոր առաջքը առնուեցաւ եւ անոնք անհետացան իբրեւ աւազակ, սակայն այսօր կը գործեն բոլորովին տարբեր ուղղութեամբ։ Կը գործեն իբրեւ «Ազգային բանակ Թունուզի ապատագրութեան»։

Անոնք պարզ մարդիկ են, ոչ հասարակ ունին եւ ոչ ալ օրէնք։ Անոնց փոյթը չէ աշխատանքով շատ դրամ շահիլը, կը գոհանան ամսական քանի հազար ֆրանքով որ իրենց կը տրուի «ազատագրելու Թունուզը», մարդասպանութեամբ, բռնաբռնութեամբ եւ կողոպուտով։ Իրենց թիւը չանցնիր երեք չորս հարիւրը։ Իսկ անոնք որ կը զինուորագրեն Ֆէլլահները, ծայրայեղ ազգայնականներ են, կրթուած, արդիական եւ աւելի մտահոգ աշխարհական պահանջներու քան իսլամական իտէալին համար։

Երկու բոլորովին տարբեր ուղղութիւններ կան ազգայնական երիտասարդութեան մէջ — մէկ թիւը կը կազմեն այն ուսանողները որ Մեծ Մզկիթը կը յաճախեն, կը հետեւին Զիթունա Համալսարանին դասընթացքներուն եւ կ'ուզեն որ Թունուզ աւանդական իսլամական երկիր մը դառնայ, մեկուսացած Արեւմուտքէն, իսկ միւսները երիտասարդ քաղաքացիներ են որ կը զինուորագրուին Նոր – Տեսթուրի շարքերուն մէջ, կը յաճախեն Ֆրանսական դպրոցները եւ համալսարանները եւ կը մերժեն Պուռկիպայի աստուածապետական ամէն ձեւ... Անոնց համար դոյութիւն ունի միայն «ազգը» զոր իրենք պտան Ֆրանսական յեղափոխութեան հետ, Ֆրանսական դրսեղաններուն վրայ։

Այս երկու հոսանքներուն ծագումը պէտք է փնտռել Տեսթուրի 1934ի ժողովին մէջ։ Դարուս սկիզբը արդէն գոյութիւն ունէր «Երիտասարդ Թունուզցիներու» միութիւնը, կազմակերպուած՝ «Երիտասարդ Թիւրքեր»ու կաղապարին վրայ։ «Երիտասարդ Թունուզցիներու» շարժումը ստեղծեց բարենորոգչական կուսակցութիւնը, որ լուծուեցաւ 1911ին։ Սակայն 1920ին հիմնուելով «Ուիլսըն-եան» վարդապետութեան վրայ, որու համաձայն ժողովուրդները իրենք պիտի որոշէին իրենց ճակատագիրը, նախկին «Երիտասարդ Թունուզցիները» հիմնեցին սահմանադրական կամ Տեսթուր կուսակցութիւնը։ Աւանդական մեծ ընտանիքներու եւ կրօնական շրջանակներու հակողութեան տակ ըլլալով, կը պահանջէին միայն սահմանադրութիւն մը (Տեսթուր)։ Սակայն չուտով անհետացաւ։ Վերստին ձեռք առնուեցաւ 1932ին այն մտաւորականներու կողմէ որոնք դասախօսակուած էին Ֆրանսական դպրոցներու մէջ։ Նիւթականը կը հոդար Թունուզի կեղեցական ու մշակութային աշխատանքներու։

Անշուշտ, հետը չէր բերած այս յատկութիւններէն չատերը։ Անոնք արդիւնք էին իր ընտանեկան ու ապա երիտասարդական ու գաղափարական շրջանակին, ուր ապրեցաւ ու ծաղկեցաւ։ Իր վաղ հաս ու ողբերգական մահը ցնցեց բոլորը։

Երիտասարդի մը մահը ողբերգութիւն մըն է միշտ, ինչպէս վաղահասօրէն որոշուած հաղուագիւտ ծաղիկի մը կոխուտը։ Պերճը միայն երիտասարդ մը չէր, այլ գաղափարական մը, հանրային ուժ մը, պատուական հայ ընտանիքի մը հայրը, երեք ձագուկներով ու իրեն արժանի ընկերուհիով մը, սգաւոր այսօր։

Եւ այս բոլորին հետ, հաւատաւոր դրօշակիր մը, իր ժողովուրդին ու անոր Դատին։ Դրօշակիր մը՝ որ կ'իյնայ ճամբու կէսին։ Զունինք սփոփանք, բայց կը հաւատանք, որ իր ընկերներէն ուրիշներ, երիտասարդներ, պիտի վերցնեն նոյն դրօշը, շարունակելու համար սիրելի Պերճին գործը, որ մեր բոլորինն է։ Պիտի չմոռնանք իր քաղցր յիշատակը։

Պիտի չմոռնանք իր քաղցր յիշատակը։

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

քաղքենի դասակարգը։ Բախումը չուշացաւ։ 1934ին աւանդապաշտներու այս շարժումը որ այլեւս պիտի կոչուէր Հին Տեսթուր բախում ունեցաւ Նոր Տեսթուրի հետ։

Պ. Հապիպ Պուրկիպան, որ դլուխն անցած է Նոր Տեսթուրի, զաւակն է Թունուզի իրաւաբանի մը, ամուսնացած Ֆրանսուհիի մը հետ (բաժնուած է հիմա)։ Կը համարուի լաւագոյն տեսաբանը։ Շուտով մէջ ձգեց Հին Տեսթուրը։

Առաջին անդամ, Պուրկիպա ձերբակալուեցաւ 1938ին, արիւնալի խռովութեան մը հետեւանքով Թունուզի եւ Պիզերթայի մէջ։ Ազատ արձակուելէ ետք աքսորուեցաւ Գահիրէ, ուր վերակազմեց Նոր Տեսթուրը եւ կազմակերպեց ազգայնական շարժումը, որ պատճառ դարձաւ 1947ի ընդհ. գործադուլին։ Միեւնոյն ատեն չիման մէջ մտաւ զանազան արաբ եւ ոչ արաբ կառավարութեանց հետ, որովհետեւ կը հաւատար թէ Թունուզի հարցի լուծումը մէջազգային է եւ միայն Փարիզի մէջ չի գտնուիր։

1949ին Պուրկիպա արտօնուեցաւ Թունուզ վերադառնալ։ 1950էն ի վեր Թունուզի հարցը պարբերաբար կ'արծարծուի Թերթերու մէջ։ Պուրկիպա կը խօսի իր խռովայոյզ ճառերը։—

«Պատրաստեցէք Ֆելլահները, ոչ մէկ բանէ վախցէք, այսպէսով առիթ պիտի տանք Ազգաժողովին մէջ ամէնէ պայ այն օրը երբ Ֆրանսական եռագոյնը պիտի փոխարինուի Թունուզի եռագոյնով։ Եթէ չյաջողինք անկախութիւնը փոխադարձ հասկացողութեամբ, խաղաղ մէջոցներով, պէտք է ստանանք զայն արիւնով եւ պատերազմով»։

Հետզհետէ Պուրկիպան եւ Նոր Տեսթուրը կը տարածեն իրենց արհեստակական միութեանց ազդեցութիւնը քաղաքներու քաղքենի առեւտրականներու վրայ, գիւղերուն մէջ։ Ֆէյին մեծ տղան Շատլի կը հրապուրուի այս շարժումով, սակայն չուզեր հրապարակաւ մասնակցիլ, եւ չորս տորազրեր Ազգաժողովին ղրկուած խնդրագրին տակ, որ թէեւ ստորագրուեցաւ վարչապետ Շենիքի կողմէ, սակայն օրինաւոր արժէք չէր ներկայացներ։

Պատերազմէն ետք զօր. Մասթ որ 1943ին ի վեր Թունուզի մարզպանն էր կը փորձէր բարենորոգումներ կատարել։ 1947ին Պ. Ժան Մօնս որ անոր կը յաջորդէր, ուելի եւս յառաջ կը տանի բարենորոգումները։ Աւազ խռովութիւնները չեն դադրիր սակայն, եւ կը տարածուին զանազան քաղաքներու մէջ, բազմացնելով մահերու թիւերը։ Նոր մարզպանը Հոթլոք ձերբակալել կուտայ Պուրկիպան եւ կ'աքսորէ զայն։ Խռովութիւնները դարձեալ չեն դադրիր, եւ ի վերջոյ մարզպանը ձերբակալել կուտայ նաեւ վարչապետը եւ իր կառավարութեան չորս անդամները։ Ի վերջոյ մարզպանը, Հոթլոք ետ կուգայ փարիզ եւ անոր կը յաջորդէ Փիէռ Վուազար, 1953 Սեպտեմբերին։ Անմիջապէս յարաբերութիւնները կը վերահաստատ-

---

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՄՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

•

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Զ.

Մնում էր մեր դիրքը ճշդել Զիչերինի նոր առաջարկի վերաբերմամբ՝ Ղարաբաղը Ազերբէյջանին զիջելու եւ Զանգեզուրն էլ վիճելի համարելու մասին։

Այս խնդրում, դժբախտաբար, պատուիրակութեան երեք անդամների մէջ եւս համակարծիքութիւն չկար։

Լեւոն Զարաֆեանը եւ տղերքս գրողը այն կարծիքն էինք, որ անմիջապէս պէտք է ընդունել Զիչերինի առաջարկը եւ առորոշել պատրաստուած ռուս – հայկական դաշնագրութիւնը, որով նախ՝ ապահոված կը լինէինք Հայաստանի անկախութեան պաշտօնական ճանաչումը Խորհրդային Միութեան կողմից եւ երկրորդ՝ թաթարաբնակ Նախիջեւանի շրջանը կը դառնար մեր հանրապետութեան անվիճելի հողամասը։ Ինչ վերաբերում էր Զանգեզուրի խնդրին, նրա վիճելիութեան պարագան համարում էին զուտ ձեւական

եւ ժամանակաւոր բնոյթ ունեցող, որովհետեւ այդ խնդիրը լուծուելու էր տեղական բնակչութեան ցանկութեան համաձայն։ Ղարաբաղի խնդրում գտնելով հանդերձ Խորհ. Միութեան առաջարկը միանգամայն անբաւական, համամիտ էին ժամանակաւորապէս համակերպուելու, ունենալով այն խոր համոզումը, որ Ղարաբաղի ազատասէր եւ ըմբոստ հայութիւնը վաղ թէ ուշ պիտի միանար իր մայր հայրենիքին՝ Հայաստանի Հանրապետութեան։

Պատուիրակութեան անդամ ընկ. Շանթ ըստ էութեան չառարկելով հանդերձ, դէմ էր պատուիրակութեան երկու անդամներից առաջարկութեան՝ զուտ ձեւական պատճառաբանութեամբ։ Նա յենւում էր այն հանգամանքի վրայ, որ մեր պատուիրակութիւնը լիազօրուած չէր ղիչելու Ղարաբաղը, ընդհակառակը, պարտականութիւնը ունէր պաշտպանելու նրա միացումը Հայաստանին, ուստի առաջարկում էր դիմել Երեւան եւ նախօրօք ստանալ մեր կառավարութեան համաձայնութիւնը։

Ընդունելով հանդերձ ընկ. Շանթի առարկութեան ձեւական իրաւացիութիւնը, ես եւ Զարաֆեանը դէմ էինք Երեւան դիմելուն, մտահոգուած այն կարելիութեամբ, որ ձգձգուելու պարագային կարող էինք սոյն պատեհութիւնը եւս ձեռքից տալ, եւ Խորհ. կառավարութիւնը արտաքին եւ ներքին դէպքերի նոր դասաւորումների հետեւանքով կարող էր վարդը նորից փոխել իր դիրքը եւ մեզ ներկայացնել աւելի անընդունելի առաջարկներ։ Ընկ. Շանթի ուշադրութեանն էինք յանձնում այն պարագան, որ բանակցութիւն վարող իւրաքանչիւր պատուիրակութիւն որոշ ազատութիւն պէտք է ունենայ եւ ստեղծուած պայմաններին յարմարուել դիտնայ։ Վերջապէս, ասում էինք, որ պատուիրակութեան լիազօրութիւնները ձեւակերպելու ժամանակ Հայաստանի կառավարութիւնը չէր կարող լրիւ նախատեսել բանակցութիւնների բոլոր մանրամասնութիւնները եւ քաղաքական աշխարհում առաջանալիք նոր դասաւորումների բերումով ստեղծուած նոր կացութիւնը։

Չնայած այս բոլոր բանաւոր առարկութիւններին՝ պատուիրակութեան երկու անդամներին չյաջողուեց համոզել ընկ. Շանթին, որ անմիջապէս ստորագրեց ռուս – հայկական բարեկամական դաշնագրութիւնը։

Սոխակած եղանք ծածկագիրը հեռագրով, Յունիսի վերջերին, դիմել Երեւան եւ խնդրել մեր կառավարութեան հաւանութիւնը վերոյիշեալ պայմաններով։ Դժբախտաբար, պատուիրակութեան դիմումի պատասխանը ստացուեց շատ ուշ, համարեա մի ամիս յետոյ, երբ արդէն Զիչերինի կողմից մեզ յայտնուել էր, որ Մոսկուայի բանակցութիւնները ընդհատուած են եւ պիտի չվերսկսուին Երեւանում։

Մինչեւ վերջն ալ մեզ համար անյայտ մնաց մեր դիմումի այդքան յապաղման պատճառը։ Արդեօք մի՞թ կառավարութիւնն էր ուշացրել պատասխանը, թէ Խորհ. կառավարութիւնը դիտակցաբար ուշ յանձնեց մեր կառավարութեան պատասխանը։

Ինչ էլ լինէր մեր դիմումի պատասխանի ուշացման պատճառը, այդ ժամանակ կամիջոցում (Յուլիս ամիս) մեր երկրում կատարւում էին խոշոր դէպքեր, որոնք բախտորոշ նշանակութիւն ունեցան Հայաստանի Հանրապետութեան ապագայ անկախ գոյութեան համար։

Պատուիրակութեան Երեւան դիմելուց յետոյ, անցել էր մի քանի օր, երբ մեզ այցելեց արտաքին գործոց կոմիսարիատի բժիշկ հայազգի Մերուրութեանը եւ յայտնեց մեզ, որ Կարախանը ցանկանում է առանձին տեսակցութիւն ունենալ պատուիրակութեան անդամ Հ. Տէրտէրեանի հետ։

Ընկերներիս համաձայնութեամբ հետեւեալ օրը, որոշուած ժամանակին, դիչերուայ ժամը 11ին, հանդիպում ունեցայ Կարախանի հետ։

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

(15) (Շար.)

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՀԵՏ

★

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ.— Նախապէս տըր – ուած ժամադրութեան մը վրայ, հինդ – շաբթի, 27 Մայիս, Լիբանանեան հիւպա– տոսարանին մէջ, Հ. Ց. Դաշնակցու – թեան, «Արմենիա» Թերթի եւ Արմենիա Մշակութային Ընկերակցութեան կողմէ ընկերներ Դաւիթ Դաւիթեանեան, Վար– դան Գէորգեան եւ Ասատուր Սկֆէյեան մանաւանդ տեսակցութիւն մը ունեցան Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահ Տոքթ. Քամիլ Շամունի հետ :

Նորին Վեհմութիւնը սիրալիր ժպիտով ընդունեց մեր ընկերները, որոնք այս առթիւ յայտնեցին իրենց մեծարանքը ու ըսին, թէ եկած են երախտագիտութիւն եւ յարգանքը յայտնելու Լիբանանի ժո – ղովուրդին եւ անոր նախագահին :

Այս տեսակցութիւնը, ըսին, մեծապէս պիտի ուրախացնէ Լիբանանի մեր ընկեր– ները եւ հայ գաղութը որոնք կը վայելեն անվերապահ ապահովականութիւնը Լիբա – նանի եղբայրական ժողովուրդին :

Յայտնի զոհունակութեամբ Տոքթ. Քամիլ Շամուն խօսեցաւ լիբանահայ մեր գաղութին մասին. ու յայտնեց փոխա – դարձ շնորհակալութիւններ իրեն ընծայ– ուած մեծարանքին համար :

Իր փափաքին վրայ իրեն յանձնուեցաւ հետեւեալ ուղերձը.—

« Առ Նորին Վեհմութիւն, Լիբանանի Հանրապետութեան Նախագահ Տոքթ. Քամիլ Շամուն.—

Օգտուելով այս բացառիկ ու պեղեցիկ առիթէն, ի դիմաց «Արմենիա» Թերթին եւ Արմենիա Մշակութային Ընկերակցու– թեան, յարգանքով կ'ողջունենք Ձեզ ու կը մաղթենք բարի գալուստ :

Թէեւ հեռու ձեզմէ, ինչպէս եւ ձեր պեղեցիկ երկիրն, բայց գիտենք թէ ինչ մարդասիրական կեցուածքով Մեծն Լի – բանանի ազնիւ ժողովուրդը եւ իր արժա–

ուին մարզպանին եւ պալատին մէջեւ, եւ նոր բարենորոգումի ծրագիր մը կը մշակուի : Այս վերջին բարենորոգումներն ալ քննադատութեան կ'ենթարկուին եր – կուստեք, ազդայնականներուն եւ Թու – նուզի Ֆրանսացիներուն կողմէ :

Պատմական ակնարկով մը պիտի տես – նուի թէ որքան յառաջդիմութիւն կայ 1881էն ի վեր, երբ բնակչութեան թիւը չէր անցներ մէկուկէս միլիոնը : Այսօր երկիրը երեքուկէս միլիոն ժողովուրդ ու– նի : 165 հազարը Ֆրանսացի եւ 90 հազարը օտարական, մեծ մասը Իտալացի : Եւրո – պացիներուն յիսուն առ հարիւրը կապ – րին մայրաքաղաքին մէջ, որ ունի 600·000 բնակիչ : Երկրին տարածութիւնն է 156 հազար քառակուսի քիլոմեթը :

Ապրուստի մակարդակն ալ բարւոքած է : Աւելցած է դպրոցներու եւ հիւանդա – նոցներու թիւը : 1885ին երեք հազար ա – շակերտի դէմ այսօր 225 հազար աշա – կերտ կայ : Նմանապէս մեծ բարելաւում կը տիրէ երկրագործական, էլեկտրական եւ տնտեսական ճիւղերուն մէջ :

Ընտիր կառավարութիւնը ապահովեց տուին Հայերուն, որոնք դարձին փնտռե – լու Լիբանանի մէջ բնակութիւն, խաղա – ղութիւն ու աշխատանք : Անոնք այդ բո – լորը ունեցան :

Ձիշդ երեսուներկուս տարի կ'ընէ, որ դուք լայնօրէն բացիք ձեր երկիրին դըռ – նները ոչ պակաս քան ութսուն հազար մեր եղբայրներուն առջեւ :

Լաւ կը յիշենք, որ ոչ միայն դուք ըն – դունեցիք զանոնք, այլ եւ բաժնեցիք ձեր հացի պատառը անոնց հետ :

Անողոք ճակատագիրը կամեցաւ, որ Լիբանանցի ժողովուրդը իր քաղաքական կեանքին մէջ կրէ այն փորձութիւննե – րը ինչ որ կրեցինք մենք, առիթ իր ջերմ կեցուածքը հանդէպ մեր ժողովուրդին :

Հայը զգաց ձեր մէջ ինքզինքը իրրեւ հարազատ զաւակը իր նոր հայրենիքին զոր այդ օրէն սիրեց սրտագին :

Այս հիւրընկալ ափերէն, մենք կը լը – սենք տեւականօրէն արձագանգը եղբայ – րական համակրանքին զոր Լիբանանի ժո– ղովուրդը ցոյց կուտայ հանդէպ մեր եղ– բայրներուն :

Ինչպէս ձեր նախորդները, Դուք եւս, Վեհմութիւն, հետաքրքրուեցաք մեր տը– խուր ճակատագրով :

Այն անխորտական ոգին, որով ընդու – նեցիք ձեր մօտ մեր եղբայրները, պար – տականութիւն կը դնէ մեր վրայ յայտնե– լու այստեղ, մեր Թերթին ու Արմենիա Մշակութային ընկերակցութեան կողմէ, երախտագիտական մեր անկեղծ զգացում– ներուն հաւաստիքը ձեզ եւ Լիբանանի ժո– ղովուրդին հանդէպ :

Կեցցէ ուրեմն Լիբանանի ժողովուրդը·

Կեցցէ Ն. Վ. Նախագահ Քամիլ Շա – մուն, եւ

Կեցցէ Լիբանանեան եւ հայկական եղ – բայրակցութիւնը » :

Նախագահը միշտ բարեացակամ Հա – յերուս հանդէպ ու միշտ հոգածու Լի – բանահայ մեր գաղութին մասին, այս առ– թիւ անգամ մը եւս խօսեցաւ իր կատա – րած հայասէր գործին շուրջ :

Մենք որ վաղուց լսած էինք թէ ան խոստացած էր քանդել ամէն երեսուներ – կու տարբերէ ի վեր Փիլիքսպէս ու բա– րոյապէս շրջանի հայութիւնը խոցող թի– թեղէ եւ տախտակէ խրճիթները, ու ա – նոնց տեղ կառուցանել քարաշէն ներկա – յանալի բնակարաններ, այս անգամ ուղ– ղակի իր շրթներէն լսեցինք թէ արդէն իսկ մէկ միլիոն լիր· ոսկի յատկացուած է այդ նպատակին :

Այցելու ընկերներու յայտնած շնորհա – կալութեան խօսքերը քիչ էին հիւրընկալ երկրի մեծ նախագահին գերազանցապէս հայասիրական զգացումներուն հանդէպ :

Անոնց հոգիները լեցուեցան անխառն ուրախութեամբ ու երախտագիտութեան նոր զգացումներով :

Տոքթ. Քամիլ Շամուն այդ պահուն կը ներկայանար ոգին եղբայրական Լի – բանանի ,որ երեք տասնեակ տարիներ ա– ռաջ բացաւ մեր ժողովուրդին առջեւ, Սուրիոյ հետ իր դռները ու ընդունեց մեզ : Ընդունեց այն առեն, երբ աշխար – հը, բացառութեամբ Պուլկարիոյ, Ռու – մանիոյ, Ցունաստանի եւ Ֆրանսայի, ու

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ ԽՆԴՈՅՔԸ

★

Ինչպէս յայտարարուած էր, Համազ – գային ընկերութիւնը համակրական հան– դէս – խնջոյք մը կազմակերպած էր անց– եալ կիրակի, 6 Յունիս, Սեւռի Մուրատ– եան վարժարանի թատերասրահին մէջ : Ներկայ էին մշակոյթի նախանձախնդիր բարեկամներ եւ համակիրներ, ինչպէս եւ Տէր եւ Տիկին Ֆ. Ֆեյտի :

Ընկեր Պ. Զապուքճեան հանդէսը բաց – ուած յայտարարելով, պարզեց Համազ – գային ընկերակցութեան կատարած դե – րը : Մանաւանդ յիշեց Պէյրութի Փա– յանճեան ճեմարանին մատուցած մեծ ծա– ռայութիւնը, շնորհիւ հայ ժողովուրդին առատաձեռնութեան եւ իր ղեկավարնե – րու անձնազոհութեան : «Այս հանդէսը փոքրիկ յառաջարան մըն է Համազգայի – նի եւ ճեմարանի 25ամեակի հանդիսու – թեանց , որոնք տեղի պիտի ունենան մեծ շուքով, յառաջիկայ աշնան » :

Բացման խօսքէն վերջ սկսաւ դեղար – ուեստական բաժինը որ իր պէսպիսու – թեամբ եւ ճոխութեամբ չատ հաճելի տը– պաւորութիւն թողուց ներկաներուն վը– րայ : Հանդիսականները ճոխ սեղաններու շուրջ բոլորուած , ապրեցան իսկական վայելքի պահեր լսելով դերասաններ Գա– բէթեանի եւ Գ. Վահանի արտասանու – թիւնները, Օր. Շաքէ Պէնկեանի երգերը որուն դաշնակով կ'ընկերանար, Պ. Ս. Մեսրոպեանց եւ Պ. Գարեգինի եւ Բենոյի նուագները :

Մեծ հաճոյք պատճառեցին հայկական եւ կովկասեան պարերը զոր այնքան յա – ջող կերպով կատարեցին Վ. Թորոսեան , Օր. Սեդա Ջամալեան եւ Տիկին Մոնթ – կարեան, մեծապէս խանդավառելով ներ– կաները :

Գեղարուեստական բաժնէն ետք տեղի ունեցաւ վիճակախաղ մը որու տոմսերը քանի մը վայրկեանի մէջ սպառեցան : Շահուած առարկաները բոլորն ալ նուիր– ուած էին բարեկամներու կողմէ :

Կրնանք ըսել թէ իր տեսակին մէջ հաղ– ուադէպ էր այս երեկոյթը իր մտերմիկ

դարձեալ բացառութեամբ Լատին Ամե – րիկայի չորս մարզասէր հանրապետու – թեանց – Արժանթինի, Պրազիլիոյ, Ու – րուկուէյի եւ Չիլէի, ամբօրէն փակած էր իր դռները մեր առջեւ :

Շարժապատկերի ժապաւէնի պէս այս բոլորը անցան մեր ընկերներու աչքերուն առջեւէն :

Ու Ն. Վեհմութիւնը միշտ նախանձա – խնդիր խղճկներու մէջ իրենց կեանքը քարշ տուող Լիբանահայ մեր եղբայրնե – րուն բարօր եւ մարդավայել կենցաղին , իրեն եղած բարի ճանապարհ սրտագին մաղթանքներէն առաջ, կրկին եւ կրկին խնդրեց մեր ընկերներէն հետեւեալը.

— Ըսէք Արժանթինի եւ Պրազիլիոյ ձեր հայ եղբայրներուն որ օգնեն Լիբանանի ձեր կարօտ ազգակիցներուն : Ասիկա եղ – բայրական պարտականութիւն մըն է եւ այդ շրջանի հայութիւնը պէտք ունի ա – տոր :

ԱՐՄԵՆԻԱ

մթնոլորտով : Ամէն ոք խանդավառուած կ'ուզէր իր կողմէ բան մը աւելցնել տի – րող չէնչողութեան վրայ :

Մէջընդմէջ խօսք առին Շ. Մխսքեան, Խաչիկ Մկրտիչեան , Հայկ Եաղճեան (Գերմանիայէն) եւ ժ. Փալամուտեան, ո– րոնք պարզեցին Համազգայինի դերը մը– շակոյթի ճակատին վրայ եւ թելադրեցին բոլորուիլ այս հանրօգուտ կազմակեր – պութեան շուրջ , որպէսզի կարենայ աւելի լայն բանալ իր թեւերը :

Ներկաներու փափաքին վրայ սեղանա – պետ ընտրուեցաւ Պ. Զապուքճեան որ կր – ցաւ հաճելի մթնոլորտ մը ստեղծել մին – չեւ ուշ պիշեր :

Դաշտը չունէր Գարեգին իր թառով՝ ուխտուած ըլլալով մասնակցիլ Տիկին Ա. Յակոբեանի, Տիկին Ա. Սողոմոնեանի, Պ. Զրուանդեանի, Օր. Ա. Քէօսէեանի , Պ. Արարատ Մարգարեանի եւ ուրիշներու երգերուն, Օր. Գրիգեանի, Օր. Ֆ. Հա – քիմեանի, Տիկին Ա. Յովսէփեանի, Պ. Անուշաւանի, Տիկին Թառոյի պարերուն եւ մանաւանդ ժողովրդական շուրջպարե– րուն որ բոլորը ոգի հանած էր : Տեղի ունեցան արտասանութիւններ Պ. Պ. Ս. Մանուկեանի, ժ. Փալամուտեանի, Օր. Թառոյի (որուն Ֆրանսացի հայրը իր չը– նորհակալութիւնը յայտնեց կազմակեր – պիչներու հայերէն լեզուով), Տոքթ. Շամբարճի եւ ուրիշներու կողմէ : Գ. Վահան եւ Գաբէթեան երկու զանազան ա– նակնկալներ եւ արտասանութիւններ : Վերջապէս բոլոր ներկաները երեքին ի – րենց հաճելի մասնակցութիւնը : Մասնակ– ցողներուն թիւը չատ էր եւ կարելի չեղաւ գրի առնել բոլորը :

Տեղին հետաւորութիւնը պատճառ եղաւ որ խնջոյքը ընդհատուի ուշ պիշերին, մինչ չատերը տակաւին տրամադրութիւն ունէին աւելի երկար վայելելու համար այս հայաշունչ մթնոլորտը :

Պ. ՊԱՐԳԵԻ

ԼՈՒՐԵՐ ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻԻՆ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻԻԻ.— Պ. Յովհաննէս Նալպանտեան եւ Օր. Ռոզ Գարիպեանի ամուսնութեան առթիւ ազգ. միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Ց. Նալպանտեանի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ հազարական ֆրանք, համադրմար 9500 ֆրանք :

— Փարիզի Հայոց Առաջնորդի հրա – հանդով Պ. Գրիգոր Մարտիրոսեան Յու– նիս 19էն սկսեալ ամէն չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը չորսին Ս. Գրիգոր Լուսաւո– րիչ մատրան մէջ երգեցողութեան դասեր պիտի տայ : Կը հրաւիրուին փափաքող – ները, մանչ թէ աղջիկ :

× Ազգ. Միութեան հովանաւորու – թեամբ Մայիս 30ին կազմուեցաւ եկեղե – ցական Երիտասարդաց Միութիւն մը, վարչութեան անդամներն են Պ. Պ. Կա – րապետ Երամեան (Ա. ատենապետ), Աբ– տաչէս Մելքոնեան (Բ. ատենապետ), Լե– ւոն Դարզեան եւ Սուրէն Պետրոսեան քարտուղարներ, Սարգիս Տինկճեան (դանձապահ), Նշան Սէրանեան եւ Նա – զարէթ Սարգիսեան (խորհրդականներ) , բոլորն ալ եռանդուն երիտասարդներ են եւ պիտի հրաւիրեն բացականները :

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (100)

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Արդարեւ ամէնէն ծանր ցաւը հայրենիք ու ազատութիւն չունենալն է, տարագրին համար՝ հողն է մեծագոյն աստուածը, վայ բոլոր անոնց՝ որ այդ աստուածը չունին :

Կոռ'ւնկ, ուստի կուգաս, ծառայ եմ ձայ– նիդ ,
Կոռ'ւնկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մի չու– նի՞ս :

Երգեց Պաղտօն, անոր ձայնը հովի պէս թրթռաց, մեր պիւղի բարտենիներու նը– ման սլսլաց, զարճաւ ողբ ու կսկիծ, քե– ղրտեց երգողին կոկորդը, թնդաց անոր ձայնալարերը, դուրս նետուեցաւ չըր – թուններէն : Ախ այդ երգը, համակ ցաւ ու ողբերգութիւն. մտաւ մեր մէջ, փաթ– թուեցաւ մեր հոգիներուն, սրտերնիս քրքրեց ...:

Թոռներ եմ, եկեր, մլեերս ու այգիս :
Բանի ախ կ'անեմ, կու բաղուի հոգիս :

Պաղտոյի հայրենարաղձ կանչին՝ Ախ – փոն մխացուց իրենը, աւելի բարձր , եւ աւելի զգայուն : Մեր տղոց երգին մէջէն՝ դուրս ցատկեց մեր նահատակութեան վի– պերգը, ինկաւ Միջերկրականի ջուրերուն մէջ կարծրացուց անոր ջուրերը ...:

Կոռ'ւնկ, պահ մը կացի՛ր, ձայնիկդ ի հոգիս ,
Կոռ'ւնկ, մեր աշխարհէն խապրիկ մը չունի՞ս :

Բարձր լերան պառկէն վար գլորուող քարին նման, դղրդաց Լեւոնին երգը : Տխուր հոգիներով մարդեր էինք, մեր հագուստներէն կը հոսէր մեր գժբախ – տութեան աղաղակը, մեր դէմքերուն վը– րայ՝ անյուսութեան մոխրոտ մաղձը կար, քինախնդիր էինք ու առելատես , մարդեր էինք առանց մարդավայել կեան– քի, մեր աչքերուն կը պակսէր երջանկու– թեան տեսիլքը, ու մեր դէմքերուն՝ կեն– սաբեր արեւը :

Մեր գլուխներուն վրայէն թռող արա – գիլները տեսան մեզ, հրդեհը մեր յոյզե– րուն, անոնց ալ հասաւ, արագիլները լը– սեցին մեր երգը, փախան անոր խայթող

ցաւէն ...: Ախ, սա մեր երգերը, ինչո՞ւ այսքան տխուր են, ինչո՞ւ Հայը պիտի չկրնայ լքել ողբը եւ ստեղծել իր արեւուտ ու խնդուն երգը : Որովհետեւ իւրաքան – չիւր Հայու մէջ մեռել մը կայ ...:

Զօլօն՝ աչ ձեռքը բարձրացուց դէպի երկինք, աչքին սուինը մխրճեց հորիզո – նին մէջ՝ ինչպէս մախաթը պարկին մէջ, պոռաց·

— *Իմ Տէր, ափ մը արեւ, կուց մը լոյս փռէ մեր հոգիներուն վրայ ...:*

Գարնանային օդ եւ արեւ : Ծառերը կա– նաչեր էին, նշենիները ծաղկեր էին : Մե– ղու մը ահա, անութին տակ պարկապը – զուկ մը սեղմած Գնչուին կը նմանի, կը չարժակի, կը թռի, կը ծծէ, արեւ, դի – նով է աշխատանքի տենդէն : Տըզ, տըզ , կը տզտզայ մեղուն միօրինակ երգի մը պէս, կ'երեւի թէ՝ ըսել կ'ուզէր, « նախ փեթակ մը, յետոյ՝ ծաղիկ ու արեւ, մե – զուները պէտք է աշխատին՝ իրենց փե – թակները մեղրով ու քաղցրութեամբ լե – ցնելու համար », ճշմարիտ է, նախ՝ փե– թակ մը, այսինքն ՀԱՅՐԵՆԻՔ մը, ուր պէտք է աշխատի ժողովուրդը եւ զայն լեցնէ երջանկութեամբ· մարդկային ազ – գը պէտք է դադրի դայլ ու բորենի ըլլա –

լէ :

— *Տըզ, տըզ, մեղուն պատեցաւ Պաղ – տոյի գլխուն չուրջը :*

— *Արեւ ու ազատութիւն չտեսած մար– դեր ենք, այ մեղու, մեզմէ ի՞նչ կ'ուզես :*

Տըզ, տըզ, մեղուն թռղուց Պաղտօն , նստեցաւ Զօլոյի ուսին վրայ :

— *Դէհ, մեղու, անդին դնա, մեզի մի դպիր, եթէ դպիս՝ Թիթեռնիկի նման կը հայանաս եւ անոր նման կը մեռնիս, կա– տակեց Զօլօն :*

Նորէն արագիլները իրենց թեւերուն վրայ արեւ, աչքերուն մէջ՝ դաշտն : Վա– րը՝ Միջերկրականը, ամէնէն քնտանի ծո– վը մարդկային քաղաքակրթութեան ու արուեստին, մեծ, ջրային հրապարակը՝ ուր՝ իրարու հանդիպեցան Արեւելքի բարբարոսութիւնը եւ արեւմուտքի ըս – տեղծագործ հանճարը, ուր՝ իրարու բա– խեցան հակընդդէմ չահերը պատմական ազդերուն, եւ որուն վրայ՝ դեռ այսօր ալ աշխարհի հզօրները դիւրաց կը սպանդեն քինախնդրութեամբ :

(Շար.) ՍՕՍ–ՎԱՆԻ

մաղրելու միջոցներ՝ վերջ տալու համար Հնդկաչինի պատերազմին, չարունակելով բանակցութիւնները Ժընեւի մէջ։ Այն լուծումը զոր պիտի առաջարկեմ բանաւոր է եւ համաձայն՝ Ֆրանսայի շահերուն, եւ համաձայն՝ պահելու համար իր ներկայութիւնը Հնդկաչինի մէջ։ Անչուշտ աւելի նպաստաւոր պայմաններ կարելի էր ստանալ երբեմն. բայց օրուան այս ժամուն ինձ կը թուի թէ կրնանք Ժընեւի մէջ յանդիլ ելքի մը որ համապատասխանէ Ֆրանսայի ժողովուրդին բաղձանքներուն։

× Պ. Մանաէս Ֆրանս ծնած է Փարիզ, 1907 Յունուարին։ Իրաւագիտութեան Ընթացքը աւարտելէ ետք, 1932ին արմատա– կան երեսփոխան ընտրուեցաւ Էօրի շրջանէն եւ անկէ ի վեր միշտ կը վերընտրուի։ Միեւնոյն ատեն նախագահն է այդ շրջանի նահանգային ժողովին։ Եղած է դանձային նախարարութեան խորհրդա– կան Լէոն Պլումի երկրորդ դահլիճին մէջ (1938), եւ ազգ. անտեսութեան նախա– րար՝ ապատագրութենէն ետք, զոր. ոը Կոլի դահլիճին մէջ։ Անցեալ տարի Յու– նիսին Ազգ. ժողովին ներկայացաւ իրրեւ թեկնածու վարչապետութեան, բայց չա– հեցաւ 301 քուէ 119ի դէմ։

ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ
ՊԻՏԻ ՓԱԿՈՒԻ՞

Ժընեւի խորհրդաժողովին Բ. օրուան նիստին մէջ, Անգլիոյ արտաքին նախա– րարը, Պ. Իրըն, որ միեւնոյն ատեն հե– թանոս նախագահն է, նշանակալից ելոյթ մը ունեցաւ։ Նկատելով որ ժողովը կը քաշքշուի հինգ շաբթէ ի վեր եւ ձախո– ղում կը նախատեսուի, առաջարկեց ըն– հատել աշխատանքները, չարունակելով հանդերձ մասնագիտական բանակցու– թիւնները։ Իր կարծիքով, ժամանակը ե– կած է զարթեցնելու հրապարակային կամ դռնփակ ժողովները, եթէ հաստատ– ուի որ համաձայնաւարները տրամադիր չեն որեւէ համաձայնութեան յանգելու։ Այս առաջարկը, պիտի քննուի այսօր, չորեք– շաբթի։ Հաւանական է որ համաձայնաւար պատուիրակութիւնները պնդեն չարունա– կել բանակցութիւնները Հնդկաչինի մա– սին։ Գալով Քորէայի հարցին, 16 ոչ– սին։ Գալով Քորէայի հարցին, 16 ոչ– համաձայնաւար պատուիրակութիւնները այն եզրակացութեան յանգած են թէ ձա– խողումը անխուսափելի է։ Կարգ մը պատուիրակութիւններ կ'առաջարկեն նոր կոչ մը ուղղել համաձայնաւար խմբակցու– թեան, բանակցութիւնները խզելէ առաջ։ Ուրիշներ կը կարծեն թէ աւելի լաւ է նա– մակ մը ուղղել այդ խմբակցութեան, հաստատելով ձախողումը։ Երկկ նոր ժո– ղով մը պիտի գումարէին, վերջնական ո– րոշում մը տալու համար։

Նոյն օրը Հաչտաբար ճառ մը խօսե– ցաւ Պ. Մոլոթով, նոր առաջարկ մը ներ– կայացնելով դինադադարի վերաուղիչ յանձնաժողովի կազմութեան մասին։ Հե– ռագիրը կ'ըսէ թէ քանի մը վայրկեան վերջ փճացուց իր կատարած թեթեւ զի– ջումը, յայտարարելով թէ չեն կրնար հա– ւանիլ որ վերաուղիչ յանձնախումբը դինուորներ ունենայ իր տրամադրութեան տակ։

× *Քամպոճի կառավարութիւնը ծանր մտահոգութեան մը մատնուած է, իրրեւ հետեւանք համաձայնաւարներու միջամտու– թեան։ Ազգ. պաշտպանութեան նախա– րարը յայտարարեց — «եթէ բան մը չը– նելու քաղաքականութեամբ Քամպոճը պիտի կլանուի կարմիրներուն կողմէ, պատճառ չկայ որ աչիարհի այս մասին մէջ որեւէ երկիր ապաւինի Արեւմուտքի։ Ելքը բացորոշ է»։*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

3000 ՀՈՀԵՐՈՒ մահուան պատասխա– նատու համարուելով, Մեկլ դինուորա– կան ատեանին առջեւ կը դատուին Շերու– Թոփի զերման պահապանները։ Բուն ամ– բաստանեալները 83 հոգի են, բայց մեծ մասը փախած ըլլալով, դատին ներկայ են միայն 16 հոգի։ Ամբաստանագիրը կը բաղկանայ հարիւր էջէ։ Առաջին նիստը անցաւ ընթերցումով։ Տեղական թերթե– րը կը գրեն թէ զոհերուն մէջ կը գըտ– նուին ամէն ազգէ կաթնաւորներ, նաեւ Հայեր։ Անասելի վայրագութիւններ կը վերագրեն ամբաստանեալներուն։

ՄԱՐՈՒԻ նոր մարզպանը, Պ. Լաքոսթ, ճառ մը խօսեցաւ երկու հազար ունկնդիր– ներու առջեւ, յայտարարելով թէ ամէն դիւրութիւն պիտի տրուի, արդիական պետութեան մը վերածելու համար երկի– րը։ Միեւնոյն ատեն խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին ահաբեկիչներուն դէմ։

ՄԱՑԻՍ 28–Ը
ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ԳՈԼՈՄՊԻ ՄԷՋ

Անիէռի քաղաքապետարանի չքեղ սը– րահներուն մէջ, կիրակի 20 Յունիս, ժա– մը 16էն 24։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արամ» ընթակոմիտէի, մասնակցութեամբ կապ. Խաչի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի։

Պատուակալ նախագահութեամբ Անիէ– ռի քաղաքապետ եւ Սէնի նահանգային խորհուրդի անդամ Տոքթ. J. HUET։

Կը նախագահէ՝ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ
Կը խօսի ընկ. Ժ. ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

Բացումը կը կատարուի Հ. Ց. Դ. Ա– նիէռ Պուա Քոլոմպի Նոր Սերունդի երգ– չախումով, ղեկավարութեամբ Պ. Գայիշ– եանի։

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակ– ցին Օրիորդները Շահէ Պէնկեան, Մու– րատեան, Քէօսէեան, եւ Տիրատուրեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ՝ Պ. Ա. Մե– սումեցի։

Ատենաբանութիւն՝ Զարեհ Ղարիպեան եւ Օր. Ա. Քէշիշեան։

Առաջին անգամ ըլլալով Պանեէօ Քաշա– նի պարախումբը իր ամբողջ կազմով հայկական եւ կովկասեան պարերով, ըն– կերակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆԻ (թառ) եւ ԲԵՆՈՑԻ (դափ)։

Երեոպական պարեր ղեկավարութեամբ Կ. ՍԱՐԵԱՆԻ։ Ձոխ պիւֆէ ժողովրդական դիներով։ Մուտք 150 ֆրանք։

ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27ին։

ԿՐՃՆՈՊԻ ՄԷՋ

Յունիս 27, կիրակի ժամը ետքը 15·30– ին, Սէն Լուի սրահին մէջ։

Կը խօսի ընկեր Պ. ՋՊՈՒՔՃԵԱՆ

ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համազգային ընկերու– թիւնը կ'ողբայ մեծանուն գրագէտ Արշակ Զօպանեանի մահը եւ յարդանքով կը խո– նարհի իր յիշատակին.— Նախագահ՝ Կ. Փոլատեան, քարտուղար՝ Ա. Մար– տիրոսեան։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Այս Զորեքշաբթի երեկոյեան հաւաքոյ– թը Քատէի սրճարանին վերնայարկը, պիտի յատկացուի եղերաբախտ ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ գրական եւ հանրային գոր– ծունէութեան։

Կը խօսին ՆԻԿՈՂՈՍ ՍԱՐԱՖԵԱՆ, Մ. ԳՈՒՇՈՒՄՃԵԱՆ եւ ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ։

Արտասանութիւններ հանդուցեալին գործերէն։ Մուտքը ազատ է։

ՊԼՒՎԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Պլուիլի դպրոցի ամավերջի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ 27 Յունիս, ժամը 2·30ին Պոն Ֆուայէի սրահին մէջ 8 Ա– վրնիւ Սիմոն Պոլիվար, մէթրօ Փիրէնէ։

Դպրոցի աշակերտներու կողմէ արտա– սանութիւններէ, երգերէ եւ պարերէ զատ պիտի ներկայացուի ՄԵԾՆ ՏԻԳՐԱՆ թա– տերգութիւնը, ղեկավարութեամբ ուսու– ցիչ Մարգար Խրիմեանի։

Սիրով կը հրաւիրուի Պլուիլի եւ շրջա– նի կրթասէր հայութիւնը իր ներկա– յութեամբ քաջալերել այս հանրօգուտ ձեռնարկը։

ՅԵՐԵԿՈՑԹ ԽՆԴՈՑՔ

Յունիս 20ին, ժամը 4էն 10, Խրիմեան սրահին մէջ, Իսի լէ Մուլինօ։

Ի նպաստ դպրոցին կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի հոգաբարձութեան կողմէ։

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, երգչախումբ, նուագ, մենախօսութիւն, մէներդ եւ պար, սիրայօժար մասնակ– ցութեամբ փարիզահայ արուեստագէտնե– րու, եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի անդամ– ներուն։

ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՄԸ

Զարմանալի եւ ծիծաղաշարժ, հետա– քրքրական եւ հիանալի, Փարիզի մէջ ա– ռաջին անգամ ըլլալով։

Գեղարուեստական բաժինը պիտի տեւէ ժամը 4էն 7, յետոյ խնջոյք, մինչեւ ժա– մը 10։ Առատ պիւֆէ, ժողովրդական դի– ներով։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱՋԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՑ
Անհատացող հայ մեծ գրագէտին
ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Այս Շորեքշ. ժամը ճիշդ 21ին, Ֆրանս. Համալսարանի Ամֆիթեատրոնին մէջ (40 Ալէ Լէոն Կամպէթա)։

Կը նախագահէ Փրոֆ. Գ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ

Կը խօսին Պ. Պ. ՀՐԱՆՏ ՍՄԱՄՒԼ (նա– խագահ Հ. Հ. պատուիրակութեան), ՏԻ– ՐԱՆ ԹԻՒՓԷՆՃԵԱՆ (Ասպետ Պատուոյ Լե– գէոնի), Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ։

Մեծ գրագէտին գործերէն պիտի ար– տասանեն Համազգայինի աշակերտները։

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Արամ Թաթուլ– եան իրենց ազգական ՅԱՄՄԻԿի ծննդեան առիթ կը նուիրեն հազար ֆր. «Ցառաջ»ի բարգաւաճման, հազար ֆր. Հ. Ց. Դ. Փարիզի Տան հիմնադրամին, հազար ֆր. Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Հայասատան» ամսաթերթին։ Ստանալ «Ցառաջ»էն։

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յունիս 4ի կիրակին, Սամուէլ Մու– րատեան վարժարանի ծառազարդ պար– տէզներուն մէջ։ Կազմակերպուած տի– կիններու Օժանդակ Միութեան կողմէ, դործակցութեամբ նախկին աշակերտնե– րու։

Մանրամասնութիւնները յետագային։

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Արձանագրութիւնները բացուած են 1954 1955 ուսումնական տարեշրջանի համար։ Կը խնդրուի բոլոր հայ ծնողներէն, ո– րոնք կը փափաքին ազգային այս դպրա– ւոր հաստատութեան մէջ ապահովել ի– րենց զաւակներուն տոհմային եւ Ֆրան– սական կրթութիւնը, օր առաջ, դիմել տեսչութեան, արձանագրութեան համար։

Դիմումները կ'ընդունուին ամէն օր՝

Direction Collège Arménien
26, Rue Troyon - Sèvres (S. O.)
Tél. : OBS. 18-28

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ վարժարանի խնամակալութիւնը, ինչպէս ամէն տա– րի, այս տարի ալ կազմակերպած է դաշ– տապարահանդէս մը, որ տեղի պիտի ու– նենայ Յունիս 4ին, կիրակի օրը, կէս օրէ վերջ, ժամը 14էն սկսեալ, հաստատու– թեան պարտէզին մէջ։

Տեղի պիտի ունենան մարզական խա– ղեր։ Պար՝ ղեկավարութեամբ Պ. ՍԱՐ– ԳԱՆԻ եւ իր խումբին։ Ապահովուած է պարադաշա մը, եւ անձրեւի պարագային պարասրահ մը։ Հրապարակ հանած ենք վիճակախաղի տոմսեր որոնց իւրաքան– չիւրը պարադաշային ներս իրրեւ մուտքի տոմս ալ պիտի ծառայէ։

Կը հրաւիրենք հասարակութիւնը իր ներկայութեամբ պատուել այս դաշտա– պարահանդէսը, չփման մէջ մտնել մեր հաստատութեան հետ, եւ տեսնել թէ ինչ ջանքեր կը թափուին հայեցի դաստիա– րակութեան գործ տալու համար։

(ԿՆԻՔ)

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ԴԷՊԻ ԼՈՒՐՏ

Բարձր նախագահութեամբ
ԿԱՐՏԻՆԱԼ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆԻ
Ուրբաթ 27 Օգոստոսէն Սեպտ. 1

Արձանագրութիւնները կը չարունակ– ուին մինչեւ Յունիս 30։

Paroisse Arménienne Ste. Croix
10 bis Rue Thouin. Tél: ODE.02-12

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Օր. Մաթիլա Թո– ռանեան իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ իր ընկերուհիներուն Օր. Սիլվա եւ Օր. Իրմա, նոյնպէս Այրի Տիկին Հը– ռիփսիմէ Զիլինկիրեաններուն, իրենց հօր եւ ամուսնոյն Պ. Պերճ Զիլինկիրեանի դառնադէտ մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆր. կը նուիրէ Շա– վիլի Կապ. Խաչի մասնաճիւղին։

Ստանալ Պ. Մովսէս Տէմիրճեանէ (Շա– վիլ)։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Արամ ընթակոմիտէն ժողովի կը հրաւի– րէ իր շրջանի ընկերները այս հինգշաբթի ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Կա– րեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիո– նի բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բո– լոր ընկերներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր– ները այս կիրակի ժամը 8·30ին, Ահա– րոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մուրատ Ռափայէլեան նախկին աշա– կերտներու Մարսելիոյ մասնաճիւղը կը հրաւիրէ 27 Յունիս, կիրակի, իր դաշ– տապարահանդէսին բոլոր հայրենակից– ները, Սէն Մէնէ։ Մանրամասնութիւն– ները յայտնուելով։

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ձերբին ձերմա – կեղէնիներ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՍԱՀԻՈՐ ԳԻ – ՆԵՐՈՎ։

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար։

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՁՈՒԹԵԱՆ
ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
PHOTO DJAMBAS 42, Ave. de Breteuil
Paris (7e). Tél. SUF. 72 - 10

Հաւաքոյթներու, հանդէսներու, ճաշե– րու, հարսնիքներու համար լինչպէս եւ փոքրիկներ նկարելու համար կրնայ տուն երթալ։

URIAGE-LES-BAINS (Isère)

ԿՐՃՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄ. 414 ՄԷԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ

Անզուգական հանքային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային, յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախ– տերու։

Շրջագայութեան կեդրոն, զբօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, *անուտ, լեռնագնացութիւն, քաղի –* ճօ, թէնիս, սինեմա, նուագահան– դէս, *եւայլն։*

ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՍԵՊՏ. 25

Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քա – դինոյի մուտք, կառքով լեռնագնա – յութիւն, հաւանագրով (Փրիզ աւ շարժ), *ասիւրանսի անդամներուն միանուագ գինն է 22000 ֆրանք։*

Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

OCÉANIA

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

կը կազմակերպեմ հաւաքական ճամ– բորդութիւններ *Լիբանանի եւ Թուր – քիոյ* համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին։ *ԿԱՐԵՒՈՐ ՋԵՂՉԵՐՈՎ*

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստա – նալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝

OCEANIA
4, Rue de Castellane
PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Պ. ՀԱՑԱԳՈՐԾԵԱՆԻ եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ Օսէանիայի միջոցով

38, Rue de la République, Marseille
tél. Colbert : 53-13

Տեղեր եւ ձեւակերպութիւններ Հա– րաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա – ներու համար եւ ամէն ուղղութեամբ։

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e

C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 17 ՅՈՒՆԻՍ ★ JEUDI 17 JUIN 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7396 30e ANNEE

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2807

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ո՞ՐՔԱՆ ՊԻՏԻ ՏԵՒԷ

●

Նորէն եւ նորէն կը կարդանք երեւանի դրական ամսագրին ապրիլի թիւին «Տեսական – քննադատական» բաժինը, եւ հետեւեալ հարցը կը ծագի ·

— Ո՞րքան պիտի տեւէն այս վերապնա–հատումները: Պիտի տեւի՞ն : Իրական դո՞րձ մըն է որ կը կատարուի թէ սովորական մարզանք մը ...

Հաղուագէպ է որ բոլշեւիկ տեսաբան մը այսքան խստօրէն քննադատէ ուրիշ տեսաբանները, անոնց երեսին տալով կարգ մը տարրական դիտելիքներ :

Այսպէս, յայտնի քննադատ մը, Հ· Մամիկոնեան, դրեր է Երեւանի Գիտու–թեանց Ակադեմիայի «Տեղեկագիր»ին մէջ (1953 թիւ 1)·

— « Ռ· Պատկանեանը բոլոր բուրժուական նացիոնալիստների նման երկու ոտքով կանգնած է գօլոգիական շովինիզմի դիրքերում, նա ամբողջովին խրուել է նացիոնալիզմի ճահիճը· «Արաքսի արտասուքը» բանաստեղծութեան մէջ Արաքսի դառն արցունքներին խառնուած է բշնամանքի եւ ատելութեան մաղձը միւս ժողովուրդների նկատմամբ »:

Անտարակոյս յօդուածագիրը, որ անշուշտ կը խօսի Գրողներու Միութեան առնուազն մը պատասխանատուի մասին, այս մեղադրանքին կուտայ կարճ եւ կորուկ պատասխան մը, ինչպէս պիտի տար ուրիշ բանիմաց մարդ, արտասահմանի մէջ·

— « Միայն անյոյս նացիոնալ – նիհիլիստը (ոչնչական) կարող էր օտար բնութեան դէմ, արտաքին ծաւր լծի դէմ ուղղուած ստեղծագործութեան մէջ տեսնել հակաժողովրդական մաղձ ու գօլոգիական շովինիզմ (կենդանաբանական, անասնական հայրենամոլութիւն):

Յօդուածագիրը անպատկառ կը յիշէ թէ սխալներ գործած են նաեւ Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանի հանդէպ, «որի Զէյթունի 1862 թուի ապստամբութեանը նուիրուած մարտական երգերի հիմնական, էական գիծը համաբուժմ է նացիոնալիստական բովանդակութիւնը » :

Այսպէս, «Սովետական Գրականութիւն եւ Արուեստ»ը իր նոր տեսութեամբ կը սրբագործէ եղիշէ Զարենցը, Րաֆֆին, Ռ· Պատկանեանը, Սո· Նազարեանցը, Մ· Պէշիկթաշլեանը, Մեսրոպը եւն·:

Այս առթիւ, չեչտակի կը հարցնէ պա–նոնք սեւցնողներուն·

— « Ո՞ւմ համար էին գրում Րաֆֆին եւ Պատկանեանը, ժողովրդի համա՞ր թէ ընա դէմ··· Զէ՞ որ հէնց միայն այն փաստը, որ Պատկանեանի ու Րաֆֆու երկերը ժամանակին եւ յետագայում լայն մասսայականութիւն էին վայելում ժողովրդի մէջ, որ հայ մայրերը Պատկանեանի բանաստեղծութիւնները երգում էին իրենց երեխաների օրօրոցների մօտ, իսկ հայ հրիտասարդութիւնը ոգեւորւում էր Րաֆֆու հերոսներով,— այս բոլորը անկարեւոր փաստեր չեն» (էջ 96):

Այս կարեւոր փաստերուն վրայ հիմ–նուելով, կրնաք հարցնել, նոյն տրամա–բանութեամբ ·

— « Վուլգար սոցիոլոգիզմ եւ նացիո–նալ նիհիլիզմ»չէ՞ արդեօք տակ առնել Ա· Ահարոնեանի եւ ուրիշ տաղանդաւոր հեղինակներու գիրքերը եւ երգերը, որոնք նոյնպէս լայն ժողովրդականութիւն կը վայելեն, իրրեւ « օտար բռնութեան , արտաքին լծի դէմ ուղղուած ստեղծա–գործութիւն »···

Ամէն պարագայի մէջ, ուշագրաւ է որ աչքերուն հետ, երբեմն միտքերն ալ կը բացուին, հետեւելով օրուան հովերուն:

Ո՛չ էր որ ազատ արտասահմանի գոյնզգոյն գրիչներն ալ հետեւէին այս եղեւէջներուն, փոխանակ Թուխմակարար հոլովելու թխածոյ բանաձեւեր :

Դժբախտաբար ոչինչ կը կարդան :

Շ·

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Պ. ՄԱՆՏԷՍ-ՖՐԱՆՍ

ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԻՆ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՆԱՑ

ԱՑՍՕՐ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

Այսօր, հինգշաբթի, Ազգ· Ժողովին կը ներկայանայ վարչապետութեան նոր թեկնածուն, Պ· Մանտէս Ֆրանս, իր ծրագիրը պարզելու եւ վաւերացում խնդրելու համար :

*Ժողովը պիտի բացուի ժամը 15ին: Պ· Մանտէս Ֆրանս երկիւղ ալ չարունակեց իր խորհրդակցութիւնները , մասնաւորապէս տեսակցելով սոցարատես զօր· Կիյոմէ եւ ուրիշ բարձրաստիճան սպաներու հետ : Տեսակցութիւններ ունեցաւ նաեւ կարգ մը կուսակցապետներու հետ: Հրատա–րակուած տեղեկութեանց համաձայն, նոր թեկնածուն պիտի մերժէ կազմել նոր դահլիճը, եթէ վաւերացում առանայ հա–մայնավար երեսփոխաններու քուէներով: Այս առթիւ կրկնեց թէ Ազգ· Ժողովին մէջ դլխաւորաբար պիտի խօսի Հնդկաչինի մասին: Իրեն կը վերագրուին հետեւեալ խօսքերը·— «եթէ ինձմէ կախում ունե–նայ, պիտի խօսիմ միայն այս հարցի մասին, ի հարկին կարճառաւ կառավա–րութիւն մը կազմելու եւ այս հիմնական խնդիրը լուծելու համար: Գալով արտա–քին քաղաքականութեան, ծանր անար–դանք մը պիտի ըլլար ենթադրել թէ մա–քէս կ'անցնի տապալել կենդրուած դինակ–ցութիւնները»: Անցնելով Եւրոպայի մի–ացեալ բանակի ծրագրին,նոր թեկնածուն անհրաժեշտ կը դտնէ լայն խորհրդակցու–թիւն մը դաշինքին կուսակիցներուն եւ հակառակորդներուն միջեւ, ելք մը գտ–նելու համար: Ինք անլուծելի չի նկատեր այս հարցը: Իսկ Մարոքի եւ Թունուզի խնդիրներուն համար անհրաժեշտ կը գտ–նէ փութացնել տնտեսական եւ քաղաքա–կան բարենորոգումները: »

Նոր թեկնածուն տեսակցութիւննե–րէն ետք իմացուց իր յայտարարութիւ–նը՝ Ազգ· Ժողովին համար: Իրագեկներու կարծիքով, Պ· Մանտէս Ֆրանս վաւերա–ցում առանայ թէ ոչ, Ազգ· Ժողովին ան–դամներուն 80 առ հարիւրը կ'ուզէ որ ան–յապաղ վերջնայ Հնդկաչինի պատերազ–մը: Երբ երկիրը ազատի այդ պատերազ–մին տնտեսական եւ զինուորական բեռէն, այն պիտի կրնայ լուծել ներքին խնդիր–ները եւ իր դերը կատարել Եւրոպայի պաշտպանութեան մէջ, թեթեւցնելով Գերմանիոյ վերազինման վտանգը :

ՔՈՐԷԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ ԹԱՂՈՒԵՑԱՒ

Ժընեւի խորհրդաժողովին Գչ· օրուան նիստին մէջ, այն 16 պետութիւնները ո–րոնք յանուն Ազգաժողովին կուռեցան Քորէայի մէջ, «ցաւ ի սիրտ» խղեցին Ֆ· Միութեան, կարմիր Չինաստանի եւ հիւս· Քորէայի հետ կատարուած բանակ–ցութիւնները, որոնք կը քաջքշուէին եր–կար առնէ ի վեր: Այս առթիւ հրատա–րակուած յայտարարութեան մէջ կ'ըսեն·

× « Կը կարծենք թէ աւելի լաւ է խոստո–վանիլ մեր անհամաձայնութիւնը քան թէ կեղծ յոյսեր սնուցանել եւ մոլորեցնել աշխարհի ժողովուրդները որոնք կը կար–ծեն թէ համաձայնութիւն կը տիրէ » :

Այս վճռական որոշումը, որ կը տրուի 15 նիստերէ եւ 60 ժամուան վիճաբանու–թենէ ետք, տհաճութիւն պատճառեց հա–մայնավարներուն : Տասնըվեց պետու–թեանց յայտարարութիւնը կ'ըսէ·— «Հա–մայնավար պատուիրակութիւնները մեր–ժեցին մեր բոլոր ճիգերը՝ համաձայ–նութեան մը յանդելու համար: Գլխաւոր վիճելի խնդիրներն էին Ազգաժողովին հեղինակութիւնը եւ ազատ ընտրութիւն–ները Քորէայի մէջ: Մենք կ'ընդունինք եւ կը հաստատենք Ազգաժողովին հեղինա–կութիւնը: Համայնավարները կը ժխտեն եւ կը մերժեն Ազգաժողովին հեղինակու–թիւնը Քորէայի մէջ, նախապատմական դործիք համարելով Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը: Մենք անկեղծօրէն ազատ ընտրութիւններ կ'ուզենք: Համայ–նավարները կը պնդեն այնպիսի ձեւակեր–պութեանց վրայ որոնք անկարելի կը դարձնեն ազատ ընտրութիւնները: Բացո–րոշ է որ համայնավարները պիտի չըն–դունին անկողմնակալ եւ իրական հսկո–ղութիւն ազատ ընտրութեանց վրայ: Ա–նոնք յայտնապէս կ'ուզեն պահել համայ–նավարական տիրապետութիւնը Հիւս· Քորէայի մէջ»:

Կը հաստատուի թէ երկու կողմերէն ոչ մէկը փոխած է իր դիրքը այս հիմնական խնդիրներու մասին ժընեւի խորհրդաժո–ղովէն ի վեր որ բացուեցաւ Ապրիլ 26ին: Այժմ 16 պետութեանց պատուիրակու–թիւնները իրենց տեղեկագիրը պիտի ներ–կայացնեն Ազգաժողովին :

Համայնավարները կը փորձեն արեւմ–տեան պետութեանց վրայ ձգել Քորէայի հարցին ձախողման պատասխանատուու–թիւնը : Վերջին պահուն Չինաստանի վարչապետը ուզեց որ 7 պետութիւնները , Զորս Մեծերը, Չինաստանը եւ երկու Քո–րէաները առանձին նիստ մը դումարեն , բայց համաձայնութիւն չդոյացաւ: Իսկ Պ· Մոլոթով արեւմտեան պետութեանց վրայ ձգելով ձախողման պատասխանա–տուութիւնը, առաջարկեց յայտարարու–թիւն մը հրատարակել որուն համաձայն խորհրդաժողովին մասնակցող պետու–թիւնները յանձն կ'առնեն չընել որեւէ գործողութիւն որ կրնայ վտանգել խա–ղաղութիւնը Քորէայի մէջ :

Այս առաջարկէն հետք էր որ 16 պե–տութիւնները հրատարակեցին իրենց յայտարարութիւնը՝ բանակցութեանց իսկման մասին, անընդունելի դնելով կարմիրներուն առաջարկները :

× Վիճաբանութիւնները կը չարունակ–ուին Հնդկաչինի մասին, առանց մեծ յոյս ներշնչելու :

ՋԸՐՋԻԼ ԵՒ ԻՏԸՆ ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆ Կ'ԵՐԹԱՆ

●

Մ· Նահանգներու նախագահը Ուոշինկ–թըն հրաւիրած է Անգլիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը, Պ· Պ· Ջըրչիլ եւ Իտըն, խորհրդակցելու համար Եւրոպայի եւ Հարաւ· արեւելեան Ասիոյ պաշտպանութեան մասին: Անշուշտ պիտի քննեն նաեւ Գերմանիոյ վերազին–ման խնդիրը, եթէ Ֆրանսա չարունակէ ձգձգել միացեալ բանակի ծրագրին վա–ւերացումը :

Անգլիա եւ Մ· Նահանգները տարբեր տեսակէտներ ունին Հարաւ· արեւելեան Ասիոյ պաշտպանութեան դաշինքին մա–սին: Առաջինը վերապահ դիրք մը բռնած է, ապատելով Ժընեւի ժողովի ելքին, իսկ երկրորդը կ'ուզեր ստիպել Ամերիկայի արտաքին նախարարը, Պ· Ֆ· Տըլըս իր չա–բաթական ասուլիսին մէջ յայտարարեց թէ Ուոշինկթընի խորհրդաժողովը որոշ օրակարգ մը պիտի չունենայ եւ վճռական որոշումներ պիտի չտայ, այլ պատեհու–թիւն պիտի ընծայէ քննելու այլազան խնդիրներ: Ցետոյ բացատրեց թէ միշտ նկատի պիտի առնուին Ֆրանսայի օրինա–ւոր չահերը: Արդէն իսկ 86 էջնոց տեղե–կագիր մը պատրաստուած է հարաւ· ա–րեւելեան Ասիոյ պաշտպանութեան մա–սին, իրրեւ եղրակացութիւն Ուոշինկթընի մէջ կատարուած զինուորական խորհր–դակցութեանց, որոնց կը մասնակցէին հինգ պետութեանց ներկայացուցիչները :

Կ'ըսուի թէ Այզընհաուըրի հրաւէրը Լոնտոն ղրկուած էր երկու – երեք շաբաթ առաջ, եւ դեռ երկու օր է որ ճշդուեցաւ թուականը :

Կազմակերպութիւնը: Մենք անկեղծօրէն ազատ ընտրութիւններ կ'ուզենք: Համայ–նավարները կը պնդեն այնպիսի ձեւակեր–պութեանց վրայ որոնք անկարելի կը դարձնեն ազատ ընտրութիւնները: Բացո–րոշ է որ համայնավարները պիտի չըն–դունին անկողմնակալ եւ իրական հսկո–ղութիւն ազատ ընտրութեանց վրայ: Ա–նոնք յայտնապէս կ'ուզեն պահել համայ–նավարական տիրապետութիւնը Հիւս· Քորէայի մէջ»:

Կը հաստատուի թէ երկու կողմերէն ոչ մէկը փոխած է իր դիրքը այս հիմնական խնդիրներու մասին ժընեւի խորհրդաժո–ղովէն ի վեր որ բացուեցաւ Ապրիլ 26ին: Այժմ 16 պետութեանց պատուիրակու–թիւնները իրենց տեղեկագիրը պիտի ներ–կայացնեն Ազգաժողովին :

Համայնավարները կը փորձեն արեւմ–տեան պետութեանց վրայ ձգել Քորէայի հարցին ձախողման պատասխանատուու–թիւնը : Վերջին պահուն Չինաստանի վարչապետը ուզեց որ 7 պետութիւնները , Զորս Մեծերը, Չինաստանը եւ երկու Քո–րէաները առանձին նիստ մը դումարեն , բայց համաձայնութիւն չդոյացաւ: Իսկ Պ· Մոլոթով արեւմտեան պետութեանց վրայ ձգելով ձախողման պատասխանա–տուութիւնը, առաջարկեց յայտարարու–թիւն մը հրատարակել որուն համաձայն խորհրդաժողովին մասնակցող պետու–թիւնները յանձն կ'առնեն չընել որեւէ գործողութիւն որ կրնայ վտանգել խա–ղաղութիւնը Քորէայի մէջ :

Այս առաջարկէն հետք էր որ 16 պե–տութիւնները հրատարակեցին իրենց յայտարարութիւնը՝ բանակցութեանց իսկման մասին, անընդունելի դնելով կարմիրներուն առաջարկները :

× Վիճաբանութիւնները կը չարունակ–ուին Հնդկաչինի մասին, առանց մեծ յոյս ներշնչելու :

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՏԵՂԱՊԱՀԸ ԿԸ ՓՆՏՌԷԻՆ

●

Էջմիածնի Հոգեւոր Գերագոյն Խոր–հուրդէն Անթիլիասի կաթողիկոսարանը հասած Յունիս 1 թուակիր հեռագիր մը կը հաստատէ թէ եպիսկոպոսական ժո–ղովին մէջ կարդացուած է Գէորգ Զ·ի կտակը, որուն համաձայն Ամենայն Հա–յոց կաթողիկոսութեան տեղապահ կը նը–շանակուի Երուսաղէմի Պատր· տեղապահ–ը, Եղիշէ արք· Տէրտէրեան :

Ինչպէս կ'երեւայ, նոր տեղապահը, որ Հնդկաստան կը դտնուէր, չէ կրցած Էջ–միածին երթալ եւ բաւական առեն փըն–տռած են լուրը հաղորդելու համար: Այս առթիւ Լիբանանի առաջնորդը, Խորէն եպիսկ· հետեւեալ տեղեկութիւնները հա–ղորդած է «Ազդակ»ի (5 Յունիս) .—

— Էջմիածնի Հոգեւոր Գերագոյն Խոր–հուրդի հեռագիրը ,որ չորեքշաբթի կէս–օրէ առաջ ժամը 11ին հասաւ Անթիլիասի հասցէով, ուղղուած է եղիշէ արք· Տէր–տէրեանի :Հեռագիրը ստանալէ ետք, հե–ռաձայնով հաղորդակցութեան մէջ մտայ Երուսաղէմի Պատրիարքարանին հետ , ուրկէ հաղորդեցին թէ ճիշդ նոյն հետա–գիրը դրեթէ նոյն ժամուն իրենք եւս ըս–տացած են :

Երուսաղէմէն հաղորդուեցաւ նաեւ որ Պատրիարքարանը տեւէ լուր չունի թէ ուր կը գտնուի եղիշէ արք· : Ինչպէս դի–տէք, Պատր· տեղապահը Յունիս ամիս ա–ռաջ մեկնեցաւ Հնդկաստան՝ այցելելու համար Կալկաթայի, Պոմպէյի եւ ուրիշ մեծ քաղաքներու հայ գաղութները եւ մեր մեծահարուստներէն նիւթական օժանդա–կութիւններ ապահովելու Երուսաղէմի վանքին: Սրբազանը կ'ուզէր այցելել նա–եւ Ճաւա — ուր եկեղեցի եւ քահանայ ու–նինք — ինչպէս նաեւ Աւստրալիա: Բայց անկէ ի վեր իրմէ ոչ մէկ լուր: Երուսա–ղէմ յայտնեց նաեւ որ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի հիւանդութեան, մահուան եւ Էջմիածնէն դրկուած հրաւէրներու առ–թիւ իրենք չարունակ հեռագրած են Կալ–կաթայի հայ կեդրոնը, բայց ոեւէ պա–տասխան չեն ստացած :

Հոգեւոր Գերագոյն Խորհուրդի հետա–գրէն այնպէս կ'երեւի թէ Էջմիածին առ–կէ առաջ հեռագիր մը դրկած է եղիշէ արք·ի թերեւս Կալկաթայի հասցէով , բայց անկէ պատասխան առած չըլլալով , հիմա կը դիմէ Անթիլիաս եւ Երուսաղէմ՝ տեղեկութիւններ ստանալու համար :

Ս· Էջմիածնի Հոգեւոր Գերագոյն Խոր–հուրդը հետեւեալ նոր հեռագիրը ուղ–ղած է եղիշէ արք·ի.— «Ձեր բացակա–յութեան պատճառաւ եպիսկոպոսական ժողովը եւ արտասահմանի պատուիրա–կութեանց Էջմիածնէն մեկնումը յետա–ձգուած են: Կը խնդրուի հեռագրել ձեր ժամանման կարելիութեանց մասին ոչ ա–ւելի ուշ քան 5 Յունիս»:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ ճշդել թէ մեր բարեկա–մը, ճարտարապետ Նուպար Յովհաննէս–եան, տէր եւ տնօրէն «Յովհան» հաստա–տութեան, որուն կապ չունի այն Յով–հաննէսեանին հետ որուն անունը յիշուած էր տեղական թերթերուն մէջ, չինու–թեանց ընկերութեան մը անանկութեան առթիւ :

թիւնները յանձն կ'առնեն չընել որեւէ գործողութիւն որ կրնայ վտանգել խա–ղաղութիւնը Քորէայի մէջ :

Այս առաջարկէն հետք էր որ 16 պե–տութիւնները հրատարակեցին իրենց յայտարարութիւնը՝ բանակցութեանց իսկման մասին, անընդունելի դնելով կարմիրներուն առաջարկները :

× Վիճաբանութիւնները կը չարունակ–ուին Հնդկաչինի մասին, առանց մեծ յոյս ներշնչելու :

ՀԱՑ ԳՐՈՂԸ ԵՒ ԻՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

•

ՅՄԲ.—Կարդացուած Քառէն Եփփէ ճեմարանին մէջ, Հալէպ·—

Հասկնալի չէ թէ ինչպէ՛ս մարդ կրնայ ապրիլ առանց իր ազգին, առանց իր ժողովուրդին, առանց իր հայրենեաց հողին, առանց իր հայրենի լեռներուն, ձորերուն, դաշտերուն, առուներուն, աղբիւրներուն, ամպերուն, ծիածանին, արեւին, լուսնին, աստղերուն, ծաղիկներուն, ծառերուն, անտառներուն, ծիրանի ծառերուն, նռնենիներուն, խնձորենիներուն, սալորենիներուն, ընկուզենիներուն, թզենիներուն, բարեկամներուն հետ։... Տեղեկացայ այն բոլոր աշխատանքներուն որոնք կատարուեցան ազատելու համար բանտարկեալները կամ բարելաւելու իրենց վիճակը՝ բանտին մէջ։ Կարդացի աւելի քան 400 նամակներ, գրուած բանտին մէջ, ամբաստանեալներուն կողմէ։ Սակայն իմ գործիս ամենակարեւոր մասը տեղի ունեցաւ Սփանդաուի մէջ։ Թէ ինչպէս ըրի, այդ իմ գաղտնիքն է։

18 Յուլիս 1947ի առաւօտ ժամը 4ին եօթը բանտարկեալները իմացան թէ բանտը պիտի փոխէին։ Իրենց անձնական գոյքերը զինուորական պարկերու մէջ լեցուեցան եւ իւրաքանչիւրին ձեռքը շղթայուեցաւ ամերիկացի ոստիկանի մը ձեռքին։ Զինուորներու եւ հրամայլի մը առաջնորդութեամբ քշուեցան դէպի օդակայան։ Երեք ժամ վերջ խումբը կ'ընկնէր կաթովի օդակայանը՝ Պերլինի բրիտանական շրջանը։ Ինքնաշարժներ որոնց պակիները ծածկուած էին սեւ վարագոյրներով՝ կը սպասէին այնտեղ։ Ժամը 11ին բանտարկեալները իջան Վիլհելմ-շթրասէ թիւ 24ի առջեւ, ուր կը գտնուի նշանաւոր Սփանդաուի բանտը։

Իւրաքանչիւրը կը ճանչնար այս չէնքը, որ 1933էն ի վեր գործածուած էր նախկիններուն կողմէ իրրեւ կեդրոնավայր, քաղաքական բանտարկեալներուն համար, արկեալան ղրկուելէ առաջ։ Հիթլէրի հազարաւոր զոհերը ինչ տանջանքներու ենթարկուեցան այստեղ։ Տակաւին կը տեսնուին կեսթափոյին գործածած չար-չարանքի գործիքները։

Բանտարկեալներուն լոզանքէն վերջ, անոնց տրուեցաւ բանտին համազգեստը, գրուած 1էն եօթը։ Թիւ մէկը տրուեցաւ Ռուտոլֆ Հէսէի։ Եւ առանձին խցիկներ։

Բանտին հսկողութիւնը կը կատարուի չորս զաչնակից պետութիւններէ բաղկացած մարմնի մը կողմէ։ Իրենց անձնական գոյքերը բանտարկեալներուն ձգուեցան առիթին, որ հայրը տեսնէր իր զաւակը։ Գրագէտը եւս կ'աճի կը մեծնայ իր ժողովուրդէն հեռու, առանց առիթին, որ գրագէտը ճանչնայ իր ժողովուրդը, եւ առանց առիթին որ ժողովուրդը տեսնէ իր գրագէտը, իրարմով ուրախանալու եւ իրարմով հպարտանալու համար արդար օրէն։

Երջանիկ եմ ես, երջանիկ, որ բախտը կ'ունենամ տեսնելու իմ ժողովուրդս։ Ամած եւ մեծցած օտարութեան մէջ, ես անծանօթ մը ձեզի, որ սակայն կը ճանչնար ձեզ՝ պատմութեան մէջէն եւ արեան կրակին լոյսով, ահա եկած եմ խանդավառուելու ձեր մեծ ներկայութեամբ ու խանդավառելու ձեզ աշխատանքիս հպարտութեամբ ու նուիրումիս ուժով։ Ըսե՛ք ինծի ձեզի թէ ձերն է ինչ որ ունիմ, վասն զի ձեր ունեցածը առի, ձեր տուածով աճեցայ, ձեր ինծի պարգեւած կարողութեամբ միայն հպարտացայ՝ եթէ պոռոտի աչխարհին։

— Ես գաւակն եմ ազնուական եւ տանդանգաւոր ժողովուրդի մը, մեծերուն հաւասար, մեծերուն իրաւունքով, ու կ'ուզեմ արեւ խմել, վերադարձուցէք իմ հայրենեաց, թշնամիներուն, բարեկամներուն հետ։... Տեղեկացայ այն բոլոր աշխատանքներուն որոնք կատարուեցան ազատելու համար բանտարկեալները կամ բարելաւելու իրենց վիճակը՝ բանտին մէջ։ Կարդացի աւելի քան 400 նամակներ, գրուած բանտին մէջ, ամբաստանեալներուն կողմէ։ Սակայն իմ գործիս ամենակարեւոր մասը տեղի ունեցաւ Սփանդաուի մէջ։ Թէ ինչպէս ըրի, այդ իմ գաղտնիքն է։

18 Յուլիս 1947ի, առաւօտ ժամը 4ին եօթը բանտարկեալները իմացան թէ բանտը պիտի փոխէին։ Իրենց անձնական գոյքերը զինուորական պարկերու մէջ լեցուեցան եւ իւրաքանչիւրին ձեռքը շղթայուեցաւ ամերիկացի ոստիկանի մը ձեռքին։ Զինուորներու եւ հրամայլի մը առաջնորդութեամբ քշուեցան դէպի օդակայան։ Երեք ժամ վերջ խումբը կ'ընկնէր կաթովի օդակայանը՝ Պերլինի բրիտանական շրջանը։ Ինքնաշարժներ որոնց պակիները ծածկուած էին սեւ վարագոյրներով՝ կը սպասէին այնտեղ։ Ժամը 11ին բանտարկեալները իջան Վիլհելմ-շթրասէ թիւ 24ի առջեւ, ուր կը գտնուի նշանաւոր Սփանդաուի բանտը։

Իւրաքանչիւրը կը ճանչնար այս չէնքը, որ 1933էն ի վեր գործածուած էր նախկիններուն կողմէ իրրեւ կեդրոնավայր, քաղաքական բանտարկեալներուն համար, արկեալան ղրկուելէ առաջ։ Հիթլէրի հազարաւոր զոհերը ինչ տանջանքներու ենթարկուեցան այստեղ։ Տակաւին կը տեսնուին կեսթափոյին գործածած չար-չարանքի գործիքները։

Բանտարկեալներուն լոզանքէն վերջ, անոնց տրուեցաւ բանտին համազգեստը, գրուած 1էն եօթը։ Թիւ մէկը տրուեցաւ Ռուտոլֆ Հէսէի։ Եւ առանձին խցիկներ։

Բանտին հսկողութիւնը կը կատարուի չորս զաչնակից պետութիւններէ բաղկացած մարմնի մը կողմէ։ Իրենց անձնական գոյքերը բանտարկեալներուն ձգուեցան

ԵՕԹԸ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ

•

ՅՄԲ.— Ստորեւ հատուած մը այն երկար յօդուածաշարէն զոր թարգմանած է Լիոն ծնած երիտասարդ մը։ Փոքր սրբագրութիւններ միայն կատարած ենք, մասնաւորաբար ուղղագրութեան մէջ։

Պատանին իր հայերէնը սորված է հեռատեսլով հինգշաբթի օրուան դասընթացքներուն եւ մանաւանդ «Ծառայ»կարդալով։

Նիւրընպէրկի դաշնակից դատարանը իրրեւ ոճրագործ մահուան կամ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտեց Նացի պլխաւոր ղեկավարները։ Առանցմէ եօթը կը մնան Սփանդաուի բանտին մէջ. —

1·— Մովակալ Գառլ Տէօնից, 2· Ռուդոլֆ Հէս, 3· Պալտուր Ֆօն Շիրախ, 4· Ալպէրթ Շփէր, 5· Մովակալ Րէտըր, 6· Ալֆրէտ Եոդլ, 7· Ֆօն Նէյրաթ։

Ասոնք այսօր միայն անուններ են։ Տակաւին երէկ, այս եօթը մարդիկը փոր-ձեցին աշխարհը իրենց ոտքերուն տակ առնել։ Անոնց բանտարկութենէն ետքին՝ աշխարհը շատ քիչ անգամ լուր առաւ ի-րենց մասին եւ շուտով մոռցուեցան։ Բայց անոնք որ շուտ կը մոռնան, պէտք է միշտ յիշեցնել կեանքը այն մարդոց, ո-րոնք մեծ ոճրագործներ եղան։

Ես աշխատեցայ վերցնել այն վարագոյրը՝ որ կը ծածկէ եօթը մարդիկը, իրենց կեանքը այդ անուանելի բանտին մէջ· ի-րենց խօսակցութիւնները, ապագային ծրագիրները, թղթակցութիւնները, զբա-ղումը, անցեալը եւն.։

Իրականութեան հասնելու համար չրջագայեցայ 8000 քիլոմեթր տարածութիւն։ Պահեցի գաղտնիքներ, մտիկ ըրի տուտ պատմութիւններ, որովհետեւ չորս մեծ պետութեանց ներկայացուցիչները բա-ցարձակ լռութիւն կը պահեն Սփանդաուի գործերուն մասին։

Խօսեցայ անոնց կիներուն, ազգական-

առիթին, որ հայրը տեսնէր իր զաւակը։ Գրագէտը եւս կ'աճի կը մեծնայ իր ժո-ղովուրդէն հեռու, առանց առիթին, որ գրագէտը ճանչնայ իր ժողովուրդը, եւ առանց առիթին որ ժողովուրդը տեսնէ իր գրագէտը, իրարմով ուրախանալու եւ ի-րարմով հպարտանալու համար արդար օրէն։

Երջանիկ եմ ես, երջանիկ, որ բախտը կ'ունենամ տեսնելու իմ ժողովուրդս։ Ամած եւ մեծցած օտարութեան մէջ, ես անծանօթ մը ձեզի, որ սակայն կը ճանչնար ձեզ՝ պատմութեան մէջէն եւ արեան կրակին լոյսով, ահա եկած եմ խանդավառուելու ձեր մեծ ներկայութեամբ ու խանդավառելու ձեզ աշխատանքիս հպարտութեամբ ու նուիրումիս ուժով։ Ըսե՛ք ինծի ձեզի թէ ձերն է ինչ որ ունիմ, վասն զի ձեր ունեցածը առի, ձեր տուածով աճեցայ, ձեր ինծի պարգեւած կարողութեամբ միայն հպարտացայ՝ եթէ պոռոտի աչխարհին։

— Ես գաւակն եմ ազնուական եւ տանդանգաւոր ժողովուրդի մը, մեծերուն հաւասար, մեծերուն իրաւունքով, ու կ'ուզեմ արեւ խմել, վերադարձուցէք իմ

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

•

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Զ·

Ձիշդն ասած, ինձ համար պարզ չեղաւ առանձին տեսակցութեան նպատակը։ Պատուիրակութիւնը այն կարծիքն ունէր, որ կաթոլիկոսը առանձին տեսակցութեան ժամանակ մտադրութիւն ունէր անպաշտօն կերպով որոշ առաջարկութիւններ անելու եւ պատուիրակութեան տրամադրութիւնը չօշափելու։ Մինչդեռ հանդիպումին պիտի ներկայ չգտնուէի, եւ ամբողջ խօսակցութիւնը կրնայ ընդհանուր բնոյթ։

Ամենից առաջ Կաթոլիկոսը հետաքրքրուեց Հայաստանի ներքին ընդհանուր վիճակով։ Մանրամասն բացատրութիւն տուի։ Բնականաբար, խօսք բացուեց նաեւ այն տարրերի մասին, որոնք, օգտուելով Հայաստանի կառավարութեան ընձեռած ապահովութիւնից եւ պաշտպանութիւնից, դաւադրական աշխատանքներ էին կատարում մեր նորակազմ պետութեան հիմքերը խախտելու համար եւ արհեստական կերպով աշխատում էին մեր բազմատանջ աշխատաւոր գիւղացիութեան պատրաստել քաղաքացիական կռիւ եւ հայ ժողովուրդը ենթարկել օտարի անհատնում իշխանութեան։

Երբ խօսակցութիւնը դարձաւ Մայիս-եան ապստամբութեան չորրորդ, յայտարարեցի, որ սպիտակ ձեռնոցներով երկիր չեն կառավարում, որ Հայաստանի օրինակ մի իշխանութիւնը պարտաւոր է խիստ միջոցների դիմել հակապետական բոլոր տարրերի դէմ եւ, հարկ եղած պարագային գործադրել նաեւ մահուան պատիժ։ Ընդհանուր առմամբ մեր կառավարութիւնն էլ իր հակառակորդների պէս պէտք է վարուի նոյն ձեւով ինչպէս որ Խորհրդային կառավարութիւնը ներկայիս վարուում է դաշափարական իր հակառակորդների հետ։ Հարց տուի, թէ ո՞ւր են ձախ սոցիալիստ-յեղափոխականները՝ կամկովը, Սպիրիդոնովան եւ ուրիշները՝ որոնք բոլշեւիկների կողքին կռուեցին՝ Սովետական իշխանութեան յաղթանակը ապահովելու համար։ Ինչո՞ւ էք նրանց եւ բոլոր սոցիալիստներին բանտարկել մի-այն նրա համար, որ ձեր բոլոր տեսակէտները անխօս չեն ընդունում եւ համամիտ չեն ձեզ հետ մի շարք ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան խնդիրներում։

Առանց լուրջ առարկութեան՝ Կաթողիկոսը լսում էր իմ բոլոր դիտողութիւններն եւ մեղմօրէն ժպտում։

Հետաքրքրուեց նաեւ Մոսկուայի իր համալսարանական ընկերներով՝ Կորիւն Ղազազեանով եւ ուրիշներով եւ ընդհանրապէս թիֆլիսի կեանքով։

Ներքուստ մտածում էի, որ այս ընդհանուր բնոյթի կրող նախաբանից յետոյ Կաթողիկոսը կ'անցնի մեր առանձին տեսակցութեան բուն նիւթին։ Հակառակ ակնկալութեանս, նա ներողութիւն խնդրեց եւ, կոմիտասեան ընդարձակ դրան սենեակում ինձ մենակ թողնելով, մի քանի րոպէով հեռացաւ պաշտօնասենեակից։ Այդ մի քանի րոպէն ժամեր թուացին ինձ համար։ Ես բնաւ սխալուած չեմ լինի, եթէ ասեմ, որ առնուազն մի ժամ

տեղս, որպէսզի արեւ խմեմ։

Եւ այժմ, այստեղ, հարկ է խոստովանիլ թէ, բացակայութեանս ընթացքին, օտարութեան հացը կերայ, օտար աղբիւրներէ խմեցի։ Բայց, ով Հայու հայրութիւն, ով Հայու մայրութիւն, կը վստահեցնեմ ձեզ թէ ոչինչ կրցաւ խախտել իմ մէջս ինչ որ առհմիկ է, ինչ որ ցեղն իսկ էր դրոշմած, որովհետեւ սուրբ։ Այսպէս է որ առնուազեր դարձայ օտար քանքարով՝ բայց Հայկազանց արարչագործութեամբ։ Այդ կապակցութեամբ այստեղ անհրաժեշտ եմ դտնում համառօտ նկարագրութիւնը տալ այն միջադէպի, որ տեղի ունեցաւ Կաթողիկոսի բացակայութեան ընթացքում։

Կաթողիկոսը հեռանալուց յետոյ, ան-շարժ նստած էի գրասեղանի մօտ, առանց այս ու այն կողմ նայելու եւ տեղիցս շարժուելու։ Բայց այդ դրութիւնը երկար չտեւեց։

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

(Շար·)

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ Ա. ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

★

ԼՈՆԴՈՆ, 12 Յունիս, (Յառաջ).—Յունիս 7ին, երկուշաբթի, Լոնտոն եկաւ «Նայիրի» չաբաթաթերթին խմբագիրը բանաստեղծ Ա. Ծառուկեան, Մ. Նահանդները երթալու համար: Լոնտոնի Հայ մայնական Խորհուրդի նախագահ Պ. Սարգիս Քիւրքճեան, Պ. Պէնլեան եւ միւս անդամները՝ երկու, ուրբաթ սեղան մը սարքեցին Պէսֆորա ճաշարանին մէջ պատուելու համար տաղանդաւոր հիւրը. Ներկայ էին Տէր եւ Տիկին Սարգիս Քիւրքճեան, Հայ Մշակութային Միութեան նախագահ Պ. Ս. Մկրեան, Պ. Ա. Սաֆրաստեան, Տիգրան Քէօչէքեան Ս. Փաշաեան, Տ. Ուզունեան, Բժ. Ստեփանեան, Ք. Կիւլպէնկեան, Վարոս Շահպազեան, Դալայճեան, Արամ Թէքէեան. Կարօ եւ ուրիշներ: Օրուան սեղանապետն էր Պ. Ե. Ամատունի, որ Ծառուկեանին հետ միասին Հալէպի Հայկազնեան վարժարանը յաճախած է: Կենսագրական տեղեկութիւններէ ետք, հատուածները կարդայ բանաստեղծին Թուղթ առ Երեւանէն: Ցետոյ խօսք առաւ Պ. Ս. Քիւրքճեան, որ ըսաւ.— « Ես ու Համայնական Խորհուրդը մեր բարոյական եւ նիւթական կան օժանդակութիւնը պիտի չզլանանք, առանց կուսակցական խորութեան, այն բանաստեղծին եւ գրագէտին որ անկեղծ օրէն օգտակար կ'ըլլայ ազգին: Երբ Պ. Ամատունին հատուածները կը կարդար «Թուղթ առ Երեւան»էն, ես խորապէս յուզուեցայ: Առաջին անգամ էր որ այսպիսի բանաստեղծութիւն մը կը լսէի: Համայնական Խորհուրդը երբ լսեց իր այցելութիւնը, ուզեցինք աւելի փայլուն ընդունելութիւն մը կատարել ի ներկայութեան ամբողջ գաղութին, բայց ժամանակ չկար, մեր հիւրը երկու օրէն կը մեկնի: Կը յուսանք թէ վերադարձին նորէն Լոնտոն կը հանդիպի »:

Ցետոյ խօսք առաւ Պ. Արշակ Սաֆրաստեան, դիտել տալով թէ «մեր գեղեցիկ լեզուն ամէն օր կը խաթարենք արտասահմանի եւ մանաւանդ Հայաստանի մէջ, ես ալ մէջն ըլլալով: Ես հետեւած եմ Ծառուկեանի գրութիւններուն, նա իր «Նայիրի»ով պաշտպան կանգնած է հայ լեզուին, թող անխիղճ աչ ու ձախ հարուածէ բոլոր անոնք որ կը խաթարեն մայրենի լեզուն »:

Պ.Ս.Մկրեանն ալ խօսք առնելով ըսաւ.— «Սիրելի Ծառուկեան, ես ձեր անունը երբեք չէի լսած՝ ոչ ալ գաղափար ունէի ձեր բանաստեղծութիւններուն մասին: Բայց երբ ծանօթացայ այս իրիկուն, աչքերս լեցուեցան»: Եւ չկրցաւ շարունակել: Ապա ներկայացուց այն չքնաղ եւ միջավայրը որ ծնունդ տուաւ Հրայրին եւ ծանրացաւ անոր տեսակէտներուն վրայ, իբրեւ լայնամիտ եւ իրատես մէկը, օժտուած՝ կազմակերպելու եւ խօսելու յատկութեամբ:

Առաջին բանախօսն էր ընկեր Շ. Մխաքեան որ նկարագրեց Հրայրի յատկանշական գիծերը՝ իբրեւ անվեհեր ռազմիկ, միշտ կուսակից՝ բոլոր յեղափոխական ուժերու գործակցութեան, իբրեւ հասուն կազմակերպիչ մարտական ուժերու, իսկ խաղաղութեան առեն՝ իբրեւ մղիչ ուժ վերաշինութեան: «Հրայր իր ներշնչումը կը ստանար Հայաստանի լեռներէն եւ դաշտերէն: Ցեղափոխութիւնը գիտութիւն մըն էր իրեն համար եւ ոչ թէ մարզանք»: Ապա յիշեցուց թէ ի վերջոյ յաղթութիւնը կը շահին այն ժողովուրդները որ հաւատարիմ կը մնան իրենց անցեալին եւ կը խանդավառուին արուեստի գործերով:

Ցետոյ խօսք առաւ ընկեր Յակիկ Մկրտիչեան որ պանծացուց Հրայրի անսահման անձնուիրութիւնը: Բուն անունով Արմենակ Ղազարեան, Հրայր ծնած է Սասունի Ահարոնք գիւղը, սակայն երկար տարի մնալով եւ գործելով Ղզըլաղաճի մէջ, կը կոչէին Ղզըլաղաճի Հրայրը: Հերոսը Տարօնի հարազատ ծնունդն էր, մէկը այն մեծութիւններէն որ կը կոչուին, Գէորգ Զաւուչ, Աղբիւր Սերոբ, Կոռոյլ Հաճի Եւայլն:

Հանդիսը ունէր նաեւ գեղարուեստական բաժին մը:

Արտասանեց Զօհրապ Մուրատեան՝ Սիամանթոյին, «Գաղափարին»ը, խոր զգացումով: Եղիա Սերոբեան արտասանեց Ահարոնեանի «Օտար հորիզոններուն տակ», այնքան բնական եւ հարազատ շեշտերով: Իսկ տիկին Արմենուհի Գեւոնեան երգեց Գէորգ Զաւուչի, Ս. Կարապետի երգերը ինչպէս եւ Սասունի մէկ պարերգը: Ինչպէս միշտ այս անգամ ալ Արմենուհի կ'երգէր Տարօնի հարազատ շեշտերով, ապրեցնելով ունկնդիրները: Հիւանդութեան պատճառով Աւետիս Քիւփէլեան չէր կրցած գալ իր բաժին երգը երգելու: ՈՒՆԿՆԴԻՐ

ՀՐԱՅՐԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը զեղեցիկ գաղափարը ունեցած էր հանդէսով մը ոգեկոչելու անմահ հերոս Հրայրի յիշատակը, անոր մահուան յիսնամեակին առթիւ:

Կը նախագահէր Պ. Լեւոն Տօնիկեան որ հրաւիրեց ներկաները յոտնկայս յարգել հայկական ազատագրութեան համար զոհուած անձնուէր հերոսին յիշատակը: Ապա ներկայացուց այն չքնաղ եւ միջավայրը որ ծնունդ տուաւ Հրայրին եւ ծանրացաւ անոր տեսակէտներուն վրայ, իբրեւ լայնամիտ եւ իրատես մէկը, օժտուած՝ կազմակերպելու եւ խօսելու յատկութեամբ:

Առաջին բանախօսն էր ընկեր Շ. Մխաքեան որ նկարագրեց Հրայրի յատկանշական գիծերը՝ իբրեւ անվեհեր ռազմիկ, միշտ կուսակից՝ բոլոր յեղափոխական ուժերու գործակցութեան, իբրեւ հասուն կազմակերպիչ մարտական ուժերու, իսկ խաղաղութեան առեն՝ իբրեւ մղիչ ուժ վերաշինութեան: «Հրայր իր ներշնչումը կը ստանար Հայաստանի լեռներէն եւ դաշտերէն: Ցեղափոխութիւնը գիտութիւն մըն էր իրեն համար եւ ոչ թէ մարզանք»: Ապա յիշեցուց թէ ի վերջոյ յաղթութիւնը կը շահին այն ժողովուրդները որ հաւատարիմ կը մնան իրենց անցեալին եւ կը խանդավառուին արուեստի գործերով:

Ցետոյ խօսք առաւ ընկեր Յակիկ Մկրտիչեան որ պանծացուց Հրայրի անսահման անձնուիրութիւնը: Բուն անունով Արմենակ Ղազարեան, Հրայր ծնած է Սասունի Ահարոնք գիւղը, սակայն երկար տարի մնալով եւ գործելով Ղզըլաղաճի մէջ, կը կոչէին Ղզըլաղաճի Հրայրը: Հերոսը Տարօնի հարազատ ծնունդն էր, մէկը այն մեծութիւններէն որ կը կոչուին, Գէորգ Զաւուչ, Աղբիւր Սերոբ, Կոռոյլ Հաճի Եւայլն:

Հանդիսը ունէր նաեւ գեղարուեստական բաժին մը:

Արտասանեց Զօհրապ Մուրատեան՝ Սիամանթոյին, «Գաղափարին»ը, խոր զգացումով: Եղիա Սերոբեան արտասանեց Ահարոնեանի «Օտար հորիզոններուն տակ», այնքան բնական եւ հարազատ շեշտերով: Իսկ տիկին Արմենուհի Գեւոնեան երգեց Գէորգ Զաւուչի, Ս. Կարապետի երգերը ինչպէս եւ Սասունի մէկ պարերգը: Ինչպէս միշտ այս անգամ ալ Արմենուհի կ'երգէր Տարօնի հարազատ շեշտերով, ապրեցնելով ունկնդիրները: Հիւանդութեան պատճառով Աւետիս Քիւփէլեան չէր կրցած գալ իր բաժին երգը երգելու: ՈՒՆԿՆԴԻՐ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՄԱՐԻ ԻՍԱԹԱՏԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ գիշեր Էքօլ Նորմալ Տը Միւզիքի մէջ տեղի ունեցաւ Պոլսեցի Օր. Մ. Իւսթատի (Վարժապետեան) նուագահանդէսը: Օրիորդը որ 952 – 53 տարեշրջանին արժանացած է Լիսանս Տը Քոնսէրթ՝ առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացնար Փարիզի հասարակութեան: Սրահը ծայրէ ծայր լեցուն էր: Իսկապէս բացառիկ հաճոյք մըն էր լսել տաղանդաւոր դաշնակահարուհին այնքան չհեղկեղկեղ յայտագրով մը: Օր. Վարժապետեան իւրացուցած է Ֆրանսական դպրոցին լաւագոյն յատկանիշը, թէմպիթը: Մասնաւոր գնահատանքի արժանի է նաեւ իր գուսպ նուագը: Առաջին մասին, օրիորդը նուագեց Պախ, Լիսթ եւ Շօփէն, երկրորդին՝ Ֆոռէ, Ռավէլ եւ Լիսթ: Ժողովուրդին ծափերուն վրայ նուագեց նաեւ Սքառլաթի եւ բացառիկ հաւատարութեամբ մը՝ Լիսթի 6րդ ռափսոտին որ քիչ անգամ կը լսուի կնոջ մը կողմէ, մանաւանդ այդքան յաջող:

Իսկապէս չնորհաւորելի է օրիորդը որ թէեւ երիտասարդ, կը խոստանայ փայլուն ապագայ մը:

Ա. Մ.

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Քօլէժ տը Ֆրանսի դասախօս Պ. Կրապառ, որ յայտնի հեղինակութիւն է մանրանկարչութեան եւ հնագիտութեան մէջ, խիստ չահեկան դասախօսութիւն մը տուաւ հայկ. մանրանկարչութեան մասին, Յունիս 10ին, նախաձեռնութեամբ Պոէմոնի մրցանակի կոմիտէի:

Սրահը լեցուն էր բազմութեամբ, հայ եւ ֆրանսացի:

Յարգելի դասախօսը աւելի քան երկու ժամ լարուած պահեց ունկնդիրներու ուշադրութիւնը իր հմտալից ուսումնասիրութեամբ:

Ակնարկ մը նետելէ ետք խոալական եւ ֆրանսական մանրանկարչութեան ցուցահանդէսներուն վրայ, որ տեղի ունեցան Խոալիոյ եւ Փարիզի մէջ, դասախօսը բացատրեց այս արուեստին էութիւնը, եւ այն անծանօթ արուեստագէտները որոնք կ'արտադրէին զանոնք: Դասախօսութիւնը աւելի կենդանի կը դառնար բազմաթիւ դունաւոր լուսապատկերներուցուցադրութեամբ, որոնց իւրաքանչիւրին մասին լայն բացատրութիւններ կուտար փրոֆ. Կրապառ: Այս հաղուագիւտ գեղեցիկ գոյներով եւ նրբաշնակ գիծերով նրբին արուեստը որ կը զարդարէր գիրքերու կողքերը եւ լուսանցքները ունէր, իր ինքնուրոյն, ազգային յատկանիշը: Թ. դարէն մինչեւ ԺԶ. դարու գործերու դասաւորումէն յատակ կ'երեւար այս արուեստին յեղաշրջումը:

Փրոֆ. Կրապառ յիշեց վերջերս երեւանէն Փարիզ հասած մանրանկարչութեան գեղեցիկ ալպոմը, իսկ իր ցոյց տուած նկարները կը լրացնէին զանոնք:

Ըսաւ թէ մօտ 25000 էր Թիւը ամբողջ հայկական մանրանկարներուն, որոնց 5 – 6000ը կը գտնուին էջմիածնի մէջ, մեծ Թիւով Անթիլիասի, Երուսաղէմի եւ Մխիթարեան Միաբանութեանց վանքերուն մէջ:

Ցատկանշական էին մասնաւորաբար հայկական Թռչնագլուխները եւ Թռչնագլուխները գիրքերու լուսանցքներուն մէջ: Իսկ վեր բարձրացող ծառանկարը որոշ մօտիւմը էր որ կ'երեւար չատ մը լուսանցքներու մէջ:

Հայկական մանրանկարչութեան նիւթերը, ըսաւ դասախօսը, մեծ մասով առնուած են աւետարաններէն:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ՀԻՆԴԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Ծովեզերքը, աւազներու վրայ նստած ենք: Փռած ենք սփռոց մը, անոր վրայ չորած ենք հացն ու պանիրը, հաւկիթն ու ձիթապտուղը, թարմ սոխն ու օղին: Արտաչէս ինկած էր մտածումներու ծովը, մտաներովը կը խառնէր աւազը:

— Արտաչէս, ըսի, այսօր, կարգը քուկդ է, ամէնքս ալ մեր անցեալը պատմած ենք, դէհ, եղբայր, մեզի պատմէ մեր երկրի արեւոտ կամ արտում օրերէն:

— Այո, այո, — ձայն տուին ընկերները, բայց՝ էն առաջ կոնծենք մէկ – երկու դաւաթ օղի: Ամենք իրարու կենաց, խը– մենք նահատակ Հայաստանի եւ անոր տարագիր զաւակներու կենացը:

Արտաչէս վար իջեցուց գլխարկը, դրաւ աւազին վրայ: Զգայնացած կ'երեւէր, ներսը խռովք մը կար, ճակատը քրտնեցաւ, տաղնապի մէջ էր, չէնչեց.

— Տղաք, ախբրտիք, ուրիկ® սկսիմ, նի, որ ըսաւ.— « Ես ու Համայնական Խորհուրդը մեր բարոյական եւ նիւթական կան օժանդակութիւնը պիտի չզլանանք, առանց կուսակցական խորութեան, այն բանաստեղծին եւ գրագէտին որ անկեղծ օրէն օգտակար կ'ըլլայ ազգին: Երբ Պ. Ամատունին հատուածները կը կարդար «Թուղթ առ Երեւան»էն, ես խորապէս յուզուեցայ: Առաջին անգամ էր որ այսպիսի բանաստեղծութիւն մը կը լսէի: Համայնական Խորհուրդը երբ լսեց իր այցելութիւնը, ուզեցինք աւելի փայլուն ընդունելութիւն մը կատարել ի ներկայութեան ամբողջ գաղութին, բայց ժամանակ չկար, մեր հիւրը երկու օրէն կը մեկնի: Կը յուսանք թէ վերադարձին նորէն Լոնտոն կը հանդիպի »:

Ցետոյ խօսք առաւ Պ. Արշակ Սաֆրաստեան, դիտել տալով թէ «մեր գեղեցիկ լեզուն ամէն օր կը խաթարենք արտասահմանի եւ մանաւանդ Հայաստանի մէջ, ես ալ մէջն ըլլալով: Ես հետեւած եմ Ծառուկեանի գրութիւններուն, նա իր «Նայիրի»ով պաշտպան կանգնած է հայ լեզուին, թող անխիղճ աչ ու ձախ հարուածէ բոլոր անոնք որ կը խաթարեն մայրենի լեզուն »:

Պ.Ս.Մկրեանն ալ խօսք առնելով ըսաւ.— «Սիրելի Ծառուկեան, ես ձեր անունը երբեք չէի լսած՝ ոչ ալ գաղափար ունէի ձեր բանաստեղծութիւններուն մասին: Բայց երբ ծանօթացայ այս իրիկուն, աչքերս լեցուեցան»: Եւ չկրցաւ շարունակել: Ապա ներկայացուց այն չքնաղ եւ միջավայրը որ ծնունդ տուաւ Հրայրին եւ ծանրացաւ անոր տեսակէտներուն վրայ, իբրեւ լայնամիտ եւ իրատես մէկը, օժտուած՝ կազմակերպելու եւ խօսելու յատկութեամբ:

Առաջին բանախօսն էր ընկեր Շ. Մխաքեան որ նկարագրեց Հրայրի յատկանշական գիծերը՝ իբրեւ անվեհեր ռազմիկ, միշտ կուսակից՝ բոլոր յեղափոխական ուժերու գործակցութեան, իբրեւ հասուն կազմակերպիչ մարտական ուժերու, իսկ խաղաղութեան առեն՝ իբրեւ մղիչ ուժ վերաշինութեան: «Հրայր իր ներշնչումը կը ստանար Հայաստանի լեռներէն եւ դաշտերէն: Ցեղափոխութիւնը գիտութիւն մըն էր իրեն համար եւ ոչ թէ մարզանք»: Ապա յիշեցուց թէ ի վերջոյ յաղթութիւնը կը շահին այն ժողովուրդները որ հաւատարիմ կը մնան իրենց անցեալին եւ կը խանդավառուին արուեստի գործերով:

Ցետոյ խօսք առաւ ընկեր Յակիկ Մկրտիչեան որ պանծացուց Հրայրի անսահման անձնուիրութիւնը: Բուն անունով Արմենակ Ղազարեան, Հրայր ծնած է Սասունի Ահարոնք գիւղը, սակայն երկար տարի մնալով եւ գործելով Ղզըլաղաճի մէջ, կը կոչէին Ղզըլաղաճի Հրայրը: Հերոսը Տարօնի հարազատ ծնունդն էր, մէկը այն մեծութիւններէն որ կը կոչուին, Գէորգ Զաւուչ, Աղբիւր Սերոբ, Կոռոյլ Հաճի Եւայլն:

Հանդիսը ունէր նաեւ գեղարուեստական բաժին մը:

Արտասանեց Զօհրապ Մուրատեան՝ Սիամանթոյին, «Գաղափարին»ը, խոր զգացումով: Եղիա Սերոբեան արտասանեց Ահարոնեանի «Օտար հորիզոններուն տակ», այնքան բնական եւ հարազատ շեշտերով: Իսկ տիկին Արմենուհի Գեւոնեան երգեց Գէորգ Զաւուչի, Ս. Կարապետի երգերը ինչպէս եւ Սասունի մէկ պարերգը: Ինչպէս միշտ այս անգամ ալ Արմենուհի կ'երգէր Տարօնի հարազատ շեշտերով, ապրեցնելով ունկնդիրները: Հիւանդութեան պատճառով Աւետիս Քիւփէլեան չէր կրցած գալ իր բաժին երգը երգելու: ՈՒՆԿՆԴԻՐ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՄԱՐԻ ԻՍԱԹԱՏԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Շաբաթ գիշեր Էքօլ Նորմալ Տը Միւզիքի մէջ տեղի ունեցաւ Պոլսեցի Օր. Մ. Իւսթատի (Վարժապետեան) նուագահանդէսը: Օրիորդը որ 952 – 53 տարեշրջանին արժանացած է Լիսանս Տը Քոնսէրթ՝ առաջին անգամ ըլլալով կըներկայացնար Փարիզի հասարակութեան: Սրահը ծայրէ ծայր լեցուն էր: Իսկապէս բացառիկ հաճոյք մըն էր լսել տաղանդաւոր դաշնակահարուհին այնքան չհեղկեղկեղ յայտագրով մը: Օր. Վարժապետեան իւրացուցած է Ֆրանսական դպրոցին լաւագոյն յատկանիշը, թէմպիթը: Մասնաւոր գնահատանքի արժանի է նաեւ իր գուսպ նուագը: Առաջին մասին, օրիորդը նուագեց Պախ, Լիսթ եւ Շօփէն, երկրորդին՝ Ֆոռէ, Ռավէլ եւ Լիսթ: Ժողովուրդին ծափերուն վրայ նուագեց նաեւ Սքառլաթի եւ բացառիկ հաւատարութեամբ մը՝ Լիսթի 6րդ ռափսոտին որ քիչ անգամ կը լսուի կնոջ մը կողմէ, մանաւանդ այդքան յաջող:

Իսկապէս չնորհաւորելի է օրիորդը որ թէեւ երիտասարդ, կը խոստանայ փայլուն ապագայ մը:

Ա. Մ.

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Քօլէժ տը Ֆրանսի դասախօս Պ. Կրապառ, որ յայտնի հեղինակութիւն է մանրանկարչութեան եւ հնագիտութեան մէջ, խիստ չահեկան դասախօսութիւն մը տուաւ հայկ. մանրանկարչութեան մասին, Յունիս 10ին, նախաձեռնութեամբ Պոէմոնի մրցանակի կոմիտէի:

Սրահը լեցուն էր բազմութեամբ, հայ եւ ֆրանսացի:

Յարգելի դասախօսը աւելի քան երկու ժամ լարուած պահեց ունկնդիրներու ուշադրութիւնը իր հմտալից ուսումնասիրութեամբ:

Ակնարկ մը նետելէ ետք խոալական եւ ֆրանսական մանրանկարչութեան ցուցահանդէսներուն վրայ, որ տեղի ունեցան Խոալիոյ եւ Փարիզի մէջ, դասախօսը բացատրեց այս արուեստին էութիւնը, եւ այն անծանօթ արուեստագէտները որոնք կ'արտադրէին զանոնք: Դասախօսութիւնը աւելի կենդանի կը դառնար բազմաթիւ դունաւոր լուսապատկերներուցուցադրութեամբ, որոնց իւրաքանչիւրին մասին լայն բացատրութիւններ կուտար փրոֆ. Կրապառ: Այս հաղուագիւտ գեղեցիկ գոյներով եւ նրբաշնակ գիծերով նրբին արուեստը որ կը զարդարէր գիրքերու կողքերը եւ լուսանցքները ունէր, իր ինքնուրոյն, ազգային յատկանիշը: Թ. դարէն մինչեւ ԺԶ. դարու գործերու դասաւորումէն յատակ կ'երեւար այս արուեստին յեղաշրջումը:

Փրոֆ. Կրապառ յիշեց վերջերս երեւանէն Փարիզ հասած մանրանկարչութեան գեղեցիկ ալպոմը, իսկ իր ցոյց տուած նկարները կը լրացնէին զանոնք:

Ըսաւ թէ մօտ 25000 էր Թիւը ամբողջ հայկական մանրանկարներուն, որոնց 5 – 6000ը կը գտնուին էջմիածնի մէջ, մեծ Թիւով Անթիլիասի, Երուսաղէմի եւ Մխիթարեան Միաբանութեանց վանքերուն մէջ:

Ցատկանշական էին մասնաւորաբար հայկական Թռչնագլուխները եւ Թռչնագլուխները գիրքերու լուսանցքներուն մէջ: Իսկ վեր բարձրացող ծառանկարը որոշ մօտիւմը էր որ կ'երեւար չատ մը լուսանցքներու մէջ:

Հայկական մանրանկարչութեան նիւթերը, ըսաւ դասախօսը, մեծ մասով առնուած են աւետարաններէն:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ՀԻՆԴԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Ծովեզերքը, աւազներու վրայ նստած ենք: Փռած ենք սփռոց մը, անոր վրայ չորած ենք հացն ու պանիրը, հաւկիթն ու ձիթապտուղը, թարմ սոխն ու օղին: Արտաչէս ինկած էր մտածումներու ծովը, մտաներովը կը խառնէր աւազը:

— Արտաչէս, ըսի, այսօր, կարգը քուկդ է, ամէնքս ալ մեր անցեալը պատմած ենք, դէհ, եղբայր, մեզի պատմէ մեր երկրի արեւոտ կամ արտում օրերէն:

— Այո, այո, — ձայն տուին ընկերները, բայց՝ էն առաջ կոնծենք մէկ – երկու դաւաթ օղի: Ամենք իրարու կենաց, խըմենք նահատակ Հայաստանի եւ անոր տարագիր զաւակներու կենացը:

Արտաչէս վար իջեցուց գլխարկը, դրաւ աւազին վրայ: Զգայնացած կ'երեւէր, ներսը խռովք մը կար, ճակատը քրտնեցաւ, տաղնապի մէջ էր, չէնչեց.

— Տղաք, ախբրտիք, ուրիկ® սկսիմ, երկար է կեանքիս պատմութիւնը, գայն երբեք չեմ պատմած ոչ ոքի, որովհետեւ չէի կրնար պատմել, կը զգայի որ՝ պատմելը տաժանք պիտի ըլլար ինծի, բայց ամէն գիշեր, քնանալէս առաջ՝ ինքզինքս յանձնած եմ երեւակայութեանս քմայքին, սերտած եմ յուշերս եւ մտերմօրէն ապրած եմ անոնց մէջ եւ անոնց հետ, այս երեւակայական ապրումները ծանրօրէն կը ճնշեն զիս, վախով կը մօտենամ անոնցմէ, ոչ մէկուն պատմած եմ կեանքս ...:

— Պատմէ, Արտաչէս, ցաւերդ հովին տուր որ հանգստանաս, պատմէ մեզի, ցաւերէդ մեզի բաժին հանէ, ըսին ներկաները:

Երեւցան արագիլները, իջան մեր մօտ, աւազին վրայ, կտրեցին զարուն ու ա – րեւ, նայեցան մեր ժանգոտ զէմքերուն, մեր նայուածքներուն մէջ կարդացին հայրենասէր ու թշուառ հայ ժողովուրդի պատմութիւնը, զթացին ու մեղքցան, մօտեցան մեզի, անոնցմէ մէկը՝ իր Թեւը զարկաւ Արտաչէսի ուսին, կարծես Թէ ըսել կ'ուզէր «ինչո՞ւ չես պատմեր կեանքիդ ողբերգութիւնը, պատմէ որ Թեթեւնաս »:

Արտաչէս օղին խմեց, հաւաքեց ինքզինքը եւ այսպէս սկսաւ :

— Տղաք, ես՝ կը սկսիմ, այս սատանայ արագիլը որ ուսիս զարկաւ, ինծի ըսել ուզեց , Արտաչէս, պատմէ անցեալիդ այն մասը միայն՝ որուն մէջ արագիլները դեր ունեցան, պարզ է հիմա ընելիքս, պիտի վերջացնեմ արագիլներով : Այսպէս՝ անոնցի եմ, հայրս եւ մայրս զոհ գացած են Թրքական բարբարոսութեան : Իրրեւ որբ՝ մտայ Վանի Ամերիկեան Որբանոցը, ուսումս լրացնելէ վերջ՝ դարձայ հիւանդապահ եւ օգնական դեղագործ՝ նոյն չրջանակին մէջ: Լաւ էի, անդամագրուեցայ Հ. Ց. Դաշնակցութեան, օր մըն ալ դարձայ տեռօրիստ եւ ռազմիկ: Օր մը, հաստատուն մարմինով եւ հպարտ քալուածքով մէկը, աղջկան մը ձեռքը բռնած՝ մտաւ որբանոց, մտածեցի, հայր մըն էր որ իր աղջիկը կը բերէր ուսման տալու, երկու կամ երեք ամիս վերջ՝ Մոկսէն ուրիչ աղջիկ մը կը բերուէր նոյն նպատակով :

« Ես մեծցած էի որբանոցի մէջ, կը ճանչնայի ուսուցիչներն եւ ուսուցչուհիները, աշակերտներն ու աշակերտուհիները, պաշտօնեաները, սպասաւորները, պարտիզպանները եւ միւսները, նոյն օրն իսկ իմացայ որ Մոկսէն բերուած աղջիկը կը կոչուէր Շուշիկ, որբուհի մը, իսկ հպարտ քալուածքով մարդուն բերածը՝ Արեգնազ, ան ալ որբուհի, իմացայ նաեւ որ՝ Արեգնազը բերուին աղջիկը չէր, այլ հարսնցուն: Շուշիկը ճկլուուն տաքարիւն եւ խնդուն երեսով աղջիկ մըն էր, իսկ Արեգնազը՝ կատարեալ գեղեցկուհի մը»:

« Շուշիկն ու Արեգնազը չուտով մտերմացան իրարու, երկու հարազատ քոյրեր պէս իրար կը սիրէին: Արեգնազի նըրանածը չէի ճանչնար, յետոյ ճանչցայ եւ լաւ ճանչցայ : Արեգնազի մայրը գիւղէն Այգեստան փոխադրուեցաւ, աղջիկը գիշերօթիկ դպրոցէն հանեց, միասին ապրեցան : Իսկ ես, ինչպէս ըսեմ, Շուշիկը տեսած – չտեսած՝ անոր սիրահարեցայ, անոր չուքը փնտռեցի, բայց ի զուր , ձրբեք չկրցայ յարմար առիթ մը գտնել եւ անոր հետ խօսիլ, որբանոցը խիստ օրէնքներ ունէր, չրջանակէն անմիջապէս կը վտարուէր սիրաբանութիւն բնող պաշտօնեան, աշակերտ կամ աշակերտուհին:

(Շար.) ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

ԹՈՒՐՔԻԱ, ՓԱՔԻՍՏԱՆ ԵՒ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Անգարայէն կը հեռագրեն թէ որոշուեցաւ որ Թուրքիոյ եւ Փաքիստանի սպայակոյտները անմիջապէս խորհրդակցութեան ձեռնարկեն, հաւաքական պաշտպանութեան ծրագիրը մը մշակելու համար։ Փաքիստանի վարչապետը Անգարա կը դառնայ տակաւին, Ալբիւշէնի կնքուած դաշինքը վերածելու համար։ Յօսակցութեանց գլխաւոր նիւթը կը կազմեն զինուորական խնդիրները։

Այս առթիւ իրազեկները դիտել կուտան թէ Թուրքիա եւ Փաքիստան իրարմէ բաժանուած են երկու երկիրներով, Իրան եւ Իրաք, որոնք անդամ չեն կնքուած դաշինքին։ Ձիշդ է որ Իրաք առեն մը տրամադրութիւն կը ցուցնէր մասնակցելու, բայց նոր ընտրութեանց արդիւնքը կրնայ փոփոխութիւն մը յառաջ բերել արտաքին քաղաքականութեան մէջ։

Ուրիշ աղբիւրի մը համաձայն, Թուրքիա եւ Փաքիստան միեւնոյն տեսակէտը չունին Միջին Արեւելքի վերաբերեալ կարգ մը խնդիրներու մասին։ Այնդարայի մէջ կը յուսան թէ կարելի է համաձայնութեան մը յանգիլ վիճելի հարցերու մասին։ Ամէն պարագայի մէջ, երկու երկիրներն ալ կ'ուզեն ընդարձակել իրենց կնքած դաշինքը, եւ պիտի ջանան ուրիշ երկիրներու մասնակցութիւնը եւս ապահովել, հաւաքական պաշտպանութեան ճակատ մը կազմելու համար ամբողջ Միջին Արեւելքի մէջ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒԹ ԹՈՆ ՌԱԶՄԱՆԻԹԻ բռնուեցաւ Համպուրկի մէջ, ամերիկեան իշխանութեանց կողմէ, այն ամբաստանութեամբ թէ կուաթեմալա (Հարաւ. Ամերիկա) պիտի փոխադրուէին։ Կ'ըսուի թէ Զուիցերիայէն գնուած էր այս դինամիթերը։

ՓԱՐԻԶ վերադարձաւ Մարոքի նախկին մարզպանը, զօր. Նոկէս, որ Փորթուկալ փախած էր տասը տարի առաջ, դատապարտուած ըլլալով իբրև դաւաճանի։ Քանի մը ժամ բանտարկուելէ ետք, հիւանդանոց մը փոխադրուեցաւ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Գերմանիոյ զինուորական ատեանը 15 տարի բանտարկութեան դատապարտեց երկու Գերմաններ, ուրիշ երկու հոգի ալ 10 եւ 5 տարուան, այն ամբաստանութեամբ թէ դաւեր սարքած էին Պերլինի մէջ, անցեալ տարի Յունիս 17ին, խռովութիւններ յարուցանելով ի հաշիւ Ամերիկայի։

ՄԵԾԻ ՋԻՆ. ԱՏԵԱՆԸ կը չարունակէ Շթրութհոֆի արգելարանին պահակներուն դատավարութիւնը։ Երկրորդ օրուան նիստին տեղեկութիւններ տրուեցան արգելարանին չինութեան մասին։ Առաջին 15 տաղաւարները շինած էին գերման քրէական բանտարկեալներ։ Հաստատութիւնը շրջապատուած էր էլեկտրական փշաթելերով։ Բոլոր բաժինները հաշուելով, արգելարանը ունէր 45·000 աքսորականներ, ամէն ազգէ (նաեւ Հայեր)։ Ամբաստանեալներէն մէկը յայտարարեց թէ իրենք չէին զբաղեր կալանաւորներուն առողջական վիճակով որ յանձնուած էր բժիշկներու։ Հրամանատար մը, որ կ'ամբաստանուի թէ բռնի աշխատանքի ղրկած էր կալանաւորները, յայտարարեց թէ ինք միայն երեք հարիւր աքսորականներու մահը տեսաւ։ Ամբաստանապետը կ'ըսէ թէ ոգրալի էր արգելարանին առողջապահական վիճակը։ Բուժարանին մէջ միայն 120 անկողիններ կային 3500 կալանաւորներու համար։ Տեղեկագրի մը համաձայն, 2399 հոգի մեռած են արգելարանին մէջ։

ԹՈՒՆՈՒԶԻՆ հասած վերջին լուրերը համաձայն, հազար ֆելլահներու հրամայուած է փոքր խումբերով յարձակիլ մեկուսացեալ ագարակներու վրայ, ջարդեր կազմակերպել եւ խուճապ ստեղծել Ֆրանսացիներու մէջ։ Նոր մարզպանը որոշեց ամենախիստ միջոցներ ձեռք առնել։ Դադարման դատապարտուեցաւ արարքէն թերթ մը, այն ամբաստանութեամբ թէ վրդովիչ լուրեր կը տարածէր։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցի։ Տեղի կ'ունենայ 3 Յուլիս չարաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, Հ. Ց. Դ. Տան սրահը։ Յայտագիրը կը պարունակէ մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւններ, կենդանի պատկեր։ Զաւեշտ մը՝ մէկ արար։ եւ «Մարդ – ծաղիկներ» վեպակիկ արտասխօսութիւններ, ծաղիկներու թատերապատրաստով։

ՄԱՑԻՍ 28–Ը
ԱՆԻԷՒՒ ՊՈՒԱ ԳՈԼՈՄՊԻ ՄԷՋ

Անիէռի քաղաքապետարանի չքեղ սրահներուն մէջ, Կիրակի 20 Յունիս, ժամը 16էն 24։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ կայծակ Խաչի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի։

Պատուակալ նախագահութեամբ Անիէռի քաղաքապետ եւ Սէնի նահանգային խորհուրդի անդամ Տոքթ. J. HUET,

Կը նախագահէ՝ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Ժ. ԴԱՍԱՒՈՐԵԱՆ

Բացումը կը կատարուի Հ. Ց. Դ. Անիէռ Պուա Քոլոմպի Նոր Սերունդի երգչախումբով, ղեկավարութեամբ Պ. Գայիշեանի։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օրիորդներ Շաֆէ Պէնկեան, Մուրատեան, Քէօսէեան, եւ Տիրատուրեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ՝ Պ. Ա. Մեսումեցի։

Ատրասանութիւն՝ Զարեհ Ղարիպեան եւ Օր. Ա. Քէշիշեան։

Առաջին անգամ ըլլալով Պանեէօ Քաշտնի պարախումբը իր ամբողջ կազմով՝ հայկական եւ կովկասեան պարերով, ընկերակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆԻ (թառ) եւ ԲԵՆՈՑԻ (դափ)։

Եւրոպական պարեր ղեկավարութեամբ Կ. ՍԱՐԵԱՆԻ։ Ձոխ պիւֆէ ժողովրդական դիներով։ Մուտք 150 ֆրանգ։

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Այս Շարաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Պիվէռի «Գեղուհի» սրահին մէջ։

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Նիկոլ Դուման» խումբին եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին։

Պատուակալ նախագահութեամբ Կար – ատանի քաղաքապետ եւ Պուշ տը Ռոնի նահանգային խորհուրդի անդամ քաղաքացի Վ.ԻՒՐՈՐ ՍԱՎԻՆԻ։

Ներկայ կ'ըլլան տեղւոյն ընկերվարական հատուածը։

Կը նախագահէ ընկեր Ն. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՂՈՑԵԱՆ եւ ՌՈՖԻ ՍԵՒՏԱ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին Նոր Սերունդի կողմէ։ Երգ, արտասանութիւն, կովկասեան պարեր։

Կը ներկայացուի ծիծաղաշարժ դաւեչա մը։ Մուտքը ազատ է

ՊՈՌՏՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մուրատ խումբի։ Այս կիրակի ժամը 3·30ին, Հ. Ց. Դ. ակումբը։

Կը բանախօսէ ընկ. Ա. ՄԻՒՍԱՑԻԼԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ։

ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27ին։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27, կիրակի ժամը ճիշդ 15·30ին, Սէն Լուի սրահին մէջ։

Կը խօսի ընկերը Պ. ՋՊՈՒԿՃԵԱՆ

ՋՈՄԻ ՊՏՈՑՏԸ

ՋՈՄԸ կազմակերպած է պատյտ մը այցելելու համար Հաւրի մէջ իվ ՏԸ ՖՐԱՆՍ չոլենաւը Յուլիս 11ին։

Օթօքարը կը մեկնի կիրակի, ճամբու ընթացքին կ'այցելէ պատմական վայրեր, ինչպէս Ռուանի մայր եկեղեցին եւ Ժան մ'Արքի հրկիզման վայրը։

Հաճելի անակնկալներ օթօքարին մէջ։ Ծախքերու մասնակցութիւն 1650 ֆր., չոլենաւին այցելութիւնն ալ հաշուելով։

Արձանագրուիլ Բ. Աճէմեանի մօտ՝
24 Bd. des Capucines, OPE. 66-10.
կամ «Յառաջ»ի մօտ։ Սակաւաթիւ տեղեր մնացած ըլլալով կը խնդրուի աճապարել։

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳԱՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՕՐԸ

Ցետաձգուած է Յուլիս 11ին, օդին անյարմարութեան պատճառով։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ողբացեալ Պերճ Զիլինկիրեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հազարական Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար Տիկին Հայկան – դուխտ Յակոբեան եւ զաւակը եւ Թընկըրեան ընտանիքը։

ՅԵՐԿՈՑԹ ԽՆԴՈՑՔ

Յունիս 20ին, ժամը 4էն 10, Խրիմեան սրահին մէջ, Իսի լէ Մուլինօ։

Ի նպաստ զպրոցին կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի հոգաբարձութեան կողմէ։

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, երգչախումբ, նուագ, մենախօսութիւն, մեներգ եւ պար, սիրայօժար մասնակցութեամբ փարիզահայ արուեստագէտներու, եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի անդամներուն։

ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՄԸ

Կը մասնակցին Ա. Գէմբէճեան, Գրիգոր վահան, Օր. Շաֆէ Պէկեան, Տիկին Շաֆէ Գալայճեան, Պ. Պշթիկեան, Օր. Նիկոլ Նիգոմեան եւ ուրիշներ։

Զարմանալի եւ ծիծաղաշարժ, հետաքրքրական եւ հիանալի, փարիզի մէջ առաջին անգամ ըլլալով։

Գեղարուեստական բաժինը պիտի տեւէ ժամը 4էն 7, յետոյ ինջոյք, մինչեւ ժամը 10։ Առատ պիւֆէ, ժողովրդական պիներով։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆօնտապլը – Մարթեկօ թաղամասին դպրոցական ամավերջի հանդէսը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3–ին Պօմոնի եկեղեցւոյ յարակից սրահին մէջ։ Կը նախագահէ Պ. ԱՐԱՄ ԹԻՐՋԻ – ՊԱՇԵԱՆ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժինը կը վարէ ուսուցչուհի Տիկին Ռ. ՄԵԼՏՈՆԵԱՆ։

Դպրոցականներու կողմէ ի մէջ այլոց կը ներկայացուի նաեւ.— ա) «Ցատանող դլուխը» (դաւեչա)։ բ) «Օգտակա՞րը թէ հաճելին» (ծաղկավաճառուհիներու եւ բանջարավաճառուհիներու կռիւը)։ գ) «Հայ ազուն երազը»։ (Քայ Անդրանիկ)։

Մուտքը ազատ է։

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԺՈՂՈՎ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի եւ Շրջ. Ազգ. Միութիւնը, եկեղեցական Ցանձնախումբը, Տիկն. եւերիտ. օժանդակները, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Գ. Թաղապետարանի սրահին մէջ, լսելու համար իրենց վերջին միամեայ շրջանի նիւթական եւ բարոյական գործունէութեանց համարատուութիւնը, ի մասնաւորի եկեղեցւոյ եւ Ազգ. Տան կառուցման առնչութեամբ կատարուած աշխատանքները։ Շատ կարեւոր տեղեկութիւններ պիտի հաղորդուին 26 Յունիսին կատարուելիք հիմնարկէքի պաշտօնական արարողութեանց շուրջ։ Փութացէք ճիշդ որոշեալ ժամուն ներկայ ըլլալ։ Որեւէ նուիրատու հաւաքում պիտի չըլլայ։ (ԿՆԻՔ)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ընկերը Վահան Փաստրմաճեան որ երկու անդամ բժշկական գործողութեան ենթարկուած էր, ապաքինած եւ տուն վերադարձած ըլլալով, իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ բոլոր այն ընկերներուն, ազգականներուն եւ բարեկամներուն, որոնք իր հիւանդութեան ընթացքին իրենց ջերմ վերաբերումով օգտակար եղան իրեն բարոյապէս թէ նիւթապէս։

★

Իսի Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ առացած է հազար ֆր. Պ. Գօճապէկեանէ։ Ի նպաստ դպրոցին։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանին բոլոր ընկերները, ինչպէս եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի բոլոր ընկերները եւ ընկերուհիները, այս չաբաթ ժամը 9ին, Ահա – րոնեան ակումբ։ Պիտի զեկուցանէ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ «Արեւելքի դաղութներու մասին»։ Կը հրաւիրուին նաեւ Կայծոյտ Խաչի անդամուհիները։

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Արամ ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի ընկերները այս հինգշաբթի ժամը 21ին Ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի ժամը 8·30ին, Ահարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՓԱՐԻԶ.— Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 4ին, Ազգ. Տան մէջ։

ՀԱՄԱՅՈՒՐԲ. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղիս ընդհ. ժողովը այս կիրակի 7 Պուլվար մ'Ալթէն, Պար Տիւ Կլոպի սբ – րահը։ Օրակարգ՝ դաշտահանդէսի կարգադրութիւն։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Կը փնտռեմ մօրս – քրոջս տղան՝ Խաչիկ Թօփալեան, հօրը անունը Յարութիւն, մօրը Շուշան, Սեբաստիոյ Ղալաի դիւղէն։ Կը գտնուէր Ամման (Յորդանան) կառաւ Նասիւնալը։ Լուր չունիմ 1940էն ի վեր։ Կը կարծուի թէ եդիպտոս գացած է։ Լուր ունեցողները կը խնդրուի տեղեկացնել Երանոս Մանուկեանին,

80, Avenue de Livry
SEVRAN (S.O) FRANCE

«Յուսաբեր»էն կը խնդրուի արտատպել։

ԾԱԽՈՒ ԵՆ

երկու վիլա միեւնոյն շրջափակին մէջ, երկու սենեակ, մէկ խոհանոց, տաղաւ, բ. մէկ սենեակ եւ խոհանոց, բոլոր յարմարութիւններով, ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն, 400 մեթր պարտէզ, պատասու ծառերով։ Գին 1·200·000 ֆր։ Դիմել Պ. ՋԻՆՃԻՐՃԵԱՆի

11 Comp. Perier, Valon des Tuves,
St. Antoine - Marseille.

ԾԱԽՈՒ Է

ԽԻՍՏ ԲԱՆՈՒԿ ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԸ

CAFE - BAR - RESTAURANT

Cadet ի

շրջանին մէջ

ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ

Դիմել Յառաջի վարչութեան մի – ջոցով։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹ ԻՆ

եթէ կ'ուզէք մեծաճաշակի գինով լաւագոյն գնում մը կատարել արեւելեան գորգերու

Դիմեցէք

35, RUE DE TRÉVISE

Tél. PRO. 07 - 25

(Ազգ. Տան դիմաց)

Ուր՝ պիտի գտնէք գիւրամատչելի գիներով ճոխ մթերք մը։ Կը տառնձնենք ամէն տեսակ նորոգութիւններ։ Փոխադրութիւններ եւս կը կատարուի։

ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԴԵՐԱՍՏՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ, ԹԱՏՐՈՆ, ԽՐԱԽՃԱՆՔ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԲՈԼՈՐ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒՆ

Յուլիս 14ի Զորեքշաբթի ամբողջ օրը առաւօտեն մինչեւ երեկոյեան ժամը 10 Սեւռի Մուրատեան վարժարանի պարտէզներուն եւ սրահին մէջ։

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար։

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e

C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 18 ՅՈՒՆԻՍ ★ VENDREDI 18 JUIN 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7397 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2808

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՄԷՆ ՓՈՍ ԿՈՉ ՄԸՆ Է

•

Տարիներ առաջ բեղուն եւ հասասաուն կապեր ստեղծուեցան այս երկրին մաս – ւորականութեան հետ, երբ դեռ աննշան համբանք մը կը կազմէինք :

Շարժումը զարգացաւ 1895–96ի արեւ – նադանդ վերիվայրումներով, ինչպէս այն բոլոր երկիրներուն մէջ ուր ապաստան կը գտնէինք :

Փոթորիկը լեզու կը դնէր ամէնէն ան – ճարակին բերանը :

Շատեր կը խօսէին : Ուրիշներ կը զրէին կամ կը թարգմանէին, պատմելով, նկա – րագրելով մեր անլուր տառապանքը :

Ցաճախ տեղացիներ ալ կը ձայնակ – ցէին, յանուն ազատութեան եւ արդարու – թեան :

Ստեղծուած էր վարակիչ մթնոլորտ մը : Ուրի՛շ էին օրերը : Եւ մարդիկ միամօ – րէն կը հաւատային թէ արիւնը եւ լացը բաւական են, սուրերը հալեցնելու եւ լեռ – ներ գլորելու համար ...

Ամբողջ սերունդ մը իր երակները քա – մեց այդ մթնոլորտին մէջ, բանաւոր եւ զրաւոր քարոզութեամբ :

Լոյս տեսան թերթեր եւ գիրքե՛ր տե – ղական լեզուով,— Արմենիա, Փրօ–Արմե – նիա եւ ուրիշ պարբերական հրատարա – կութիւններ :

Շարժումին կապուեցան ականաւոր դէմքեր, տեղական թէ միջազգային :

Սրահները միշտ բաց էին, հայկական ձայնը՝ հնչեցնելու համար, բոլոր կենդա – նի լեզուներով :

Հեռուհեռէ աւելի տոկուն, տեւական ձեռնարկներ ալ կատարուեցան, հասա – տելով թէ այս ժողովուրդը իր զարաւոր տառապանքին հետ, վաստակ մըն ալ չալ – կած բերած է, յանուն ազգային եւ մի – ջազգային մշակոյթի :

« Թարգմանչաց» նոր շրջան մը կը բաց – ուէր, իրրեւ չարունակութիւնը այն հո – յակապ աշխատանքին զոր կատարած էին մանաւորապէս Ֆրանսացի, անգլիացի եւ գերմանացի բանասէրներ, ծանօթա – ցնելու համար Հայոց պատմութիւնը եւ մատենագրութիւնը :

Եւ երբ Ա. Զօպանեան Ֆրանսերէնի կը վերածէր հայկական զոհարներ, երբ «Վարդենիք Հայաստանեայց»ը կը կազ – մէր, նոր հորիզոն մը կը բացուէր ոչ մի – այն օտարներուն ,այլ եւ մեզի համար :

Նոր կը սկսէր բուն հայասիրութիւնը , դիտակից եւ հոսուն :

Մեւնոյն տեսն կ'ամբապնդուէին կա – պերը՝ մշակոյթի անդաստանին մէջ :

Այսօր այդ կապերն ալ թուլցած, մեծ. մասով մաշած են :

Ամբողջ սերունդ մը անհետացած է նա՛եւ այն երկիրներուն մէջ ուր քոյներ կազմեցինք վերջին 35 – 40 տարիներու ընթացքին :

Տեղացիներուն մէջ ալ մատի վրայ կը համրուին անոնք որ կը հետաքրքրուին « հայկականութեամբ » :

Մեր մէջ, արդէն իսկ լայն անջրպետ մը բացուած է, բաղդատելով երէկին ու այ – սօրը :

Ամէն հոդվրտիք նոր փոս մը կը բանայ :

Իսկ ամէն փոս նոր կոչ մըն է հասուն եւ յարատեւ աշխատանքի, փրկելու համար տարիներու ընթացքին դիզուած վաս – տակը :

Ժամանակները նոր պահանջներ կը պարտադրեն : Աւելի հիմնական եւ բազ – մակողմանի :

Երիտասարդութիւնը ազատ ասպարէզ ունի ամէն տեղ եւ կրնայ նոր, աւելի տոկուն կամուրջներ հաստատել իր արդիական դիտութեամբ :

Մանաւանդ որ կը վայելէ բազմապատ առաւելութիւններ , իրրեւ ժառանգորդ :

Երէկ «ընտրեալները» մանաւոր կոչե – րու չէին ապաւեր , իրենց կոչումը արժե – ցնելու համար :

Շ.

ՕՐԱԻԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

•

Երէկ, Հինդշաբթի, Ազգ. ժողովին ներ – կայացաւ վարչապետութեան նոր թեկնա – ծուն, Պ. Մանտէս Ֆրանս, իր ծրագիրը պարզելու եւ վաւերացում խնդրելու հա – մար :

Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն , վիճաբանութիւնները կրնային չարու – նակուիլ մինչեւ այս իրիկուն, ուրբաթ , վասն զի երեսփոխանները կ'ուզէին լայն լուսաբանութիւններ ստանալ Հնդկաչինի, բոլոր Ֆրանսական գալթավայրերու եւ միացեալ բանակի մասին: Մինչդեռ ու – րիշներ կ'ուզեն կարճ կապել վիճաբանու – թիւնները, նկատի առնելով կացութեան ծանրութիւնը :

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Պ. Մանտէս Ֆրանսի ղլխաւոր մտահոգութիւնն է Հնդկաչինի պատերազմը: Այս առթիւ վճռական դեր մը կ'ուզեն կատարել հա – մայնավարները, որոնք սկիզբէն ի վեր կը պահանջէին դադրեցնել պատերազմը : Թեկնածուն կրկին յայտարարեց թէ պի – տի չսասանէնք դահլիճին կազմութիւնը , եթէ իր պաշտօնը վաւերացուի միայն հնարաւոր համամասնական կուսակցութեան քուէներուն: Եօթը տարիէ ի վեր համայ – նավարները կը մերժեն քուէ տալ ոեւէ թեկնածուի որ կը մերժէ իրենց տեսա – կէտերը: Բայց անցեալ դեկտեմբերէն ի վեր, միջին ճամբայ մը բռնելով, տրա – մադիր են քուէ տալու այն թեկնածուին որ քիչ – շատ կը մօտենայ իրենց քաղա – քականութեան: Վերջերս կը յայտարա – րէին թէ պատրաստ են քուէ տալու ոեւէ վարչապետի որ կը դադրեցնէ Հնդկաչինի պատերազմը եւ կը խափանէ եւրոպական բանակի դաշինքին վաւերացումը: Պ. Մանտէս Ֆրանս անձնապէս կուսակից է վերջացնելու Հնդկաչինի պատերազմը , «բանաւոր եւ պատուաբեր» բանակցու – թեամբ: Իսկ միացեալ բանակի ծրագրին քննութեան համար կ'ուզէ ժամանակ չա – հիլ :

Ամէն պարագայի մէջ, ոչ միայն Ֆրան – սայի հանրային կարծիքը , այլեւ դաշնա – կիցները կը մաղթեն որ անյապաղ լուծ – ուի դահլիճի տագնապը, որպէսզի Ֆրան – սա կարենայ իր դերը կատարել Ժընեւի խորհրդաժողովին մէջ :

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԸ ՏԵՂԻ՝ ԿՈՒՏԱՆ

Երէկ բաղդատաբար լաւատես լուրեր կը հաղորդէին հեռագրական դործակա – լութիւնները: Պ. Ժորժ Պիտօ, որ Փարիզ եկած էր, Ժընեւ վերադարձաւ ատիպո – դարար, որպէսզի նոր ձախողանքի մը չմատնուի ժողովը, Քոբէյայի բանակցու – թեանց խղումէն վերջ :

Վերադարձին իմացաւ որ Ջինատաննի վարչապետը, Զու Ան Լէ նոր առաջարկ մը ներկայացուցած է դինադադարի մա – սին, ընդունելով որ անջատօրէն քննուի Լաոսի եւ Քամպոճի խնդիրը, ինչպէս կը պահանջէ Ֆրանսա: Ֆրանսական եւ անդ – լիական պատուիրակութիւնները ուրա – խութեամբ ողջունեցին այս առաջարկը , որ յուսալից կը համարուի, լուծելու հա – մար Հնդկաչինի խնդիրը: Ամերիկացինե – րը վերապահ դիրք մը բռնած այս առա – ջարկին հանդէպ, սպասելով գործնական արդիւնքին: Անգլիոյ արտաքին նախա – րարը, Պ. Իրըն, որ կ'ուղէր յետաձգել խորհրդաժողովը, անմիջապէս փոխեց իր դիրքը: Այժմ կը կարծէ թէ նպաստաւոր քայլ մը առնուած է: Զու Ան Լէյի նոր ա – ռաջարկէն առաջ, չփոթութեան մատ – նուած էին արեւմտեան պատուիրակու – թիւնները: Հակառակ իր երկրի կառավա – րական տագնապին, Պ. Ժորժ Պիտօ եւ իր ընկերները ամէն միջոց կը փորձէին,

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱԶԳԱՅԻՆ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ա. ԶՕՊԱՆԵԱՆԻ

•

Ձորեքշաբթի օր Փարիզի Ս. Ցովհան – նէս Միքրոիէ եկեղեցին ծայրէ ծայր լե – ցուն էր հոծ բազմութեամբ մը որ եկած էր իր վերջին յարգանքը մատուցանելու հայ ժողովուրդին վաստակաւոր զաւա – կին՝ Արշակ Զօպանեանի: Տաճարը զար – դարուած էր արծաթափայլ սեւ ժածկոց – ներով: Աւտաքին դրան առջեւ սեղաններու վրայ զրուած էին տոմարները, ուր յու – ղարկաւորները կ'արձանագրէին իրենց ա – նունները: Եկեղեցւոյ ճիշդ մէջտեղը կը բարձրանար չբեղ մահարեմ մը, լուսա – տորուած՝ հարիւրաւոր մոմերով եւ մեծ ջահերով: Մահաբեմին վրայ եւ շուրջը չարուած էին բազմաթիւ ծաղկեպսակներ, (Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ, Բարեգործա – կան, Պրիւսէլի հայ դաղութ, Անվէրսի Տիկնանց եւ Օրիորդներու Միութիւն , Հօսւըրա Գարակէօղեան սաներ, Հովհան ընտանիք, Պետրոսեան ընտանիք, Զօպան – եանի զրացիներ, Կ. Պաչ):

Օտար հիւրերուն մէջ կը նշմարուէին Պ. Մարսէլ Փան, Հայր Մարիէս, Մար – քիզ Փոլ տիւ Վէյու, Պ. Պ. Ռընէ Փինոն, Մասէ, Ֆեյտի, Ռուժէ Կառօ, Ջիենկելի:

Դասին մէջ սգակիր կեցած էին Զօպան – եանի միակ ազգականները՝ Հովհան ըն – տանիքը: Ապա Եկեղեցւոյ կրօն. ընկե – րակցութեան եւ Բարեգործականի ան – դամները, հայ հոսվմէականներու առաջ – նորդը՝ Հ. Կարապետ Ծ. Վրդ. Ամատու – նի, ժողովրդապետ Հ. Գաֆթաճեան վրդ, Սեւրի Մուրատեան վարժարանի տնօրէն Հ. Սեդրաքեան վրդ., Վալանսի հայ դաղու – թին հոդեւոր հովիւը, Սահակ քահանայ Պապիկեան եւ հայ հոսվմէականներու հովիւը՝ Գրիգոր վրդ. Պապեան, Դպրո – ցասէր Տիկնանց վարժարանի խնամակա – լութեան կողմէ տիկիններ Պօյաճեան, Կարապետեան եւ Տամլամեան, հայ րո – ղոքական համայնքին կողմէ Պատ. Սիս – լեան, ընկերներ Պ. Զարուբեան եւ Ս. Տէր Թովմասեան (Հ. Ց. Դ. կեդր. կո – միտէ), Շաւարշ Միսաքեան, Գաղթ. Օճիսին տեսուչը՝ Պ. Աբթինեան, Լենոո – նի դաղութին կողմէ, Պ. Ա. Սաֆրաստ – եան, Լիոնի Ադգ. Միութեան կողմէ Պ. Նուպար Ցովհաննէսեան, Վասպուրա – կանի Հայր. Միութեան կողմէ Պ. Զի – թունի եւ Պ. Կաբաւեան, Համադգային ընկերութեան կողմէ Պ. Միքրոիէ Պար – սամեան, Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին ներ – կայացուցիչները, Ֆ. Կապոյտ Պաչի կող – մէ Տիկ. Էլլէն Բիւզանդ եւ Ա. Թադէոս – եան, Հայ Կամաւորներու Ընկերակցու – թեան կողմէ Պ. Պ. Ճերմակեան, Ալիք – սանեան, Վարդանեան եւ Ղազարեան , Հայ Սպայից Միութեան կողմէ Պ. Ռ. Թադէոսեան, Զաքհաս Որբերու Միու – եան կողմէ Պ. Բիւզանդ Աճէմեան, կեդր. վարժարանի նախկին Սանուց Միութեան կողմէ Պ. Ց. Տէր Ցակոբեան, Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան կողմէ Տիկին – ներ Ճէվահիրճեան եւ Ներսէսեան, Կո – միտասեան յանձնախումբին կողմէ Օր. Մ. Բարսեան եւ Պ. Ա. Հարենց եւ դեռ ուրիշ բազմաթիւ ներկայացուցիչներ :

Մեծ բազմութիւն մըն ալ տեղ չէր կր – ցած գտնել եկեղեցին եւ լեցուած էր ժան կուժոն փողոցը: Ծաղկեպսակները աւելի մեծ թիւ մը պիտի կազմէին, եթէ հրաւէր ուղղուած չըլլար փոխան ծաղկե – պսակի նուէրներ յատկացնելու Զօպան – եանի գործերուն հրատարակութեան :

Արարողութեանց կը նախագահէր Հա – րաւ. Ամերիկայի կաթող. պատուիրակ Սիօն եպիսկ. Մանուկեան, չորջապատ – ուած Փարիզի առաջնորդ Սերովբէ Ծ. Վ.Ս, Անուշաւան արեղայէ եւ Փարիզի քահանայից դասէն:

Արարողութենէն վերջ որուն ընթացքին երգեցին Օր. Աստղիկ Առաքելեան եւ Օր. Իրիս Պիւլպիւլեան, դամբանական խօսք – ցաւ Սերովբէ Ծ. Վ. Մանուկեան, պար – զելով ողբացեալ մեծ գրագէտին 60ամ – եայ հանրօգուտ գործունէութիւնը:«Թէեւ

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅՑ ԳՐՈՂԸ ԵՒ ԻՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

Բ.

Այսօր, երբ խօսք կ'առնեմ այս բեմէն, կ'ուզեմ բացատրել այդ առաջը, նկատի ունենալով՝ գրագէտը որ կը փնտռէ իր ժողովուրդը :

Իմ այս ճառս աղաղակ մըն է, ուրեմն, արդի մարդկութեան զգացումներու ա–նապատին մէջ, ուր անօրինակ բարբարո–սութիւն մը ջլատող ստեղծագործող բա–զուկները, թռիչք ու ալացք ունեցող թև–ւերը , ասոնք ածխաքարութիւն հիւսող հո–ղիները, բաժնելով ինչպէս մայրը իր զաւկէն , նոյնպէս գրագէտը իր ժողո–վուրդէն եւ ժողովուրդը իր հողէն: Իմ այս ճառս կարօտի կանչ մըն է նաեւ, ցրուած Հայութեան երազներու աշխար–հին մէջ, իրարու մօտենալու , իրարու կռթնելու, միութիւնը վերահաստատե–լու, — եթէ կ'ուզէք՝ կանչ մը տուն վե–րադառնալու զէթ հոգիով :

Տուն, — ո՞ր ժողովուրդը կրնայ աւելի կարօտ դնել իր երգին մէջ, աւելի դպա–ցում իր ձայնին մէջ, երբ հարկ է ոգեկո–չել տունը: Աչխարհ է վկայ թէ բոլոր ժո–ղովուրդներուն մէջ՝ Հայն է միայն, որու հոգին առաւելապէս լեցուած է այն յոր–ղաղեղ զգացումներով, զորս կը կոչենք տունի սէր: «Անտունի» կոչուած յաւէ–տենական բանաստեղծութիւնները հիւսող մեր ժողովուրդն է միայն, որ գիտէ խո–րապէս բացատրել թէ ինչ է տունը: Բայց այստեղ, տուն բառով, չեմ ուզեր ձեզի յիշեցնել միայն հայրենիքի զաւակիրին այդ նախասէրը, այլ եւ ներկայութեան հոգեբանական ուժը:

Սերտորիոս կ'ըսէր իր գինուորներուն. « Հոմ չի գտնուիր միայն ու միայն Հռո–մի մէջ, Հռոմ կը գտնուի նաեւ հոն՝ ուր կը գտնուի կայսրը: Կը նշանակէ թէ ինչ–պէս հայրենիքէն դուրս եւս կայ հայրե–նիք մը, տունէն դուրս եւս կայ տուն մը, — Աւիւկա ներկայութիւնն է:

Դուն ես իմ տունս, ժողովուրդ իմ սի–րելի: Դուն՝ որ կրնաս մէկ անդամէն լե–ցնել դաշտ մը 25 հազարնոց բազմու–թեամբ մը, ջրվէժի նման: Դուն՝ որ կր–նաս, քու մարդիկներովդ, հոսիլ քաղաքի մը փողոցներէն Արաքսի ջուրերուն նման: Դուն՝ որ կաս, յաւիտեան մնաս :

Տարիներով դիտեր եմ քեզ հեռուէն , եւրոպայի բարձունքէն եւ հիւսիսի մը–չուշներուն մէջէն: Քանիցս փորձեր եմ բանալ թեւերս, թռչիլ գալ, թառիլ ու–սերուդ վրայ, մասնակցիլ աչխատանքնե–րուդ, — Աստուած չարտօնեց: Ես ծներ եմ ու մեծցեր վանքի մը պարիսպներուն չուքին տակ, դիւղի մը մէջ, ուր ժողո–վուրդը հայերէն միայն կը խօսէր, գիտէր խօսիլ միայն հայերէն: Այդ սուրբ դիւ–ղին մէջ՝ առաւօտս կը բացուէր հայկ· հոյակապ տաճարի մը պատկերով, խաղ–կերու անուշահոտութեան մէջ, չարա–կաններու ձայնով եւ հայերէն, միայն հայերէն խօսող ժողովուրդի մը աչխա–տանքի երգով: Աչխատ, մանկութիւն մը միայն պիտի ապրէի հայախօս այդ դիւ–ղին մէջ, որ կը կոչուէր Արմաչ: Յետոյ ուսման սէրը զիս նետեց Աստիւպալ , քաղաք մը, ուր հայ հանճարեղ ժողո–վուրդը հայերէն խօսիլ պիտի պարտա–դրէր զիս, նոյնիսկ թաղեցի թուրքին: Կարճ, բայց անմոռանալի բը–նակութենէ մը եաքը մեծաքաղքին բա–ւերով ու կոմիտասեան երգերով զոտա–ցող այդ մեծ քաղաքին մէջ, պատանե–կութիւնս պիտի երթայի վերջացնել Պոլ–սոյ մէջ, անցնելու համար յետոյ Փարիզ:

Այնտեղ կը վերջանային հայերէն խօս–էին սահմանները:

Արդարեւ, այստեղ էր որ կարծես Աստ–ուած ուզեց զիս տանջել հայերէն խօսե–լու կարօտով: Այսպէս կեանքիս մեծա–գոյն մասը անցուցի երկրի մը մէջ, ուր ճակատագիրը, խլելով մեր տունը մեզմէ՝ յանձնելէ եաք անիրաւին, հայերէն խօսե–լու երջանկութիւնն իսկ զլացաւ մեզի: Կը յիշեմ, Ամիէն քաղաքի մէկ հիւանդանո–ցինմէջ, իրրեւ ներքին բժիչկ պաչտօնա–վարած միջոցիս, թէ որքան ցնցեց զիս ա–ռաջին զգայութիւնը այն մեծ ցաւին, որ թերեւս անծանօթ կը մնայ ձեզի, — հա–յերէն խօսելու եւ հայերէն լսելու կարօ–տը: Ճիշդ է, կը յիշեմ դարձեալ, որ տա–կաւին մատղաչ պատանի, աքսորի օրե–րուն, Թրքական դիւղի մը մէջ, ուր ին–ձեզ էինք իրրեւ զինուորի ընտանիք՝ զին–ուորագրուած ըլլալով հայրս, մեզի ար–գիլած էին հայերէն խօսիլ՝ Թրքացնելու միտքով մեզ՝ արդէն հայերէն լսելու կա–րելութենէն եւս զրկած: Բայց ես կրնա–յի հայերէն խօսիլ, այստեղ, իմ փոքր եղբայրներուս հետ, հոգ չէ թէ գաղտնօ–րէն: Մինչդեռ Ամիէնի մէջ, մինակ, բո–լորովին մինակ, Հայութեան Մնացորդ – զացէն կտրուած, չուրջս կը դիտէի, մարդ կը փնտռէի, եւ յանախատ՝ անա–սուններուն ու ծառերուն կը դիտէի, վը–րէժխնդրաբար հայերէն կը խօսէի ... կա–տուի մը հետ (տեսնել Մեղեդիներ):

Այսօր, երջանիկ եմ, մանուկի մը պէս երջանիկ: Երջանիկ որ կը գտնուիմ ձեր մէջ: Մի դատապարտէք զիս, եթէ ուրա–խութեանս վարդադոյն մշուշին մէջ՝ որ հոգիս կը պարուրէ, չեմ ուզեր տեսնել դաղութին վիրաւոր կռչերը, լսել խորթ ձայները: Ես վստահ եմ որ կը կորսուին այդ խորթ ձայներն ալ ձեր բարի ջանքե–րով :

Իմ երջանկութեանս պատճառն այն է, նախ, որ հասեր եմ, Քսենոփոնեան յու–զումով, հայկական խօսքիս ծովեզերքը: Դիմաց՝ ծովն է հայկական բարբարոն : Հրճուանք կը պատճառէ ինձ լսել հայկա–կան բարբառին ալիքներուն բարձրանա–լը: Հայերէն լեզուն կը ծովանայ այս–տեղ: կ'ալեկոծի յաճախ, կը զարնէ մամ–առպատ ժայռերուն, ու կը լիզէ կը մա–չեցնէ խոժոռ խութերը: Օ՛ ծով ծաւի, ծարաւի չաչխնիդ ու չառաչիւնիդ, տուր ինձ որ լսեմ, կ'ըսեմ, Յորենացիներու եւ Եղիչէներու, Նարեկացիներու եւ Եղնիկ–ներու յաւիտենականութեան խորհուրդը:

Իմ երջանկութեանս պատճառն այն է, երկրորդ, որ գաղթականներու եւ որբե–րու բազմութիւնը արմատ է արձակեր այս հիւրընկալ հողին մէջ, աճեր է եւ բարգաւաճեր, կարծես հսկելու համար այն անթիւ մեռելներուն վրայ, որոնք ին–կան աւազներուն մէջ քիչ անդին, անլուր բարբարոսութեան մը մասին իրրեւ վկա–յութիւն, աստուածային ստեղծագործու–թիւններու հեւքը իրենց չրթներուն մէջ :

Ձեր բարգաւաճումը ինծի կը թուէր թէ ունէը նաեւ վրէժխնդրութեան մը իմաս–ը կամ մեր ցեղային յաւիտենական վե–րելքին կամքը, — այսպէս է որ դուք դարձաք՝ երէկ գաղթական, այսօր յաղ–թական, երէկ՝ դատապարտուածներ մահուան, այսօր՝ վկաներ յարութեան :

Իմ երջանկութեանս պատճառն այն է, երրորդ, որ դուք ձեր բնակավայրերուն չուրջ կանգնեցիք եկեղեցիներ, դպրոց–ներ, ճեմարաններ, մանկապարտէզներ , դարմանատուներ: Հրճուանք է ինձ լսել հայ եկեղեցիներու զանգակներուն զո–ղանջիւնը, մանկական փեթակներուն բզ–զիւնը, մեսրոպաբանական աչխատանքնե–րու զանգիւնը :

Ահաւասիկ այս իրողութեանց դէմ յան–դիման, բացական որ կը վերադառնայ՝ ուրախութիւնն ունի յայտարարելու թէ դրագէտը եկած դտած է իր ժողովուրդը: Այստեղ դղջում մը չէ որ կը բերէ դրա–գէտը, ինչպէս անտուկ որդին, արդա–նալու եւ չքմեղանք յայտնելու իր բա–ցակայութեան համար, — դրագէտը կը վերադառնայ սրբագրելու համար ճակա–տագրին խաղը, եւ ոչ թէ անտուկ որդիի կամակատարութիւն մը :

Ուրախ եմ հաստատելով իրողութիւն մը: Դուք լաւ գործածած էք ձեր ժամա–նակը, ինչպէս լաւ գործածած է դրագէ–տը իր ժամանակը՝ մինչեւ իր վերադար–ձը :

Առաջին դրագէտը, որ ելաւ փնտռել իր ժողովուրդը, եկաւ գտնել իր հարազատ բազմութիւնը, Համաստեղն էր, աննման այս տղան, որ կը բանար հայ դրականու–թեան դուռը՝ առաջին մեծ պատերազմի վերջաւորութեան, ինչպէս յետոյ պիտի բանար իր ժողովուրդը փնտռելու հան–դանակը: Համաստեղն էր, որ գիտցաւ թէ, ինչպէս իմաստ չունի թաղուտը կոչ–ուիլ, ազամանդաչող թաղով մը իր գը–լուխը զարդարել, գեղազրուագ եւ բեհե–զապատ գահի մը վրայ բազմիլ՝ երբ չկայ ժողովուրդ մը նպատակ, ծիծաղելի ու–նայնամտութիւն է դրագէտ կոչուիլ , ատղերուն հետ խօսիլ :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՉԱՑՆ

•

ՆԻՒ ԵՈՐՔ.—Զորեքչարթի օրը, 9 Ցու–նիս, Միացեալ Նահանգներէ Պատուիրա–կութեան պետ՝ Վոլթըր Բիդըլ Սմիթը ելոյթ ունենալով Ժընեւի խորհրդաժողո–վում, ի պատասխան կոմունիստ պատ–ուիրակների կողմից Միացեալ Նահանգ–ների դէմ կատարուած անհեթեթ ամբաս–տանութիւնների, մի համառօտ ակնարկ է նետել պատմական այն իրադարձու–թիւնների վրայ, որոնք լիովին մերկա–ցնում են Մոսկովեան բռնապետութեան վարած յարձակողական քաղաքականու–թիւնը :

Նախքան Պ. Սմիթի ելոյթը, Չինաս–տանի կոմունիստ կառավարութեանպատ–ուիրակ Չու Ըն Լէյը հետեւելով Սովե–տական Միութեան արտաքին գործոց նա–խարար՝ Մոլոթովի օրինակին, կրկնել է նրա առաջարկները՝ որոնք Հնդկաչինեան երեք պետութիւնների անպայման անձ–նատուութիւն են նախատեսում: Եւ այդ հանդամանքը Չու Ըն Լէյը բնորոշել է իբ–րեւ ասիական ժողովուրդների ազատա–դրական չարժման արտայայտութիւն :

Ցոյց տալու համար, թէ որքան են հա–մապատասխանում կոմունիստ պատուի–րակների յայտարարութիւնները իրակա–նութեան, Պ. Սմիթը նախ անդրադարձել է Եւրոպական երկրների պատմութեանը:

« Փոխադարձ Օդնութեան » դաշնա–դրեր կնքուեցան 1939ին, Սովետական կառավարութեան եւ Բալթեան երեք եր–կրների միջեւ, նչել է Պ. Սմիթը : Այդ ժամանակ Պ. Մոլոթովը երդուեց, թէ այդ դաշնադրերը որեւէ կերպով սովե–տական կառավարութեան կողմից չի չեղ–եալ երկրների ներքին գործերին միջամտել չեն նչանակում : «Մենք յայտարարում ենք» թէ բոլոր այն անմտութիւնները , ո–րոնք խօսւում են Պալթեան երկրների սո–վետականացման մասին, ծառայում են միայն մեր ընդհանուր թշնամիների օգ–տին եւ հակասովետական պրովակացիա են հանդիսանում» :

Այսպէս երդուեց Պ. Մոլոթովը այդ օ–րերին, սակայն չատ չանցած սովետական զօրամասերը մտան Բալթեան երկրներն ու խորտակելով նրանց անկախութիւնը՝ ստրկացրին նոյն ժողովուրդները :

« Այն ճակատագիրը, որ վիճակուած է Էստոնիային, Լատուիային եւ Լիտուային քչ չատոնիային է մեզնից բոլորին» , յայտա–րարած է Պ. Սմիթը:

Ցետոյ յիչատակել է 1939 Օգոստոս 23ի Մոլոթով – Ռիպենթրոպեան տխրահռչակ դաշնագրի համաչխարհային արհնահեղ երկրորդ պատերազմի համար եւ որ պատճառ հանդիսացաւ Սովետական Մի–ութեան միլիոնաւոր քաղաքացիների մահուան ու անհամար տառապանքների :

Սովետա – Նացիական այդ տխրահռչակ դաշնագրի հիմնական նպատակներից մէ–կը լիակատար անկախ պետութեան խոր–տակումն ու այդ երկրի ստրկացումն էր, որ եւ իրականացաւ 1939ին, երբ այդ եր–կիրը բաժանուեց Սովետական Միութեան եւ Նացիական Գերմանիայի միջեւ :

« Որ եւ է կերպ օրինական չեն կարող ընդունուիլ միջազգային բարոյագրկու–թեան արտայայտութիւնը հանդիսացող այդ անցուդարձը արդարացնելու նպա–տակով եղած պատճառաբանութիւնները եւ երբեք, այն փոքր ու տկար երկրների ազգային ձգտումների իրականացում չեն կարող նկատուել, ինչպէս նաեւ օրինա–կան չեն կարող նկատուել այն պայման–ները ,որոնց տակ են դրուել այսօր՝ Էս–տոնիան, Լատուիան, Լիտուան, Հունգա–րիան, Ռումանիան, Բուլղարիան, Չեխո–սլովաքիան, Ալբանիան եւ Լեհաստանը , Եւրոպայում :

Այդ երկրներից իւրաքանչիւրի ճակա–տագիրը մի նոր էջ է բացում սովետական բռնակալդի ծաւալապաչտութեան պատ–մութեան մէջ» :

Այնուհետեւ Պ. Սմիթը անդրադարձել է Ասիային, ուր եւս Սովետական կառա–վարութիւնը նոյն ծաւալողական քաղա–քականութիւնն է վարել: Համաչխարհա–յին երկրորդ պատերազմից յետոյ սովե–տական կառավարութիւնը ուղղակի եւ

(17) (Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

•

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Զ.

Կարախանի ուչանալու պատճառով ես անհամբեր դարձայ եւ, այլեւս չդիմանա–լով անչարժ կացութեան, վերկացայ տե–ղիցս ու սկսեցի ճեմել ընդարձակ սալոնի երկայնքին:

Սկզբում չէի համարձակւում աչ ու ձախ նայել: Համոզուած էի, որ ուչի–ուշ–չով հետեւում էին իւրաքանչիւր իմ քայ–լին ու չարժումներին: Սակայն, այդ ան–նպատակ ճեմելն էլ ձանրալի էր եւ երկար չտեւեց: Սկսեցի անհամբերութեան նը–չանակներ ցոյց տալ եւ աչ ու ձախ նայել, թէ ո՞րտեղ եմ գտնւում եւ ի՞նչ կայ շըր–ջապատում :

Շուրջս առանձին ուչադրաւ բան չնկա–տեցի, բացի սենեակի մի անկիւնում տե–դաւորուած մի մեծ սեղանից, որ ծած–կուած էր սպիտակ թղթով: Զգիտեմ ին–չո՞ւ՝ այդ անմեղ ու պարզունակ սեղանը դրաւեց իմ ուչադրութիւնը, եւ ուղում էի անպատճառ իմանալ, թէ սեղանի թղթէ ծածկոցի տակ ի՞նչ կար :

Բայց ի՞նչ յանդգնութիւն կը լինէր իմ կողմից օտար պետութեան արտաքինդոր–ծոց կոմիսարիատի դրասենեակում խու–զարկութիւն կատարել, մանաւանդ կաս–կածից դուրս էր, ինչպէս վերեւում յի–չատակեցի, որ բոլոր չարժումներս հս–կողութեան ենթակայ էին : Այդ բոլորը դիտակցելով հանդերձ, ամէն անգամ , երբ մօտենում էի կախարդական սեղա–նին, մի ինչ որ ներքին ուժ մղում էր ինձ դէպի սեղանը, եւ հազիւ էի ինձ զսպում մեղանչելուց: Չեմ ուզում երկարացնել : Գնալ – դալով իմ հետաքրքրութիւնը , վերջապէս, այն աստիճան բորբոքուեց , որ ես ամէն ինչ մոռացած՝ արագ ու վճ–ռական քայլերով մօտեցայ անծանօթ սե–ղանին ու մէկ ակնթարթում բարձրացրի թղթէ ծածկոցը: Աչքիս առջեւ պարզուեց Անդրկովկասի երեք հանրապետութիւննե–րի մեծածաւալ քարտէսը սահմանային դունաւոր գծերով :

Առաջին հայեացքից նկատեցի, որ երեք հանրապետութիւնների մէջ ամենամեծը Հայաստանն էր, իսկ ամենափոքրը՝ Ա. – զերբէջանը, որ համարեա թէ ամփոփ–ուած էր Ապչերոնեան թերակղզում : Ա–րաքսի ափից սկսեցի բարձրանալ դէպի հիւսիս, որպէսզի մանրամասն ծանօթա–նամ Հայաստանի սահմաններին՝ գծա–գրուած քարտէսի համաձայն : Հայաս–տանի սահմանների մէջ մտնում էր մա–րզի լեռնային Ղարաբաղը մինչեւ Եւ–լախ, այնտեղից սահմանը անցնում էր կուր գետով մինչեւ Ծրամ գետը, յետոյ Բորչալուում Ծրամ գետի հունից սահ–մանը դուրս էր գալիս ու Հայաստանի մէջ էր ներառում Ախալքալաքի եւ Ա. – խալցխայի շրջանները եւ վերջինիս բար–ձունքներից համարեա թէ ուղիղ գծով իջնում էր դէպի Սեւ ծով՝ Բաթումի ու Փորթիի միջեւ, Բաթումի նա–ւահանգիստը իր ամբողջ շրջանով ներա–ռելով Հայաստանի սահմանների մէջ :

Ձաքաթալայի վիճելի շրջանըմիացուած էր Վրաստանին :

Յափշտակուած այդ քարտէսով եւ յի–շողութեանս մէջ սահմանագծումները ա–մուր պահելու մտահոգութեամբ՝ արագ կերպով նորից սկսեցի Արաքսի ափերից բարձրանալ դէպի հիւսիս եւ հազիւ հասել էի կուր եւ Ծրամ գետերի խառնարանին, երբ եանեւիցս լսեցի մի բարձր ձայն: Շուռ եկայ, տեսնեմ դիմացս կանգնած էր կա–րախանը ժպիտը դէմքին, իսկ ես, յան–ցանքի մէջ բռնուած աչակերտի նման , մի պահ այլայլուեցի եւ թղթէ ծածկոցը ինքնաբերաբար ձեռքիցս սահեց եւ ընկաւ քարտէսի վրայ :

Կարախանի ինձ ուղղած առաջին հար–ցումն էր.

« Հը, ի՞նչպէս է, հաւանո՞ւմ էք այս – պիսի Հայաստանին» :

Շփոթութիւնս հազիւ անցած՝ անմի–ջապէս պատասխանեցի.

« Մենք այդչափ էլ աչխարհակալներ չենք, ինչպէս դուք էք ենթադրում » :

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

(Շար.)

ՀԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՈՐԳԵՐ

•

ԼՈՆՏՈՆ, (Յառաջ).— Վիքթորիա Ինա Ալպըրթ Թանգարանին անօրէնը, յայտնի մասնագէտ Ա. Ֆ. Քէնարիք Պըրլինկթըն դնահատական յօդուած մը հրատարա– կեց «Արթ Մէկըզին»ի մէջ, հայկական գորգերու մասին: Հնագէտ Անգլիացին հիմնուելով պատմական անհերքելի փաս– տերու վրայ, կը գրէ·

— « Քիչ եւ կամ ոչինչ լսուած է հայ– կական գորգերու մասին, թէեւ այսպէս նկարագրուած տեսակը լաւ ճանչցուած էր: Գրեթէ յիսուն տարի առաջ նուրբ նմոյշ մը, առաջարկուեցաւ, հայկական տառերը վրան հիւսուած, «Վիքթորիա Ինա Ալպըրթ» Թանգարանին: Գորգը լու– սանկարուելէ առք տիրոջը վերադարձու– ցին, բայց այլ եւս մէջտեղ չելաւ : Ար– ձանագրութիւնը անուն մըն էր, Գոհար :

Պ. Քէնարիք կը բացատրէ այս կարգի գորգերու գծագրութիւնը, գոյներու կա– տարեալ եւ զեղեցիկ ներդաշնակութիւնը: Այս առթիւ դիտել կուտայ թէ աւելի ուշ, Կովկասի մէջ չինուած գորգերու , տրուեցաւ նոյն անուղղակի (հայկական) , բայց այս մերժուեցաւ բոլորովին, իբրեւ անտեղի:

« Հայ դիտուն մը, Ամենակ Սաղըզ– եան, որ ուսումնասիրութիւն մը կատա– րած է այս հարցի մասին, ուժգնօրէն պաշտպանեց հայկական կոչուած գորգե– րը: Հարցը որոչ չափով Ակադեմական է, որովհետեւ Հայերը եղած են ցիրուցան ժողովուրդ մը, եւ Հայաստանի աշխար– հագրական սահմանը պարբերաբար փոխ– ուած է: Երկիրը իր դրացիներու մէջ

անուղղակի նախայարձակման միջոցով ստիպացրել է ասիական մի շարք ժողո– վուրդների :

« Բուն Սովետական Միութեան մէջ եւս կրեմլի վարած քաղաքականութիւնը եւ ոչ մի կերպ չի համապատասխանում ազ– գային փոքրամասնութիւնների ձգտում– ներին ու չահերին: Սովետական Ռուսաս– տանը այսօր, աշխարհակալ մի պետու– թիւն է, որ դաղթային ընդարձակ շրջան– ներ է պահում իր տիրապետութեան տակ՝ Անդրկովկասում եւ Կենտրոնական Ասիայում » :

Պ. Մոլոթովի մտահոգութիւնը, որ իբր թէ ունի Հարաւ – Արեւելեան Ասիայի եր– կրների մասին, ասել է Պ. Սմիթը, եր – բեք չի տարածւում Հայերի եւ կովկաս – եան ու ասիական այլ ժողովուրդների վրայ, որոնք բռնութեամբ կցուել են Սո– վետական աշխարհակալութեան եւ տոր – կացուել: Պ. Մոլոթովի կեղծ մտահոգու– թիւնը չի տարածւում նաեւ Կամբոճիայի եւ Լաոսի խաղաղասէր ժողովուրդների վրայ, որոնք այսօր ենթակայ են կոմու– նիստների ուժերի ուղղակի յարձակմանը:

Ահա այս է կոմունիստ նախայարձակ – ման պատմութիւնը՝ Ասիայում եւ Եւրո – պայում: Մի պատմութիւն, որի մէջ պէտք է փնտռել այն պատճառները, թէ ինչու կոմունիստները չեն համաձայնում Հնդկաչինի հարցի պատուաւոր լուծմա – նը:

բաժնուած է, իր անկախութիւնը երբեմն բոլորովին չնչուած է երբեմն ալ մա – սամբ մը:

Այսօր դարձեալ բաժնուած է իր դրա – գիներու մէջ որոնք միեւնոյն ժամանակ հիմներուն տեղը գրաւեցին » :

Հայաստանի ներկայ տարածութիւնը եւ դիրաւոր դետերու, լիճերու, քաղաքնե – րու անունները տալէ վերջ, յօդուածա – դիրը կը յիշէ թէ քանի մասի կը բաժնուի Հայաստանը: «Ներկայ Հայաստանը կը կազմէ իսկական Հայաստանին մէկ փոքր մասը որ կը սկսի Սեւ ծովու արեւելեան մասէն մինչեւ Կասպեան , մէջն ունենա – լով Արարատ լեռը, Վանայ եւ Ուրմիոյ լիճերը, երկարելով դէպի արեւմուտք, Տաւրոս լեռները եւ Միջերկրականի ա – փերը, Կիլիկիա :

Հայկական գորգի հարցը բացատրելէ առաջ նախ պէտք է որոշել Հայաստանի սահմաններու դիրքը, եւ թէ ի՞նչ դիտենք գորգ հիւսելու մասին աշխարհի այդ մա– սին մէջ » :

Այստեղ յօդուածագիրը վկայութեան կը կանչէ Մարքօ Փոլօն որ այցելած էր Փոքր Հայք եւ որ կը յիշէ Սիս, Այաս, Ալեքսանդրէթ, Սեբաստիա եւ Կեսարիա քաղաքները եւ կ'ըսէ թէ Հայերը եւ Յոյ– նները կը զբաղին առեւտուրով եւ ճարտա– րարուեստով :Այս առթիւ կ'արտատպէ լա– տիներէն արձանագրութիւն մը, հետեւ – եալ բովանդակութեամբ :

«Աշխարհի ամենալաւ եւ ամենագեղե – ցիկ գորգերը հոս չինուած են»: Մարքօ Փոլօ կը յիշէ նաեւ Մեծ Հայքը, դիմաւոր քաղաքներով,— Երզնկա, Կարին, Արճէշ (Վանայ լճի մօտ), բայց այլեւս գորգե – րու մասին բնաւ չի խօսիր, (ոչ մէկ ակ– նարկ պարսկական գորգերու մասին Ք. Տ.): Եւ հետեւեալ մեկնութիւնը կուտայ լատիներէն արձանագրութեան.– «Ցայս– նի է որ այս դասական ակնարկը գորգա– գործութեան մասին՝ կը վերաբերի Հայէ– րուն, որոնց շինած եւ կամ հիւսած գոր– գերը կարելի պիտի չըլլար գովել մի բա– ցի բառերով »:

Անուշա այս մասին ալ տարբեր կար – ծիքներ կան մասնագէտներու միջեւ : Շիքակոյի համալսարանին դասախօսը (Մահմետական արուեստի մասին) հա – մամիտ չէ այս կարծիքին, բայց, Շուէ – պոյի աշխարհահռչակ մասնագէտը, Տօքթ. Մարթին համաձայն է Անգլիայի մասնագէտին : Նոյնպէս Պերլինի Քայզէր Ֆրիտրիխ թանգարանին մասնագէտը գո– վեստով կը խօսի հայկական գորգերու մասին :

Փափաքելի է որ հայ մամուլը արտա – պէ անգլիացի մասնագէտին այս բացա– ռիկ դնահատականը, որ հիմնուած է ան– հերքելի փաստերու վրայ :

Ք. ՏԻԳՐԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Կ'լսմանք թէ Սալ Փլէյհլի մէջ կազ – մակերպուած պարի համաշխար – հային համագումարին մասնակ – ցելու հրաւիրուած է նաեւ մեր պարսկա– հայ հայրենակիցը, Պ. Յանճկի Պուռ – նութեան: Հայ արուեստագէտը, որ վեր– ջերս փայլեցաւ մեր հանդէսներուն մէջ , այս կիրակի օրուան ցերեկոյթին (ժամը 14·30) պիտի պարէ Շամիլի ազօթքը, իր սեփական ստեղծագործութեամբ :

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԷՋ

Առնուվիլ.— Կիրակի օր Սալ Կալմա– նի թատերասրահին մէջ Մայիս 28ը տօնա– ւուեցաւ ի նպաստ հայկական կոկիկ բաղմու– թեան մը:

Հանդէսը բացուեցաւ «Մարսէյեզ»ով եւ «Մեր հայրենիք»ով, Նոր Սերունդի երգչախումբին կողմէ, առաջնորդու – թեամբ տիկին Եաղըճեանի: Օրուան նա – խագահը, ընկերը Շ. Միսաքեան, բացման խօսքը յատկապէս ընդլայնելով, փաստա– ցի բանախօսութեամբ մը պարզեց Մայիս 28ին իմաստը:

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ Հրաչ Քէլէշեան կարդաց ուղերձ մը :

Տօնակատարութիւնը ունէր զեղարուես– տական սիրուն բաժին մը որուն մասնակ– ցեցան Ժիրայր Բալանեան, Վէնուս Տա– րագճեան, Նուրիկ Եաղըճեան, Մարգա – րիտ Ճիւանչահեան :

Օրուան բանախօսը, ընկեր Նուպար Նիկողոսեան բացատրելով Մայիս 28ի արժէքը, թելադրեց համախմբուիլ Հ. Յ. Դաշնակցութեան շուրջ, որ միշտ կը մնայ արթուն պահակը հայ ժողովուրդին ար – դար պահանջներուն : Իր փափաքին վրայ խօսք տրուեցաւ նաեւ նախկին ռազմա – դերի Պ. Գորեանի որ բաղդատեց այս ա– զատ երկրին մէջ կատարուած տօնակա – տարութիւնը հայրենիքի մէջ կատար – ուած բռնութեանց հետ:

Հանդէսի զեղարուեստական բաժինը վերջացաւ հայկական եւ կովկասեան պա– րերով, զեկավարութեամբ Յանճկի Պուռնութեանի եւ ընկերակցութեամբ Պ. Գարեգինի նուագախումբի: Յետոյ սկսան եւրո– պականպարերն ու խնջոյքը տեւելով մին– չեւ ուշ տուն :

Նուագախումբի կողմէ հայկական եր – գերու նուագումը անակնկալ մը եղաւ ներկաներուն համար : ՏԵՂԱՑԻ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԱՅԻՍ 28Ը անմոռանալիօրէն խանդավա– ռութեամբ տօնուած է այս տարի Կիպրո– սի մէջ: Պէյրութէն Կիպրոս ղացած է ընկեր Ս. Վրացեան: Նիկոսիոյ եւ Լառ – նաքայի տօնակատարութեան ներկայ ե – ղած է զաղութին գրեթէ կէսը: Կիպրոսի հեռաւորական գործակալութիւնները հա – ղորդած են խօսած ճառը: Քաղաքապետը եւ Ծունաց առաջնորդը չնորհաւորած են հայ զաղութը, անկախութեան տարե – դարձին առթիւ:

× «Նիւ Եորք Թայմզ» ամերիկեան մեծ թերթը խմբագրական մը նուիրած է ,հե– տեւելով թէ 36 տարի առաջ ներկայիս խոր– հրդային Անդրկովկաս անունով ծանօթ շրջաններուն մէջ հռչակուեցան Վրաս – տանի, Հայաստանի եւ Ադրբէջանի հան– րապետութիւնները: Իրենց հռչակած ան – կախութիւնը արտայայտութիւնն է իրենց ազգային բաղձանքներուն »:

× Մայիս 28ը մեծ չուքով տօնուած է նաեւ Աղեքսանդրիոյ մէջ, ի ներկայու – թեան աւելի քան 1500 ունկնդիրներու : Ներկայ եղած են ազդ· իշխանութեանց ներկայացուցիչներ ,հայ կաթողիկէ եւ բողոքական յարանուանութեանց պետեր, վարժարաններու տնօրէնները, ուսուցիչ – ներ, կազմակերպութեանց ներկայացու – ցիչներ: Հանդէսին նախագահած է ընկ· Լեւոն Ծովհաննէսեան եւ խօսած ընկեր Վ. Նաւասարդեան :

Ի ՊԱՏԻՒ Պ. ՎԱՉԵԱՆՑԻ

Ֆրանսահայ Լսարանը ճաշ մը սարքած էր չարաթ դիշեր, Պ. Վաչեանցի 90ամ – եակին առթիւ :

Լրագրողներու մեծ հիւրասրահին մէջ, ծաղկազարդ սեղաններու չուրջ տեղ գրա– ւած էին լսարանականներն ու Պ. Վաչ – եանցի բարեկամներն ու ընտանիքի ան – դամները :

Սեղանապետն էր Պ. Մ. Գուլումճեան : Համակրական ճառեր խօսեցան Պ. Պ. Զի– թունի, Պ. Շ. Միսաքեան, Ռ. Թադէոս – եան, Վ. Մելիքեան, Վ. Զէյթունցեան , Ն. Ծովհաննէսեան, Պ. Պետրոսեան, Գ. Ադամեան: Գեղարուեստական խնամեալ բաժին մը, մասնակցութեամբ Օր. Աստ – ղիկ Քէօսէեանի, Օր. Ժ. Տիրատուրեանի եւ Պ. Մեսումենցի , ողեւորեց այս հա – ւաքոյթը: Ներկաներէն Պ .Լ. Համբար – ձումեան արտասանեց Նարեկացիին «Որ– դի Աստուծոյ» աղօթքը: Արտասանուած ճառերն ու երգերը կ'արձանագրուէին սկաւառակի վրայ, Պ. Գ. Մելիքեանի կողմէ եւ իւրաքանչիւրը հաճոյքն ունե – ցաւ ինքզինքը լսելու : Տիկին Թադէոս – եան կարդաց բանաստեղծութիւն մը Վ. Տէրեանէ եւ դրուատական խօսքեր ուղղեց յորելեարին: Օր. Միւթէվէլեան ճար – տարօրէն նուագեց դաշնակի վրայ, ջերմ ծափերու մէջ:

Ամէնէն վերջ խօսեցաւ յորելեարը Ա. Վաչեանց, շնորհակալութիւն յայտնելով իր համեստ աշխատանքի մասին եղած այսքան մեծ պատիւներու համար :

Հանդէսը վերջացաւ «Տէր կեցո» մեներ– գով եւ հրաւիրեալները բաժնուեցան ի – րենց հետ տանելով Պ. Վաչեանցի կեան – քէն օրինակ մը զոր կարելի էր խոտացնել երեք առաքինութիւններու մէջ·— Հա – րուստ էր եւ օգնեց ու տուաւ ,— Մարդա– սէր էր եւ օգնեց ,— Ճշմարիտ Հայ էր եւ հայ ապրեցուց : ԿՈՉՆԱԿԱՆ

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Դիւրութեան համար, կը խնդրենք ար– ուարձաններու եւ զաւառի մեր բաժա – նորդներէն իրենց վճարումները յանձնել հետեւեալ ընկերներուն.—

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ՝ Բարթամ Պասմաճեան
ՇԱԻԻԼ՝ Գ. Կիւլեան
ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ– Յակոբ Հիսայեան կամ
ՔՈԼՈՄԲ – ԱՆԻԷՒ՝ Արամ Աւետիսեան
ԱՌՆՈՒՎԻԼ՝ Ա. Մարտիրոսեան
ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ Բարթող Փափազեան
ՍԱՐՍԷԼ՝ Կարօ Երամեան
ԻՍԻ՝ Նշան Դարբինեան կամ սրճարանա – պետ Զատիկեան

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՊՈՄՈՆ՝ Խ. Թելեան
ՍԷՆ ԺԵՌՈՄ՝ Յ. Էսկիճեան
ՍԷՆ ԼՈՒ՝ Գ. Միլոյեան
ՍԷՆԹ ԱՆ՝ Ս. Խրալեան
ՊՈՒԼ ՕՏՏՕ՝ Սարգիսեան
Քաղաքին մէջ՝ Ա. Քէօսէեան, Յ. Մա – լաքեան, Գ. Ծերիկեան

ՍԷՆ ԷԹԻԷՆ՝ Վ. Խրիմեան
ՎԱԼԱՆՍ՝ Եր. Տէր Ղուկասեան
ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ՝ Ս. Ընտրիկեան
ԿՐԸՆՈՊԼ՝ Քիւրէճեան
ՏԷՍԻՆ՝ Վ. Հիւսեան
ՎԻԷՆ՝ Մուշեղ Մուրատեան

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (102)

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

*

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Ես՝ վախ չունէի, որովհետեւ դուբան ալ ինծի գործ չէր պակսեր, իսկ Շուչի – կը, որ աղջիկ մը, անմիջապէս պիտի վտարուէր, ասոր համար՝ զղուշաւոր դարձայ, ես՝ զգեցի սէրս, քար դրի դրան ցանկութիւններուն վրայ: Ես՝ ըս– ւսեցի»:

« Արեգնազը ցորեկօթիկ դարձաւ , բայց չմոռցաւ Շուչիկը: Օր մը տեսայ որ Արեգնազը՝ իրենց տունը կը տանէր Շու – չիկը: Ասիկա՝ սովորական դարձաւ: Շու– չիկը չաբաթ օրերը կ'երթար եւ կիրակի իրիկուններըը որբանոց կը վերադառնար : Օր մը իմացայ որ Արեգնազի նշանածը կանաչեց Տիգրանը Այդեսեանի մէջ կ'ապրի եւ կը յաճախէ կեդրոնական վար–

ժարանը, ինծի կը մնար պրպտել, գտնել անոր հետքը, ճանչնալ ու բարեմտանալ անոր հետ, մտնել Արեգնազենց տունը , տեսնուիլ Շուչիկին հետ: Ես՝ զուսյ Տիգ– րանը, համակրելի ու ազնուական, գա – զափարապաշտ եւ պատրաստուած մարք, կը մասնակցէր Նոր Սերնդական չարժ – ման: Տեսանք զիրար, սիրեցինք զիրար , Տիգրանի հետ՝ տէօթական զործեր ալ կատարեցի, բան մը՝ որ մեզ իրարու մօ– տեցուց: Դժուարութիւնները հարթուած էին » :

« Ես այնքան սիրահարուած էի Շու– չիկին՝ որ կը նախանձէի անոր դլխուն վրայ ինկած ծառի չուքին կամ արեւին , անոր հագուստներուն քսուող հովին, ա– նոր ոտքի տակի հողին: Այս առթիւ զար– մանալի դէպք մը պատմեմ, որբանոցը դոյդ մը արագիլներ ունէր, որոնք ընտա – նեցած էին, կ'իջնէին բակը, կը թառէին պատշգամներու վրայ, կը մտնէին զա – սարաններէն, ննջասենեակներէն ներս , հանդարտ ու ծանրաքայլ կը պտտէին , կարծես թէ իրենք ըլլային Ամերիկեան Երջանակի տէրն ու տնօրէնը, ճաշի ժա – մանակ՝ ճաշարան կը մտնէին որպէս ա –

չակերտուհի... եւ անոնց հետ դուբս կ'ելլէին՝ երբ ճաշի ժամը աւարտած էր , սարօրինակօրէն մտերիմ էին այս արա – պիլներըը, կը կարծէ՞ք թէ դեղարան չէին մտներ, ինչպէ՞ս չէ ,ո՞ր տեղը անոնց համար արդիլուած էր որ..., մեր դեղա– պործը էդ արագիլին անունը զրած էր տի– կին Գոհար. իսկ արուին՝ Հաճի Առաքել, այս անուանակոչութիւնը բերնէ բերան ընդհանրացաւ, տարածուեցաւ, նոյնիսկ Ամերիկացիները այդ անուններով սկսան կանչել զանոնք: Օր մը, ի՞նչ տեսնեմ , Հաճի Առաքելը կեցեր էր ննջարանի տակ, քովն էր Շուչիկը, կը կատակէր անոր հետ, կուգէն, թեւէն կը քաշէր , կը զր– պռէր , մէյ մըն ալ տեսնեմ կատուը բա – ցաւ, խոյացաւ Շուչիկի վրայ եւ անոր հագուստը կտցեց, սկսաւ քաշքշել, նա – խանձս փրփրեցաւ, ուռեցաւ ու բարձրա– ցաւ, սրախ պատերը փլցուց ,կորնցուցի ինքզինքս, մոռցայ որ ամերիկեան չրջա – նակի մէջ եմ, մոռցայ օրէնքն ու կանո – նը, ծռեցայ դետին, քար մը առի, ու նե– տեցի ... քարը դպաւ Հաճի Առաքելի մէջքին, արագիլը վախէն թռաւ, իսկ ես՝ փախայ, մտայ դեղարանը: Շուչիկը տե–

սաւ քարը, զայն նետողը փնտռեց... բայց ուր պիտի դանէր դիս...» :

« Շուչիկին սիրահարիլս ոչ ոք պիտէր, ոչ ոքի ըսած էի գաղտնիքս: Շուչիկն ան– դամ չէր գիտեր որ՝ ես կը սիրէի զինքը, թէեւ մէկ – երկու հեղ Արեգնազենց տու – նին մէջ անոր հետ ճաշի նստած էի, ես. ճամբան կը հարթէի միայն ..., կ'աչխա– տէի անոր համակրութիւնը չահիլ, անկէ յետոյ՝ պիտի զար յարմար վայրկեանը , երբ պիտի համարձակէի անոր ականջին տակ փսփսալ թէ՝ «Շուչիկ, կը սիրեմ քեզ», մինչ տնքզինքս լուրջ պահեցի , այնպէս որ Արեգնազը, Տիգրանը եւ Տի– կին Գիւլնարը չիմացան գաղտնիքս : Իրիկուն մը՝ ես ու դեղագործը կը խո – սակցէինք, մեր խօսքը զարձաւ ամուս – նութեան չուրջ, ան՝ ինծի ըսաւ, «Աբտա– չէս, որբանոցի մէջ մեծցար եւ ուսումդ ալ հոսկէ առիր, լաւ է որ դուն ալ որբու– հիներէն մէկը ընտրես եւ ամուսնանաս, տես, Գէորգը ինչ լաւ մտածեր է, ան՝ արդէն ընտրեր է իր հարսնցուն, որբը որբով միայն երջանիկ կրնայ ըլլալ » :

(Շար.) ՍՕՍ–ՎԱՆԻ

յանուն հինգ Միութեանց, (Ռազմիկներ Վասպուրականի, Երիտ. եւ Հայր. Միութիւն, Ֆրանքեւհայկական Միութիւն եւայլն), Պ. Ռ. Թադէոսեան (Սպայից Միութիւն), Պ. Մ. Բունիաթեան (Նախկին անօրէն Գաղթ. Օֆիսի), Պ. Ա. Պարթեւեան (Փարիզահայ երգչախումբ), Բ. Ա.Ճէմեան (ԶՈՄ), Պ. Թ. Գառնիկ եւ Ե. – բիւտատրդ մասւորական մը, Պ. Մ. Ա.– զարեան :

Ժամը 6ը անցած էր երբ սպակիր ժո – ղովուրդը կը հեռանար Պանէօ – Փառ– զիէնի դերեզմանատունէն :

Ողբացեալ դրագէտին մարմինը դրուե – ցաւ առաջնորդ դամբարանի մը մէջ : Կ'իմանանք թէ Բարեգործականը հող մը գնած է եւ մասնաւոր Պանթէոն մը պիտի կառուցանէ անոնէր մասւորականներու համար :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

խորհրդաժողովը վերկելու համար : Պ.Պի– տօ Փարիզէն վերադարձած ատեն կ'ըսէր թէ պիտի աշխատի կանխել խորհրդաժո – ղովին ձախողումը : Երէկ մխասին պիտի ճաչէր Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու ներ– կայացուցիչներուն հետ, կացութիւնը վե– րլուծնելու համար :

Պ. Իդըն այս օրերս Լոնտոն պիտի եր – թայ, յետոյ Ուոշինկթըն մեկնելու հա – մար ընկերակցութեամբ Զըրչիլի, որ հը– րաւիրուած է նախագահ Այզընհաուըրի կողմէ : Մ. Նահանգներու ներկայացու – ցիչն ալ իր երկիրը պիտի վերադառնայ, զեկուցում տալու համար, բայց խորհր – դաժողովը պիտի շարունակուի : Պ. Պիտօ երէկ նոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Պ. Իտընի, Մոլոթովի եւ ամերիկեան պատուիրակին : Այսօր, ուրբաթ, նորէն դռնփակ նիստ մը պիտի գումարուի : Միւս կողմէ զինուորական յանձնախում – բը կը շարունակէ իր աշխատանքները, զինադադարի մանրամասնութիւնները ճշ– դելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՆՈՒՋի գահլիճը հրաժարեցաւ :

ՄԱՐՈՒԲի մէջ հրկիզումները կը բազ – մապատկուին, մեծ վնասներ պատճառե – լով : Ահաբեկումներն ալ չեն դադրած :

ԻՍՐԱՑԼ ԵԻ Ա. Միութիւնը Ա. աս – տիճանի բարձրացուցին իրենց դեսպա – նութիւնները :

ՀՆԴԿԱՉինի նոր հրամանատարը, զօր· Էլի, համբայ եղած է դէպի Փարիզ, իր տեղակալները ներկայացնելու համար :

ՊԵՐլինի արեւելեան շրջանին 1953 Ցունիս 17ի ըմբոստութեան տարեդարձը տօնուեցաւ արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ :

Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Կեդր. Կոմիտէին Ա. ընդհ քարտուղարը, Խրուշչեւ, յայտա – րարեց թէ «մենք առաջին ազգն ենք որ ջրածին ռումբ ունինք : Մենք ուրիշներէն առաջ չենած ենք թէ հիւլէական եւ թէ ջրածին ռումբերը » :

ՅՈՐԴԱՆԱՆ տնտեսական օգնութիւն մը պիտի տանայ Մ. Նահանգներէն, ջրու – դիներ, եւ ճամբաներ չինելու, անտառ – ներ տնկելու եւն. համար : Ուրիշ ծրա – գիրներ ալ կան : Տրամադրելի գումարը որոշուած չէ :

«ԿԱԹՈԼիկներ, ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ», կ'ըսէ Վաթիկանի կողմէ հաւատացեալներուն ուղղուած կոչ մը, «համայնավարները զրծակցութիւն առաջարկելով ծուղակ մը կը պատրաստեն ձեզի համար» : Այս ի– մաստով քարոզներ կը տրուին Հռոմի բո– լոր թեմերուն մէջ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի մէջ մեռաւ մեծ գիտնա – կան մը, Սերժ Եուտին, որ ծանօթ էր իր վիրաբուժական գիւտերով (թոք, աոա – մոքս եւ ապիք) : Երկու անգամ Սթալին – եան մրցանակի արժանացած է : Գիրքեր ալ ունի :

ԱԻՍՏՐԻՈՑ վարչապետը Լոնտոն պիտի երթայ մօտերս, խորհրդակցելու համար իր երկրին կացութեան մասին :

ԳԵՐՄԱՆ ՄԱՄՈՒԱԳԷՏՆԵՐ կը տեղա – տորուին Ճիտահի մէջ (Արաբիա), կարեւոր պաշտօններ վարելով : Շատերը նախկին սպաներ են, այժմ իսլամացած, ինչ որ կը դիւրացնէ իրենց գործը :

ՄՈՍԿՈՒԱՑի գրական թերթը, «Լիթե– րաթուրնայա Կազեթա» կը գրէ թէ գրող– ներու վերջին համագումարին մէջ Պ. Սուրքով խստօրէն քննադատեց իր պաշ – տօնակիցները : «Պէտք է խոստովանինք թէ մեր գրականութիւնը մեծապէս ետ մնացած է, մասնաւորապէս թատերա – գրական ասպարէզին մէջ» :

ՄԱՑԻՍ 28–Ը

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ԳՈԼՈՄՊԻ ՄԷՋ

Անիէռի քաղաքապետարանի շքեղ սը – րահներուն մէջ, կիրակի 20 Ցունիս, ժա– մը 16էն 24 :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Ազատ» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապ· Խաչի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի :

Պատուակալ նախագահութեամբ Անիէ– ռի քաղաքապետ եւ Սէնի Նահանգային խորհուրդի անդամ Տոքթ· J. HUET,

Կը նախագահէ՝ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Ժ. ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

Բացումը կը կատարուի Հ. Ց. Դ. Ա. – նիէռ Պուա Քոլոմպի Նոր Սերունդի երգ – չախումբով, ղեկավարութեամբ Պ. Գայիշ– եանի :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ– ցին Օրիորդներ Շաէէ Պէնկեան, Մու – րատեան, Քէօսէեան, եւ Տիրատուրեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ՝ Պ. Ա. Մե– սումեցի :

Ատրասանութիւն՝ Զարեհ Ղարիպեան եւ Օր. Ա. Քէշիշեան :

Առաջին անգամ ըլլալով Պանէօ քաշա– նի պարախումբը իր ամբողջ կազմով՝ հայկական եւ կովկասեան պարերով, ըն – կերակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆի (թառ) եւ ԲԵՆՈՑի (դափ) :

Եւրոպական պարեր ղեկավարութեամբ Կ. ՍԱՐԵԱՆի : Ձոխ պիւֆէ ժողովրդական դիներով : Մուտք 150 ֆրանք :

ԿԱՐՏԱՆի ՄԷՋ

Այս Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Պիվէռի «Գեղունի» սրահին մէջ :

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Նիկոլ Դումանը» խումբին եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին :

Պատուակալ նախագահութեամբ Կար – ասնի քաղաքապետ եւ Պուէ տը Ռոնի Նա– հանգային խորհուրդի անդամ քաղաքացի ՎԻՒԲՈՐ ՍԱՎինի :

Ներկայ կ'ըլլան տեղիս ընկերվարական հատուածը :

Կը նախագահէ ընկեր Ն. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱՒՈՑ – ԵԱՆ եւ ՌՈՒԺԻ ՍԵՒՏԱ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին Նոր Սե– րունդի կողմէ : Երգ, արտասանութիւն, կովկասեան պարեր :

Կը ներկայացուի ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը : Մուտքը ազատ է

ՊՈՒՏՈՑի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Մուրատ խումբի : Այս կիրակի ժամը 3·30ին, Հ. Ց. Դ. ակումբը :

Կը բանախօսէ ընկ. Ա. ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ՅՈՒԼԻՍ 4ԻՆ ՅԵՏԱՋԳՈՒԱԾ Է

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի մաս– նաճիւղին դաշտահանդէսը որ տեղի պի– տի ունենար Ցունիս 20ին, Էքուանի մէջ :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ· դպրոցի : Տեղի կ'ունենայ 3 Ցուլիս չաբաթ երեկոյ– եան ժամը 8·30ին, Հ. Ց. Դ. Տան սրահը : Ցայտապիրը կը պարունակէ մեներգ, խմ– բերգ, արտասանութիւններ, կենդանի պատկեր : Զաւեշտ մը՝ մէկ արար : եւ « Մարդ – Ծաղիկներ» դեղեցիկ տրամա – խօսութիւնը, Ծաղիկներու Թատերապա – րով, նաեւ հայկական պարեր :

ՅԵՐԵԿՈՑԹ ԻՆԶՈՑԲ

Ցունիս 20ին, ժամը 4էն 10, Խրիմեան սրահին մէջ, Իսի լէ Մուլինօ :

Ի նպաստ դպրոցին կազմակերպուած Ֆ. Կ. Խաչի հոգաբարձութեան կողմէ :

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, երգչախումբ, նուագ, մենախօսութիւն, մեներգ եւ պար, սիրայօժար մասնակ – ցութեամբ փարիզահայ արուեստագէտնե– րու, եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի անդամ– ներուն :

ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՄԸ

Կը մասնակցին Ա. Գմբէթեան, Գրիգոր Վահան, Օր. Շաէէ Պէկեան, Տիկին Շաէէ Գալայճեան, Պ. Պշիկեան, Օր. Նիկոլ Նիգամեան եւ ուրիշներ :

Զարմանալի եւ ծիծաղաշարժ, հետա – քրքրական եւ հիանալի, փարիզի մէջ ա – ռաջին անգամ ըլլալով :

Գեղարուեստական բաժինը պիտի տեւէ ժամը 4էն 7, յետոյ ինջոյք, մինչեւ ժա– մը 10 : Առատ պիւֆէ, ժողովրդական դի– ներով :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋի ՀԱՆԴԻՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆօնտապլը – Մարթեկօ թաղամասին դպրոցական ամավերջի հան– դէսը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3– ին Պօմոնի եկեղեցւոյ յարակից սրահին մէջ : Կը նախագահէ Պ. ԱՐԱՄ ԹԻՐՋի – ՊԱՇԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժինը կը վա– րէ ուսուցչուհի Տիկին Ռ. ՄԵԼՏՈՆԵԱՆ :

Դպրոցականներու կողմէ ի մէջ այլոց կը ներկայացուի նաեւ.— ա) «Տատանող դլուխը» (զաւեշտ) : բ) «Օգտակա՞ր է թէ հաճելին» (Ծաղկավաճառուհիներու եւ բանջարավաճառուհիներու կռիւը) : գ) «Հայ տղուն երազը» : (Քայ Անդրանիկ) : Մուտքը ազատ է :

ԳԻՆԵՋՈՆ

Ի պատիւ «Ոսկի Հէքեաթ»ը ներկայա – ցնողներուն, այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին Ազգ· Տան մէջ (32 ռիւ տը Թրէ – վիզ) : Մուտքը ազատ է :

ԼԻՈՆ.— Տիկին Մարգրիտ Ժամկոչեան եւ զաւակները, Պ. Տէփան Ժամկոչեան, եղբայրը (Ամերիկա), Պ. Արտաշէս Ժամ– կոչեան (եղբայրը), Տիկին Թուրվանտա Ժամկոչեան, Տիկին Մարիամ Գայլաճան – եան, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Հայթայ– եան, Տիկին Վերոն Ագնուորեան, Տէր եւ Տիկին Տէր Ահարոնեան եւ զաւակները, Այրլ Տիկին Եղսայ Ժամկոչեան եւ զա – ւակները (Մարսէյլ), Մանուկ, Գոհա – րիկ, Հայկանուշ եւ Ազատն (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Նչան Ժամկոչեան եւ զա – ւակները, Տէր եւ Տիկին Սահակեանեան եւ զաւակները (Վալանս), Տէր եւ Տիկին Տօնապետ Տօնապետեան եւ զաւակները (Վալանս), Տէր եւ Տիկին Հայթայեան եւ զաւակները (Սէնթ Էթիէն), խորին ցաւով կը ծանուցանեն մահը իրենց հօր, եղբօր եւ ազգականին՝

ԱՀԱՐՈՆ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆի (54 տարեկան) մահը, որ տեղի ունեցաւ Ցունիս 16ի առ – տուն, հիւանդանոցին մէջ :

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատար – ուի այսօր, ուրբաթ, ժամը 14ին : Մար – մինը Օփիթալ Էտ· Էոիօէն պիտի փոխա – դրուի կիյոթիէռի դերեզմանատունը :

Օր· ԱՆԺԷԼ ԱՊԱՃԵԱՆ

ԳԷՈՐԳ ՍԻՆԱՆԵԱՆ

12 Ցունիս Ամուսնացած Նիւ Եորք

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանին բո– լոր ընկերները, ինչպէս եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի բոլոր ընկերները եւ ընկերու – հիները, այս շաբաթ ժամը 9ին, Ահա – րոնեան ակումբ : Պիտի դեկուցանէ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ « Արեւելքի դաղութներու մասին» : Կը հրաւիրուին նաեւ Կապոյտ Խաչի անդամուհիները :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Լիոն– ի բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Բո– լոր ընկերներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր– ները այս կիրակի ժամը 8·30ին, Ահա – րոնեան ակումբը : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մաս– նաճիւղին ընդհ· ժողովը այս երկուշաբ– թի ժամը 4ին, Ազգ· Տան մէջ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉի Անիէռ Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս երկու– շաբթի ժամը 16ին, 67 ռիւ Հօչ, Քոլոմպ, ընկերուհի Ինճէեանի բնակարանը (Մա– ծուն Սելէքթ) :

ՀԱՄԱՀԱՅԱՐԲ· Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս կիրակի 7 Պուլվար տ'Ալթէն, Պար Տիւ Կլոպի սը – րահը : Օրակարգ՝ դաշտահանդէսի կար – գադրութիւն :

ԱՄԵՆԱՑՆ ՀԱՑՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կաթողիկէ Ս· Էջմիածին տօնին առթիւ պիտի կատարուի հոգեհանգստեան հան – դիսաւոր պաշտօն ամենայն Հայոց հան – գուցեալ Հայրապետ ԳԻՈՐԳ Զ.ի վախ – ճանման քառասունքին առթիւ, այս կի– րակի ժամը 10ին :

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Գեր· Տէր Սիոն եպիսկոպոս Մանուկեան, կաթող· պատուիրակ Հարաւ· Ամերիկայի, որ հիւրասիրութեամբ քաղաքս կը գտնուի Ս· Էջ – միածնէն վերադարձին առթիւ :

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը ներ – կայ ըլլալ խունկերամբ, յարդելու համար երանաշնորհ Հայրապետին անմոռաց յի – շատակը : (ԴԻՒԱՆ)

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԺՈՂՈՎ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի եւ Շրջ· Ազգ· Միութիւնը, եկե– ղեցաչէն Ցանձնախումբը, Տիկն. եւերիտ. օժանդակները, ընդհ· ժողովի կը հրա – ւիրուին այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Գ· Թաղապետարանի սրահին մէջ, լսելու համար իրենց վերջին միամեայ շրջանի նիւթական եւ բարոյական գործունէու – թեանց համարատուութիւնը, ի մասնա – ւոր եկեղեցւոյ եւ Ազգ· Տան կառուցման առնչութեամբ կատարուած աշխատանք – ներու արդիւնքը :

Շատ կարեւոր տեղեկութիւններ պիտի հաղորդուին 26 Ցունիսին կատարուելիք հիմնարկէքի պաշտօնական արարողու – թեանց չուրջ : Փութացէք ճիշդ որոշեալ ժամուն ներկայ ըլլալ : Որեւէ նուիրա – հաւաքում պիտի չըլլայ : (ԿՆԻՔ)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պ. Նորհատ Սիմոնեան եւ զաւակները, կը ծանուցանեն թէ այս կի– րակի Սէն Լուի Ս· Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ, պիտի կատարուի քառասունքի հոգեհան – գստեան պաշտօն եւ պատարագ, նորոգ հանգուցեալ ՏԻԿԻՆ ՍԻՐՈՒՀԻ ՍԻՄՈՆ – ԵԱՆի (ծնեալ Ժամկոչեան) յիշատակին : Կը հրաւիրուին բոլոր ազգականները, բարեկամները եւ ծանօթները :

★

ԼԻՈՆ.— Ազգ· Միութիւնը կը ծանու – ցանէ թէ այս կիրակի, հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի Լիոնի եկե– ղեցիին մէջ, հանգուցեալ Ճարտարապետ Ա· Յակոբեանի դառնադէտ մահուան քա– ռասունքին առթիւ : Կը հրաւիրուի հասա– րակութիւնը, յարդելու համար բարեբար Ճարտարապետին յիշատակը :

ԲԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՔԱՅՔՈՒԻՆ
ՀՑԱԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԵՆԷՆ
Éts. THOMLAC
16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
THOMLAC
Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ :

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 19 ՅՈՒՆԻՍ ★ SAMEDI 19 JUIN 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7398 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2809

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ «ԹԱՐԳՄԱՆԻՉՆԵՐԸ»

•

Ո՛րքան փոխուած են բարքերը ...

Ցիսուն – վաթսուն տարի առաջ, լեզուագէտ եւ հայրենասէր ղէմքեր իրենց պաշտօնը կ'օգտագործէին, Հայը օտարին ծանօթացնելու համար :

Կը կատարէին մանակի եւ ամբողջական թարգմանութիւններ : Մէկնորդ կը հանդիսանային, որպէսզի օտարը չհասկնայ հայկական մշակոյթով :

Կային ուրիշներ ալ որոնք նիւթական միջոցներ կը տրամադրէին, մեւնոյն մտահոգութեամբ :

Եւ լոյս տեսան բազմաթիւ հայանպաստ հրատարակութիւնները, հայագիտական մատենադարան մը կազմելով :

Այդ հրատարակութիւններէն շատերը սպառած են արդէն :

Այսօր, մեր նոր սերունդին զարգացման ալ կրնային ծառայել անոնք : Բայց դժուարը կը ճարուին :

Միւս կողմէ, ոչ նոյն ոգիով թարգմանիչ մնացած է, ոչ ալ մեկենաս :

Մարդիկ զբաղած են աւելի բանուկ արհեստով մը,— իրենց դիտցած կամ փոխ առած օտար լեզուն գործածել օտարին միտքը պզտոռելու համար :

Այսպէ՞ս է որ, տարիներէ ի վեր լոյս կը տեսնեն օտարալեզու հրատարակու – թիւններ, թերթ կամ գիրք, թուղնաւոր բոյսեր մշակելով միջազգային շուկանե – րու մէջ :

Այդ անպատիւ գործունէութեան չնոր – հիւ, օտարը ոչ թէ կը ծանօթանայ Հայոց պատմութեան եւ մշակոյթին, այլ իր առ – ջեւ կը տեսնէ այլանդակ պատկեր մը :

Կը տեսնէ ժողովուրդ մը զանազան թե – ւերու բաժնուած : Եւ մանաւանդ՝ մէկը միւսը վարկաբեկելով զբաղած :

Կը տեսնէ տգիտութեան եւ տեսլու – թեան արշաւ մը՝ տարագիր, ցիրուցան բազմութեանց գլխուն վերեւ :

Եւ այս ամէնը՝ իւրաքանչիւր հիւրըն – կալ երկրի լեզուով,— Ֆրանսերէն, անգ – լերէն, արաբերէն, պարսկերէն, սպա – նիերէն :

Միեւնոյն աղբիւրէն կը ըմպի այս խու – ժանավարութիւնը, — «պրոպրեսիս» — յառաջդիմակա՞ն — կոչուած տգմուտէն, ուր անյուսօրէն խրած են ափ մը դիմա – կաւորներ եւ թութակներ ,ամէն գաղու – թի մէջ :

Ամանք պատահաբար, ուրիշներ դի – տակցօրէն սառնձնած են այս գրգռիչ «մխիթա»ն, իրրեւ լրացուցիչ մասը հայե – րէնով կատարուած չհատուցութեանց :

Անոնք մէկ սկզբունք ունին —դիմացինը մրոտել ամէն գնով :

Այդ առաջադրութեամբ, կանգ չեն առ – ներ որ եւ է սուրնութեան առջեւ :

Կը սուեն եւ սուս վկաներ կը ճարեն : Կը կեղծեն ու կը խեղաթիւրեն : Վերիվայր կը չրջեն պատմական իրողութիւններ , ապուշի տեղ դնելով իրենց հետեւորդ – ներն անդամ :

Կարճ,— մասալներ կը թխեն աչխարհի բոլոր լեզուներով :

Օտարը, մանաւանդ եթէ քիչ – չատ ծանօթ է հայկական կեանքին, անշուշտ պիտի զարմանայ որ այսքան ... յառաջ դացեր են իր «առմենիէն» բարեկամները :

Իսկ օտարախօս հայ տղան անշուշտ պիտի գանի այս ապականութեան առջեւ, եթէ իր կարգին թունաւորուած չէ :

Այս անճոռնի բարքերն ալ նոր ծաղ – կեցան Հայկական Արտասահմանի մէջ , իրրեւ հետեւանք « ինտերնացիոնալ » մարզանքներու :

Ի՞նչ օգուտ կ'ուզեն քաղել այս նորե – լուկ «Թարգմանիչները», իրենց թունա – ւոր սունկերը հրամցնելով օտարին եւ օտարախօս Հայուն :

Կ'արժէ ընդլայնել հարցը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՄ ՍՏԱՑԱՒ
ՋԱԽՋԱԽԻՋ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՄԲ
47Ի ԴԷՄ 419 ՁԱՅՆՈՎ

ՊԱՏՄԱՆԱՒԱՄ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՄԻՆՉԵԻ ՅՈՒԼԻՍ 20, ՀՆԴԿԱՁԻՆԻ ԽՆԴԻՐԸ ԿԱՐԳԱԴԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Պ. Մանուէլ Ֆրանս, վարչապետու – թեան թեկնածուն, Դէպ. օր վաւերացում ստացաւ 47ի դէմ 419 ձայնով, իր յայտա – բարութիւնը կարդալէ եւ շարք մը հար – ցումներու պատասխանելէ ետք :

Այս մեծամասնութիւնը կ'անցնի 314ի օրինական թիւը, նոյն իսկ եթէ զեղչուին համաձայնավարներուն քուէները : Պատե – րազմին դաշտաբումէն ի վեր առաջին ան – գամ է որ համաձայնավարները քուէ կու տան ոչ – կուսակից թեկնածուի մը : Հա – մաձայնավարները 96 քուէ ունին, չորս յա – ռաջդիմականներու հետ՝ հաւքւր : Թեր քուէարկած էին նաեւ 106 ընկերվարական երեսփոխանները : Առաջին անդամ է որ վարչապետութեան թեկնածու մը ստուար մեծամասնութիւն կը չահի ճախակողմ – եան հոսանքներէն :

Պ. Մանուէս Ֆրանս իր յայտարարու – թեան մէջ դիտել կուտար թէ Հնդկաչինի Ֆրանսական զօրքին բարոյական կորովը պիտի խախտի, եթէ իրենց վարչապետը վաւերացում ստանայ համաձայնավարներու մասնակցութեամբ , եւ թէ հաչտութեան բանակցութեանց առեն ալ Ֆրանսայի ան – կախութիւնը կրնայ վտանգուիլ, եթէ Ֆրանսայի հակառակորդները պիտանի թէ վարչապետը իշխանութեան գլուխ եկած է չնորհիւ համաձայնավարներու աջակցու – թեան :

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ քանի մը ժամ բացառիկ երեւոյթ մը պարզուե – ցաւ ,— Ազգ. ժողովին առջեւ կը գըտ – նուէր վարչապետ մը որ պաչտօնապէս վաւերացուած էր եւ սակայն կը մերժէր ընդունիլ այդ պաչտօնը : Շատեր կը կար – ծէին թէ օրինական թիւէն պակաս քուէ պիտի սառնայ : Եւ սակայն իր բացատ – րութիւնները բազմապատկեցին ոչ – համաձայնավար քուէները :

Կէս գիչերին, Պ. Մանուէս Ֆրանս դի – տել կուտար թէ կարդ մը երեսփոխաններ կը վարանէին քուէ տալ, վասն զի հա – մաձայնավարները խոստացած էին թերքուէ – արկել : Այս առթիւ յայտարարեց, թ պա – տասխան իրեն ուղղուած հարցումներու .

— «Սիրելի պաչտօնակիցները, կ'ուզէ՞ք որ համաձայնավար կուսակցութիւնը օգ – տուի այս ռազմախազէն : Իր վախցած բարենորոգումները խափանելու համար չէ՞ որ համաձայնավար կուսակցութիւնը քաղաքական գործողութեան մը կը ձեռ – նարկէ այս գիչեր : Անոնց ռազմախազը պատճա՞ռ է որ ուրիշներ յանկարծ փոխեն իրենց միտքը : Այս ընթացքով համաձայ – նավար կուսակցութիւնը իրաւարար պիտի չդառնա՞յ մեր վիճաբանութեանց մէջ : Մենք խազալիկնե՞րն ենք համաձայնավար կուսակցութեան : Եթէ սահմանադրական մեծամասնութիւնը 314 ձայն է, ես կ'ու – զեմ այդ քուէները ստանալ այն խմբակ – ցութիւններէն որոնց կոչ ուղղեցի » :

Համաձայնավար կուսակցութեան ներկա – յացուցիչը, Պ. Պիյու յայտարարեց թէ ի – րենց վերջին համագումարին մէջ որոշած են մէկդի դնել մեկուսացումի քաղաքա – կանութիւնը վարչապետական ընտրու – թեան առթիւ եւ ուժ տալ ոեւէ մէկուն որ կրնայ դադրեցնել Հնդկաչինի պատերազ – մը եւ խափանել Եւրոպայի միացեալ բա – նակի դաչինքը :

× *Պ. Մանուէս Ֆրանսի դահլիճը պիտի բաղականայ 15 նախարարներէ : Վարչա – պետը ինք ստանձնած ըլլալով արտաքին գործերու նախարարութիւնը, ժրնեւ պի –*

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

ԾՈՒՌՆ ՈՒ ՇԻՏԱԿԸ

Տարբական պայման է որ գոնէ պարբե – բական թերթերը — շաբաթական, ամ – սօրեայ եւայլն — աւելի ուշադրութեամբ հետեւին ուղղագրութեան, բերականու – թեան եւ ուրիշ կարգ մը անհրաժեշտ գի – տելիքներու :

«Դու միայն կաս յերուսաղէմ » ...

Պարբերական հրատարակութիւններ , մինչեւ անգամ գիրքեր կան ուր կոստշա – ւոր սխալներ իրար կը հալածեն :

Նոր ստացայ երուսաղէմի պատրիար – քարանին պաշտօնաթերթը, «Սիոն»–«Ամ – սագիր կրօնական, գրական, բանասիրա – կան» : (1954 Ապրիլ – Մայիս) :

Նախ՝ լայն տեղ կը գրաւեն ոտանաւոր – ները·— ճիշդ վեց էջ :

Կատարեալ համաճարակի մը վերած – ուեր է գրականութեան այս ճիւղը, — բանաստեղծութիւն :

Կը բերթեն ու կը բերթեն, վերէն ևա – յեալով արձակին վրայ, որուն զինուորեալ – ները հետզհետէ կը նուազին :

Առանձին պիտի խօսիմ այդ մասին :

« Սիոն »ի այս թիւին մէջ ծանօթ բա – նասէր –պատմագիր մը, Հրանդ Ռ· Ար – մէն » , շարունակելի ուսումնասիրու – թիւն մը՝ ունի,— «Պատմութիւն Խորե – նացիի ճնճղատուրեան » :

Հարեւանցի կարդացի եւ սա գոհարնե – րը գտայ ·—

Էջ 129·— «Պէտք եղածն էր, ուշիմ բա – նասէրի մը երեւան գալը, որ այս հսկայ վերլուծական նիւթերը համադրեր, դրժ – ուարութիւնները հարթեր եւ վերջնական թուական մը որոշեր » :

Կարծեմ ժառանգաւորաց վարժարանի աշակերտներն ալ գիտեն որ երեք «ւ»ներն ալ «յ» պիտի ըլլան,— *համադրէր, հար – թէր, որոշէր* :

Նոյն էջին վրայ, Դեր ու դէմ».— Ան – շուշտ ըսել կ'ուզէ «Թեր ու դէմ » :

Չեմ գիտեր, այս կոպիտ սխալներուն պատասխանատուն յօդուածագի՞րն է թէ ամսագրին խմբագիր – սրբագրիչը :

Ամէն պարագայի մէջ, անհերելի է այս վրիպումը, մանաւանդ պատմական – ճե – ւադատական ուսումնասիրութեան մը մէջ :

× Թերթի մը մէջ կը կարդամ, — «խոս – տիւ կերպով» :

Ուրիշ թերթի մը մէջ — «չարաչար կերպով » :

Ինչպէս կ'երեւայ, երկուքն ալ հայերէ – նը լափած են «չարաչար կերպով» եւ ա – շակերտ կը հոսցնեն «խստիւ կերպով» :

× Շատեր, նոյնիսկ պաշտօնական մարմիններ «արձանագրութիւն» բառ մը կը հոլովեն ժողովներու առթիւ :

Ըսել կ'ուզեն — «ատենագրութիւն» : Արձանագրութիւնը ուրիշ բան է (Էնս – ֆրիփսիոն) :

× Լիբանանեան թերթ մը վ· Մալէգեա – նի փրանսերէնի թարգմանուած բանաս – տեղծութեանց անունը, «Ռորպէյ Ֆլէօ – րի», թարգմաներ է «Ծաղկազարդ Ջամ – բիւղ» :

Ամբողջ գրախօսական մը չ՚ըժեր այս նշանաւոր «գամբիւղ»ը ... Վ.Ա.Հէ

ԺՐՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ ՎԻՃԻԼ

Ֆ· Միւթէեան եւ կարմիր Ձինաստանի արտաքին նախարարները գործօն աչխա – տանքներ կը կատարեն, որպէսզի շարու – նակուի ժրնեւի խորհրդաժողովը, լուծե – լու համար Հնդկաչինի կնճիռը : Պ· Պիտօ եւս կ'աչխատի նոյն ուղղութեամբ, սպա – սելով նոր դահլիճին հրահանգներուն : Ամերիկացիները կը չարունակեն վերա – պահ դիրք մը բռնել Ձինաստանի նոր ա – ռաջարկին հանդէպ : Ֆրանսական եւ անգ – լիական պատասխանատուները կը փոր – ձեն օգտուիլ Չու Ան Լէյի հաչտարար հա – կատեքներէն : Պ· Իդըն, որ Լոնտոն պի – տի երթար, յետաձգեց իր մեկնումը , գործնական ելքի մը յանդելու համար :

× *Անգլիա ընդհանրապէս չափաւոր քաղաքականութեան մը կը հետեւի այս հարցին, ինչպէս եւ Ծայր· Արեւելքի վե – րաբերեալ բոլոր խնդիրներուն մէջ : Այս տրամադրութենէն օգտուելով, կարմիր Ձինաստան մօտերս դիւանագիտական մարմին մը պիտի ղրկէ Լոնտոն : Կը կար – ծուի թէ երկու պետութիւնները դես – պաններ պիտի փոխանակեն մօտերս :*

ՇԹՐՈՒԹՈՓԻ ԴԱՒԻՃՆԵՐՈՒՆ ԴԱՏԸ

Մէկի պինուորական ատեանին Դ.ր· օր – ուան նիստին մէջ, ամբաստանեալներէն Ֆրանց խոստովանեցաւ թէ մասնակցած է կալանաւորներու մահացման գործողու – թեանց, բայց վայրագութիւններ եւ ան – վայել արարքներ չէ գործած : Ամբաս – տանեալը, որ չատ կը նմանի Ֆերնանտէ – լի, մասնակցած է չորս Անգլուհիներու մահապատիժներուն գործադրութեան , ներարկումներ կատարելով , յետոյ դի – ակները հրկիզելով , 1944 Յուլիսին : Բայց հերքեց այն մեղադրանքը թէ իր չունը արձակած էր վիրաւոր աքսորականներու վրայ, անոնց վիրակապերը պատառ պա – տառ ընելու համար :

Ուրիշ ամբաստանեալ մը, Օհլեր, յայ – տարարեց թէ ինք պարզապէս Պերլինէն ստացած հրամանները կը գործադրէր : Ցետոյ խոստովանեցաւ թէ մասնակցած է հարիւր աքսորականներու գանակոծման , երկաթածայր բիրերով, մինչ նախապէս

ԵՐԿՈՒ «ՀԱՏՈՒՑՈՒՐՆԵՐ» ԵՒՍ ԷՋՄԻԱԾԻՆ ԳԱՅԵՐ ԵՆ

Պոլսոյ «Ժամանակ»էն (10 Յունիս) կ'իմանանք թէ «Նոր Լուր»ի արտօնատէր խմբագրապետ Վահան Թօշիկեան եւ «Աստղաբերդ» ամսագրի արտօնատէր Թո – րոս Ազատեան, որոնք էջմիածին հրա – ւիրուած էին Ամենայն Հայոց կաթողիկո – սին յուշարկութեան առթիւ , Յու – նիս 9ին Երեւան մեկներ են, էրզրում – կարս – Գլըղլը Ձաքչաքի ճամբով (ճեպըն – թաց կառախումբ) :

Բնականաբար պիտի հարցնէք,— Ի՞նչ ընելու կ'երթան այս երկու «հատուցիչ – ները» , քանի որ կաթողիկոսը չատոնց թաղուած է, եկեղեցական ժողով չէ գու – մարուած , իսկ պատգամաւորները կը վե – րադառնան հետզհետէ :

Նոյն թերթին տեղեկութեանց համա – ձայն, չի կարծուիր որ նոր կաթողիկոսին ընտրութիւնը կատարուի տարեգլուխէն առաջ : «Մինչ այդ աչխատանքը պիտի թափուր կատարելու համար Անթիլիասի կաթողիկոսին ընտրութիւնը, որ կարգ մը տարակարծութիւններու հետեւանքով ձգ – ձգումի մատնուած է » :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք ընկեր Գէորգ Քիրէճեանէ (Վալանս) հինգ հա – զար Ֆրանք իր ստացած եղբօր եղերական մահուան տարեդարձին առ – թիւ : Նոյն առթիւ ընկերը կը նորոգէ մէկ տարեկան բաժնեգին իր տղուն :

Հատատարիմ Ցառաջեանէ մը (Պրիւ – սէլ) երկու հազար Ֆրանք իր այցելու – թեան առթիւ :

կ'ուրանար :

Երրորդ ամբաստանեալ մը, Ակօս, յայտարարեց թէ մահապատիժներու գոր – ծադրութեան, կախաղանի եւն· կը մաս – նակցէր խղճի հանդարտութեամբ, կա – տարելով իրեն տրուած հրամանները : Այս առթիւ խոստովանեցաւ թէ մասնակ – ցած է ոուս գերիներու վրայ գործադրը – ուած վայրագութեանց : Այս գերիները ի – րենց տաղաւարներուն առջեւ մնացած էին քանի մը չարաթ, ձեռնակապերով եւ որդնոտած դատատակներով :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՎԱՂՈՒՑԻԿ ԹԵՐԹԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՎԱՂՈՒՑԻԿ ԹԵՐԹԸ

ԴԱՇՆԱՑ ՈՒՆԻ

ԳԼՈՒԽ 2-ՐԴ.

Մեր եղջյուրավոր ընկերները ամեն առավոտ, ինչպես միշտ, ուրախ բառաչյունով դիմավորեցին արևածագը։ Ամեն մեկն իր տեղում էր։ Ոչ մեկը չէր պակասում։ Ոչ մեկը չէր կորել։ Ոչ մեկը չէր հիվանդացել։ Ամեն մեկն իր տեղում էր։ Ամեն մեկն իր տեղում էր։ Ամեն մեկն իր տեղում էր։

ՏՈՄՍԵՐ

ՄԻ՛ ՇՓԱՑՆԷՔ

★

— Ինձի հայերէն նամակ մի գրէք, որովհետեւ չեմ ուզեր անգլերէնս մոռնալ:

Այս խիստ հրահանգը իր բարեկամին տուած է քիչ – շատ ծանօթ հեղինակ մը, որ, դժբախտաբար, քիչ մը շատ շփա – ցուցինք մեր թերթերուն մէջ :

Մէկն է որ ծնած է «երկիրը», մինչեւ 20 – 25 տարեկանը ապրած է հայկական միջավայրի մէջ ու յետոյ, հովը դինքը նետած է օտար հողի մը վրայ: Այնտեղ, սորված է նոր լեզու մը, գոր — հազար կտոր ալ ըլլայ — չի կրնար հռչակել իրեւ իր մայրենի բարբառը: Այդ օտար լեզուով բաներ մը կը գրէ, երբեմն, եւ ճիշդ ատոր համար է որ շփացած է եւ ինքզինքը գրած է մեծ, շատ մեծ, շատ բացառիկ մարդու մը տեղ ու եթէ չեմ սխալիր, մեր գրականութեան, մեր մշակոյթին վրայ կը նայի աչխարհի ամէնէն բարձր չէնքին կատարէն... հեռա – գիտակով: Երբեմն, նոյնիսկ, այդ գոր – ծիքը աչքերուն կը տանի... հակառակ կողմէն ...

Այս իմաստով պատուէրները լոած ենք ուրիշ թերթեւօլիկներու բերնէն ալ :

Բարի ծաղիկներ՝ այս չոհանները :

Ունին զգուելի մտայնութիւն մը: Եւ արհամարհանք մեր արեւտրական Մեծա – սքանչին հանդէպ ու սուրհանդիա պաշտա – մունք հանդէպ՝ այն լեզուներուն, որոնք առհմիկ սեփականութիւնն են մեծ ազ – գերուն :

Հասկնալի է որ մարդ չկարենայ լիովին գնահատել մեր լեզուին գեղեցկութիւնը, երբ մտերմացած չէ անոր հետ :

Հասկնալի է որ օտար հայրենիքի մը մէջ ծնած ու մեծցած մէկը, «մեծ բանի մը» տեղ չդնէ մեր գրաբարն ու աչխար – հաբարը :

Բայց, անհասկնալի է որ հայերէնին ծանօթ, ժամանակին հայերէն խօսող ու գրող մէկը յանդգնութիւնը ունենայ պատուիրելու .

— Ինձի հայերէն մի՛ գրէք ...

Համաձայն եմ: Պէտք չէ հայերէնով խօսիլ այդ կարգի թերթեւօլիկներուն ու չոհանոցներուն հետ :

Համաձայն եմ նոյնիսկ որ իրենց անուն – ներն ալ սրբուի մեր տետրակէն — մանա – ւանդ այն տետրակէն, որուն էջերուն վը – րայ կը փայլին անուններդ մեր Սիաման – թօներուն, մեր Վարուժաններուն, մեր Մեծարենցներուն, մեր Թումանեաններ – ուն :

Պէտք է ձեւով մը հասկցնել, վերջա – պէս, այդ չփացածներուն որ մեր գրա – կանութեան ածուն պէտք չունի իրենց ծաղիկներուն ու մենք կրնանք մշակել զայն՝ առանց իրենց անգլերէնին, ֆրան – սերէնին ու չինարէնին :

Բայց ո՞վ պիտի հասկնայ: Մեր մա – մո՞ւլը, որ առիթը չի փախցներ՝ երես տալու համար մեր անգլիաբարբառ, կամ ֆրանսաբարբառ գրողներուն ու շատ ան – դամ երես կը դարձնէ անոնց, որոնք հա – յերէնով կը մշակեն մեր Անդաստանը :

Մի չփացնէք մեր Մեծասքանչին վրայ խնդացողները, եթէ նոյնիսկ Շէյքսփիր մը գտնուի իրենց մէջ:

Առանց հայերէնի, հայ գրականութիւն չկայ: Ու երբ հայ գրադէտը հայերէն գրելու չի գիջանիր, հայ գրագէտ չէ:

Ոչ ալ Անգլիացի կամ Ֆրանսացի գրա – գէտ՝ Անգլիացիին ու Ֆրանսացիին հա – մար :

Մի չփացնէք, ի սէր Աստուծոյ :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄԱԼԱԹԻՈՑ ՏԵՂԱԴՐՈՒԹԵԱՆ եւ ազգա – գրութեան արժէքաւոր գիրքը լոյս տե – սած է Ամերիկայի մէջ հեղինակութեամբ Պէննէկեան քահանայի եւ Գրիգոր Խանճ – եանի: Պէննէկեան քահանային ձեռագիրը – ներէն մէկ օրինակը յանձնուած էր Երու – սաղէմի վանքին որ չէր ուզած տրամա – դրել տպագրութեան համար, նկատի ու – նենալով Մալաթիոյ Կրթասիրացի բա – ժանելու վիճակը: Ք. օրինակը որ կը գտ – նուէր Պոլսոյ պատրիարքարանը, տրա – մադրուած է հրատարակուելու համար : Գիրքը կը բաղկանայ 278 էջերէ : Գրքին կցուած է « Մալաթիոյ գաւառաբարբա – ռը» ուր Գրիգոր Խանճեան գասաւորած է 500 գաւառաբառերը (Ա.-ին Ք.), ա – ւելցնելով Համբարձում քահանայի երկք հարիւր գաւառաբառերը: Գիրքը կը բաղ – կանայ 75 գլուխներէ, եւ կը պարունակէ հանելուկները, երդում, անէծք եւ օրհնու – թիւնները, եկեղեցի, գլուխ եւ հնութիւն – ներ, գիւղեր, գաւեր եւայլն, հարիւրէ աւելի առածներ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ հաւաքածոյ մը նը – կերած է Կիպրոսի հայ համայնքին Պ. Վահրամ Իւթիւճեան: Մասնագէտներ տա – սը հազար սթերլին կը գնահատեն ար – ժէքը: Հաւաքածոն կը պարունակէ լա – զուաներկ եւ ջրաներկ մեծադիր նկարներ, մետաղագործութեան, խեցեգործութեան, քանդակագործութեան, փորագրութեան, հինական հին գեղարուեստի մասին թան – կագին գործեր եւ «Փարաւոն» մը որ գե – դարուեստի հրաշալիք մըն է: Այս հաւա – քածոն պիտի մնայ առժամապար Մելքոն – եան կրթական հաստատութեան սրահնե – րէն մէկուն մէջ: Պ. Վ. Իւթիւճեան կը – կու հազար անգլ. ոսկի նուիրած է Ան – թիլիասի կաթողիկոսարանի լրջիւ վար – դանոց հիմնադրամի, հազար անգլ. ոս – կի կիրակնօրեայ վարժարաններուն եւն.: Ան ցկեանս տարեկան յիսուն անգլ. ոսկի նուիրած է նաեւ թեմին առաջնորդ Ղե – ւոնդ եպիսկոպոսի, իր արդիւնաւոր գործունէութեան համար եւ որոշած է հինգ անգլ. ոսկի նուիրել երդչախումբի ֆոնտին եւ հինգ անգլ. ոսկի ալ կի – րակնօրեայ վարժարաններուն: Ինչպէս եւ ցկեանս յիսուն անգլ. ոսկի՝ Անթի – լիասի կաթողիկոսարանին, յատկացուե – լու համար մշակութային ձեռնարկներու:

ՏԻԿԻՆ ՆԻՆԻԾ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ որուն մա – հը ծանուցած էինք Թեհրանի մէկ – կէսն էր վերթեան ընկեր հան – դուցեալ տոքթ. Յարութիւն Ստեփանեա – նի: Ծնած էր 1886ին Թեհրանի մէջ: 1900–1904 եկած է փարիզ ուսանելու: Անդա – մակցած է «Կաթիլ», «Փունջ» եւ «Կ. Պոլիս» միութեանց: Իբրեւ Պոլսուհի գնա – հատելի գործունէութիւն ունեցած է պա – տերազմի ընթացքին ի նպաստ կամաւո – րական շարժման, գաղթականներու եւ որբերու խնամատարութեան : Հիմնադիր անդամներէն մէկն է «Թեհրանի Հայ Կա – նանց Բարեգործական ընկերութեան»: Մասնակցած է հանրային եւ կրթական բո – լոր ձեռնարկներուն: Հ. Յ. Դ. շարքերը մտած է 1905ին եւ հաւատարմօրէն շա – րունակած է իր անդամակցութիւնը մին – չեւ իր մահը որ տեղի ունեցաւ ապրիլ 4ին :

ՎԵՐ. ԵՂԻԱ ՔԱՄՈՒՆԻԻ յիսնամեայ յոբելեանը տօնուեցաւ Պէյրութի մէջ : Ութսունամեայ ալեզարդ ծերունին իր հոգեւորական կոչումին զուգընթաց յի – սուն տարի շարունակ ծառայած է հայ ժողովուրդին իբրեւ պատմաբան, բանա – սէր եւ գաւառիարակ: Բոլոր այն գաղութ – ներուն մէջ ուր պաշտօնավարած է, հաս – ցուցած է սերունդները, որոնք թրծուած են իր շունչին տակ եւ համակուած հայ մշակոյթին հանդէպ իրենց ուսուցչին անհուն խանդավառութեամբ: Իրրեւ պատմաբան եւ բանասէր, մասնաւոր հա – տորներով եւ թերթերու մէջ ունի բազմա – թիւ հրատարակութիւններ: Առանձին հա – տորով հրատարակած է «Փիլարտոս Հա – յը», ուսումնասիրութիւն, Կիլիկեան Հա – յրենի սկզբնաւորութեան մասին: Ունի տակաւին 10–12 անտիպ հատորներ: Հրա – տարակիչ մնայուն մտադիր մը պիտի աչ – խատի հրատարակել զանոնք :

ԼՈՑՍ ՄԸ երեւցած է Պէյրութի Նոր Ա – ստանայի եկեղեցիին մէջ: Տեղական թեր – թերը կը գրեն թէ չեն կրնար բացատրել այս երեւոյթը: Ս. Աստուածածնին եկե – ղեցւոյ աւագ խորանի աջակողմեան խոր – հըրդանոցին մէջ սկիհներու ներքեւէն յանկարծ լոյս մը երեւցած է ծխատէր Արշէն քհնյ. Աչըզեանին: Այցելուներն ալ տեսած են երբ քահանան վերցուցած է սկիհը : Հրաշքի մը կամ գերբնական ե – րեւոյթի մը կը վերագրեն: Փորձած են ծածկել արտաքին լոյսի ցոլացումը եւ սակայն լոյսը միշտ հոն է եղած: Կ'ըսեն թէ քարէն կը բխի ու կը ցոլայ: Ոսկեզօծ սկիհ մըն է ոսկերչական նուրբ արուես – տով պատրաստուած: Հրաշք լոյսին ե – րեւման առթիւ եպիսկոպոսական պա – տարագ մատուցած է Ս. Աստուածածնին եկեղեցիին մէջ եւ խօսած ու քարոզած է Լիբանանի Առաջնորդ Տ.Տ.Ե. Ե – րեւոյթը ուշագրութիւնը գրաւած է նաեւ տեղական մամուլին: Լոյսը կ'երեւայ առ – տուան ժամերգութեան ընթացքին: Գա – րչն ժայթքող այս լոյսը ոչ մէկ շուք կը ձգէ, լոյսը գացած կ'ուսնելու նաեւ անդ – լեայկ գրագէտ – փիլիսոփայ Ալտոս Հերքալի իր կնոջ եւ Թահրա պէյի հետ :

ԱՒՍՏՐԱԼԻՈՑ դանագան քաղաքներուն մէջ ցրուած 450 Հայեր կան, ինչպէս կը հաղորդէ Տիկին Մ. Քիւրտեան Պէյրութի «Ազդակ»ին: Երկրին մէջ շնչուած է ցե – ղերու տարբերութիւնը: Նախապէս վե – րապահ էին Հայերու հանդէպ, սակայն յետագային պետութեան հրամանով ա – նոնք ալ զատուած են տեղացիներու շար – քը: Հայերը հոն գաղթած են պատերազ – մէն ետք: Ամէնէն աւելի մեծ համրանքը կը կազմեն Սիտնիի Հայերը՝ աւելի քան 250 հոգի: Մելպուրնի մէջ կան վաթսուն Հայեր, Աելեյտիի մէջ 8–9 հոգի, որոնք անդամ են Մելպուրնի Ազգ. Միութեան : Ներքին պատակառումի մը հետեւանքով Աւստրալիոյ հայութիւնը զրկուած է գր – րոցէ եւ եկեղեցիէ: Մելպուրնի Ազգ. Մի – ութիւնը ամուր հիմերու վրայ դրուած է: Կը խորհի գրադարան մը հիմնել որու հա – մար տիկին Քիւրտեան գնած է բազմա – թիւ գիրքեր: Միեասին պիտի տանի նաեւ ձայնագրուած հայկական շարականներ եւ հայերէն երգախոսները: Աւստրալիոյ Հա – յերը ունեւոր են եւ կը զբաղին առեւտու – րով: Ու. Սարոյեանի գործերն ալ մեծ դեր կը կատարեն այնտեղի հայ բնակո – չութեան համար :

× Մելպըրնի մեծադոյն թերթերէն «Էջ – բըլս» կը գրէ թէ՝ «Աւստրալիա կ'արտօ – նէ որ Շանկայի ամէնէն տարեց գաղթա – կանը — Կրեկորի (Գրիգոր) Յակոբեանց — հաստատուի իր հողերուն վրայ, իր ազգական մօտ: Կրեկորի պիտի թեւակոխէ իր 94րդ տարին: Պ. Յակոբեանց որ շատ գործունեայ է պահակի պաշտօն կատա – րած է եւ կը յուսայ թէ Աւստրալիոյ մէջ ալ ի վիճակի պիտի ըլլայ չարունակելու իր պաշտօնը :

ՀԱՅ ԵՐԳՉՈՒՀԻՆ ԺԸՆԵԻԻ ՄԷՋ

ԺԸՆԵՒ, (Յատաջ).— Յունիսի սկիզբը, Ժընեւի մէջ տրուեցաւ անզլիացի երգա – հան պետճըմին Պրիթթընի մէկ նոր օփե – րան : Կարեւոր դերերէն մին յանձնուած էր Օր. Արտա Մանուիկեանի, սօրրանօ, որ աւարտած է Աթէնքի երաժշտանոցը, եւ վեց տարիէ ի վեր հաստատուած է Լոնտոն: Լոնտոնի ռասիօկայանէն երգած է յաճախ յունական եւ հայկական ժողո – վրդական երգեր եւ կը պատրաստուի շու – տով ներկայացնել շարք մը հելլենական դասական երգեր, 2000 տարի առաջուան:

Ժընեւի երաժշտական քննադատները խիստ են առհասարակ, եւ ժլատ իրենց գովեստներուն մէջ, բայց այս վերջին օ – փերային առթիւ գովեստով արտայայ – տուեցան Օր. Մանուիկեանի մասին : «Թրիպլիւն տը Ժընեւ» եւ «Լա Սիւիս» կը գրեն թէ հայ երգչուհին գմայլելի ձայն ունի եւ յաջողութեամբ կատարեց իր դե – րը »:

Յունիս 5ին, չարաթ կէսօրէ ետք, հայ երգչուհին հիւրասիրուեցաւ Զուից. Հայ. Միութեան նախագահին Պ. Շարլ Փիլիպ – պոսեանի տունը, ի ներկայութեան քանի մը անձնաւորութիւններու :

Օր. Մանուիկեան խոստացաւ գալ տարի երգել հայերէն երգեր, գաղութին կողմէ կազմակերպուելիք հանդիսին մէջ :

Պ. Ն.

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Պ. գեղագործ, հարցուցի ես, «Գէորգի հարսնցուն ո՞վ է», «Շուշիկը» եղաւ պա – տասխանը: Երեւակայեցէք վիճակս, բա – ւնախտաբար մութ էր եւ գեղագործը չկրցաւ իմ յանկարծական գունափոխու – թենէն հասկնալ նեղքին խոովքս, ես որ աքսորելին նախանձած էի, չէի կարող Գէորգին նեղել, բան մը չըսի գեղագոր – ծին, բայց այդ վայրկեանէն իսկ որոշեցի Գէորգը սպաննել, Գէորգը որբանոցի հայթայթիչն էր » :

« Կիրակի կէս օր մը, ամրան, համոզե – ցի Գէորգը, որ ինձի ընկերանայ, եր – թանք Յանկոյսներ, գետեզերքը նատինք, քիչ մը օդ առնենք: Համոզուեցաւ, եկաւ պահը՝ երբ մենք նատած էինք ուռենիներ – ուն տակ, գետին եղերքը, գետը կը չա – ռաչէր վրէժխիս պէս, ափերը կը լցուէին ալիքներէն, Գէորգ փոուեցաւ ուռենիին տակ..., Ահա ամէնէն պատեհ ժամը, ել – տակ, նետեմ վրան, խեղդեմ ու գետը լեմ, նետեմ վրան, խեղդեմ ու գետը նետեմ ... նատեցայ, կայնեցայ», կայ – նետեմ ... նատեցայ, կայնեցայ» կայ – նեցայ ու նատեցայ քանի մը անգամ, ես ու իմ խիղճս պայքարի մէջ էինք: Ես կ'ը – սէի, «Մեռցնեմ Գէորգը», խիղճս կ'ըսէր ինձի, «մեղք է, ձեռքդ մի թաթխեր ըն – կերոջդ արիւնին մէջ, Գէորգը Հայ է ու երիտասարդ, ով որ իր ընկերը սպաննէ՝ պիտի նմանի Աբէլն սպաննող Կայէնին , ու անիկա հանգիստ պիտի չըլլայ ոչ երկ – րի ,ոչ ալ երկինքի մէջ ...»:

« Խիղճս յաղթեց ինձի, ես՝ չսպաննեցի Գէորգը, բայց տեսէք թէ ինչ ըրի, յան – կարծ ոտքի ելայ, գլուխս առի երկու ա – փերուս մէջ, վախ պոռացի, «Ի՞նչ կայ , Աստուչէս», հարցուցԳէորգը, ըսի «ծանր հիւանդի մը համար գեղ մը պիտի պատ – րաստուէր, գեղագործը վարագ գնաց, ինձի յանձնեց գեղը պատրաստելու հո – գը, իսկ ես՝ մոռցած եմ..., Գէորգ, նե – րէ ինձի, չեմ կրնար մնալ, պէտք է եր – թամ, գեղը պատրաստեմ: Պատասխանին չսպասեցի, վազեցի ու վազեցի, մտայ ծառերու մէջ, կորսուեցայ· ես՝ սուտ խօսեցայ, խաբեցի Գէորգը, որովհետեւ գեղ չինելու յանձնարարութիւն չունէի , սուտ խօսելու յանցանքը թեթեւ է մար – դասպանութեան յանցանքէն, ես՝ ատա – ջինը նախընտրեցի երկրորդէն... ես ուղղուեցայ դէպի նորատունկներ: Գիտէի որ Արեգնազը, Շուշիկը եւ Տիգրանը մր – խիթարենց այդին կը գտնուէին, ուզեցի տեսնել Տիգրան եւ անոր պատմել իմ ցա – ւը, եւ անկէ խնդրել եղբայրական օժան – դակութիւն մը: Զոյդ մը արագիլներու թեւերու թփրտուք լսեցի գլխուս վերեւ – էն, նայեցայ, տեսայ, տիկին Գոհարն ու Համլ Առաքելն էին: Թէ կը վազէի եւ թէ ինքզինքս կը բաղդատէի Գէորգին հետ, որ հարուստ էր, զեղեցիկ էր դէմ – քով ու հասակով, ես ի՞նչ ունէի որ, ո – չինչ, չոր մարմին մը եւ համեստ արհեստ մը, մարմնիս, դէմքիս մէջ ալ ես կը մնայի հակառակորդէս, Շուշիկը աղջիկ էր, աղջիկները հարստութիւն եւ զեղեց – կութիւն կը փնտռեն, ուրեմն՝ եթէ ես ու Գէորգը իբրեւ վիճասական թեկնածու ներկայանայինք՝ Շուշիկը պիտի նախ – ընտրէր Գէորգը, ատոր համոզուած էի կատարելապէս, միայն՝ ես պինուած էի հաւատքով եւ յամառութեամբ »:

« Ես՝ անցայ գետէն, բաւական հե – ռացած էի, ուրախ էի, բայց Գէորգը ի՞նչ եղաւ, արդեօք նորէն ծառին տակ պատ – կա՞ծ է, թէ ոչ մեր եկած ճամբայով տուն վերադարձաւ ,թէ ոչ եռեւէս ինկաւ , պիս հետապնդելու, իմանալու համար որ ես գեղարան կ'երթա՞մ, այս վերջին մի – քը կատուի մը պէս ճանկրտեց ուղեղս... Հա, ասիկա Օհաննէս այդին է, սա մի – սը՝ Յակոբենցն է, բլուրի մը կուշտը, բարձրացայ թթենիի մը վրայ, երկու ա – փերս գիտակ չինեցի, նայեցայ, նախ գտայ Յանկոյսներու եկեղեցին, ապա՝ գետեզերքի ուռենիները, ահա հոն է, Գէ – որգը պառկած է տակաւին ..., հաւանա – բար ինքզինքը յանձնած էր սիրոյ երա – զին, երեւակայութեամբ Շուշիկին զէմ – քը կը բերէր աչքերուն առջեւը, կը խօ – սէր, կը կատակէր, կը սիրուբաէր: «Ա – պուչ Գէորգ, չարունակէ երազել Շու – շիկը, մինչդեռ ես կ'երթամ Մխիթարենց այդին, կենդանի եւ իրական Շուշիկը վայելելու » :

« Այլեւս վախ չունէի, կասկածներս փարատած էին, ճպոտ մը կտրեցի, ձեռ – քիս մէջ խաղցնելով քալեցի, անցայ Խա – չիկենց ջրհորէն, էշ մը անոր թաց պա – տերը կը լլկէր, ասիկա՝ Եւդինէնց այդին է, անոր մէջ թթենի մը կայ՝ որ Այգես – տանի թթենիներէն ամէնէն տարեցն է, ահա Մխիթարենց այդին, գլուխս՝ ապ – ուսի սեւովը հանդչեցուցի անոր պարիս – պին վրայ, նայեցայ, հնձանին կողմերը մարդ – մարդասանք չկար, մեղուանոցին փեթակները կը գոռային, անոնց բերան – ներէն կը հոսէին մեղու եւ աչխատանք, մեղուներու ոտպտոցը, ծիլն ու կանաչը , ծաղիկներու բոյրն ու գունագեղութիւնը, հողին հաղիւ տեսանելի գոլը կախարդա – կան գործուեցեր էին Մխիթարենց այդին : Սիրտս ալ այդի մըն էր, հոն կային մեղու եւ բզզոց , իմ ծաղիկը Շուշիկն էր:

(Շար.) ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

Ա.— Ինձի տասը ոսկի փոխ կուտա՞ս :

Բ.— Չինդ ոսկի միայն ունիմ :

Ա.— Հոգ չէ· հինգ ոսկին ալ պարտքդ թող ըլլայ ...:

տի երթայ քանի մը օրէն: Անդլիոյ մէջ «Պ. Ցոյս» կը կոչեն նոր վարչապետը:

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Պ. Մանդէս Ֆրանս, որ Ֆրանսայի ե – րեսփոխան քաղաքագէտներէն մէկն է, մեծ ապահովութեամբ կ'ործէց իր բացառիկ յայտարարութեամբ: Մանաւանդ կէս չէր թէ երբ վաւերացում տանայ, իր նախարարները պիտի ընտրէ յարմա – րագոյն թեկնածուներէն, առանց նկատի առնելու այս կամ այն հոսանքին մաս – նակցութեան ձեւը եւ չափը: Յարդ վար – չապետները խառն դահլիճներ կը կազ – մէին որոշ աթոռներ տահմանելով 8–10 հոսանքներու անդամներուն, արտաքին նախարարութիւնը վերապահելով Ժողո – վրդական Շարժումին եւն.: Պ. Մանդէս Ֆրանս յայտարարեց թէ պատրաստ է իր հակառակորդներէն ալ նախարարներ առ – նելու, եթէ արժանաւոր թեկնածուներ ունենան:

Ահաւասիկ իր յայտարարութեան հիմ – նական մասերը.—

1· Պիտի հրաժարի, եթէ չկարենայ դո – հացուցիչ լուծում մը գտնել մինչեւ Յուլիս 20, Հնդկաչինի պինդաղարին համար: Ինք անհրաժեշտ կը գտնէ պատերազմին արագ դադարումը, նկատի առնելով հիւ – լէական ընդհանուր պատերազմի մը վը – տանգը: Ֆրանսա պիտի չընդունի այն – պիսի պայմաններ որոնք չեն համապա – տասխաններ իր կենսական շահերուն. եւ բացորոշապէս պիտի հակադնէ թէ իր դաշնակիցներուն եւ թէ հակառակորդնե – րուն թէ Ֆրանսա վճռած է ներկայ ըլլալ Ծայր· Արեւելքի մէջ: Պիտի պահանջէ պատասխանատու ելք մը Հնդկաչինի պատե – րազմին: Միեւնոյն ատեն ձեռք պիտի առ – նէ բոլոր դինուորական անհրաժեշտ մի – ջոցները, դիմագրաւելու համար անմի – ջական պահանջները:

Ազգ· Ժողովին ամառնային արձակուր – դէն առաջ, կառավարութիւնը պիտի ջա – նայ վերաքննել Եւրոպայի միացեալ բա – նակի դաշինքը եւ ուրիշ մը յօրինել, որ – ջումներ ապահովով ներկայ ծրագրին կա – տարելիցներէն եւ հակառակորդներէն: Իր դիմաւոր հոգը պիտի ըլլայ լուծել արեւ – մտեան Եւրոպայի վերազինման եւ Գեր – մանիոյ մասնակցութեան խնդիրները: Եթէ ձախողի, պիտի հրաժարի:

Նոր դահլիճը ամէն բանէ առաջ խոստ – ումնութիւն կ'ուզէ, ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ, որպէսզի կարենայ բարե – նորոգումներ կատարել ելմտական թէ տնտեսական գետնի վրայ:

Վիճաբանութեանց առեն, նեղացուցիչ հարցումներ ուղղեցին մասնաւորապէս Ժողովրդական Շարժումի անդամները, դիտել տալով թէ իրենց ուղածը առժամ – եայ կառավարութիւն մը չէ, ոչ ալ փոր – ձի շրջան մը: Համաձնաւոր ներկայացու – ցիչը յայտարարեց թէ թեր պիտի քուէ – արկէ, մինչդոնը տալով Պ. Մանդէս Ֆր – անսի որ խաղաղութիւն հաստատէ Հնդ – կաչինի մէջ: «Պատերազմ պիտի տանք որպէսզի խօսքերը գործի վերածէ»:

Վարչապետը մանրամասնօրէն պատաս – խանեց բոլոր հարցումներուն եւ դիտո – ղութեանց: Ժողովրդական Շարժումը (կաթոլիկ), որուն գործօն անդամը, Պ. Պիռօ, կը վարէ արտաքին քաղաքակա – նութիւնը, որոշած էր ձեռնպահ մնալ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ երեսփ· Ժողովին ար – տաքին յարաբերութեանց յանձնախում – բը 2ի դէմ 18 ձայնով քուէարկեց բանա – ձեւ մը որ կը տրամադրէ Ջնջել Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ յատկացուած զինուորական վարկերը, եթէ չվաւերացնեն Եւրոպայի միացեալ բանակի դաշինքը: Նոյն բանա – ձեւը կ'արտօնէ նաեւ որ նախագահ Այ – զենհաուըր զինուորական օգնութիւն ըն – ծայէ արեւմտեան Գերմանիոյ, Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէնպուրգի, եթէ բա – ւարար կը գտնէ անոնց ճիգերը հաւաքա – կան պաշտպանութեան համար: (Այս չորս երկիրները վաւերացուցած են միացեալ բանակի ծրագիրը, բայց օգնութիւն չեն ստանար):

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ՑԱՆՑ ՄԸ երեւան հան – ուած է Թուրքիոյ մէջ: Տեղական թեր – թերը կը գրեն թէ ձերբակալուեցան եր – կու լրտեսներ որոնց մէկը Անգլիացի է, Թոմսըն, իսկ միւսը Հունգար մը, Ալեք – սի, ազգական չարժանկարի աստղերէն Ցա ցա Կապորի: Կ'րսեն թէ ամբաստան – եալը 300·000 ոսկի ունի դրամատան մը մէջ: Ձերբակալուած է նաեւ պուկար րա – պայ մը, Թրակիոյ սահմանէն անցած ա – ռեն:

ՄԱՅԻՍ 28–Ը

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ԳՈԼՈՄՊԻ ՄԷՋ

Անիէռի քաղաքապետարանի չքեղ սը – րահներուն մէջ, Կիրակի 20 Յունիս, ժա – մը 16էն 24:

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· «Արամ» են֊թակոմիտէի, մասնակցութեամբ կապ· Ռաչի եւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի:

Պատուակալ նախագահութեամբ Անիէ – ռի քաղաքապետ եւ Սէնի նահանգային խորհուրդի անդամ Տոքթ· J. HUET,

Կը նախագահէ՝ ընկեր Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսի ընկ· Ժ· ԴԱՍԱԻՈՐԵԱՆ

Բացումը կը կատարուի Հ· Ց· Դ· Ա – նիէռ Պուա Քոլոմպի Նոր Սերունդի երգ – չախումով, ղեկավարութեամբ Պ· Գայիշ – եանի:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակ – ցին Օրիորդներ Շահէ Պէնկեան, Մու – րատեան, Քէօսէեան, եւ Տիրատուրեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ՝ Պ· Գա – յիշեանի:

Արտասանութիւն՝ Զարեհ Ղարիպեան եւ Օր· Ա· Քէշիշեան:

Հայկ· եւ կովկասեան պարեր ղեկավա – րութեամբ Խանիկի Պուռնուրեանի և ըն – կերակցութեամբ ԳԱՐԵԳԻՆԻ (թառ) եւ ԲԵՆՈՑԻ (դափ):

Եւրոպական պարեր ղեկավարութեամբ Կ· ՍԱՐԵԱՆԻ: Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական դիներով: Մուտք 150 ֆրանք:

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Պիվէռի «Գեղուհի» սրահին մէջ:

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· «Նիկոլ Դուման» խումբին եւ մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդին:

Պատուակալ նախագահութեամբ կար – ատանի քաղաքապետ եւ Պուշ տը Ռոնի նա – հանգային խորհուրդի անդամ քաղաքացի ՎԻՒԲՈՐ ՍԱՎԻՆԻ:

Ներկայ կ'ըլլան տեղւոյս ընկերվարական հատուածը:

Կը նախագահէ ընկեր Ն· ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՑ – ԵԱՆ եւ ՌՈՖԻ ՍԵՌՏԱ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին Նոր Սե – րունդի կողմէ: Երգ, արտասանութիւն, կովկասեան պարեր:

Կը ներկայացուի ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը: Մուտքը ազատ է

ՊՈՒՏՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Մուրատ խումբի: Այս կիրակի ժամը 3·30ին, Հ· Ց· Դ· ակումբը:

Կը բանախօսէ ընկ· Ա· ՄԻՔԱՑԻԼԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ԱՄԵՆԱՑՆ ՀԱՑՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կաթողիկէ Ս· Էջմիածին տօնին առթիւ պիտի կատարուի հոգեհանդստեան հան – դիսաւոր պաշտօն ամենայն Հայոց հան – դուցեալ Հայրապետ Գէորգ Զ·ի վախ – ճանման քառասունքին առթիւ, այս կի – րակի ժամը 10ին:

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Գեր· Տէր Սիոն եպիսկոպոս Մանուկեան, կաթող· պատուիրակ Հարաւ· Ամերիկայի, որ հիւրընկալ պիտի ըլլայ Ամենայն Հայոց Գերդ· Հայրապետին:

Կը հրաւիրուի հատարակութիւնը նե – կայ ըլլալ խուռներամ, յարգելու համար երանաշնորհ Հայրապետին անմոռաց յի – շատակը: (ԴԻՒՄԱՆ)

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

Այս տարի, Հայ Կարմիր Խաչ Օդն· Մարմնի օդափոխութեան կայանի բացու – մը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 10ին: Հե – տեւաբար արձանագրութիւնները պէտք է կատարուին Յունիս ամսուան ընթացքին: Արձանագրութեան եւ լրացուցիչ տեղե – կութիւններու համար դիմել կազմակեր – պութեանս կեդրոնը, 15 ռիւ Փաճ Կուժօճ, Փարիզ (8), երկուշաբթի եւ Ուրբաթ օ – րերը, առաւօտուն ժամը 10–12, ինչպէս նաեւ մեր մասնաճիւղերուն: (ԿՆԻՓ)

ԳԻՆԵՋՕՆ

Ի պատիւ «Ոսկի հէքեաթ»ը ներկայա – ցնողներուն, այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին Ազգ· Տան մէջ (32 ռիւ տը Թրէ – վիզ): Մուտքը ազատ է:

ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանը եւ Հ· Բ· Ը· Մ·ը առացած են հետեւեալ յաւակցա – կան հեռագիրները Արշակ Զօպանեանի մահուան առթիւ.—

Ցարութիւն Տատեան (Տրակինեան), Տիրան Թէքէեան (Մարսէյլ), Կարապետ – եան (Տրակինեան), Հայ համայնք (Կափ), ղեբասան Մաքսուտեան, Մարիւիս Մու – թէ (նախկին նախարար), Պրիւէլի գա – դուէթ, Բարեգործականի մանանճիւղ (Լիոն), Մանուկեան (Սէնթ Էթիէն), Եդուարդ (Մանչէսթըր), Գաբրիէլեան (Տէսին), Տէմիրճեան (Պէյրութ), Հ· Թադէոսեան (Լիոն), Հ· Բ· Ը· Մ· (Պէյ – րութ):

ՄԱՐՍԻԼՅ·— Վասպուրականի Հայը· Միութեան Մարսէյլի Կեդր· վարչութիւ – նը մեծ կսկիծով լսեց դառնադէպ մահը մեծանուն գրագէտ – բանասաեղծ եւ ազ – գային գործիչ Ա· Զօպանեանի:

Վարչութիւնս կը փութայ իր խորին յաւակցութիւնները յայտնել յանուն բո – լոր մասնաճիւղերու եւ հայրենակիցներու եւ այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի կը տրամադրէ հազար ֆրանք: Սէնթ Ալնի դպրոցին (Մարսէյլ): (Տառնալ Պ· Մ· Շահինեանէն):

ՅԵՐԵԿՈՑՔ ԽՆՋՈՑՔ

Յունիս 20ին, ժամը 4էն 10, Խրիմեան սրահին մէջ, Իսի լէ Մուլինօ:

Ի նպաստ դպրոցին կազմակերպուած Ց· Կ· Մայէի հոգաբարձութեան կողմէ:

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, երգչախումբ, նուագ, մենախօսութիւն, մեներգ եւ պար, սիրայօժար մասնակ – ցութեամբ փարիզահայ արուեստագէտնե – րու, եւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի անդամ – ներուն:

ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՄԸ

Կը մասնակցին Ա· Գմբէթեան, Գրիգոր Վահան, Օր· Շահէ Պէկեան, Տիկին Շահէ Գալայճեան, Պ· Պշքիկեան, Օր· Նիկոլ Նիգամեան եւ ուրիշներ:

Զարմանալի եւ ծիծաղաշարժ, հետա – քրքրական եւ հիանալի, Փարիզի մէջ ա – ռաջին անգամ ըլլալով:

Գեղարուեստական բաժինը պիտի տեւէ ժամը 4էն 7, յետոյ ինջոյք, մինչեւ ժա – մը 10: Առատ պիւֆէ, ժողովրդական դի – ներով:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ

ՄԱՐՍԻԼՅ·— Ֆօնտապլը – Մարթեկօ թաղամասին դպրոցական ամավերջի հան – դէսը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3– ին Պօմոնի եկեղեցւոյ յարակից սրահին մէջ: Կը նախագահէ Պ· ԱՐԱՄ ԹԻՐՉԻ – ՊԱՇԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժինը կը վա – րէ ուսուցչուհի Տիկին Ռ· ՄԵԼՏՈՆԵԱՆ:

Դպրոցականներու կողմէ ի մէջ այլոց կը ներկայացուի նաեւ.— ա) «Տատանող դլուխը» (առեչտ): բ) «Օդտակա՞ր է թէ հաճելին» (ծաղկավաճառուհիներու եւ բանջարավաճառուհիներու կռիւը): գ) «Հայ տղուն երազը»: (Քայ Անդրանիկ):

Մուտքը ազատ է:

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԺՈՂՈՎ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոնի եւ Շրջ· Ազգ· Միութիւնը, եկե – ղեցաչէն Ցանձնախումբը, Տիկն· եւերիտ· օժանդակները, ընդհ· ժողովի կը հրա – ւիրեն ձեզ անխտիր այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Գ· թաղապետարանի սրահին մէջ լսելու համար իրենց վերջին միամեայ շրջանի նիւթ· եւ բարոյ· գործունէու – թեանց համարատուութիւնը, ի մասնա – ւորի եկեղեցւոյ եւ Ազգ· Տան կառուցման առնչութեամբ կատարուած աշխատանք – ներու արդիւնքը:

Շատ կարեւոր տեղեկութիւններ պիտի հաղորդուին 26 Յունիսին կատարուելիք հիմնարկէքի պաշտօնական արարողու – թեանց շուրջ: Փութացէք ճիշդ որոշեալ ժամուն ներկայ ըլլալ: Որեւէ նուիրա – հաւաքում պիտի չըլլայ: (ԿՆԻՓ)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ·— Ազգ· Միութիւնը կը ծանու – ցանէ թէ այս կիրակի, Հոգեհանգստեան պատարագ պիտի մատուցուի Լիոնի եկե – ղեցիին մէջ, Հանգուցեալ Եպարտարագէտ Ա· Յակոբեանի դառնադէպ մահուան քա – ռասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուի հատա – րակութիւնը, յարգելու համար բարեբար Եպարտարագէտին յիշատակը:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԻԼՅ·— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանին բո – լոր ընկերները, ինչպէս եւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի բոլոր ընկերները եւ ընկերու – հիները, այս շաբաթ ժամը 9ին, Ակա – րոնեան ակումբը: Պիտի զեկուցանէ Պ· Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ «Արեւելքի գաղութներու մասին»: Կը հրաւիրուին նաեւ Կապոյտ Աչքի անդամուհիները:

ՎԱԼԱՆՍ·— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկեր – ները այս կիրակի ժամը 8·30ին, Ակա – րոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ·— Ֆ· Կ· Աչքի Փարիզի մաս – նաճիւղին ընդհ· ժողովը այս երկուշաբ – թի ժամը 4ին, Ազգ· Տան մէջ:

Ֆ· Կ· ԱՉՔԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս երկու – շաբթի ժամը 16ին, 67 ռիւ Հօշ, Քոլոմպ, ընկերուհի Ինճէճեանի բնակարանը (Մա – ծուն Սեվէրք):

ՀԱՄԱՀԱՄԲՐ· Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղիս ընդհ· ժողովը այս կիրակի 7 Յուլիսը տ'Ա֊թէն, Պար Տիւ Կլոպի սը – րահը: Օրակարգ՝ դաշտահանդէսի կար – գադրութիւն:

ՏԻՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց անդրանիկ զաւկին, ՌԻԴԱՅԻ:

Փարիզ, 17 Յունիս, 1954

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս· Մուրատեան վարժարանի տեսչու – թիւնը կը հրաւիրէ բոլոր աշակերտներու ծնողները եւ բարեկամները ամավերջի փակման եւ մրցանակաբաշխութեան հան – դէսին՝

Կիրակի 27 Յունիս, ժամը 15·30ին

26, Rue Troyon - Sèvres (S. et O.)

ԳՈՐԾԱՒՈՐՆԵՐ ԿՈՒԶՈՒԻ

Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան համար որքան կարելի է փութով հայ արհեստա – ւորներ կ'ուզուին, պարզ բանուորներ, տախտակամած շինողներ, ատաղձագործ եւայլն:

Դիմել Պ· Գրիգոր Թովմասեանի, 4, Ռիւ Կարիպալտի, Լիոն:

OCÉANIA

ՁԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ կը կազմակերպենք հաւաճական ճամ – բորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուր – քիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին: ԿԱՐԵՒՈՐ ՁԵՂՉԵՐՈՎ

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստա – նալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝ OCEANIA

4, Rue de Castellane

PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

Պ· ՀԱՑԱԳՈՐԾԵԱՆԻ եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ Օսէանիայի միջոցով

38, Rue de la République, Marseille

tél. Colbert : 53-13

Տեղեր եւ ձեւակերպութիւններ Հա – րաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա – ներու համար եւ ամէն ուղղութեամբ:

URIAGE-LES-BAINS (Isère)

ԿՐՈՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄ· 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻԻՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ

Աննզուգական հանճայիճ իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային, յօդացաւի, ցնցղատպի եւ այլ ախ – տերու:

Շրջապատութեան կեդրոն, զբօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, անտառ, լեռնագնացութիւն, քայլ – ելիս, թէնիս, սինեմա, նուագահան – դէս, եւայլն:

ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՍԵՊՏ· 25

Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քա – ղինոյի մուտք, կառքով լեռնագնա – ցութիւն, հաւանագրով (Փրիզ աւ շարժ), ասիւրանսի անդամներուն միանուագ դինն է 22000 ֆրանք:

Մանրամասնութեանց համար դիմել

DIRECTION THERMALE

Uriage - les - Bains (Isère)

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութքներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 20 ՅՈՒՆԻՍ ★ DIMANCHE 20 JUIN 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7399 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2810

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՊԵՐԱԽՏ ՄԱՐԶԱՆՔ

•

Անոնք որ լրագրական մարզանքներ կը կատարեն օտար լեզուներով, իրենց «պղտզբեախ ավանդատրտ», մէկ հիմնական նպատակ ունին:

Կ'ուզեն չափուիլ ազգային հոսանքնե-րու, մասնաւորապէս Հ. Ց. Դաշնակցու-թեան հետ:

Առէք ո՛ր եւ է հրատարակութիւն այդ փարախէն, եւ ամէն էջի վրայ, յետին յուրլին մէջ պիտի դանէք մազձ եւ թոյն, առելավատ կերպ որ յաճախ կը գերազան-ցէ թրքականը:

Ներքերը անճարակ խաղ մըն ալ կը փորձեն:

Կ'ուզեն համոզել թէ իրենց պայքարը ուղղուած է Դաշնակցութեան «չէֆ»-րուն, եւ ոչ թէ չարքերուն դէմ:

Այստեղ ալ ինքնուրոյն դիծ մը չէ որ կը վարեն, այլ թուխթակաբար կը հետե-ւին «ինտերնացիոնալ» բանաձեւի մը:

Իրենց օտար առաջնորդներն ալ նոյն ռազմախաղը կը փորձեն ընկերվարու-թեան դէմ, միշտ վարիչները ձաղկելով եւ սրատուչ կոչեր ուղղելով չարքերուն:

Ուրեմն, Եւրոպայի մէջ Ֆրանսերէն, Հիւս. Ամերիկայի մէջ անգլերէն, Հա-րաւ. Ամերիկայի մէջ սպաներէն, Մերձի-Արեւելքի մէջ արաբերէն եւ պարսկերէն (թերեւս ալ թուրքերէն) հրատարակա-գրութիւն մը կը մշակուի տարիներէ ի վեր, հայտնուն իմաստակներու միջոցաւ:

Ի՞նչ կ'ուզեն չահիլ այս թուխթակները, որոնք զանցառելի քանակութիւն մը կը կազմեն տարագիր բազմութեանց մէջ:

Կ'ուզեն դաստիարակե՞լ հայերէնը մոռ-ցած սերունդը, սուտ-իրաւ իրար խառ-նելով:

Կ'ուզեն լուսաբանե՞լ օտար հասարա-կութիւնը, ապացուցանելու համար թէ Հայերուն մէջ ալ կան «պրոգրեսիւ» եւ «բուրժուա – նացիոնալիստ» հոսանքներ, թէ Դաշնակցութիւնը վտանգ մըն է ազա-տութեան եւ խաղաղութեան համար եւն.:

Այս պարոնները տակաւին չսորվեցան թէ կարելի չէ որեւէ դատ չահիլ, օտարին առջեւ զրպարտելով իր ազգակիցը, ան-հատ ըլլայ թէ կազմակերպութիւն:

Եւ տակաւին չեն ըմբռնած թէ արդա-հատելի կը դառնան օտարին առջեւ ալ, այս գրգռիչ մարզանքներով:

Օտար չըլլանակներէն անոնք որ կը ճանչնան Դաշնակցութիւնը, մէկզի կը նետեն թերթը, իրրեւ քուրջի կտոր:

Իսկ անոնք որ տեղեկութիւն չունին հայկական անցուդարձէն, կա՛մ ոչինչ կը հասկնան, եւ կամ բոլորովին բացասա-կան տպաւորութիւն կը կրեն:

Ցեխին օտար բանուորը այնքան տգէտ չէ, որպէսզի չկարենայ զանազանել ծուռն ու չիտակը:

Առանակիչները որքան ալ ճարտասա-նական ձեւեր փորձեն, դատապարտուած են կէս ճամբան մնալու:

Իսկ եթէ յաջողին մոլորեցնել զանազան անհատներ կամ խմբակները, ի հարկին օգտագործելու համար, ինչպէս կ'ընէին երբեմն, ռազմակատարութեանց առթիւ, պարծենալու պատճառներ չունին:

Ո՛ր կողմէն ալ քննէք հարցը, նոյն եզ-րակացութեան պիտի հասնիք:

Ոչ միայն ապերախտ, այլ եւ անպատիւ արարք մըն է որ կը կատարեն դոյզնդոյն դիմակաւորներ եւ հասարակ մունետիկ-ներ, իրենց օտարալեզու թռուցիկներով, թերթերով եւ ուրիշ գրգռիչ հրատարա-կութիւններով:

Եթէ լեզու պիտին եւ տաղանդ ունին, թող օգտագործեն հայկական մշակոյթը ծանօթացնելու համար, փոխանակ թու-նաւոր խոտերով ճոխացնելու միջազ-գային «բոստան»ները:

Ապարդիւ չի պակսիր, օտարալեզու բայց հանրօգուտ գործունէութեան համար:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԴԱՇԼԻՔԸ ԿԱԶՄՈՒԵՑԱՒ

•

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԵՒ ԸՆԿԵՐ-ՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՉԵՆ ՄԱՄՆԱԿՑԻՐ

Նոր վարչապետը, Պ. Մանաէս Ֆրանս (արմատական) իր դահլիճը կազմեց ե-րէկ, բաղդատաբար նոր դէմքեր հրաւի-րելով: Ինչպէս դրած էինք արդէն, որ-տաքին գործերու նախարարութիւնն ալ ինք պիտի վարէ, որպէսզի կարենայ ան-ձամբ մասնակցիլ Ժընեւի խորհրդաժո-ղովին եւ լուծել Հնդկաչինի խնդիրը, ինչպէս խոստացաւ Ազգ. Ժողովին առ-ջեւ:

Ժողովրդական Շարժումը, մեծ մասով կաթոլիկ, որ բոլոր դահլիճներուն մաս-նակցած է բայց մէկէն, եւ ընկերվարա-կան կուսակցութիւնը մերժեցին մասնակ-ցիլ նոր կառավարութեան: Ուրբաթ առ-աւ, երբ Մանաէս Ֆրանս վաւերացում կը ստանար 471 դէմ 419 ձայնով, 143 երեսփոխաններ ձեռնպահ մնացին: Բայց ընկերվարականները թեր քուէարկեցին (104 ձայն), ինչպէս եւ համամիաւոր-ները եւ իրենց ուղեկիցները (93), զօր. սը Կոլի հին եւ նոր կուսակիցները (64), արմատականները (72) եւ ուրիշ 44 չա-փաւորներ: Այսպէս նոր վարչապետը շահած էր 320 «ազգային» քուէներ, ա-ռանց հաշուելու համամիաւորները, այ-սինքն օրինական թիւէն վեց քուէ աւելի:

Տեղական թերթերը կը դրէն թէ Պ. Մանաէս Ֆրանս երկու նախարարութիւն-ներ առաջարկած էր Ժողովրդական Շար-ժումին, ներքին գործերու եւ ընկերային ծառայութեան: Չէր ուզած այդ կուսակ-ցութեան յանձնել արտաքին գործերու նախարարութիւնը, զոր անոր երկու ան-դամները, Ռոպէր Շուման եւ Ժորժ Պիտօ կը վարէին պատերազմի դաշարանէն ի վեր, բացի կարճատեւ ընդմիջէ մը: 1948-էն ի վեր առաջին անգամ է որ վարչա-պետ մը կը ստանձնէ արտաքին գործերու նախարարութիւնը:

Կը կարծուի թէ վարչապետը ժընեւ պիտի երթայ յատկապէս չարքաշ, բա-նակցելու եւ պինդ դիրքեր կնքելու համար Հնդկաչինի մէջ: Եթէ յաջողութիւն չգտ-նէ մինչեւ Յուլիս 20, պիտի հրաժարի, ինչպէս յայտարարեց Ազգ. Ժողովին առ-ջեւ:

Իրագեկները բացատրելով Ժողովրդա-կան Շարժումին եւ ընկերվարական կու-սակցութեան ձեռնպահութիւնը, կ'ըսեն թէ առաջինը դժգոհ է որ վարչապետը բացորոշապէս չպարզեց իր տեսակէտը՝ Եւրոպայի միացեալ բանակի մասին, իսկ ընկերվարականները մանրամասնութիւն-ներ կը ապասէին նոր դահլիճին ընկերա-յին եւ տնտեսական բարենորոգումներու մասին:

× Նոր վարչապետը կարճ կոչ մը ուղ-ղեց անթելով, ոգեկոչեց յունիս 18ի տա-րեդարձը եւ թելադրեց «մէկզի դնել մեր թերահաւատութիւնները, պառակտում-ները եւ վախկոտութիւնները: Այ մար-դը որ կը խօսի ձեզի, ահազին գործ մը կատարելու կոչուած է: Ան այդ գործին պիտի նուիրէ իր ամբողջ կորովը: Ամէն կողմէ հասած խրախոյսները խորապէս կը յուզեն զինք եւ կ'ամրապնդեն իր վճ-ռականութիւնը: Շնորհիւ ամէնուն ա-ջակցութեան եւ խաղաղութեան զոր կը յուսանք վերագտնել, ազգը պիտի ստա-նայ իր ճիգին վարձատրութիւնը »:

.....

ԱԻՍՏՐԻՈՑ վարչապետը Լոնտոն հաս-նելով դառնօրէն զանգատեցաւ Ռուսերու վարած քաղաքականութեան դէմ, որ կը ջլատէ երկրին վերաշինութիւնը եւ տնտե-սութիւնը, քամելով եկամուտի աղբիւր-ները:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ անդամալուծումը աւերներ կը գործէ Ցունաստանի մէջ: Միայն Սե-լանիկ 120 հիւանդներ կը հաշուէ:

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

★

ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ

Տրտունջներ կը լսեմ ատենէ մը ի վեր.

— *Ցառաջ* շատ կը հարուածէ Պոլսոյ Հայերը...

Չեմ գիտեր ի՛նչ փաստերու վրայ հիմ-նուած է այս տպաւորութիւնը.:

Անմիջապէս որ լսեցի, միտս ինկաւ Պոլսոյ Ազգ. ժողովին անդամներէն մէ-կուն յանկերգը.

— Թիւրիմացութիւն է, էֆէնտիմ (կամ տիկին):

Բուն իրականութիւնը ճիշդ հակառակը կ'ապացուցանէ:

«*Ցառաջ*» ոչ թէ կը հարուածէ Պոլսա-հայերը, այլ անկեղծօրէն կը գնահատէ անոնց ջանքերը, ամէն անգամ որ հան-րօգուտ ձեռնարկ մը կ'արձանագրուի, այնիսկ դժուարին պայմաններու մէջ:

Միեւնոյն ատեն կը թելադրէ իր պաշ-տօնակիցներուն՝ զգուշանալ շտապօսու-թիւններէ: Կարելի եղածին չափ կարճ կապել քսի-բոսուները: Ներսէն թէ դուրսէն:

Այո, *Ցառաջ* դիտողութիւններ եւ տե-սակէտներ ալ կը յայտնէ, հետեւելով դէպքերու ընթացքին: Միշտ հիմնուելով իրական փաստերու վրայ, որոնց աղբիւ-րը կը կազմեն պոլսահայ թերթերը:

Այսպէս, *Ցառաջ* խստօրէն դատապար-տեց, երբ կարգ մը անհատներ, խմբակ-ներ եւ թերթեր անհոռնի պայքար մը բա-ցին Պատրիարքարանին եւ վերակազ-մուած իշխանութեանց դէմ, սանձակո-տոր խուժանավարութեամբ:

Անոնք որ ուշադրութեամբ հետեւած են *Ցառաջի*, կը յիշեն թէ ի՛նչ այլանդակու-թիւններ մատնանշուած են, կարգի հրաւի-րելու համար ափ մը զառամածներ եւ շո-շորթներ:

Բանի մը թերթեր մինչեւ այսօր ալ կը շարունակեն աղտոտ ակնարկներ ուղղել կեղծանուն ստորագրութեամբ, վարկա-բեկելով իրենց հակառակորդներուն ան-հատական եւ ընտանեկան պատիւը:

Ի՛նչ բառեր, ի՛նչ ածականներ եւ նկա-նութիւններ՝ փողոցային գարշահոտու-թեամբ:

Գանգատողները անշուշտ պոլսահայ թերթ կը կարդան եւ գիտեն թէ ի՛նչ ըսել կ'ուզեմ:

Եւ վերջապէս, այո, *Ցառաջ* անխնայ կը ձաղկէ եւ պիտի շարունակէ ձաղկել կարգ մը թերթերու աղճատ եւ ապհատ հայերէնը, անտանելի քրքաքանութիւն-ները եւ ուրիշ մեղքեր, որոնք «Ձիմճիմ Մէյտանի»ի մը վերածեր են մամուլը:

ՎԱՀԷ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ԿԸ ԹԱՂՈՒԻ՞

Ազգ. ժողովի արտաքին գործերու յանձնախումբին վերջ, ազգ. պաշտպա-նութեան յանձնախումբն ալ մերժեց վա-ւերացնել Եւրոպայի միացեալ բանակի դաշինքը:

Քուէարկութիւնը տեղի ունեցաւ ուր-բաթ օր: Թեր քուէարկեցին 13 անդամ-ներ, դէմ՝ 29 հոգի: Մէկ անդամ ալ ձե-ռնպահ մնաց: Յանձնախումբը քուէար-կած եղաւ զօր. Քէօնիկի բանաձեւը, որ կը մերժէ միացեալ բանակի ծրագիրը: Արտաքին գործերու յանձնախումբն ալ քուէարկած էր նախկին ընկերվարական նախարարի մը՝ Պ. Ժիւլ Մոքի բանաձե-ւը, նոյնպէս ժխտական: (Պ. Ժիւլ Մոք գլուխ մըն ալ հրապարակ հանած է, պար-զելով միացեալ բանակի դաշինքին վը-նասները): Դէմ քուէարկողներուն մէջ կան չորս ընկերվարական երեսփոխան-ներ, որոնք պատասխանատուութեան պե-ակ կոչուին, համաձայն կուսակցութեան վերջին համագումարին որոշման:

×Մինչդեռ մամուլը ընդհանրապէս նպաստաւոր կ'արտայայտուի Ֆրանսայի նոր կառավարութեան հանդէպ: Պ. Ման-աէս Ֆրանսի պաշտօնին վաւերացումը դհունակութիւն պատճառեց Լոնտոնի, Ուաշինկթընի եւ Ժընեւի մէջ: Անգլ. թեր-թերը կը յուսան թէ Ֆրանսա ի վերջոյ պիտի թոթափէ իր անչարժութիւնը, թէ-եւ չեն կրնար նախատեսել թէ որքան պի-տի տեւէ նոր դահլիճը:

« Թայմզ »ի կարծիքով, Պ. Մանաէս Ֆրանսի ճառը սպաննած է միացեալ բա-նակի ծրագիրը, գոնէ իր ներկայ ձեւին մէջ: Մ. Նահանգները անձկութեամբ կը սպասեն նոր կառավարութեան ձեռնարկ-ներուն արդիւնքին:

×Նախագահ Այզընհաուըր յունիս 16ին դիր մը ուղղած է Ֆրանսայի հանրապե-տութեան նախագահին, Փարիզի ամերիկ-եան դեսպանին միջոցաւ: Այս նամակով Այզընհաուըր «իր ջերմագին համակրան-քը եւ անխախտ բարեկամութիւնը կը յայտնէ Ֆրանսայի այս դժուարին օրե-րուն մէջ»: Եւ կը շարունակէ.—«Մ. Նա-հանգներուն եւ Ֆրանսայի, բոլոր ժողո-վուրդներուն համար ամենամեծ կարե-ւորութիւն ունի որ Ֆրանսա շարունակէ կատարել իր պատմական դերը իրրեւ ա-խոյեան ազատութեան, հաւասարութեան եւ եղբայրութեան եւ մնայ ազդակը նոր եւ լաւագոյն յարաբերութեանց: Մ. Նա-հանգները կը յուսան տեսնել, ցորչափ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ առացանք Մար-սէյլի մեր բաժանորդներէն Պ. Կ. Գրի-գորեանէ հազար Ֆրանք:

կարելի է, Ֆրանսայի պատմական գաղա-փարին իրականացումը, որ կը ձգտի ազ-գային զինուորական ուժերը ձուլել Եւրո-պական ցամաքին վրայ, կազմելու համար խաղաղութեան եւ ապահովութեան միակ դործիք մը: Այս առթիւ կ'ուզեմ հաւաս-տել ձեզի թէ միշտ ի գործու է ապրիլ 16ին Պ. Լանիէլի արուած աշակցութեան խոս-տումը եւ պիտի շարունակէ մնալ իր յա-ջորդին համար: Հնդկաչինի մէջ մեր ազ-գը չատոնց հաստատեց իր չահադրգռու-թիւնը եւմական եւ զինուորական մեծ օգնութեամբ մը որ կը չարունակուի տա-կաւին »:

Այդընհաուըր այս առթիւ կը խօսի նաեւ Ջերչիլի եւ Իրլնի այցելութեան մասին որ տեղի պիտի ունենայ յատկապէս չար-թու եւ կ'ուզէ խօսակցութիւնները վեր-սկսել նաեւ Ֆրանսական կառավարու-թեան հետ, ինչպէս անցեալին մէջ, « նախ բանակալութենէ ազատելու, յետոյ ուրիշ բանակալութեան մը դէմ պայ-պանելու համար »:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԺԸՆԵՒԻ ՀՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ կը չա-րունակէ վիճաբանութիւնները, բաղդա-տաբար նպաստաւոր մթնոլորտի մը մէջ: Լաւատեսներ կը յուսան ելքի մը յանգիլ պինադադարի մասին, սպասելով Ֆրան-սայի նոր վարչապետին:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ կուսակցական պաշտօնա-թերթը, «Փրաւտա», յունիս 18ի խմբա-գրականով կը քննադատէ բնակարանն-րու չինութեանց թերակատարումները: Այս առթիւ կը մեղադրէ կարգ մը նախա-րարութիւններ: Մամրագրականը դիտել կուտայ թէ միայն չինութեանց նախարա-րութիւնը որոշուած չափէն 800·000 քառ. մեթր պակաս բնակարան չինած է 21 ամսուան ընթացքին: Եւ յանցաւոր կը գտնէ նաեւ հողագործութեան, Կոլխոզ-ներու, քարիւղի, հանքածուխի, մետա-ղագործութեան եւ երկաթուղիներու նա-խարարութիւնները:

ԻՏԱԼԻՈՑ կառավարութիւնը արդիւնք նախարարութիւններէն լուրեր հաղորդել համայնավար պաշտօնաթերթին:

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԵՍ ՏԵՍԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ՈՐ ՉՈՒԶԵՑ ՄԵՌՆԻԼ

ԲԱԲԵԼՈՆԻ ՊԱՐԻՍՊՆԵՐՈՒՆ

Տ Ա Կ

Գ.

Եւ ես այժմ հարաւային պատուհանիդ առակ :

Զրեղէն նժոյգը, զոր «արքունական պետ» կոչած են քերթողաչունչ մեր ա – ւանդութիւնները, իսկ մեր հին մատեան-ները՝ երասխ, հիմա մեզ կը բաժնէ ի – բարմէ :

. Կանգներ եմ, որովհետեւ չունիմ Աբ– ատաւզդի սրունքները՝ հրաշանման ոս – տում մը կատարելու համար մէկ ափէն միւսը :

Կանգներ եմ չփոթած, որովհետեւ ե – րասխ քանդեր է բոլոր կամուրջները :

Օ՛ դժբախտութիւն, օ՛ ախրութիւն , օ՛ դառնութիւն :

Ի տես այս բաժանման՝ ինչո՞ւ պղտո– րէր աւելնա, արեան իմ հոդւոց, պարզե– ւը պատերուս : Ինչո՞ւ մարմրէր եռանդս , ինչո՞ւ երեկոյանար խանդավառութիւնս, ինչո՞ւ :

Թշնամութիւնը, այն որ քանդեց, փչ – րեց, աւերակներու վերածեց Բաբելոնի պարիսպներն անդամ՝ բայց չկրցա՞ւ ընկ– ճել կորովդ, ատտուածային կամքդ յա – ւերժական, Ողիդ Հայկազեան , ինչո՞ւ ճեղքէ մարմինդ երասխի սուրով, կոտո– րակներու բաժնէ, մին նետէ հիւսիս , միւսը հարաւ :

Ո՛վ պետ արքունի, դուն որ խորտակե– ցիր հռոմէական կամուրջները, լսէ՛ :

Գրադէսը, որ իջաւ Ելլադայի ափերն ի վար, ման եկաւ Միջագետքի տափաս – տաններուն վրայ, ահա եկեր հասեր է հոն, ուր որոտաձայն ջուրերդ կը կազմեն պարիսպ մը,աւելի եւս անմատչելի,աւելի եւս դժխեմ եւ աւելի անգութ; քան պա – բիսպները Բաբելոնի : Արդ՞ը է որ, յու– սահար եւ գլխիկոր, վերադառնայ ան , որ կարօտով եւ խանդավառութեամբ չը– ջեցաւ իր հայրենիքին բոլորտիքը, բիւ – զանդական ու կլկլիկեան դոներէն մինչեւ Գողթնեաց հարսներուն ճամբան: Եւ ի՞նչ հաստատելու համար,— թէ Բաբելոնի պարիսպներէն աւելի տոկուն այս ժողո – վուրդը, տոկուն՝ որովհետեւ միակամ եւ անբաժանելի, դառապարտուած է մեռ – նելու այն նոր պարիսպներուն առակ, ո – րոնք Հայութիւնը կը բաժնեն, կը կիսեն , կը կտորակեն, մին կը նետեն հիւսիս , միւսը՝ հարաւ :

Երա՜սխ, ահեղդ երա՜սխ, դուն որ դարձար մեր պատմութեան վկայութիւնը եւ ուզեցիր արտայայտել մեր ազգային պոյութեան փիլիսոփայութիւնը՝ կա – մուրջ քանդելով, որպէսզի փչրես օտար լուծերը, լաստ շինելով՝ որպէսզի արդի– լես ժողովուրդիդ ղեկավարութիւնը եւ տարագրութիւնը դէպի օտարութիւն ,— լսէ՛ :

Մի՛ զարհուրիր, մի՛ սրտմտիր, օ՛ մայր գետը Հայաստանի, հարազատ է , որ ի՛նաղադակէ, հարազատ է որ կը բար – բառէ :

Հարազատ է , որ եկեր կամուրջ կը խնդրէ :

Գիտե՞ս, երասխ, մենք նման ենք իրա– րու : Գետ մըն ալ ես :

Արդարեւ, գրադէսը եւս, ինչպէս գետ մը, իր բնութիւնը կ'առնէ ժողովուրդին ծո– ցէն, կ'ուռճանայ ժողովուրդին ընդերքին բարիքներով, կը հոսի ժողովուրդին հո– գեկան դաշտերուն վրայէն, իր կարգին ո– ռոգելով, ծաղկեցնելով, կենդանացնելով ցեղային կարելիութիւնները :

Նմանօրէն դուն, օ՛ երասխ, ծնունդ կ'առնես մեր լեռներէն, կ'որոտաս անդն– դային կիրճերու խորէն, կը թաւալիս հայրենի դաշտերու վրայէն, ուղունքի նման արքունական պալատներ կը չարես մէջերդ վրայ: Եւ երբ կը հեռանաս՝ մեր ժողովուրդը բաւակա՞ն կը համարի բա– րիքը, զոր կատարած ես, տուածդ որով կը փոխարինես առածդ, ու չի չարանար՝ երբ բարիք չնորհելու կ'երթաս նաեւ ու – րիշներուն :

Այդպէս չէ սակայն երկրորդը: Կը ծնի մեր լեռներուն մէջ, մանկութիւնը եւ պատանեկութիւնը կ'անցընէ մեր դիւղ – րուն եւ քաղաքներուն չուրջ, եւ երբ կը հասունայ՝ կ'երթայ օտար աշխարհ ,— իր կեանքին մեծագոյն մասը կը վերջա – ցնէ արտասահմանի մէջ:

Ո՛չ ,ես չեմ ուզեր նմանիլ Եփրատին: Ծծել հայ ժողովուրդին կաթը եւ Հայաս– տանի հողերուն աւիշը, յետոյ հեռանալ ժողովուրդէն ու երկրէն՝ առածը ծախե – լու համար օտարին, կը համարիմ դատա– պարտելի :

Ահա թէ ինչո՞ւ եկեր եմ, օ՛ երասխ, խնդրելու քեզմէ որ կամուրջ մը ցոյց տաս ինձ , կամուրջ մը՝ իմ հարստութիւնս փոխադրելու համար հայրենի երկրէն ներս :

Երա՜սխ , կամուրջ մը տուր ինձ :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Թեհրան

ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ

Անոր հետ կ'իջնէ կափարիչը վերջինին վրայ այն դաղաղներուն, որոնց մէջ կը հանդչին արդէն հայկական զարթօնքի լուսատիպար կերպարանքները : Պարթեւ– եան, Բաշալեան, Կամսարական, Զ. Ե – սայեան, Թէքէեան կը կազմէին անոր հետ այն փաղանգը, որ մեր ղրականութիւնը հարստացուց անկորնչելի դանձերով :

Անոնց ամէնքէն եաք ան տակաւին կը պոռացնէր աշխարհին մէջ անրջական ե – րազի մը շուքը: Թերեւս ունէր լուսեղէն պիտակութիւնը նեռաչխարհով միայն ապրելու: Բայց չրջապատը, իր այլազան եւ դեռ հրապուրիչ պատկերներով, իր բազմաձայն ժխորով, հաղիւ թէ կը թա – փանցէր անոր հոգիէն ներս, ուր հեզոհե– ոէ խաղաղութիւնը կը խորանար անդունդի մը նման :

Երբ մահը եկաւ, ան արդէն կատարած էր այդեկութիքը: Կաղերը բարձրացած էին ոսկեզէզ որաններով, ցորեանը ամբար – ուած էր վաղուց: Նոր դարուն մը կեան– քի տարտամ ցնորք մը պիտի ըլլար սոսկ: Այլեւս տալիք բան մը չունէր ծերունա – զարդ այս գրագէտը: Աչխարհէն կէս մը

խնդրէ :

Գիտե՞ս, երասխ, մենք նման ենք իրա– րու : Գետ մըն ալ ես :

Արդարեւ, գրադէսը եւս, ինչպէս գետ մը, իր բնութիւնը կ'առնէ ժողովուրդին ծո– ցէն, կ'ուռճանայ ժողովուրդին ընդերքին բարիքներով, կը հոսի ժողովուրդին հո– գեկան դաշտերուն վրայէն, իր կարգին ո– ռոգելով, ծաղկեցնելով, կենդանացնելով ցեղային կարելիութիւնները :

Նմանօրէն դուն, օ՛ երասխ, ծնունդ կ'առնես մեր լեռներէն, կ'որոտաս անդն– դային կիրճերու խորէն, կը թաւալիս հայրենի դաշտերու վրայէն, ուղունքի նման արքունական պալատներ կը չարես մէջերդ վրայ: Եւ երբ կը հեռանաս՝ մեր ժողովուրդը բաւակա՞ն կը համարի բա– րիքը, զոր կատարած ես, տուածդ որով կը փոխարինես առածդ, ու չի չարանար՝ երբ բարիք չնորհելու կ'երթաս նաեւ ու – րիշներուն :

Այդպէս չէ սակայն երկրորդը: Կը ծնի մեր լեռներուն մէջ, մանկութիւնը եւ պատանեկութիւնը կ'անցընէ մեր դիւղ – րուն եւ քաղաքներուն չուրջ, եւ երբ կը հասունայ՝ կ'երթայ օտար աշխարհ ,— իր կեանքին մեծագոյն մասը կը վերջա – ցնէ արտասահմանի մէջ:

Ո՛չ ,ես չեմ ուզեր նմանիլ Եփրատին: Ծծել հայ ժողովուրդին կաթը եւ Հայաս– տանի հողերուն աւիշը, յետոյ հեռանալ ժողովուրդէն ու երկրէն՝ առածը ծախե – լու համար օտարին, կը համարիմ դատա– պարտելի :

Ահա թէ ինչո՞ւ եկեր եմ, օ՛ երասխ, խնդրելու քեզմէ որ կամուրջ մը ցոյց տաս ինձ , կամուրջ մը՝ իմ հարստութիւնս փոխադրելու համար հայրենի երկրէն ներս :

Երա՜սխ , կամուրջ մը տուր ինձ :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Թեհրան

կարուած , յիշողութիւնը մթագնած , ա – նընչական ներկայութիւն մըն էր ան կարծես մեր մէջ :

Հիմա որ յաւիտենութեան կը պատկան ան, եւ ժամանակին արդարութիւնը կը խօսի գալիք սերունդներուն, կրնանք սր– տապին ու անխառն յուզումով մտաենալ ի– րեն եւ տեսնել, թէ ինչ կը մնայ անվե– րադարձ մեկնումէն եաք :

Լիալիր կեանքը, զոր ան ապրեցաւ, խանդավառութեամբ , բանաստեղծական թովչքով, թարգմանիչի , անխոնջ աչխա– տաւորի կեանքը, յարգանք կը ներչնչէ մեզի: Զեմ կարծեր, որ Չօպանեան զուր անցուցած ըլլայ մէկ օր, առանց իր ար – դար տուրքը տուած ըլլալու իմացութեան ոլիին: Համակ թրթռուն էակ մըն էր ան: Ամէն բանէ առաջ պաչտումը ունէր այն հրաչալի լեզուին, որուն ճօնած է աքանչելի «գեղօն» մը :

Ինչ որ հայեցի դրչիմ կը դնէր, ինչ որ կը բիծէր մեր ցեղին եւ երկրին դարաւոր խորհուրդներէն, արժանի կը հանդիսա – նային անոր անսպառ սիրոյն եւ դուրգու– ռանքին :

Ինքն էր, որ առաջին անգամ հայ ա – չուղները թարգմանեց Ֆրանսերէնի եւ այս լեզուով Արեւմուտքին ներկայացուց Նարեկը, ինչպէս նաեւ « Հայաստանի վարդենիքը»: Ինքն էր, որ հայրէնները հատաքեց դուրգուրաց անոնց վրայ. պի– նովցուց իր հոգին այս հայրենասէր ծա – ղիկներէն, որոնք անթօշ մնացած էին դա– րերու փոչիին մէջ: Չօպանեան իր մտքին մէջ պատկերացուցած էր մէկը, որ ըս – տեղծած էր այս անմահաչուն զեղեցիկ – թիւնները, եւ անոր չունէին մէջ ապրե – ցաւ ընդմիչտ :

Կը յիշեմ իր սենեակը գիրքերով, թեր– թերով լեցուն: Հպարտութեամբ ցոյց կու տար ինձի թէլլէմէզեանի վրձինով իր դիմանկարը : Փոչին ծածկած էր ան – կիւնները մէջ գիպուած հատորները : Ինչ թանկագին գանձեր կային հոն :

Դեռ յոյս ունէր «Անահիտ»ը հրատա – րակելու: Հայոց գիւղուհին հսկած էր միշտ անոր վրայ: Ոսկեձղին կանդուն մը– նացած էր անոր սնարին մօտ եւ ներչն – չած էր անչէջ սէր մը հայրենի գեղեցկու– թեանց հանդէպ :

Ցուզիչ էր լսել իր խօսքերը , երբ կ'ողեկոչէինք Հայաստանի մէջ սրածուած գրագէտները: Ինքն էր, որ ծառացաւ միշտ, բողոքեց, հաչիւ պահանջեց դա – հիճներէն, երբ իր կուտակիչները քար լռութիւն պահեցին: Դեռ վերջերս, երբ հոս կը գտնուէր իր յոբելեանին առթիւ, չէր գադրեր իր ցաւումը յայտնելէ, երբ կը յիշէր այս լուսադէմ նահատակները :

Կռանը ինկած է հիմա աչխարհարարի վարպետ դարբինին ձեռքէն: Բայց ծանր աչխատանքը վերջացած էր արդէն: Հնո– ցին կրակը բորբոքեցին այն հսկաները, որոնք այսօր կտակած են մեզի յղկուած , լայնաչունչ եւ հզօր լեզու մը :

Եթէ մոռնանք պահ մը իր կատարած դերը իրրեւ հանրային գործիչ, կը մնայ բանաստեղծը, կը մնայ թարգմանիչը , տագնդաւոր գրագէտը: Երեքն ալ որոշ եւ անուրանալի արժէքներով: Երեքն ալ վաստակաւոր մշակի մը հայ գրականու – թեան մեհեանին ընծայած առատ եւ ըն – տիր հունձքերով : Մարդկային բնութեան

ՀՄՈՒՏ ՊԱՏՄԱԳՐԻ ՄԸ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Մայիս 26ին Պէյրութի մէջ տօնուեցաւ Վեթ. Ե. Բա– սունիի գրական գործունէութեան յիս – նամեակը :

Վեր. Ե. Բասունի ծնած է 1874ին ,Այն– թապ: Նախնական կրթութիւնը ստանա – լով Ամեր. վարժարանին մէջ, մեկնած է Մարաչ ուսուցչութեան, ուր մնացած է 12 տարի, 1905 – 10 Գերմանիա կ'երթայ, ուր կը հետեւի մանկավարժութեան եւ հին պատմագիտութեան : 1905 – 15ին տնօրէն կը կարգուի Մարաչի գերմանա – կան մանչերու որբանոցին մէջ: 1915ին Այնթապ կը մեկնի իբրեւ դաստիօս պատ– մութեան : 1921ին կը մեկնի Պոլիս իբրեւ քարոզիչ եւ ուսուցիչ: 1925ին կը ձեռնա– դրուի հոգեւոր հովիւ: 1935 – 37 կը դա – սաւանդէ Հալէպի Բարձր. վարժարանին մէջ եւ 1944ին կը ստանձնէ Պէյրութի Ա– մեր. Բարձր վարժարանի տնօրէնութիւ– նը :

Ե. Բասունի աւելի ծանօթ է իր պատ – մական երկասիրութիւններով: Իր զոր – ծերը լոյս տեսած են «Հանդէս Ամսօրեա– յի» , «Ասկօս»ի, «Բազմավէպ»ի մէջ, նաեւ Պոլսոյ , Կիլիկիոյ, Հալէպի, Ամերիկայի հայ թերթերուն եւ պարբերականներուն մէջ: Գլխաւոր գործերն են «Նախահայ – կական Հայաստան», «Փիլարտոս Հայի եւ Գող Վասիլի» նուիրուած ուսումնասիրու– թիւնները, Հայոց մանկավարժութեան պատմութիւնը, հայ մշակոյթի պատմու– թիւնը, եւ հայ Ամեր. յարժման պատ – մութիւնը: Ունի նաեւ անտիպ գործեր, մօտ 12 հատոր, պատրաստ տպագրուե – լու:

Պատմագիրը Գ. Գիւզալեան ճառ մը խօ– սելով իր յոբելեանի առթիւ, կ'ըսէ թէ վեր. Բասունի Ուրարտուի ամէնէն հը – մուտ պատմաբաններէն մէկն է: «Պատ – մական այդ շրջանի ուսումնասիրութեան եւ լուսաբանութեան նուիրած է ընդար – ձակ եւ իր տեսակին մէջ եզակի գործ մը, վեցհարիւրէ աւելի մեծադիր էջերէ բազկացած.— «Նախահայկական Հայաս– տան» : Անոր մանրակրկիտ ուսումնասի– րութիւնը մեծ լոյս կը սփռէ այդ դարա – շրջանի եւ ժողովուրդի քաղաքական , տնտեսական, ազգային, կրօնական, ըն – կերային եւ մշակութային կեանքին վր – րայ: Ան խղճմտօրէն ուսումնասիրած է Ուրարտուի պատմութեան վերաբերեալ հին եւ նոր բոլոր հրատարակութիւններն ու փաստերը: Ան իր գործը կ'աչխատի կատարեալ Ասորաբաբելական եւ ու – րարտական սկզբնաղբիւրներուն վրայ , համեմատելէ եաք Ուրարտուի եւ Ասորես–

տկարութիւնները հաղիւ թէ թեթեւ չուք մը կը ձգեն անոր կատարած գործին պայ– ծառութեանը մէջ: Ինչ որ ան կը թողու մեզի, հիմա որ եսը քանդուած է եւ դեռ կ'ապրի հոգին, գեղեցկութեան տեսիլք մըն է լուսահեղ, յաւերժաձայն նուագ մը, բիւրեղ մը անայլայլ :

ԱՐՄԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Զ.

Բացի այդ, այսօր ներկայ Հայաստանի սահմաններում գտնւում են մօտ կէս մի– լիոն Տաճկահայեր, որոնք ակնդէտ սպա– սում են իրենց պապենական ու հայրենա– կան երկիրները՝ Բասէն, Վան, Մուշ–Սա– սուն վերադառնալուն : Ինչպէ՞ս կարող ենք այս բազմութեան արդար պահանջ – ներին դէմ գնալ, երբ նրանց հարազատ – ներն անթաղ ու թաղուած մեռելների ա – ճիւնները հանդչում են այն հողամասում, որ դարերից ի վեր կոչւում է Հայաստան: Ցետոյ, արտասահմանում եւս գտնւում են մեծ թիւով Տաճկահայեր, որոնք փա– րիզում ունեն յատուկ պատուիրակու –

Եզրակացնելով ասացի.

«Անձնապէս այն համոզումը չունեմ, որ Դաչնակից պետութիւնները, վնաս զո– րութեամբ Տաճկահայաստանը պիտի զը– րաւեն Տաճիկներից եւ սկսուեղի վրայ ղրած մատուցանեն մեզ: Ես այն համո – զումն էլ չունեմ, որ ներկայ Հայաստանը այսօր ի վիճակի պիտի լինի պինդուրա – կան իր միջոցներով տէր գտնելու տաճ– կահայկական նահանգներին: Բայց եւ այնպէս , չենք կարող հրաժարուել դա – րաւոր մեր արդարացի իրաւունքներից »:

Ըստ էութեան արուած իմ բոլոր դի – տողութիւններն ուշադրութեամբ լսելով ՝ կարեւանը որեւէ առարկութիւն չարեց : Ես ոչքան յիշում եմ, սրանով էլ փակ – ուեց մեր խօսակցութիւնը եւ այդ օրուայ տեսակցութիւնը :

Շտապեցի տուն՝ իմ բոլոր տեսածն ու լսածը հարազատօրէն փոխանցելու հա – մար պատուիրակութեան միւս անդամնե– րին:

Լսելով իմ մանրամասն զեկուցումը՝ ընկերներս միանգամայն համամիտ գտ – նուեցան իմ տեսակէտների ու արուած բացատրութիւնների հետ :

ԳԼՈՒԽ Ը.

Մի առանձին հանդիպում եւս ունեցայ կարեւանի հետ :

Գնացել էի իր մօտ՝ կնոջս համար վիզա ստանալու Մոսկուայից – Թոստով դնալու համար :

Ինձանից հետաքրքրուեց, թէ արդեօք մեր պատուիրակութեան ձեռքը կանոնա – ւոր կերպով հասնո՞ւմ էին Խորհրդային Թերթերը: Ես հաստատեցի բազմաթիւ Թերթերի ստացումը եւ յայտնեցի չնոր – հակալութիւնս :

Նորից հետաքրքրուեց, թէ արդեօք դո՞հ էինք իրենց Թերթերի բովանդակու– թիւնից : Տրուած հարցին նախ քան պա– տասխանելս, իմ հերթին, հարց տուի՝ թէ արդեօք ճի՞շդն ասեմ, թէ կեղծեմ: Իր սովորական քաղցր ժպիտը դէմքին՝ խնդ– րեց, որ անկեղծ լինեմ եւ ճիշդն ասեմ :

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

(19) (Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԻ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻ՛Ք «ՑԱՌԱՋ»Ը

ՏՈՄՍԵՐ

ԵՐԲ ՊԻՏԻ ԱՐԹՆԱՆ

*

Կարգ մը երեւոյթներու մէջ, մեր ան-ղուզական ազգը կը նմանի Սիամանթոյի արագաթռիչ երիվարին: Կը սուրայ՝ ժամական հազար մղոն արագութեամբ:

Նոր պար մը, նոր թղթախաղ մը հրատարակէ՞լած, չէ՞լած՝ մեր ազգը արդէն սորված է: Զկայ նորաձեւութիւն մը, որ մեր տուներէն ներս մտած չըլլայ... առանց կանուխ :

Կարգ մը երեւոյթներու մէջ ալ կը նմանի կրեայիկ — մինչեւ մէկ տոտիկը չարժէ, միւսը մուկերը կ'առնեն կը տանին :

Կը նմանի նաեւ նորածին երախային — կը քնանայ օրը քան ժամ եւ հողն անգամ չէ թէ ինչեր կ'անցնին, կը դառնան իր բոլորտիքը :

Վերջերս, կարգ մը պրպտումներու համար, առիթը ունեցայ այցելելու Պոսթընի Թոփալեան Մատենադարանը, որ — կրնամ առանց վարանումի յայտարարել— Ամերիկահայ գաղութին թանկագին գանձերէն մէկն է: Թերեւս միակը՝ մեր ժողովուրդին դէրն ու գործակատարութիւնը յարդողներուն համար :

Մատենադարանը ունի, եթէ չեմ սխալիր, աւելի քան 25·000 հատոր — մեծ մասը՝ չքեղօրէն կազմուած :

Ինչեր չկան իր դարակներուն մէջ — հին թերթերու հաւաքածոններ, հրատարակութիւններ՝ Վենետիկէն ու Վիէննա-յէն վէպեր, բանաստեղծութիւններ, պիտական հատորներ, բառարաններ եւ մասամբ նոցին:

Եկնքը՝ չատ մաքուր, չատ ներկայանալի: Դասաւորումը եւ կարգ ու կանոնը՝ անթերի :

Մատենադարանին դուռը բաց է ազգին առջեւ՝ ամէն օր: Ուզողը կրնայ ներս

մէ մաս մը Հայաները Փոքր Հայքէն թափոնցեցին եւ տիրապետեցին հայկական բարձրաւանդակին » :

Հայր Մ. Աբեղայ Եւմուրթճեան, ներկայացուցած է Հայոց պատմութեան յետ քրիստոնէական շրջանի գործերը : «Ե·Քասունի ուսումնասիրած է մասնաւորաբար նախակիլիկեան շրջանի հայ իշխաններու եւ քաղաքական միութիւններու կեանքն ու գործունէութիւնը :

1040ական թուականներուն հայ նախարարները ու տանուտէրները ապաստանեցան Եփրատի արեւմտեան ափին եւ հիմնեցին բազմաթիւ իշխանապետութիւններ, որոնք դարերու ընթացքին պիտի հայացնէին արեւելեան Փոքր Ասիան: Ե· Քասունիի համաձայն Ռուբէն իշխանը չէ կիլիկեան իշխանապետութեան հիմնադիրը, այլ Փիլարտոս Հայը, ապա անոր յաջորդ Ռէսունի Գող Վասիլը որ ժամանակակից էր Թորոս իշխանին: Այս երկու իշխանները եղած են նաեւ հայ հոգեւոր-դպականութեան հովանաւորողները եւ սատարած հայ մշակոյթիպարզացման :Անոնք դիւրացուցին ազգահաւաքման գործը, եւ հայացուցին կարգ մը գաւառները ճամբայ հարթելով Ռուբինեան Թագաւորու-թեան սկզբնաւորման » :

մանել, եթէ ոչ գիրք մը բանալ կարդալու, առնուազն չնորհաւորելու համար սպիտակ մազերով հայրենակից մը, որ յիսուն տարի, անընդհատ, իր ճակտին քրտինքով հաւաքած է այդ գիրքերը, օր մը ազգին նուիրելու նպատակաւ: Կարծեմ Բարեգործականին Փարիզի Ազգային Մատենադարանը կրնայ բարեւի կենալ Թոփալեանի Մատենադարանին առջեւ :

Մատենադարանին մէջ աչքէ անցուցի քանի մը չահեկան հատորներ — Քաջունի պիտական բառարանը, Նորայր Բիւզանդացիի Ֆրանսերէն – հայերէն բառարանը, Բագրատունիի « Ի պէտս Զարդացելոց»ը, Այտընեանի քերականութիւնը, Մէնէվիշեանի դիտութեան դասագիրքերը եւ ուրիշներ: Ամէնէն «երիտասարդը», վաթսուն տարեկան :

Ուրեմն, ասկէ վաթսուն, հօթանասուն, հարիւր տարի առաջ աւելի խելքը-դլուխը ազդ ենք եղեր ու աւելի օգտակար գրականութիւն կը մշակենք եղեր :

— Ձրապով փնտռես, այս գիրքերը չես կրնար չուկան գտնել, կ'ըսէ Պ. Թոփալեան :

Որովհետեւ, ազգը խելք ըրած չէ որ վերհրատարակէ զանոնք: Դարակներուն մէջ կը քնանան Բագրատունիներն ու Այրարատները ու ազգը կ'աւարտէ, երբեմն.

— Բան չունինք ...

Իհարկէ չունինք: Որովհետեւ մեր ունեցած տալարները կը յատկացնենք մասպներու եւ ոտանաւորներու հրատարակութեան, փոխանակ այդ տալարներով, մեր վաւերական գանձերը փչրելու տակէն փրկելու ...

Եւ՞րբ պիտի արթննան ... մեր հարուստներն ու մեր կրթական հիմնարկութիւնները ... ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ ՈՒԺԸ բնագիտական ամենամեծ դիւտն է մարդկութեան պատմութեան, յայտարարեց նախագահ Այզընհաուըը, յաւատաղուելով անոր օգտագործումը խաղաղասիրական նպատակներու համար :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՂԲԻՒՐԻ ՀԵՏ

Ողջոյն սարի զուլալ աղբիւր ,
Իմ մանկութեան սրտակից ,
Այս օր ես քեզ եկել եմ հիւր
Հեռո՛ւ հեռո՛ւ խաղաքից :

Մի պահ թող ես հանգիստ առնեմ ,
Պառկած կանաչ եզերքիդ ,
Ալեակներիդ ծաղիկ ցանեմ ,
Դիտեմ ջրերդ յակինթ :

Մանուկ դառնամ, քեզ հետ խաղամ,
Շիներ փայտէ ջրաղաց,
Վերութեան ցաւը մոռանամ ,
Լինեմ գուարթ, սրտաբաց :

Մանկան սրտով, մանկան աչքով
Նայեմ արար – աշխարհին ,
Գէթ մի վայրկեան խաղաղ հոգով
Մոռանամ չարն ու բարին :

ՍԱՐՄԷՆ

ՓԱՐԱՒՈՆՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ԴԱՄԲԱՐԱՆԸ

Եգիպտոսի կրթական նախարարը կարգ մը հնագէտներու հետ կիզգէ մեծ բուրգին նշանաւոր «փոս»ին մօտ գնաց եւ հաստատեց թէ մէջը »Արեգակնային նաւակ»մը կար ,չինուած մօտ 5000 տարի առաջ, Քէոփս փարաւոնին հոգին երկինք տանելու համար :

Երկու Ֆրանսացի հնագէտներ ալ հաստատեցին թէ կարեւոր գիւտ մըն էր, որ կրնար լոյս սփռել Եգիպտոսի ամէնէն մեծ բուրգը չինող Քէոփս փարաւոնին իշխանութեան վրայ :

Եգիպտոսի հին փարաւոնները, որոնք կ'ըսէին թէ արեւ աստուածէն կը սերէին, սովորաբար կը թաղուէին երկու «արեւնաւակնային նաւակ»ով: Հին Եգիպտացիները կը հաւատային թէ փարաւոններու հոգիները «ցերեկուան նաւակով» կը տարուէին երկինքին վրայէն արեւէն առաջ, կեանքի 12 դուռներուն մէջէն , իսկ գիշերային նաւակով» մահուան 12 դուռներուն մէջէն, վարի աշխարհին մէջ — այսպէս հասնելով վերստին ծննդեան եւ անմահութեան:

Վերջին տարիները բազմաթիւ այսպիսի նաւակներու հետքեր գտնուեցան , սակայն հնագէտներու կարծիքով, ճարտար թաղէտ Մալաքի այս գիւտը առաջինն է, եւ որովհետեւ ծածկուած է քարի հարուածներով, հնագէտները կը հաւատան թէ «գիշերային նաւակ» մըն է : Կը կարծեն թէ կը պարունակէ Քէոփսի առաջին իրական արձանը, ինչպէս եւ զանազան իրեր եւ թերեւս գրուածքներ որ լոյս պիտի սփռեն Քէոփսի իշխանութեան վրայ :

Ասկէ զատ վերջերս Եգիպտացի հնագէտ մը մէջտեղ հանեց Եգիպտոսի հին փարաւոններէն մէկուն գերեզմանը որ կը պարունակէր կարմիր մարմարէ քարէ դամբան մը :

Եգիպտոսի հնագիտական հաստատութեան վերատեսուչը, Զաքարիա Կոնէմ որ Սաքքարայի մէջ պեղումներ կը կատարէ 1981էն ի վեր, յայտարարեց թէ Թութանքամէն Փարաւոնի դամբարանին յայտնագործումէն ի վեր (1922), այս վերջին գիւտը ամէնէն կարեւորն է, որովհետեւ Սաքքարայի Փարաւոնը, կ'իշխէր 2700 տարի առաջ նախքան Քրիստոս, մօտ 1200 տարի առաջ, նախքան Փարաւոն Թութանքամէն :

Անցեալ շաբթու երեւան հանուեցան հինգ հազար տարի առաջ Եգիպտացիներու կողմէ գործածուած թեւնոցներ եւ զարդատուփ մը: Հնագէտ Զաքարիա Կոնէմն էր որ մէջտեղ հանեց այս գանձերը, երբ մեռելատեղիի մը ներքնոցը կը մաքրէր: Պ. Կոնէմ կը յուսայ թէ մէջը պիտի գտնէ ոսկի արկղիկ մը որ կը պարունակէ Գ. Հարստութեան Փարաւոնին մոմիան: Ադամանդները մեռելատեղիս-կէն դուրս կը գտնուէին գրուած վիճակի մէջ: Կը կարծուի թէ առանձ դրուած էին փայտէ տուփի մը մէջ որ փտած էր ժամանակի ընթացքին :

Գտնուած իրերուն մէջ կային 21 հատ ոսկիէ թեւնոցներ, ոսկի գաւազան մը, ոսկի ասեղ եւ կիսովին թանկագին քարեր :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (104)

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

*

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

«Աբեգնազ», ձայն մը լսեցի այդիի խորէն, ձայնը կուզար քաղցր եղեւէջներով, Շուշիկի ձայնն էր, վազեցի դէպի այդիի մուտքը, նեղս կը մտնեմ, ահա Աբեգնազը, ծաղիկներ կը ժողվէր, մօտեցայ, ըսի, «Աբեգնազ, Տիգրանը ո՞ւր է», ներսն է, սենեակին մէջ, հոն են նաեւ մայրս , Շուշիկը եւ Մխիթարենց անեցիները: Օխ, Շուշիկի անունը ինչ անուշ հնչեց ականջիս »:

« Մօտեցայ տունին, լսեցի, Շուշիկը կ'երգէր, անոր երգը ինկաւ սիրտս սի-րախանձ արտերուն վրայ, երանութիւն էր ինծի համար լսել անոր ձայնը, դէ-րախտ մէջ էի, ուրախութեամբ ներս մըտայ, բարեւեցի բոլորին ու նստեցայ Տիգրանի կուշտը, դէմս՝ Շուշիկն էր , ես՝ որսորդ, կը փորձեմ որսալ Շուշիկը, սիրոյս սլաքները ինձմէ կը թռին դէպի Շուշիկը, բայց չեն կրնար դրզռել անոր

զգացական թեւերը, վասն զի՝ որսորդը դեռ սերտած չէր իր որսը..., անփորձ է, ան՝ խակ է տակաւին սիրոյ պայքարին մէջ: Հեզ մը Շուշիկը ինծի նայեցաւ, ախ, այդ անուշ նայուածքը, կարծես թէ կրակ էր, հալեցուց զիս, Շուշիկը ինծի երեւցաւ պերճ երազի մը տարազով, անոր նայուածքէն հոսող քաղցրութիւնը ցաւցուց սիրտս, բայց հոգս չէ, երանի թէ երկարէր տազնապալից այդ պահը, վախէի, հառնէի, բայց՝ մնայի Շուշիկին քով...» :

«Իրիկուան չուքերը՝ սրտիս պատեհնէրէն վար խուժող պղտոր մտածումներուս պէս էին, Մշակ Վարդանի ճակատէն կախուած մազերուն խառնակովը, եղջիւր եղջիւր սահեցան Թոփրաք Քալէի գառթափէն, լեցուեցան Մխիթարենց այդին, սողացին հողին ու կանաչին վրայ, մա-գըլցեցան թուփերն ու ծառերը, լզեցին հնձանին պատերը, թաղեցին ամէն ինչ, ալ մութ էր, դէպի իր տունը ուղղուե-ցաւ՝ ես վազեցի Գէորգենց փողոցը, կեցայ անոնց պատին ու պատուհանին տակ, ըսի մեղմօրէն, «ապուշ Գէորգ, ես քեզ խաբեցի, ես՝ դեղ չէինեցի հիւանդիս համար, այլ՝ գացի Շուշիկիս քով, Մխի-թարենց այդին, անոր ժպիտէն ու երգէն. անոր նայուածքէն ու աչքի չարժէն՝ պատասան չինեցի սիրոյս վէրքին համար ...

«Անմոռանալի օրեր, երիտասարդական քաղցր յուշեր, դեռ կը յիշեմ ձեզ՝ այսօրուան պէս...» :

×

Արապիլնեները չիւղ ու ցեխ կը կրէին, իրենց բոյնը կը կարկտէին, վասնզի առեն էր, պէտք էր օր առաջ բոյն չինել, հաւկիթ ածել եւ մայրօրէն թուխսի նստիլ, ձագ հանել՝ ի խնդիր սերունդի յաջորդականութեան եւ տեսակի տեւականութեան : Արտաշէս պահ մը դիտեց արագիլները, ապա ըսաւ, Լեւոն, «արագ լից , լից որ խմենք, սիրտերնիս հովհրի, ցաւերը չոգիանան..., է, տղայ, լից օրհ – նաբեր եւ հոգեառ «արագ»ը...:

Լեւոնը կատարեց իր պարտականութիւնը, գաւաթները լեցուց օղիով :

Պաղտօն ըսաւ.

— Կը խմեմ սիրատանջ Արտաշէսի կենացը:

Լեւոնը ըսաւ .

— Կը խմեմ Շուշիկի կենացը:

Զօլօն ըսաւ.

— Կը խմեմ Տիգրանի կենացը:

Սեփօն ըսաւ.

—Կը խմեմ Արեգնազի կենացը:

Ես՝ ըսի.

— Կը խմեմ ատոնց բոլորի անուշ կեանցը :

Արտաշէս ոգեւորուեցաւ, չարունակեց իր պատմութիւնը:

— « Ես հասայ նպատակիս, Արեգնազն ու Տիգրանը օգնեցին ինծի, Շուշիկը իր հաւանութիւնը յայտնեց, ու մենք՝ ա-մուսնացանք, տարի մը վերջ՝ ամուսնացան Տիգրանն ու Արեգնազն ալ, իմ եւ Տիգրանի կնքահայրն եղաւ Սլօ անունով քիւրտ երիտասարդ մը, այս անունը թող չխրտչեցնէ ձեզ, Սլոյի հայրը մտերիմ բարեկամն էր Ռէս Սանոյին, Տիգրանի հօրը, անոր հօր ու մօրը մահէն վերջ՝ Ռէսը կ'որդեգրէ Սլօն, Տիգրանի մայրը իր կաթովը կը դիեցնէ Սլօն, Տիգրանի հետ կը մեծնայ ,անոր հետ դիւղի վարժարանը կ'երթայ, որով հայերէն կը-տէր : Սլօն յանդուգն էր ու քաջ, համարձակ էր ու ճշմարտախօս ,ան՝ կը սիրէր Հայերը, ասոր համար ալ Թուրքերու կողմէ սպանուեցաւ բանտի մէջ :

(Շար.) ՍՕՍ–ՎԱՆԻ

ԿՈՒՄԹԵՄԱԼԱՑԻ վերապինումը արգելելու համար Մ. Նահանդները կ'ուզեն խուզարկել բոլոր նաւերը: Անգլիա մեր – ժեց արտօնել այս դործողութիւնը իր նաւերուն վրայ :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ կառավարութիւնը արգելեց «ճազ»ը, իբրեւ «պարի անճաշակ եղանակ մը որ կ'ապականէ երիտասարդութիւնը » :

ԴԱՏԻ ՔԱՇՈՒԵՑԱԻ բժշկական Ակադեմիայի անդամներէն Փոլ Ամման Տըլիլ, 80ամեայ, այն ամբաստանութեամբ թէ պատճառ եղած է «միքսոմատոս» ախտին տարածման, մահացու թոյն դործածելով իր 44 ճագարներուն վրայ :

ԵԳԻՊՏՈՍի վարչապետը, պնդ. Նասըր, Մէջբէլ պիտի երթայ իբրեւ ուխտաւոր : Այս առթիւ կարեւոր տեսակցութիւններ պիտի ունենայ կարգ մը երեւելիներու եւ Ալբաբիոյ թագաւորին հետ :

ԻՐԱՆի ՔԱՐԻԻՂի բանակցութիւնները պիտի վերսկսին մօտերս : Համաձայնութիւն դոյացած է ութ օտար ընկերութեանց միջեւ :

ՓԱՐԻԶ ԵԿԱՆ ժընեւի խորհրդաժողովին անգլիական պատուիրակը, Պ. Իդըն եւ Մ. Նահանդներու ներկայացուցիչը, խորհրդակցելու համար Ֆրանսայի նոր վարչապետին հետ :

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ խոր – հրդային պատուիրակը մերժեց այն բա – նաձեւը որ կ'առաջարկէր դիտողներ դր – կել Սիամի սահմանագլուխին վրայ, քն – նութիւններ կատարելու համար, յանուն Ազգաժողովին :

ՇԹՐՈՒԹՈՆի ԴԱՀԻՃՆԵՐՈՒՆ դէմ պատիժներ պիտի պահանջէ Մեցի դին – ուորական առեանին ընդհ. դատախազը Բշ. օր :

ԲՈՒՐՆ ԽՌՎՈՒՐՏԻՆՆԵՐ ծագեցան Պերլինի արեւմտեան չրջանին մէջ, արեւելեան չրջանի 1953 Յունիս 17ի ըմբոստութեան տարեդարձին տօնակատարութեան առթիւ : Քառասուն հազարնոցներ – ներ փոձեցին խանգարել հրապարակային ժողով մը : Ժողովուրդը յարձակեցաւ եւ կատարեալ կուիմատրա մը տեղի ունեցաւ : Կ'ըսուի թէ 214 հոգի վիրաւորուած են : Ամբոխը կը սպառնար բզկտել հակառակորդները :

ՍՈՒՐԻՈՑ նոր դահլիճին կազմութիւնը յանձնուեցաւ Սայիտ Կաղիի :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դատախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 21ին Ազգ. Տան մէջ: Դատախօս Տիկին ՌՈԶ ՊԱՏՄԱԳՐԵԱՆ, նիւթ ունենալով՝ Երգչուհի Զարիա Դոլուխանեան եւ իր երգի արուեստը :

Դատախօսութեան ընթացքին Պ. Գ. Մելիքեանի կողմէ երգչուհիին երգացանկէն «մանեկֆոճիո» վրայ առնուած քանի մը օրինակներ պիտի ներկայացուին :

Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Յառաջիկայ հաւաքոյթը այս չորեք – շաբթի երեկոյ, Քառէ սրճարանի վեր – նայարկը: Դատախօսն է պատմաբան Պ. Արշակ Սափրաստեան, Լոնտոնէն: Նիւ – թը՝ «Հայկական տարաշխարհը իր լայ – նագոյն առումով պէ՞տք է քաղաքակա – նութիւն ընէ»: Հարցի չահեկանութիւնը նկատի առնելով կը հրաւիրուին մասնա – ւորապէս մտաւորականները: Մուտքը ա – զատ է :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Պահատուրեան իրենց ազգականին այրի տիկին Փարիս Վարանդիի դառնալէտ մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպակի կը նուիրեն հազար Ֆրանք, Սեւոի Մուրատեան վարժարա – նին, հազար Ֆր. ալ Ա.յնճարի «Յառաջ» վարժարանին: Մտանալ «Յառաջ»էն :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Պոմոնի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Պ. Սահակ եւ Պ. Գրիգոր Ա – ւետեաններու, իրենց մօր Վիկտորիա Ա – ւետեանի դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

ՀԱՄԱԶԱՐՍԱՆՃԱԳի Հայր. Միութեան Պոմոնի եւ Լիոնի մասնաճիւղերը իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն հայրենակիցներ այրի Տիկին Հաւսս Օ – հանեանի եւ իր զաւակներուն, Պօղոս Օ – հանեանի իրենց ամուսնոյն, հօր, եւ եղ – բօր եւ իրենց բոլոր պարագաներուն Օհան Օհանեանի դառնակսկիծ մահուան առ – թիւ::

ՄԱՑԻՍ 28_Ը

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ԳՈԼՈՄՊԻ ՄԷՋ

Անիէռի քաղաքապետարանի չքեղ սը – րահներուն մէջ, կիրակի 20 Յունիս, ժա – մը 16էն 24:

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապ. Խաչի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի :

Պատուական նախագահութեամբ Անիէ – ռի քաղաքապետ եւ Սէնի Նահանգային խորհուրդի անդամ Տոքթ. J. HUET,

Կը նախագահէ՝ ընկեր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսի ընկ. Ժ. ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

Բացումը կը կատարուի Հ. Ց. Դ. Ա – նիէռ Պուա Քոլոմպի Նոր Սերունդի երգ – չախումով, ղեկավարութեամբ Պ. Գայիշ – եանի :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ – ցին Օրիորդներ Շաէէ Պէնկեան, Մու – րատեան, Քէօսէեան, եւ Տիրատուրեան, դաշնակի ընկերակցութեամբ՝ Պ. Գա – յիշեանի :

Ատտասանութիւն՝ Զարեհ Ղարիպեան եւ Օր. Ա. Քէշիշեան:

Հայկ. եւ կովկասեան պարեր ղեկավա – րութեամբ խանիճիկի Պուռնուքեանի և ընկերակցութեամբ ԴԱՐԵԳԻՆի (թառ) եւ ԲԵՆՈՑի (դափ):

Երոպական պարեր ղեկավարութեամբ Կ. ՍԱՐԵԱՆի: Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական դիներով : Մուտք 150 ֆրանք :

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27, կիրակի ժամը ճիշդ 15·30 – ին, Սէն Լուի սրահին մէջ:

Կը խօսի ընկեր Պ. ՋՊՈՒՐՃԵԱՆ

ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27ին :

ՏԻՐՈՒՆԻ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Տիրութեամբ եւ մեծ կսկիծով սեւ հողին յանձնեցինք, բնիկ Մալաթիացի Պետրոս Մալաճիկեանը, որ ամիսներէ ի վեր կը տառապէր անբուժելի հիւանդութենէ մը :

Դժբախտ Պետրոսը Միջին սերունդի մնացորդներէն էր, հակիւ յիսունը լրա – ցուցած: Թաղումը կատարուեցաւ մեծ չուքով: Շատ մը ծաղկեպսակներ դըր – ուած էին իր դագաղին վրայ: Վաան – ակն, Լիոնէն, Վիէնէն բազմաթիւ հայրե – նակիցներ եկած էին, իրենց վերջին յար – գանքը յայտնելու: Մխիթարութիւն իր եղբօրը՝ ընկեր Մկրտիչ Մալաճիկեանի, եւ իր քրոջը : Ս. Ընտրիկեան

ԱՄԵՆԱՑՆ ՀԱՑՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կաթողիկէ Ս. Էջմիածին տօնին առթիւ պիտի կատարուի Հոգեհանդստեան հան – դիսաւոր պաշտօն Ամենայն Հայոց հան – դուցեալ Հայրապետ ԳԻՈՐԳ Զ.ի վախ – ճանման քառասունքին առթիւ, այս կի – րակի ժամը 10ին: Ս. Ց. Մկրտիչ եկե – ղեցին :

Պիտի պատարագէ եւ քարոզէ Գեր. Տէր Սիոն Եպիսկոպոս Մանուկեան, կաթող. պատուիրակ Հարաւ. Ամերիկայի, որ հիւրընկալ կը պահուի Ս. Էջ – միածնէն վերադարձին առթիւ:

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը ներ – կայ ըլլալ խունդերամ, յարդելու համար երանաչնորհ Հայրապետին անմոռաց յի – շատակը : (ԴԻՒԱՆ)

ՄԱՐՍԷՅԼի ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթ երեկոյ 26 Յունիս, ժամը ճիշդ 9ին, Ֆրանս. Համալսարանի Ամփիթատրոնին մէջ (40 Ալէ Լէռն Կամպէթա)

Կը խօսի՝ Պ. ԺԱՆ ՄԱԼԻՒԻՒ

(Ֆրանսացի բանաստեղծ եւ ուսուցիչ)

Նիւթ՝ Մանուկներու բանաստեղծու – թիւն :

Դասախօսը կը ներկայացնէ Պ. ԺԱՆ ԹՕՐ – ԹԻԼ. խմբագիր՝ «Քաիէ տիւ Սիւտ»ի :

«Մանուկները ի՞նչ եւ ի՞նչպէս կը գրեն»

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ Մարսէյլի Քղեցի – ներու մեծ ղաչտահանդէսին, կիրակի 4 Յուլիս, Լը Շալէյի պարտէզը, 117 Ավե. Բօրօ, Սէն Փիւոթ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մեր Ֆրանսա այցելութեան առթիւ, սրտագին շնորհակալութիւնս կը յայտ – նենք Մարսէյլի, Լանոէի եւ Փարիզի Ծա – նօթ եւ անծանօթ հայրենակիցներուս, մասնաւորաբար ազգականներուս եւ բո – լոր կովտունցի հայրենակիցներուս, ո – րոնք իրենց հիւրասիրութիւններով եւ այցելութիւններով պատուեցին մեզ :

Տէր եւ տիկ. Շնաւոն եւ Ազնիւ Դարբինեան

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Փա – րիզի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Հռիփսիմէ Զիլինկիրեանի եւ զաւակներուն իրենց ամուսնոյն եւ հօր Պերճ Զիլինկիրեանի դառն կորուս – տին առթիւ:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ԴԱՒԱՐԱԳԵԼ ՊԱՐՏԷԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

26, Rue Troyon - Sèvres (S. et O.)

Կազմակերպուած վարժարանին Օժանդակ Տիկնանց կողմէ, աջակցութեամբ նախկին աշակերտներուն :

Կիրակի 4 Յուլիս, ժամը 14էն մինչեւ կէս գիշեր :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին մը ապահովուած է, Փաթաշուի հանրածանօթ նուագախումբով :

Պիտի մասնակցին ՌՕԺԷ ՌԻՒԷԼ, ԺԱՆ ՔԼՕՏ ՊԱՐՆԱԻ իր կեթառով, ԺԱԳ ՊՐԵԼ իր զուարճալի երգերով, ՊՈՒՏԷՐՍ երգիծաբան եղբայրները եւն. եւն.:

Քանի մը լաւագոյն արուեստագէտներ եւս իրենց աջակցութեամբ պիտի ոգեւո – րեն ներկաները :

Երիտասարդներուն համար պարի տախտակամած, վիճակախաղ, թանկարժէք առարկաներ, առատ ու մատչելի դիներով պիւֆէ, ինչպէս նաեւ հաճելի անա – կնկալ մը պատրաստուած են հանդիսականներուն :

Ընտանիքով եւ բարեկամներով վերապահեցէք 4 Յուլիսի կիրակին :

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՔԱՅՔՈՒԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵՆԷՆ

Éts. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, ինչ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ :

Օր. ԱՆԱՀԻՏ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ԻՍՐԱՑԻԼ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆ

Պոմոն Նշանուած 9 Մայիս 1954

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խում – բի ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶ.— Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մաս – նաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկուշաբ – թի ժամը 4ին, Ազգ. Տան մէջ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Անիէռ Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս երկու – շաբթի ժամը 16ին, 67 rue Հօչ, Քոլոմպ, ընկերուհի Ինճէեանի բնակարանը (Մա – ծուն Սելէֆթ):

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՄԱԶԱՐՍԱՆՃԱԳի Հայր. Միութեան Պոմոնի մասնաճիւղին դաչտահանդէսը՝ Յուլիս 11ին:

ԳՈՐԾԱՒՈՐՆԵՐ Կ'ՈՒԶՈՒՒՆ

Լիոնի եկեղեցւոյ չինութեան համար որքան կարելի է փութով հայ արհեստա – ւորներ կ'ուզուին, պարզ բանուորներ, տախտակամած չինողներ, առաղձագործ եւայլն:

Դիմել Պ. Գրիգոր Թումմասեանի, 4, Ռիւ Կարիպալտի, Լիոն :

ԾԱԽՈՒ Է

ԽԻՍՏ ԲԱՆՈՒԿ ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԸ

CAFE - BAR - RESTAURANT

Cadet ի

չրջանին մէջ

ԼԱԻԱԳՈՅՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ

Դիմել Յառաջի վարչութեան մի – ջոցով :

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, ռեէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գի – ներով տեղերը կ'ապահովենք ձրիաբար, դէպի Հարաւային եւ Հիւսիսային ԱՄԵ – ՐԻԿԱ, ՔԱՆԱԴԱ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ, ՄԻՋԻՆ ԱՐԵԻԵԼՔ եւ ամէն կողմ :

Դիմել ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն

American LLOYD

48, Rue de la Republique
Tél: Co. 47.22 et 74.51, Marseille
7, Rue Auber, Paris.

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏԱՒՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ :

նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար :

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻ – ԱՅՆ ՆՈՐ ԶԳԵՍՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ :

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
22
ՅՈՒՆԻՍ
★
MARDI
22 JUIN
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7400 30e ANNEE
խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2811

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԲՈՑՆԵՐ

●

Այս շաբաթ հանդիսաւորապէս կը կատարուի Լիոնի Ազգ. Տան հիմնարկէքը, հովանաւորութեամբ Ծերունազարդ քաղաքապետին, Պ. Էտ. Էրիոյի :

Ցառաջի ընթերցողները ծանօթ են այս ձեռնարկին մանրամասնութեանց :

Հաստատութիւնը, որուն գլխաւոր խորհուրդը պիտի կազմէ եկեղեցին, պիտի ունենայ լրացուցիչ մասեր,— դպրոց, ժողովասրահ, առաջնորդական գրասենեակ եւայլն :

Ուրեմն, ազգային բոյն մը որ կոչուած է լրացնելու զաղութին անմիջական պահանջները :

Ծանօթ են նիւթական աղբիւրները ալ :

Երկար տարի բարերարի մը սպասելէ ետք, Ազգ. Մխիթարեանը դիմեց ժողովրդական հանգանակութեան եւ հաստատեցաւ Տիկնանց եւ Երիտ. յանձնախումբերու եւ ուրիշ ազգային կազմակերպութեանց :

Արդէն պահեստի դումար մը ճարած են եւ կը յուսան մնացեալն ալ ճարել, միշտ սպասելով բացառիկ առատաձեռնութեան մը :

Ամէն զարգացի մէջ, միտք չունին կէս ճամբան մնալու :

Իրենց մէջ կան գործի մարդիկ, որոնք անձնական փորձառութեամբ դիտեն թէ սկսիլը գործին կէսն է :

Մաղթենք որ երկար չտեւէ սպասումը հիմնարկէքին մինչեւ աւարտումը :

Ազգային բոյներ հաստատելու փորձեր կը կատարուին, նաեւ, երկու հարեւան աղաքներու, Պրիւսէլի եւ Լոնտոնի մէջ :

Առաջին գաղութին մէջ խումբ մը հայ չենակիցներ ընկերակցութիւն մը կազմած են, ծրագիր-կանոնագիրն ալ հրատարակելով :

Գլխաւոր նպատակն է՝ եկեղեցի մը կառուցանել, անշուշտ յարակից յարմարութիւններով :

Որքան կրցանք աւուդել, չօշափելի դումար մըն ալ հաւաքած են :

Գաղութը ցարդ ունէր վարձու սրահ մը, իսկ արարողութիւնները կը կատարուին անկիլեան եկեղեցին :

Լրիւ չեն մեր տեղեկութիւնները Լոնտոնի մասին :

Այս ունեւոր գաղութը, որուն եկեղեցի մը պարգեւած է Պ. Գ. Կիւլպէնկեան, ստանձնելով բոլոր ծախքերը, տեղ կը փնտռէ եղեր, սեփական սրահ մը հաստատելու համար :

Սպասելով լրացուցիչ տեղեկութեանց, կ'արձանագրենք այս երեք ձեռնարկները, իրրեւ ժամանակի նշան :

Այնուհետեւ երեք հինութիւններն ալ կը բխին ինքնապաշտպանութեան պահանջէն.— նոր նեցուկներ հաստատել, աւելի երկար դիմանալու համար միջավայրին փորձութեանց :

Քանի կը թաւալին տարիները, այնքան վտանգաւոր կը դառնան տաք եւ պաղ հովերը :

Արդէն իսկ լայն անջրպետ մը բացուած է երէկուան եւ այսօրուան միջեւ, երեսուն տարիներու ընթացքին :

Ամբողջ սերունդ մը կը զտնուի զառիթափին վրայ, եւ պիտի գլորի, եթէ պակսի ազատարար գօտին :

Հրաշագործ միջոցներ չկան փրկութեան համար, բացի անսասան հաւատքէն եւ յարատեւ, ազդանուէր աշխատանքէն :

Ծրագրուած երեք ձեռնարկները պիտի դառնան — պէտք է դառնան — իսկապէս ազգային բոյներ կենդանի գործունէութեան, եւ ոչ թէ ամուլ փաքեր :

Ամէնէն չքեղ չէնքն ալ տարբերութիւն պիտի չունենայ առնարանէ մը, եթէ պակսի անհրաժեշտ ջերմութիւնը,— սիրտ, միտք եւ աշխատանք : Ուրիշ խօսքով՝ ազգային չունչ եւ երիտասարդութիւն :

Շ. Թիւն :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

●

ԿԱՐԵՒՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Պ. Մանուէս Ֆրանս շաբաթ օր լրացուց իր զահլիճին կազմութիւնը եւ այսօր, երեքշաբթի, կը ներկայացնէ Ազգ. ժողովին :

Ինչպէս գրած ենք արդէն, ինք վար չապատութեան հետ պիտի վարէ նաեւ արտաքին գործերու նախարարութիւնը, որ պէտք կարենայ ելք մը գտնել, Հնդկա-Չինի պատերազմը դադրեցնելու համար :

Շաբաթ օր ժընեւէն Փարիզ եկած էին Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու դեսպաններն ներկայացուցիչները, եւ առաջին տեսակցութիւնը ունեցան նոր վարչապետին հետ : Ամերիկեան ներկայացուցիչը, Պ. Պեդել Սմիթ, որ արտաքին նախարարին փոխանորդն է, 70 վայրկեան տեսակցեցաւ Պ. Մանուէս Ֆրանսի հետ, արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ : Անգլիոյ արտաքին նախարարն ալ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ : Ամերիկեան ներկայացուցիչները որ եւ է յայտարարութիւն չըրին. իսկ Փարիզի անգլ. դեսպանատունը ուրախութեամբ կը հաղորդէր թէ «լայն համաձայնութիւն գոյացած է» : Գալով Պ. Մանուէս Ֆրանսի, որ կը յուսայ Հնդկաչինի մէջ զինադադար կնքել մինչեւ Յուլիս 20, եւ ուրիշ նախադիմ մը առաջարկել Եւրոպայի միացեալ բանակի դաշինքին համար, մինչեւ Յուլիս 31, պարզապէս յայտարարեց թէ խօսակցութիւնները «չատ լայն հանդամանք ունէին եւ կ'ընդգրկէին Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ, ինչպէս եւ Մ. Նահանգներուն հետ եղած բոլոր խնդիրները » :

Անգլիական դեսպանատան զեկոյցը կ'ըսէ թէ «այս դժուարին ժամանակներուն մէջ յայտնապէս շատ կարեւոր է Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ համար որ համախոհ հուրդ գործեն :

Նոր վարչապետը, որ երկար տեսնէ ի վեր կը քննադատէր Ֆրանսայի վերա-դինման ծրագիրը եւ Հնդկաչինի պատերազմը, իրրեւ ծանր բեռ մը երկրին համար, Պ. Լանիէլի ձեռքէն վարչապետու-թիւնը ստացաւ կէս ժամուան խօսակցու-թենէ մը ետք : Յետոյ դնաց արտաքին գործերու պաշտօնատունը, ստանձնելու համար այդ նախարարութիւնը Պ. Պիոն-ի միջոցաւ զոր միշտ կը քննադատէր : Այնտեղ ալ կէս ժամուան խօսակցութիւն մը ունեցաւ : Այս առթիւ յայտարարեց թէ կը նախընտրէ իր կեդրոնը հաստատել արտաքին գործերու պաշտօնատան քան թէ վարչապետարանին մէջ : Իր առաջին գործը պիտի ըլլայ ժընեւ երթալ, բանակցելու համար խորհրդաժողովին հա-մագործակցութեան եւ Ռուսերուն հետ :

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԴԱՀԼԻՃ ՄԸ

Նոր դահլիճը ամէնէն կրճատեալ եւ ե-րիտասարդ կազմը կը ներկայացնէ : Նախարարներու թիւն է 15, խորհրդական-ներով՝ 29 : Անդամներուն մէկ երրորդը նախապէս որեւէ նախարարական պաշտօն չէ վարած : Նախարարներուն միջին տարիքը 50էն վար է : Ամէնէն երիտասարդը, Անտռէ Պեթենքուռ, 34 տարեկան է եւ պիտի վարէ վարչապետութեան պաշտօնատունը, թեթեւցնելով վարչապետին բեռը : Նախորդ դահլիճէն կը մնան ելմուտական նախարարը եւ ուրիշ քանի մը դէմքեր : Ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը յանձնուած է զօր. Քէօնիկի, կուսակից զօր. ու Կոլի կազմակերպու-թեան : Այս կազմակերպութիւնը հակառակ է Եւրոպայի միացեալ բանակին : Դահլիճին մէջ կան տասը նոր նախարարներ : Ժողովրդական Շարժումը մերժած էր մասնակցիլ, բայց երկու անդամներ,

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԸ ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

●

ՀԱՐԻՒՐ ՀԱՋԱՐ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐ ԴԷՈՐԳ Զ-Ի ԹԱՂՄԱՆ

Վիէննայի մեր թղթակիցը կը գրէ Յունիս 17 թուականով.—

Վաղճանեալ Դէորգ Զ. կաթողիկոսի յուղարկաւորութեան մասնակցող արտասահմանի պատգամաւորները իրենց վերադարձին երկու խումբով Վիէննա հասան երեւան — Մոսկուա դծով : Հազիւ քիչ մը հանգչած՝ պատգամաւորները, ե-րէկ 16 Յունիս, գլխաւորութեամբ Տէր Խաղ. Արք. Աջապահեանի, այցելեցին Մխիթարեանց վանքը : Մխիթարեան ընդհ. Արբայ, Մեսրոպ Արք. Հապոյ-եան, Հ. Ներսէս վրդ. Ակինեան եւ բոլոր վարդապետները հիւրերը առաջնորդեցին Աբբայարանի սրահը, ուր մեծարուեցան վանքի յատուկ ըմպելիով, սուրճով ու քաղցրաւենիով : Ամառուան այս տաքին հայրենիքի քաղցր սիւքն էր որ կը բերէին պատգամաւորները հայրենակարօտ պանդուխտներուս : Բացատրա հարց — պատասխանները ապրիլ տուին մեզ հայրենի երկրի ներկան ու անցեալը, ուրախ ու տրտում օրերը :

Պատմեցին թէ կաթողիկոսի թաղման ներկայ եղած են ոչ նուազ քան հարիւր հազար հաւատացեալներ : Մասնակցած են երկու մետրապոլիս Մոսկուայէն, արքեպիսկոպոս մը Վրաստանէն եւ կրօնապետ մը Ատրպէյճանէն : Թաղման արարողութիւնը չափազանցի առնուած եւ հաղոր-դուած է նաեւ արտասահման :

Հիւրերը յետոյ այցելեցին վանքին եւ կեղեցին, գրադարանը եւ տպարանը :

Պատգամաւորները Յունիս 19ին, չաբաթ օր, պիտի մեկնին Պոլիս — Պէյրութ գծով : Մինչ այդ՝ քաղաքիս Հայերը կը մրցին իրարու հետ լաւագոյն հիւրասիրութեամբ պատուելու համար բարձր հիւրերը :

Վերադարձող պատգամաւորներն են.—

1. Խադ Արք. Աջապահեան, կաթող. տեղապահ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ :

2. Մամբրէ արք. Գալփաչեան, Առաջ. Տեղապահ Հիւս. Ամերիկայի :

3. Դերենիկ եպսկ. Փոլատեան, Տեսուչ Դպրեվանքի :

4. Գնել Ծ. վրդ. Ձերէեան, տպարա-նի տեսուչ եւ դպրապետ :

5. Հայկազուն վրդ. Աբրահամեան, տեսուչ ժառանգաւորաց վարժարանի (Երուսաղէմ) :

6. Շաւարշ Ծ. վրդ. Գույումճեան, կաթող. փոխանորդ Դամասկոսի Հայոց :

7. Հայրիկ վրդ. Ասլանեան, Առաջ. Թարգման եւ դիւանապետ (Երուսաղէմ) :

8. Շահէ վրդ. Աճէմեան, դիւանապետ Անթիլիասի :

9. Պօղոս Անթոյեան, Խորհրդոյ (Պէյրութ) :

10. Գէորգ Զաքարպաշեան (Պէյրութ) :

11. Վահէ Վահեան, խմբագիր «Անի»ի :

12. Սիմոն Սիմոնեան, խմբագիր «Հասկ»ի (Պէյրութ) :

× Վերադարձողները արդէն Պէյրութ հասած են Պոլսէն անցնելով :

ՋԻՆԱԴԱԴԱՐԸ ՄՕՏԱԼՈ՞ՒՏ Է

Ժընեւէն հասած վերջին լուրերու համաձայն, շաբաթ օր սկզբունքով համաձայնութիւն գոյացած է, զինադադար կնքելու համար ամբողջ Հնդկաչինի մէջ : Լաւատեսներ կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ կրակը դադրեցնել մինչեւ Յուլիսի կէսը : Զինուորական մասնագէտներ կը քննեն խնդիրը, վերջնական եզրակացութեան մը յանգելու համար :

Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ ինը պատուիրակութիւնները սահմանափակ նիստի մը մէջ քննեցին խաղաղութեան վերահաստատման խնդիրը եւ հետեւեալ համաձայնութեան յանգեցան.— Դիւրացնելու համար թշնամութեանց միաժամանակ դադարումը Հնդկաչինի մէջ, կ'առաջարկուի.— Ա) Երկու կողմերուն հրամանատարութեանց ներկայացուցիչները անմիջապէս պիտի խորհրդակցին Ժընեւի մէջ կամ տեղին վրայ.— Բ) Անոնք պիտի քննեն թշնամութեանց դադարման հետ կապուած խնդիրները՝ Լաոսի եւ Քամպոճի մէջ, բոլոր օտար ուժերու պարպումով.— Գ) Կարելի եղածին չափ չուտ խորհրդաժողովին պիտի հաղորդեն իրենց

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Ալեանաքեանէ (Պաղտատ) 5000 ֆրանք, իր այցելութեան առթիւ :

ՏԻՐՈՒՆԻ

Ինչպէս գրած էինք, Յունիս 9ին Պոլսէն էջմիածին մեկնած են «Նոր Լուր»ի խմբագիրը, Պ. Վահան Թօշիկեան եւ Պ. Թորոս Ազատեան, էրզրումի ճեպընթացով :

Յայտնի կը լսենք թէ Պ. Թօշիկեան մեռած է ճամբան, Կարսի մէջ : Մանրամասնութիւնները կը պակսին մահուան պարագաներու մասին :

Հանգուցեալը մօտ 78 տարեկան, տիպար ներկայացուցիչն էր պոլսահայ հին լրագրութեան, եւ կը սիրէր ամբոխավարական վէճեր յարուցանել, մանաւանդ վերջին տարիներու ընթացքին, իրրեւ թունդ կուսակից Գէորգ Արք. Ասլանեանի, ինչպէս իր ուղեկիցը, Թորոս Ազատեան :

Տակաւին չհասկնանք թէ ինչո՛ւ էջմիածին հրաւիրած էին այս երկու լրագրողները :

× Պէյրութի մէջ մեռած է Պ. Միխայէլ Նաթանեան, վաղեմի ռամկավար եւ գործօն անդամ Բարեգործականի, որ դանագան պաշտօններ վարած է Կիլիկիոյ եւ Լիբանանի մէջ, իրրեւ պատուիրակ եւ կրթական քննիչ : Վերջերս չահեկան յուշեր կը հրատարակէր գանագան թերթերու մէջ, Կիլիկիոյ գրաման չրջանի մասին, մանաւանդ օգտագործելով Մխիթար Տամատեանի, Արշակ Զօպանեանի եւն. նամակները եւ բազմագան փաստաթուղթեր :

Կարելի պիտի չըլլա՞յ հատորի մը մէջ ամփոփել գանոնք, իրրեւ հում նիւթեր եղերական չրջանի մը պատմութեան համար :

ԹՈՒՆՈՒՋԻՆ ալ ծանր լուրեր կը հասնին : Ցաճախադէպ են հրկիզումները եւ ահաբեկումները : Ոստիկանութիւնը ըսպանեց երկու ֆեդայիներ :

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

•

ՄԱՐՍԷՅԼ, 17 Յունիս.— Հայաստանի Անկախութեան 36րդ տարեդարձի տօնա – կատարութիւնը տեղի ունեցաւ չաբաթ, 12 Յունիս, ժամը 9ին մինչեւ լոյս, Վեր– ոի Թատրոնի ընդարձակ սրահին մէջ : Նախանձախնդիր բազմութիւն մը փութա– ցած էր իր յարգանքը մատուցանելու ա – զատագրութեան ճամբուն վրայ զոհուած ռազմիկներու յիշատակին, մխիթարն ա – տեն, հոգեպէս հաղորդուելով անկախու – թեան լուսաւոր գաղափարականով :

Դալարիքներով զարդարուած բեմին ճակատը կը նշմարուէին Հայաստանի հանրապետութեան հիմնադիր Արամի եւ գլխաւոր գերակատարները, զօրավարներ Նազարբէկեանի ու Սիլիկեանի նկարները, շրջապատուած հայկական եւ ֆրանսական դրօշներով : Բացումը կատարուեցաւ ֆը– րանսական եւ հայկական քայլերգներով՝ զոր նուագեցին ծանօթ դաշնակահարուհի Օր. Անժէլ Ակինեան եւ ջութակահար Պ. Սարգիս Զէօրէքճեան : Երկու քայլերգ – ներն ալ ունկնդրուեցան յոտնկայս, եր – կիւղած լռութեան մէջ :

Օրուան նախագահը՝ ընկեր Յակոբ Պա– պիկեան, իր բացման ճառին մէջ ըսաւ .

— « Հայրենիքը զոր ունինք այսօր Ա – բարատեան դաշտին վրայ, հին կամ նոր աստուածներու պարզեւ մը չէ, եւ ոչ ալ մեր դարաւոր թշնամիին կողմէ եղած չը– նորհ մը, այլ՝ մեր բիւրաւոր նահատակ– ներու եւ անհաչիւ զոհողութեանց կենդա– նի վկայականը : Մայիս 28ը յաւերժնա – կան խորհուրդն է հայ ժողովուրդի յա – րատեւութեան : Եւ անկախ ապրելու ան – տեղիտալի կամքին : Շատ արիւն թափեց հայ ժողովուրդը այս իտէալին իրակա – նացման ճամբուն վրայ : Այստեղ պիտի խնդրէի մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել յիշատակը բոլոր անոնց որ զոհուեցան ազատութեան պայքարի ընթացքին » :

... Հիւսիսի եւ հարաւի մեր թշնամի – ները , ձեռք ձեռքի տուած խեղդեցին մեր անկախութիւնը : Մեր հայրենիքը 36 տա– րի է որ հեծէ բոլշեւիկեան ծանր լուծին տակ, մեր պատենական հողերը բռնա – գրաւուած են եւ ամայի, Հայկ. Դատը կը մնայ անլոյծ : Հայ ժողովուրդը սակայն, երբէք չէ հրաժարած իր իրաւունքներէն : Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը հաւատարիմ իր ուխտին եւ առաքելութեան, պիտի շա – րունակէ պայքարը մինչեւ որ իրականու– թիւն դառնայ մխացեալ, ազատ եւ անկախ Հայաստանը » :

Ապա, բեմ հրաւիրուեցաւ Ջութակա – հար Պ. Ս. Զէօրէքճեան որ նուագեց հայ– կական քանի մը կտորներ, ընկերակցու– թեամբ Օր. Ակինեանի (դաշնակով) : Ըն– կերը Ս. Սաթպիսեան, Սէն Լուի Նոր Սե – րունդէն, յաջորդաբար արտասանեց Սիա – մանթոյէն կտոր մը : «Արմենիա» երգչա– խումբի անդամներէն Պ. Փիլոյար Գաս – պարեան, ընկերակցութեամբ Տիկ. Սահ– պանեանի դաշնակին, երգեց «Հայաստա – նը» (Կոմիտասի) եւ կտոր մը «Անուշ»էն : դաշնաւորուած Պ. Վ. Սարգսեանէ : Բո – լորն ալ յաջող էին իրենց բաժիններուն մէջ, եւ արժանացան բուռն ծափերու :

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

Բանախօսութեան առաջին բաժինը վե– րապահուած էր երիտասարդ գրագէտ Պ. Կ. Փօլատեանի :

— « Բարեկամներ եւ ընկերներ ուղեցի որ ես ալ խօսք առնեմ Մայիս 28ի տօնա– կատարութեան : Կարծես հրաւէրի պէտք կար Մայիս 28ի նման մեծ օրուան մը առ– թիւ խօսելու համար : Առաջին անգամ չէ որ կը ներկայանամ հանրութեան, հետ – եւրար ըսելիքներս նորութիւններ չեն ձե– զի համար : Ամէն ժողովուրդի տեսլեան է ա– զատ եւ անկախ ապրիլն իր հայրենի հողերուն վրայ : Ինձի համար ,Մայիս 28ը մեր անկախութեան տօնն է : Ուր ալ դա– նուիմ, Եգիպտոս, Սուրիա, Լիբանան , Երեւան թէ Սիպերիա, չեմ կրնար ուրա– նալ, կարելի չէ ուրանալ՝ թէ Մայիս 28ը հայկ. անկախութեան տօնն է : Սփիւռքի դրագէտին առաքելութիւնները թուած տուեն ըսած եմ, այսօր կ'ուզեմ ըսել նաեւ հոս : Գրագէտի մը պարտականութիւնն է հաւատարիմ մնալ այն արժէքներուն զոր իր ժողովուրդը կերտած է դարերու եր – կունքով : Աշխարհի այս քաոսային վիճա– կին մէջ, ուր ամէն կարգի օտար դպրա – փարներ եւ մտածումներ կուգան խանգա– րել մեր հոգին, մեր էութիւնը, ամէնուս պարտականութիւնը պիտի ըլլայ, մեր ժողովուրդին մէջ հաստատ պահել իր արժէքներուն դիմակայութիւնը : Օտար եւ խորթ ձայներ կ'ուզեն խաթարել, աղար– տել այս տօնը, ի զուր : Մայիս 28ը, թշ – նամիին դէմ տարուած յաղթանակի օրն է, ինչո՞ւ կ'ուզեն խեղաթիւրել : Կարելի չէ վարագոյր քաշել արեւին դէմ : Անի – մաստ է նաեւ հաւատամքական նպատակ – ներ վերագրել Մայիս 28ին : Անոնք որ տասնեակ տարիներ պայքարեցան Հայա – ջինջ Սարսափներու տարեդարձի տօնա – կատարութեան դէմ, ի վերջոյ ընդունե – ցին թէ Ապրիլ 11–24ը պատմութեան մե – ծագոյն ոճիրն էր : Ես չեմ ուզեր դէպքե– րուն պատմականը ընել, միայն կ'ըսեմ— ինչո՞ւ համար այս տօնը պիտի չտօնուի ամբողջ հայութեան կողմէ : Ինչու համար այդքան կը պղտիկնան : Մեր թշնամիէն աւելի անարդ մարդիկ կան : Երբ մենք կ'ուզենք մեր ժողովուրդին հոգին պահել, մարդիկ կան որ մինչեւ մատնութեան կ'երթան, այդ փառաշուք թուականը կը ներկայացնեն իբրեւ սեւ էջ մը, իբրեւ մեր բնական երկիրներու կառավարու – թեանց դէմ ուղղուած տօն մը : Այլեւս պէտք է ըսենք այդ մարդոց,— ամօթ է, պարոններ, ամօթ է : Ինչու համար ներ – կայացնել Մայիս 28ի տօնակատարութիւ– նը այդ կառավարութեանց դէմ ցոյց : « Պայքար »ի մէջ, խենթերու բժիշկ մը կը դրէ թէ Հայերը երկու տարբեր ցեղերէ կը բաղկանան, խաղաղասէր Ուրարտացիներ – էն եւ կռուազան Արմէններէ : Խաղաղա– սէրները ռամկավարներն են, իսկ կռուա– զանները Դաշնակցականները : Ներելի է՞ այս դարուն մէջ այսպիսի խնդիրներ յա– րուցանել : Կարելի է՞ մեր վիճակին մէջ դանուող ժողովուրդի մը մէջ բաժանման դիծեր փնտռել : Ի՞նչ ողբերգութիւն է այս : Մենք կ'ընդունինք մեր պատմու – թեան բոլոր արժէքները, Հայկէն մինչեւ Վարդանանք, մինչեւ Մայիս 28 : Կ'ուզենք հասնիլ տեղ մը՝ ազատ ապրիլ արեւին տակ : Պէտք չէ յուսահատիլ պզտոր կու – բերէն » : (Ծափեր) :

Օր. Անժէլ Ակինեան, դաշնակի վրայ նուագեց Մաշտոցեանի տանս տր ժէօն ֆիյեը, արժանանալով բուռն ծափահա – րութեան :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կողմէ Յով – հաննէս Ճարայեան կարդաց պատշաճ ու– դերձ մը, ուխտելով հաւատարմօրէն հե – տեւիլ մեր նախնիքներու դծած ճամբուն, ոգորուիլ հայրենասիրական զգացում – ներով եւ նուիրուիլ հայ ժողովուրդի ա – զատագրութեան գործին, մինչեւ որ ի – րականանայ ազատ, անկախ եւ միացեալ Հայաստանը :

Մեր ընկերվարական բարեկամներէն ե– րեսփոխան *Պ. Լէյենար*, նախարարական տագնապին պատճառաւ Փարիզ մնացած ըլլալով, ղրկած էր իր քարտուղարը Պ. Ժորժ Պենոլիէլ, որ քանի մը խօսքով իր ուրախութիւնը յայտնեց եւ մաղթեց որ Հայաստան չուտով դառնէ իր անկախու – թիւնը :

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼԻ ԽՕՍՔԸ

Յետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան գլ– խաւոր բանախօսը , ընկեր Հ. Սամուէլ ,

— « Հրաշք մը գործուեցաւ 1918 Մայի– սին, Արարատեան դաշտին մէջ : Այդ հր– աշքը գործեց հայ ժողովուրդը մեծով պատիկով, առանց դասակարգի ու դաւա– նանքի խտրութեան : Կիներն ու պատա – նիներն իսկ մասնակից եղան պայքարին : Ճակատագրական պահու մը՝ երբ ժողո – վուրդին կէսը կոտորակուած էր սահմա – նին ասդին, ամբողջ արեւմտեան Հայաս– տանը քարուքանդ եղած, երբ ռուսական բանակը ճակատը լքելով դէպի տուն կը դառնար եւ դրացիները դաւեր կը սար – քին Թուրքին ու Գերմանին հետ, մինակ ձգուած հայ ժողովուրդը, իր ափ մը զին– ուորներուն եւ քանի մը զինակարներուն չուքը համախմբուելով, կատարեց այդ հրաշքը, արիւնահեղ կռիւներ մղեց երեք ճակատներու վրայ եւ յաղթեց Վէհիպ փաշայի բանակին՝ որ Ալեքսանդրապոլը դրաւելէ վերջ կը սպառնար Էջմիածնի ու Երեւանի :

... « Մայիս 28»ի հրաշքով հասնելէ փոքրիկ հողամաս մը որ կոչուեցաւ Հա – յաստանի Հանրապետութիւն, կառավա – րութիւնը տէր ու պաշտպան կանգնեցաւ աշխարհացրիւ հայութեան, կրօնական համայնքէն դարձանք պետական ազգ, ունեցանք անկախ պետութիւն մը իր բո– լոր սառորդելիներով, ազգային դրօշ , ազգ. դրամ, նամակադրոշմ , դեսպան , հիւպատոս, անցագիր եւն., դարձանք Հայաստանի քաղաքացի :

« Ի՞նչ մնաց այս բոլորէն.— Հողամաս մը միայն , այն ալ կրնատուած : Անկախ պետութիւնը վերածուեցաւ Մոս– կուայէն կախեալ իշխանութեան մը , որուն կառավարութիւնը ի լուր աշխարհի կը յայտարարէ թէ՝ «ամէնայն Հայոց կառավարութիւն չէ» եւ որ ցարդ չկրցաւ թիզ մը հող իսկ աւելցնել իրենց աւանդ ձգուած սահմաններուն վրայ » :

... «Անկախութեան տարեդարձը առիթ մըն է զօտեպնդուելու հաւատքով եւ յոյ– սով, անգամ մը եւս վերանորոգելու մեր երդումը՝ հաւատարիմ մնալ անկախու – թեան դաղափարին : Այսօր , երբ բոլորը դասալիք եղած են եւ այլեւս չեն զբաղիր Հայկ. Դատով, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը արթուն կը հսկէ եւ ամէն առիթ կ'օգտա– գործէ պաշտպանելու համար հայկական չահերը, մինչեւ որ իրականանայ հայ ժո– ղովուրդի դարաւոր երազը միացեալ եւ անկախ Հայաստանը» : (Ծափեր) :

Ալքազար Թատրոնի արուեստագէտնե – րէն Պ. Միշէլ տ'Ալէն, անակնկալ մը եղաւ հանդիսականներուն համար իր երեք եր – գերով՝ Les Croix, Les Petits Chaussons, Je t'ai donné mon cœur իանդավառելով եւ ջերմօրէն ծափահար – ուելով :

Հայ Աբեղոյշները եւ Արիները կենդա – նի պատկերով մը՝ իրենց յարգանքը մա – տուցին հայկ. եռագոյնին, որու ընթաց– քին արտասանութիւն մը ըրաւ Օր. Ալիս Յարութիւնեան, ձօնուած հայկական դը– րօշին եւ Հայաստանի անկախութեան :

Օրուան նախագահը յիշեցնելով դրա – դէտ Պ. Արշակ Զօպանեանի մահը, յոտնկա– յս մէկ վայրկեան յարգանքի հրաւիրեց ներկաները : Յետոյ չնորհակալութիւն յայտնելով բոլորին փակեց հանդէսին պաշտօնական մասը : Այնուհետեւ սկսան եւրոպական պարերը, տեւելով մինչեւ լոյս :

Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

ԱՐՇԱԿ ԶՕՊԱՆԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

•

ՄՄԲ.— Ահաւասիկ ամփոփումը այն դամբանականին զոր կարդաց մեր հայա– գէտ բարեկամը, Պ. Ֆր. Թեյտի, ոդբաց– եալ Ա. Զօպանեանի յուղարկաւորութեան առթիւ. —

Զօպանեանով Հայաստան կը կորնչէ իր ամէնէն նշանաւոր զաւակներէն մին , Ֆրանսան իր ամէնէն անկեղծ բարեկամ – ներէն մին :

Աւելի քան 50 տարի է հաստատուած էր Փարիզ ուր եկած էր փնտռելու Ֆրանսա– կան Ազատութիւնը եւ Մշակոյթը : Սր – տով եւ մտքով եղած էր Ֆրանսայի որդե– դիր զաւակը : Այնքան Ֆրանսացած էր որ, ոչ միայն մեծ դիւրութեամբ կը գործա – ծէր մեր լեզուն ճշդիւորէն ակադեմական ձեւով , այլ եւ հայերէնի մէջ ալ Զօպանեան ձեւը կը դտնէր յո– լացնելու Ֆրանսական մտածումը, ինչ որ իր անձնական ոճին յատկանիշներէն մէկն է : Հայէր եւ Ֆրանսացիներ երկար տարի– ներէ ի վեր միացած՝ Զօպանեանի բարե – կամութեամբ, կը միանանք այսօր նոյն սուգին մէջ :

Եթէ Զօպանեան Ֆրանսացի էր արտա – յայտութեամբ , էր նաեւ սրտով : Իր սէրը մեր երկրի համար, սէր մը զոր այնքան ազնուական ոճով մը արտայայտած է իր «ձօն Ֆրանսայի» տաղով, առաջին պա – տերազմին առեն, չարունակ ամեցաւ եւ այլեւս մաս իսկ կը կազմէր իր էութեան, դարձած էր բնական զգացում մը : Եթէ հպատակութիւն չէ խնդրած, պատճառն այն է որ դիտէր թէ բան մը պիտի չփոխ– ուի զգացումներէն, բայց կրնար դասա – լիք մը համարուիլ իր հայրենիքին հան – դէպ, որովհետեւ Զօպանեան նաեւ հե– րոսական հոգի մը ունէր :

Իր հայրենիքը բկղտուած եւ մայրը մե– ռած իր ծնած տեղը,— ահաւասիկ ա – ռաջին երկու սէրերը Զօպանեանի , կրկնապէս որբ, կրկնապէս զրկուած կեանքի ուրախութիւններէն : Եւ իր ամ– բողջ կեանքը նուիրեց հայրենիքին ծա – ռայութեան, սկիզբէն մինչեւ մահը, հա– ւատով եւ պատիւ պահանջեց, չնայած իր հայրենիքին դառով հետաքրքրել օտար պետական մեծ դէմքեր , մանաւանդ Ֆը – րանսայի պետական անձնաւորութիւնն – ը, որովհետեւ Ֆրանսան իրեն համար ի– ոչինչ էր արդարութեան եւ ազգեւական մտքի :

Բանաստեղծ՝ Զօպանեան զգայուն էր եւ նրբին առանց լալկանութեան : 1908ին իր բանաստեղծութիւններէն տուած թարգ – մանութիւնը յաջողութեամբ պսակուե – ցաւ : Իրրեւ բանաստէր, այս անխոնջ պըր– պտողը որ խոր պաշտամունք ունէր հայ դրականութեան մասին, մեծապէս նպաս– տեց հայ ժողովրդական բանաստեղծու – թեան յարմնապործութեան , մանաւա – րար Միջին դարու վերջաւորութեան , քարական բանաստեղծութեան : Անմիջա– պէս որ լոյս աշխարհ բերաւ այս դանձը , դասաւորեց զայն, ուսումնասիրեց եւ ծա– նօթացուց Արեւմուտքի մտաւորականու – թեան :

Արտաքին գործոց կոմիսարիատի տե – ղեկատու բաժնի վարիչէց ստացայ իմ ցանկացած թերթերի խոշոր կապոցը եւ բանտային կալանքիս նոր ապատուածի նման՝ արագ քայլերով չտապեցի դէպի տուն՝ անակնկալ հաճոյք պատճառելու համար ընկերներիս :

Երբ տուն հասայ, զոնիէց ուղղակի ներս ընկնելով՝ «աչքերիդ լոյս» բացա – գանչութեամբ սեղանի վրայ թափեցի ձեռքիս կապոցները :

Ընկերներիս ուրախութիւնը չափ ու սահման չունէր :

Թափուեցինք թերթերի վրայ եւ առա – ջին անդամ տեղեկացանք, որ Բաթումի նաւահանդիստը հասել էին Հայաստանի Հանրապետութեան համար Պոլսէն ստաց– ուած ինչ որ բեռներ (ենթադրեցինք, որ Անգլիայէն վաղուց ակնկալուած ռազմ– մթերքը պիտի լինէր) :

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

(20) (Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

•

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Ը.

Օգտուելով նրա թոյլատուութիւնից , կատարեալ անկեղծութեամբ յայտարա – րեցի , որ մեծ դժուարութեամբ ու հոգե – կան ծանր ապրումներով օրական հազիւ թերթում եմ 5–6 օրաթերթեր, ո– րոնց բոլորի բովանդակութիւնն էլ համարեա թէ նոյն է եւ ար– ատայայտած մտքերն ու կարծիք– ներն էլ միեւնոյն կաղապարից դուրս ե– կած են ու միատեսակ դարձուածքներով ձեւակերպուած : «Ես պարմանում եմ ձեզ վրայ, — ասացի, — ինչո՞ւ էք մահուան պատիժներ սահմանում եւ դնդակներ պործածում այդ պատիժները դործադրե – լու համար, լաւագոյնը կը լինէր բոլոր հակախորհրդային տարրերին, որպէս պատժական միջոցառումներ, պարտա – դրէք մէկ ամիս ստիպողաբար կարդալու բոլշեւիկեան բոլոր թերթերը : Կարող էք հարիւրին հարիւր վստահ լինել, որ ձեր բոլոր ընթերցողներն էլ կարճ ժամանա – կամիջոցում պիտի խելագարուեն, եւ դուք պիտի ազատուէք ձեր հակառա – կորդներից » :

Իմ այդ անկեղծ դիտողութեան վրայ կարախանը կուչ ծիծաղեց եւ յետոյ ցած ձայնով յայտնեց, որ իրենք ստա – նում են աշխարհում հրատարակուող բո – լոր լեզուներով թերթերը :

Անմիջապէս հարց տուի, թէ արդեօք հայերէն թերթեր էլ ստանո՞ւմ էք :

« Ի հարկէ, ձեր բոլոր կուսակցական թերթերն էլ ստանում ենք : Սակայն, ըն – թերցանութեան համար դուրս չենք տա – լիս : Ձեզ կը տրամադրեմ ամէն տեսակի թերթեր, պայմանաւ որ ուրիշին չտաք» :

Անմիջապէս աղնիւ խօսք տուի, որ ոչ ոքին չենք տրամադրի օգտուելու : Ապա խնդրեցի, որ ինձ տրամադրէ Թիֆլիսի եւ Երեւանի հայ եւ ռուս լեզուներով հրա– տարակուող թերթերի վերջին համարնե – րը :

Արտաքին գործոց կոմիսարիատի տե – ղեկատու բաժնի վարիչից ստացայ իմ ցանկացած թերթերի խոշոր կապոցը եւ բանտային կալանքից նոր ապատուածի նման՝ արագ քայլերով չտապեցի դէպի տուն՝ անակնկալ հաճոյք պատճառելու համար ընկերներիս :

Երբ տուն հասայ, զոնից ուղղակի ներս ընկնելով՝ «աչքերիդ լոյս» բացա – գանչութեամբ սեղանի վրայ թափեցի ձեռքիս կապոցները :

Ընկերներիս ուրախութիւնը չափ ու սահման չունէր :

Թափուեցինք թերթերի վրայ եւ առա – ջին անդամ տեղեկացանք, որ Բաթումի նաւահանդիստը հասել էին Հայաստանի Հանրապետութեան համար Պոլսից ստաց– ուած ինչ որ բեռներ (ենթադրեցինք, որ Անգլիայից վաղուց ակնկալուած ռազմա– մթերքը պիտի լինէր) :

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

(20) (Շար.)

թեան, որու համար յայտնութիւն մը է – ղաւ։ Իր «Հին եւ նոր հայկ. բանաստեղ – ծութիւնները», «Հայ ժողովրդական եր – գերը», «Հայ աչուղները», եւ մանաւանդ իր «Վարդենիք Հայաստանեայց»ը որու հինգ հատորէն երեքը միայն հրատարակ – ուած են, յաւէտ պիտի կազմեն իր ան – ուան փառապսակը ։

Ոչ մէկ բան զանց առաւ Զօպանեան իր հայրենիքին օգտին համար։ Բարեկամա – կան սերտ կապեր հաստատեց իր դարու Ֆրանսայի քաղաքական դէմքերու հետ եւ գիտցաւ իրեն քաշել Ֆրանսայի մեծ հա – յասէրներու սէրն ու յարգանքը, ինչպէս Մէյէ, Մաքլէր, Փ. Մարիէզ, կրցաւ ա – նոնց գնահատել տալ իր ազգին տագնա – պը եւ հայ գրականութեան հմայքը։ Բո – լորը սիրեցին զինքը, որովհետեւ Զօպան – եան իրրեւ մարդ ալ շատ համակրելի էր ։ Ընդունակ անյահախնդիր բարեկամու – թեան, ծայր աստիճան հաճոյակատար էր, թէեւ անյիշաչար իր անձին դէմ եղած նախատինքներուն, բայց ոչ իր ժողո – վուրդին դէմ եղածին։ Բանաստեղծը, փիլիսոփան, հայրենասէրը եւ մարդը կը մրցէին Զօպանեանի մէջ կատարելութեան համար ։

Ֆրանսան գնահատեց անոր յարումը եւ պատուոյ Լեգէոնի սպայի աստիճան չը – նորհեց, Փարիզի հայ գաղութը եւ ափիւոքը իրրեւ իրենց պետը ճանչցած է – ին եւ բացառիկ չքեղութեամբ մօնեցին իր յոբելեանները, իսկ այսօր հոյակապ յուղարկաւորութեամբ մը կատան իրենց տուրքը, որու կը մասնակցին բազմաթիւ Ֆրանսացիներ ։

Իր «Անահիտ» պարբերաթերթով ան մէկ կողմէ ի սպաս կը դնէր իր մտածու – մը, դաստիարակելու համար իր հայրե – նակիցները եւ յառաջ մղելու իր հետազո – տութիւնները հայկական քաղաքակրթու – թեան մասին, միւս կողմէ մղում կուտար Հայոց՝ Ֆրանսական մշակոյթին ծանօ – թանալու ։

ԱՑՍ ԱՀ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԻ ՄԸ ԽՕՍՔԸ

Նոյն օրը, գերեզմանատան մէջ փը – րանսերէն դամբանական մը խօսեցաւ ե – րիտասարդ մտաւորական մը , Ստ· Ա. – զարեան, յանուն իր սերունդին (ամփոփ – ուած) ։—

Պիտի թոյլատրե՞ք ինծի, սիրելիվար – պետ, որ այստեղ վերակոչեմ մեր առա – ջին հանդիպումը ։ Ահկէ աւելի քան քսան տարի առաջ, ես արձակուրդի եկած ու – սանող մըն էի, որ կ'անցնէի Փարիզէն , երբ Սէնի երկաթնքին իմ պատահական թափառումներուս ընթացքին, դրաւա – ճառը աչքիս առջեւ դրաւ 1914–1918ի պա – տերազմի չրջանին Վերակոյտի նախագահ Տումէրգի առաջ խօսած ճառդ ։ Քալու – թեամբ եւ արժանաւորութեամբ լի այդ ճառը քեզի հետ ծանօթանալու բուռն տենչով մրկեց դիս · բայց իմ միամիտ և – րեւակայութեամբս չէի կրնար ընդունիլ , թէ դուն կրնաս ըլլալ հոն, ինձմէ քանի մը քայլ անդին, նոյն այդ փարիզի մէջ ու ենթակայ կեանքի նոյն պահանջներուն ։ Դուն իմ աչքիս այն առեն կ'երեւայիր Ո – ղիմպիական աստուածի մը դիմազծով , պահուած իր լեռներուն մէջ, անմատչե – լի, քերթուածներու եւ բանաստեղծու – թիւններու մասին միայն խօսելով ...

Քանի մը տարի վերջ, ոչ նուազ բարև – բախտ մէկ դիպուածը դիս հանդիպ քու ներկայութեան, Սեւռի Մուրատեան վար – ժարանին մէջ։ Եւ ես առաջին այցելու – թիւնս տուի քեզի, Փիկալի բնակավայրիդ մէջ, զոր երբեք պիտի չմոռնամ , այնքան խորապէս քանդակուած է ան յիշողու – թեանս մէջ։ Դուն ինծի խօսեցար հայկա – կան Դատին ու Հայաստանի կոտորածնե – րուն վրայ · ու ես ընդմիշտ պիտի յիշեմ , որ մինչ կը խօսէիր դուն, բարոյական մեծ վիշտի մը հետքերը կրող դէմքդ կը ճառագայթէր ազնուականութեան եւ վե – հութեան լուսապսակով մը, զոր ոչինչ պիտի կարենայ ջնջել ։

— Այդ թշնամանքը ոչ մէկ Հայ մոռնա – լու է, ըսիր ինձ, որովհետեւ ան կը կազ – մէ նախատինք մը ընդդէմ մարդկային արժանաւորութեան ։

Այն օրէն ասդին, ես յաճախ առիթն ու – նեցայ համոզուելու որ իմ երեւակայած անմատչելի աստուածը չէս դուն։ Եւ ե – կան երկար տարիները մտքի արդիւնաւոր փոխանակութեան, մտերիմ աշխատակ – ցութեան, սիրտ առ սիրտ խօսակցու – թիւններուն, ուր միշտ ալ դիտնալու ան – յագ տենչովը տարուած միտք մը առնելիք բան մը ունէր քու լայն հմտութենէն , ինչպէս մեծատարած ծովէ մը։ Ընտանի – քի հօր մը սիրտն ունէիր դուն։ Անոհա – ման էր ընտանիքդ, ան կը բաղկանար անխտիր բոլոր Հայերէն։ Անոնց խրա – քանչիւրին կը նուիրուէիր, ինչպէս կը մտածէիր անոնց բոլորի մասին, անբաղ – դատելի փայլով մը ճառագայթեցնելով դրականութիւնը, արուեստը եւ հայկա – կան համբաւը։ Այս տագնապի եւ թշուա – ռութեան օրերուն , չատեր կուգային ամէն կողմէ դարնել դուռդ, դուն իրրեւ նոր Հաւալուսն մը կը բանայիր սիրտդ ու կ'ըսէիր այո։ Այո, առանց յետին մտքի ։ Զոհելով հանդիսուդ, դրական փառդ , կ'աշխատէիր սփոփել թշուառութիւնը եւ դժբախտութեան աջակցութիւն բերել ։

Ես քեզ տեսայ տակաւին չարաղէտ ար – կածէն քանի մը օր առաջ ։ Ինծի կ'ըսէիր թէ դուն քեզ երիտասարդ կը զգաս, թէ կը պաշտես կեանքը։ Դուն թեթեւօրէն կ'անցնէիր մեր մայրաքաղաքին աղմկալի պողոտաներէն, արհամարհելով կառքերը որ պիտի չախչախէին քեզ։

Սիրելի վարպետ, անմահ ես դուն, ո – րովհետեւ Միտքը՝ «առանց հայրենիքի եւ առանց սահմանի», վերջնական տէրն է աշխարհի ։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ՍԵՒՈՒԱՆ.— Ֆ· Կ·Խաչի Սեւռանի մահ – նաճիւղը ծօնեց իր օրը Յունիս 13 կիրակի կէսօրէ վերջ «Մասիս»ի սրահին մէջ։ Ինչպէս միշտ այս անգամ եւս չատ խան – դավառ էր մթնոլորտը։ Ներկայ էին քա – դաքապետը իր ընտանիքով, Փարիզէն, արուարձաններէն եւ գիւղին բոլոր Հայե – րը։ Բացումը կատարուեցաւ կապ· Խաչի սաներու եւ սանուհիներու կողմէ «Մար – սէյէզ»ով եւ «Ցառաջ նահատակ»ով, դե – կավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին Ա. Բալուեանի։ Վարչութեան առեներապետ Տիկին Վ· Յովհաննէսեան, մասնաճիւղին վերջին տարուան գործունէութիւնը պար – զելէ վերջ յայտնեց թէ Սեւռանը իր կա – պոյտ Խաչովը միակն է որ ութ տարիէ ի վեր կը գործէ ազգապահպանման եւ բա – րեգործութեան ճակատին վրայ, տոկա – լով բոլոր դժուարութեանց։ Գիւղին և – րիտասարդներուն կողմէ ներկայացուե – ցաւ ծիծաղաշարժ դաւեչտ մը, «Վերթրի ճաշարանին սպասաւորը»։ Դերակատար – ներն էին Պ. Պ. Կ. Մանուկեան, Ե. Եսա – եան, Ե. Ալօեան եւ Օր. Լ. Աչղեան։ Բո – լորն ալ չքմտապէս գնահատուեցան ։ Օր· Ն· Տիրատուրեան (Փարիզէն), քանի մը երգեր երգեց համայելով ունկնդիրները ։ Կարճ դադարէ մը վերջ տեղի ունեցան հայկական պարերը ազգային տարազով ։ Պարախումբը երգեց «Սեւ հաւուն երգը»։ Կը մասնակցէին նաեւ օրիորդներ Տէր Մովսէսեան, Վերտօեան եւ Պ· Շիլլեան ։ Ցետոյ ներկայացուեցաւ «Գաւաթ մը թէյը»։ Դերակատարներն էին Պ. Պ. Հ· Քէօսէեան , Պ· Քիւրէմիտճեան, Մ· Մա – նուկեան եւ Օր· Լ· Աչղեան։ Վերոյիշեալ երկու զաւեշաններու յաչարարութեան դե – րը ստանձնած էր Պ· Յ· Անուչեան , իսկ երգերուն եւ պարերուն դաշնակով կ'ըն – կերանար Պ· Մեսրոպեանց։ Խիստ հետա – քրքրական էին Կովկասեան պարերը ո – րոնք կատարուեցան Պ· Խանճիկի Պուր – նուքեանի կողմէ ։ Սուրերու պարը եւ դեռ ուրիշներ մեծ հաճոյք պատճառեցին ներկաներուն ։ Երգեց Օր· Ա· Պօյաճեան ջերմագին գնահատութեամբ ։ Հանդիսի դեղարուեստական բաժինը աւարտելէ ա – ռաջ Պ· Ժ· Դաստուրեան մասնաճիւղին կողմէ գնահատութիւն յայտնեց ուսուց – չուհի Տիկին Բալուեանի անձնուէր ջան – քերուն համար ։ Աշակերտներու կողմէ Օր· Է· Պապիկեան գեղեցիկ ծաղկեփունջ մը նուիրեց տիկնոջ։ Պ· Հ· Քէօսէեանի կողմէ խորոված հաւ մը աճուրդի դրուե – լով բարձրացաւ 15·000 ֆրանքի։ Շահե – ցաւ Պ· Կ· Սարեան որ Մխիթեան նուի – րեց, պայմանաւ որ հաւը ետանայ այն անձը որ երկու հազար ֆրանք նուիրէ ։ Քանի մը երիտասարդներ ետացան հաւը, աճուրդի դումարը բարձրացնելով 17·000 ֆրանքի ։

Եւրոպական պարերը չարունակուեցան խանդավառօրէն մինչեւ կէս գիշեր ։ Թէ բարոյապէս թէ նիւթապէս փայլուն էր հանդիսին տպաւորութիւնը ։

Սեւռանի մասնաճիւղը գովելի է իր ջանքերով ։ Ան իրեն սկզբունք ընտրած է գեղարուեստական բաժինը կազմել տեղա – կան ուժերով, անչուչտ որքան կարելի է ։ Հանդիսականները կրցան դատել աչխա – տանքին արդիւնքը եւ հաճութեամբ լսե – ցին մայրենի լեզուն նորահասներու բեր – նէն ։

Ա· ՔԻՕՍԷԵԱՆ

ԶԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՀՈԳԵՇՈՒՆՉ ՊԱՏԱՐԱԳ

ՔԱՆ.— Մեզի ըսին թէ Նիսի քահանան միայն այս կիրակիառաջիկայ օր ունե – ցաւ, Քանի դաղութին համար, Հայաջինջ Սարսափներու տարեդարձի պատարագը մատուցանելու համար ։

Հոն էր դաղութը, ուսական եկեղեցւոյ ներքնայարկը։ Եւ մեզի հաւատացին թէ կաթողիկէ համայնքը ներկաներուն կէսը կը կազմէր ։

Արդարեւ, անցորդներու համար, ուրա – խալի երեւոյթ մըն է դիտել որ ,հոս, ա – ռանց դաւանական եւ այլ խորութեան , բոլորը, համերաչխօրէն կը համախմ – բուին իրենց եկեղեցիին եւ այլ բարեսի – րական կամ մչակութային ձեռնարկնե – րուն չուրջ ։

Ուրախալի է նոյնպէս հաստատել որ , Նիսի վէճերը հասած չեն հոս ։

Ատոմ քահանայ խմատալիր քարոզով մը ոգեկոչումը ըրաւ, բիւրաւոր նահա – տակներու յիչատակներուն, եւ եղիչէին եւ Ատուածաչունչէն փոխ առնուած պատուէրներով դրաւատից հանրութեան տոկալու կամքը ։

Նիսի դպրաց դասը, խոստմնալից նոր ուժերով կը ներկայանար օգնելու պա – տարագիչ քահանային, խորապէս յուզե – լով ներկաները ։

Կը տեղեկանանք թէ Ս· Ծնունդին կա – թողիկէ համայնքին Մարսէյլի հովիւը պիտի հրաւիրուի պատարագելու դարձ – եալ բոլոր դաղութին համար ։

Իրական ազգային մխութիւն ։

ԱՆՑՈՐԴ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՆՈՐԵՐՈՒՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հայկ Զալեան (Չէքմէկեան) յաջողու – թեամբ անցուցած է իր դասարանին քն – նութիւնները Արեւելեան Լեզուներու վարժարանին մէջ ։

× Փոքրիկն Անի Կազէր (Ղազարեան) միաձայնութեամբ Ա· մրցանակ (փոք – միկս նոմէ) ստացած է Քոնսէրվաթուառ Նասիոնալ տը Միւղիքի քննիչ մարմնէն ։

×

Ծանօթ դաշնակահար Պ· Արթօ Պէնոնի աշակերտներուն տարեկան ունկնդրու – թիւնը տեղի ունեցաւ իէնայիսթէնայիսթահին մէջ, ի ներկայութեան հոծ բազմութեան մը ։ Երեսունէ աւելի աշակերտներ յաջողա – պէս նուագեցին իրենց կտորները ։ Մաս – նաւորապէս ծափահարութեան արժանա – ցան Օր· Ժաքլին Յակոբեան որ նուագեց Շոփէնի «Փօլօնէզ»ը կատարեալ յաջողու – թեամբ։ Օր· Ալիս Գարաեան վարժ«Էք – նիք»ով նուագեց Շոփէնի «Սքերցօն», Օր· Ժաքլին Մարանկոզեան, խոր զգացումով նուագեց Սքարլաթիի «Սոնաթը»։ Այս ե – րեք օրիորդները Դպրոցասէրի սանուհի – ներն են եւ կ'օգտուին վարժարանին ար – ուեստաէր աչակերտներուն համար տրա – մադրուած մասնաւոր սրահէն եւ դաշնա – կէ մը։ Նոյնպէս յաջողութեամբ նուագեց Միք· Մանուկեան Ալպենիցի «Պարքարո – լը» , փոքրիկն Էլիան Վարդանեան Տա – քէնի «Բուրմո»։ Ունկնդրութիւնը վեր – ջացաւ Պախի «Բանթաթ»ով զոր նուագեց դաշնակահար Օր· Լիլի Եաւրուեան ընկե – րակցութեամբ Պ· Պէնոնի։ Գնահատելի են դաշնակահարին ջանքերը։ Նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք ։ Գ.Մ.

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ՀԻՆ ԴԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Ռէյ Սանօն՝ ինծի համար հայր էր, վիս ու կինս փոխադրել տուաւ իրենց գիւղը , տուն, հող ու արտ, լծկան ու գործիք տրամադրեց, պիս դարձուց հողագործ ։ Երջանիկ էի, իմ արտերս լաւ հունձք կուտային, ես՝ կը հարստանայի, իմ եւ Ռէյի տան մէջ կը տիրէր ընտանեկան սերտ մտերմութիւն մը »։

«Գիւղը ուր փոխադրուեցայ, չատ մարդասէր էր, աշխատող ու աստուածա – վախ , հայկական ո՞ր գիւղը այդպէս չէր, մեր գիւղերը, անարատ գիւղերը Հայոց աչխարհին, սուրբերու պատկերին առ – ջեւ արտասանուած աղօթքին պէս բարի, զոհաբերութեան տարուած զառնուկին նման հեզ, բուրվառի մէջ ձգուած խունկին նման արդար։ Գարունը Հայոց Զորի այդ գիւղը կը մտնէր ասպետի մը պէս, ամառը կուգայ հունձքի թագը գլխուն , կիներն ու աղջիկները, երիտասարդներն ու հարսները, երիտասարդներն ու տարեց, ծերերն ու պատուները կը վազէին դէպի արտերը, կը լսուէին արօրի կամ դութանի ճռճռոցը, բահի ու բրիչի ճիչը, աչխատաւորներու երգն ու աթոցը, մանդաղի զընդոցը, հնձաքաղ ու խոտհարք ։ Կէսօրեան պահուն՝ գիւղէն արտերը կը դիմեն աչխատաւորներու համար, ուտե – լիք բերողները, անոնց կը հետեւին մա – լիք բերողները, կը խառնուին նուիրներն ու արագիլները, կը խառնուին հնձուորներուն։ Արագիլները զանգազ ու ծանր կը քալեն հարսերու եւ աղջիկներու կուչտէն, կարծես թէ զործատէրեր ըլ – լան, վարձած ըլլան հնձուորները, ու հիմա՝ արտերը եկած են դիտելու համար ամէն մէկու կատարած աչխատանքը »։

« Քանի մը տասնեակ խուրձեր քով քո – վի կը բերուին, կը չինուի հովանի, հոս է որ պիտի հաւաքուին հնձուորները պի – տի ճաչեն ու յետոյ՝ պիտի պառկին, հանգչեցնելու համար իրենց յոգնած, ա – րեւի տակ եփած մարմինները, այս հո – վանիին տակ կը մտնեն արագիլները եւ իրենց բաժինը կը առնան ուտելիքէն ։ Արագիլները՝ գիւղին մէջ ապրող մար – դուն չափ ընտանի են գիւղին, գիտեն ծակն ու ծուկերը, աղքատի ու հարուստի տուները կը մտնեն հաւասարապէս ։

«Ուր որ հարսնիք կամ կոչունք կայ , նշանուք կամ կնունք, մատաղ կամ հո – գեհաց, ներս կը մտնեն, կը խառնուին բազմութեան, խաղեր ու կատակներ կ'ը – նեն, մանուկներու հետ կը դգուըտին, հոս ու հոն կը ցատկռտեն, վայ թէ մանուկնե – րէն մէկը անզգոյշ դանուի, չկընայ պա – հել իր հացը, տեսնես, արագիլ մը կամաց մը կը մօտենայ անոր, կը կոցէ հացը ու դուրս կը փախի··· , երբեմն՝ ապառա – րէն կը մտնեն հաց թխուած տուները, հաց մը կը կոցեն ու դուրս կ'ելլեն » ։

«Գարնան արեւոտ օր մը, ես, Տիկրա – նը, Արեգնաղն ու Շուչիկը հաւաքուեր ենք կանաչենց պարտէզը, թութը հասեր էր, մենք եկած էինք թութ ուտելու , մէյ մըն ալ տեսնես արագիլները կալերու կողմէն եկան, խառնուեցան մեզի ու սկը – սան արագ արագ կոցահարել թութերը։

Արեգնաղ ըսաւ ·

— Դէհ, արագիլ, քիչ մը անդին գնա , ինծի արգելք կ'ըլլաս ։

Շուչիկ ըսաւ ·

— Այ թռչուն, չե՞ս ամչնար, առջեւս ինչո՞ւ կը կտրես, չես ձգեր որ թութ ու – տեմ ։

Տիգրան պոռաց ·

— Արագիլ, չարիդ անցուցիր, խոշոր ու չաքարոտ թութերը դուն կ'ուտես, պզ – տիկները, չհասածները ինծի կը ձգես»։

« Գիւղին աչունը՝ կուզար բերքով ու առատութեամբ։ Ձմեռը՝ երես - կախ ջա – տուկի կը նմանէր, չար էր ու անբրաւ, Նուչիկս 1915ի ձմեռը չտեսաւ···, անկա մեռաւ տղարերքէն ··· անոր մահէն ետ – քը՝ ինքզինքս յանձնեցի տառապանքին , ծիւրելու ու մեռնելու համար, չէի ուզեր ապրիլ, բայց՝ Ռէյ Սանօն եւ Դաշնակ – ցութեան գործիչը փոխեցին տրամադրու – թիւնս, համոզեցին զիս՝ որ դուրս գամ մեկուսացումէս, նուիրուիմ հայ աղջիկ – ներու եւ հարսերու փրկութեան գործին , այդպէս ալ ըրի, փարեցայ դէնքիս, հա – տատացի անոր զօրութեան հրաչքին։ Հի – մա՝ սակայն կենդանի մեռեալ մըն եմ , կ'ապրիմ Նուչիկիս յուչերովը, Նուչիկ իմ է, մեռնելէն առաջ ու վերջ »։

Արտաչէս օղի մըն ալ խմեց, բերնին ճոթերը սրբեց, ապա՝ ձեռքը խօթեց ծո – ցը, անկէ դուրս քաչեց կտաւէ պզտիկ տոպրակ մը, բացաւ զայն, մէջը հող լեցուած էր, հողը կարմիր էր, ի՞նչ կը նչանակէր այդ հողը, ուրկէ բերած էր , ինչո՞ւ դրած էր ծոցը։ Արտաչէս երկիւ – ղածութեամբ պլուիքը խոնարհեցուց ,համ – բուրեց հողը, ապա՝ սկսաւ ·

«Այս հողը Նուչիկիս գերեզմանի հողն է, ես զայն առի անոր չիրիմէն՝ երբ վեր – ջին անգամ կը հեռանայի գիւղէն։

(Շար·) ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

եղրակացութիւնները։ Մխիթարեան ատեն պիտի չարունակուի խորհրդաժողովը։ Վիէթ Նամի, Լաոսի եւ Քամպոճի հրա – մանատարութեանց ներկայացուցիչները իրենց տեղեկագիրները պիտի ներկայա – ցնեն մինչեւ 21 օր։

× Պ. Իսըն Փարիզէն Լոնտոն անցնե – լով, յոյս յայտնեց թէ կարելի պիտի ըլ – լայ իրաւախոհութեան մը յանգիլ կար – միրներուն հետ։ Իր լաւատեսութիւնը հիմնուած է Մ. Միւութեան եւ Զինադաս – նի արտաքին նախարարներուն վերջին յայտարարութեանց վրայ։ Չի պիտեր թէ ի՛նչ եղրակացութեան պիտի յանգին դին – ուորական մասնագէտները, բայց եւ այ – ուորական մասնագէտները, բայց եւ այ – նպէս, առ այժմ նպաստաւոր կը դանէ մթ – նոլորտը։ Իր կարծիքով, Պ. Պ. Մոլոթով եւ Զու Ան Լէ կարդ մը զիջումներ կ'ատա – րեցին խորհրդաժողովը փրկելու համար, ուստի կարելի է մտիքին ճամբայ մը դա – նել։

× Կարդ մը ամերիկացի սպաներ որոնք վերջերս քննական պտոյտ մը կատարած էին Թոնքինի չրջանին մէջ, իրենց տեղե – կագիրը ղրկած են Ուաշինկթընի։ Հրատա – րակուած տեղեկութեանց համաձայն, համայնավարները չատ ծանր կորուստ – ներ պիտի կրեն, եթէ յարձակում գոր – ծեն։ Անոնք չեն յուսար թէ ըմբոստները կրնան նոր յարձակում մը չահիլ ինչպէս Տիէն Պիէնի մէջ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԿՈՒԱԹԵՄԱԼԱՅԻ ՄԷՋ

Հարաւ։ Ամերիկայի այս փոքր հանրա – պետութիւնը, որուն վարիչներուն հա – մայնավարական ձգտումները կը վերագրէ Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը, յարձակում կրեց դուբսէն, «Ազատագրու – թեան բանակ»ին միջոցաւ։ Յարձակումը տեղի ունեցաւ ցամաքէն, ծովէն եւ օդէն։ Պաշտօնական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ դիմադրութիւնը տկար է։ Արշաւանքին հրամանատարն է նախկին սպայ մը, գնդ։ Քարլոս Ամթաս, որ կը ծանուցանէ թէ իր դինուորները 25 մղոն ներս մտած են եւ յառաջ կը խաղան դէպի մայրաքաղաք։ «Ժողովուրդը կը միանայ մեր դատին»։ Արշաւանքի կազմակերպութեան կեդրոնն է հարեւան երկրի մը՝ Հոնտուրասի Քո – փան քաղաքը։ Յարձակողները կ'ուզեն տապալել նախագահ Եաքոպօ Արպանցի կառավարութիւնը, բոլշեւիկեան համա – րելով զայն։ Կատաղի ճակատամարտ մը կը սպասուի այս օրերս։ Նախագահ Ար – պանց կոչ մը ուղղեց հողագործներուն, որպէսզի օդնութեան հասնին։

Վերջին լուրերու համաձայն յարձակող ուժերը ազգային դրօշը կը պարզեն ամէն տեղ եւ արդէն դրաւած են Հոթը չրջան – ներ։ Կուաթեմալայի կառավարութիւնը Ապահովութեան Խորհուրդին դիմած է, աջակցութեամբ Մ. Միւութեան, նախա – յարձակում վերագրելով արշաւանքի կազմակերպիչներուն։ Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը կը ժխտէ այս վերա – դրումը, պնդելով թէ պարզապէս ապս – տամբութիւն մըն է որ տեղի կ'ունենայ։ Մոսկուայի անթեղը կ'ըսէ թէ Մ. Նա – հանգները կը փորձեն խորտակել Կուա – թեմալայի ժողովուրդին ապատ կամքով ստեղծած ժողովրդապետութիւնը եւ վե – րահաստատել ամերիկեան Պտուղի Ընկե – րութեան տիրապետութիւնը։ (Կուաթե – մալայի կառավարութիւնը ազգայնացու – ցած է այդ ընկերութեան հողերը)։

Հինգ հազար ապստամբներ կը քալեն մայրաքաղաքին վրայ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա.ՀԱԲԵԿՈՒՄՆԵՐԸ կը չարունակուին Մարոքի մէջ։ Կիրակի օր Մարաքէչի չր – ջանին Ֆրանսացի հրամանատարը, զօր։ ս'Օթվիլ քաղաքային հպատակով կը պատէր չուկային մէջ, երբ բնիկ մը մօ – տեցաւ հեծանիւով, եւ գնդակ մը պար – պեց կռնակէն։ Տեղացիները անծանօթին վրայ յարձակեցան եւ փորձեցին կաչկան – դել, բայց ահաբեկիչը երեք անգամ կրա – կնոց եւ երկու հոգի եւս վիրաւորեց։ Զօ – րավարը անմիջապէս հիւանդանոց փոխա – դրուեցաւ։ Վիճակը ծանր է։ Զօրավարը չորս զաւակ ունի եւ Ֆրանսա պիտի դար արձակուրդով։ Նոյն օրը Ռապաթի մէջ ահաբեկիչները փորձեցին կրակի տալ ե – րեք սինեմաներ։ Քաղաքականքայի մէջ ալ զօրաւոր ռումբ մը պայթեցաւ։

ՔԱԶԱՊԼԱՆՔԱՅի (Մարոք) պահակա – նոցին մէջ անձնասպան եղաւ բնիկ մը, Զերքթունի, որ ձերբակալուած էր իբրեւ կազմակերպիչը Ֆրանսացիները դէմ գոր – ծուած յարձակումներուն։ Ինքզինքը թու – նաւորած էր։

ՄԱՑԻՍ 28_Ը

ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 4էն կէս գիշեր, Բաղաբապետարանի սրահը, Ռիւ Սթալինկրատ։

Կը նախագահէ ընկեր ՆՇԻՊԱՐ ՆԻԿՈ – ՂՈՍԵԱՆ։

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ – ցին Շավիլի եւ Փարիզի չրջաններու Նոր Սերունդի ընկերները եւ ընկերուհիները։ Ձոյք եւ պարահանդէս։

Պ. ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի նուագախումբով։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Յունիս 27, կիրակի ժամը գիշեր 15·30–ին, Սէն Լուի սրահին մէջ։

Կը խօսի ընկեր Պ. ՉՊՈՒՔՃԵԱՆ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՇԱՎԻԼԻ ԱՆ – ՏԱՌԻՆ ՄԷՋ ՅՈՒԼԻՍ 25ԻՆ։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 21ին Ազգ։ Տան մէջ։ Դասախօս Տիկին ՌՕԶ ՊԱՏՄԱԳՐԵԱՆ, նիւթ՝ ունենալով՝ երգչուհի Զարիա Դոլուխանեան եւ իր երգի արուեստը։

Դասախօսութեան ընթացքին Պ. Գ. Մե – լիքեանի կողմէ երգչուհիին կրզացանկէն «մանեկֆոֆօնի» վրայ առնուած քանի մը օրինակները պիտի ներկայացուին։

Մուտքը ազատ է։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Յառաջիկայ հաւաքոյթը այս չորեք – շաբթի երեկոյ, Քառէ սրճարանի վեր – նայարկը։ Դասախօսն է պատմաբան Պ. Արշակ Սափրաստեան, Լոնտոնէն։ Նիւ – թը՝ «Հայկական տարաշխարհը իր լայ – նագոյն առումով պէ՞տք է քաղաքակա – նութիւն ընէ»։ Հարցի չահեկանութիւնը նկատի առնելով կը հրաւիրուին մասնա – ւորապէս մտաւորականները։ Մուտքը ա – զատ է։

ՁՈՄԻ ՊՏՈՒՅՏԸ

Զոմը կազմակերպած է պտոյտ մը այ – ցելելու համար Հաւրի մէջ Իլ Տը Ֆրանս չոգենաւը Յուլիս 11ին։

Օթօքարը կը մեկնի կիրակի, ճամբու ընթացքին կ'այցելէ պատմական վայրեր, ինչպէս Ռուանի մայր եկեղեցին եւ Ժան ս'Արքի հրկիզման վայրը։

Հաճելի անակնկալներ օթօքարին մէջ։ Մանրամասնութիւն 1650 ֆր., չոգենաւին այցելութիւնն ալ հաշուելով։

Արձանագրուիլ Բ. Աճէմեանի մօտ՝
24 Bd. des Capucines, OPE. 66-10.
կամ «Յառաջ»ի մօտ։ Սակաւաթիւ տեղեր մնացած ըլլալով կը խնդրուի ճամպարել։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ Մարսէյլի Քղեցի – ներու մեծ դաչտահանդէսին, կիրակի 4 Յուլիս, Լը Շալէի պարտէզը, 117 Ավր։ Քօթօ, Սէն ժիւսթ։

ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻՆ

Տարեկան պարահանդէսը, Հոկտեմբեր 31ին։

Մ՝ԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթ երեկոյ 26 Յունիս, ժամը ճիշդ 9ին, Ֆրանս։ Համալսարանի Ամֆիթատրոնին մէջ (40 Ալէ Լէոն Կամպէթա)

Կը խօսի՝ Պ. ԺԱՆ ՄԱԼԻՐԻՕ

(Ֆրանսայի բանաստեղծ եւ ուսուցիչ)

Նիւթ՝ Մանուկներու բանաստեղծու – թիւն։

Դասախօսը կը ներկայացնէ Պ. ԺԱՆ ԹՕՐ – ԹԻԼ խմբագիրը՝ «Քահիէ տը Սիւտ»ի։

Մանուկները իրենց եւ իրենցմէ կը գրեն։

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շավիլի «Անդ – րանիկ» խումբի դասախօսական ժողովը այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, դպ – րոցի սրահը։ Կը դասախօսէ ընկ. ՎԱՐԴ – ԳԻՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ, նիւթը՝ «Հայ Ա. – զատագրական չարժումը եւ «Մայիս 28»։ Կը հրաւիրուին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի հին եւ նոր բոլոր ընկերները եւ ընկերու – հիները։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ-ԵԿԵՂԵՑԻ

Ն. Ս. Օծութիւն Գէորգ Զ. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին վախճանման քա – ռասունքին առիթով հանդիսաւոր հոգե – հանդիստ պիտի կատարուի Յունիս 27ի կիրակի օրը Մայր – եկեղեցիի մէջ։ Պիտի պատարագէ ու քարոզ կարդայ պատուե – լի Գեր։ Տ. Սէրովբէ Ծ. վրդ. Մանուկ – եան։

ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՆԻՄ.— Յարութիւնեան ընտանիքը (Համպուրկ) Նիս այցելութեան առիթով մկրտել տուաւ իրենց նորածին աղջնակը, Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն մէջ, Յու – նիս 16ին, կնքահայրութեամբ Պ. Արմե – նակ Վարդեանի (Վիէննա)։ Իսկ Յունիս 20ին, կիրակի օր իրենց հանդուցեալ հօր՝ Արտաշէս Յարութիւնեանի մահուան ա – ռաջին տարելիցին առիթ կատարուեցաւ հոգեհանդստեան պաշտօն։

ՊԷԼՎԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Պէլվիլի դպրոցի ամավերջի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ 27 Յունիս, ժամը 2·30ին Պոն Ֆուայէի սրահին մէջ 8 Ա – վելու Սիմոն Պօլիվար, մէթրօ Փէրէնէ։

Դպրոցի աշակերտներու կողմէ արտա – սանութիւններէ, երգերէ եւ պարերէ զատ պիտի ներկայացուի ՄԵԾՆ ՏԻԳՐԱՆ թա – տերգութիւնը, ղեկավարութեամբ ուսու – ցիչ Մարգար Խրիմեանի։

Սիրով կը հրաւիրուի Պէլվիլի եւ չըր – ջանի կրթասէր հայութիւնը իր ներկա – յութեամբ քաջալերել այս հանրօգուտ ձեռնարկը։

ԴՈՐԾԱՒՈՐՆԵՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Լիոնի եկեղեցւոյ չինութեան համար որքան կարելի է փութով հայ արհեստա –ւորները կ'ուզուին, պարզ բանուորներ, տախտակամած չինողներ, ատաղձագործ եւայլն։

Դիմել Պ. Գրիգոր Թովմասեանի, 4, Ռիւ Կարիպալտի, Լիոն։

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. «Փոթորիկ» խում – բի ժողովը այս երեքշաբթի ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մխիթա – եան ենթահամիտէն ընկ. Ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։

ՎՐԻՊԱԿ.— Կիրակի օրուան թիւին մէջ, Շ. Նարդունիի յօդուածին վարէն վեր 8րդ տող, ժողովուրդիդ դեկավա – րութիւնը — կարդալ՝ դերեվարութիւնը։

Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԻԼԱՆՕ, (Յառաջ).— Միլանի հայ գաղութը, խորին ցաւով լմացաւ Աբջակ Չօպանեանի արկածահաս մահուան դոյ – ժը։

Իտալիոյ Հայոց կամիտէն եւ Հայ Մշա – կութային Միութիւնը կը պատրաստուին յառաջիկային արժանավայել կերպով ո – գեկոչել բազմավաստակ գրագէտին կեանքն ու գործը։— Ա.

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս. Մուրատեան վարժարանի տեսչու – թիւնը կը հրաւիրէ բոլոր աշակերտներու ծնողները եւ բարեկամները ամավերջի փակման եւ մրցանակաբաշխութեան հան – դէսին՝

Կիրակի 27 Յունիս, ժամը 15·30ին

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ –

Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր են – թակոմիտէի դաչտահանդէսը 11 Յուլիս, կիրակի, Սէն ժիւսթ լը Շալէի մէջ։

★

Ողբերու Օգն. Մարմնին (Փարիզահայ Տիկն. Միութիւն) տարեկան մեծ պարա – հանդէսը 21 Նոյեմբերին Կրան Օթէլի չքեղ սրահներուն մէջ։

★

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը կը տօնէ իր «Օր»ը Յուլիս 11ին Սէուռ Մու – բատեան վարժարանի Թատերասրահին մէջ։

★

Մեր. Մուրատ Ուսումնասիրացի Մար – սէյլի մասնաճիւղը Միութեան Օրը կը տօնէ Յուլիս 4ին, Պ. Նաճարեանի տա – րակին մէջ։ Մանրամասնութիւնները յա – ջորդով։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ԸՆԹԱՑՔԻՆ ՁԵՐ ԴՈՐԳԵՐԸ ՅԵՑԵՐՈՒՆ ԿԵՐ ՄԻ ԴԱՐՁՆԷՔ

Մանուածոյ կրնաք մաքրել տալ զա – ւոնիք դիմելով

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԴՈՐԳԵՐՈՒ ՀԱՅԿ. ՀԱՄՏԱՏՈՒԹԵԱՆ

35, Rue de Trévise

Tél. PRO. 07 - 25

Ազգ։ Տան դիմացը

Ճոխ մթերք, մեծաքանակի գինով։ Վճարման դիւրութիւն հայրենա – կիցներուն համար։

ԾԱԽՈՒ Է

ԽԻՍՏ ԲԱՆՈՒԿ ՁԱՇԱՐԱՆ ՄԸ

CAFE - BAR - RESTAURANT

Cadet-ի

չրջանին մէջ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐՈՎ

Դիմել Յառաջի վաչառութեան մի – ջոցով։

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՑՈՒԻՆ

ՀՑԿԱԿԱՆ ՀԱՄՏԱՏՈՒԹԵՆԷՆ

Éts. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ։

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

PHOTO DJAMBAS 42, Ave. de Breteuil
Paris (/ Tél. SUF. 72 - 10

Հաւաքոյթներու, հանդէսներու, ճաչե – րու, հարսնիքներու համար ինչպէս եւ փոքրիկները նկարելու համար կրնայ տուն երթալ։

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
23
ՅՈՒՆԻՍ
★
MERCREDI
23 JUIN
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7401 30e ANNEE | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2812

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՃՐԿԱԾ ԵՒՐՈՊԱՆ

•

Մէկ տարիէն միւսը աւելի բացորո – շապէս կը չեշտուին երբեմնի ամենազօր Եւրոպայի ներքին եւ արտաքին տագ – նապները :

Մի՛շտ նոր դժուարութիւններ եւ ակնե – բեւ անկարողութիւնն՝ զանոնք հիմնովին լուծելու :

Փոխանցման չրջան մը, որուն վախճա – նը դժուար է նախատեսել :

Ներքին եւ արտաքին հոգերը յաճախ ի – րար խառնուելով, աւելի կը մթագնեն հորիզոնը :

Ամէն տեղ ալ ընկերային եւ անտեսա – կան խլրտումները յաճախադէպ են դար – ձած, իբրեւ հետեւանք ապրուստի սղու – թեան եւ արդիական կեանքի յարաճուն պահանջներուն :

Միւս կողմէ, ներքին թէ արտաքին ա – պահովութեան ծախքերը հետզհետէ կը բազմապատկուին, քամելով իւրաքանչիւր երկրի կենսական աղբիւրները :

Պետութիւնը լինք զարճած է բազմա – պահանջ , անկուշտ հրէշ մը, որ տասը կը սպառէ, մէկ արտադրելու համար :

Ո՛վ որ զաղթավայր ունի, կը զանուի հրաբուխի մը առջեւ, եւ հարկադրուած է արտակարգ միջոցներ ձեռք առնել :

Գալթային հրաբուխներ կան որ բոր – բոքած են արդէն : Ուրիշներ կը մխան եւ բոցեր կ'արձակեն պարբերաբար :

Ամէնէն յետամնաց ժողովուրդն իսկ արթնցած է, ասիական տափաստաններ – բուն կամ խաւարակուռ Աֆրիկէի մէջ :

Շատերը տիրացած են անկախութեան եւ կ'ուզեն թօթափել օտար ազդեցութեան վերջին հետքերը :

Ուրիշներ նոյն իրաւունքները կը պա – հանջեն, հետզհետէ անհամբեր զառնա – լով եւ սպառնալիքներ ուղղելով :

Այս բնական պահանջներուն դէմ յարձա – կումը երբեմն կը դժուարանայ , արտաքին մի – ջամտութեամբ, — կարմիր, դեղին կամ գոյշ :

Ամէն տեղ ալ կան զաղտնի կամ յայտնի գործակալներ որոնք ջուրերը կը պղտորեն տարիներէ ի վեր, ի չահ իրենց աշխար – հակալութեան :

Այս ճակատին վրայ եւս իր չարաշուք թեւերը եւ կլափը լայն բացած է այն ու – ժը, որ կը տիրապետէ աշխարհի մէկ վե – ցերորդին եւ ամբողջ չրջապատին :

Ան հաւատարիմներ եւ գինուորեալներ, յատկապէս պատրաստուած չրջանառար – ներ ունի, եւ կրակը վառ կը պահէ ամէն տեղ : Շէն այդեսանէն մինչեւ յետին ա – նապատը :

Ան յաճախ տանտէրէն ալ յառաջ կ'անց – նէ, չարժման մէջ դնելով բոլոր ուժերը : Ի հարկին դաշնակցելով սատանային հետ :

Հօգան եւ մոլլան, արիւնկրակ փաչան իր անմիջական գինակիցները չէ՞ն, երբ դաւեր կը սարքէին Հայաստանի նորածին հանրապետութեան դէմ (1919 – 20) :

Բոլշեւիկեան աւանդութիւն է, — նախ կրակի տալ նշանակուած երկիրը, ներսէն թէ դուրսէն, յետոյ օգնութեան հասնիլ իբրեւ փրկիչ ...

Այսպէ՛ս ինկան Ա. Միութեան հարեւան երկիրները, վերջին պատերազմէն հոգ , զառնալով հարկատու արբանեակներ :

Եւ պառաւ Եւրոպան, որ չորս տարի արիւն – քրտինք թափած էր յանուն ժո – ղովուրդներու ազատութեան, իր ձեռքով մէկ լուծէն միւսին յանձնեց վեց – հօթը երկիրներ, միլիոնաւոր ժողովուրդներ :

Եւ այժմ ի դուր ճար մը կը փնտռէ, թէ ոյդ նոր զոհերուն փրկութեան եւ թէ իր իսկ ապահովութեան համար :

Լեռնակուտակ ծրագիրներ մշակուեցան պատերազմի դադարումէն ի վեր :

Բայց, հորիզոնը փոխանակ նօսրանա – լու, աւելի թանձրացաւ, կրկնապատկե – լով մտահոգութիւնը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ
ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՆԱՅ ՎԱՂԸ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

•

Պ. Մենդէս Ֆրանսի դահլիճը Ազգ. ժո – ղովին պիտի ներկայանայ վաղը, հինգ – շաբթի : Նախապէս որոշուած էր ներկա – յանալ Գչ. օր, բայց յետաձգուեցաւ , նկատելով որ նոյն օրը առաջին նիստը պիտի զումարէր նախարարական խոր – հուրդը, քննելու համար Հնդկաչինի խն – դիրը :

Հինգ հարցապնդումներ կան Ազգ. ժո – ղովի սեղանին վրայ : Յետաձգուած հնաւ – վարչապետին մեկնումը Ժընեւ, ուր Պեր – նի Ֆրանսական դեսպանը, Պ. Շովէլ, առժամաբար պիտի հետեւի խորհրդաժո – ղովին աշխատանքներուն : Հարցապնդում – ներէն երեքը կը վերաբերին դահլիճին կազմութեան եւ քաղաքականութեան : Բոլոր հարցապնդողները ալ անկախներ են : Պ. Մենդէս Ֆրանս պիտի առաջարկէ յետաձգել վիճաբանութիւնները : Այս առ – թիւ պիտի ճչդուի Ազգ. ժողովին մե – ծամասնութիւնը , աւելի որոշ քան վա – ւերացումը քուէարկուած առեն :

Ինչպէս յայտարարուած էր առաջին օ – րէն, վարչապետը ամէն բանէ առաջ կը դրաղի Հնդկաչինի հարցով : Այս առթիւ տեսակցութիւններ ունեցաւ այդ երկրի ազգայնական վարչապետին հետ :

Հրատարակուած տեղեկութեանց հա – մաձայն, Հնդկաչինի ազգայնական կա – ռավարութեան պատուիրակութիւնը պի – տի քաշուի Ժընեւի խորհրդաժողովէն , եթէ Ֆրանսա անճնառուր ըլլայ, ամէն դնով հաշտութիւն կնքելու համար : Դի – ւանագիտական շրջանակներու մէջ կը կարծեն որ եթէ Հնդկաչինի ներկայա – ցուցիչները այդպիսի քայլ մը առնեն , այն առեն հարկ պիտի ըլլայ դիմել Ազգա – ժողովին եւ Մ. Նահանդներուն, դիմա – դրութիւնը չարունակելու համար : Հնդ – կաչինի նոր վարչապետը եւ կայսրը ո – րոնք Փարիզ կը գտնուին մանուորապէս յիչեցուցած են այս պարագան : Պաչտօ – նապէս երկուքն ալ կատարեալ վստահու – թիւն ունին թէ Ֆրանսա պիտի չլքէ իր դինակցութիւնը եւ աջակցութիւնը, բայց ստիպուած են յոռեգոյնը նախատեսել : Անոնք վստահ են թէ Ֆրանսա երբեք պի – տի չհաւանի որ իրենց երկիրը բաժան – բաժան ըլլայ կամ համայնավարներուն յանձնուի : Ֆրանսա Հնդկաչինի անկա – խութիւն խոստացաւ հինգերորդ անգամ, Յունիս վեցին, եւ եթէ իրականացումը կ'ուշանայ, պատճառը այն է որ պատե – րազմը կը չարունակուի տակաւին :

Ֆրանսայի նոր կառավարութիւնը հա – պիւ կազմուած, միջոցներ ձեռք առաւ , զօրացնելու համար Հնդկաչինի բանակը , օդնական ուժերու առաքումով :

× Մարոքի եւ Թունուզի կացութիւնն ալ մեծապէս կը զրաղեցնէ նոր դահլիճը : Այդ երկու երկիրներուն համար մասնա – ւոր նախարարութիւն մը ստեղծելով , Պ. Մենդէս Ֆրանս կ'ուզէ հիմնովին լուծել երկարատեւ պայքար մը :

Վերջին լուրերու համաձայն, ահաբե – կումները եւ հրկիզումները կը չարունա – կուին երկու երկիրներուն մէջ : Առջի օր հինգ ոստիկաններ վիրաւորուեցան Թու – նուզի մէջ :

× Վերջին պահուն կ'իմանանք թէ Պ. Մենդէս Ֆրանս մասնաւոր տեսակցու – թիւն մը պիտի ունենայ Զինաստանի վար – չապետին հետ, զաղտնի վայրի մը եւ ոչ թէ Ժընեւի մէջ :

.....

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ դինուորագրութեան նոր ծրագիր մը կազմած են որուն չնոր – հիւ պիտի կրնան երեք միլիոն պահեստի դինուոր ունենալ, անմիջապէս տրամա – դրելի՝ պատերազմի առեն, ծրագիրը խորհրդարանին պիտի յանձնուի մօտերս :

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

ՊՈԼԻՍԸ ԱՌԱՒ ՔԱԼԵՑ

Զար քախտէս , ընդէն պղասահայ ընդու – թեամբ մը կը զբաղիմ : Գիտնալով հան – դերձ որ դարձեալ թիւրիմացութեան պի – տի մատնուիմ աս ու ան :

Նոր ստացայ երկու հրատարակութիւն – ներ , «Յամենակի բացառիկ հատոր Երջա – նիկ տարեգրքի , եւ, ընտիր տպագրու – թեամբ հատորիկ մը , անոր ծոցին մէջ ,— «Ահա՛ այսպէս» :

Առաջինը , Տարեգիրք , բաղդատաբար գնահատելի ձեռնարկ մըն է , որ կը շա – րունակուի 25 տարիէ ի վեր , խմբագրու – թեամբ Պ. Բագարատ Թեւեանի :

Դեռ պիտի զբաղիմ իր բովանդակու – թեամբ :

Երկրորդը՝ «արուեստ էերբ-ողական», զգայացո՛ւնց ընդունթիւններով , որոնց առջեւ մատ պիտի խածնեն աշխարհի բո – լոր բանաստեղծները , հայ թէ օտար :

Ինչպէս կ'երեւայ , այս հատորիկին հե – դինակը , Անդաս Էօզէր , « երջանիկ »ի սանն է , «անով ստեղծուած միջավայրին մէջ հասած երիտասարդ ընդ էերբ-ողը » :

Ծանօթացէ՛ք , իր էերբ-ուածներով .

Պատահաբար կ'ընտրեմ հատ մը , Մա – հազդ , սեւ գիծերու մէջ .

Այրի Տիկին Սաթենիկ
Զոյգ մը չորցած հին կօշիկ
Հատ մը — ատենօք չապիկ եղող— չապիկ
Անգործածելի քանի մը աթլէթ
Քանի մը վարտիք
Եւ բարեկէր ու աղքատ մէկ երկու մարդիկ
Կը ծանուցանեն մահը, խորին ցաւով
Ցետ երկարատեւ հիւծախտին
Տիար Արզար Ատաբեանի

Ուրիշ մը, իսկապէս շէե՛ղ եւ անհա – խրնթաց .—

Էօ՛ֆ ... — Ոչ գործ ունիմ , ոչ յոյս — Ոչ ալ դրամ ... — Ի՞նչ պիտի ընեմ , ինչ պիտի բլլամ — Ո՞ր կողմերը երթամ ...
. . . . . .

Տէր , երէ դիս բանջարավաճառի ատա – նակ — Չիքի Թիքթաք , Չիքի Թիքթաք Չիքի Թիքթաք — Ծառայեմ սիրոջս ան – հոգատակ — Չիքի Թիքթաք Չիքի Թիք – թաք Չիքի Թիքթաք ...

Դեռ ի՞նչ համով հոտով պատառիկներ , ստեղծագործութիւնն՛ը որոնց վրայ գա – դաթիար անգամ չունին Լոյս – Բաղաքին մեր աւելի կամ նուազ վաւերական էեր – բողները :

ՎԱՀԷ

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ԽՆԴԻՐԸ ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Ժընեւի խորհրդաժողովը երէկ սկսաւ քննել Հնդկաչինի քաղաքական խնդիրնե – րը, որոնք նոյնքան ծանրակչիռ հանգա – մանք ունին որքան դինուորական հարցե – րը : Մասնաւոր յանձնախումբեր կազ – մուած են Լաոսի եւ Քամպոճի խնդիրնե – րուն համար : Արեւմտեան պետութեանց արտաքին նախարարները իրենց երկիրնե – րը մեկնած ըլլալով, Զինաստանի վարչա – պետը , Զու Ան Լէ իրաւարարի դեր կը կատարէ այս հարցին մէջ : Մ. Նահանդ – ներու ներկայացուցիչն ալ Ուաշինկթըն վերադարձած է : Այդ երկիրը միշտ այն տեսակէտն ունի թէ պատուիրեր հաշ – տութեան մը խնդիրը կախում ունի Ֆը – րանսայէ եւ Հնդկաչինի կառավարու – թեանց հայեցողութենէն : Ամերիկեան պէ – տական պատուիրակը իր տեղեկագիրը ներկայացնելով , պիտի խորհրդակցի նախագահ Այզընհաուըրի եւ խորհրդա – րանին անդամներուն հետ : Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս խորհրդակցութեանց :

Զինուորական մասնագէտները տակա – ւին համաձայնութեան մը չեն յանգած , դինադադարի մասին : Յունիս 24ն ի վեր դինուորական յանձնախումբ մը զործէ , առանց որեւէ հարց լուծելու :

Անդին , ռազմադաշտին վրայ , երկու կողմերն ալ կը չարունակեն իրենց պատ – րաստութիւնները Թոնքինի տելթային մէջ : Ֆրանսական հրամանատարութիւնը հետաքրքրական տեղեկութիւններ կը կատարէ վաստ – պատր կէտերուն վրայ :

× *Ֆրանսական աղբիւրէ կը հաղորդուի թէ հինգ հարիւր կարմիր գերիներ խոր – տակած են Սայկոնի արուեստանին դուռ – նները , փախչելու համար : Ընդհարումի միջոցին սպաննուած կամ վիրաւորուածներն հարիւր գերիներ , բայց չորս հարիւր հո – գի յաջողած են փախչիլ : Սովորաբար 1500 գերիներ կը գտնուին այդ կայանին մէջ :*

.....

ՕԴԱՆԱՒԱՃԻՆ ուժի տարեդարձը տօն – ուեցաւ Մոսկուայի մէջ , մեծ հանդիսաւո – րութեամբ : Վեց 100 օդանաւեր թռիչք – ներ կատարեցին մէկ միլիոն քաղաքացի – ներու առջեւ :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՏԱՆ հիմնարկէքը կա – տարեց Պերլինի նախկին դեսպանը , Պ. Ֆրանսուա Փոնսէ , Փարիզի Ուսանողա – կան Ոստանին մէջ : Այս առթիւ ճառ մը խօսելով , բաւ թէ Ֆրանսա եւ Գերմա – նիա պէտք է պարզ ազգային չահերէն վեր դասեն ընդհանուր չահը :

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ. ԷՋՄԻԱԾԻՆ ՁԵՐԹԱՐ

Պոլսոյ *Մարմարան* կը գրէ Յունիս 19 թուակիրով .— Պէյրութի մեր թղթակի – ցէն այս առտու ստացած եմ հեռագիր մը, հետեւեալ բովանդակութեամբ .— Էջմիածնի կաթող . տեղապահը , եղիշէ արք . Տէրտէրեան , որ մէկ օր առաջ Պէյ – րութ հասած էր, հեռագրեց Էջմիածին թէ պիտի չկրնայ գալ : Տեղապահը երու – սաղէմ մեկնեցաւ :

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԺՈՂՈՎԻ ՄԱՍԻՆ

Պոլսոյ *Ժամանակը* հետեւեալ տեսակ – ցութիւնը ունեցած է Դերեենիկ եպիսկ . ի հետ, երբ օդանաւը Պոլիս հանդիպած էր, վիէննայէն Պէյրութ մեկնելու համար (13 Յունիս) .

— *Ի՞նչպէս եղաւ Ամենայն Հայոց կա – թողիկոսին յետդարկաւորութիւնը :*

= Վերջին ծայր վեհաչուք : Ծոմածա – ւալ բազմութիւն մը հետեւեցաւ մեծ Հայ – րապետի դագաղին : Յուղարկաւորներուն մէջեւ կը նչմարուէին Մոսկուայի Պատ – րիարք Ալէքսիյ եւ ուրիշ կրօնապետներ : Անշուշտ Երեւանի ձայնասփիւռէն հետե – ւեցաք օծման եւ յուղարկաւորութեան տպաւորիչ փուլերուն :

— *Եպիսկոպոսական Ժողովը տեղի ու – նեցա՞ւ :*

= Այո, անցեալ չաբաթ եւ երկուչաբթի օրերուն : Այս ժողովին մասնակցեցան Տ. Տ. Վահան, Խազ, Տիրան , Մամբրէ, Վազգէն, Սիօն, Սահակ, Սուրէն, Վա – հան արքեպսկոպոսները, եւ ինքս , Դամասկո – սի ներկայացուցիչ Շաւարշ վրդ ., Երու – սաղէմի ներկայացուցիչ Հայկազուն վրդ :

— *Ի՞նչ խնդիրներ քննուեցան :*

= Յառաջիկային այս մասին տեղեկու – թիւն պիտի տրուի, միայն սահմանը ըսեմ որ պրեատրարար Հայ . Եկեղեցւոյ մի – ասնականութեանը չուրջ դարձաւ մեր խորհրդակցութիւնը :

— *Ինչպէս տեսի ունեցաւ եղիշէ արք . Տէրտէրեանի ընտրութիւնը իբրեւ տեղա – պահ :*

= Երջանկայիշատակ Հայրապետը մաս – նաւոր կոնդակով մը Ն. Սրբազնութիւնը իրեն տեղապահ էր նչանակած : Այնպէս որ մեզի կը մնար միայն յարդել անոր կամ – քը : Մինչեւ մեր մեկնած օրը Տ. եղիշէ արք . չէր ժամանած Էջմիածին :

ՋՆՋՈՒԵՑԱՒ արեւելեան Գերմանիոյ խորհրդային մարզպանութիւնը, քանի որ «վերահաստատուած է »այդ երկրամա – սին գերիչխանութիւնը :

Ո՛Չ, ՉԵՆՔ ՄՈՌՆԱՐ

●

Ուշ մնացինք պրեւոյթի մը մասին, որ պարզ երեւոյթ մը ըլլալէ աւելի աւանդական մտայնութիւն մըն է կարգ մը Թուրք դեկավար շրջանակներու մէջ:

Կ'ուզենք երկու խօսք ընել ոչ այնքան երեւոյթին, որքան մտայնութեան մասին:

Ինչպէս կը յիշեն մեր ընթերցողները, Թուրքիոյ երեսփ. ընտրութիւններէն առաջ, Իթթիհատի վերջամնաց Հիւսէյին Ճահիտ եալչընը, Հալբի պաշտօնաթերթ՝ «Ենի Ուլուս»ի մէջ, սպառնալիքներ ուղղած էր հայ, յոյն եւ հրեայ փոքրամասնութիւններուն:

Ցիշողութիւնները թարմացնելու համար տանք քանի մը քաղուածքներ այդ սպառնագիրէն: Իթթիհատի երբեմնի «բարձրախօսը» կը գրէր.

— « 1950ի ընտրութեանց առեն Իսթանպուլի հայ, յոյն եւ հրեայ փոքրամասնութիւնները ամէնքն ալ Դեմոկրատ կուսակցութեանատուին իրենց քուէները: Հիմա, 1954 ընտրութեանց ընթացքին ալ, Ղարաքոզի Հայրենակցական Միութեան փոքրամասնութիւնները Դեմոկ. կուսակցութեան կողմըկըշտկին: Սակայն երբեմնի դերը բնական շրջանակէն դուրս կ'ելլէ եւ ամբողջ հաւաքականութեան մը կը վերաբերի, անհրաժեշտօրէն քաղաքական իմաստ եւ քաղաքական հետեւանք կ'ունենայ: Թուրք հայրենիքին մէջ զանազան համայնքներէն մէկը կամ բոլորը երբ ամբողջովին դերք կը բռնեն ի նպաստ քաղաքական կուսակցութեան մը եւ ընդդէմ միւսին, ասիկա կրնայ ծնունդ տալ շատ կարեւոր հետեւանքներու, որոնք ոեւէ մէկուն քարիք չեն բերեր:*

« Փոքրամասնութիւնները, երբ իրենց նայուածքը անցեալին սեւեռած, մեծ կուսակցութիւններէն մէկուն, թերեւս ալ վաղուան իշխանութեան դէմ թշնամական ընթացք կը բռնեն, ոչ միայն օգուտ չեն ապահովեր, այլ եւ կը փճացնեն հայրենակիցներուն գագաթնակէտ եղբայրութեան զգացումները, զորս կը ջանանք ապահովել մեր ժողովրդավար վարչաձեւով»:

Այսքանն ալ պիտի բաւէր քաղաքերձե – լու համար ջուրերը միշտ պղտոր, կիր – քերը միշտ բորբոք պահելու Իթթիհատական հին քաղաքականութիւնը, որուն աննուաճ ախոյեաններէն է ութսունամեայ ծերունին՝ Հիւսէյին Ճահիտ Եալչընը:

Բայց կէտ մը կայ, որուն հաղիւ միայն «հպած» է պայ Եալչընը: Ո՞րն է այդ կէտը: Այս բարեմիտ հարցումին «Ենի Ուլուս»ի խմբագրապետը կուտայ քաղաքակուած, բայց մեղի համար յստակ ու հասկնալի պատասխան մը. «Ցակաւին ուրիշ պատճառներէ ալ ներշնչուած է Հալբի դէմ փոքրամասնութեանց անուցած թշնամական ու վրէժխնդիր ոգին»:

Այս պատճառներէն մէկը — եւ գլխաւորը — Ունեւորութեան տուրքին է (Վարլըգ վէրկիսի), որ 1943ին մոխիրի վրայ նստեցուց բազմաթիւ Հայեր, Ցոյներ եւ Հրեաներ եւ դոր Հալբը, իր մենաշխրու – թեան օրերուն, մասնաւոր օրէնքով մը նուիրագործեց բազմիցս աղէտուած փոքրամասնութիւնները նաեւ տնտեսապէս վճացնելու յատին նպատակով:

Ո՞ւր էր այն ատեն պայ Եալչընը: Ռողքե՞ց այս օրէնքին դէմ, կամ գոնէ դէմ քուէարկե՞ց անոր: Ոչ, այլ հերոսաբար լռեց: Ու հիմա ելեր է ըսելու. «Անցեալը պէտք է մոռնալ, այլապէս գէշ հետեւանքներ կ'ունենայ»:

Ըստ էութեան այս հարցին անդրադառնալէ առաջ, աւելորդ չէ, կը կարծենք, քանի մը տողով ներկայացնել նոյն ինքն Թուրք Թերթերու զօրաւոր հակազդեցութիւնը Հիւսէյին Ճահիտ Եալչընը վարող տխուր ոգիին դէմ:

Այսպէս՝ Թուրքերէն «Ջիւմհուրիյէտ» Թերթը իր Ապրիլ 22ի թիւով կը գրէր.

— « *Հակառակ հերքումներու, « Ենի Ուլուս» Հալբի պաշտօնական օրգանն է: Հետեւաբար, այս Թերթին խմբագրականը Հալբի պաշտօնական մտածումն է: Այս Թերթին սպառնալիքին եւ բարոյական հալածանքին առջեւ չիտակը սառ կարեցանք:*

« *Հալբ կուսակցութեան փայլուն խօսքերուն տակին թաղնուած քէնը վերջապէս պայթեցաւ: Հալբի այս «զորպա» գրչին սպառնալիքը անհրաժեշտ հակազդեցու – թիւնը պիտի ունենայ հայրենակիցներու վրայ, վստահ ենք ասոր:*

« *Անհրաժեշտ է կէտ մը մատնանշել միայն: Հալբի խմբագրապետը կ'ըսէ, թէ փոքրամասնութիւնները ուրիշ տպրիւբէ հրաման եւ ներշնչում կը ստանան: Մեր հայրենակից փոքրամասնութիւնները ի՞նչպէս կարելի է այս կերպով մտածանել: Միայն այս պարագան բացէ ի բաց երեւան կը հանէ Հալբը կրծող վնասակար մտայնութիւնը »:*

« *Կուսակցամոլը» խորագրին տակ, « Ջիւմհուրիյէթ»ի խմբագրապետ Նաամի կը գրէր.*

— « *Դեռ առջի օր Հալբը իր յայտարարութեամբ կ'ըսէր, թէ իշխանութեան գլուխ գալէն ետք վրէժխնդրական քաղաքականութիւն պիտի չհետապնդէ, անց – եալը պիտի չքրքրէ: Իսկ եալչընը, անտես առնելով իր կուսակցութեան այս յայտարարութիւնը, կը չօշափէ փոքրամասնութեանց հարցը եւ կէս մը դոց, կէս մը բաց կերպով այս հայրենակիցներուն ըսպառնալիքներ կ'ընէ. — Ունեւորութեան տուրքին պատճառով փոքրամասնութիւնները Հալբ կուսակցութեան դէմ քէներ են, ուստի իրենց քուէները դեմոկրատներուն պիտի տան եղեր: Ասանկ բան կ'ըլլա՞յ: Անցեալը պէտք է մոռնալ, այլապէս դէշ հետեւանքներ կ'ունենայ:*

«Կրնայ ճիշդ ըլլալ, որ փոքրամասնութիւններուն մէկ մասը «Ունեւորութեան տուրքին պատճառով նախորդ կառավարութեան դէմ ոխ կապէ եւ չփափաքի, որ անիկա կրկին գործի դրուի դայ: Սակայն պայ Եալչընն ի՞նչ իրաւունք ունի յանդգնելու ամբողջ հաւաքականութեան վրայ բեռցնելու եւ մեծամասնութիւնը դրդռելով սպառնալու»:

« *Էքսփրէս»էն եւ «Ջիւմհուրիյէթ»էն ետք ուրիշ մը՝ «Սոն Փոսթա»՝ կը գրէ իր կարգին (6 Մայիս).*

— « *Փրփրացող կատաղութեամբ մը (Եալչընը) յարձակեցաւ, բայց ի վերջոյ սպանիական ցուլի մը պէս փլաւ մրցադաշտին վրայ: Այս միջոցին չատ հոգիներ վառեց, օրէնք կանոն չճանչցաւ, հայրենակիցներու պատիւն ու արժանապատուութիւնը դոնակոխեց, պատշաճութեան նուազագոյն պահանջները չյարգեց, յարձակեցաւ, արիւնեց, բզկտեց: Եւ այս բոլորը ըրաւ նախկին բռնակալ մը պաշտպանելու համար:*

«*Կարծելով, որ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը պիտի չյաղողի, Հալբի կողմը բռնած էր: Ողի ի բուին Հալբի փարեցաւ, որպէսզի անոր միջոցով կարենայ բարօր կեանք մը ապրիլ: Կը վախնար անգամ մըն ալ անկուտի մնալէն: Անոր համար իտէալը մարեցաւ, ուղղամտութիւնը մարեցաւ եւ գիջանեցաւ դահիճի մը պէս գործածելու գրիչը:*

« *Մնաց որ սրսկած թոյնը ի՞նչ ազդեցութիւն կ'ունենայ. բոլոր զրպարտու – թիւնները, յարձակումները, անուանարկութիւնները կը գառնան կը գառնան իր գլխուն կը փլչին: Որովհետեւ այսօրուան Թուրքիան սոհմանադրական Թուրքիան չէ »:*

Աւելորդ կը նկատենք ուրիշ քաղուածքներ ընել Թուրք Թերթերէ: Գրեթէ բոլորն ալ, աւելի կամ պակաս խստութեամբ, կը դատապարտեն Հալբի պաշտօնական բանբերին՝ Հիւսէյին եալչընի քինախնդրութիւնն ու անտեղի սպառնալիքները:

Ընտրական պայքարին մէջ «քաւութեան նոխազ» մը պէտք էր Հալբի համար: Այդ «նոխազ»ը եղանք մենք, մեղի հետ՝ նաեւ Ցոյներն ու Հրեաները:

Սակայն ընտրութիւնները աւրթ մըն էին անգամ մը եւս սպառնալու մեղի: Այս սպառնալիքին մէջ մենք կը տեսնենք հին մտայնութիւնը երբեմնի Իթթիհատին, որ դեռ կ'ապրի, կը խօսի ու կը գործէ այս կամ այն անունով, այս կամ այն ձեւով:

Եթէ մենք ըլլայինք հեղինակը այն դարձն սաստին, դոր Թուրք Թերթերը ուղղեցին Հիւսէյին եալչընի եւ իր կուսակցութեան, Հալբի բարձրախօսը աւելի պիտի պատկերազարդէր իր սպառնալիքը եւ պիտի ըսէր դարձեալ.— «Ձեր այս ընթացքը կրնայ ծնունդ տալ չատ կարեւոր հետեւանքներու, որոնք ոեւէ մէկուն բարիք չեն բերեր»:

Մայիս 2ի ընտրութիւններու միջոցին, Հալբի վարիչ շրջանակները դրեթէ կը խոստանային իրենց ատերերուն վերադարձնել իրենց Ունեւորութեան տուրք պատճառած գումարները, ընդամէնը երկու – երեք միլիոն ոսկի:

Արդ, եթէ անկեղծ է այս խոստումը, դեռ ժամանակ կայ դարմանելու դոր – ծուած անարդարութիւնը: Ոչ միայն պետական դանձը, այլ եւ Հալբը ինք, իրրեւ հարուստ կուսակցութիւն, կրնան վերադարձնել պանճուած գումարները: Ասիկա չնորհ մը պիտի չըլլար անշուշտ, այլ հատուցում մը: Եւ արդար հատուցում մը: Եւ դեռ հաշուի չենք առներ այն անսահման թշուառութիւնը, որուն ենթարկուեցան Ունեւորութեան տուրքին զոհերը ...

Բայց չենք հաւատար Հալբի «զղջում»ին:

Թուրք նախկին նախարարներէն Սաբահօղլու (այժմ հանգուցեալ), բուն իսկ յղացողն ու գործադրողը այս անարդար, այս ամարդի տուրքին, ընտրութիւնէ – նախկիններու պատիւն ու արժանապատուութիւնը դոնակոխեց, պատշաճութեան նուազագոյն պահանջները չյարգեց, յարձակեցաւ, արիւնեց, բզկտեց: Եւ այս բոլորը ըրաւ նախկին բռնակալ մը պաշտպանելու համար:

«*Կարծելով, որ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը պիտի չյաղողի, Հալբի կողմը բռնած էր: Ողի ի բուին Հալբի փարեցաւ, որպէսզի անոր միջոցով կարենայ բարօր կեանք մը ապրիլ: Կը վախնար անգամ մըն ալ անկուտի մնալէն: Անոր համար իտէալը մարեցաւ, ուղղամտութիւնը մարեցաւ եւ գիջանեցաւ դահիճի մը պէս գործածելու գրիչը:*

« *Մնաց որ սրսկած թոյնը ի՞նչ ազդեցութիւն կ'ունենայ. բոլոր զրպարտու – թիւնները, յարձակումները, անուանարկութիւնները կը գառնան կը գառնան իր գլխուն կը փլչին: Որովհետեւ այսօրուան Թուրքիան սոհմանադրական Թուրքիան չէ »:*

Աւելորդ կը նկատենք ուրիշ քաղուածքներ ընել Թուրք Թերթերէ: Գրեթէ բոլորն ալ, աւելի կամ պակաս խստութեամբ, կը դատապարտեն Հալբի պաշտօնական բանբերին՝ Հիւսէյին եալչընի քինախնդրութիւնն ու անտեղի սպառնալիքները:

Ընտրական պայքարին մէջ «քաւութեան նոխազ» մը պէտք էր Հալբի համար: Այդ «նոխազ»ը եղանք մենք, մեղի հետ՝ նաեւ Ցոյներն ու Հրեաները:

Սակայն ընտրութիւնները աւրթ մըն էին անգամ մը եւս սպառնալու մեղի: Այս սպառնալիքին մէջ մենք կը տեսնենք հին մտայնութիւնը երբեմնի Իթթիհատին, որ դեռ կ'ապրի, կը խօսի ու կը գործէ այս կամ այն անունով, այս կամ այն ձեւով:

Եթէ մենք ըլլայինք հեղինակը այն դարձն սաստին, դոր Թուրք Թերթերը ուղղեցին Հիւսէյին եալչընի եւ իր կուսակցութեան, Հալբի բարձրախօսը աւելի պիտի պատկերազարդէր իր սպառնալիքը եւ պիտի ըսէր դարձեալ.— «Ձեր այս ընթացքը կրնայ ծնունդ տալ չատ կարեւոր հետեւանքներու, որոնք ոեւէ մէկուն բարիք չեն բերեր»:

Մայիս 2ի ընտրութիւններու միջոցին, Հալբի վարիչ շրջանակները դրեթէ կը խոստանային իրենց ատերերուն վերադարձնել իրենց Ունեւորութեան տուրք պատճառած գումարները, ընդամէնը երկու – երեք միլիոն ոսկի:

Արդ, եթէ անկեղծ է այս խոստումը, դեռ ժամանակ կայ դարմանելու դոր – ծուած անարդարութիւնը: Ոչ միայն պետական դանձը, այլ եւ Հալբը ինք, իրրեւ հարուստ կուսակցութիւն, կրնան վերադարձնել պանճուած գումարները: Ասիկա չնորհ մը պիտի չըլլար անշուշտ, այլ հատուցում մը: Եւ արդար հատուցում մը: Եւ դեռ հաշուի չենք առներ այն անսահման թշուառութիւնը, որուն ենթարկուեցան Ունեւորութեան տուրքին զոհերը ...

Բայց չենք հաւատար Հալբի «զղջում»ին:

Թուրք նախկին նախարարներէն Սաբահօղլու (այժմ հանգուցեալ), բուն իսկ յղացողն ու գործադրողը այս անարդար, այս ամարդի տուրքին, ընտրութիւններ – ուն մէջ Հալբի առաջին պարտութենէն անմիջապէս ետք, 1950ին, հրապարակով յայտարարեց, թէ զղջացել պիտի վերահաստատէր այդ տուրքը, եթէ Հալբը չահած ըլլար ընտրութեանց մէջ:

Եւ կը հաւատանք, թէ Սաբահօղլուներ պիտի գործադրէին իրենց սպառնալիքը այնքան «խղճմտօրէն», որքան 1943ին:

Թուրքիոյ մէջ ոչ ոք կը բաղդէ փոքրամասնութեանց դէմ գործուած անարդարութեան համար, եւ ոչ ոք կը մտածէ զայն զարմանելու մասին:

Միամտութիւն պիտի ըլլար կարծել, թէ «Էքսփրէս»ները կամ «Ջիւմհուրիյէթ»ները մեր դարը կը պաշտպանեն այսօր, ինչպէս պաշտպանեցին երէկ, — 1909ին, 1915ին կամ 1943ին:

Իսկ Հիւսէյին եալչընները իրաւունք կուտան իրենք իրենց՝ ըսելու այսօր, ինչպէս կ'ըսէին երէկ.— Անցեալը պէտք է մոռնալ, այլապէս դէշ հետեւանքներ կ'ունենայ:

Ո՞ր անցեալը. հեռա՞ւը թէ մօտաւորը: Ա՞յն անցեալը, ուր Իթթիհատը կ'իշխէր, թէ՞ այն միւսը, ուր Հալբը կը տիրապետէր:

Երբ խօսքը Թուրքիոյ մասին է, կրնանք ըսել, թէ ամէն անցեալի մէջ ապագայ մը կայ եւ ամէն ապագայի մէջ՝ անցեալ մը:

Ոչ, պայ Եալչընն, չենք մոռնար անց – եալը, քանի դեռ մեռած չէ Իթթիհատի մտայնութիւնը ձեր մէջ:

(Խմբագրական Ցուսաբերի)

ՏՈՄՍԵՐ

ՅՈՑՍ ՈՒՆԻՆ ԹԷ...

●

«*Նիւ Եորք Թայմզ*», Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ատրպէյճանի անկախութեան տարեդարձին նուիրուած խմբագրականի մը մէջ հանդիսաւոր չեշտով կը յայտարարէ թէ «ազատութիւնը սիրողները ... յոյս ունին թէ այս ժողովուրդներն ալ... օրին մէկը պատեհութիւնը պիտի ունենան ազատօրէն որոշելու թէ ինչ տեսակ կառավարութիւն կ'ուզեն »եւ որ ժողովուրդներուն հետ կ'ուզեն գործակցիլ:

Մեծանուն Թերթին այս հաւաստիքը, որ, աւելորդ է ըսել, պաշտօնական որեւէ բնոյթ չի կրեր, խմբագրական սիւնակին մէջ տեղ գտած է, հաւանաբար, քիչ մը յուսադրելու եւ քաջալերելու համար վերոյիշեալ երեք ժողովուրդները, որոնք ամէնէն առաջ ղգացին համայնավարներու զարշապարին ծանրութիւնը եւ Կարմիր Բանակին ու անոր գործակից արիւնարբու Զեկային սարսափը:

Երեքն ալ, այսօր, իրենց ապագային համար ունին «ազատութիւնը սիրողներուն»... յոյսը: Եւ ուրիշ ոչինչ:

Զեմ գիտեր քանի հոգի ուշի ուշով կը կարդայ Դաշնակից երեւելիներու այն ճառերը, որոնց մէջ պարբերաբար — եւ հանդիսաւոր առիթներու — կը յայտարարուի թէ ազատ ազգերը պիտի ազատեն անազատ ազգերը, երբ ժամանակը գայ:

Կարծեմ, այդ երեւելիները « անազատ ազգեր» բացատրութեամբ կը հասկնան, միայն այն ազգերը, որոնք Սթալիններու

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

●

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Ը.

Տեղեկացանք նաեւ, որ հայկական զօրքերը դրաւելով Բէյուք – Վեդին, եւ Գայլի Դրունքը, մտել են Շարուր եւ հասել Նախիջեւանի դռներին եւ որ ժամերի կամ օրերի խնդիր է Նախիջեւանի ու Զուլֆայի դրաւումը մեր յաղթական զօրքերի կողմից:

Մինչ պատուիրակութիւնը սպասում էր մեր կառավարութեան պատասխանին, ընկեր Լ. Զարաֆեանի հետ եռ այցելու – թիւն տուի մեր ընկեր Հայրիկ Եղիազարեանին, որ ապրում էր Լազարեան ճեմարանի չէնքում եւ որի մօտ էին լինելանել Ղարաբաղի Հայրենակցական Միութեան լիազօրները՝ Ա.ր. Երզնկեանը եւ Ս. Փիրումեանը:

Ղարաբաղի լիազօրները տանը չէին, եւ Հայրիկը մենակ էր: Սովորական հարցումներից յետոյ, նա հարցրեց.

« Երզնկեանը եւ Փիրումեանը դրամ ունե՞ն, երբ Մոսկուա էին գալիս »:

Պատասխանեցինք, որ ոչ միայն մի կոպէկ դրամ չունէին, այլեւ նրանց ճանապարհածախսը մենք էինք վճարել:

Հայրիկը, աչ ու ճախ նայելուց յետոյ, փսփսուքով յայտնեց, որ Ա.ր. Երզնկեանի բարձի տակ տեսել է հինգ միլիոն ռուբլու մի կապոց սովետական դրամ:

Մեզ համար պարզուեց, որ Ղարաբաղի հայութեան չահերի պաշտպանները հինգ միլիոն ռուբլի անհաշիւ վարկ էին ստացել Խորհրդային կառավարութիւնից, մեզ համար ինչ որ անյայտ նպատակների համար:

Հետագային լմացանք, որ Մոսկուայից վերադառնալուց յետոյ, վերոյիշեալ զոյգը բամներով նրանք Թիֆլիզում սկսել էին հրատարակել ռուսերէն լեզուով Վրաստանի կառավարութեան ընդդիմադիր մի թերթ:

Ե՞րբ, ի՞նչպէս եւ ի՞նչ հրահանգներով էին Կովկաս վերադարձել « Ղարաբաղի հայութեան բանագնաց – ներկայացուցիչները », մենք չիմացանք, քանի որ առանց մեզ հետ տեսնուելու եւ մեզ հրաժեշտ տալու, նրանք թողել էին Մոսկուան ու հեռացել:

ԳԼՈՒԽ Թ.

Պատուիրակութեանս երեւան դիմումի պատասխանը ուշանում էր: Սպասողական անորոշ վիճակը ծանր էր: Զգում էինք, որ մեր թիկունքում ինչ որ մութ գործեր էին կատարւում:

Մտիպուած՝ նորից դիմեցինք երեւան, որ մեր կառավարութիւնը չտապեցնի իր պատասխանը: Հեռագրատանը, պատահմամբ, վստահելի աղբիւրից տեղեկացանք, որ Բագուից դիմել էին Մոսկուա եւ թոյլտուութիւն խնդրել գինուորական Շտաբից՝ 11րդ Կարմիր զօրաբանակը Զանգեզուրի վրայով չտալ օդնութեան հասցնելու Նախիջեւանի Քրքութեան, որի կեանքին ու գոյքին իրրեւ թէ վտանգ էր սպառնում Հայաստանի Հանրապետութեան կանոնաւոր եւ անկանոն զօրամասերի կողմից:

Ծանր տպաւորութեան տակ եւ մտահոգ վիճակում ընկ. Լ. Զարաֆեանի հետ վերադարձանք տուն՝ ընկեր Շանթի հետ խորհրդակցելու համար:

Մեզ համար պարզ էր, որ մէկ կողմից՝ բոլշեւիկ կուչեցած Թուրքերն ու Թաթարները, միւս կողմից էլ Հայաստանից վախեցած տուած հայ բոլշեւիկները իրենց տայօդ տեղեկութիւններով մոլորեցրել էին խորհրդային կառավարութիւնը եւ նրա կարմիր բանակի օժանդակութեամբ հետապնդում էին իրագործելու Սուլթա – նովների եւ Քեմալականների ծրագիրները՝ բռնի կերպով տիրանալու համար Հայաստանի անվիճելի հողամասերին՝ Զանգեզուրին ու ու Նախիջեւանին եւ այդ ձեւով միանալու համար քեմալական Տաճկաստանին:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

(21) (Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷ՛Ք «ՑԱՌԱՋ»Ը

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆ ՄԸ

ԼԻՈՆԻ ՀԱՄԱՐ

★

ԼԻՈՆ։— Այս շաբաթ, 26 Յունիս, իս – կապէս պատմական թուական մը պիտի ըլլայ Լիոնի հայ գաղութին համար, օր մը ազգային հպարտութեան։

Տարիներէ ի վեր փայփայուած երազ մըն է որ կ'իրագործուի։

Այդ օրը հիմնարկէքը պիտի կատար – ուի եկեղեցւոյ եւ ազգային տան։ Շատ դրուեցաւ ծրագրին դործագրութեան մա– սին, — յօդուած, կոչ, ծանուցում եւն։ Ազգ. Միութիւնը հողին գնումէն ի վեր փնտռեց բարերարները, որպէսզի յաւէր – ժացնեն իրենց կամ սիրելիներու անուն – ները, յանձն առնելով շինութիւնը կամ օգնելով անոր։ Դժբախտաբար մինչեւ այսօր ալ ապարդիւն անցան ղէմումները, մանաւանդ թէ ընդհանուր։

Ո՛ղջ մնայ մեր պատուական ժողովուր – դը, անոր հետ՝ սակաւաթիւ ունեւորներ

թաթին տակ լինկան 1939ի աշխարհամար– տէն ետք։

Կը թուի թէ Մեծերը բոլորովին մոռ – ցած են Կովկասեան ժողովուրդներուն պարագան եւ, գոնէ իրենք, հաշտուած են անոնց ճակատագրին հետ։ Հայուն, Վը – րացիին ու Թաթարին դէմուն պայքարած փոքրորիկը՝ օրուան այս ժամուն, ուրիշ բան չէ եթէ ոչ «հին, հին դարուց յիշա – տակ մը» անսրբագրելի եւ անդարմանելի։

Անցեալ տարի, նախագահ Ա.յզընհաուըը եւ իր արտաքին նախարարը, զանազան առիթներով, յայտարարեցին թէ այս մե– ծազօր հայրենիքքերէք պիտի չհանդուր– ժէ ուրիշ ազգերու սպրկութեան եւ պիտի պայքարի անոնց փրկութեան համար։

Շատ նշանակալից երեւոյթ է որ անոնց ճառերուն մէջ ոչ մէկ անգամ յիշատակ ան– ուանէ յիշուած են Հայաստանի, Վրաս– տանի եւ Ադրպէյճանի անունները, թէեւ արտասանուած են անունները մնացեալ – ներուն։

Մեր անունը կ'արտասանեն միայն քա– նի մը հանրային դէմքեր, մեր բեմերէն, մեր հաւաքոյթներուն ընթացքին կամ մեզի ուղղուած շնորհաւորականներուն կամ յաւակցականներուն մէջ։ Եւ միայն այդքան։

Ազատութիւնը սիրողներուն յոյսը բա – ւական չէ անազատները ազատութեան եզեր– քէն տագին բերելու համար։ Ոչ մէկ ա – նարդարութիւն կրնայ յոյսերով ու բաղ – ձանքներով սրբագրուիլ։

Ազատ ազգերը կրնան անազատները կարմիրներու ճանկէն խլել երբ անոնց դատն ալ նկատեն իրենց սեփական դա – տը, երբ «հին»ի եւ «նոր»ի դասաւորում չկատարեն գործուած Յարիքներուն մէջ ու երբ Ազատութիւնը նկատեն աստուա – ծատուր իրաւունքը բոլոր ազգերուն, մեծերուն եւ փոքրերուն։

Ցոյսը զարման չէ։ Ոչ ալ վէնք՝ Անգա– բայլ եւ Կրեմլինի համայնակուլ Ջարի – քին դէմ կռուելու համար։

ալ, որոնց զոհողութեանց յանձնառու – թիւնը կը յուսադրէ մեզ։ Ազգ. միութեան նախաձեռնութեամբ կազմուած եկեղեցա– շէն յանձնախումբը Օժանդակ Տիկ– նանց եւ երիտասարդաց միու – թիւնները եւ ուրիշ կազմակեր – պութիւններ յաջորդաբար կը սարքեն ձեռնարկներ ի նպաստ շինութեան ֆոնտին եւ յայնօրէն կը քաջալերուին ժո– ղովուրդին կողմէ։ Գաղութը, որ մօտա – ւորապէս տասը տարիէ ի վեր համերաշխ է, մինչ ընդ առաջ կ'երթայ համազգային ձեռնարկներուն։ Յունիս 19ին գաղութը հրաւիրուած էր ժողովի մը, լսելու հա – մար Ազգ. Միութեան ղեկուցումը ցարդ կատարուած եւ ծրագրուած աշխատանք– ներու մասին։

Ողբացեալ Ճարտարապետ Արման Ցա – կոբեան որ արկածի մը զոհ գնաց, ոչ մի– այն անձնուիրաբար յանձն առած էր գը– լուխ հանել շինութիւնը, այլ յաճախ նիւ– թական զոհողութիւններ ալ կ'ընէր ու դեռ ալ պիտի ընէր։ Անցեալ կիրակի, 20 Յունիս, իր մահուան քառասունքին առ – թիւ տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր պատա – րագ եւ հոգեհանդիստ։

Ողբացեալ Ցակոբեան կարծես կանխա– տեսելով դժբախտութիւն մը, յանձնա – րած էր իր աշակերտներէն Պ. Շահպազո– վի որ Լիոնի մէջ կը լրացնէ իր ուսումը,

աջակից շինութեան։ Պարոնը անձնուի– րաբար լծուած է լրացուցիչ աշխատան – քի, Ֆրանսացի վարպետին պատասխա – նատուութեան տակ որ նոյնպէս տրամա – դրուած է անձնուիրաբար։ Ինչպէս և – րախտապարտ չըլլալ այս ազնիւ անձնա – ւորութեանց, մանաւանդ Պ. Ցակոբեանի, որուն անունը պիտի քանդակուի եկեղեց– ւոյ ճակատը։

Ց. Պ. Վ.

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԵՐԳ.ՀԱՆԴԷՍ

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ։— Այս օտար ափերուն վրայ, մեր Փիլիքական աշխատան – քէն ետք, ինչ բախտաւորութիւն է, ամ – բողջ երկու ժամ, հայրենի անցեալով ապրիլ, հայ երգի քաղցր ու աստուածա– յին տպաւորութեան տակ։

Այլեւս չկան, հայ դաշտերուն անծայրա– ծիր գեղեցկութիւնները,
Այլեւս չկան, հայ հարսներուն անուշիկ եւ վիրաւոր երգերը,
Այլեւս չկան, հայ աղջիկներուն սալոր աչքերն իրենց սէրերով,
Այլեւս չկան, հայ գեղջուկ շինականին եզները հաստամարմին։

Այս բոլորին դէմ, կայ ու կը մնայ հայ խօսքը, երգը, իր տխուր ու մեղմիկ ճայ– նով, որ կը յիշեցնէ երէկուան հայ դաշ– տերուն անծայրածիր կանանչութիւնն ու ծով ալիքները։

Այսպէս Յունիս 12ը մեր գաղութին հա– մար հայ երգի փառաբանութեան օր մը պիտի մնայ, շնորհիւ իր քաջ վարդապե – տին, Վիէնի երգչախումբի ղեկավարին։

Նախկին Սալ Ժան տ'Արքը որ բոլոր – վին վերանորոգուած է, ամբողջու–

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՑ ԿՐԹԱԿԱՆ հիմնարկութիւնը որ հիմնուեցաւ 1948ին, կը չարունակէ դու – մարներ հաւաքել և անմիջապէս ղրկել Միջին Արեւելքի դպրոցներուն։ Վերջերս նորէն սեղան մը սարքած էր Լոս Անճէլէ– սի մէջ։ Ներկայ էին 500 հոգի։ Առաջնապե– տը, Պ.Ց.Քարեան (հիմնադիրներէն) յայ– տարարեց թէ երեք տարուան մէջ 80 հա– զար տոլար ղրկուած է Միջին Արեւելք, իսկ այս տարի ալ պիտի ղրկուի երեսուն հազար տոլար։ Խօսեցաւ նաեւ Ալէք Փի – լիպոս (նաեւ հիմնադիր) շեշտելով թէ՝ անհրաժեշտ է միշտ օգնել, Միջին Արե – ւելքի հայ դպրոցներու տնտեսական վի – ճակը բարւոքելու եւ ուսուցիչներուն ան– կախութիւնը ապահովելու համար, որ – պէսզի աւելի եռանդով աշխատին։ Այս

թեամբ լեցուն էր, մանաւանդ հոս ծնած երիտասարդներով։

Բեմին վրայ էր, երգչախումբին քա– ղաւարդապետը, Յովսէփ Լեւոնեան, իր երկ– սեռ, մատաղ սերունդով ժպտուն եւ ա– նուշիկ նայուածքներով։

Առաջին խմբերգով «ելնեմ ման գամ» արդէն սրահը կը թնդայ։ Յաջորդաբար «Յիշում ես» (Գր. Սիւնի), «Արահօ» (Կ. Վարդապետ), «Հօյ նար» (Բ. Կանաչ – եան)։ Հայ շինականին երգն է որ մեզի կը տանի հայ դաշտերուն ծոցը։

Երկրորդ մասը, նուիրուած էր կրօնա– կան եղանակներուն։ Ներկաները կը ներ – շնչուէին, մեր սքանչելի շարականներով։ Կը թուի թէ հազարամեկ աւերակ տա – ճարներու ճարճատումն էր որ կը լսէինք։ Եւ ահա «Սուրբ, սուրբ»։

Երրորդ մասով ոգեւորութիւնը դա – դաթնակէտին հասաւ։—«Ով մեծասքանչ» (Ց. Իւվէղեան), «Հոյ նազանրմ» (Կարա Մուրզա), «Շուշօն» (Բ. Կանաչեան)։

Հայրենի երգի փոթորիկին մէջ, հին օրերու կեանքը ապրեցանք պահ մը — խաղաղ ու ստեղծագործ ժողովուրդի մը աշխատանքը։ «Հօռօլօ, Արահօ»։ Կոմի – տասն ու կանաչեանը, անդամ մըն ալ մե– ղի կը տանին դէպի հայրենի լեռներն ու դաշտերը։ Տպաւորութիւնը չատ խոր էր։ Ցիսուն հոգինոց երգչախումբը սարսուռ կը ցանէր սրահին մէջ։

Համակրելի երգչուհին՝ Տիկին Թա – դէոսեան, նոր խանդավառութիւն մը կը պատճառէ «Իգձր» մեներգով (Ա.Չէմճեան)։

Չորրորդ մասով, այլեւս մենք մեզ դը – տանք, հայրենի հողին վրայ, «Եալալի» (Ա. Պատմագրեան), «Անուշիկ եար ճան» (Գ. Ալէմշահ), խօսք՝ Է. Բիւզանդի։

Վարդապետին ձեռնարկը արժանի է ամէն քաջալերութեան։ Հայ երգը, հայ տուներու թանկագին գանձն է, տարագիր մարդուն մխիթարանքը։

Երգահանդէսէն վերջ նուէրներ եղան, դժբախտաբար ոչ այնքան զոհացուցիչ։

Ամբողջ երկու ժամ բացառիկ վայելք մը ունեցանք։

Իմ հեռաւոր հայրենիք,
Իմ փառաւոր հայրենիք,
Իմ անուշիկ Հայաստան։

Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

տարուան ճաշին առաւտաճեռնօրէն մաս – նակցած են սեղանակիցները, նուիրելով հազարական, 750ական, 500ական, 400ա– կան, 300ական, 250ական, 200ական տո– լար։ Հրապարակ էին հանուած հինգ հա– րիւր տոմսակներ յիսունական տոլար ար– ժողութեամբ եւ վիճակահանութեան դր – ուած էր «Քրայսլեր» ինքնաշարժ մը, վեց հազար տոլար արժէքով։ Շատեր հա– րիւր եւ յիսուն տոլարնոց տոմսակները ա– ռած են։

ՀԻՆԴ ՀԱՐԻՒՐ ՓԷՍՕ նուիրած են Պու– էնոս Այրէսի Հայ Օգն. Միութեան Շրջա– նային եւ մանաճիւղերու վարչութիւն – ները էջմիածնի բարեզարդութեան հա – մար, Գէորգ Զ. կաթողիկոսի վախճան – ման առթիւ։

Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ Ուտորի (Մ. Նահանգներ) կոմիտէն իր կազմութեան 58ամեակը տօնած է։ Գլխաւոր գործունէ– ութիւնը եղած է իր չունչին տակ առնե – լով հոն ծնած ու մեծցած սերունդը անոր ներշնչել հայրենիքի սէրն ու ազգային ա– զատագրութեան տենչը։

ՀԱՑ ՄԸ, Պ. Տիգրան Յովսէփեան քա – ղաքապետ ընտրուած է Րաբէէլ (Մ. Նա – հանգներ) քաղաքին մէջ։

ԱՄԵՆ. ՀԱՑՈՑ կաթողիկոսի մահուան առթիւ Մեսէյուսեցի (Մ. Նահանգներ) փոխ – կառավարիչը հետեւեալ յաւակցա– կան դիրը ուղղած է զօր. Սարգիս Զար – դարեանի. —Ձեր յաւով իմացայ Ն. Սբր– բութեան Ամեն. Հայոց կաթողիկոսին մահը։ Կը յայտնեմ ջերմ ցաւակցութիւն– ներս։ Իր մահով բաց մը կը մնայ հայկ. կեանքին մէջ, բայց վստահ եմ թէ իր զա– ւակները պիտի շարունակեն հետեւիլ իր սուրբ օրինակին։

ԽՈՒՄԲ ՄԸ ականաւոր գերման ներկա– յացուցիչներ, տասը անդամ արեւմտեան Գերմանիոյ երեսփ. ժողովին, իսկ երկու– քը քաղաքապետներ՝ հիւրասիրուած են Պ. Ճորճ Մարտիկեանի կողմէ իր «Օմար Խայեամ» ճաշարանին մէջ։ Հիւրերէն չա– տեր մօտէն ծանօթ են Հայաստանի եւ հայ ժողովուրդի պատմութեան, եկեղեցիին եւ մշակոյթին։ Պ. Հօրսթ Հաուպեր մօտէն ծանօթ էր Գերմանիոյ տարագիր Հայե – րուն որոնք ԱՆՋԱՑԻ միջոցով Ամերիկա գացին։

ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ ռումբի պատրաստութեան գործ դացած էր հայ գիտնական մը, Հէրբի Տաղլեան, 1945ին, Լոս Ալամոսի մէջ։ Ա– մերիկեան թերթ մը, «Սաթըրտէյ Իվ – նինկ Փոսթ» կը գրէ թէ առաջին գիտունն էր որ կը մեռնէր հիւլէական զէնքի գար – գացման աշխատանքներուն մէջ, ճառա – գայթներու աղէտութեամբ։ Նոյն ձա – կատագրին ենթարկուած է իր քանատա– կի ընկերը։ Ուրիշ թերթ մը «Նիւ Լըն – տըն Իվինինկ Տէյ» կը ճշդէ թէ երկու ե– րիտասարդ գիտնականները ամէնէն վը – տանգաւոր փորձերը կը կատարէին, ու – րանիմի մասերը իրարու մօտեցնելով։ Հիւլէական չղարձակումը կը սպաննէ արեան սպիտակ բջիջները ճիշդ հակա – ռակը քաղցկեղի աւերին։ Տաղլեան ծնած էր 1921ին։ Եղբօրորդին էր Տոքթ. Կ. Տաղլեանի եւ նաեւ ընկեր Տոքթ. Լեւոն Տաղլեանին։

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ՀԻՆԴԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Տխուր էր պատկերը։ Արտաչէս կուլար իր բերած հողին վրայ։ Ծովեզերքը եղաւ մեռելատուն, մենք՝ յուղարկաւորները, եւ Շուչիկի հողը մեռել ···։

Հողը, հողը, Շուչիկի գերեզմանին հո– ղը ···։

Ու դեռ՝ նահատակ ժողովուրդի նահա– տակ հայրենիքին կարմիր ու նուիրական հողը ···։

×

Իրիկուն։ Մութը կը կաթէր երկինքէն, կ'իյնար քաղաքին եւ մեր վրայ, կը լեց– ուէր փողոցներու եւ ծովուն մէջ։

Քաղաքին մէջ չահազանութիւն կար։ Զինուոր ու բարմութիւն։ Թխոր ու ծափ։ Լոյս եւ անկախութեան տօն։ Նորէն չղ – թայ գերծուած էին իր ազատութեան տի– բացած ժողովուրդին քրքիջն ու աղաղա – կը բազմահազար ելեկտրական լոյսերու հեղեղը կը շլացնէր քաղաքը։ Ամէնքը ու–

րախ էին, իսկ մե՞նք, մեզմէ ամէն մէ – կուն մէջ անսահման դիշեր մը կար, մենք՝ հայրենիք ու տօնախմբութիւն չու– նէինք, աչխարհի հզօրները ըզկտեր էին մեր եռագոյնը եւ անոր հետ՝ մեր դատը։

Ուխտեր ենք ծառայել երկար ժամանակ, Պարսկաստանի խորհից եկել է նամակ ···

Մեր երգին ցուրտը զարնուեցաւ դի – շերուան պատին։ Մութը սրսփաց եւ մու– թը լացաւ ···

Գնում ենք բարով, կ'ուշանանք տարով,
Արիւն, սուր ու հուր կը սպասեն մեզի։

Մեր երգին տխրութիւնը ինկաւ Մի – ջերկրականին մէջ, խռովեցաւ ծովը, չի – նեց ալիք ու հառաչանք, զարնուեցաւ ժայռերուն։

Դուշմանը մեզ տուեց ճան փիտայի անուն,
Այդ անուան համաձայն տեսաւ Զօրու – թիւն,

Մեր երգին կսկիծը դպաւ մարդկային անարդարութեան սեմին եւ հայկական դատի խղճուկ դադաղին։

Մենք չենք ուզեր, ազատ կամքի բըռ – նութիւն,
Ուխտեր ենք կռուիլ, այս սիրով մեռնիլ,
Համոզուած ենք որ միայն զէնքով կայ
Հայոց փրկութիւն։

Հայաստանցիներ էինք, Հայոց աչխար– հի օդէն ու ջուրէն սնած, այդ իրիկունը, մենք Հայաստանը իր աչխարհագրական դիրքովն ու կենցաղովը, յաղթութեամբն ու պարտութիւններովը, մեր դատովն ու արիւնոտ պատմութեամբը փոխադրեր է – ինք օտար երկրի մէջ, մենք՝ վրէժխնդիր, մեր հոգիներու կրակը արծարծեցինք բարկ օղիի բաժակներովը։ Ջահազնացու– թեան լոյսերէն պատառիկ մը ինկաւ Ա– տաչէսի թիւին վրայ։ Արտաչէս խօսե – ցաւ.

« 1915ին ···»։

Բայց մենք ինչո՞ւ սրսփացինք։ Սառ – նաշունչ ու խայթոց պաղ մը անցաւ մեր երակներէն՝ երբ Արտաչէս յիշեց 1915 թուականը, վասնզի մենք բոլորս ալ պիտէինք թէ ինչ էր թը– ւականը մեզի համար, այդ թը– ւականը թրքական բարբարոսութեան վայրագութիւնը ունի իր ուսերուն վրայ, 1915 Յունուարէն մինչեւ Մարտ վերջ՝ Վասպուրականի եւ միւս նահանգներու վերջնական պատմութեան մէջ, ծանօթ է « Մեծ դէպքերու նախօրեակ» անունով, երբ Թուրքը արիւն լակեց բռնագրաւեց ամէն ինչ, կողոպտեց գիւղերն ու քաղաք– ները, տարագրեց ու ջարդեց։

« 1915ին ինչեր չեղան — չարունակեց Արտաչէս — Ապրիլի սկիզբները, սկսան

ձերմակ Վանքի, Աթանանցի եւ Բլթէն – ցի կռիւները, Անգղ կեմ, Իչմանիզամ եւ Հիւրզոմ գիւղերը չարձակումի ենթար – կուեցան, օր մըն ալ, Հիրճի քիւրտ պէ – կերէն մէկը, Քալաչը, իր խոլամներով կը պաչարէ Կըզըլդաչ գիւղը, եւ կը պա– հանջէ Կանաչեց Հարսը, Արեգնազ, Հա – կառակ պարագային՝ կը սպառնար այրել գիւղը եւ ջարդել ժողովուրդը։ Գիւղին երիտասարդութիւնը երբ անցաւ, Հայ կնոջ պատիւը եւ գիւղացիի կեանքը վը – տանգի մէջ էր, զայրացաւ, արդար վրէ – ժով լեցուեցաւ, աննման է, տղաք, Հայ ե– րիտասարդին յանդգնութիւնը եւ ոգեմա– կան կորովը վտանգի պահուն, երկու տասնեակ Հայ տղաներ հաւաքուեցան շուրջս, մենք՝ յարձակեցանք Քալաչի եւ իր աւազակախումբի վրայ, Տիգրանը մո– սինի գնդակով մը գետին կը փռէր Քա – լաչը, իսկ Արեգնազը՝ «չնորհի հարուածը կուտար՝ պայթեցնելով անոր գանկը։ Քիւրտերը փախան՝ ձգելով տասնըմէկ սատակներ»։

«Այս դէպքէն քանի մը օր վերջ գիւղը պարպուեցաւ, ժողովուրդը իր դոյքերով եւ ուտելիքներով փոխադրուեցաւ Քերթ։

(Շար.)

ՍՕՍ–ՎԱՆԻ

ԿՈՒԱՔԵՄԱԼԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Կացութիւնը հետզհետէ կը ծանրանայ Հարաւ. Ամերիկայի այս փոքր հանրապետութեան մէջ : Կառավարութիւնը պատրաստ վիճակ յայտարարելով, ընդհատ նուր յարձակողականի մը ձեռնարկեց, ինչպէս կը ծանուցանէ պաշտօնական պատկոյց մը: Իսկ «ազատագրութեան բանակ»ի հրամանատարը, գնդ. Քարլոս Արմաս, նոր կառավարութիւն մը հաստատած է եւ անպայման անձնատուութիւն կը պահանջէ, յայտարարելով թէ գրաւած է քանի մը կարեւոր քաղաքներ: Այս առթիւ կ'ըսէ թէ կուաթեմալայի ժողովուրդին 90 առ հարիւրը իրեն հետ է :

Ամէն պարագայի մէջ, կռիւները կը շարունակուին յարաճուն կատաղութեամբ: Ամերիկեան կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած է, ի հարկին այլուր փոխադրելու համար 1200 հպատակները :

Ապատամբ հրամանատարութիւնը դիմում կատարած է առ որ անկ է, որպէսզի ճանչնան իր հանդամանքը իբրեւ կառնուր պատերազմիկ, համաձայն միջազգային օրէնքի: Նոյն հրամանատարութիւնը, որ արշաւանքի ձեռնարկեց ուր բաթ օր, ցամաքէն, ծովէն եւ օդէն, կը յայտարարէ թէ իրենց չարժումը ժողովուրդին դմ ուղղուած չէ, «այլ անոնց դէմ որոնք երկիրը ծախեցին իրենց սովետ ակրեուն » :

× Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ աշխատաւորական ներկայացուցիչները պաշտպանեցին Կուաթեմալայի ներկայ կառավարութիւնը եւ պահանջեցին որ Անգլիա յանդիմանէ Հոնտուրասը եւ Նիքարակուան, այն ամբաստանութեամբ թէ օգնած են ըմբոստներու արշաւանքին : Երեսփոխան մը պահանջեց ջնջել դէնքի փոխադրութեան արգելքը, դիտել տալով թէ Կուաթեմալա զոհն է ուրիշ պետութեան մը: Արտաքին նախարարը Պ. Ի. Բեւին, պատասխանելով, զգուշաւոր լեզու մը գործածեց, որպէսզի Ամերիկացիները չվշտանան :

×Ազգաժողովին Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ, խորհրդային պատուիրա կութիւնը մերժեց (տասնի դմ մէկ ձայն) բանաձեւ մը որ կ'առաջարկէր ամերիկեան պետութեանց կազմակերպութեան յանձնել Կուաթեմալայի խնդիրը: Ի. Միութեան 61րդ վեթօն էր այս, 1945էն ի վեր: Քուէարկութենէն առաջ ամերիկեան պատուիրակը ազդարարեց որ Ի. Միութիւնը չխառնուի ամերիկեան աշխարհամասի գործերուն: Ահա իր խօսքերը · — «Զեղի կ'ըսեմ, ներկայացուցիչ Ի. Միութեան, հեռու կեցէք այս կիսագունդէն եւ մի փորձէք ձեր ծրագիրները եւ դաւերը պարտադրել այստեղ » :

Խորհրդային պատուիրակը, Ցարափին, մեղադրեց թէ «Մ. Նահանգները պատրաստած են այս դիմում միջամտութիւնը» եւ թէ Ամերիկայի ծերակուտականները եւ արտաքին գործերու նախարարութիւնը անձնական շահեր ունին Կուաթեմալայի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԸՆԴՀ.ԶԻՆԱՓԱՓՈԽԹԵԱՆ մասին խորհրդակցութիւններ կը կատարուէին Լոնտոնի մէջ, մէկ ամիսէ ի վեր, մասնակցութեամբ Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Ի. Միութեան, Մ. Նահանգներուն եւ Քանատայի: Ժողովը վերջացաւ ապարդիւն : Պաշտօնական գեկոյցը կ'ըսէ թէ կարելի չեղաւ համաձայնութեան մը յանգիլ մի ջազգ. դինաթափութեան, հիւլէական եւ ջրածին զէնքերու հսկողութեան մասին:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ վարչապետին կուսակցութիւնը, քրիստոնեայ – դեմոկրատ, յայտարարութիւն մը հրատարակեց որով կ'ըսէ թէ ժամանակը եկած է վերջ տալու դաշնակիցներու դինուորական գրաւման, վերահաստատելով Գերմանիոյ կառավարչական դերիչխանութիւնը : Վարչապետը, Տոքթ. Ատենաուըր, նոյն պէս յայտարարեց թէ արեւմտեան Գերմանիան չի կրնար յաւիտեան ապասել իր դերիչխանութեան վերահաստատման համար » :

ՓԱՐԻԶԻ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐԸ պիտի փակուին այսօր, Դ. կէս օրէն եաք, բողոքելու համար «հարկային կամայականութեան դէմ»: Պետական պաշտօնեաներն ալ ցոյց մը պիտի կատարեն ամբողջ Ցրանսայի մէջ :

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՇԱՎԻԼԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ ՅՈՒԼԻՍ 25ԻՆ :

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՄԱՅԻՍ 28–Ը

ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 4էն կէս գիշեր, Ֆաղաքապետարանի սրահը :

Ռիւ Սթալինկրատ :

Կը նախագահէ ընկերը ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ :

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՑՐ ԴԱՏԱԽՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Շավիլի եւ Փարիզի չրջաններու Նոր Սերունդի ընկերները եւ ընկերուհիները :

Խնջոյք եւ պարահանդէս :

Պ. ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆի նուագախումբով :

ԿՐՈՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Եօթ – Նեղբայրեան Ենթակոմիտէին, մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի :

Կը նախագահէ ընկ. ՀԱՑԿ ՍԻՐԻՆ – ԿԻՒԼԵԱՆ :

Կը խօսի ընկերը Պ. ՋՊՈՒԿՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Պիտի ներկայացուի զաւեշտ մը, ղեկավարութեամբ եւ խաղարկութեամբ ընկեր Յովհաննէս Արապեանի եւ կարող ուժեր :

Մուտքը ազատ է

ՀԱՄԱՋԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 21ին Ազգ. Տան մէջ: Դասախօս Տիկին ՌՕԶ ՊԱՏՄԱԴՐԵԱՆ, նիւթ ունենալով՝ Երգչուհի Զարիա Դոլուխանեան եւ իր երգի արուեստը :

Դասախօսութեան ընթացքին Պ. Գ.Մելիքեանի կողմէ երգչուհիին երգացանկէն «մանեէթոֆոնի» վրայ առնուած քանի մը օրինակները պիտի ներկայացուին :

Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցառաջիկայ հաւաքոյթը այս չորեք – չաբթի երեկոյ, Քառ. սրճարանի վեր – նայարկը: Դասախօսն է պատմաբան Պ. Արշակ Սափրաստեան, Լոնտոնէն: Նիւթը՝ «Հայկական տարաչխարհը իր լայ – նագոյն առումով պէ՞տք է քաղաքակա – նութիւն ընէ»: Հարցի չահեկանութիւնը նկատի առնելով կը հրաւիրուին մասնա – ւորապէս մտաւորականները: Մուտքը ազատ է :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ-ԵԿԵՂԵՑԻ

Ն. Ս. Օծութիւն Գէորգ Ջ. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին վախճանման քառասունքին առիթով հանդիսաւոր հոգեհանդիսա պիտի կատարուի Ցունիս 27ի կիրակի օրը Մայր – Եկեղեցիի մէջ: Պիտի պատարագէ ու քարոզէ Կաթող. պատուելի Գեր. Տ. Սերովբէ Ծ. վրդ. Մանուկեան :

Բազմաձայն երգեցողութիւնները՝ եկեղեցիի երգչախումբին ամբողջական կազմին կողմէ, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի: Արարողութիւններուն պիտի մասնակցի Մարսէյլի քահանայական ամբողջ դասը: Բարձրախօսով ապահովուած է բոլոր արարողութեանց ունկնդրութիւնը: Ազգ. բոլոր մարմինները, միութիւնները եւ կազմակերպութիւնները, ինչպէս նաեւ Մարսէյլի հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուին մասնակցիլ երանաշնորհ Հայրապետին յիշատակին նուիրուած այս հոգեհանդիսին :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍ

Փարիզի եկեղեցւոյ կրթ. կեդր. Մարմնի ժանթիլիի դպրոցի ամավերջի հանդէսը այս չաբթի երեկոյ ժամը 8ին Սէնթ Ժամիլի ընդարձակ սրահին մէջ :

32 ռիւ Տանթոն, Կրէմլէն Պիսէթրը :

Երգեր, պարեր եւ արտասանութիւններ դպրոցի աշակերտներու կողմէ : Կը խնդրուի մեր մարմիններէն բազմութեամբ ներկայ գտնուիլ :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Ֆ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը իր գաւակցութիւնը կը յայտնէ Պ. Պ. Սահակ եւ Գրիգոր Աւետեաններուն իրենց սիրեցեալ մօր՝ տարաբախտ Տիկին Վ. Աւետեանի մահուան առթիւ :

Մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ընդունած է Պ. Մ. Պօղոսեանէ, փոխանակ, հազար ֆրանք, Պ. Ց. Տէրտէրեանի զոքանչ մօր մահուան առթիւ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթ երեկոյ 26 Ցունիս, ժամը ճիշդ 9ին, Ֆրանս. Համալսարանի Ամփիթատրոնին մէջ (40 Ալէ Լէոն Կամպէթա)

Կը խօսի՝ Պ. ԺԱՆ ՄԱԼՐԻՒՕ

(Ֆրանսայի բանաստեղծ եւ ուսուցիչ)

Նիւթ՝ Մանուկներու բանաստեղծութիւն :

Դասախօսը կը ներկայացնէ Պ. ԺԱՆ ԹՕՐԹԻԼ խմբագիրը՝ «Քաիէ տիւ Միւտ»ի :

Մանուկները իրենց եւ իրենցպէս կը գրեն :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պ. Սիրուն Փափուճեան հազար ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար, փոխան Ծաղկեպսակի Այրի Տիկին Խոնարհ Սողոմոնեանի (Ջէնկիլէրցի) մահուան առթիւ :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի դասախօսական ժողովը այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, դպրոցի սրահը: Կը դասախօսէ ընկ. ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ, նիւթը՝ «Հայ Ա – զատագրական չարժումը եւ «Մայիս 28»: Կը հրաւիրուին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի հին եւ նոր բոլոր ընկերները եւ ընկերուհիները :

ՕԻԻՆ ԱՆՑԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

«ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐՈՒ ՕՐԸ»

Որ տեղի պիտի ունենար Սուրբ Մուրատեան վարժարանին մէջ Ցուլիս 14ին :

Մուտքի տոմսերէն ծախուած են միմիայն Համազգայինի ցերեկոյթին, ընդամէնը 19 հատ 200 ֆրանքնոց : Ունեցողներէն կը խնդրուի ներկայանալ Ցառաջի վարչութեան, որուն յանձնուած է ընդհանուր գումարը, ստանալու համար վերադարձուած տոմսերուն փոխարժէքը :

ՁՈՄԻ ՊՏՈՑՏԸ

ՁՈՄԸ կազմակերպած է պտոյտ մը այցելելու համար Հաւրի մէջ Իւ. ՏԸ ՖՐԱՆՍ չոգենաւը Ցուլիս 11ին:

Օթօքարը կը մեկնի կիրակի, ճամբու ընթացքին կ'այցելէ պատմական վայրեր, ինչպէս Ռուանի մայր եկեղեցին եւ Ժան տ'Արքի հրկիզման վայրը :

Հաճելի անակնկալներ օթօքարին մէջ: Ծախքերու մասնակցութիւն 1650 ֆր., չոգենաւին այցելութիւնն ալ հաշուելով :

Արձանագրուիլ Բ. Աճէմեանի մօտ՝

24 Bd. des Capucines, OPE. 66-10.

կամ «Յառաջ»ի մօտ: Սակաւաթիւ տեղեր մնացած ըլլալով կը խնդրուի ճամապարել:

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐ ՏԻԿՆԱՆՑ վարժարանի խնամակալութիւնը, ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ալ կազմակերպած է դաշտապահանդէս մը, որ տեղի պիտի ունենայ Ցուլիս 4ին, կիրակի օրը, կէս օրէ վերջ, ժամը 14էն սկսեալ, հաստատուած Թեան պարտէզին մէջ :

Տեղի պիտի ունենան մարզական խաղեր : Պար՝ ղեկավարութեամբ Պ. ՍԱՐԳԵԱՆի եւ իր խումբին: Ապահովուած է պարադաչտ մը, եւ անձրեւի պարագային պարասրահ մը: Հրապարակ հանած ենք վիճակախաղի տոմսեր որոնց իւրաքանչիւրը պարադաչտէն ներս իրրեւ մուտքի տոմս ալ պիտի ծառայէ :

Կը հրաւիրենք հասարակութիւնը իր ներկայութեամբ պատուել այս գաշտապարահանդէսը, չփման մէջ մտնել մեր հաստատութեան հետ, եւ տեսնել թէ ինչ ջանքեր կը թափուին հայկի դաստիարակութեան գործի տալու համար

(ԿՆԻՔ)

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ձերմակեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏԱՍԽԱՌՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ :

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար :

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)

Tél.: ARC. 66-50

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եղիպատացի կռիւէն առիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր, Ռուստամ, Ադրիւր Սերոբ, Մ. Եօթնեղբայրեան, Վահան Խոյրէնի, Րափփի եւ Փոքորիկ խումբերու բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 20·30ին, Սոսիէթէ Սավանթի մէջ: (Շար. նախորդ ժողովի) :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան Ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 21ին, Ծանօթ հաւաքատեղին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր Ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 21ին, Ա.Հարոնեան սկուտը : Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամուհիները, այս ուրբաթ ժամը 15ին, Ցոյներու սրահը, 5 Ռիւ Ֆոնքֆուա, Լիոն : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Սեւրանի մասնաճիւղին ընդհ. ժողով այս ուրբաթ ժամը 21ին, ընկերուհի Ցովհաննէսեանի բնակարանը : Օրակարգ.— Վարչութեան ընտրութիւն :

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Մ. Մուրատեան վարժարանի տեսչութիւնը կը հրաւիրէ բոլոր աշակերտներու ծնողները եւ բարեկամները ամավերջի փակման եւ մրցանակաբաշխութեան հանդէսին՝

Կիրակի 27 Ցունիս, ժամը 15·30ին

OCÉANIA

ՁԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ կը կազմակերպենք հաւաքական ճամբորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուրքիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին : ԿԱՐԵՒՈՐ ՋԵՂՉԵՐՈՎ

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝ OCEANIA

4, Rue de Castellane

PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Պ. ՀԱՑԱԳՈՐԾԵԱՆի եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆի Օսէանիայի միջոցով

38, Rue de la République, Marseille

tél. Colbert : 53-13

Տեղեր եւ ձեւակերպութիւններ Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա – ներու համար եւ ամէն ուղղութեամբ :

URIAGE-LES-BAINS (Isère)

ԿՐՉՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄԹ. 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՁԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ

Անզուգական հանիւային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային, յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախտերու :

Շրջապատութեան կեդրոն, զբօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, անտառ, լեռնագնացութիւն, քայլիօ, թէնիս, սիներա, նուագախումբ եւ այլն :

ԲԱՑ Է ՄԱՅԻՍ 25 – ՍԵՊՏ. 25

Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քաղցրեղէնի մուտք, կառքով լեռնագնացութիւն, հաւանագրով (Փրիզ աւ շարժ), ասիւրանսի անդամներուն միանուագ գինն է 22000 ֆրանք :

Մանրամասնութեանց համար դիմել

DIRECTION THERMALE

Uriage - les - Bains (Isère)

ԾԱԽՈՒ Է

ԽԻՍՏ ԲԱՆՈՒԿ ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԸ

CAFE - BAR - RESTAURANT

Cadet-ի

չրջանին մէջ

ԼԱՒԱԳՈՑՆ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐՈՎ

Դիմել Ցառաջի վարչութեան մի – ջոցով :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 24 ՅՈՒՆԻՍ ★ JEUDI 24 JUIN 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7402 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2813

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱԽՏՈՐՈՇ ԲԱՆԱՎԷՃԸ

●

Արեւմտեան Եւրոպան իր բազմադան հոգերուն հետ ստիպուած է լուծել, նա – եւ, չափազանց բարդ հանգոյց մը, — միացեալ բանակի դաշինք :

Բառական թարգմանութեամբ, ծրա – գիրը կը կոչուի «Եւրոպայի պաշտպա – նութեան միաբանութիւն » = Communauté Européenne de Défense (C.E.D.).

Այս ծրագրին գործադրութեան խոչըն – դը պիտի կազմէ Ֆրանսան, իր աշխար – հագրական եւ ռազմավարական դիրքով եւ յատկապէս իր իսկ պաշտպանութեան համար :

Անոնք որ կը պաշտպանեն այս դաշին – քը, ամէն բանէ առաջ նկատի ունին Գեր – մանիոյ վերազինման վտանգը :

Միւս կողմէ, անոնք զիտել կուտան թէ Գերմանիան պիտի կազմէ զվնաւոր ա – ռանցքը ծրագրուած դաշինքին, եթէ Ֆրանսա չուզէ առանձնել իր դերը :

Եւ կամ ծրագիրը ամբողջովին պիտի վճանայ, վերահաստատելով նախկին դրութիւնը :

Այն առեն, Գերմանիան նորէն պիտի դառնայ զինուորական պետութիւն մը, անկախ եւ զերիչխան, չնորհիւ իր հոծ բնակչութեան : Եւ կրնայ Մոսկուայի կողմը հակիլ :

Մ. Նահանգները, որոնք միշտ կը յի – շեցնեն այս հեռանկարը, միեւնոյն ա – տեն կ'ազդարարեն թէ պիտի ստիպուին վերաքաշել իրենց արտաքին քաղաքակա – նութիւնը, եթէ Ֆրանսա եւ Իտալիա չվա – ւերացնեն դաշինքը :

Ուրիչ խօսքով, պիտի դադրեցնեն տրա – մադրուած վարկերը :

Ուշչինկթընի համար Եւրոպայի միաց – եալ բանակը Ատլանտեան դաշինքին լրա – ցուցիչ մասն է, իրրեւ պատուար կարմիր վտանգին դէմ :

Մինչեւ հիմա ծրագիրը վաւերացուցած են Գերմանիա, Պելժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ : Վաւերացումը կը ձգձգեն երկու զլխաւոր թեւերը, Ֆրանսա եւ Ի – տալիա :

Վերջինը աւելի տրամադիր է քան առա – ջինը, բայց կը յետաձգէ, սպասելով Ֆրանսայի վերջնական որոշման :

Ֆրանսայի մէջ, կարծիքները այնքան բաժնուած են որ, ելքը տակաւին անորոշ կը մնայ :

Միացեալ բանակի դաշինքին դէմ առա – ջինը օրէն իսկ պայքար կը մղեն համայնա – վարները, յարաճուն աստիճանութեամբ եւ քարոզչական բոլոր եղանակներով :

Ծրագրին հակառակ են բազմաթիւ պահպանողականներ, արմատականներ, ինչպէս եւ զօր. ժ. Կոլի հին եւ նոր կու – սակիցները :

Վաւերացման համաձայն են երկու մեծ հոսանքներ, ընկերվարականները և ժողո – վրդական Շարժումը : Երկուքն ալ կարգ մը երաշխիքներ կը պահանջեն, միշտ այն ակնկալութեամբ թէ ի վերջոյ Անգլիան ալ պիտի միանայ :

Բանակէճը այնքան սաստկացած է որ, դիրքեր ալ կը ապուին, թեր ու դէմ :

Արդէն իսկ լոյս տեսած են երեք հա – տորներ, երեքն ալ ծածկանուն (հեղի – նակները զօրավարներ են,— 1. Գերմա – նիոյ վերազինումը և Արեւմուտքի պաշտ – պանութիւնը.— 2. Ձգմարտութիւնը եւ – րոպական բանակի մասին.— 3. Եւրոպա – կան բանակը :

Դեռ նոր լոյս տեսաւ ուրիչ հատոր մը, որով ազգ. պաշտպանութեան նախկին նախարարը, պ. Ժիւլ Մոք (ընկերվարա – կան), «Արեւուն կաց» կ'ըսէ ժողովուր – դին, պարզելով միացեալ բանակի ծրա – գրին վտանգները :

Կը յիշէք անշուշտ, Ազգ. ժողովին եր – կու զլխաւոր յանձնախումբերը մերժե – ցին միացեալ բանակի դաշինքը, հիմ – նուելով պ. Ժիւլ Մոքի եւ զօր. Քէօնիկի տեղեկագիրներուն վրայ :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵՆՏԷՍ ՖՐԱՆՍ ԵՒ ՉՈՒ ԱՆ ԼԷ ԿԸ ՏԵՍԱԿՑԻՆ ՉՈՒԻՑԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

●

ՊԻՏԻ ԿՐՆԱ՞Ն ՀԱՄԱՁԱՅՆԻԼ

Օրուան կարեւոր խնդիրն է Ֆրանսայի նոր վարչապետին տեսակցութիւնը Չի – նհատանի վարչապետին՝ Չու Ան Լէյի հետ, որ միեւնոյն ատեն արտաքին նա – խարարն է, ինչպէս Ֆրանսականը :

Տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ, չորեքշաբթի, Պերնի Ֆրանսական դես – պանատան մէջ : Պ. Մենդէս Ֆրանս Փա – րիզ վերադարձած պիտի ըլլար նոյն ղի – շերը կամ այս առտու : Այս մասին տեղե – կութիւն տրուած է Մ. Նահանգներու ար – տաքին նախարարի օգնականին՝ Պ. Պեթըլ Սմիթի եւ Անգլիոյ պաշտօնակիցին, Պ. Ի – մընի որոնք Փարիզ կը գտնուէին կէրակի օր : Վարչապետը մեկնելէ առաջ տեղե – կութիւններ հաղորդեց մամուլի ներկա – յացուցիչներուն : Տեսակցութեան մասին որոշում արուած էր նախարարական ա – ռաջին ժողովին մէջ, երեքշաբթի օր : Ժողովը քննեց նաեւ Եւրոպայի միացեալ բանակի խնդիրը, ի ներկայութեան ազգ. պաշտպանութեան նոր նախարարին, զօր. Քէօնիկի որ հակառակ է այդ ծրագրին : Երկուքը միասին նոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենան այս չորեքշաբթի վերջը, մի – ջին ճամբայ մը գտնելու համար : Օրա – կարգին վրայ կը գտնուէր այլապէս կա – րեւոր խնդիր մը, երկրին տնտեսական եւ էմմասական կացութիւնը : Պ. Մենդէս Ֆրանս միշտ այն տեսակէտն ունի թէ ան – հրաժեշտ է կրճատել զինուորական ծախ – քերը եւ զարկ տալ ճարտարարուեստական ձեռնարկներու, դոցելու համար այն բա – ցը որ, դոյութիւն ունի Ֆրանսայի բարձր դիներուն եւ ուրիչ երկիրներու բաղդա – տարար աժան դիներուն միջեւ : Ազգ. պաշտպանութեան նախորդ նախարարը, Պ. Րընէ Փլեւէն կ'ընդդիմանար եմտա – կան նախարարին առաջարկած կարգ մը կրճատումներուն :

Նոր դահլիճին 26 անդամներէն վեցը նախկին կամ ներկայ կուսակիցներ են զօր. ժ. Կոլի, բայց զօրավարը յայտա – րարեց թէ որեւէ կապ չունի ներկայ դահ – լիճին կամ ուրիչ կարզպարութեանց հետ : Իր կարծիքով, Ֆրանսայի ներկայ կար – գադրութիւնը «անդլուխ է եւ անհոգի, զուրկ՝ մեծութենէ, հաստատուած՝ ի հեճուկս իրեն, եւ միայն պատրանքներ կրնայ յա – րուցանել» :

Գչ. օրուան ժողովի ընթացքին վարչա – պետը չպարզեց թէ ինչ առաջարկներ պիտի ներկայացնէ Չու Ան Լէյի : Իր կար – ծիքով, Ֆրանսա պէտք է օձիքը ազատէ Հնդկաչինի «մեղուներու բոյնէն», որ – պէսզի կարենայ իր ուժը արամադրել ու – րիչ կենսական գործերու : Այս առթիւ տեսակցեալ Հնդկաչինի ազգայնական վարչապետին հետ եւ նորէն պիտի տե – սակցի, երբ վերադառնայ Ջնեւերիայէն :

Ինչպէս վարչապետը, նախարարներն ալ որոշած են Փարիզ մնալ մինչեւ Յունիս 20, վերջնական ելքի մը յանգելու համար Հնդկաչինի մասին :

Երկուշաբթի օր նիստի հրաւիրուած է ազգ. պաշտպանութեան կոմիտէն, ի ներ – կայութեան Հնդկաչինի պատերազմեան՝ զօր. Էլիի :

× *Մինչ այս մինչ այն, կռիւները վեր – սկսած են Հանոյի շրջանին մէջ, 50 քի – լոմեթր հեռաւորութեամբ : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ կատաղի ճակատամարտ մը կը մղուի երեք օրէ ի վեր, Մոնթայի մէջ եւ թէ հրաձգութեան ձայները կը լսուին դի – չեր ցերեկ : Ուրիչ կօիւ մըն ալ տեղի կ'ու – նենայ կեդրոնական Աննամի ծովեզերքը, ուր ազգայնականները յարձակ մը շա – հած են երկու հազար ըմբոստներու դէմ : Կռիւը կատաղօրէն կը շարունակուի կի – րակի օրէն ի վեր :*

× *Ժընեւի խորհրդաժողովին 17րդ կր – ճատեալ նիստն ալ ապարդիւն անցաւ : Ոչ մէկ համաձայնութիւն դիւնագործի եւ ուրիչ խնդիրներու մասին :*

ՄԱՆՐԻԱԿԱՆ պատերազմի փորձերը յա – ջողութեամբ վերջացան, յայտարարեց Անգլիոյ ազգ. պաշտպանութեան նախա – րարը, երեսփ. ժողովին մէջ :

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

ՉԻՔԻ ԹԻՔԹԱՔ ...

Թանկագին զոհար մը եւս, «երիտա – սարդ էերքոդ » Անդան էօզէրի բանաս – տեղծութիւններէն . (Ահա՛ այսպէս... Պոլիս) .

Դեղարանները դեղերով են լեցուն ...
Հիւանդանոցները ալ ...
Հիւանդներով

Եթէ առանց քիթի ծնած ըլլայինք
Հարբուխ պիտի չըլլայինք
Եթէ առանց դլխի, ոտքի, ձեռքի ծնած ըլլայինք
Սա կամ նա պիտի չըլլայինք
Եւ վերջապէս
Եթէ բնաւ ծնած չըլլայինք
Ցաւ մը իսկ պիտի չունենայինք :

Այո, երանելիդ Անդան, եթէ դպրոցներ բացուած չըլլային,

Կարդալ – գրել պիտի չսորվէիճիճ,

Եւ դուն թուղթ պիտի չմրոտէիր,

Եթէ տպարան չգտնուէր, «Ահա այս – պէս» բաներ լոյս պիտի չտեսնէիճի :

Իսկ մենիճ ալ հանելուկներ լուծելու պի – տի չստիպուէինիճ :

Այն առեն, գաւ մը պակաս պիտի ունե – նայիճիճ .

Իսկ դուն, երիտասարդ էերքոդդ Ան – դան, պիտի չստիպուէիր «Ջիու ձանճ»ին անգամ երանի տալ, «օհ» հառաչելով .

... Տան վարձք չես մտածեր
Զգեստ չես ուզեր
Ջրի կ'ուտես
Ջրի կը պատես
Օ՛հ ...
Ձանճ ըլլալու է եղեր աշխարհի մէջ ...

Դարձեալ, այն ատեն որդ մը պիտի չբաներ մէջդ, ինչպէս կ'ողբաս ապշա – հար .

Որդ մը կը կրծէ մէջս
Անճարն անչուկ
Մինչդեռ ես ոչ կաղնիէ
Շինուած եմ, ոչ ընկուզենիէ, ոչ ալ նոճիէ ...

Կը կարծեմ թէ ճիշդ ատոր համար է որ որդ մը կը բանի մէջդ :

Ինչո՞ւ աւելորդ յոգնութիւն կրէ որդը, բանի որ ոչ կաղնի ես, ոչ ընկուզենի, ոչ ալ նոճի, այլ պարզապէս ծառէն թափած ընկոյզ մը :

Երիտասարդ էերքոդդ էօզէր ,
Քեզ վիրաւորել չեմ ուզեր ,
Ձեմ ալ համոզեր .
Մեղմ ես, այդիճն արագ մի վազեր ;
Ջիճի թիճթաք տաղեր մի հիւսեր ,
Ձանճեր եւ որդեր մի դիզեր .
Փուշ – փուշ կ'ըլլան մեր մազեր .
Ա՛խ, մեր սիրտը մի յուզեր .
Ջիճի թիճթաք, չիճի թիճթաք
Օր մ'ալ կ'իյնաճիճ ոտճի տակ :

Վ.Ա.Հ.

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Անգլիոյ դահլիճը վաւերացուց այն օրակարգը զոր պիտի քննեն Ջընէվի եւ Ի – մլա, Ուշինկթընի մէջ : Գլխաւոր խըն – դիրներն են.— 1. Վերահաստատում ա – րեւմտեան Գերմանիոյ զերիչխանութեան եւ վերաքննութիւն միացեալ բանակի դաշինքին.— 2. Համաձայնութիւն հա – րաւային արեւելեան Ասիոյ մասին.— 3. Հիւլէական զործակցութիւն :

Լոնտոնի թերթերը կը հաստատեն թէ Անգլիոյ ներկայացուցիչները չափաւո – րութեան խորհուրդներ պիտի տան Մ. Նահանգներուն, կարգ մը խնդիրներու քն – նութեան առթիւ : Կը հաստատուի թէ այ – ցելութեան հրաւէրը ուղղուած էր ապրիլ 20ին, ժընեւի խորհրդաժողովին բացու – մէն վեց օր առաջ : Ջընէվ չուզեր այն տպաւորութիւնը ձգել թէ ժընեւի խորհր – ժողովը ձախողած է : Երկու պետութեանց ներկայացուցիչները ամէն բանէ առաջ կ'ուզեն փարատել կարգ մը թիւրիմացու – թիւններ : Ուրեմն, պիտի քննեն այն բո – լոր միջազգային խնդիրները որ լուծման կը կարօտին :

Երեսփ. ժողովին մէջ եղած հարցում – ներու պատասխանելով , Ջընէվի յայտա – րարեց թէ կառավարութիւնը որեւէ պա – տեհութիւն պիտի չփախցնէ, բարելաւե – լու համար յարաբերութիւնները Ա. Մ. Ի – նութեան հետ : Լաւատեսներ կը յուսան թէ Անգլիոյ երկու զլխաւոր ներկայացուցիչ – ները պիտի կրնան ազդել Մ. Նահանգնե – րուն վրայ, որպէսզի չափաւորութեամբ եւ մանաւանդ համբերութեամբ չարժին, հարթելու համար կարգ մը դժուարու – թիւններ : Միացեալ բանակի ծրագրին առթիւ, երկուքն ալ անհրաժեշտ կը զա – նեն որ ձեւ մը գտնուի, Ֆրանսայի վա – ւերացումը փութացնելու համար, քանի որ արեւմտեան Գերմանիան անհամբե – րութեան նշաններ կը ցուցնէ, պահանջե – լով դադրեցնել զինուորական դրաւումը եւ վերահաստատել երկրին ամբողջական դերիչխանութիւնը :

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՄԱՀԸ ԵՒ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԹԵՐԹԵՐԸ

« Յուսաբեր »ի մէջ կը կարդանք (17 Յունիս) .—

Ինչպէս պըսած էինք, խորհրդային զոյդ պաշտօնաթերթերէն միայն «Իզվեստիա» իր 1954 Մայիս 9ի թիւով կարճ հեռագիր մը ունէր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ Ձ.ի հիւանդութեան մասին : Յա – ջորդ թիւերուն մէջ, Մայիս 10ի եւ 11ի, հաղորդագրութիւն չկար կաթողիկոսի մահուան մասին, պարագայ մը ,որ ան – բացատրելի կը մնար — ու կը մնայ — մեզի համար :

Նոր հասան մեզի «Պրաւդա»ի եւ «Իզ – վեստիա»ի յաջորդ թիւերը առ 2 Յունիս 1954 :

« Իզվեստիա» իր Մայիս 12 թիւին մէջ 23 տողնոց հեռագիր մը ունի կաթողիկո – սի մահուան մասին (ամենավերջին էջի ամենավերջին անկիւնը, չարուածքը պարզ դիրերով, մէկ տողի վրայ), իսկ իր Մայիս 29ի թիւին մէջ ունի 36 տողնոց հեռագիր մը թաղումի մասին (ամենա – վերջին էջի նախավերջին զոյգ սիւնակ. – ներուն վարը, չարուածքը պարզ դիրե – րով, մէկ տողի վրայ) :

«Պրաւդա» ոչ մէկ բառով անդրադար – ձած է կաթողիկոսի մահուան եւ թա – դումին :

ԿՈՒԱԹԵՄԱԼԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Հակառակ լուրեր կը շրջին կուաթե – մալայի պատերազմի մասին : Թէ երկրին կառավարութիւնը եւ թէ «ազատագրու – թեան բանակ»ին հրամանատարութիւնը յաղթանակներ կ'աւետեն : Այս վերջինը կը ծանուցանէ թէ ըմբոստները մեծ յար – ձակողականի մը ձեռնարկած են, զրաւե – լու համար մայրաքաղաքին զլխաւոր եր – կաթուղին, որ կը գտնուի սահմանագլու – խէն 25 մղոն դէպի ներս : Վճռական ճա – կատամարտ մը կը սպասուի այսօր – վա – դը : Կառավարական բանակին զեկոյցը կ'ըսէ թէ ըմբոստները ետ մղուած են Պարիսոի նաւահանգիստէն : Նոյն զեկոյ – ցին համաձայն սովորական կեանքը չէ խանգարուած մայրաքաղաքին մէջ :

Հարաւ. Ամերիկայի միւս հանրապե – տութիւնները կատարեալ չեզոքութիւն կը պահեն այս պատերազմին հանդէպ : Կուա – թեմալայի կառավարութիւնը նորէն դի –

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵԾԱՐԱՆՔ
ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Ցառաջ).— Յունիս 16ի գիշերը Մարսէյլի համալսարանի ամփի – թատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ Համազգայինի ընկերութեան կազմակերպած Մե – ծարանքի երեկոն :

Սրահը լեցուած էր ընտրանի բազմու – թեամբ երբ Պ. Կ. Փոլատեան բեմ հրաւի – րեց օրուան նախագահը, փրոֆ. Գ. Խա – յիկեանը, որ յիշելով վերջին տարիներու կորուստները, կիլիկիոյ Գարեգին կաթո – ղիկոսէն մինչեւ Ամենայն Հայոց կաթո – ղիկոսը, պարզեց նորոգ հանգուցեալ Ար – շակ Չօպանեանի արժանիքները, իբրեւ գրագէտ, բանաստեղծ եւ քննադատ : «Ան փոշիներուն տակէն հանեց Քուչակի եւ Ֆրիկի գործերը: Գերման մեծ քննադատ մը, կարդալով այդ բանաստեղծութեանց թարգմանութիւնը (Չօպանեանի կողմէ) , Քուչակը անուանած է սիրոյ ամենամեծ բանաստեղծներէն մէկը: Չօպանեանն էր որ առաջին անգամ երեւան հանեց Նարե – կացիի մեծութիւնը: Ողբացեալին երկու բանաստեղծութիւնները «Մայր Հայաս – տան» եւ «Գեղօն հայ լեզուին», իրական գոհարներ են մեր գրականութեան մէջ : Զեղի ծանօթ են նաեւ «Վարդենիք»ի երեք մեծ հատորները, որոնց ծանօթացած են նաեւ օտարները:

Չօպանեան մխրճած է նաեւ քաղաքա – կան հարցերու մէջ, ծանօթացուցած է Հայկ. Դատը եւ յարատեւօրէն հետապն – դած : Գալով նկարագրին, ներողամտու – թիւնը իր մեծագոյն յատկանիշներէն մէ – կըն էր, իր դուռը բաց էր ամէն Հայու առջեւ, ինչպէս նաեւ իր սիրտը : Իր յա – րատեւ աշխատանքին արդիւնքն են քա – ռասունի հասնող հատորները, իսկ իր կարդացած հատորները քանի մը հազարի կը հասնին: Կը մարմնացնէր աշխատան – քը, լաւատեսութիւնը եւ հայրենասիրու – թիւնը որոնց համար արժանի է ամբողջ հայութեան յարգանքին եւ երախտագի – տութեան : Այսքանը բաւ համարելով , խօսք կուտամ Պ. Հրանտ Սամուէլի, նա – խագահ Հ. Հ. պատուիրակութեան :

Ընկեր Հրանտ Սամուէլ.— « Ես պիտի խօսիմ Չօպանեանի ազգային, քաղաքա – կան գործունէութեան մասին: Հայ ժողո – վուրդը բաւին բուն իմաստով գիւանա – գէտ – քաղաքագէտ չէ ունեցած, որովհե – տեւ մենք պետութիւն չենք ունեցած : Մեր մտաւորականները եղած են մեր քա – ղաքական գործիչները, ինչպէս Միհրա Զերազ, Ահարոնեան, Չօպանեան եւ ու – րիշներ : Չօպանեան ծնած էր բանաս – տեղծ, բայց ինչպէս միւսները՝ իրենց հայրենասիրութիւնը պիտի մղած է ծա – ռայելու նաեւ Հայկ. Դատին :

Կանուխէն սորված է Ֆրանսերէնը, ա – պա Պոլսոյ Կեդր. վարժարանի մէջ զար – գացուցած է, ինչ որ ճակատագրական դեր խաղացած է իր կեանքին մէջ : Փա – րիզ եկած է եւ Ֆրանսերէնը կատարելա – գործելով, 1895ի Յարղերու մասին նա – մակներ գրած է Ֆրանսացի նշանաւոր ան – ձերու, յօդուածներ հրատարակած է Ֆը – րանսերէն թերթերու մէջ: Ցարաբերու – թիւն մշակելով գրական եւ քաղաքական մեծ դէմքերու հետ, իր կապերը օգտա – գործած է ի նպաստ Հայկ. Դատին :

« Իր կեանքն ու գործունէութիւնը կա – րելի է բաժնել երեք շրջաններու :— Ա – ռաջին շրջանին, 1895էն մինչեւ Պալքան – եան պատերազմը, Չօպանեանի գործը ե – ղած է չատ լայն : Այդ շրջանին իբրեւ գործակից ունեցած է Բաշալեան, Ս. Պարթեւեան, Արփիարեան եւ ուրիշներ , բայց գործերու ծանրութիւնը ինք կրած է :

Մասնակից եղած է Ֆրանք-Հայկական կոմիտէի կազմութեան: Ֆրանսերէն գր – քոյկ մը գրած եւ ցրուած է ամէն տեղ : Նոյն կոմիտէին աշակցութեամբ այցե – լած է Ֆրանսայի զանազան կողմերը, դա – սախօսութիւններ տալով Հայկ. Դատի մասին: Զէյթունի ապստամբութիւնէն վերջ, երբ Փարիզ կը դանուէր Աղասին , Չօպանեան անոր 2 գրքոյկները թարգ – մանած է եւ Ժօրժ Քլեմանսոյի յառաջա – բանով հրատարակել տուած է, վաւերա – կան փաստեր տալով հայկական ջարդե – րու մասին: Տընի Քօչէն այդ գիրքերը կարդալով է որ հոգեւին վարեցաւ մեր դատին եւ մինչեւ վերջը պայքարեցաւ :

Կարելի չէ հոս մի առ մի թուել իր այն – քան բեղուն գործունէութեան մանրա – մասնութիւնները :

Երկրորդ շրջանը կը վերաբերի Պալ – քանեան պատերազմին առեն ցոյց տուած գործունէութեան: Այդ օրերուն, կազ – մուած էր Ազգ. պատուիրակութիւնը , ո – րուն անդամ եւ քարոզչական բաժնի վա – րիչն էր Չօպանեան: Մեծ պատերազմի ընթացքին Հայկ. Դատի հետապնդման մէջ, Չօպանեանը դարձեալ մեծ աշխա – տանք կատարած է: Մասնակցած է Ազգ. համագումարին եւ ուրիշ ձեռնարկներու : Երբ Պօղոս Նուպար հրաժարեցաւ, իր պաշտօնը յանձնելով Գ. Նորատունկեա – նի, Չօպանեան մնաց քարոզչական բաժնի վարիչը :

1919ի գինադադարի օրերուն, Չօպան – եան այցելեց Կիլիկիա, առանց գործնա – կան արդիւնքի մը յանգելու : Մինչեւ Լօ – զանի դաշնագիրը, երբ Հայաստանը խոր – հրդայնացած և Կիլիկիան պարպուած էր, սկսաւ Չօպանեանի գործունէութեան մէկ ուրիշ շրջանը: Շատ չանցած Ազգ. պատ – ուիրակութիւնը դարձաւ Հայ Գաղթ. Օ – ֆիս :

Վերջին պատերազմին դադարումէն ետք, 1945ին, Ա. Խատիսեանի բնակարա – նին մէջ Ազգ. պատուիրակութիւնը եւ Հայաստանի Հանր. պատուիրակութիւնը որոշեցին միասնաբար վարել Հայկ. Դա – տին պաշտպանութիւնը, եւ դիմումներ կատարեցինք Հինգ Մեծերուն: Տակաւին կառավարութիւնը նպատակայարմար է դանում բանակցութիւնները փոխադրել Երեւան եւ այդ իմաստով առաջարկու – թիւն է արուած Հայաստանի կառավա – րութեան :

Երեւանում բանակցութիւններ վարելու համար, Խորհրդային կառավարութիւնը նշանակել էր իր լիազօր ներկայացուցի – չը՝ յանձինս Լեդրանի, որին յանձնարար – ուած էր տեղւոյն ծանօթանալ Զանգեզու – րի բնակչութեան տրամադրութեան հետ և ըստ այնմ կարգադրել Զանգեզուրի հիմ – դիրը: Ինչ վերաբերում էր միւս երկու վիճելի շրջաններից՝ Ղարաբաղին ու Նա – խիջեւանին, խորհրդային կառավարու – թեան տեսակէտը մնում էր նոյնը, ինչ որ մեզ արդէն յայտնել էին, այն է՝ Նա – խիջեւանի շրջանը Հայաստանին, իսկ Ղա – րաբաղը՝ Ազրբէջանին :

« Յանկալի կը լինէր ,— աւելացուց Չի – չերինը, — եթէ ձեր պատուիրակութիւնը հանդիպում ունենար Լեդրանի հետ, նախ քան նրա մեկնումը Մոսկուայից » :

Այս բոլորը լսելուց յետոյ, մեզ ոչինչ չէր մնում անել, բացի այն, որ համա – կերպէինք եղած առաջարկութեան եւ օգտագործէինք մեր կառավարութեան հրա – հանգին՝ պատուիրակութեանս Երեւան վերադառնալու մասին:

Հարկաւ, չափազանց դժգոհ էինք բա – նակցութիւնները Երեւան փոխադրուելու հանգամանքից : Համաձայնութեան նա – խադիծը վաղուց կազմուած ու պատրաստ էր, եւ մեր կառավարութեան համաձայ – նութիւնը ստացուելուն պէս պիտի ստո – րագրուէր գաչնագիրը: Այն ինչ՝ բանակ – ցութիւնները Երեւան փոխադրուելով ձգ – ձգւում էր համաձայնագրի ստորագրու – թիւնը ու թերեւս նրա կնքումը դառնում թէական, որովհետեւ ապագան մութ էր եւ յղի՝ բազմաթիւ անակնկալներով :

Մասնաւորապէս մտահոգիչ էր 11րդ կարմիր զօրարանակին տրուած հրամանը դրաւելու Զանգեզուրն ու Նախիջեւանը : Մեզ լաւ յայտնի էր, թէ ի՞նչ էր նշանա – կում «ժամանակաւոր» անուան տակ բոլ – շեւիկների կողմից կատարուած որեւէ դը – րաւում: Ո՞վ եւ ի՞նչ ուժեր դուրս պիտի հանէին կարմիր զօրամասերը Նախիջեւա – նից եւ Զանգեզուրի շրջաններից :

Այդ ծանր մտահոգութիւնների ազդե – ցութեան տակ, բնականաբար , մեզ – դրում էինք մեր կառավարութիւնը, որ մեզ համար անհասկնալի պատճառներով ուշացնում էր մեր դիմումի պատասխա – նը :

Վերջապէս, Զիչերինի առաջարկի հա – մաձայն, պէտք էր տեսակցութիւն ունե – նալ Խորհրդային Ռուսաստանի կառավա – րութեան եւ համառուսական կենտր. կո – միտէի լիազօր – ներկայացուցիչ Լեդրանի հետ :

Տեսակցութիւն ունենալը յանձնուեց ընկեր Լ. Զարաֆեանի եւ տողերիս գրո – ղին : Մեր հանդիպումը Լեդրանի հետ տեղի ունեցաւ Յուլիսի կէսերին հիւրա – նոցում, որտեղ ապրում էր նա :

Տեսակցութեան ներկայ էր նաեւ Լեդ – րանի պատուիրակութեան անդամ եւ խորհրդական՝ Սահակ Տէր Գաբրիէլեա – նը, ծագումով Ղարաբաղցի եւ յայտնի բոլշեւիկ :

Լեդրանը մեզ յայտնեց, որ իր պատ – ուիրակութիւնը մի քանի օրից պիտի մեկ – նի Բագու եւ այնտեղից էլ թիֆլիզի վրա – յով պիտի անցնի Երեւան՝ Մոսկուայում ընդհատուած ռուս – հայկական բանակ – ցութիւնները շարունակելու համար : Նա հաւատացրեց մեզ, որ Խորհրդային կառավարութիւնը միանգամայն բարեա – ցակամ վերաբերմունք ունի Հայաստանի Հանրապետութեան հանդէպ :

« Համաձայն ընկեր Չիչերինի առաջար – կին , որ կառավարութեան որոշումն է , — ասաց նա, — Նախիջեւանը մտնում է Հայաստանի սահմանների մէջ, իսկ Ղա – րաբաղը յանձնւում է Ազրբէջանին : Ինչ վերաբերում է Զանգեզուրին, որը առ այժմ համարում ենք վիճելի, դա զուտ ձեւական յայտարարութիւն է եւ կարող եմ ձեզ վստահեցնել, որ Զանգեզուրը ճա – նաչուելու է Հայաստանի Հանրապետու – թեան անվիճելի հողամաս :

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

(Շար.)

ԳՆԴԱԽԱՂԻ
ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՑԻՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

●

(Մասնաւոր թղթակցութիւն Ցառաջի)

ՊԵՐՆ, 18 Յունիս.— Աչխարհի գնդա – խաղի (ֆութպոլ) բաժակի մրցումներու վերջին հանդիպումները սկսան Յունիս 16ին, Զուիցերիոյ չորս մեծ քաղաքնե – րուն մէջ: Այս առթիւ հոս ժամադրուած են ոչ միայն 16 ազգային խումբերը , այլեւ վարիչներ, թղթակիցներ եւ հազարաւոր համակիրներ աչխարհի չորս կողմերէն :

Բոլոր պանդոկները եւ հիւրանոցները լեցուած են պայթելու աստիճան: Ուչա – ցողները դժուար թէ կարենան գլուխ դը – նելու տեղ մը գտնել: Ֆիֆան (Ֆութպոլի Միջազգային Պիւրօ) եւ Զուիցերիոյ Թուրիզմի գրասենեակները , անկարելին կը փորձեն բոլոր օտարները տեղաւորե – լու համար :

Ամէն տեղ կը խօսին մրցումներու մա – սին եւ կը փորձեն գուշակութիւններ կա – տարել: Ամէն քայլափոխիկ կը հանդիպիս այլազան քաղաքագէտներուն: Իրենց լե – զուներէն, լամբակներու վրայ դրուած զարդանիչերէն կամ գլխարկներու եզերքը տեղաւորուած փոքրիկ դրօշիկներէն կըր – նաս հասկնալ թէ որ երկրէն են:Մեծ թի – ւով եկած են Հարաւային Ամերիկայէն, մանաւանդ Պրազիլիայէն եւ Ուրուկուէ – էն, որոնք յատկանիշը ունին իրենց հետ տանելու աչխարհի բաժակը, որ նա – եւ այս առթիւ կը կոչուի ժիւլ Ռիմէ, ի պատիւ Ֆրանսացի այս անխոնջ աչխատա – ղին որ հեղինակը եղաւ Ֆիֆային ու աչ – խարհի բաժակին :

Յունիս 16ին սկսան մրցումները, որոնք 8րդ վերջին հանգամանքը ունին: Ահաւա – սիկ մրցումներու արդիւնքը . —

Ուրուկուէ յաղթեց Չեխերուն2–0, Եու – կոսլաւիա յաղթեց Ֆրանսայի 1–0, Հունա – եւ քաղաքագէտ :Ինչպէս ուրիշ շատեր , Չօպանեանն ալ եղաւ այս բոլորը :

Չմոռնանք թէ յիսուն տարի առաջ , Չօպանեան ստորագրած է Արեւմտահայ արձակին քանի մը դեղեցկագոյն էջերը : Չօպանեանի անունը սակայն ամէնէն ա – ւելի կապուած պիտի մնայ երկու մեծ գործերու: Առաջին, ուսումնասիրութիւ – նըն ու ծանօթացումը հայ հին բանաս – տեղծութեան քանի մը մեծ դէմքերուն : Եթէ ինք չգտաւ, բայց ինք ծանօթացուց, սիրցուց եւ արժեւորեց Նարեկացին, Քու – չակը, Ֆրիկը, Նաղաշ Յովնաթանը եւն. : Երկրորդ գործը կը կազմեն թարգմա – նութիւնները, Չօպանեան մեր բանաս – տեղծութիւնը, մեր դատը ծանօթացուց եւրոպացիներուն, Ֆրանսերէնի միջո – ցաւ» :

Աւրէն կէս գիշեր էր, երբ նախագահը փակեց հանդէսը, չնորհակալութիւն յայտնելով բանախօսներուն եւ ունկնդիր – ներուն : ՆԵՐԿԱՑ ՄԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ
ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

●

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Ը.

Որ ցաւ զգացինք, որ յեղափոխական Ռուսաստանի օրուայ աչքառու դեկավար – ները՝ Լենին, Տրոցկի, Զիչերին, Զինո – վիեւ, Ստալին եւ ուրիչներ այդքան հեշ – տութեամբ խարուել են կեղծ բոլշեւիկ – ներ՝ Հիւսէյնովներից, Նարիմանովնե – րից , Սուլթանովներից , Խալիլ փաչաներից , եւ զոհ էին դար – ձել քօղածածուկ բուրժուա – կալուածա – տիրական մուսաւաթիստների հակախոր – հրդային քաղաքականութեան ու լքել էին հայ ժողովուրդը ու զոհել նրա չահերը :

Այդ մասին անմիջապէս հեռագրեցինք Երեւան՝ առաջարկելով նախազգուշական չոտալ միջոցներ ձեռք առնել :

Յուլիսի սկզբներին մեզ նորից հրաւի – րեցին արտաքին գործոց կոմիսարիատ , որտեղ Զիչերինը Կարախանի ներկայու – թեամբ յայտնեց մեզ, որ Խորհրդային կառավարութիւնը նպատակայարմար է դանում բանակցութիւնները փոխադրել Երեւան եւ այդ իմաստով առաջարկու – թիւն է արուած Հայաստանի կառավա – րութեան :

Երեւանում բանակցութիւններ վարելու համար, Խորհրդային կառավարութիւնը նշանակել էր իր լիազօր ներկայացուցի – չը՝ յանձինս Լեդրանի, որին յանձնարար – ուած էր տեղւոյն ծանօթանալ Զանգեզու – րի բնակչութեան տրամադրութեան հետ և ըստ այնմ կարգադրել Զանգեզուրի հիմ – դիրը: Ինչ վերաբերում էր միւս երկու վիճելի շրջաններից՝ Ղարաբաղին ու Նա – խիջեւանին, խորհրդային կառավարու – թեան տեսակէտը մնում էր նոյնը, ինչ որ մեզ արդէն յայտնել էին, այն է՝ Նա – խիջեւանի շրջանը Հայաստանին, իսկ Ղա – րաբաղը՝ Ազրբէջանին :

« Յանկալի կը լինէր ,— աւելացրեց Չի – չերինը, — եթէ ձեր պատուիրակութիւնը հանդիպում ունենար Լեդրանի հետ, նախ քան նրա մեկնումը Մոսկուայից » :

Այս բոլորը լսելուց յետոյ, մեզ ոչինչ չէր մնում անել, բացի այն, որ համա – կերպէինք եղած առաջարկութեան եւ օգտագործէինք մեր կառավարութեան հրա – հանգին՝ պատուիրակութեանս Երեւան վերադառնալու մասին:

Հարկաւ, չափազանց դժգոհ էինք բա – նակցութիւնները Երեւան փոխադրուելու հանգամանքից : Համաձայնութեան նա – խադիծը վաղուց կազմուած ու պատրաստ էր, եւ մեր կառավարութեան համաձայ – նութիւնը ստացուելուն պէս պիտի ստո – րագրուէր գաչնագիրը: Այն ինչ՝ բանակ – ցութիւնները Երեւան փոխադրուելով ձգ – ձգւում էր համաձայնագրի ստորագրու – թիւնը ու թերեւս նրա կնքումը դառնում թէական, որովհետեւ ապագան մութ էր եւ յղի՝ բազմաթիւ անակնկալներով :

Մասնաւորապէս մտահոգիչ էր 11րդ կարմիր զօրարանակին տրուած հրամանը դրաւելու Զանգեզուրն ու Նախիջեւանը : Մեզ լաւ յայտնի էր, թէ ի՞նչ էր նշանա – կում «ժամանակաւոր» անուան տակ բոլ – շեւիկների կողմից կատարուած որեւէ դը – րաւում: Ո՞վ եւ ի՞նչ ուժեր դուրս պիտի հանէին կարմիր զօրամասերը Նախիջեւա – նից եւ Զանգեզուրի շրջաններից :

Այդ ծանր մտահոգութիւնների ազդե – ցութեան տակ, բնականաբար , մեզ – դրում էինք մեր կառավարութիւնը, որ մեզ համար անհասկնալի պատճառներով ուշացնում էր մեր դիմումի պատասխա – նը :

Վերջապէս, Զիչերինի առաջարկի հա – մաձայն, պէտք էր տեսակցութիւն ունե – նալ Խորհրդային Ռուսաստանի կառավա – րութեան եւ համառուսական կենտր. կո – միտէի լիազօր – ներկայացուցիչ Լեդրանի հետ :

Տեսակցութիւն ունենալը յանձնուեց ընկեր Լ. Զարաֆեանի եւ տողերիս գրո – ղին : Մեր հանդիպումը Լեդրանի հետ տեղի ունեցաւ Յուլիսի կէսերին հիւրա – նոցում, որտեղ ապրում էր նա :

Տեսակցութեան ներկայ էր նաեւ Լեդ – րանի պատուիրակութեան անդամ եւ խորհրդական՝ Սահակ Տէր Գաբրիէլեա – նը, ծագումով Ղարաբաղցի եւ յայտնի բոլշեւիկ :

Լեդրանը մեզ յայտնեց, որ իր պատ – ուիրակութիւնը մի քանի օրից պիտի մեկ – նի Բագու եւ այնտեղից էլ թիֆլիզի վրա – յով պիտի անցնի Երեւան՝ Մոսկուայում ընդհատուած ռուս – հայկական բանակ – ցութիւնները շարունակելու համար : Նա հաւատացրեց մեզ, որ Խորհրդային կառավարութիւնը միանգամայն բարեա – ցակամ վերաբերմունք ունի Հայաստանի Հանրապետութեան հանդէպ :

« Համաձայն ընկեր Չիչերինի առաջար – կին , որ կառավարութեան որոշումն է , — ասաց նա, — Նախիջեւանը մտնում է Հայաստանի սահմանների մէջ, իսկ Ղա – րաբաղը յանձնւում է Ազրբէջանին : Ինչ վերաբերում է Զանգեզուրին, որը առ այժմ համարում ենք վիճելի, դա զուտ ձեւական յայտարարութիւն է եւ կարող եմ ձեզ վստահեցնել, որ Զանգեզուրը ճա – նաչուելու է Հայաստանի Հանրապետու – թեան անվիճելի հողամաս :

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

(Շար.)

զարիա յաղթեց Մեքսիկայի 5–0, Աւբստրիա յաղթեց Սկովտիոյ 1–0:

Յունիս 17ին նոյն հանդամանքով . —

Հունգարիա յաղթեց Հարաւային Քո – րիայի 5–0, Գերմանիա յաղթեց Թուրքիոյ 4–1, Զուիցերիա յաղթեց Իտալիոյ 2–1, Անգլիա եւ Պելժիա հաւասար (երկա – րաձգումով) 4–4, քանի որ բոլոր մրցում– ները կը սկսին ղրեթէ նոյն ժամերուն եւ զանազանքաղաքներու մէջ, անկարելի է ներկայ ըլլալ բոլորին :

Յարդ ներկայ եղայ երկու մեծ հանդի– պումներու , առաջինը Ուրուկուէ ընդ – դէմ Չեխոսլովաքիոյ, Յունիս 16ին, Պէր– նի մէջ, ու երկրորդը՝ Անգլիա ընդդէմ Պելժիոյ, Պալի մէջ (Պաղէլ) :

Ուղեցի քանի մը տողերով «Յառաջ»ի մարզասէր ընթերցողներուն հաղորդել իմ տպաւորութիւններս, խոստանալով հետ– զհետէ դրել նաեւ դալիք հանդիպումնե – րու մասին :

Յարդ տեղի ունեցած չորս միջազգային մրցումներուն մէջ, Ուրուկուէ չհաշած է բաժակը, առաջինը՝ 1930 եւ վերջին բա– ժակը եւ ախոյենութիւնը 1950, իսկ 1934– ին – 1938ին Իտալիոյ վիճակուեցաւ ե – կու յաջորդական մրցումներուն յաղթա – նակը :

Արդար ըլլալու համար պէտք է ըսեմ թէ առաջին իր ելոյթին մէջ Ուրուկուէ ընդդէմ Չեխերուն, չէրցաւ փայլուն խա– ղարկութիւն մը ցոյց տալ, թէեւ յաղթեց 2–0ով : Եթէ նոյն խաղարկութիւնը ցու – ցադրէ յաջորդ վճռական բախումներուն, դժուար թէ կարենայ իր տիտղոսին ար – ժանի տեղի մը հասնիլ, երբ մրցակից ու– նի երկու հսկաներ, Պրազիլիա՝ իր վաղե– մի ու վրիժառու մրցակիցն և «Տինամիք» Հունգարիան, որուն վերջին յաղթանակ– ները Անգլիոյ վրայ (բարեկամական դէտ– նի վրայ) 6–3 Լոնտոնի մէջ, ու 7–1 Պու – տափէշտի, իր առջեւ կը պարզեն փայլուն հեռանկար մը :

Գալով Անգլիոյ եւ Պելժիոյ այն մրցու– մին որ տեղի ունեցաւ երէկ, 17 Յունիս , Պալի մէջ, պէտք է ըսել թէ չատ փոխե – ցին այն տպաւորութիւնը Անգլիոյ խում– բի արժէքի մասին :

Անգլիացիները , մանաւանդ երկու վե– թերան «աստղ»երով, Մաթիւս եւ Ֆիննի, կը մնան տակաւին կլոր գնդակի վար – պետները : Հաճելի է իրենց խաղարկու – թիւնը եւ հանդիսական, փասերը ճշդրիտ են եւ տեղին, հարուածները ահարկու եւ անվրէպ : Անոնց բացառիկ իրաւունքն էր որ յաղթական հանդիսանային երէկուան մրցումին, եթէ խաղը լրանալուն 25 վայրկեաններ մնացած եւ 3 – 1 արդիւն – քով ի նպաստ իրենց, յաւելեալ ապահո – վութիւնը չունենային եւ թուլնալու ան – հոհեմութիւնը չցուցնէին, ինչ որ իրենց արժեց 4–4 հաւասար արդիւնք մը, երկա– րաձգումէ վերջ :

Շաբաթ եւ կիրակի կը լրանան 8րդ վեր– ջին մրցումները : Դալ շաբաթ տեղի կ'ու– նենան fատ տը փինալի հանդիպումները, եւ ապա նախավերջինը :

Փինալը տեղի կ'ունենայ Յուլիս 4ին :

ՅՈՎՀ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

Հ. Մ.Ը.Մ.-Ի ԱՆԴԱՄՆԵՐԷՆ ԼԵՒՈՆ ՀԻՄԻՏԵԱՆ

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ ԼՈՆՏՈՆԻ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ

★

ՀԱԼԷՊ.— Մարզական աշխարհէն ներս մինչազգային դէմք մըն է Լեւոն Հիմիտ – եան, որուն տքնաջան աշխատանքին պը– տուղը եղաւ 1950ին Լոնտոնի Սքալա թատրոնին մէջ իր դասակարգին երկրորդ դասուիլը աշխարհի դեղեցկագոյն մարմ– նի հսկաներուն մէջ: Լեւոնով հպարտա – ցան ոչ միայն ժողովուրդն ու զինք քա – ջալերող միութիւնը՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ը, այլ նաեւ Սուրիա ու արաբ աշխարհը, որուն մէկ զաւակն է ան :

Լեւոն Հիմիտեան մարմնամարզական ըս– կսած է 17 տարեկանին: 1940ին նիհարա– կազմ էր: Նախկին Հ. Մ. Ը. Մ.ական, Եւրոպայի 1939ի Գ. ախոյեան Լիբանա– հայ Ժորժ Մանուկեան (ներկայիս Հա – յաստան) տեսնելով Լեւոնը, քաջալերեց զայն որպէսզի աւելի կանոնաւորէ իր փորձերը: Երկու տարի վերջ արդէն ներ– դաշնակ եւ զօրեղ մարմնի մը տէր էր Լե– ւոն :

1946ին առաջին անգամ ըլլալով «փը – լասթիք» պեղեցկութեան մրցում մը կը կազմակերպուի Հալեպի մէջ: Բանի մը ամսուան փորձը արդէն կը բաւէր Լեւո – նին որպէսզի ստանայ 1946ի «Պ. Սուրիա» տիտղոսը : Նոյն մրցումները կը կազմա– կերպուին 1947ին, 1948ին եւ 1949ին ու յաջորդաբար Լեւոն կը տիրանայ բոլոր տիտղոսներուն :

1950ին Լոնտոնի «Պրիթիշ Նէշընըլ Ա – մաթէօր պաոի Պիլտըրզ Ասոսիէյշըն»էն հրաւէր մը կը ստանայ որպէս պի մաս – նակցի 1950ի «Մըսթըր Իւնիվըրս» մըր – ցումներուն :

Ան իր երազներուն մեծագոյնը իրակա– նացուց , չնորհիւ Հալեպի Հ. Մ. Ը. Մ.– ին: Մասնակցեցաւ Անգլիոյ մրցումներուն եւ իր դասակարգին մէջ երկրորդ դաս – ուեցաւ միայն մէկ կէտի տարբերու – թեամբ, պարտուելով անգլիացի Տոն Տո– րանցէն որ առաջնութիւնը չհաւեցաւ Լե – ւոնի դասակարգէն: Պելժ նշանաւոր րմ – բիչ Ռոժէ Լէվի Գ. էր Լեւոնէն հաք :

Այս հանդիսութիւնները Լեւոնին հա – մար չատ մեծ կարեւորութիւն ունէին : Ան Լոնտոնի մէջ հանդիպեցաւ բազմաթիւ մեծ ըմբիշներու : Հոն ծանօթացաւ նաեւ նախկին Հ. Մ. Ը. Մ.ական Պ. Գրիգոր Ճոլոլեանի հետ (Փարիզի նշանաւոր «Ֆո– թօ Արաքս»ը՝ Ֆրանսայի ներկայացուցիչ մարմնամարզումի միջազգային «ժիւրի»ի մէջ, որ Լոնտոնի մէջ Լեւոնին չատ օգ – նած էր զայն ծանօթացնելով միջազգային մարզական դէմքերու): Հոս տեղին է տալ Լեւոնի Լոնտոնի մէջ ունեցած չափերը : Ծանրութիւն 82, քկ., հասակ 169 սմ., վիզ 42 սն., կուրծք պարզ 122 սմ., կուրծք ուռած 128 սմ., բազուկ 45 սմ., նախաբազուկ 35 սմ., մէջք 64 սմ., բոմբ 37 սմ.:

Լ. Հիմիտեան այս տարի եւս հրաւէր ստացած է միջազգային դրասենեակի քարտուղար Պ. Լորի Ռեպէն, Յունիս 26– ին, Լոնտոնի մէջ, մասնակցելու համար զեղեցիկ մարմնի համաշխարհային ախո– յենական մրցումներուն: Մասնագէտնե – րու կարծիքով բան չի պակսիր Լեւոնին այս անգամ առաջին տիտղոսին տիրանա – լու համար :

Այս առթիւ յիշեցնենք որ Լեւոն Հի – միտեանի Լոնտոնի ախոյենական մրցման մասնակցելու համար անհրաժեշտ նիւ – թական օժանդակութիւնը Հ. Մ. Ը. Մ.ն ու անոր անձնուէր կարդ մը անդամները ապահոված են արդէն: Լեւոնին կը մնայ բարոյական նպաստը բերել բարձր պահե– լով Հ. Մ. Ը. Մ.ի անունը:

Յաջողութիւն կը մաղթենք մեր անն– ման մարզիկին:

ԹՂԹԱԿԻՑ

29·000 ՖՐԱՆՔ ՆՈՒԻԷՐ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒ– ԼԻՆՈՑԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ֆ. Կ. Խաչի Սրիմեան դպրոցի օգտին կազմակերպուած ցերեկոյթ – ինջոյքը տեղի ունեցաւ կիրակի օր, մեծ ոգեւո – րութիւն ստեղծելով :

Հանդէսին իրենց սիրայօժար մասնակ – ցութիւնը բերած էին փարիզահայ դէ – րասանները Ա. Գմբէթեան , Դր. Վահան եւ Ն. Պչտիկեան, որոնք իրենց բարոյա – կան մասնակցութենէն զատ, երկու հա – զար ֆրանք նուիրեցին դասընթացքին :

Հանդէսի ընթացքին երգեցին Տիկին Շաքէ Գալայճեան եւ Մ. Գարակէօզեան, երգէտնի վրայ նուագեցին Օր. Նիկոլ Նի– զամեան եւ Պ. Արշաւիր Տէմէճեան, ա – ռաջինը եւրոպական եւ երկրորդը հայկա– կան եղանակներով :

Սեւոի Մուրատեան վարժարանի տես – չութիւնը բացառիկ արտօնութիւն տուած էր Պ. Տէմէճեանի, իր բաժինը բերելու դպրոցի ի նպաստ այս ցերեկոյթին: Փոքրիկն Եսաեան դաշնակով տուաւ հայ երգերու փունջ մը: Հոդաբարձութեան անդամներէն Պ. Ն. Դաբբինեան թելա – դրեց որ անտարբեր ծնողները զբաղին իրենց զաւակներու հայերէն դասախարակու– թեամբ :

Ինջոյքէն առաջ կարդացուեցաւ եկեղե– ցաշէն յանձնախումբի մէկ նամակը, որով հինգ հազար ֆրանք կը նուիրէին Սրիմեան դպրոցին: Այս գովելի օրինակին հետե – ւելով, ներկաները սիրայօժար մասնակ – ցեցան նուիրատուութեան: Եւ գոյացաւ 29 հազար ֆրանք: Ահաւասիկ նուիրա – տուները . —

Գ. Ալէքսանեան, Յ. Զօլաքեան, Համ – բարեան, Փարիզահայ դերասանները , Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ռանասոր խումբը, Պ. Թորիկ Գալիկեան երկու հազարական, Պ. Սէֆէրեան, Օր. Սօնիա Սերոբեան , Պ. Գալայճեան, Ն. Դաբբինեան, Ա. Սրապեան, Տէր եւ Տիկին Կարմիրմօրուք– եան, Յ. Շիրվանեան, Ե. Ատանալեան, Գ. Եափուճեան, Է. Պզտիկեան, Պ. Թո – փալեան , Յ. Պաղտասարեան հազարա – կան ֆրանք :

Հանդիսականները բաժնուեցան գոհ տպաւորութեամբ : ԼՐԱՏՈՒ

ՏԻԿԻՆ ՍՐԲՈՒՀԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վերջերս ցուրտ հողին յանձնեցինք մեր Տիկին Սրբուհի Սիմոն – եանը (Ծնեալ Մէնկիւչեան), Մարսէյլի եւ մանաւանդ Սէն Լուի մէջ ո՛վ չի ճանչնար Տիկին Սրբուհին: Բարի, համեստ, խն – դումերես: Սեղանը բաց, սիրտը տաք , աղքատին կ'օգնէր, յուսահատին հաւատք կը ներշնչէր: Որքան մեծ դեր կատարե – ցին Սէն Լուի մէջ, Տիկին Սրբուհին եւ իր նմանները: Սերունդ մը հասցուցին տոհ– միկ բարքերով եւ աւանդութիւններով :

Մէկ օրինակ միայն, համոզուելու հա– մար, Տիկին Սրբուհին արդիւնած էր օտար լեզու զործածել իր տան մէջ: Հաստատ համոզումով կ'ըսէր թէ Աստուած հայե– րէն խօսած է Ադամի հետ, որով հայերէն չխօսիլ՝ կը նշանակէ հայութիւնը, հետե– ւաբար եւ Աստուած մոռնալ: Հայերէնը մոռնալ, ի՞նչ երեսով եւ ի՞նչ լեզուով պի– տի խօսինք մեր մեռելներուն հետ, որոնք կատակ մը ձգած են մեզի»:

Երբ կը զանգատէինք թէ Աստուած մոռցաւ մեզ, մեր տառապանքի օրերուն, կը պոռթկար.

— Աստուած պապայիդ էօլէ՞ն է (ծա– ռայ) որ ելլէր քեզի համար սուր քաշէր: Քեզի ալ ձեռք – ոտք տուած էր, Թող մարդ ըլլայիր ինքզինքդ պաշտպանէիր...

Սիրելի Սրբուհի, քառասունքիդ առթիւ խմբովին այցելեցինք եւ ծաղիկներ զետե– ղեցինք զերեզմանիդ վրայ: Իսկ այս տո– ղերս ալ, իմ անմոռանալի զարմուհիս , փունջ մը ծաղիկ, իմ եւ հոգեհատորնե – րուդ կողմէ:

Գ. Ծ.

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ՎԱԼԱՆՍ.— Լիոնի բժշկական համա – լսարանի այս տարուան առաջին քննու – թիւնը տեղի ունեցաւ Յունիս 8ին: Կը մասնակցէին 450 ուսանողները, Ֆրանսա – յէն, որոնց մէջ Պ. Գէորգեան (Լիբանա – նէն), Մինասեան (Լիոնէն) եւ Պ. Մ. Սի– նապեան՝ Վալանսէն:

Քննութիւնը չատ խիստ էր եւ միայն 135 հոգի յաջողեցան:

Մեր երեք հայ ուսանողները որոնք միչտ յառաջադէմ կարդի մէջ կը գտնուէին , նոյնպէս յաջողեցան, ինչ որ արժանի է ջերմ գնահատանքի:

Ազատ Պ.

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Հաճոյքով կ'իմանանք թէ տաղան – դաւոր ջութակահար Պ. Զաւէն Մելիքեան որ յաճախ կ'երեւայ մեր բեմերուն վրայ, Շաբաթ օր «Էքօլ Նորմալ տը Միւզիք»ի մէջ յաջողութեամբ անցուցած է քննու – թիւնները, արժանանալով Լիսանս տէ Քոնսէրի: Երիտասարդ ջութակահարը կրտսեր որդին է Սողոմոն Թեւկլրեանի:

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ՀԻՒ.ԳԵՐՕՐԴ ԳԼՈՒԽ

Ինը մեռած էր երեք ամիս առաջ, լաւ որ մեռաւ ու չտեսաւ եղածները , ես, Տիգրանն ու Արեզնազը ժողովուրդին հետ մտանք Քերթ, տեղաւորեցինք ժողովուր– դը, իսկ կռուղները անմիջապէս անցան դիրքերը: Մենք ենթարկուեցանք դիւղի « ինքնապաշտպանութեան կոմիտէին » , ես, Տիգրանն ու կանաչենց Հարսը ին – կանք միեւնոյն դիրքը, պարզ է ուրեմն որ, Արեզնազը Դաշնակցական զինուոր էր , զէնք ունէր մեղի պէս եւ պիտի կա – տարէր զինուորական պարտականութիւ – նը : Առաջին օրը կռիւ չկար, դիրքերու մէջ մեր ժամանակը անցուցինք ղրոյց ը – նելով ,մեր դիրքը բարձր էր, կ'իշխէր դիւղին եւ մեր աչքերուն առջեւ փռուած ճամբաներուն, մեր դիրքին ալ կողմը կ'իջնար ,մատուռ մը բլուրի մը կողին վրայ, մեզմէ քանի մը քարընկեց հեռու , ծառազարդ էր ան, Ապրիլ ամիսը անոր չուրջը բացեր էր իր ոսոհահանդէսին չքե – ղութիւնը: Արեւը միչտ անոր վրան էր եւ կամ չուրջը, անկէ չէր հեռանար, չէր ուզեր հեռանալ. արեւ սիրահարուած էր հայկական մատուռին » :

« Քերծոյի ռազմիկ ընկեր մը ինծի պատմեց թէ այդ մատուռին ծառերը սր– բազան էին, թէ՝ դիւղացիները անոնց ճիւղերուն վնաս չէին հասցներ, տերեւ մը անգամ, ճիւղիկ մը չէին փրցներ ա – նոնցմէ, որովհետեւ կը հաւատային որ՝ անոնցմէ ճիւղ մը կտրող ու տուն տանողը մահով պիտի պատժուէր: Մօտ մօտի էին այդ ծառերը, մտերիմ եղբայրակցու – թեամբ մը սէրն ու համակրանքը զանոնք դամած էր ատի մը հողին, երկու զոյգ ա– րագիլներ, իրենց բոյները զրած էին այդ ծառերուն վրայ, բոյներէն մէկը բարձր էր, անոր չուքը պնակի մը կլորովը կ'ել– նար մատուռի հողաշէն տանիքին վրայ , միւսը՝ քանի մը թիզչափ ցած էր, կէտ– քի մը երկու նժարներու կը նմանէին այդ երկու բոյները, անոնցմէ մէկը, այն որ ցած էր, կարծես թէ իր մէջ դրուած ծան– րոցէն վար հակեր էր, ես կը հաւատամ որ հայ դիւղին չարաճճի ճակատագիրը ըս – տեղծեր էր այդ զարմանալի կշիռքը , կշ– ռելու համար անոր չար ու բարի զոր – ծերը , ես ըսի ,

— Արեզնազ, կը տեսնե՞ս, արագիլնե – րու այս երկու բոյները :

— Այո, Արտաշէս, կը տեսնեմ պատաս– խանեց :

— Լաւ, ինչի կը նմանին :

— Կշիռքի մը երկու նժարներուն կը նը– մանին :

— Աղէկ, Արեզնազ, քանի որ նժարնե – րու կը նմանին, ինչո՞ւ անոնցմէ մէկը վար իջեր է, իսկ միւսը բարձր կը մնայ: Ըսաւ .

— Վար իջնող նժարին մէջ նստեր է «անարդարութիւնը» , իսկ վերինին մէջ « արդարութիւնը » ... :

Շատ ճիշդ է Արեզնազի ըսածը, վար իջնող նժարը Թուրքին ոճրագործութիւ – նըն էր, իսկ վերինը՝ հայկական բարու – թիւնը, անոր մարդասիրութիւնն էր ... :

«Ապրիլ 8ի առտուն սկսաւ կռիւը, որ– քան տաղնապալի է պահը, երբ կռիւը կը յարդարուի առանց զէնքի ճայնին, երբ կը տեսնես որ Թշնամին տեղ տեղ կ'անց– նի, դիրք ու տեղ, բարձունք ու ճամբայ կը փոխէ, Թշնամիի դիրքերը կ'ուսումնա– սիրէ, եւ դեռ՝ իր ուժին հմայքը կը ցու– ցադրէ, իր մեծութեան փառքը կը փռէ անցած տեղերու ու քու մտածումիդ վը – րայ, ես՝ շատ անդամներ դէմ – յանդի – ման գտնուած եմ մահուան, բայց երբեք վախս այնքան զարհուրելի չէ եղած որ– քան այն օրը, երբ դիրքիս մէջ նստած, զէնքս ի ձեռին, կը դիտէի Թշնամիի անց ու դարձը, երանի թէ զէնքը պայթէր ... : Կռիւը երբեք սարսափելի չէ, սովորական բան մըն է ան, նոյնիսկ ուրախալիր, ան՝ կը դրդռէ ազդային դիտակցութիւնդ, կը սրէ անձնական հպարտութիւնդ, քեզ կը դարձնէ մղէ հերոսութեան, հերոսութիւնը ան – վախութիւն է, մինչ պատերազմէ առաջ դոյութիւն ունեցող լուռութիւնը կը թուլ– ցնէ ռազմիկի ոգեկանութիւնը, կը մղէ վարանումի և յուսահատութեան, երկիւ– ղով կը լեցնէ զայն, սակայն երկար չեւ– ւեց լռութիւնը, պում, պում, Թշնամին կուտար պատերազմական ազդանչանը, մեր վախը փարատած էր, ճթճթացին մեր զէնքերը, տակտացին մեր անիրաւ տաս – նոցները, դիրքը վերածուեցաւ հարսնե– տան, մենք այլեւս վախկոտներ չէինք, մէկ կողմէն կը կրակէինք, միւս կողմէն կ'ներդէինք 60 հոգի՝ ընդդէմ 1000ի ..., Թիւը չարսափեցուց մեզ, ո՞ւր էր թէ ա– ւելի մեծ Թիւով դային ու սպաննուէին չատ աւելի»:

(Շար.) ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՄԻՏԱՑԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱ – ԿՈՉՈՒՄՆ եւ Բ. Հատոր: Պատկերազարդ, ընտիր տպագրութեամբ, կազմեց Տիգրան Մկունդ: Հասցէ՝—

Dicran Spear. P. O. Box 822
Union City, N. J. (U.S.A.)

ՅՈՒՍԱՒԱԲՈՒԹԻՒՆ , ՏԱՂԵՐԳՈՒ – ԹԻՒՆ, նոյն հեղինակէն :

ԱՀԱ ԱՅՍՊԷՍ ... 1953 (բանաստեղծու– թիւններ): Գրեց՝ Անդան Էօզէր, Պոլիս:

մում կատարեց իր դեսպանին միջոցաւ, որպէսզի Ազահովութեան Խորհուրդը նիստի հրաւիրուի, քննելու համար իր երկրին դէմ գործուած նախայարձակութիւնը: Դեսպանը անհրաժեշտ կը դանէ այս դումարումը, դիտել տալով թէ ըմբոստները կը գործեն Հնդկաստանի եւ Նիքա-րակուայի մէջ հաստատուած խարիսխներէ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ղենուորական ատեանը մէկկէն մինչեւ 15 տարի բանտարկութեան դատապարտեց 11 սպաները, այն ամբաստանութեամբ թէ դաւ մը սարքած էին ներկայ կառավարութիւնը տապալելու եւ համայնավար իշխանութիւն մը հաստատելու համար: Երեք ամբաստանեալները անպարտ արձակուեցան, իսկ երկու հոգի ալ բանակէն վտարուեցան: Ցունիս 5էն ի վեր կը դատուէին 16 սպաները, այն պատճառաբանութեամբ թէ խնդիրը կապ ունէր երկրին ապահովութեան հետ: Ցեղապահական Խորհուրդը վերջին պահուն չեղեալ համարեց երկու ամբաստանեալներու դէմ արձակուած վճիռը եւ վաւերացուցած ինքը դատապարտեալներու պատիժը: Ներման արժանացած տեղակալ մը, Ահմէտ Հիլմի, յայտարարեց թէ կը նախընտրէ բանտարկուիլ միւս դատապարտեալներուն հետ: Ուրիշ ամբաստանեալներէն մը, հարիւրապետ Էլ Մասրի, խնդաց, երբ լսեց իրեն դէմ տրուած վճիռը, 15 տարի: Ընդհ. դատախազը մահապատիժ պահանջած էր: — Նախկին վարչապետ Նահաս (փաշա) եւ միւսները, որոնք տնային բանտարկութեան դատապարտուած էին, ազատ արձակուեցան:

ՑՈՐԴԱՆԱՆԻ խորհրդարանը լուծուեցաւ:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ազդ. ժողովը օրէնք մը քուէարկեց, որուն համաձայն կառավարութիւնը կրնայ հանդամեան կոչել վճռարեկ Ատեանին անդամները եւ համալսարանի դասախօսները, 25 տարուան ծառայութենէ ետք եւ 55 տարեկանին:

ԾԽԱՒՈՆ Է սրտին թիւ մէկ թշնամին, նաեւ պատճառ՝ խլիրդի (քանէր): Ամերիկեան պետական ընկերութեան մը այս վճիռը հագիւ հրատարակուած, ծխախոտին գիները կրկնա Նիւ Եորքի սակարանին մէջ:

ՓԱՐԻԶի խանութները փակուեցան երէկ, չորեքշաբթի, ժամը 13էն 18, րոպէներ հաշուելու համար հարկային կամայական նոթեանց դէմ: Պետական պաշտօնեաներու մէկ մասն ալ աշխատանքը դադրեցուց կէս օրէն վերջ:

ԱՒՍՏՐԻՈՑ խորհրդային իշխանութիւնը խստացուց հսկողութիւնը: Ռուս պետուրներ կը քննեն կառքերու բեռները, որպէսզի հակաբոլշեւիկ թռուցիկներ չփոխադրեն խորհրդային շրջաններ:

«ՍԵՒ ՁԵՒՔ» կոչուած ահաբեկիչներու խումբին դատը սկսաւ Քազապլանքայի մէջ (Մարոք): Վաթսուն հոգի կը դատուին պետական ատեանի մը առջեւ:

ԹՈՒՆՈՒԶԻՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն անծանօթներ կը շարունակեն հրկիզել հունձքերը եւ ագարակներ: Ազդարարութեան կոմիտէները որոշած են միշտ յուսահատական վիճակի մը մէջ պահել ամբողջ երկիրը:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ-ԵԿԵՂԵՑԻ

Ն. Ս. Օծութիւն Գէորգ Զ. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին վախճանման քառասունքին առիթով հանդիսաւոր հոգեհանդիստ պիտի կատարուի Ցունիս 27ի հինգշաբթի օրը Մայր-եկեղեցիի մէջ: Պիտի պատարագէ ու քարոզէ կաթող. պատուելի Գեր. Տ. Սէրովբէ Ծ. վրդ. Մանուկեան:

Բազմաձայն երգեցողութիւնները՝ եկեղեցիի երգչախումբին ամբողջական կազմին կողմէ, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի: Աւարտողութիւններուն պիտի մասնակցի Մարսէյլի քահանայական ամբողջ դասը: Բարձրախօսով ապահովուած դասը: Բարձրախօսով ապահովուած է բոլոր արարողութեանց ընթացքը: Ազդ. բոլոր մարմինները, միութիւնները եւ կազմակերպութիւնները, ինչպէս նաեւ Մարսէյլի հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուին մասնակցիլ երանաշնորհ Հայրապետին յիշատակին նուիրուած այս հոգեհանդիստին:

ԽԱՆԱՄՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՇԱՒԻԼԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ ՑՈՒԼԻՍ 25ԻՆ:

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՄԱՑԻՍ 28–Ը

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 4էն կէս գիշեր, խաղաղապետարանի սրահը:

Ռիւ Սթալինկրատ:

Կը նախագահէ ընկերը ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ:

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԽՈՐԵԱՆ *Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Շավիլի եւ Փարիզի շրջաններու Նոր Սերունդի ընկերները եւ ընկերուհիները:*

Մասնակցողներ.— Տիկին Վարդուհի Գոթաճեան, Օրիորդներ Տիրատուրեան, Քէօսէեան, Եղիազարեան, Մ. Փափազեան, Ս. Աճեմեան եւայլն:

Ժամը 7էն սկսեալ խնջոյք եւ պարահանդէս, նուագախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ:

Սէն Լազարէն եւ Մոնփարնասէն կառախումբ՝ Փոն տը Սեւռէն առնել 171 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Փիւի Սան Վէն, Շավիլ:

ԿՐՔՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէին, մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի:

Կը նախագահէ ընկ. ՀԱՃԿ ՍԷՐԻՆ – ԿԻՒԼԵՍԱՆ:

Կը խօսի ընկերը Պ. ՋՊՈՒՔՃԵԱՆ Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Պիտի ներկայացուի զաւեշտ մը, դեկավարութեամբ եւ խաղարկութեամբ ընկերը Յովհաննէս Արապեանի եւ կարող ուժերու:

Մուտքը ազատ է

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 21ին Ազդ. Տան մէջ: Դասախօս Տիկին ՌՕԶ ՊԱՏՄԱԳՐԵԱՆ, *նիւթ ունենալով՝* երգչուհի Զարիա Դոլուխանեան եւ իր երգի արուեստը:

Դասախօսութեան ընթացքին Պ. Գ. Մելիքեանի կողմէ երգչուհիին երգացանկէն «մանեկէնֆոնի» վրայ առնուած չարք մը օրինակներ պիտի ներկայացուին:

Մուտքը ազատ է:

ՀԱՑԱՃԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԼՈՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, երեկոյեան ժամը 7ին ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Ընծէ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ'Արբէօյ:

Ս. Խաչի ժողովրդապետութիւն

ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ՏԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿԷՔԸ

Լիոն.— Ազդ. Միութիւնը եւ եկեղեցական ժողովականները կը ծանուցանեն թէ այս շաբաթ առաւօտ ժամը ճիշդ 10ին հիմնարկէքի պաշտօնական արարողութիւնը պիտի կատարուի Լիոնի եկեղեցւոյ եւ Ազդ. Տան, նախաղահութեամբ քաղաքապետ Էռուար Էռիոյի:

Հրաւիրուած են բազմաթիւ պետական, քաղաքական, զինուորական, կրօնական, բարձրաստիճան անձեր, ինչպէս նաեւ Ֆրանսահայ գաղութին ազդ. մարմինները:

Այս պատմական եւ ազգային հպարտութեան յիշատակելի օրուան առթիւ Լիոնի եւ շրջանի բոլոր հայրենակիցները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ արարողութեանց օրոնք պիտի բաղկանան երկումասէ, պաշտօնական եւ ըստ պատշաճի կրօնական եւ ազգային:

Նոյն իրիկունը Երիտ. Միութիւնը կազմակերպած է Ազդ. Միութեան հովանաւորութեամբ պարահանդէս մը փալէ տը լա Ֆուարի նորակառոյց քէֆսթիլի հոյակապ սրահներուն մէջ: Երեկոյթը պիտի տեւէ մինչեւ կիրակի առաւօտ: (ԿՆԻՔ)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Շաբաթ երեկոյ 26 Ցունիս, ժամը ճիշդ 9ին, Ֆրանս. Համալսարանի Ամփիթատրոնին մէջ (40 Ալէ Լէոն Կամպէթա)

Կը խօսի՝ Պ. ԺԱՆ ՄԱԼԼԻՒՕ

(Ֆրանսացի բանաստեղծ եւ ուսուցիչ)

Նիւթ՝ Մանուկներու բանաստեղծութիւն:

Դասախօսը կը ներկայացնէ Պ. ԺԱՆ ԹՕՐԹԻԼ խմբագիրը՝ «Քահիէ տիւ Սիւտ»ի:

Մանուկները ի՞նչ եւ ի՞նչպէս կը գրեն:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շավիլի «Անդրանիկ» խումբի դասախօսական ժողովը այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին, դպրոցի սրահը: Կը դասախօսէ ընկ. ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ, նիւթը՝ «Հայ Ա.–դատապրական չարժումը եւ «Մայիս 28»: Կը հրաւիրուին Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի հին եւ նոր բոլոր ընկերները եւ ընկերուհիները:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Տարօն Սալնոյեանի Հայր. Միութեան դաշտահանդէսը 25 Ցուլիս, Վարդավառին:

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եղիպտացի կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր, Ռոստամ, Աղբիւր Սերոբ, Մ. Եօթնեղբայրեան, Վահան Խոյրէնի, Րաֆֆի եւ Փոքորիկ խումբերու բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 20·30ին, Սոսիէթէ Սաւանթի մէջ: (Շար. նախորդ ժողովի):

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՄԱՐՍԻԼԻ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 21ին, Ահարոնեան սրահը: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԻՍԻ.—Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 20·30ին, սովորական ժողովատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամուհիները, այս ուրբաթ ժամը 15ին, Ցոյներու սրահը, 5 Ռիւ Պոնըֆուա, Լիոն: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Սեւրանի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ընկերուհի Յովհաննէսեանի բնակարանը: Օրակարգ.— Վարչութեան ընտրութիւն:

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉ

Ֆ. Կ. Խաչի չորք. վարչութիւնը չնորհակալութեամբ առած է օգափոխութեան կայանին համար Փափազեան ընտանիքէն (Պրիւսէլ) 15.000 ֆր. ֆրանք, իրենց եղբօր՝ Կարպիս Փափազեանի մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ:

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս. Մուրատեան վարժարանի տեսչութիւնը կը հրաւիրէ բոլոր աշակերտներու ծնողները եւ բարեկամները ամավերջի փակման եւ մրցանակաբաշխութեան հանդէսին՝

Կիրակի 27 Ցունիս, ժամը 15·30ին

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի եկեղեցւոյ Կրթ. Կեդր. Մարմնի ժանթիլիի դպրոցի ամավերջի հանդէսը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին Սէնթ Ժամիյի ընդարձակ սրահին մէջ:

32 ռիւ Տանթոն, Կրէմլէն Պիսէթրը:

Երգեր, պարեր եւ արուեստանուիրեններ դպրոցի աշակերտներու կողմէ: Կը խնդրուի մեր բոլոր հայրենակիցներէն բազմութեամբ քաջալերել հայ մանուկները:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Եթէ կ'ուզէք մեծամասնակի գինով լաւագոյն գնում մը կատարել արեւելեան գործերու

Դիմեցէք

35, RUE DE TRÉVISE

Tél. PRO. 07 - 25

(Ազգ. Տան դիմաց)

Ուր՝ պիտի գտնէք դիւրամատչելի գիներով ճոխ մթերք մը:
Կը ստանձնենք ամէն տեսակ նորոգութիւններ: Փոխնակութիւններ եւս կը կատարուին:

ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻԻՆ
ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑՔԱՅՑՈՒԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Éts. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻԻՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ:

ԾԱԽՈՒ Է

ԽԻՍՏ ԲԱՆՈՒԿ ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԸ

CAFE - BAR - RESTAURANT

Cadet լ

ՀՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐՈՎ

Դիմել Ցառաջի վարչութեան մի-ջոցով:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
25
ՅՈՒՆԻՍ
★
VENDREDI
25 JUIN
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7403 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2814

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

●

Զորս Մեծերը երկար տեւնէ ի վեր ի–րենց ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած են Մայր Արեւելքի վրայ։

Երկու պատերազմներ պայթեցան այդ աշխարհամասին մէջ եւ հաշուեյարդարը չէ լրացած տակաւին։

Քորէայի հարցը առժամապէս փակուե–ցաւ խախուտ զինադադարով մը։ Իսկ Հնդկաչինի պատերազմը ոչ իսկ մեղմա–ցաւ, ծրընեւի խորհրդաժողովին գումար–ման առթիւ։

Այս ալեկոծութեան մէջ, Զորսն ալ առ այժմ կրաւորական դիրք բռնած են Միջին Արեւելքի հանդէպ, ուր մտահոգութիւն պատճառներ չեն պակսիր, ներքին թէ արտաքին տեսակէտով։

Ինչպէս անդին, Մայր Արեւելքի մէջ այսօրեղ ալ իւրաքանչիւրը ամուր կառչա՝ կը մնայ իր ըրաւած դիրքերուն։

Միջին Արեւելքի մէջ ալ իրարու կ'ընդ–հարին քաղաքական եւ տնտեսական չա–հեր։ Իսկ երկու անգլեւսաքսոն մրցակից–ները, Մեծն Բրիտանիա եւ Մ. Նահանգ–ներ, դիմուորական հողեր ալ ունին։

Առաջինը արտակարգ ճիգեր կը թափէ, պահելու համար իր ազդեցութեան գօտի–ները եւ հաղորդակցութեան ճամբաները։

Երկրորդը արդէն լայն ցանց մը կազ–մած է, իր առջեւ ձգելով Թուրքիան, որ կը յաւակնի տիրական դեր մը կատարել, իրեւ իրաւաբար։

Յարդ կարելի չեղաւ մինչեւնոյն դրօշին տակ համախմբել արաբական երկիրնե–րը, միացեալ ճակատ կազմելու համար, յանուն Միջին Արեւելքի ապահովութեան։

Եգիպտոս կը շարունակէ վերապահ դիրք մը բռնել, ապահովել որ անգլ. զօր–քը հեռանայ Սուէզի չրջանէն։

Արաբական միւս պետութիւնները տար–բեր տեսակէտներ ունին զանազան խընդիրներու մասին, որոնց գլխաւորն է Իս–րայէլի հարցը։

Ամէն պարագայի մէջ, ոչ մէկը կ'ուզէ ուղեկից դառնալ Արեւմուտքի կամ Թուր–քիոյ, առանց ապահովելու իր կենսական շահերը։

Թուրքիոյ եւ Փաքիստանի միջեւ կնքո–ւած դաշինքն ալ չկրցաւ փոխել այս քաղաքականութիւնը։

Միայն Իրաքն է որ արամադիր կ'երեւայ միանալու։ Մինչդեռ Ամերիկացիները կը յուսային ծաւալուն ցանց մը կազմել Փա–քիստանէն մինչեւ Միջերկրական, մէջն առնելով նաեւ Իրանը։

Մնաց որ, Փաքիստան եւ Թուրքիա մի–եւնոյն տեսակէտները չունին, ինչպէս դիտել կուտան իրարեկները։

Միւս կողմէ, անընդհատ կը բանի Մ. Միութեան քարոզչական եւ դիւանագի–տական մեքենան, դժուարացնելու համար Միջին Արեւելքի ժողովուրդները։

Այս պայքարին մէջ, Մոսկուան ալ ա–ռաջին տեղը տուած է Թուրքիոյ։ Եւ չա–րունակ բարի դրացնութեան կոչեր կ'ուղ–ղէ, որպէսզի դործիք չդառնան անգլեւ–սաքսոն «իմպերիալիզմ»ին։

Մինչդեռ Անդարան չոր չհորհակալիք մը անգամ չկայտնեց, երբ խայտառակ–րէն եւս կ'առնէին Հայաստանի եւ Վրաս–տանի հողային պահանջները։

Միջազգային մրցակցութենէն այս ժխորը եւ ուրիշ պարագաներ ամէն բանէ առաջ արթնութիւն եւ լրջութիւն կը պար–տադրեն մեզի։

Դժբախտաբար երկուքն ալ զործադուլ հռչակած են։

Եւ ահա նորէն վայրենի դալմադալ մը՝ Սուրիոյ եւ Լիբանանի ազգ. իշխանու–թեանց դէմ։

Կը թուի թէ ընդհանուր ազդանշան մը արուած է, ջուրերը պղտորելու, մթնո–լորտը թունաւորելու եւ զանազան մարդ–զանքներ փորձելու համար։

Շ.

ՕՐՈՒԿԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԿՈՒ ՎԱՐՉԱՊԵՏՆԵՐԸ ՅՈՒՍԱԼԻՒՑ Կ'ԵՐԵՒԱՆ

●

ԳԼՈՒԽ ԳԼԽԻ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ ԵՐԿՈՒ ԺԱՄ

Ֆրանսայի վարչապետը, Պ. Մենդէս Ֆրանս որ Ջուխկեբիա գացած էր տեսակ–ցելու համար կամքիը Զինաստանի վար–չապետին հետ, Փարիզ վերադառնալով յայտարարեց.

— «Մեր սրտաբաց եւ անկեղծ խօսակ–ցութեան չնորհիւ, կը յուսամ թէ ծրընեւի խորհրդաժողովը պիտի կրնայ բարեբաս–տիկ յառաջդիմութիւններ կատարել»։

Տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ Պերնի Ֆրանսական դեսպանատան մէջ եւ տեւեց աւելի քան երկու ժամ։ Խօսակցութեան գլխաւոր, եթէ ոչ միակ նիւթն էր Հնդ–կաչինի պատերազմը։

Բայց կարծողներ կան թէ երկու վար–չապետները չօշափած են նաեւ Զինաստա–նի ճանաչման խնդիրը։ Իրազեկներու կարծիքով, այս հարցին մէջ Ֆրանսական կառավարութիւնը աւելի մօտեցած է Անգլիոյ, աւելի հեռանալով Մ. Նահանդ–ներու տեսակէտէն։ Պ. Մենդէս Ֆրանս առաջին արեւմտեան վարչապետն է որ կը տեսակցի կարմիր Զինաստանի վարչա–պետին հետ։ Այս վերջինը նախապէս չարք մը խօսակցութիւններ ունեցած էր Անգ–լիոյ արտաքին գործերու նախարարին հետ, աւելի զօրացնելով իր երկիրին դի–ւանագիտական դիրքը ծրընեւի ժողովին մէջ։ Իր տեսակցութիւնները պիտի չա–րունակուին նոյն ուղղութեամբ։ Զու Ան Լէ Հնդկաստան հրաւիրուած է երեք օր–ուան համար, իրեւ հիւրը վարչապետ Նեհրուի որ կը ջանայ միջնորդի դեր կա–տարել։

Մենդէս Ֆրանսի եւ Զու Ան Լէյի տե–սակցութեան առթիւ Զինացիները ալ դե–կոյց մը հրատարակեցին որ նոյնպէս յուսալից կ'երեւայ։ Ֆրանսայի վարչա–պետը պիտի հետեւեալ տեղեկութիւնները հա–ղորդեց լրագրողներու։

— Վիճաբանութիւն չունեցանք, այլ բոլորովին ազատ խօսակցութիւն մը խա–դաղութեան վերահաստատման մասին։ Շնորհիւ մեր սրտաբաց եւ լման խօ–սակցութեան կը կարծեմ թէ ծրընեւի խոր–հրդաժողովը պիտի կրնայ յառաջդիմու–թիւն կատարել»։

Զինաստանի խօսնակն ալ պատասխա–նելով դանազան հարցումներու, բաւ թէ մթնոլորտը «սիրալիր էր եւ անկեղծու–թեամբ տոգորուած՝ երկու կողմէն ալ»։ Թղթակից մը հարցուց թէ մթնոլորտը ա–ւելի՞ սիրալիր էր քան այն երկու տեսակ–ցութեանց առեն զոր Զու Ան Լէ ունեցաւ Պ. Ժորժ Պիտոյի հետ։ Խօսնակը պատաս–խանեց.— «Կացութիւնը դիտէք. հետե–ւաբար աւելորդ է մեկնութիւններ տալ»։ Ուրիշ խօսքով, Զինացիները կը նա–խընտրեն Մենդէս Ֆրանսը քան Ժորժ Պի–տօն։ Երբ հարցուցին թէ Հնդկաչինի բա–ժանման մասին ալ խօսո՞ծ է, խօսնակը մերժեց պատասխանել։

× Ֆրանսայի վարչապետը Պերնի մէջ դիմաւորուեցաւ խորհրդապահութեամբ, առանց սովորական արարողութեանց։ Ճաչէն վերջ, Ֆրանսական դեսպանա–տուն հասաւ Զինաստանի վարչապետը, ընկերակցութեամբ քանի մը պաշտօնա–տարներու։ Տեսակցութիւնը սկսաւ ժա–մը 3ին։ Երկու կողմէն ալ ներկայ էին խորհրդականներ։ Խօսակցութենէն ետք, Ֆրանսայի վարչապետը տեղեկութիւններ հաղորդեց մամուլի ներկայացուցիչնե–րուն, որոնք յուսախաբ եղան, վասն զի աւելի մանրամասն դեկուցումի մը կը սպասէին։ Զինական չրջանակէն ալ չկր–ցան աւելի բան իմանալ։

Վարչապետը երէկ Ազգ. ժողովին ներ։ կայացաւ, լսելու համար կարգ մը հար–ցապնդումներ դահլիճին կազմութեան մասին։

Ամերիկեան չրջանակներու մէջ հետեւ–եալ ենթադրութիւնները կ'ընեն.—

1. Ֆրանսայի վարչապետը, որ միեւ–նոյն ատեն արտաքին նախարարն է, կ'ուզէ համաձայնութեան մը յանգիլ դի–նադադարի մասին, Հնդկաչինի մէկ եր–րորդը, Ընդհանուր կէսը ձգելով համայնա–վարներուն, բայց պահելով մնացեալ մա–սը, ինչպէս եւ Քամպոճը եւ Լաոսը։

2. Ամերիկա կը յուսայ համաձայնու–թեան մը յանգիլ հարաւ. արեւելեան Ա–սիոյ գինակցութեան մասին, աջակցու–թեամբ Մայր Արեւելքի կարգ մը կարե–ւոր պետութեանց։

3. Մ. Նահանգներուն միջամտութիւնը Հնդկաչինի մէջ՝ անհատանական է աւելի քան երբեք։

Ամէն պարագայի մէջ, Ամերիկացիները վերապահութեամբ կը հետեւին Ֆրանսա–յի վարչապետին կատարած փորձերուն։

Արտաքին նախարարին փոխանորդը, Պետլ Սմիթ, որ Ուաշինկթըն կը դանուի, տեղեկութիւններ հաղորդեց Ժընեւի ժո–ղովին մասին, առանց մեծ լաւատեսու–թիւն ներչնչելու։

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

ՔԻՉ ՄԸ ՃԱՇԱԿ

Բաղդատաբար շահեկան հատոր մըն է «երջանիկ» տարեգիրքը, որ կը հրատա–րակուի Պոլսոյ մէջ, 25 տարիէ ի վեր, խմբագրութեամբ նախկին ուսուցիչ Բ. Թէւեանի։

Ես միայն վերջին հանի մը տարիներու հատորները տեսած եմ։

Այս վերջինն ալ, որ բացառիկ է, 25ամ–եակի թիւ, ամբողջովին թղթատելու ժա–մանակ չունեցայ տակաւին։

Հատորը կը պարունակէ այլազան նիւ–թեր եւ աշխատակիցներու ցանկ մը աշխարհի բոլոր մասերէն։

Նաեւ գովասանական նամակներ՝ ծա–նօթ գրողներէ։

Բարեկամաբար պիտի թելադրէի սիրե–լի Բագարատին որ հիչ մը աւելի ուշա–դրութիւն ընծայէր բովանդակութեան։ Ընդար աւելի բծախնդիր։

Նոանդին հետ, հիչ մըն ալ ճաշակ, գրական թէ լեզուական։

Նորահասները բաջալերելու կամ տա–րեցները գոհացնելու համար, խմբագիր–հրատարակիչը պարտաւոր չէ ամէն ձե–ռագիր գրաշարին յանձնելու, ներբողա–կաններ ալ հիւսելով, տեղի–անտեղի։

Օրինակ, ինչո՞ւ տպեր է հանգուցեալ երմոգի «Ձօն – նամակ»ը, ուր անձնական տագնապի մը նկարագրութեան մէջ կը սողան անճոռնի տողեր։

Քիչ – շատ յաջող կտորներ կ'երեւան իր աղջկան՝ «Սեդա Թուեանի էջ»ին վրայ։

Բայց, անհրաժե՞շտ էր գրաշարին չանձնել հետեւեալ «Ափեղցփեղ»ը (խո – րագիրն է)։

Կարկատանի տոպրակ մըն է հոգիս
Խառնիխուռն
Ափեղցփեղ ...
Կտոր մը թաւիչ մէկ կողմ,
Ասուիլ պատառիկ մը աղին,
Մետաքսի կծիկներ ցրուած
Գոյն, գոյն։
Ինչե՛ր, ինչե՛ր ...։
Մի յանկեմ կ'ըսեմ
Չեն յարմարիր,
Չառեմ կ'ըսեմ
Չեն բաժնուիր։
Կարկատանի տոպրակ մըն է հոգիս
Խառնիխուռն
Ափեղցփեղ ...

Այո, իսկապէս ափեղցփեղ, ինչպէս Անդան Լօզէրի «Բերքուածները», որոնց մա–սին խօսեցայ երկու անգամ։

Այնէն – ձախէն հոսած գովեստները ո–չինչ կ'ապացուցանեն, սիրելի Բագարատ։

Աւելի քան երբեմ ժամանակն է որ բրե–ւնական միտքն ալ իր դերը կատա–րէ, մեր գրական, մինչեւ անգամ լրա–գրական անդաստանին մէջ։

Մակարդակ մը կայ ուրկէ վար իջնել՝ կը նշանակէ ոչ թէ մշակել ածուն, այլ անտէր *մէյտանի* մը վերածել գայլ։

Կը կարծեմ թէ Պոլսոյ մէջ ալ սերունդ մը հասած է որ կ'ըմբռնէ այս տարբա–կան գիտելիքները։

ՎԱՀԷ

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՄՏԱԾԵՆ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

●

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Ի–մըն, որ Ուաշինկթըն կ'երթայ Զըրչիլի հետ, կարեւոր յայտարարութիւններըրքաւ երեսփ. ժողովին մէջ, օրուան հրատապ հարցերու մասին։ Ջերմապէս պաշտպա–նելով կառավարութեան քաղաքականու–թիւնը, բացատրեց թէ անհրաժեշտ է Լա–քարնոյի դրութեամբ դաշինք մը կնքել Զինաստանի եւ Մ. Միութեան հետ, դիւ–րացնելու համար Հնդկաչինի հարցին լու–ծումը, եւ յետոյ ապահովութեան դաշինք մը ոչ – համայնավար երկիրներու միջեւ։ Պ. Իմըն այս առթիւ կծու ակնարկներ ուղղեց Մ. Նահանգներու արտաքին նա–խարարին, — առանց անունը յիչելու — որ մեղադրած էր թէ Անգլիա չեղած է ապրիլ 13ի համաձայնութենէն, հարու–

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՎԱԽՃԱՆԵԱԼ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԵՐԸ

Երէկ առաւօտ «Էջմիածին» ամսագրին 1954 Ապրիլի եւ Մայիսի թիւերը։ Վեր–ջինը գրեթէ ամբողջովին նուիրուած է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին մահուան, կողքն ալ զարդարուած՝ Գէորդ Զ.ի լու–սանկարով։

Ամսագիրը կը պարունակէ էջերով յա–ւակնական հեռագիրներ, ապ. մարմին–ներէ, անհատներէ եւ օտարներէ։

Հրատարակուած տեղեկութիւններէն կ'իմանանք թէ տարաբախտ կաթողիկոսը վախճանած է Երեւանի հիւանդանոցներէն մէկուն մէջ եւ յետոյ մարմինը Էջմիածին փոխադրուած է։

— «Վեհափառ Հայրապետը, նախքան իր մահը, տուապելով ծանր հիւանդու–թեամբ, տեղափոխուել է Երեւան եւ տեսագրելիկայի լաւագոյն բժշկական ու–ժերի հսկողութեան տակ, ամէն տեսակ յարմարութիւններով հանդերձ, պատրաստ էր երեւանի բուժարան – հիւանդանոց – ներից մէկում։ Վեհափառին ապաքինելու համար տրամադրուած էին Մոսկուայի եւ Խարկովի լաւագոյն բժշկական ուժերը»։

« Հանգուցեալ Հայրապետի մարմինը, բժիշկներուն հսկողութեամբ եւ միաբաննե–րի ուղեկցութեամբ Երեւանից տեղափոխ–ուում է Մայր – Աթոռ – Վեհարան։ Բժշ–կական ամէն տեսակ միջոցառումներ են կիրառուած, հանգուցեալ Հայրապետի աճիւնը պահպանելու համար։ Մայր Ա. – Թոռի միաբանութիւնը հսկում է մինչեւ յայս Վեհի դագաղի առջեւ»։

ՊՈՂՍԻՆ կը գրեն թէ «Նոր Լուր»ի ար–ձանագիր – խմբագիրը, Վահան Թօշիկ – եան, որ Էջմիածին կ'երթար էջերուն ճամբով, մեռած է արիւնախտով հի–տեւանքով, Կարսի պետական հիւանդա–նոցին մէջ։ Որոշուած է Պոլիս փոխադրել մարմինը, համաձայն իր կնոջ՝ բանաս–տեղծ Հայկանոյշ Մատթի բաղձանքին։

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութիւնը ո–րոշեց ամէն իրաւասութենէ զրկել խոմր մը անդամներ, որոնք անհաստատ էին կուսակցութեան որոշման դէմ, մերժելով Եւրոպայի միացեալ բանակի դաշինքը։

ԱՆՊԱՐՏԿԵԼԻ ՔՍԱԽԹԻՒՆԸ

●

Ուրեմն, «գործակցի՛ր ենք» ֆրանսական դրաւման ուժերուն հետ, ընդդէմ ամբոխ ժողովուրդին, ընդդէմ անոր չահերուն: Ոչ միայն «գործակցեր ենք», այլեւ, անոր ուժերուն խառնուած, «կռուեր ենք» նոյն այդ ժողովուրդին դէմ ...

Առասպել մը, այնքան իրական ու վտերական, որքան «Հազար ու մէկ գիշերներ»ու որեւէ հէքեաթ:

Եւ սակայն, այս զրդռիչ աշասպելը կը շահագործուի ամէն ժամանակ եւ տարին քանի մը անգամներ, անպարակելի քսութեամբ եւ անզերազանցելի անպատկառութեամբ, իբրեւ հակադաշնակցական «պայքարի դէնք», հակադաշնակցական քուրջերու կողմէ :

Ու կը շահագործուի՝ Դաշնակցութիւնը նոյնիսկ արաբ ժողովուրդին եւ անոր վերիչներուն արաբատեաց, առնուազն կասկածելի եւ անվստահելի ցոյց տալու բացայայտ դիտաւորութեամբ :

Բանսարկուներու թիրախը սակայն, այս պարագային, Դաշնակցութիւնը չէ միայն: Դաշնակցութեան հետ, այս զարհուրելի զրպարտութեան նշանակ կը դառնան նաեւ Հալէպի եւ Պէյրութի ազգային իշխանութիւնները, — իրենց Թեմական առաջնորդներով, ժողովներով եւ մարմիններով: Այլ խօսքով նշանակ կը դառնան երկու հոծ գաղութները, իբրեւ ամբողջ Լիբանան, քանի որ սուրիահայ եւ լիբանահայ ազգային իշխանութիւնները իրենց խոկ օրինաւոր ընտրեալներն են եւ հետեւաբար կը ներկայացնեն իրենց կամքը, ցանկութիւնները ու տրամադրութիւնները :

Իր այդ առասպելով, վատահամբաւ դատարկապորտներու խմբակը տարիներ շարունակ փորձեց եւ հիմա ալ կը փորձէ մրոտել մաքուր ճակատը սուրիահայ եւ լիբանահայ գաղութներուն, կը փորձէ նոյն այդ գաղութներուն դէմ լարել բարի եւ ասպնջական արաբ ժողովուրդն ու անոր վարիչները եւ, ինչ որ ամէնէն ընդվզեցուցիչն է, կը փորձէ այս բոլորը առանց տարրական շրջահայեցութեան : Զենք ը՛սեր առանց խիղճի ու խղճահարութեան, որովհետեւ այս անամօթ մարդոց մօտ միշտ բացակայած են մարդկային այս առաքինութիւնները: Եթէ կրնաք սպիտակ փետուրներով ագռաւ դնել, պիտի կրնաք ապահովաբար դնել նաեւ խղճի տէր բոլշեւիկ մը կամ խիղճ տէր ռամկավար մը :

Տասը եւ աւելի տարիներու անցեալ ունի այս առասպելը : Տասը եւ աւելի տարիներէ ի վեր, տասնէ աւելի անգամներ այս քսութիւնը բանաձեւուած է հրապարակով կամ առ որ անկ է յանձնուած «ժուռնալ»ներով : Բայց, ի պատիւ Սուրիոյ եւ Լիբանանի ղեկավար շրջանակներուն, չարագործները չեն յաջողած ի րենց այս ազգադաւ մտանութեանց մէջ : Եթէ այս երկիրներու բոլոր պետական դէմքերը անխտրաբար եւ լաւագոյն ճանչցած չըլլային Դաշնակցութիւնն ու Դաշնակցութեան կողքին կեցող հայ ժողովուրդը, չարագործները դուցէ կարենային մասամբ հասնիլ իրենց անաքանչ դիտաւորութեան, կամ առնուազն միտքեր պղտորել : Մինչդեռ, ոչ թէ տասնամեայ, այլ աւելի քան 30ամեայ իրողութիւնը այն է, որ հայ ժողովուրդը եւ անոր հետ նաեւ մեր կուսակցութիւնը, իբրեւ ղեկավարը այդ ժողովուրդին, սուրիական եւ լիբանանեան բոլոր վարչաձեւերուն տակ վայելած են անվերապահ վստահութիւն, արաբական այս երկու երկիրներու ղեկավարներուն կողմէ : Արաբ ժողովուրդներու ազատագրական պայքարներէն առաջ, այդ պայքարներու ընթացքին եւ առնոնցմէ ետք, մինչեւ այսօր, Դաշնակցութիւնը եւ անոր հետ գործակցող մեր բոլոր ազգային իշխանութիւնները ոչ թէ դաւաճանած են արաբ ժողովուրդներու շահերուն եւ ազգային ձգտումներուն, ինչպէս անպատկառօրէն կը յերիւրեն բոլշեւիզմի ազգադաւ ուղեկիցները, այլ, ընդհակառակն, բոլոր ներկայացած առիթներով հաստատած են իրենց փաստը մը արաբական դատին : Եղած են ուղղամտօրէն հաւատարիմ եւ անկեղծօրէն եւ բախտագէտ : Եւ այս խոկ պատճառով սիրուած են եւ յարգուած եկող ու գացող բոլոր կառավարութեանց կողմէ :

Եւ ասիկա, հակառակ մեր լրբացած հակառակորդներու դռեհիկ ցուցմունքներուն : Հակառակ անոնց սերմանած գրգռութիւններուն : Հակառակ արաբներու համար հրատարակուած զարշելի թռուցիկներուն, թէ «արաբ ժողովուրդ, ձեր դէմ կռուողները Դաշնակներն են»...

Մոռա՞ծ են, որ Բերիոյ թեմի առաջնորդը, Զարեհ եպիսկոպոս, որուն վրայ կեդրոնացած է զարշելի խմբակին կրակոցը այս օրերուն, արաբական դատին մատուցած իր ծառայութեանց համար պարգեւատրուեցաւ Արժանեաց Շքանշանով, 1945ին : Սուրիոյ ազատագրական պայքարներուն յաջորդած այդ օրերուն, յանձին Զարեհ եպիսկոպոսի, կը պարգեւատրուէր ամբողջ սուրիահայ ժողովուրդը, ինչպէս իրաւամբ յայտարարեց չքանշանը յանձնող Հալէպի նահանգապետը, այդ առթիւ կայացած հանդիսաւոր թեան ընթացքին :

Այնքան ցցուն այս մէկ փաստը, ուրիշ բազմաթիւ հաստատումներու կարգին, պիտի չբաւէ՞ր ջրելու յերիւրածոյ առասպելը, թէ մենք «դաւաճանած ենք» արաբական շահերուն : Պիտի չբաւէ՞ր անարգանքի սիւնին կապելու միտք եւ արիւն պղտորող ազգադաւներու այս խմբակը, որպէսզի ամէն անցնող լեցուն բերնով թքնէ՞ անոնց երեսին :

Ի՞նչպէս կարելի է այսքան թեթեւօրէն եւ վատօրէն խաղալ մեր դաղութներու վայելած վարկին ու անդորրութեան հետ, երկու քոյր երկիրներու մէջ, անոնց ջախջախիչ մեծամասնութիւնը ներկայացնելով իբրեւ «արաբատեաց», իբրեւ «թշնամի» արաբական ժողովուրդներուն ...

(խմբագրական ԱԶԴԱԿ)

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿՆՔՈՒԻԵՑԱՒ ՍՓԱԼԻՆ - ՀԻԹԼԷՐ ԴԱՇԻՆՔԸ

●

ՄՄԲ.— Շուտով լոյս կը տեսնեն հիթլերական Գերմանիոյ արտաքին նախարարին՝ Ռիպպընթրոփի Յուշերը, Փարիզի մէջ: Այս առթիւ տեղական թերթէ մը կ'ամփոփենք կարգ մը հատուածներ՝ Հիթլէր – Սթալին գործակցութեան մասին որ պատճառ եղաւ Բ. աշխարհամարտին. —

Ես միշտ կը քննէի Ռուսիոյ հետ համաձայնութեան մը գալու խնդիրը: Բացատրեցի Առաջնորդին ալ: Ատոր համար երկու ղէմուար պատճառներ ունէի: Նախ կ'ուզէի զերծացնել Գերմանիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը, նկատի ունենալով արեւմտեան պետութեանց դիրքը, երկրորդ կ'ուզէի ապահովել Գերմանիոյ համար Ռուսիոյ չէզոքութիւնը, լեհ եւ գերման բախումի մը պարագային:

1939 Մարտին Սթալին ճառ մը խօսեցաւ. կարծեցի թէ կը փափաքէր գերմանեւսովետ յարաբերութեանց բարւոքում մը: Ի միջի այլոց Սթալին ըսած էր թէ « Ռուսիա չէր ուզեր ինք հանել կրակէն չապանակները » գրամատիրական պետութեանց օգտին համար :

Ես Առաջնորդին տուի Սթալինի ճառին բնագիրը եւ խնդրեցի որ թոյլ տայ ինձի չփման մէջ մտնել անոր հետ, հասկնալու համար թէ Սթալինի խօսքերը իրապէս կը համապատասխանէին իր ցանկութեանց :

Հիթլէր թերահաւատ էր եւ կը նախընտրէր սպասել: Սակայն, երբ գերման եւ սովետ առեւտրական համաձայնութեան մը նախապատրաստական բանակցութիւնները վերսկսան քանի մը ամսուան դադարէ ետք, Մոսկուայի բերանը փնտռելու: կ'ուզէի պիտնալ թէ՝ կա՞ր արդեօք միջոց մը վերջ տալու համար քաղաքական հակամարտութեանց եւ կարզադրել հաշտ առկախ հարցերը Գերմանիոյ եւ Մոսկուայի միջեւ: Դեսպանատան խորհրդական՝ Շնիւռի ճարտար բանակցութիւններըը համեմատաբար արագ եզրակացուեցան :

Միեւնոյն ատեն բանակցութիւններ կսկսան թէ Պերլինի եւ թէ Մոսկուայի մէջ: Ի վերջոյ գերման եւ ռուս դիւանագիտական ներկայացուցիչներու միջոցով, գերմանեւսովետ ոչ – յարձակման դաշինք մը պատրաստել տուի: Այդ պահուն էր որ Ատոլֆ Հիթլէրի հեռագրին՝ Սթալին պատասխանեց խնդրելով որ Գերման լիազօր մը ղրկէ Մոսկուա :

Սթալինի ղրկած նամակը Հիթլէրին 21 Օգոստոս 1939ին վերջ տուաւ նախապատրաստական խօսակցութեանց : Ահաւասիկ բնագիրը :—

«Վարչապետ Հիթլէր — Շնորհակալ եմ ձեր նամակին համար: Կը յուսամ թէ գերմանեւսովետ ոչ – յարձակման դաշինքը հիմք պիտի կազմէ մեր երկու երկիրներու միջեւ յարաբերութեանց ճշմարիտ բարւոքման համար քաղաքական դետնի վրայ :

« Մեր ժողովուրդները պէտք է հաշտարար յարաբերութիւններ ունենան: Այն իրողութիւնը թէ գերման կառավարութիւնը ընդունեցաւ ոչ – յարձակման դաշինքի մը կնքել, կը ստեղծէ հիմք մը որուն չնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ վերջ տալ քաղաքական ձգտումին եւ վերահաստատել խաղաղութիւնը եւ գործակցութիւնը մեր երկու երկիրներուն միջեւ :

« Խորհրդային կառավարութիւնը պարտք կը դնէ վրաս ձեզի տեղեկացնելու թէ՝ կ'ընդունի որ Պ. Ֆօն Ռիպպընթրոփ Մոսկուա գայ Օգոստոս 23ին». Ե. Սթալին :

Նախ առաջարկեցի որ ուրիշ լիազօր մը ղրկէ Մոսկուա: Ես նկատի ունէի Կէօրինկը: Քանի որ Լոնտոնի մէջ ձափոնի հետ իմ յարաբերութեանց , ինչպէս եւ Գերմանիոյ արտաքին քաղաքական ուղղութեան մասին իմ ցոյց տուած գործունէութեանս պատճառով, կը մտածէի թէ Թունդ հակահամամայնավար կը նկատուէի, դլուխ հանելու համար այս առաքելութիւնը: Հակառակ ասոր Առաջնորդը հաստատ մնաց գլխ Մոսկուա ղրկելու իր դիտաւորութեան մէջ: «Դուն ոեւէ մէկէ աւելի լաւ կը հասկնաս», կ'ըսէր :

Իմ մեկնումի պահուս, ես տեղեակ չէի Հիթլէրի դիտաւորութեան՝ Լեհաստանի վրայ յարձակելու մասին: Արդէն կը կասկածէի թէ այն ատեն իր որոշումը ատած էր: Գերմանեւլեհ ձգտումը, որ իր մէկ նէն սուր փուլին մէջ մտած էր, մտահոգութեանց առաջին տեղը կը գրաւէր: Ծ – գոստոսի առաջին կիսուն, Հիթլէր յայտնած էր կոմս Չիանայի թէ կը փափաքէր ամէն գնով կարգադրել Տանցիկի եւ նր բանցքի հարցը :

Այն ատեն տակաւին գերման գինուրական պատրաստութեանց մասին խօսք չկար եւ անճնապէս կը մտածէի թէ Լեհաստանը խիստ ճնշումի մը ենթարկելէ ետք, Հիթլէր պիտի լուծէր հարցը դիւանագիտական բանակցութեամբ: Կը յուսայի նաեւ թէ գերմանեւխորհրդային ոչ – յարձակման դաշինքին ստորագրութեան յայտարարութիւնը պիտի մղէր Մեծն Բրիտանիան ցոյց տալու աւելի մեծ վեհրատութիւն մը, որով Լեհաստան առաջնորդէ աւելի, տրամադիր պիտի ըլլար բանակցելու մեղի հետ :

Չիս Մոսկուա տանող օդանաւին մէջ կառուլի հետ դաշնագրի ծրագիրը մը կը խմբագրէի: Անկայի նախղուչութիւն, որովհետեւ Կրէմլինի մէջ բանակցութեանց մէջոցին, տեսայ որ Ռուսերը որ եւ է բնագիր պատրաստած չէին:

*Այս բարեխառն դգացումներով է որ առաջին անգամ ուղ ղրի Ռուսիոյ մայրաքաղաքը: Տարիներէ ի վեր սուր հակառակութեան մէջ էինք Ե. Միութեան հետ : Գաղափարական դետնի վրայ կատաղի էր պայքարը: Ոչ մէկ գերման որոշ տեղեկութիւն ունէր Ե. Միութեան մասին, ինչպէս եւ իր վարիչներուն: Մոսկուայի մեր ներկայացուցիչներէն մեր ստացած դեկուցումները անդոր էին, մանաւանդ Սթալինն ալ մեր վրայ առասպելական անճնաւորութեան մը տպաւորութիւնը կը թողուր: Ամբողջովին հակառակ էի իմ ստանձնած մեծ պատասխանատուութեանս, մանաւանդ որ ես առաջարկած էի Առաջնորդին՝ մերձեցում մը փորձել Սթալինի հետ: Կարելի՞ էր հաշտեցնել Ռուսերու եւ Գերմաններու շահերը: Այդ պահուն անգլիական եւ ֆրանսական դինուորական պատուիրակութիւնները կը վուրդը, չարագործները դուցէ կարենային մասամբ հասնիլ իրենց անաքանչ դիտաւորութեան, կամ առնուազն միտքեր պղտորել : Մինչդեռ, ոչ թէ տասնամեայ, այլ աւելի քան 30ամեայ իրողութիւնը այն է, որ հայ ժողովուրդը եւ անոր հետ նաեւ մեր կուսակցութիւնը, իբրեւ դեկավարը այդ ժողովուրդին, սուրիական եւ լիբանանեան բոլոր վարչաձեւերուն տակ վայելած են անվերապահ վստահութիւն, արաբական այս երկու երկիրներու դեկավարներուն կողմէ: Արաբ ժողովուրդներու ազատագրական պայքարներէն առաջ, այդ պայքարներու ընթացքին եւ առնոնցմէ ետք, մինչեւ այսօր, Դաշնակցութիւնը եւ անոր հետ գործակցող մեր բոլոր ազգային իշխանութիւնները ոչ թէ դաւաճանած են արաբ ժողովուրդներու շահերուն եւ ազգային ձգտումներուն, ինչպէս անպատկառօրէն կը յերիւրեն բոլշեւիզմի ազգադաւ ուղեկիցները, այլ, ընդհակառակն, բոլոր ներկայացած առիթներով հաստատած են իրենց փաստը մը արաբական դատին: Եղած են ուղղամտօրէն հաւատարիմ եւ անկեղծօրէն եւ բախտագէտ : Եւ այս խոկ պատճառով սիրուած են եւ յարգուած եկող ու գացող բոլոր կառավարութեանց կողմէ :

Եւ ասիկա, հակառակ մեր լրբացած հակառակորդներու դռեհիկ ցուցմունքներուն: Հակառակ անոնց սերմանած գրգռութիւններուն: Հակառակ արաբներու համար հրատարակուած զարշելի թռուցիկներուն, թէ «արաբ ժողովուրդ, ձեր դէմ կռուողները Դաշնակներն են»...

Մոռա՞ծ են, որ Բերիոյ թեմի առաջնորդը, Զարեհ եպիսկոպոս, որուն վրայ կեդրոնացած է զարշելի խմբակին կրակոցը այս օրերուն, արաբական դատին մատուցած իր ծառայութեանց համար պարգեւատրուեցաւ Արժանեաց Շքանշանով, 1945ին: Սուրիոյ ազատագրական պայքարներուն յաջորդած այդ օրերուն, յանձին Զարեհ եպիսկոպոսի, կը պարգեւատրուէր ամբողջ սուրիահայ ժողովուրդը, ինչպէս իրաւամբ յայտարարեց չքանշանը յանձնող Հալէպի նահանգապետը, այդ առթիւ կայացած հանդիսաւոր թեան ընթացքին:

Այնքան ցցուն այս մէկ փաստը, ուրիշ բազմաթիւ հաստատումներու կարգին, պիտի չբաւէ՞ր ջրելու յերիւրածոյ առասպելը, թէ մենք «դաւաճանած ենք» արաբական շահերուն: Պիտի չբաւէ՞ր անարգանքի սիւնին կապելու միտք եւ արիւն պղտորող ազգադաւներու այս խմբակը, որպէսզի ամէն անցնող լեցուն բերնով թքնէ՞ անոնց երեսին:

Ի՞նչպէս կարելի է այսքան թեթեւօրէն եւ վատօրէն խաղալ մեր դաղութներու վայելած վարկին ու անդորրութեան հետ, երկու քոյր երկիրներու մէջ, անոնց ջախջախիչ մեծամասնութիւնը ներկայացնելով իբրեւ «արաբատեաց», իբրեւ «թշնամի» արաբական ժողովուրդներուն ...

(խմբագրական ԱԶԴԱԿ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

●

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Թ.

Նոյն հաւաստիացումները տուեց նաեւ Սահակ Տէր Գաբրիէլեանը :

Թէեւ Լեգրանի եւ նրա խորհրդականի հաւաստիացումները մեզ համար առանձին արժէք չունէին, քանի որ գիտէինք արդէն, թէ կարմիր Բանակը իր գրաւած վայրերից հեշտութեամբ չեռ քաշուողը չէր, սակայն ուրիշ ելք չունէինք : Մեզ մնում էր՝ հնարաւորին չափ շուտ վերադառնալ երեւան եւ անհրաժեշտ զեկուցումը ներկայացնել մեր կառավարութեան :

Սակայն, պատուիրակութիւնս իրաւացու չէր համարում իրեն՝ առանց երեւանի թոյլտուութեան վերադառնալ, ուստի անմիջապէս դիմում կատարեցինք՝ արտօնութիւն ստանալու համար :

Մինչ մեր դիմումի պատասխանը երեւանից ստացուիլը, Լեգրանը, իր պատուիրակութեան անդամների հետ Ցուլիսի վերջերին թռղել էր Մոսկուան : Իսկ մենք մինչեւ Օգոստոսի սկզբները ստիպուեցինք մնալ Մոսկուայում , համարեա թէ անգործ, հաղուադէպ հանդիպումներ ունենալով Մոսկուայի հայ համայնքի որոշ դէմքերի հետ :

Երկար սպասումից յետոյ, Օգոստոսի սկիզբներին, վերջապէս մեր կառավարութիւնից ստացանք երկու հեռագիր :

Առաջինը շատ ուշացած էր: Այդ հեռագրով շատ վճռական շեշտով մեզ հրահանգւում էր պնդել ոչ միայն Ղարաբաղի լեռնային մասը Հայաստանին միացնելու վրայ, այլեւ պահանջւում էր Ղարաբաղի դաշտային մասն էլ միացնել Հայաստանին :

Անչափ զարմանք պատճառեց մեզ մեր կառավարութեան նման հրահանգը, քանի որ դաշտային Ղարաբաղի մասին երբեք մեր կողմից խօսք չէր եղել եւ այսօր , յանկարծ, նոր հարց էր յարուցւում : Հաղար ու մի ենթադրութիւններ արինք եւ վերջը եկանք այն եզրակացութեան, որ յաղթական Դաշնակիցները ինչ որ երաշխիքներ են տուել մեր կառավարութեան բոլշեւիկների հանդէպ եւ որ մեր կառավարութիւնը, իրեն չատ զօրաւոր զգալով, արհամարհում էր Զանգեզուրի վրայով դէպի Նախիջեւան արշաւող Կարմիր Բանակը եւ, դաշտային Ղարաբաղի հարց յարուցանելով, ցանկանում է Մոսկուայի բանակցութիւնները ձգձգել ու յետաձգել :

Ստեղծուած պայմաններում պատուիրակութիւնս բարւոք համարեց որեւէ խնդիր չյարուցանել մեր կառավարութեան նոր առաջարկի մասին:

Երկրորդ հեռագրով հաղորդւում էր մի ախուր լուր, որ Դորիսում բոլշեւիկների ձեռքով գաղանարար սպանուած էին մեր ընկերներից՝ Վ. Խորէնին եւ Աբշ. Շիրինեանը, Հայաստանի Խորհրդարանի անդամներ, եւ առաջարկւում էր այդ առիթը բոլոր ներկայացնել Խորհրդային կառավարութեան :

Մեր երկու անմեղ ընկերների սպանութիւնը խոր վիշտ պատճառեց մեզ, եւ չատ վրդովուեցինք բոլշեւիկների վայրագ արարքով: Նոյն օրն իսկ տեսակցութիւն խնդրեցինք Չիչերինից եւ ներկայացրինք մեր բողոքը մեր երկու ընկերների սպանութեան եւ Զանգեզուրի գրաւման առթիւ: Մեր ցաւն ու զարմանքը յայտնեցինք, որ Խորհրդային կառավարութիւնը գինուորական գործողութիւնների է ձեռնարկել Հայաստանի Հանրապետութեան դէմ, երբ ռուս – հայկական բանակցութիւնները դեռ խզուած չեն, այլ միայն իրենց առաջարկով փոխադրուած են Բեռլին :

«Ինչո՞վ բացատրել, որ Խորհրդային իշխանութիւնը ձգտում է դինու զօրութեամբ գրաւել ձեր խոկ կողմից անվիճելի ճանաչուած հայկական հողամասերը՝ Զանգեզուրն ու Նախիջեւանը , — հարցրինք.—Ուրեմն, Խորհրդային Ռուսաստանը ,առանց պատերազմ յայտարարելու, պատերազմի մէջ է Հայաստանի Հանրապետութեան հետ »:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

(23) (Շար.)

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԸ

•

Համազգայինի հերթական լսարանը տեղի ունեցաւ Յունիս 4ին, Ազգ. Տան մէջ : Դասախօսն էր դերասան Գմբէթեան, նիւթը՝ Արեւմտահայ թատրոնին ծագումն ու զարգացումը :

Նախագահը Մ. Պարսամեան լսարանը բանալով ներկայացուց դասախօսը եւ բացատրեց թէ հայ դերասանները ծանր պայմաններու տակ օտարութեան մէջ ալ կ'աշխատին կենդանի պահել մշակոյթի այս ճիւղը :

Գմբէթեան.— Շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ Համազգայինին որ առիթը ըս – տեղծեց սրտիս չատ մօտիկ այս նիւթին չուրջ համեստ ուսումնասիրութիւն մը կատարելու : Մօտաւորապէս մէկ դար առաջ, մինչեւ 1845 թուականը օրթա–օյինին, իր հրապոյրը կը պահէր Թուրքիոյ մէջ : Կանոնաւոր թատերական չարժում չկար : 1846ին էր որ Յովհաննէս Գասպարեան, Բերայի հրապարակներէն մէկուն վրայ մնչկատակի եւ ուժթ յուցադրութեան փորձեր կը կատարէր եւ աւելի վերջ Արամեան անուան տակ, թատրոնի պաղափարին հիմը կը դնէր : Այս խումբը Պոլսոյ մէջ մեծ ընդունելութիւն գտնելէ վերջ 1849ին կ'անցնի Կովկաս : Գասպարեան կը մեռնի 1867ին :

Սակայն արեւմտահայ թատրոնի ծագման իսկական թուականը կարելի է նը – կատել 1850 թուականը :

Կարգ մը ուսուցիչներ, ուսանողներ, մտաւորականներ թարգմանեցին Ռասինի, Մոլիէռի եւ ուրիշներու գործերը : Սրապեան Հէքիմեանի ղեկավարութեամբ կազմուեցաւ կանոնաւոր թատերախումբ մը եւ առաւ Արեւելեան թատրոն անունը : Իրենց բեմը օժտուած էր ժամանակակից եւրոպական թատրոններու բոլոր կատարելութիւններով : Այս խումբին մէջ կազմուած են Ստեփան Էքչեան, Թովմաս Գասուլիճեան, Մնակեան, Սերովբէ Պէնկլեան, Դաւիթ Թրեանց, Աճէմեան եւ Արուսեակ եւ ուրիշ արուես – տուհիներ : Տեւած է մինչեւ 1862 թուականը, եւ ծախքերու ծանրութեան տակ փակուած է :

« Արեւելեան թատրոնին յաջորդած է վարդովեան թատրոնը, որ արեւմտահայ բեմի ամէնէն փայլուն չրջանը անցուցած է : Հիմնադիրն է Յակոբ Վարդովեան, որ իր գործին յաջողութեան համար ոչ մէկ միջոցի առջեւ կանգ չէր առներ եւ յաճախ կը չահագործէր դերասանները առանց իղձահարութեան : 1867ին կէտիկ փաշայի կրկէսը կը վարձէ եւ զայն կը վերածէ թատրոնի : Քիչ առենուան մէջ իր ներկայացումները մեծ ընդունելութիւն կը գտնեն : Կը խաղար տրամա եւ օփէրէթ : Թ. Գասուլիճեանի եւ Մնակեանի ձեռքին տակ, այս բեմին վրայ ճշմարիտ տաղանդներ երեան եկած են եւ չատերը իրենց համբաւին պսակները հոն հիւսած :

Օսմ. կառավարութիւնը եւ մասնաւորապար թուրք ժողովուրդը, մեծ պատիւ կ'ընծայէին Վարդովեանի, որ չլանալով թրքամոլութիւնը ծայրայեղութեան տարաւ, թուրքերէնի ուժ տալով դրեթէ հայերէնով ներկայացումներ չէր տար, ինչ որ լուրջ դժգոհութիւն պատճառեց :

Թուրք թատերադէրը մը, Ահմէտ Միտհատ, «Էօղկէնլէր» անունով թատերախաղ մը կը գրէ եւ Վարդովեան կը բեմադրէ զայն : Այս խաղին նիւթը Սուլթան Համիտի չէրքէզ թիկնապահներուն մէջ վէճի եւ աւելութեան դուռ կը բանայ : Բռնակալը կը հրամայէ եւ մէկ գիչերուան մէջ հիմնայատկ կը քանդուի Կէտիկ Փաշայի թատրոնը : Կը մեռնի Վարդովեանի գործը, եւ ինքն ալ օձիքը ազատելու համար դաւադրական կ'ըլլայ եւ կը կոչուի «Կիւլլի Յակոբ » :

Մաղաքեան թատրոն (1872 – 1873). — Համեստ աշխատասէր մը, հնակարկատ, Պետրոս Մաղաքեան եղած է հիմնադիրը եւ վարիչը այս թատրոնին : Ցերեկները կօշկակարութիւն, գիչերներն ալ անքուն մնալով կը հրահրէր թատրոնի եռանդը : Ջուտ հայկական այս բեմը թէեւ մէկ տարի տեւած է բայց ունեցած է փայլուն չրջան մը : Այս համեստ հնակարկատը իր թատրոնով, հայ ժողովուրդին ընծայած է մեծ հանճար մը՝ Պետրոս Ադամեանը :

Ընտանեկան ծանր հոգերը եւ աքսեանական աշխատանքը պատճառ կ'ըլլան որ իր աշխատանքը դադրեցնէ եւ Մաղաքեան յանկարծամահ կ'ըլլայ 1892ին :

Պէնկլեան թատրոն (1877 – 1888). — Մասնայատուկ տեղ մը կը գրաւէ այս թատրոնը, քանի որ ան մշակած է միայն դերասանական ճիւղը : Հիմնադիրն է Սերովբէ Պէնկլեան՝ ծնած 1835ին : Անոնց երիտասարդ մը, ժամանակին խանդավառ հոսանքէն մղուած՝ իւնած է բեմ, առանց ղոյղն ծանօթութիւն ունենալու բեմական արուեստի մասին : Նախապէս ուրիշները կը կարդային իր դերերը զոց ընելու համար, սակայն հետզհետէ կարդալ գիտել կը սորվի եւ կը հիմնէ համանոն թատրոնը : Այս թատրոնին կահ կարասիները կարելի էր համեմատել եւրոպական օփէրէթներու լաւագոյն խումբի կազմածներուն հետ, ասոր համար ան կրցած է օտար երկիրներու մէջ ալ ներկայացումներ տալ : Խումբին երաժշտական դէտն էր Տիգրան Զուհաճեան : Ներկայացումներ կուտան, Յունաստանի եւ Եգիպտոսի մէջ ուր խովը լայն կը բանայ, օփերային դուռները խումբին առջեւ եւ կը պարզեւատրէ Պէնկլեանը : Իր ստացած այս դժամար դայթակղութեան դուռ կը բանայ եւ խումբը կը քայքայուի :

Գասուլիճեան թատրոն (1880 – 1885). — Մաղկած է Պրուսայի մէջ : Տեղացիներու Թրքախօսութեան պատճառով, ներկայացումները մեծ մասամբ Թուրքերէն տուած է :

Նախ սկսած է կատակերգութիւն – ներ խաղալով, յետոյ տրամայի ձեռնարկած է : Գասուլիճեան ծնած է 1843ին, սրամիտ եւ ուշիմ, սակայն չափազանց ծոյլ ըլլալով 15 տարեկանին թողած է դպրոցը եւ հետեւած դերասանութեան : Խումբի քայքայումէն վերջ Գասուլիճեան կը մեկնի Փարիզ, դարմանուելու, յետոյ կ'անցնի Ազեքսանդրիա ուր եւ կը մեռնի յետին ծայր թշուառութեան մէջ :

Մնակեան թատրոն (1855 – 1908). — Արեւմտահայ թատրոնին ամէնէն դժբախտը : Մէկ կողմէ Ս. Համիտի հալածանքները, միւս կողմէ արտաքին եւ ներքին դժուարութիւնները եւ խոչընդոտները պատճառ եղած են յաւտահատական վիճակ մը ստեղծելու : Մնակեան թատրոնը չարունակ նիւթական վնասներու ենթարկուած է, որու հետեւանքով՝ դերասանները միչտ թշուառութեան մէջ ապրած են, ինչ որ չէր կրնար երկար տեւել : Մնակեան ծնած է 1837ին, եղած է ուսուցիչ, դերասանական ասպարէզը մտած է 1856ին :

Իր խաղացանկի մասին չատ բան կարելի չէ ըսել Սիմօնէ Մաոի, Աբիւնոտ ճամբան, Պալմօմիր, Փարիզի աղջատները, եւայլն :

Օսմ. Սահմանադրութենէն վերջ նոր ուժեր մէջտեղ կուգան, ինչպէս Ակոռ Մատթէոսեան, Թօլայեան, Վահրամ Փափազեան որ արագաթռիչ սուրալով, այսօր առաջնակարգ թարգմանն է Ադամեանի վերջ Շէյքսփիրեան տիպարներու : Սիրանոյշն ալ հայ Սառա Պէռնարը կարելի է նկատել : Ընդհանուր պատերազմէն ետք, Արեւմտահայ թատրոնը կը մտնէ նոր փուլի մէջ, Զանան, Զաւրիասա, Ն. Պէչիկթաչլեան, Թօլայեան եւ յետոյ Ա. Մատթէեան կը կազմեն Տրամաթիք թատերախումբը : Զանազան թաղերու մէջ եւս գոյութիւն ունէին խումբեր : Արտադրի սկզբնաւորութեամբ, վերջ գտաւ Տրամաթիքի գործունէութիւնն ալ եւ հայ թատրոնը լռեց : Քանի մը տարիէ ի վեր Պոլսոյ մէջ կը գործեն երեք թատերական Մութիւններ, երիտասարդացը, Իսթամպուլահայ Տրամաթիքը եւ Մնակեան թատերախումբը :

Ինչպէս արուեստի բոլոր ճիւղերուն մէջ, հայ ժողովուրդը կրնայ իր թատրոնով ալ հպարտանալ : Այս լսարանին ներկայ էր նաեւ տարաբախտ Ա. Զօպանեանը որ մեծ խանդավառութեամբ խօսեցաւ Ադամեանի մասին :

Լսարանը փակուեցաւ գիչերը ուչ տասն :

Պ. ՊԱՐԳԵՒԻ

ՄԻՒ. ՆԱԹԱՆԵԱՆ

Ինչպէս հաղորդած էինք, Յունիս 9ին Պէյրութի մէջ մեռած է Պ. Միքայէլ Նաթանեան, 87 տարեկան : Բնիկ Վանեցի էր : 1896ի կոտորածներուն հետեւանքով իր ծննդավայրէն, կ'անցնի Կովկաս, յետոյ Եգիպտոս Հայրիկի յանձնարարութեամբ գիւղատնտեսութիւն կ'ուսանի Նանսիի հողագործական վարժարանին մէջ : Օսմ. Սահմանադրութեան չրջանին կը վարէր Միացեալ ընկերութեան կրթական տեսուչի պաշտօնը Գիլիկիոյ եւ Սուրիոյ մէջ : Իսկ 1933ին վերջ՝ նոյն պաշտօնը ստացած էր Բարեգործականի որբանոցներուն եւ դպրոցներուն համար : Հանգստեան կոչուած էր 1945ին ի վեր : Եղած է նաեւ թունդ ոամկավար, իր կարգին պայքարելով Դաշնակցութեան դէմ :

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Ս. ՏԷՐ ՊԱԼԵԱՆ

Նոր յաղողութիւն մը եւս արձանագրած է կօշիկի ծանօթ արուեստագէտը՝ Պ. Սարգիս Տէր Պալեան :

Festival de la qualité Française

Փիւռէն միաձայնութեամբ մեր հայրենակիցին տուած է «Ֆրանսական Որակի չքանչանը» (Մետայ տը լա Քալիթէ Ֆրանսէզ) : Այս չքանչանը տրուած է Պ. Տէր Պալեանին իր «արուեստին, հնարամտութեան, ճաշակին եւ բծախնդրութեան համար որոնցմով կը ստեղծագործէ իր աշխատանքը իրրեւ պօթիէ – մօտէլիստ» :

Այս չքանչանը պաշտօնապէս յանձնուեցաւ Յունիս 18ին Անկլէնի քաղհնոյին մէջ, չքեղ հանդէսի մը առթիւ, Պոխաքի դուքսին կողմէ :

Փիւռէին անդամներուն մէջ կային Պառնուհի Ֆիլիփ տը Ռոչիլտ, Փօլ Կիւթ, Սէսիլ Սէն – Լոռան, Մոռիս Լեման, Ֆէռնան Կոավէ, Ժան Փիէռ Տոռիան եւ ուրիչ ծանօթ դէմքեր :

Ֆրանսական հեռատեսակերն ալ քանիցս ներկայացուց Պ. Տէր Պալեանի այս նոր յաջողութիւնը :

Անչուչտ ուրախալի է որ անգամ մը եւս կը հաստատուի թէ Ֆրանսական եւ մի – ջազգային բոլոր մրցումներուն միչտ առաջին տեղը կը գրաւէ Պ. Ս. Տէր Պալեան, իր բացառապէս նուրբ եւ ինքնատիպ արուեստով :

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ՀԻՒ. ԳԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

— « Արեգնազ ինչպէ՞ս ես,

— Հանգիստ եւ անվախ, երջանիկ եմ ու գոհ, կը գտնուիմ հօրս տան մէջ···, սպասէ, Աբրահէս, բան մը կը չարժուի, ծառերու մէջ բան մը կը պճլտայ, մարդ մը ըլլալու է, անկասկած Թշնամի մը ··· նայէ, մեր դիրքը կը խուզարկէ ···:

— Լաւ, Արեգնազ, կը հետեւիմ արդէն, իրաւ ալ մարդու կը նմանի ոստիկան մըն է, ոստիկան մը, ան՝ տես, մտաւ դիրքը եւ կը կրակէ, վերջին բառը բերանս էր՝ երբ Արեգնազի մօսինը գոռաց եւ ոստիկանը թաւալեցաւ :

Առաջին գազանն էր որ գոհ կ'երթար հայ կնոջ գնդակին, եա՝ հարցուցի. — Արեգնազ, հիմա ինչպէ՞ս ես, ինծի պատասխանեց :

— Ոստիկանը սատկեցնելէս վերջ՝ ես կը գտնուիմ արքայութեան մէջ :

Կէսօրուան դէմ՝ կռիւը սաստկացաւ, խումբ մը Քիւրտեր խոյացան մեր դիրքին վրայ, յիմարներ, անոնք կարծեցին թէ՝ իրենց յանկարծական խիզախութեան առջեւ՝ պիտի յուսալքուէինք, պիտի թողնէինք մեր դիրքը, պիտի փախէինք, չէին գիտեր որ՝ իրենց դէմ գտնուող մարդիկները նպատակ չունէին քանի մը լամուկներու առջեւ նահանջել, մենք՝ դիրքեր մտած չէինք փախելու համար, 1896էն մինչեւ 1915 չատ ջուրեր անցած էին կամուրջին տակէն, ջարդերէն ու կոտորածներէն ազատուած սերունդը ինքդինքը թրծած էր կռիւներու մէջ » :

« Քիւրտերը կը չառաջանային : Հատ ընդ հատ կը կրակենք : Պատերազմ կը խաղանք, երբ բաւականաչափ մօտեցան՝ «կրակ» գոռաց խմբապետը. տրէկ, տրէկ, տրէկ տրէկ, սկսան մեր մօսինները, ո՞ւր են Քիւրտերը, սպաննուած են ամէնքը, խրտչած ձի մը կը վազվզէ ասդին – անդին, այդ օրը մենք հնաձեւ էինք վէց ոսոիկան եւ երեսուն Քիւրտեր : Թշնամին փախաւ, ժամանակ չունեցաւ իր դիակները վերցնելու կամ թաղելու, որովհետեւ տասնեակ մը մեր տղոցմէն՝ զայն կը հալածէր···, այդ օրը՝ Տիգրանը տը – խուր էր, իսկ ես ու Արեգնազը չատ ուրախ էինք, բայց կ'արժէր պիտնալ թէ, Տիգրանը ինչո՞ւ տրտում էր, արդեօք անոր համար որ Քիւրտերը կը սպաննուէին մեր գնդակներէն եւ այդպէսով աւելութեան ու թշնամանքի խրամա՞տ կը բացուէր երկու արիւնակից եւ դրացի ժողովուրդներու միջեւ, իր երազած քրտեւհայ եղբայրակցութի՞ւնը կը վտանգուէր : Հաւանաբար » :

« Մենք՝ մեր դիրքերէն ելած, կը մօտենանք թշնամի սպաննուածներուն, անոնց վրայէն կը քակենք փամփչտակալները, ատրճանակները եւ դաշոյնները, կը հաւաքենք լքուած գէնքերը, երբ կը մօտենանք մատուռի ծառերուն եւ անոնց մէջտեղը զարնուած ոստիկանին, Արեգնազը ինծի ըսաւ .

— Արտաշէս, վայրկեան մը սպասէ, ահա մատուռը եւ անոր ծառերը, ուր անոնց վրայ՝ բոյն – կռիւը, այստեղ սպաննեցի մեր դիրքերը խուզարկող ոստիկանը :

Ըսաւ ու վազեց : Կը հետեւիմ իրեն, կանգ կ'առնենք դիակին առջեւ. Կանաչեննց Հարսը իր գէնքին ծայրովը չրջեց դիակը, քննեց վէրքը, գնդակը զգած էր կուրծքին, մեռնելու համար՝ չատ ուսած էր չունը, ինքն իր վրայ գլորուած էր, ինքզինքը հոս ու հոն նետած էր, բոյսերը եւ քանի մը ծառեր արիւնոտած էին ··· անոր գէնքն ու փամփչտակալները առինք, ծանրաբեռնուած՝ վերադարձանք մեր դիրքերը : Այս արշաւանքին Տիգրանը չմասնակցեցաւ » :

« Այս գիչերը «տասուլ – զուռնայով », երգով ու պարով մենք տօնեցինք մեր յաղթանակը, օրհնեցինք մեր գէնքերը ու մեր դիրքերը : Գիչեր էր, փայլուն աստղ մը կը պլպլար երկինքէն ու իր լոյսը կը ցանէր մեր գլուխներուն վրայ ···» :

Ծովը՝ սեւ եւ խորհրդաւոր : Ծառերը՝ լուռ ու մտածկոտ : Իսկ մենք՝ աւելաւառ ու գայրայից ··· :

Զօրօն սկսաւ հետեւեալ երգը, մենք հետեւեցանք անոր :

Դարձեալ փայլեց Սասնոյ գլխին,
Ազատութեան դրօշակ,
Կեցցէ՛ հայրենիք գոչելով
Բարձրացուցին աղաղակ :

(Շար.) ՍՕՍ–ՎԱՆԻ

արեւելեան Ասիոյ վինակցութեան ծրագրի մասին : Միեւնոյն առեն ջերմապէս դովեց Ե. Միութեան արտաքին նախարարին՝ Մոլոթովի, ինչպէս եւ Չինաստանի եւ Ֆրանսայի վարչապետներուն գործը : Իր յայտարարութենէն կը հետեւէր թէ վճռած է գործակցիլ վերոյիշեալ երկրին հետ, լուծելու համար Հնդկաչինի խնդիրը, հակառակ Մ. Նահանգներուն առարկութեանց : Նշանակելի էր իր ներբողականը Պ. Մենդէս Ֆրանսի մասին «որ քաջարար յանձն առած է ելք մը գտնել Հնդկաչինի հարցը լուծելու համար մինչեւ մէկ ամիս» : Իր կարծիքով, «չկայ կացութիւն մը ուր պատերազմին ծաւալումն վտանգները այնքան մեծ ըլլան որքան Հնդկաչինի մէջ» : Միեւնոյն առեն ցաւ յայտնեց որ չկրցան ելքի մը յանգիլ Քորէայի վերաբերեալ բանակցութեանց մէջ : Գալով Հնդկաչինի հարցին լուծման, « երբեք իրական ապահովութիւն պիտի չտեսնենք հարաւ – արեւելեան Ասիոյ մէջ առանց Ասիոյ ազատ ժողովուրդներուն բարեացակամութեան » :

ԿՈՒԱՔԵՄԱԼԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Լուրերը միշտ հակասական են կեդր. Ամերիկայի այս հանրապետութեան մէջ մղուած կռիւներու մասին : Ապատամբները կը ծանուցանեն թէ ընդհ. յարձակողականի չեռնարկած են բոլոր ճակատներուն վրայ, մինչ կառավարական ուժերը կոյսը նոր յաղթանակներ կ'ատեն : Այդ պնդումին համաձայն, կանոնաւոր բանակը ջախջախած է դիմադրութիւնը եւ երեք ճակատներու վրայ եւ ըմբոստները լեռները կը փախչին :

Ազգաժողովի շրջանակներուն մէջ ալ կը կարծեն թէ ապստամբները ճախողած են : Եւ սակայն այս վերջինները կը ծանուցանեն թէ վճռական յարձակողականի մը ձեռնարկած են Կուաթեմալա – Սիթիի դէմ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ դահլիճը իր կառաւարեալ համամասութիւնը յայտնեց վարչապետին, որ կը պահանջէ վերահաստատել Գերմանիոյ գերիշխանութիւնը, վերջ տալով զինուորական գրաւման : Մ. Նահանգներու արտաքին գործերու նախարարութիւնն ալ անհրաժեշտ կը գտնէ գերիշխանութեան վերահաստատումը :

ՏԱՍԸ ՀԱԶԱՐ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՆԵՐ , որոնք մասնակցած էին Դշ. օրուան բողբոջ ցոյցին, որոշեցին 1954ի փաքեննքը եւ միւս տուրքերը վճարել համաձայն 1953ի սակին : Ժողովէն վերջ ցուցարարները թափօր մը կազմեցին դէպի Ելմտաղան նախարարութիւն, բողոքելու համար հարկային հաւատաքննութեան դէմ :

Տէր եւ Տիկին Յակիմ Վարդանեան եւ զաւակները, Պ. Տրդատ Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Ա. Վարդանեան եւ զաւակը, այրի Տիկին Սվաճեան, Տէր եւ Տիկ. Տ. Կ. Աչճեան, Գալէնտէրեան, Վարդանեան, Մ. Մէզուրեան, Սիրաքեան, Սիմոնեան, Օր. Ա. Ալթունեան (Ցունաստան), եւ բոլոր ազգականները սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿ. ՍԱՌԵՆԻԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ
(Ծնեալ Եագմանեան)

մահը որ տեղի ունեցաւ Ցունիս 23ին :

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի վաղը, Շաբաթ, ժամը ճիշդ 10·45ին, Փարիզ, Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, 15 ռիւ Ժան Կուժօն, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փանթէոնի գերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէ կը խնդրուի ներկայս իրր այդ նկատել :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ԺՔՆԵԻ, Պ. Ն.— Ձեր ուղած հասցէն (երկուքը միասին)

B. P. 868, Le Caire (Egypte)

Ողբացեալ Պօղոս փաշա Նուպարի յիշատակին

Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի Կեդր. յանձնաժողովը կը խնդրէ յարգոյ հասարակութենէն, ներկայ ըլլալ տարեկան քառաձայն Ս. Պատարագին եւ հոգեհանգստեան պաշտօնին, այս կիրակի, ժամը 10էն սկսեալ, Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, ի յարգանս ազգային մեծ բարերար ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ յիշատակին, իր մահուան 24րդ տարելիցին առթիւ :

ՄԱՑԻՍ 28–Ը

ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 4էն կէս գիշեր , խաղաղապետարանի սրահը :

Ռիւ Սթալինկրատ :

Կը նախագահէ ընկեր ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈ – ՂՈՍԵԱՆ :

Կը խօսի ընկ. ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Շավիլի եւ Փարիզի չրջաններու Նոր Սերունդի ընկերները եւ ընկերուհիները :

Մասնակցողները.— Տիկին Վարդուհի Գոթանեան, Օրիորդներ Տիրատուրեան , Քէօսէեան, եղիազարեան, Մ. Փափազեան, Ս. Աճեմեան եւայլն :

Ժամը 7էն սկսեալ խնջոյք եւ պարահանդէս, նուագախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ :

Սէն Լազարէն եւ Մոնփարնասէն կառախումբ՝ փոն տը Սեւրէն առնել 171 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Փիւի Սան Վէնն , Շավիլ :

ԿՐՔՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Եօթ – նեղբայրեան ենթակոմիտէին, մասնակցութեամբ Ֆ. Կ. Խաչի եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի :

Կը նախագահէ ընկ. ՀԱՅԿ ՍԷՐԻՆ – ԿԻՒԼԵԱՆ :

Կը խօսի ընկեր Պ. ՉՈՒԼՔՃԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Պիտի ներկայացուի զաւեշտ մը, ղեկավարութեամբ եւ խաղարկութեամբ ընկեր Յովհաննէս Արապեանի եւ կարող ուժերու :

Մուտքը ազատ է

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս ուրբաթ երեկոյ ժամը 21ին Ազգ. Տան մէջ : Դասախօս Տիկին ՌՕԶ ՊԱՏՄԱԳՐԵԱՆ, նիւթ՝ ունենալով՝ Երգչուհի Զարիա Դոլուխանեան եւ իր երգի արուեստը :

Դասախօսութեան ընթացքին Պ. Գ. Մելիքեանի կողմէ երգչուհիին երգացանկէն «մանեկթոֆօնի» վրայ առնուած չարք մը օրինակներ պիտի ներկայացուին :

Մուտքը ազատ է :

ՀԱՑԱՇԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԻՈՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, երեկոյեան ժամը 7ին ճաշնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Ս. Ռընկ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ'Արբէօյ :

Ս. Խաչի ժողովրդապետութիւն

ՕԳԻՆ ԱՆՅԱՐՄԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

«ՓՍՐԻԶԻ ՀԱՑ ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐՈՒ ՕՐԸ»

Որ տեղի պիտի ունենար Սեւրի Մուրատեան վարժարանին մէջ Յուլիս 14ին :

Մուտքի տոմսերէն ծախսուած են միայն Համազգայինի ցերեկոյթին, ընդամէնը 19 հատ 200 ֆրանքնոց : Ունեցողներէն կը խնդրուի ներկայանալ Ցառաջի վարչութեան, որուն յանձնուած է ընդհանուր գումարը, ստանալու համար վերադարձուած տոմսերուն փոխարժէքը :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ

Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ (Առնուվիլ) խորհրդարանին մէջ, այս շաբաթ իրիկուն ժամը ճիշդ 9ին : Դասախօս՝ Ադդէ Բահանայ Փայլակեան, նիւթը՝ «Հայ դատական գրականութիւն եւ Մեծն Տիգրանի կեանքը» :

Այս դասախօսութեան շարքը պիտի շարունակուի 15 օրը անգամ մը, միշտ նոյն վայրը : Միւսով կը հրաւիրուին հետաքրքրուողները :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԵՐՋԱՆԻԿ ՏԱՐԵԳԻՐՔ, 25ամեակի բացառիկ հատոր, ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ եւ բազմաթիւ պատկերներով : Կազմեց Բ. Թեւեան, Պոլիս :

ԼՈՒՐ – ԴԱ. – ԼՈՒՐ քրտական պոէմ, գրեց՝ Վ. Թամանէս Փափազեան : Հրատ. Խտվան, Մանկա – պատանեկան գրադարան, թիւ 1 : Պէյրութ 1954 : Գին 20 սենթ :

BULLETIN ARMENOLOGIQUE
Deuxième Cahier
Mélanges de l'Université Saint-Joseph, Beyrouth 1953.

Կը պարունակէ չարք մը բանասիրական եւ պատմական նիւթեր, հայերէն եւ ֆրանսերէն :

ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ՏԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿԷՔԸ

ԼԻՈՆ.— Ազգ. Միութիւնը եւ եկեղեցական յանձնախումբը կը ծանուցանեն թէ այս շաբաթ առաւօտ ժամը ճիշդ 10ին հիմնարկէքի պաշտօնական արարողութիւնը պիտի կատարուի Լիոնի եկեղեցւոյ եւ Ազգ. Տան, նախագահութեամբ քաղաքապետ Հուսար Հերիոյի :

Հրաւիրուած են բազմաթիւ պետական, քաղաքական, զինուորական, կրօնական , բարձրաստիճան անձեր, ինչպէս նաեւ Ֆրանսահայ գաղութին ազգ. մարմինները :

Այս պատմական եւ ազգային հաստատութեան յիշատակելի օրուան առթիւ Լիոնի եւ չրջանի բոլոր հայրենակիցները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ արարողութեանց որոնք պիտի բաղկանան երկոմասէ, պաշտօնական եւ քոտ պատշաճի կրօնական եւ ազգային :

Նոյն իրիկունը երեք. Միութիւնը կազմակերպած է Ազգ. Միութեան Հովանաւորութեամբ պարահանդէս մը փալէ տը լա Ֆուարի նորակառոյց թէֆթիլի հոյակապ սրահներուն մէջ : Երեկոյթը պիտի տեւէ մինչեւ կիրակի առաւօտ : (ԿՆԻՔ)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթ երեկոյ 26 Յունիս, ժամը ճիշդ 9ին, Ֆրանս. Համալսարանի Ամփիթատրոնին մէջ (40 Ալէ Լէոն Կամպէթա)

Կը խօսի՝ Պ. ԺԱՆ ՄԱԼՐԻՕ

(Ֆրանսացի բանաստեղծ եւ յուսուցիչ)

Նիւթ՝ Մանուկներու բանաստեղծութիւն :

Դասախօսը կը ներկայացնէ Պ. ԺԱՆ ԹՕՐԹԻԼ խմբագիր՝ «Քաիէ տիւ Սիւտ»ի :

Մանուկները իրենց եւ իրենցներս կը գրեն :

ԵՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ԵՐԱԺՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ

ՊՕՂՈՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆԻ

ՍԻՆԷ ՖԻԼՈՐԻՏԱՑԻ ՄԷՋ

29 Յունիս երեքշաբթի գիշեր ժամը 9ին,
373 Rue des Pyrénées, Paris 20e.
Մեթրօ Փիրէնէ — օթօպիւս թիւ 26

Մասնակցութեամբ փարիզահայ լաւագոյն երաժիշտներուն : Հայկական եւ արեւելեան երգեր, պար, քոմէտի, սմէչ անակնկալներ : Երեք ժամ անընդհատ զբաղմունք :

Մուտք 300 ֆրանճ

Տոմսերը հայթայթել ճաշարան Արամէն, 60 ռիւ Լափայէթ, ճաշարան Էլմա – սէն, 11 ռիւ Պիւֆօ, եւ նոյն օրը կիրէկն ժամը 6էն սկսեալ :

Հանդէսը կ'աւարտի ժամը ճիշդ 24ին :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ-ԵԿԵՂԵՑԻ

Ն. Ս. Օծութիւն Գէորգ Ջ. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին վախճանման քառասունքին առթիւ հանդիսաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Ցունիս 27ի կիրակի օրը Մայր – Եկեղեցիի մէջ : Պիտի պատարագէ ու քարոզէ Կաթող. պատուելի Գեր. Տ. Սերովբէ Ծ. վրդ. Մանուկեան :

Բազմաձայն երգեցողութիւնները՝ եկեղեցիի երգչախումբին ամբողջական կազմին կողմէ, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի : Արարողութիւններուն պիտի մասնակցի Մարսէյլի քահանայական ամբողջ դասը : Բարձրախօսով ապահովուած է բոլոր արարողութեանց ունկնդրութիւնը : Ազգ. բոլոր մարմինները, միութիւնները եւ կազմակերպութիւնները, ինչպէս նաեւ Մարսէյլի հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուին մասնակցիլ երանաչնորհ Հայրապետին յիշատակին նուիրուած այս հոգեհանգիստին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Վարսենիկ Քէպապճեան եւ զաւակները, Մարտիրոս, Աբշալոյս, Պերճ, Արա եւ Գուրգէն, Այրի Տիկին Հայկանոյշ Քէպապճեան, Տէր եւ Տիկին Մխիթարեան Քէպապճեան, Տէր եւ Տիկին Սիրական Քէպապճեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր, զաւկին եւ եղբօր, Խորէն Քէպապճեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները

Օր. ԱՆՆԱ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
ՌՕՍՏՈՄ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

Ամուսնացած

6 Յունիս, 1954 — *Մելքսիկա*

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Եղիպատացի կոմիէն առիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր, Ռաստամ, Աղրիւր Սերոբ, Մ. Եօթնեղբայրեան, Վահան Խորէնի, Րաֆֆի եւ Փոքորիկ խումբերու բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 20·30ին, Սոսիէթէ Սավանթի մէջ : (Շար. նախորդ ժողովի) :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՄԱՐՍԻԼԻ.— Հ. Ց. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 21ին, Ահարոնեան սիւռմբը : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԻՍԻ.—Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէն ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20·30ին, սովորական ժողովատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամուհիները, այս ուրբաթ ժամը 15ին, Ցոյներու սրահը, 5 Ռիւ Պոնըֆուա, Լիոն : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Սեւրանի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, ընկերուհի Ցովհաննէսեանի բնակարանը : Օրակարգ.— Վարչութեան ընտրութիւն :

ՀԱՄԱՀԱՒԱՔ. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, Քաֆէ Քոհարի սրճարանի սրահին մէջ : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ՍԻՓԱՆ ԿՈՄԻՏԱՍ երգչախումբին տաղանդաւոր վարիչ Տ. Ռուբէն Սիրունեանի ղեկավարութեամբ եւ դաշնակին վրայ Տ. Ռուբէն Սիրունեանի զուգակցութեամբ պիտի տրուի համերգ մը Շաբաթ 26 Յունիս, ժամը 9ին, Սալ Փլէյէլ, 22 Ռիւ Սէն Սէվէրէն, Փարիզ (1) : Ներկայացուելիք գործերը պիտի ըլլան Ռուբէն Սիրունեանի, Ալեքսանտր Արզումանեանի, Ռուբէն Մելիքեանի, Ռուբէն Գէորգեանի, Ռուբէն Ալթունեանի, Ռուբէն Ղազարեանի, Ռուբէն Ղազանճեանի, Ռուբէն Ղարիպեանի, Ռուբէն Ղարագաշեանի, Ռուբէն Ղարագաշեանի, Ռուբէն Ղարագաշ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 — R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. — Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 26 ՅՈՒՆԻՍ ★ SAMEDI 26 JUIN 1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7404 — 30e ANNEE — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2815

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ԴԱՏԵՑԻՔ

●

Երէկ դիտել կուտայինք թէ նորէն դալմադալ մը սկսած է Սուրիոյ եւ Լիբանանի դաշտիներուն մէջ :

Նոյն օրը «Ազդակ»էն արտատպուած խմբագրական մըն ալ կը հաստատէր այս պարագան :

Ի՞նչ է պատահեր :

Կարդացէք եւ դատեցէք :—

Լիբանանի ռամկավարներուն պաշտօնաթերթը, «Զարթօնք», որ չհամարձակիր կեցցէ պատասխանել «Յառաջ»ի հարցումներուն, նիւթէ նիւթ յաւելով, կը գրէ 1954 Յունիս 6ի թիւին մէջ.

— « Բռնապետ Զիչեխլին տապալող եւ զայն դատապարտող Սուրիացի բաղաքական դեկավարները ի՞նչ կը խորհին արդեօք Առաջնորդարանի մը մասին, որ սիրայօժար լծուեցաւ Զիչեխլիներու կառքին եւ գործօն մաս առաւ անոր խարդախած ընտրութիւններուն մէջ» :

Ճիշդ նոյն օրը, Պէյրութի հնչակեան պաշտօնաթերթն ալ , Արարատ ուրիշ քար մը կը գլորէ (1954 Յունիս 6).

« ... Ֆրանսական իմփերիալիզմի լուծին տակ երբ կը հիւծէր Սուրիան, նոյն այս մարդիկը կը ծառայէին ֆրանսական շահերուն, երբ մէկ կողմէն արաբ ազատատեաց ժողովուրդը կռիւ կը մղէր ֆրանսական ուժերուն դէմ, անոնք զօրավիգ կը կանգնէին այդ ուժերուն, հակառակ մեր ազգային շահերուն :

... Դաշնակցութեան անունով գործող վատանուն այդ խմբակցութիւնը իր այս ընթացքով ԿԸ ԴԱՒԱՃԱՆԵՐ ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԵՒ ԱՐԱՐ ՀԻՒՐԸՆԿԱԼ ՈՒ ԱՍՊՆԶԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՇԱՂԵ – ՐՈՒՆ, եւ իր այդ դաւաճանութիւնը կ'ամբողջացնէր մատնութիւններով, ա – հաբեկչութեամբ :

Անշուշտ կը յիշէք թէ՝ քանի մը շաբաթ առաջ ալ, Գահիրէի Թեմական եւ Քա – ղաք. ժողովներու անդամներէն երեք ամկամար ջոջեր և Քաղաք. ժողովի նախորդ առենապետը (չէզոք?) ժուռնալ մը տուած էին ոստիկանութեան, Մայիս 28ի եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան դէմ :

Ժուռնալը կ'ըսէր, վերոյիշեալ չորս եբեւելիներուն ստորագրութեան տակ .

Ա.— Դաշնակցութիւնը միապետական , արբայական կուսակցութիւնն մըն է եւ սերտ կապեր ունէր զահընկէց Ֆարուք թագաւորի արբունիքին հետ :

Բ.— Դաշնակցութիւնը հակաժողովր – դավար կազմակերպութիւն մըն է եւ կը գործէ բռնութեամբ եւն. : (*Յունաբեր , Յունիս 4 եւ 5*) :

Թղթակիրը ուրիշ մանրամասնութիւն – ներ ալ կրնայ բերել, յաւելեալ եւ ճո – խացեալ :

Բայց, եղածը բաւական է, կարգ մը հարցումներ ուղղելու համար :

Որ եւ է մեկնութեան կը կարօտի՞ն այս երեք էջերը, մէկը միւսէն պարզելի :

Հայ ժողովուրդին ո՞ր շահերուն կը համապատասխանեն այս խուժանավարական մասալները :

Հայե՞ր են այս քաջարի հրձիգները :

Ո՞ր ազգասիրական կամ հայրենասէր – բական գաղափարին կը ծառայեն, արաբ ժողովուրդը դրդռելովդաշնակցութեան և անոր հովանաւորած ազգ. իշխանու – թեանց դէմ :

Ի՞նչ տարբերութիւն այս պաշտօնական եւ անպաշտօն հրձիգներուն եւ հայ ժո – ղովուրդի յայտնի եւ գաղտնի թշնամի – ներուն մէջեւ :

Այս բախտախնդիրները ո՞ւր կ'ապրին , Միջին Արեւե՞լք թէ Հիւսիսային Բեւեռ :

Ի՞նչ անասնական կիրք է այս, որ չի յաղեցար տարիներէ ի վեր :

Անշուշտ այս բանսարկութիւնները ա – բարերէնի ալ կը թարգմանուին :

Դժբագդիները կ'ըմբռնե՞ն հետեւանքը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

●

ՎԱՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ ՏԻ ԴԷՄ

421 ՁԱՅՆՈՎ.

Պ. Մենահէս Ֆրանս դարձեալ վատահութեան քուէ չահեցաւ երէց. օր Ազգ. ժողո – վին մէջ, 8ի դէմ 421 ձայնով, Հնդկաչինի մասին եղած հարցապնդումներու առ – թիւ :

Ինչպէս կը յիշուի, պաշտօնին վաւե – րացման առթիւ ստացած էր 419 քուէ 47ի դէմ : Ուրեմն այս անգամ աւելի կարեւոր մեծամասնութիւն մը չհաւաք կ'ըլլայ : Ժողովը այս քուէարկութիւնը կը կատա – րէր մերժելով դահլիճին կազմութեան մասին եղած հարցապնդումները : Պ. Մենահէս Ֆրանս հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ առաջին առթիւ, իբրեւ անուղղակի պատասխան հարցումներու .

— Իմ կառավարութիւնս կազմուեցաւ այն պայմանաժամին մէջ երբ յայտնած էի հանրապետութեան նախագահին : Եթէ չկրցայ աղգային միութեան լայն նախա – րարութիւն մը կազմել, յանգանքը իմս չէ : Ինչ որ ալ ըլլայ, ամէն բան պիտի ընեմ բոլոր հայրենասէրներուն մերձեցու – մը յաջողցնելու համար :

Ցեասյ յիշեցնելով թէ քաղաքական ընդհանուր վիճաբանութիւնները պէտք է յետաձգել մինչեւ Յուլիս 20, յաւելունակեց .

*— Դալով Թունուզի եւ Մարոքի, կը կրկնեմ թէ պէտք է պահել Ֆրանսայի ներկայութիւնը այդ երկիրներուն մէջ եւ թէ պէտք չէ մերժենք մեր խոստացած ինքնավարութիւնը : Ինչ կը վերաբերի Եւրոպայի միացեալ բանակին, պիտի ընդ – դիմանամ այն բոլոր արտայայտութեանց որոնք կրնան թիւրիմացութիւններ ստեղծել Ֆրանսայի եւ իր Դաշնակիցներուն միջեւ : Իմ միակ նպատակս է մերձեցում հաստատել ներհակ տեսակէտներու մի – ջեւ : Եթէ զօր. Ռէօնիկ եւ Պ. Պուրժէս Մոնուրլի կրնան հաշտեցնել իրենց դիր – քերը, ո՞վ կրնայ ցաւիլ : Ես արամադիր չեմ սակարկութիւն մը կատարելու : Չիս կը մեղադրեն թէ երեսուն օրուան պայ – մանագիր մը կնքած եմ Ազգ. Ժողովին հետ եւ լինդի կը յիշեցնեն այն վտանգ – ները որ կրնան ծագիլ այդ պայմանաժա – մէն առաք : Ես վստահ եմ որ եթէ երեսուն օրուան մէջ դիւանագիտական կարգադրու – թիւն մը չըլլայ, ես աւելի լաւ ժառան – գութիւն մը պիտի ձգեմ, վասն զի պին – ուորական միջոցները ձեռք առնուած պի – տի ըլլան պահպանելու եւ զօրացնելու համար Հնդկաչինի մեր բանակը : Միւս կողմէ, դիւանագիտական դետնի վրայ ոչ մէկը կրնայ կասկածիլ թէ Ֆրանսա խա – ղաղութիւն կ'ուզէ միշտ : Վերջապէս ներքին ճակատի վրայ, եթէ խաղաղու – թիւնը չվերահաստատուի և նոր զոհողու – թիւններ պահանջուին երկրէն, միջանկ – եալ ապացուցուած պիտի ըլլայ թէ Ֆր – բանսական կառավարութիւնը ամէն ճիգ փորձեց խաղաղութիւն առանալու հա – մար : Ի վերջոյ իմ կնքած պայմանագրիս չնորհիւ մեր խօսակիցները պիտի հասկը – նան թէ միաք չունինք անվերջ վիճաբա – նելու » :

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԶՈՒ ԱՆ ԼԻի ՀԵՏ

Վարչապետը յետոյ տեղեկութիւններ հաղորդեց մէկ շաբթուան ընթացքին կատարած փորձերու մասին , փութացնե – լու համար խաղաղութեան վերահաստատումը Հնդկաչինի մէջ: «Պիտի օդուտիմ արտաքին նախարարներու յատուկիկայ ժողովէն Ժընեւի մէջ, տեսակցելու համար պ. Մոլոթովի հետ » :

Պ. Մենահէս Ֆրանս յայտարարեց թէ Զինադադարի վարչապետին յայտնած վա –

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

ՅԱՂԱԳԴ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ

— Ինչո՞ւ նոյն խստութեամբ չէք դա – տապարտեր Պոլսէն դուրս կատարուած բանաստեղծական մարգաւիճները , որոնք հատորներ կը կազմեն :

= Ո՞ր մէկուն հասնինք :

Դէզերով թերթեր լոյս կը տեսնեն արտասահմանի մէջ և բոլորն ալ ոտանաւորներու ճոխ բաժին մը ունին : Մասնաւոր խմբագիր մը պէտք է նշանակել որպէսզի հետեւի :

Ես կը զբաղիմ ի միջի այլոց :

Անոնք որ ծանօթ են իրրեւ բանաս – տեղծ, անշուշտ պարտաւոր են արդարացնել իրենց ստորագրութիւնը :

Գալով միւսներուն, պատկառելի բազ – մութիւն մը կը կազմեն, բոլոր գաղութ – ներուն մէջ :

Հայկական աւանդութիւն է, ո՛վ որ կրնայ բանի մը յանգ յարմարցնել, օգնութեան կը կանչէ մուսան եւ հայերէն բառարան մը :

Աւելի համարձակները գիրք ալ կը հրատարակեն, եթէ դրամ ունին կամ կրնան մեկենաս մը ճարել :

Անշուշտ այս մարգանիքները երկար չեն տեւեր :

Առտու մը պատմական Մուսան, որ կ'ըսեն թէ էմահաճ արարած մըն է, գլուխը կ'առնէ կ'երթայ, կէս ճամբան ձգելով նորահաս պուէտը :

Այսպէս շատերուն թեւերը կը կոտրին : Բայց ուրիշներ կը հասնին ետեւէն :

Ունակութիւնը ոչ միայն հայկական է, այլեւ ժառանգական : Ճաճախ սերնդա – կան :

— Ինչո՞ւ արձակով չեն սկսիր, երեւս աւելի յաջողութիւն գտնեն :

= Արձակը հասարակ մահկանացուներու գործ է : Եթէ անունդ երեւայ ոտանաւորի մը տակ, համբաւ կը շահիս, հոգ չէ թէ անիրկիս, սովորական ճամակ մը գրելու կամ լուր մը խմբագրելու համար :

Այսպէ՞ս է որ մեր սեմնչելի արձակը հետզհետէ այլանդակ ձեւեր կը ստանայ կարգ մը թերթերու մէջ :

Անցեալ օր ամերիկահայ թերթի մը խմբագրակազմին մէջ հանդիպեցայ հետեւեալ բառին.— *վրդովեցուցիչօրէն առատ ...*

Դեռ ի՞նչ գոհարներ նոյն հրապարակէն :

— *Մարմինը որդեգրեր է նոր քայլեր առնել* : (Ըսել կ'ուզէ՝ որոշեր է) :

— *Պիտի պնդէ խաղաղութեան բանակցութիւն ...*

— *Մեր կուսակցութիւններէն մին սովորութիւն ըրած է հատ մը ինքն իր վրայ նայելու ...*

ՎԱՀԷ

ԱՆԳԼԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Անգլիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը երէ. օր ճամբայ ելան դէպի Ուաշինկթըն, օդանաւով, խորհրդակցելու համար ամերիկեան կառավարութեան հետ : Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս տեսակցութեան : Զըրչիլ եւ Իտըն պիտի ջանան փարատել կարգ մը թիւրիմացութիւններ : Նախ, պիտի փորձեն համոզել Այզընհաուըրը եւ Տըլըսը որ չընդդիմանան Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ ճիգերուն՝ լուծելու համար Հնդկաչինի խնդիրը՝ բանակցելով Ho Մինհեան եւ Զինաստանի հետ : Ապա պիտի աշխատին յետաձգել տալ, թերեւս մինչեւ 1955, Մ. Նահանգներուն այն ծրագիրը, որ կը ձգտի հաստատել հարաւ. արեւելեան Ասիոյ մէջ :

Երկու նախարարները դեռ նոր ճամբայ ելած էին, երբ հեռագիրը հաղորդեց թէ Լոնտոնի խորհրդային դեսպանը Լոնտոն մեկնած է յանկարծ :

Փարիզի մէջ ալ ուշադրութեամբ կը հետեւին Ուաշինկթընի խորհրդակցութեանց, մանաւանդ որ Պ. Իդըն իր վերջին յայտարարութեան մէջ հրաւիրած էր Ֆրանսան կշռել միացեալ բանակի ծրագրին մերժման հետեւանքները : Ամէն պարագայի մէջ, Ֆրանսական կառավարութեան տեղեկութիւններ պիտի հաղորդուին Ուաշինկթընի խորհրդակցութեանց մասին :

× Մ. Նահանդներու երեսփ. ժողովին արտաքին գործերու յանձնախումբը ա – ռանց մեծ փոփոխութեան քուէարկեց արտասահմանի տնտեսական եւ զինուորական օգնութեան վարկերը : Ընդհ. գումարն է 3·419·380·000 տոլար : Նախագահը անտեղի կը գտնէր որեւէ կրճատում, նկատի առնելով համաձնաւարներու խնդիրը՝ ի խնդիր համաշխարհային տիրապետութեան :

.....

ԹՈՒՆՈՒԶԻ վիճակը հետզհետէ կը ծանրանայ : Մարզպանը, որ Փարիզ եկած է, «եղերական» կը գտնէ կացութիւնը : Ահաբեկիչներ սպաննեցին երեք զօրականներ , մէկը յիսնապետ, երկուքը՝ ոստիկան – գինուոր : Պաշտօնական շրջանակներն ալ կը խոստովանին թէ բարեկարգութիւնը հիմնովին խանգարուած է : Մարզպանը կը հաստատէ թէ ահաբեկմունները այժմ կը տարածուին քաղաքներուն մէջ :

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՏԵՂԱՊԱՀԸ

Պոլսոյ «Ժամանակ»ին խմբագիրը տեսակցութիւն մը ունեցած է Եղիշէ արք. Տէրտէրեանի հետ, Պէյրութի մէջ : Թղթակիրը հարցուցեր է թէ ե՞րբ էջմիածին պիտի երթայ, = «Ճիշդ ժամանակը չեմ կրնար ըսել : Բաւական գործ ունիմ ե – րուսաղէմի մէջ : Ցետոյ կը մտածեմ ան – հրաժեշտը » :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, կաթող. տեղապահի փոխանորդ նշանակուած է Վահան արք. Կոստանեան :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք «Յառաջ»ի հաւատարիմ ընթերցողէ մը (Ափրիկէ) տասը հազար ֆրանք :

ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ ԴԱՄԲԱՐԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ուրիշ հաւատարիմ ընթերցող մը 5000 ֆրանք կը տրամադրէ Ա. Ահարոնեանի դամբարանին շինութեան համար : Տասնեակ համապատասխան ընկալագրով :

ԿՈՒԱՔԵՄԱԼԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Վերջին լուրերու համաձայն պատերազմը կատաղօրէն կը չարունակուի Կուաթեմալայի մէջ : Իրագեկները կը կարծեն թէ ըմբոստները ձախողման դատապարտած են, որովհետեւ չունին ան – հրաժեշտ կազմակերպութիւնը եւ փո – խադրութեան միջոցները : Կառավարական դեկոյցը կ'ըսէ թէ բանակը յաջողած է կանգնել զօր. Արմասի յառաջխաղացութիւնը, եւ առնելով կարգ մը կարեւոր դիրքեր : Իսկ ըմբոստները կը պնդեն թէ ապատարութեան բանակը մայրաքաղաքին վրայ կը քալէ երեք թեւերով : Կառավարական դեկոյցը վարձկան կը կոչէ ըմբոստները : Այդ վերջիններէն կը յայտնեն թէ դերի բռնած են 18 բարձրաստիճան սպաներ :

Ինչպէս կը տեսնէք, լուրերը հակասական են : Ազգ. Խորհուրդը իր վերջոյ որոշեց քննել այս խնդիրը, որ յաջորդն կը դրաղեցնէ ամերիկեան չրջանակները :

Մանաւանդ դիտել կուտան թէ ըմբոստները մեծ դժուարութեանց պիտի հանդիպին, կուեւելով լեռնային դիրքերու մէջ. մանաւանդ որ տեղատարափ անձրեւներն ալ սկսած են :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՅ... "ՆՈՒԷՐ"Ը

•

Հայաստանի անկախութեան տօնակատարման դէմ ամկավարները աւելի կանուխէն սիստեմաթիկ աշխատանքի լծուեցան այս տարի :

Օտար իշխանութիւններու տրուած «ժուռնալ»էն զատ, մամուլի մէջ յօդուածաշարքով չանացին ապացուցանել, թէ Հայաստանի Հանրապետութիւնը ծնունդ առած է Թուրքերու պահանջով, ապա ուրեմն Մայիս 28ը Թուրքին տօնն է՝ Հայուն պարտադրուած : Եւ այս մասին քաղուածքներ ալ ըրին Դաշնակցական մտաւորականներէ եւ գործիչներէ :

Սովորութիւն չունինք մեր հակառակորդին կողմէ եղած ամբաստանութեան մը վրայէն լռութեամբ անցնելու :

Չենք պատասխաներ «Ազատ »ի դեռնիկ ածականներուն, կ'անդրադառնանք հարցին ըստ էութեան :

Նախ ճշդում մը : Ամկավար մամուլին մոլութիւնն է խարդախութիւններ ընել : Մենք ասկէ առաջ քանիցս բռնած ենք «Ազատ»ի օձիքէն : Անցեալ տարի հրատարակեցինք Մուշեղ Սերոբեանի նամակը , ուր ցոյց կը տրուէր զործուած խարդախութիւնը : «Ազատ » դաս մը առաւ եւ այլեւս Մուշեղ Սերոբեանին դիմելէ վախցաւ :

Այս տարի ապահինած է օգնութիւնը Հայաստանի Հանրապետութեան երկու վարչապետներուն՝ Ալ. Խատիսեանի եւ Ս. Վրացեանի « վկայութիւն »ներուն , հաստատելու համար, թէ հայ ժողովուրդը պատերազմներ մղած չէ իր հայրենիքի ազատութեան ու անկախութեան համար , այլ Թուրքիան է, որ պարտադրած է Հայերուն ունենալ անկախ Հայաստան :

Ս. Վրացեան Հայաստանի Հանրապետութեան նուիրուած գրքոյկ մը գրած է, իսկ 1928ին՝ փառաւոր, 548 մեծադիր է՝ ջերով « Հայաստանի Հանրապետութիւն» հատորը : Ալ. Խատիսեանի յուշերը «Հայրենիք» ամսագրի մէջ հրատարակուելէ ետք, 1930ին Ազգ.ի մէջ տպագրուեցան « Հայաստանի Հանրապետութեան ծագումն ու զարգացումը » անունով :

Անմիջապէս ըսենք, որ Հայաստանի Հանրապետութեան պատմութեան նուիրուած ամէնէն մանրամասն ու լիակատար այս երկու գործերը տարիներէ ի վեր ըսպառած են ու կը սպասեն Բ. տպագրութեան : Սակայն դիւրութեամբ կարելի է գտնել այս գիրքերը հանրային կամ անհատական գրադարաններու մէջ, եւ կը բաւէ նիւթերու ցանկը աչքէ անցընել , համոզուելու համար, թէ այդ գիրքերը գրի առնուած են ներկայացնելու համար Հայկ. բանակի, Հայկ. պետութեան եւ առ հասարակ հայ ժողովուրդի մղած անհաւասար պայքարը ի խնդիր Ազատ եւ անկախ Հայաստանի :

Բայց ամկավար խմբագիրը, որ ի պաշտօնէ ղէմ է Հայաստանի անկախութեան ու կողմնակից ռուսական տիրապետութեան Հայաստանի վրայ, աչխատած է գտնել փաստեր, ցոյց տալու համար , թէ հայութիւրք արիւնալի բախումները տեղի ունեցած չեն երզնկայէն, Տարօնէն, Վանէն մինչեւ Արարատեան դաշտը : Հէգքիաթներ են Սարդարապատի, Ղարաքիլիսէի, Բաշ Աբարանի կռիւները , զօ – րավարներ Նազարբէկեանի, Սիլիկեանի , Դրոյի ռազմական կոչերը չինծու են ... ճիշդ չէ նաեւ հանդուցեալ Գարեգին արք. Յովսէփեանի վկայութիւնը, թէ ինք օրհնած է ռազմիկները եւ Ղեւոնդ Երէցի նման ճակատ գացած է :

Ըստ ամկավար այլասերած խմբագրին, իր մեծ ընկերները՝ Միհրան Տամատեան, Արտակ Դարբինեան , Արշակ Զօպանեան, Վահան Թէքէեան անտեղեակ են եղեր, թէ գո՞յութիւն ունեցած է Հայաստանի Հանրապետութիւն, Հայկական եռագոյն, Հայկ. կառավարութիւն : Սուտ է, որ 1920ին, յաղթական մեծ պետութիւններու կարզին, յանուն Հայաստանի Հանրապետութեան, մեր ժողովուրդի ընտրելազոյն զաւակներէն Աւետիս Ահարոնեան ստորագրած է Սեւրի դաշնագիրը, որով կը ճանչցուէր Միացեալ մեծ Հայաստանի մը իրաւական գոյութիւնը ...:

Եւ վերջապէս սուտ է ... որ Հայաստանի Հանրապետութեան վարչապետներէն Ալ. Խատիսեան այցելած է արտասահման : Մեր ժողովուրդը երբեք չէ իյիշեցրած խանդավառ ցոյցերը, որոնց տպաւորութեան տակ Թորգոմ արք. Գուշակեան պատրաստած է «Գոհարանական մաղթանք վասն Հանրապետութեան ազգիս Հայոց » : Մինչեւ վերջերս Եգիպտոսի Թեմի եկեղեցիներուն մէջ կը կարդացուէր այդ մաղթանքը մեծ հանդիսաւորութեամբ : Սուտ է նաեւ, որ մարդիկ պտնուած են , որոնք Եռագոյնը ղրկուել տուած են ի – բենց բազուկին ու կուրծքին վրայ ...:

Այս բոլորը անճիշդ են, միակ ճշմարտութիւնը այն է , որ Թալէաթի կառավարութիւնը չարդերէն եւեթ հոգեփոխութիւն ունեցած է եւ որոշած է Հայաստանի անկախութիւն շնորհել 1918 Մայիս 28ին ...: Եւ որովհետեւ հայ զինուորականներ, գործիչներ, յեղափոխականներ տրամադիր չէին անկախ ըլլալ, վերիվայրումներով մը պայմանաժամ տըւած է եւ այս ձեւով ստեղծուեր է Հայաստանի Հանրապետութիւն, ըստ ցանկութեան Թուրքիոյ...

Բայց մէկ կողմ ձգենք ծանծաղամիտ ամկավար խմբագիրները, որոնք ընդունակ են ամէն յիմարութիւն դուրս տալու, բոլշեւիկներուն հաճելի երեւալու համար, եւ լրջօրէն անդրադառնանք Թուրքիոյ կատարած քաղաքական գործին Հայաստանի Հանրապետութեան ըստեղծման մէջ :

Նախ հաստատենք պատմական իրողութիւն մը , թէ Հայաստանի Հանրապետութիւնը եւ անոր չարունակութիւն Հայկական «Ռեսպուբլիկա»ն ծնունդ առին չնորհիւ Ռուսաստանի քայքայման :

« Սակայն, դժբախտաբար, ընկերը Զիլինսկին նկատի չի առներ այն հոգեփոխութիւնը, որ առաջ է եկել հայ զինուորի եւ ընդհանրապէս հայ ժողովրդի մէջ Հայաստանի անկախութեան հանդէպ : Հայ ժողովուրդը, ինչպէս եւ նրա ծոցից դուրս եկած քաջարի հայ զինուորը այն քան ամուր փարած է անթիւ զոհերի արեան գնով նոր ազատագրուած իր Հայրենիքին, որ նրա անկախութիւնը պաշտպանելու համար՝ հերոսաբար կը կռուի ոչ միայն ռուս զինուորի, այլեւ իր հարազատ հօր եւ եղբօր դէմ : Ազատ եւ անկախ ապրելու կամքը հայ ժողովրդի մէջ մարմին եւ արիւն է դարձել, եւ նրա այդ կամքն ու վճիռը հեշտութեամբ չի կարող խախտել եւ ոչ մի ուժ» , — եզրակացրի ես :

Զիլինսկին երեւում էր շատ ճնշուած ու մտահոգ : Գլուխը ցած թեքած՝ լուռ լսում էր մեր արդարացի դիտողութիւնները :

Վերջապէս , մեր երկու ընկերների ըստպանութեան առթիւ , նա ցաւ յայտնելով՝ աւելացրեց, որ Խորհրդային կառավարութիւնը տեղեկութիւն չի ստացել այդ մասին :

Ինչ վերաբերում է 11րդ զօրաբանակի երեկոյեան, տեղի ունեցաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Թիֆլիսի ներկայացուցչական ժողովի ու թաղային կոմիտէների արտակարգ նիստը, ուր ընդունուեց հետեւեալ բանաձեւը. « Ի նկատի ունենալով այն, որ Անգլ. Սէյմի ինքնագրումից եւ եւ Վրաստանի անկախութիւն յայտարարելուց յետոյ լուծուելու է Անդրկ. կառավարութիւնը, եւ հայ ժողովուրդը մըտնելու է բախտի բերմունքին՝ ներկայացուցչական ժողովը գտնում է անհրաժեշտ, որ Հայոց Ազգ. Խորհուրդը՝ ուժերը ցցնելով իր կազմը՝ անցնի գործելու հայութեան կենտրոնում՝ ստանձնելով կառավարական փունկցիաները, օժտուած դիկտատորական իրաւունքներով հայ կեանքի բոլոր երեւոյթների եւ գործերի նկատմամբ » :

« Շատ ճիշդ էր վայրկեանի գնահատութիւնը ,— դէպի ինքնորոշում , դէպի ինքնակազմակերպում , դէպի հայրենի երկիր , ժողովրդի դերկը » :

Մնացեալը ծանօթ է, Ազգ. Խորհուրդը Արամի գլխաւորութեամբ մեկնեցաւ Երեւան, ստեղծուեցաւ հայկական կառավարութիւն, զօրաւոր հայ բազուկ Թուրք բանակին դէմ : Իսկ, միւս կողմէ՝ չարունակուեցան դիւանագիտական բանակցութիւնները Պաթումէն եռք Պոլսոյ մէջ , Անդրկովկասի երեք հանրապետութիւններուն եւ Թուրք կառավարութեան միջեւ : Հասաւ 1918 Նոյեմբեր 11ի զինադադարը, երբ Թուրքիա ստորագրեց իր պարտութիւնը եւ Հայաստան վերածնաւ : Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի յայտարարութիւնը կատարուեցաւ 1919 Մայիս 28ին, երբ արեւմտահայ երեսփոխանները մուտք գործեցին Հայաստանի Խորհրդարանը :

Այս ամէնը չե՞ն դիտեր ամկավար խմբագիրները : Ո՛չ, դիտեն, լրիւ տեղեակ են պատմական անցուդարձերուն :

Բայց վերէն ստացուած հրահանգնե – րուն համաձայն, ամէն խեղաթիւրում կը փորձեն ջլատելու համար հայ ժողովուրդի թափը, պայքարը ի խնդիր Հայաստանի անկախութեան :

Ինչպէս անցեալները չեչտած էինք, վճիռը անցեալ Թուականի մը չուրջ չէ, այլ այսօրուան, մանաւանդ վաղուան մեծ պայքարին :

Սովետները իրենց արիւնոտ լուծը բռնութեամբ կը պահպանեն երկրին մէջ : Իսկ արտասահմանի քարոզչութեան համար պէտք ունին ստրկաբարոյ մտաւորականներու, որոնք փառաբանեն թշնամիի լուծը եւ հեգնեն հայ ժողովուրդի ազատութեան տենչը :

Պիտի գայ օրը, երբ հայութիւնը հաչիւ պիտի պահանջէ դաւաչիքներէն եւ դաւաճաններէն :

Իսկ Սփիւռքի հայութիւնը պարտաւոր է այսօր բարոյական մահուան դատապարտելու ներքին ցեցերը, որոնք, արտաքին թշնամիի հաչուին, հայկական միասնականութիւնը կը խանգարեն եւ յանդգնութիւնը ունին հեգնելու ազգային նուիրականութիւններ կամ ազգային տօնակատարութիւններ :

Գ. ԼԱՋԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՄՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

•

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Թ.

Զիչերինը վստահացրեց, որ կողմերի միջեւ դինուորական ընդհարումներ տեղի չեն ունենայ, որովհետեւ, իր համոզումով, հայ զինուորը չի կռուի ռուս զինուորի դէմ :

Անդրադառնալով Զիչերինի ենթադրութեան՝ ես նկատեցի, որ հայ զինուորը , առանձնակի տարիներ ռուս զինուորի հետ կողք – կողքի կռուելով Թուրքի դէմ, բնականաբար ռուս զինուորի մէջ տես – նում է իր հարազատին եւ փոխադարձաբար ռուս զինուորն էլ հայ զինուորի մէջ տեսնում է իր անդաւաճան ընկերոջը , ինչպէս այդ բազմաթիւ փաստերով ա – պացուցուել է համաշխարհային պատե – րազմի ընթացքին :

« Սակայն, դժբախտաբար , ընկեր Զիչերինը նկատի չի առնում այն հոգեփոխութիւնը, որ առաջ է եկել հայ զինուորի եւ ընդհանրապէս հայ ժողովրդի մէջ Հայաստանի անկախութեան հանդէպ : Հայ ժողովուրդը, ինչպէս եւ նրա ծոցից դուրս եկած քաջարի հայ զինուորը այն քան ամուր փարած է անթիւ զոհերի արեան գնով նոր ազատագրուած իր Հայրենիքին, որ նրա անկախութիւնը պաշտպանելու համար՝ հերոսաբար կը կռուի ոչ միայն ռուս զինուորի, այլեւ իր հարազատ հօր եւ եղբօր դէմ : Ազատ եւ անկախ ապրելու կամքը հայ ժողովրդի մէջ մարմին եւ արիւն է դարձել, եւ նրա այդ կամքն ու վճիռը հեշտութեամբ չի կարող խախտել եւ ոչ մի ուժ» , — եզրակացրի ես :

Զիչերինը երեւում էր շատ ճնշուած ու մտահոգ : Գլուխը ցած թեքած՝ լուռ լսում էր մեր արդարացի դիտողութիւնները :

Վերջապէս , մեր երկու ընկերների սպանութեան առթիւ , նա ցաւ յայտնելով՝ աւելացրեց, որ Խորհրդային կառավարութիւնը տեղեկութիւն չի ստացել այդ մասին :

Ինչ վերաբերում է 11րդ զօրաբանակի երեկոյեան, տեղի ունեցաւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Թիֆլիսի ներկայացուցչական ժողովի ու թաղային կոմիտէների արտակարգ նիստը, ուր ընդունուեց հետեւեալ բանաձեւը. « Ի նկատի ունենալով այն, որ Անգլ. Սէյմի ինքնագրումից եւ եւ Վրաստանի անկախութիւն յայտարարելուց յետոյ լուծուելու է Անդրկ. կառավարութիւնը, եւ հայ ժողովուրդը մըտնելու է բախտի բերմունքին՝ ներկայացուցչական ժողովը գտնում է անհրաժեշտ, որ Հայոց Ազգ. Խորհուրդը՝ ուժերը ցցնելով իր կազմը՝ անցնի գործելու հայութեան կենտրոնում՝ ստանձնելով կառավարական փունկցիաները, օժտուած դիկտատորական իրաւունքներով հայ կեանքի բոլոր երեւոյթների եւ գործերի նկատմամբ » :

« Շատ ճիշդ էր վայրկեանի գնահատութիւնը ,— դէպի ինքնորոշում , դէպի ինքնակազմակերպում , դէպի հայրենի երկիր , ժողովրդի դերկը » :

Մնացեալը ծանօթ է, Ազգ. Խորհուրդը Արամի գլխաւորութեամբ մեկնեցաւ Երեւան, ստեղծուեցաւ հայկական կառավարութիւն, զօրաւոր հայ բազուկ Թուրք բանակին դէմ : Իսկ, միւս կողմէ՝ չարունակուեցան դիւանագիտական բանակցութիւնները Պաթումէն եռք Պոլսոյ մէջ , Անդրկովկասի երեք հանրապետութիւններուն եւ Թուրք կառավարութեան միջեւ : Հասաւ 1918 Նոյեմբեր 11ի զինադադարը, երբ Թուրքիա ստորագրեց իր պարտութիւնը եւ Հայաստան վերածնաւ : Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի յայտարարութիւնը կատարուեցաւ 1919 Մայիս 28ին, երբ արեւմտահայ երեսփոխանները մուտք գործեցին Հայաստանի Խորհրդարանը :

Այս ամէնը չե՞ն դիտեր ամկավար խմբագիրները : Ո՛չ, դիտեն, լրիւ տեղեակ են պատմական անցուդարձերուն :

Բայց վերէն ստացուած հրահանգնե – րուն համաձայն, ամէն խեղաթիւրում կը փորձեն ջլատելու համար հայ ժողովուրդի թափը, պայքարը ի խնդիր Հայաստանի անկախութեան :

Ինչպէս անցեալները չեչտած էինք, վճիռը անցեալ Թուականի մը չուրջ չէ, այլ այսօրուան, մանաւանդ վաղուան մեծ պայքարին :

Սովետները իրենց արիւնոտ լուծը բռնութեամբ կը պահպանեն երկրին մէջ : Իսկ արտասահմանի քարոզչութեան համար պէտք ունին ստրկաբարոյ մտաւորականներու, որոնք փառաբանեն թշնամիի լուծը եւ հեգնեն հայ ժողովուրդի ազատութեան տենչը :

Պիտի գայ օրը, երբ հայութիւնը հաչիւ պիտի պահանջէ դաւաչիքներէն եւ դաւաճաններէն :

Իսկ Սփիւռքի հայութիւնը պարտաւոր է այսօր բարոյական մահուան դատապարտելու ներքին ցեցերը, որոնք, արտաքին թշնամիի հաչուին, հայկական միասնականութիւնը կը խանգարեն եւ յանդգնութիւնը ունին հեգնելու ազգային նուիրականութիւններ կամ ազգային տօնակատարութիւններ :

Գ. ԼԱՋԵԱՆ

Զանգեզուր մտնելուն՝ դա հետեւանք է Խորհրդային Ադրբէջանի կառավարութեան դիմումին՝ Նախիջեւանի թուրք եւ թաթար ազգաբնակչութեան ֆիզիքական գոյութիւնը պաշտպանելու համար :

« Այնպէս որ, կարմիր բանակի զօրամասերի կողմից Զանգեզուրի ու Նախիջեւանի չրջանների գրաւումը ժամանակաւոր բնոյթ ունի եւ հայ – ազերբէջանական սահմանների խնդիրը վերջնականապէս ճշդուելուց յետոյ վերջ կը գտնի : Այդ մասին անհրաժեշտ ցուցմունքներ են տրուած Խորհրդային կառավարութեան լիազօր պատուիրակ Լեգրանին » , — հաստատացրեց Զիչերինը :

Այս բացատրութիւններն ու հաւաստացումները, սակայն, ոչ գոհացուցիչ եւ ոչ էլ համոզիչ էին մեզ համար : Բայց ի՞նչ կարող էինք անել : Ուստի ծանր մտահոգութիւնների մէջ վերադարձանք տուն եւ սկսեցինք պատրաստութիւններ տեսնել՝ Մոսկուան թողնելու :

Մի երկու օր պէտք եղաւ վիզայի , տոմսակների եւ այլ խնդիրներ կարգադրելու համար : Եւ հազիւ Օգոստոս 10ին հնարաւոր եղաւ թողնել Մոսկուան : Այս անդամ մէկ օրից հասանք Ռոստով :

Ռոստովում բոլշեւիկ Ս. Լուկաչինից տեղեկացանք, որ Օգոստոս 10ին (Սեւրի դաշնագրի ստորագրման թուականը) Հայաստանի ներկայացուցիչները՝ Ա. Զամալեանի եւ Ա. Բաբալեանի ու Խորհրդային կառավարութեան լիազօր՝ Լեգրանի միջեւ Թիֆլիսում ստորագրուել է հաւատութեան ժամանակաւոր համաձայնագիր, որով՝ Խորհրդային Ռուսաստանի զօրամասերը գրաւման տակ էին պահելու Ղարաբաղի , Զանգեզուրի ու Նախիջեւանի չրջանները եւ Ղազախի գաւառի մի մասը :

Այդ անսպասելի տեղեկութիւնից, պատուիրակութեան անդամներս կատարեալ – պէս չչմռել էինք, թէ ինչպէս Հայաստանի կառավարութիւնը, որ չէր համաձայնուում մի ամիս առաջ Մոսկուայում չատ աւելի նպաստաւոր պայմաններով մեզ ապահոված համաձայնագիրը ստորագրել եւ առաջարկում էր նոր պահանջ ներկայացնել դաշտային Ղարաբաղի մասին , Օգոստոս 10ին համաձայնուել էր ստորագրելու այդ խայտառակ համաձայնագիրը :

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

(24) (Շար.)

ԳՆԴԱԽԱՂԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն Յառաջի)

●

ՊԵՐՆ, 21 Յունիս.— Կիրակի օր, 20 Յունիս, վերջացան աշխարհի բաժակին, (Ժիւլ Ռիմէ բաժակ), ի պատիւ Ֆիֆայի հիմնադիր Պ. Ժիւլ Ռիմէի, 8րդ վերջին մրցումները: Այս բախումներու ընթացքին առաւելագոյն կէտեր ստանալով Պրազիլիա, Ուրուկուէյ, Հունգարիա, Աւստրիա, Անգլիա եւ Եուկոսլաւիա իրաւունք ստացան քառորդ վերջին մրցումներ, 8 խումբերը: Առաջին չորքէն Էլիմինէ եղան Ֆրանսա, Սկովտիա, Քորէա եւ Զեխոսլովաքիա:

Յառաջիկայ չաբաթ եւ կիրակի տեղի պիտի ունենան քառորդ վերջին մրցումները, նախավերջինը Յուլիս 3ին, իսկ վերջին ճակատագրական բախումը Յուլիս 4ին, ուր նաեւ պիտի որոշուի աշխարհի բաժակի եւ ախոյեանութեան տիտղոսակիրը, բոլոր երեւոյթներէն եւ ցարդ արձանագրուած արդիւնքներէն դատելով երեք հաւանական թեկնածուներ կան, —Հունգարիա, Պրազիլիա եւ Ուրուկուէյ, որոնց մէջ յաղթանակի նժարը բառաւելապէս կը սահի դէպի Հունգարիա, թէեւ հարաւային Ամերիկայի երկու տիտանները նոյնքան պատեհութիւն ունին պատուաւոր դուրս գալու կլոր դնդակի համաշխարհային այս ցուցադրութիւններէն:

Ներկայ եղայ երեք հաւանական ախոյեաններու զանազան մրցումներուն: Բոլորն ալ արժէքաւոր եւ վարպետ խաղացողներ են: Պրազիլիա եւ Ուրուկուէյ ա-րագ են, ճշգրիտ եւ չանթահարիչ հարուածներ ունին: Հունգարիա թէեւ նոյն արագութեամբ օժտուած, մարմնով ըլլալու առաւելութիւնը չունի, սակայն խիստ ճարտար, նուրբ, ու ճշգրիտ խաղացողներ են: Հանդարտ են եւ կը ջանան իրենց արագ «փաս»երով յոգնեցնել հակառակորդը, եւ օգտուիլ անոր մաշումէն: Ուժերը յարձակողական «թաքթիք» կը պործածէ, կը յարձակի հինգ յառաջապահ եւ երկու կէս միջնապահներով: Կեդրոնի երբեակը աւելի կը գործածէ թշնամիին բերդին առջեւ ու առիթը չեն փախցներ ակնթարթի մը մէջ պաշարելու դիմացի բերդը եւ չանթահարիչ հարուածներով տապալել հակառակորդի բերդապահը: Ուժերին լաւագոյն տարրը՝ Փուսքասն է, իր կողքին ունենալով երկու նոյնքան եւ վտանգաւոր «մէջ»երը:

Հունգարիոյ կիրակի օրուան յաղթակը 8–3, Գերմաններու վրայ բարձրագոյց իր յաղթանակի աստիճանաչափը:

Այս բոլորով հանդերձ, եթէ պատահական յաղթանակները դժուար յաջողութիւն դառնեն այս մրցումներու ընթացքին, կլոր դնդակը կրնայ նաեւ իր քմահաճոյքներն ու անակնկալները ունենալ: Քառորդ վերջին մրցումին ուր Պրազիլ եւ Հունգարիա պիտի ճակատին, տեսակ մը «ֆինալ»ի տպաւորութիւնը պիտի ըլլայ, որուն յաղթականին չատ աւելի կը մօտենայ բաժակի իրաւունքին:

ՖԻՖԱՅԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ.— Այսօր, 21 Յունիս բացուեցաւ Ֆութպոլի Միջազգային Ֆետերասիոնի 29րդ համաժողովը Պերնի մէջ ի ներկայութեամբ Պ. Ժիւլ Ռիմէի:

Համաժողովը իր աշխատանքները լրացնելէ վերջ, ձեռնարկեց նոր նախագահին ընտրութեան:

Պ. Ժիւլ Ռիմէ այս առթիւ արտասանեց չատ յուզիչ ճառ մը եւ ամփոփ պիծերով պարզեց Ֆիֆայի կատարած աշխատանքները վերջին չորսուն տարիներու ընթացքին: Այս առթիւ տեղեկացանք թէ 85 ֆետերասիոններ մաս կը կազմեն Ֆիֆային ու տասնեակ հազարաւոր զնդակ խաղացողներ ենթակայ են անոր: Ամէնէն վերջ չորսերը թէ իր չատաչացած տարիքն ու ակարութիւնը թոյլ չեն տար չարունակել նախագահի իր պաշտօնը զոր կը վարէր 35 տարիէ ի վեր անընդհատ: Եւ արտասուալից խնդրեց ուրիշ մը ընտրել:

Ժողովականներ ոտքի վրայ երկարօրէն ծափահարեցին Ֆրանսայի այս ալեւոր ու ազնիւ մարդը, պատուակալ նախագահ ընտրեցին զայն եւ իրեն յաջորդ նշանակեցին այժմու փոխ–նախագահը, Պ. Ռ. Վ. Սիքոէրէյրոսը:

Ֆիֆայի հիմնադրութեան չիսնամեակի պաշտօնական հանդիսութիւնները տեղի պիտի ունենան Յունիս 23ին:

Քառորդ վերջին մրցումներու չայտագիրը.—

Կրկնում Գերմանիա ընդդէմ Թուրքիոյ Յունիս 23ին, Ցիւրիխի մէջ:

Իտալիա ընդդէմ Զուիցերիոյ Յունիս 23ին, Պալի մէջ:

Անգլիա ընդդէմ Ուրուկուէյ Յունիս 26–ին, Պալի մէջ:

Աւստրիա ընդդէմ Իտալիա, Զուիցերիոյ չաբաթին, 26 Յունիս, Լոզանի մէջ:

Եուկոսլաւիա ընդդէմ Գերմանիա, Թուրքիոյ չաբաթին, 27 Յունիս, Ժընեւի մէջ:

Պրազիլիա ընդդէմ Հունգարիա, Յունիս 27ին, Պերնի մէջ:

ՅՈՎՀ. ՇԱՀԻՆԵԱՆ

ՄԱՅԻՍ 28Ը ԱՆԻԷՌԻ ՄԷՋ

●

Անիէռ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէն Յունիս 20ին կազմակերպած էր Մայիս 28ի տօնակատարութիւնը Անիէռի քաղաքապետական չքեղ սրահներուն մէջ, հովանաւորութեամբ եւ ներկայութեամբ քաղաքապետ եւ Սէնի նահանգային ժողովի անդամ Տոքթ. Ժան Հիւէի, քաղաքապետ փոխանորդ Պալասյի եւ քարտուղար Ռիչարի:

Հանդէսը բացուեցաւ «Մարսէյեզ»ով եւ «Մեր հայրենիք»ով զոր երգեց Նոր Սերունդի երգչախումբը, ղեկավարու-թեամբ Պ. Կարպիս Գայիշեանի: Օրուան նախագահը, ընկեր Շ. Մխսաքեան նախ հրաւիրեց մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել յիշատակը բոլոր անոնց որ ինկան ազատագրութեան ճամբուն վրայ: Ցետոյ դրուագներ յիչեց 1918ի մայիսեան օրհասական կռիւներէն որոնք յարգանք ներչնչեցին թշնամի հրամանատարութեան: «Այդ ճակատագրական օրերուն Ռուսը տուն գացած էր կազմալուծելով բանակը, պարպելով հայկական եւ ռուսական ա-րիւնով եւ առնուած հողերը, Սեւ Ծովու ափերէն մինչեւ Վասպուրական: Մինակ էինք, լքուած մեր դրացիներէն եւ դաշնակիցներէն, լքուած նոյնիսկ Աստուծոյ կողմէ... Տասներկու հազարնոց ուժաս-պառ բանակ մը նետուեցաւ օրհասական պայքարին մէջ, եռապատիկ ուժերու դէմ եւ յաղթեց, հայրենիքի կորիզ մը կազմելով: Առանց այդ յաղթանակին դուք չէիք ունենար այսօրուան հայրենիքը: Եթէ կան մարդիկ որ կ'անտեսեն կամ կը խեղաթիւրեն այս պատմական իրողութիւնը, պարզապէս իրենց հոգեկան թշուառութիւնը կ'ապացուցանեն: Հայ ժողովուրդի զաւակներուն քաջութեան, բարոյականի փառքն է որ կը տօնենք մենք, Մայիս 28ով»: (Ծափեր):

Օրուան բանախօսն էր, մեր երիտասարդ ընկերը Ժիլպայր Դատաւորեան, որ խօսեցաւ Ֆրանսերէն, պարզելով Հայոց պատմութեան ղվխաւոր անցքերը: «Հայ ժողովուրդը Լուսինեան չրջանէն կապուած էր Ֆրանսայի հետ, առեւտուրի եւ մշակոյթի կապերով: Հին զարմիկներ էինք, 1914ի պատերազմին զարձանք փոքր դաշնակից: Պատմութեան ոսկի օզակը որ փրթած էր 1375ին, վերահաստատուեցաւ 1840ի չրջանէն: Ֆրանսական յեղափոխութիւնը աչխարհի բերած իր ազատաչունչ ոգին: Ցետոյ կապը արեան եղբայրակցութեամբ նուիրագործեցինք երկու պատերազմներու մէջ, կռուելով յանուն ազատութեան, արդարութեան եւ հաւասարութեան: Այսօր աւելի քան երբեք մեր ուրէն կ'աչխատինք հանրային բոլոր մարզերու մէջ»:

Քաղաքապետն ալ խօսք առաւ խնդրագործներու մէջ. «Ես իմ անձնական չփումներով իրրեւ բժիչկ եւ հանրային մարդ Հայուն մէջ տեսած եմ միչտ կորով եւ արտակարգ կամք: Գիտութեան, տեսութեան եւ մշակոյթի մէջ ունիք արժէքաւոր ներկայացուցիչներ: Այդ հիմնական առաքինութիւններով օժտուած ժողովուրդ մը չի մեռներ եւ կը հասնի իր նպատակին: Դուք մեր ժամանակաւոր հիւրերն էք, ձեր ազգային զգացումները վառ են եւ կը մաղթեմ որ ունենաք ձեր ազատ ու անկախ հայրենիքը»:

Սկսաւ գեղարուեստական բաժինը: Օր. Տիրատուրեան իր չնորհալի ձայնով երգեց երեք երգեր միաժամանակ նուագելով դաչնակի վրայ: Օր. Ալիս Քէչիչեան յուզումով արտասանեց Սիամանթոյի «Ափ մը մոխիր»ը: Խանճիկի Պուռնութեան պարեց հայկական եւ կովկասեան պարեր: Ժամը 19·30էն վերջ սկսան եւրոպական պարերը տեւելով մինչեւ կէս գիչեր: Ցաջակից սրահներուն մէջ ժողովուրդը կը զուարճանար հայրենաչունչ երգերով: Կազմակերպիչ յանձնախումբը վերջին պահուն ցաւով տեղեկացաւ որ մաս մը երգչախումբի եւ երգչուհիներ բացակայ էին, «սիւրփրիզ փարթի»ները կատարած ըլլալով...

Պ. Գարեգին եւ ընկերը Բենօ իրենց թառով, դափով, սրինգով կրկնապատկեցին խանդավառութիւնը: Շնորհիւ կապոյտ Աչի ժրաչան ընկերուհիներուն յաւադոյն ձեւով գոհացում տրուեցաւ հանդիսականներուն որոնք գոհ ապատրուեստամբ հեռացան սրահէն:

× Յաջորդ օր երկուչաբթի հակառակ նախորդ օրուան յոգնութեան, Աչուհիները եղանակի փակման առիթով հաւաքուած էին, ընկերուհի Ինճէեանի բնակարանը: Կիրակի օրուան աչխատանքէն ոգեւորուած, ճոխ սեղան մը պատրաստած էին կարկանդակներով եւ օշարակով: Տեղի ունեցաւ չինչ վիճաբանութիւն նոր սերունդի փրկութեան չուրջ: Ընկերուհիները չէին ուզեր բաժնուիլ: Շատ յուզիչ էր վերջին պահը երբ Ինճէեան մամիկը, 91 տարեկան սկսաւ Մկրտիչ Պէչիկթաչլեանի, Արմաեան Հայրիկի գլուխ-ուածքներէն արտասանել, բացատրել եւ պատմել: Բոլորը յուզուեցան: Ամէնքն ալ դուրդուրանքով կը համբուրէին հայ մայրիկի ձեռքը, եւ անոր տոմուկ աչքերէն օրհնութիւնը առնելով կը բաժնուէին:

Ապրիք, Աչուհիներ, անսպառ եռանդ ձեզի:

Ց. ԴԻՏՈՂ

ԼԻՈՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

●

ԼԻՈՆ.— Շաբաթ Յունիս 19ին տեղի ունեցաւ Գ. Թաղապետարանի սրահին մէջ զաղութին ընդհ. ժողովը: Ազգ. մութիւնը՝ Լիոնի Եկեղեցաչէն Ցանձնախումբը, Տիկնանց եւ Երիտասարդաց օ-ժանդակ միութիւնները տուին իրենց գործունէութեան զեկուցումները: Այս առթիւ հաստատուեցաւ որ Ազգ. միութիւնը իր պարտքը կը կատարէ օգտակար հանդիսանալով զաղութին պահանջներուն, հոգեկան եւ բարոյական, կրթական, խնամատարական, ազգային:

Եկեղեցաչինացը կը զբաղի եկեղեցիի չինութեան աչխատանքներով: Յարդ 13 զանազան ճարտարապետներէ ստացած է յատակագիծեր որոնց մէջէն միաձայնու-թեամբ նախապատուութիւն տրուած է ողբացեալ ճարտարապետ Արման Ցակոբեանի պատրաստած յատակագծին:

Ինչպէս զրած էի արդէն, Արման Ցակոբեանի գործը կը չարունակէ, նոյնպէս անձնուիրաբար Ֆրանսայի ճարտարապետ մը Շահպազովի հետ: Միաձայնութեամբ որոչուեցաւ քանդակել ճարտարապետ Ցակոբեանի անունը եկեղեցիին եւ ազգ. տան ճակատը:

Ներքին նախաբարութիւնը արտօնուած է վիճակախաղ մը կազմակերպելու: Թրէկթ ինքնաչարժ մը վիճակահանութեան պիտի զրուի, որուն տոմսերը պիտի ծախուին ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, տոմսը հարիւր Ֆրանքի: Վաճառումը պիտի սկսի հիմնարկէքի օրէն, չաբաթ: Կը նախատեսուի չորս միլիոն Ֆր.ի զուտ հասոյթ մը: Տոմսերը պիտի չարունակուին ծախուիլ մինչեւ տարուան վերջը: Ստանալու համար դիմել եկեղեցին, 69, Ռիւ Լուի Պլան, Լիոն:

Տիկնանց Օժանդակը ցարդ արձանագրած է երեք հարիւրէ աւելի անդամներ, տակական հարիւրէն հազար Ֆրանք անդամատուրքով: Նոր արչաւով մը կը յուսայ անդամներու թիւը բարձրացնել հազարի: Ասկէ զատ ի նպաստ եկեղեցիի չինութեան Ֆոնտին կը տառնայ նուէրներ: Վերջերս կազմակերպած էր Տօնավաճառ – Հանդէս մը որ արդիւնաւոր եղաւ նիւթապէս թէ բարոյապէս:

Երիտ. Միութիւնը տուաւ երկու պահանդէսներ որոնք արդիւնաւոր եղան նիւթապէս: Հիմնարկէքի օրը, այսօր, չաբաթ, 26 Յունիս, երրորդ պարահանդէս մը եւս պիտի տայ, հովանաւորութեամբ Ազգ. միութեան:

Այժմ կեդրոնատեղի մը ունի Երիտասարդաց միութիւնը՝ Պուլ. տը Պէյժի վրայ որուն չարդարումը լրանալու վրայ է: Շուտով պիտի աչխատին անդամագրութեան՝ համախմբելու համար Լիոնի ամբողջ երիտասարդութիւնը:

Այսպէս, Լիոնահայ բոլոր կազմակերպութիւնները եռանդով փարած են այս չինարար գործին:

Կը հրաւիրենք զաղութը բազմութեամբ ներկայ ըլլալ չաբաթ առտու ժամը 10ին հիմնարկէքի փառահեղ հանդիսութեանց, որոնց պիտի նախագահէ քաղաքապետ Լ. Էռիօ:

Ց. Պ. Վ.

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ՀԻՆ ԴԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

Մեր երգը խռովեց խաւարը: Թրթռացուց ծառերու տերեւները, անոնցմէ՝ մութի ծուէններ ինկան մեր զլուխներուն վրայ:

Ահա՛ յանկարծ մեր թշնամին,
Սարսափելի տեսարան,
Ժամանակն է վրէժ լուծել
Գոչեց ձայնը հայկական:

Մեր երգին պայրացկոտ հեզեղը քալեց ծովուն եւ ցամաքին վրայէն, սողաց օդին մէջ, բարձրացաւ դէպի երկինքը՝ պատ ու դատաստան պահանջելու համար:

Կրակ տեղաց հայ բաջերի,
Բնակավայր դիւրերից,
Կոտորուեցին թշնամիներ
Ահռելի գնդակներից,

Պոռաց Պաղտօն,

— Տղաք մէկ – մէկ արաղ խմենք կանչենց Հարսի կենացը:

Մեր զաւաթները ճնկճնկացին, ապտուտեան երազը, հեղ մըն ալ փաթթուեցաւ մեր երեւակայութեան բացած ճառագայթներուն: Մեր տարագրի դժբախտութիւնը, գնչուի, մը անամօթ համարձակութեամբ, աւազներու վրայ պորտախաղը ցուցադրեց, մինչ՝ Նանսէնեան մեր «ինքնութեան թուղթերը» ողբաձայն լացին մեր սիրտերու պատին տակ ...

Քաղաքին մէջ դեռ կը չարունակուէր ջահաղնացութիւնը:

×

« Մեր յաղթանակին երրորդ օրը. — սկսաւ Արտաչէսը — յանկարծ գիւղէն բարձրացան ձայներ, « Արագիլները, արագիլները եկան», այս ձայնը վարակիչ հիւանդութեան մը պէս անցաւ սիրտէ սիրտ, բերանէ բերան, մտաւ մեր դիքերը, ինկաւ մեր գլուխներուն մէջ: Հայոց աչխարհի արդար զարունը կուգար այս թռչուններու թեւերուն կառչած, չորս հատ էին, երկու ընտանիք, երկու սեփական բոյներ ունէին մատուռի ծառերուն վրայ, կչիռքի մը երկու նժարներուն պէս, մէկը՝ բարձր, միւսը՝ ցած ..: Դարձան ու դարձան գիւղին չուրջ, երբեմն ալ վարէն թռելով: Ախ, այդ արագիլները, իրենց մարմնի ճերմակութիւնը փռելով կապոյտ հորիզոնին մէջ, մեզի կը բերէին զարուն ու տաք արեւ, երգ ու ծիլ, բայց երբեք խաղաղութիւն, Հայոց աչխարհը կոտորածի զարհուրանքէն բռնուած էր եւ անոր զաւակները՝ ոտքա-ղաչին վրայ արդարութիւնը կը կչռէին իրենց զէնքերու գնդակներով»:

« Արագիլները, արագիլները,

« Ցորդած գետերու զոռում – գոչու – մով բարձրացաւ մեր աղաղակը, արդեօք Քերծի արագիլները, Կղզաչի արագիլներու նման, թուխ թափելու, ծիրան ժողվելու եւ կամ հունձք քաղելու առեն, վաղը պատերազմ կամ երջանիկ առիթ պիտի գտնէ՞ն մեր կարմիր – ծիրան հարսերու, կարմիր – կանաչ աղջիկներու չուքերէն, պիտի խառնուէին ծաղկաքաղէն վերադարձած մեղրոտ այտերով մեր կոյսերու խումբին, եւ մտիկ պիտի ընէ՞ն սիրոյ երգերը անոնց, կատակ պիտի ընէ՞ն պատանիներու հետ՝ երբ անոնց աղբիւրէն կամ կալերէն վերադառնային, կամ տան բակը աւլած ժամանակը, ա-ղօթքի զացած առեն, կովը կթած մի-ջոցին՝ անոնց հագուստներու ծայրերը պիտի կոցէ՞ն, չեմ հաւատար, պատերազմ կար, եւ անյոյս էր մեր ապագան»:

(Շար.) ՈՕՍ – ՎԱՆԻ

փաքին վրայ էր որ Պերն դնաց տեսակ – ցելու անոր հետ: «Մեր խօսակցութիւնը տեւեց աւելի քան 2 ժամ: Մխայն Հնդ – կաչինի մասին խօսեցանք: Մխասին քննե– ցինք հարցին զանազան երեւոյթները, իրատեսութեամբ եւ ուշադրութեամբ, խաղաղ լուծման մը յանդելու բաղձան – քով: Գալով Լառսի եւ Քամպոճի, կը թուի թէ հիմնական դժուարութիւնները հարթուած են, վիճելի չըլլալով այդ եր – կու երկիրներուն անկախութեան սկըզ – բունքը: Վիէթնամի համար (Աննամ) կա – ցութիւնը աւելի բարդ է: Առ այժմ կը ջանանք լուծել զինուորական խնդիրը: Կը յուսանք լուծումի մը յանդիլ: Քաղա– քական խնդիրը պիտի քննուի աւելի վեր– ջը: Այս առթիւ, ես երբեք չծածկեցի թէ կառավարութիւնը տրամադիր չէ որեւէ լուծում ընդունելու: Ան պիտի ընդունի մխայն պատուարեր լուծում մը, համա – պատասխան՝ մեր երկրի կենսական չա – հերուն: Կը դիմեմ Ազգ· Ժողովին կար – դապահութեան, խմաստութեան եւ հայ – րենասիրութեան, տալու համար կառա – վարութեան խնդրած քուէն»: (Մամլոց)

Հրատարակուած տեղեկութեանց հա – մաձայն, Պ· Մենդէս Ֆրանս կարգ մը հողային զիջումներ պիտի ընէ Հնդկաչի – նի մէջ, պահելով Քոչինչինի մեծագոյն մասը, ինչպէս եւ Թոնքինի հարաւային արեւելեան մասը ուր 500·000 կաթոլիկ – ներ կը բնակին:

Ֆրանսայի վարչապետը որեւէ յանձնա– ռութիւն, չէ ստանձնած Պերնի խօսակ – ցութեան առթիւ, բայց եւ այնպէս լաւա– տեսութիւն կը տիրէ պաշտօնական շրջա– նակներու մէջ:

× Ձինադատանի վարչապետը, Զու Ան Լէ, յայտարարեց թէ կը յուսան դիմա – դարձի մը յանգիլ մինչեւ երեք շա – բաթ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թրիէսթէի հարցը երկու շաբաթէն պիտի կարգադրուի, ինչպէս կը հաղոր – դեն Պելգրատէն եւ Հռոմէն:

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ երեսփ· ժողովին մէկ յանձնախումբը քուէարկեց օրինագիծ մը որ կը տրամադրէ լրտեսները մահա – պատժի ենթարկել խաղաղութեան առեն: Ցարդ այդ մահապատիժը կը գործադրուի միայն պատերազմի միջոցին:

ՅԱԻԱԼԻ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

Յաւով կ'իմանանք թէ ինքնաշարժի ար– կածի մը հետեւանքով մեռած է Պ· Հրաչ– եայ Ամիրեանց, Ալֆորվիլի մէջ:

Երեքշաբթի օր երբ աշխատանքէն տուն կը վերադառնար մոթոսիքլէք մը կը զար– նէ: Արկածեալը գետին իյնալով գանկը կը ջախջախուի: Կիսամեռ վիճակի մէջ անմիջապէս հիւանդանոց կը փոխադրուի եւ մէկ օր ետք կը մեռնի: Ողբացեալ աշ– խատասէրը հայրն էր մեր երիտասարդ ընկերոջ՝ Գրիգոր Ամիրեանի:

Մեր ցաւակցութիւնները իր ընտանե – կան պարագաներուն:

ՀԱՑԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ ՊԱՆԵԼՈՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի, երեկոյեան ժամը 7ին ձայնասէր պատարագ պիտի մատուցուի Ս· Ըրնէ մատրան մէջ, 83 ռիւ տ'Ալբէօյ:

Ս· Խաչի ժողովրդապետութիւն

ՊԻԼՎԻԼԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Պիլվիլի դպրոցի ամավերջի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ 27 Յունիս, ժամը 2·30ին Պոն Ֆուայէի սրահին մէջ 8 Ա– վելնու Սիմոն Պոլիվար, մէթրօ Փիրէնէ:

Դպրոցի աշակերտներու կողմէ արուա – ռանութիւններէ, երգերէ եւ պարերէ զատ պիտի ներկայացուի ՄԵԾՆ ՏԻԳՐԱՆ թա– տերգութիւնը, պեկավարութեամբ ուսու– ցիչ Մարգար Խրիմեանի:

Սիրով կը հրաւիրուի Պիլվիլի եւ չոր – ջանի կրթասէր հայութիւնը իր ներկա – յութեամբ քաջալերել այս հանրօգուտ ձեռնարկը:

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս· Մուրատեան վարժարանի տեսչու – թիւնը կը հրաւիրէ բոլոր աշակերտներու ծնողները եւ բարեկամները ամավերջի փակման եւ մրցանակաբաշխութեան հան– դէսին՝

կիրակի 27 Յունիս, ժամը 15·30ին

ՄԱՑԻՍ 28_Ը

ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 4էն կէս գիշեր, Եաղաճապետարանի սրահը:

Ռիւ Սթալինկրատ:

Կը նախագահէ ընկերը ՆՈՒՊԱՐ ՆԻԿՈ – ՂՈՍԵԱՆ:

Կը խօսի ընկ· ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակ– ցին Շավիլի եւ Փարիզի չրջաններու Նոր Սերունդի ընկերները եւ ընկերուհիները:

Մասնակցողներ·— Տիկին Վարդուհի Գոթանեան, Օրիորդներ Տիրատուրեան, Քէօսէեան, Եղիազարեան, Մ· Փափազ – եան, Ս· Աճճայեան եւայլն:

Ժամը 7էն սկսեալ խնջոյք եւ պարա – հանդէս, նուագախումբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ:

Սէն Լազարէն եւ Մոնփարնասէն կառա– խումբ՝ Փոն տը Սեւռէն առնել 171 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Փիւի Սան Վէն, Շավիլ:

ԿՐՃՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը ճիշդ 15·30ին, Սէն Լուի սրահին մէջ, Ռիւ Ժէ·:

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Եօթ – նեզբայրեան ենթակոմիտէին, մասնակ – ցութեամբ Ֆ· Կ· Խաչի եւ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի:

Կը նախագահէ ընկ· ՀԱՑԿ ՍԷՐԲԷՆ – ԿԻՒԼԵԱՆ:

Կը խօսի ընկերը Պ· ՋՊՈՒԿՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Պիտի ներկայացուի զաւեշտ մը, ղեկա– վարութեամբ եւ խաղարկութեամբ ընկեր Յովհաննէս Արապեանի եւ կարող ուժե – րու: *Մուտքը ազատ է*

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Փարիզի եկեղեցւոյ կրթ· կեդր· Մարմ– նի Ժանթիլիի դպրոցի ամավերջի հան – դէսը այս շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին Սէնթ Ժամիյի ընդարձակ սրահին մէջ:

32 ռիւ Տանթոն, Կրէմլէն Պիսէթրը:

Երգեր, պարեր եւ արուեստանուէրներ դպրոցի աշակերտներու կողմէ: Կը խնդ – րուի մեր բոլոր հայրենակիցներէն բազ – մութեամբ քաջալերել հայ մանուկները:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ

Վարագայ Ս· Խաչ եկեղեցւոյ (Առնու– վիլ) խորհրդարանին մէջ, այս շաբաթ Իր– իկուն ժամը ճիշդ 9ին: Դասախօս՝ Ադ– դէ Խահանայ Փայլակեան, նիւթը՝ «Հայ դասական գրականութիւն եւ Մեծն Ցիպ – րանի կեանքը»:

Այս դասախօսութեան շարքը պիտի շա – րունակուի 13 օրը անգամ մը, միշտ նոյն վայրը: Սիրով կը հրաւիրուին հետաքրքր– ուողները:

Ողբացեալ Պօղոս փաշա Նուպարի յիշատակին

Հ· Բ· Ը· Միութեան Եւրոպայի Կեդր· յանձնաժողովը կը խնդրէ յարգոյ հասա – րակութենէն, ներկայ ըլլալ տարեկան քառասնայն Ս· Պատարագին եւ հոգեհան – դստեան պաշտօնին, այս կիրակի, ժամը 10էն սկսեալ, Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղե– ցիին մէջ, ի յարգանս ազգային մեծ բա – րերար ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ յիշատա– կին, իր մահուան 24րդ տարելիցին առ – թիւ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթ երեկոյ 26 Յունիս, ժամը ութը 9ին, Ֆրանս· Համալսարանի Ամփիթատ– րոնին մէջ (40 Ալէ Լէռն Կամպէթա)

Կը խօսի՝ Պ· ԺԱՆ ՄԱԼԻՐԻՕ

(Ֆրանսացի բանաստեղծ եւ ուսուցիչ)

Նիւթ՝ Մանուկներու բանաստեղծու – թիւն:

Դասախօսը կը ներկայացնէ Պ·ԺԱՆ ԹՕՐ– ԹԻԼ համբաւը՝ «Քաիէ ալիւ Սիւա»ի:

Մանուկները ի՞նչ եւ ի՞նչպէս կը գրեն:

ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ՏԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿԷՔԸ

Լիոն·— Ազգ· Միութիւնը եւ եկեղե – ցական յանձնախումբը կը ծանուցանեն թէ այս շաբաթ առաւօտ ժամը ճիշդ 10ին հիմնարկէքի պաշտօնական արարողու – թիւնը պիտի կատարուի Լիոնի եկեղեցւոյ եւ Ազգ· Տան, նախագահութեամբ քաղա– քապետ Էտուար Էրիոյի:

Հրաւիրուած են բազմաթիւ պետական, քաղաքական, զինուորական, կրօնական, բարձրաստիճան անձեր, ինչպէս նաեւ Ֆրանսահայ գաղութին ազգ· մարմինն եր – ը:

Այս պատմական եւ ազգային հպարտու– թեան յիշատակելի օրուան առթիւ Լիոնի եւ շրջանի բոլոր հայրենակիցները կը հր– աւիրուին ներկայ ըլլալ արարողու – թեանց որոնք պիտի բազկանան երկուժա– ամ, պաշտօնական եւ ըստ պատշաճի կրօ – նական եւ ազգային:

Նոյն իրիկունը երեք· Միութիւնը կազ– մակերպած է Ազգ· Միութեան հովանա – ւորութեամբ պարահանդէս մը Փալէ տը լա Ֆուարի նորակառոյց թէֆսթիլի հոյա– կապ սրահներուն մէջ: Երեկոյթը պիտի տեւէ մինչեւ կիրակի առաւօտ: (ԿՆԻՔ)

Ծ Ն Ո Ի Ն Դ

Տէր եւ Տիկին Խաչիկ եւ Տինա Ռշտունի ուրախութեամբ կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց անդրանիկ զաւկին (մանչ), Փա – րիզ, 21 յունիս 1954:

CAMP de la BONNE HUMEUR

LA GAILLARDE

(VAR)ի մէջ

ՍԷՆԹ ՄԱՔՍԻՄԻ ԵՒ ՍԷՆ ՌԱՖԱԷԼ – ՑԵԼԻ ՄԷՋՏԵՂ

Ձոր անտառի մը մէջ մայրիի և մի– մոզայի, ուազուտ գեղեցիկ ծովա– փի մը մօտ:

Պէնսիօն երկու կամ երեք հոգիի Համար առաջ եւ մաքուր ուտելիք

Sport — Distractions variées

ԼՐԻՒ ՓԱՆՍԻՕՆ ՕՐԱԿԱՆ 1000 ՖՐ· ԱՄԷՆ ԲԱՆ ՀԱՇՈՒԵԼՈՎ

Մանաւոր պայմաններ տասնէն վար պզտիկներու համար:

Մանրամասնութիւն եւ արձանա – գրութիւն՝

Permanence du Club
59, Ave. Hoche, Paris 8e
Métro: Etoile. Tél. CAR. 07-10.

Ամէն օր բացի կիրակիէն ժամը 9էն 13 եւ 14էն 19:

ԲԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ՁԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅՑԱՅՑՈՒԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԱՏՈՒԹԵՆԷՆ

Éts. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՊԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ Ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Եղիպատոսի կո – միտէն ստիպողաբար ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր, Ռոստոմ, Ազբիւր Սերոբ, Մ· Եօթնեղբայրեան, Վահան Խո– րէնի, Րաֆֆի եւ Փոքորիկ խումբերու բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 20·30ին, Սոսիկեթ Սաւանեթի մէջ: (Շար· նախորդ ժողովի):

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց· Դ· Քրիստափոր Ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւի – րէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 21ին, Ահարոնեան սրահը: Կարեւոր օ– րակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԻՄԻ·—Հ· Ց· Դ· Զաւարեան կոմի – տէի ընդհ· ժողովը այս շաբաթ ժամը 20·30ին, սովորական ժողովատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդա – պահ ըլլալ:

Ֆ· Կ· ԽԱՉԻ Պանեէօ Քաշանի մասնա – հիւղին ընդհ· ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 20·30ին Տիկին Թորոսեանի բնա – կարանը, 88 ռիւ Մարսէլ Պոնէ, Քաշան: Կարեւոր օրակարգ:

ՀԱՄԱՅՈՒՐԲ· Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս կիրա – կի առաւ ժամը 9ին, Քաֆէ Քոհարի սը– ճարանի սրահին մէջ: Մանրամասնու – թիւնները տեղին վրայ:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Ալժէ քաղաքին պատկերագործութեան (խմաժըռի) մեծ պարզեւը չահած է ընկեր Պօղոս Արզումանեանի որդին՝ Ալէն Ա – զատ, ինչպէս կը ծանուցանեն տեղական թերթերը:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ-ԵԿԵՂԵՑԻ

Ն· Ս· Օծութիւն Գէորգ Զ· Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին վախճանման քա – ռասունքին առթիւ հանդիսաւոր հոգե – հանդիստ պիտի կատարուի Յունիս 27ի կիրակի օրը Մայր – եկեղեցիի մէջ: Պիտի պատարագէ ու քարոզ կարդայ պատուե– րակ Գեր· Տ· Սերովբէ Ծ· վրդ· Մանուկ– եան:

Բազմաճաշ երգեցողութիւնները՝ եկե– ղեցիի երգչախումբին ամրողջական կազ– մին կողմէ, ղեկավարութեամբ Պ· Վ· Սարգսեանի: Արարողութիւններուն պի – տի մասնակցի Մարսէյլի քահանայական ամբողջ դասը: Բարձրախօսով ապահով – ուած է բոլոր արարողութեանց ունկն – դրութիւնը: Ազգ· բոլոր մարմինները, միութիւնները եւ կազմակերպութիւննե – րը, ինչպէս նաեւ Մարսէյլի հայ հասա – րակութիւնը կը հրաւիրուին մասնակցիլ երանաշնորհ Հայրապետին յիշատակին նուիրուած այս հոգեհանդիսաին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Վարսենիկ Քէպապճեան եւ պատկները, Մարտիրոս, Արշակ, Պերճ, Արա եւ Գուրգէն, Այրի Տիկին Հայկա – նոյշ Քէպապճեան, Տէր եւ Տիկին Միհրան Քէպապճեան, Տէր եւ Տիկին Սիրական Քէպապճեան կը ծանուցանեն թէ հոգե – հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին ի – բենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր, զաւկին եւ եղբօր, Խորէն Քէպապճեանի մահուան Ա· տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

Կը փնտռուի·— Տիկին Էօժէնի Պետրոս– եան (Պէյրութէն) կը փնտռէ իր եղբայ– րը՝ Սարգիս Օտապաշեան որ 1947ին Թուռ կը գտնուէր: Տեղեկացնել Տիկին Վարդուհի Պետրոսեանի, 18 Ավը· Գօֆիյ– եան, Սեվրան:

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեզէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏԱՒՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ:

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
27
ՅՈՒՆԻՍ
★
DIMANCHE
27 JUIN
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7405 30e ANNEE

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2816

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹԵՒ ՏՈՒԷՔ ԱՐՋԱԿԻՆ

●

Տարիներէ ի վեր կը յիշեցնենք այս պարտականութիւնը մասնաւորապէս եւ բիտաոարդներուն :

Ուրիշ պաշտօնակիցներ ալ յաճախ կ'արծարծեն հարցը, մեւնոյն մտահոգութեամբ :

Այս ալ տեսակ մը կոչնակ է, որպէսզի ժամուրները չմոռնան ժամուն ճամբան :

Արդարեւ, մասնաւոր ուշադրութիւն կը պահանջէ հայկական մշակոյթին այս ճակատը :

Մանաւանդ որ, տպագրական մեքենան ամէն տեղ կը բանի անընդհատ, թերթ եւ գիրք հոսեցնելով :

Միայն օրաթերթերուն թիւը կը գերազանցէ խմբագիրներուն համբանքը :

Տակաւին կան պարբերական հրատարակութիւնները, — չարաթաթերթ, ամսագիր եւայլն, պատահական ձեռքերու յանձնուած :

Ամէնքն ալ ճար մը կը գտնեն էջերը լեցնելու :

Շատ քիչերուն համար արժէք ունի բովանդակութիւնը : Մեծ մասին համար աւելորդ հոգեր են նիւթերուն ընտրութիւնը, ճաշակը, լեզուական բծախնդրութիւնը :

Մանաւանդ այս վերջինը, լեզուի մշակումը «պարապ վախտ խաղալիկ» է դարձեր, բազմաթիւ խմբագիրներու եւ յօդուածագիրներու համար :

Երբեք այսքան ծաւալած չէր անտիրութիւնը՝ այս գետնին վրայ : «Աստնկ ալ կ'երլայ, անանկ ալ» :

Մասնաւորապէս ամերիկահայ գաղութին մէջ մամուռ կապած է խառնիճաղանճ լեզու մը որ հեռաւոր կապ անգամ չունի արդի աշխարհաբարին հետ :

Մարդիկ խմբագրական կը գրեն բառերը եւ նախադասութիւնները չարելով անդլեւամերիկեան կաղապարի մը վրայ :

Ուրիշներ լուր կը թարգմանեն լեզուով մը որ իր կարգին կը կարօտի թարգմանութեան :

Եւ գեռ կան ինքնահաւան աշխատակիցներու գրութիւնները, որոնց մէջ ոչ իսկ սոսրակէտ մը փոխուած է :

Անշուշտ կան երեսփոխանական որոնք բաւական պաշար, կամ գոնէ ճաշակ ունին :

Անոնք ալ կը նախընտրեն ոտանաւոր փորձել, փոխանակ զարկ տալու իրենց սրտմտած աշխարհաբարին :

« Բանաստեղծելու » այս մարմաջը, որ պատահական երեւոյթ մը կը համարուէր երէկ, Պոլսոյ մէջ, այսօր դարձեր է տեւական համաճարակ, իրրեւ հետեւանք անձարժէք ազատութեան :

Զարմանազան «քերթուածներ» կը վիճան մեր ամէնէն լուրջ ամսագիրներուն, նոյն իսկ բանասիրական – կրօնական պաշտօնաթերթերու մէջ :

Օտարական մը եթէ թղթատէր այս հրատարակութիւնները, պիտի բացականչէր :

— Ի՞նչ բանաստեղծ ազգ : Հիմա կը հասկնամ թէ ինչո՞ւ այսքան զժբախտ եղած է ...

Անշուշտ խօսքը երկաան բանաստեղծութեան եւ վաւերական բանաստեղծներու մասին չէ :

Այս վերջիններուը ի վիճակի են դատելու իրենց չարն ու բարին : Մնացեալը գրականին դործն է :

Մենք պարզապէս ախտաւոր երեւոյթ մը կը մատնանշենք .—

Շատ մը թերթերու հրատարակիչները եւ խմբագիրները ջուրին տուած են ամէն բան :

Ահիթէն «գուշելով», ոտանաւորները ջուրի պէս կը հոսին :

Եւ արձակին մշակման աղբիւրներն են որ կը ցամքին կամ կը պղտորին ...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՉԸՐՉԻԼ - ԱՅՋԸՆՀԱՈՒԸՐ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

●

ՊԻՏԻ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏԵՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ԳԵՐԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԵԹԷ ՄԻԱՅԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԾՐԱԳԻՐԸ ՉՎԱԻԵՐԱՑՈՒԻ ԱՅՍ ԱՄՍԱՆ

Ուշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Չըրչիլ եւ Այզընհաուըր եւ իրենց երկու արտաքին նախարարները անմիջապէս ժողովի նստան : քննելու համար երկու պետութիւններու յարաբերութիւնները եւ միջազգային բոլոր խնդիրները :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, երկու կողմերը որոշած են վերահաստատել արեւմտեան Գերմանիոյ դերիշխանութիւնը, այս ամառ, եթէ Ֆրանսա չարունակէ ձգձգել Եւրոպայի միացեալ բանակի դաշինքին վերջնական վաւերացումը :

Այս համաձայնութենէն ետք, չորս ժողովականները սկսան քննել հարաւ արեւելեան Ասիոյ դինակցութեան դաշինքը, որ մշակուած է Մ. Նահանգներուն կողմէ, պայքարելու համար համայնավար յառաջխաղացման դէմ : Նախագահական պալատին մամուլի վերատեսուչը կ'ըսէ թէ Չըրչիլ եւ Այզընհաուըր աւելի քան երկու ժամ քննեցին, նաեւ, հիւլէական զաղանիքներու փոխանակութեան խընդիրը :

Իրազեկներ կը բացատրեն թէ արեւմտեան Գերմանիոյ մասին դոյացած համաձայնութիւնը ամէնէն վճռական արդիւնքն է այս խորհրդաժողովին եւ կը յուսան թէ հարաւ. արեւելեան Ասիոյ մասին եղած դժուարութիւններն ալ պիտի հարթուին չուտով : Երկու պետութեանց արտաքին նախարարները եւ իրենց խորհրդականները պիտի քննեն Գերմանիոյ մասին զոյացած համաձայնութեան մանրամասնութիւնները : Բայց ընդհանուր սկզբունքը հետեւեալն է, ինչպէս կը հաղորդեն ամերիկեան աղբիւրէ .—

Եթէ Ֆրանսա չվաւերացնէ միացեալ բանակի դաշինքը մինչեւ Յուլիսի կէսը, երբ կը սկսի Ատլ. ժողովին տարեկան արձակուրդը, Մ. Նահանգները եւ Անգլիա երեք Մեծերու ժողով մը պիտի հրաւիրեն, համաձայնութիւն մը կնքելու համար, անկատելով արեւմտեան Գերմանիոյ հաչտութեան պայմանագիրը միացեալ բանակի դաշինքէն : Ներկայիս այս երկու դաշնագիրները այնպէս մը իրարու զոդուած են որ, եթէ Ֆրանսա եւ Իտալիա չվաւերացնեն միացեալ բանակի ծրագիրը, արեւմտեան Գերմանիոյ դերիշխանութեան խնդիրը առկախ պիտի մնայ : Այդ պարագային հեռհեռէ պիտի զօրանայ մեկուսացման կամ չէզոքութեան հոսանքը Գերմանիոյ մէջ : Երբ երկու պայմանագիրները անկատուին, Անգլիա եւ Մ. Նահանգները պիտի կրնան վերահաստատել արեւմտեան Գերմանիոյ դերիշխանութիւնը, զօրացնելով Տոքթ. Ատընաուրըի դիրքը : Գերիշխանութիւնը վերահաստատուած տեսն, պիտի ստեղծուի նոր կացութիւն մը ուր գանազան առաջարկներ պիտի ըլլան Գերմանիոյ վերաքննման համար : Այսպէս, երկու պետութիւնները պիտի կրնան առաջարկել որ արեւմտեան Գերմանիան անդամագրուի Ատլանտեան կազմակերպութեան, նոյն իսկ եթէ Ֆրանսա ընդդիմանայ : Կամ, այն տեսն Անգլիա եւ Մ. Նահանգները պիտի կրնան անկատարար եւ հաւաքական դաշնագիրներ առաջարկել Գերմանիոյ վերազինման համար :

× *Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ սիրալիր մթնոլորտ մը կը տիրէր խորհրդաժողովին մէջ : Ջըրչիլ նախագահը դիմաւորեց յաղթանակի նը չանք ձեւացնելով իր երկու մատներով, ինչպէս կ'ընէր պատերազմի ընթացքին :*

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

★

ՏՐՏՈՒՆՋՆԵՐ

Ընթերցող մը կը հարցնէ թէ հայ արուեստագէտներ ալ պիտի չերեւա՞ն Մուրատեան վարժարանի յառաջիկայ դաշտահանդէսին մէջ (4 Յուլիս), որ խնդրուած է օտար անուններով :

Այս առթիւ կը զարմանայ որ թէ ազգապահպանում կը խարոզեն եւ թէ կ'անտեսեն հայ արուեստագէտները :

Պատասխան.— Որեան գիտեմ, հայ արուեստագէտներ ալ պիտի երեւան, ինչպէս կը հետեւի հրատարակուած ազդէն :

Կը թուի թէ կազմակերպիչները կը յուսան ապահի փայլուն յաջողութիւն մը շահիլ նիւթապէս, լայն տեղ տալով օտար արուեստագէտներու :

Անշուշտ ծախքերը հաշուած են :

× Ուրիշ ընթերցող մը կը հարցնէ նոյն մտահոգութեամբ (ազգապահպանում).
— Ինչո՞ւ ձեր աշխատակիցներէն մին Ռիթթա մկրտեր է իր նորածին աղջիկը, երբ այնքան սիրուն հայկական անուններ կան :

Եւ կ'ուզէ իմանալ այդ անունին ծագումը :

Պատասխան.— Եթէ չեմ սխալիր, «Ռիթթա»ն կիլիկեան շրջանէն մնացած անուն մըն է : Թէեւ օտարածին, բայց այնքան ալ անհնչակ չէ որեան Փառանձեմը, Մարիամը, Իղաբելը : Եւ կամ Սեդրոսը, Համբարձումը, Մկրտիչը եւայլն : Ես պիտի նախընտրէի Սիրվարդը, Լուսվարդը կամ Արաքսին : Մնաց որ, նորածինին մայրը երկու անուն տուած է, *Ռիթթա* եւ *Աստղիկ*, ինչպէս կը տրամադրէ օրէնքը :

Երրորդ գանգատ մը.— Այս անգամ խումբ մը հայրենակիցներ են որ կը տրտընջան :

— Անհրաժե՞շտ էր մինչեւ 15 դամբանական խօսիլ Արշակ Զօպանեանի մահուան առթիւ :

Պատասխան. — Ոչ միայն անհրաժեշտ չէր, այլ եւ անտեղի էր : Երեսուն տարիէ ի վեր Փարիզ կ'ապրինք եւ կը տեսնենք թէ տեղացիները ինչպէս կը վարուին այսպիսի պարագաներու մէջ :

Կազմակերպիչ յանձնախումբը շատ լաւ ըրած էր, չորս դամբանական սահմանելով եկեղեցիին մէջ, երկուքը՝ օտար բարեկամներու համար : Բարեգործականի եւ եկեղեցւոյ ընկերակցութեան ներկայացուցիչը, որ կը խօսէր նաեւ յանուն 45–63 կազմակերպութեանց, պարտաւոր էր հայերէն խօսիլ, իբրեւ տարրական կանոն : Քանի մը դամբանական ալ գերեզմանատան մէջ,— լիուլի կը բաւէր :

Բայց, եթէ այսպէս վարուէինք, այն ատեն ի՞նչպէս պիտի ապացուցանէինք թէ Հայերը մէկ հատիկ են ազգային — նոյն իսկ միջազգային — յարդարուորութիւն կատարելու համար ... Վ.Ա.Հ.

ՆՈՐԷՆ ՁԳՁԳՈՒՄ ԺՔՆԵԻԻ ՄԷՋ

●

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏՆԵՐԸ ԿՐ ՏԵՍԱԿՑԻՆ

Ժընեւի խորհրդաժողովը երկու օր յետաձգեց իր նիստերը : Դեռ որեւէ համաձայնութիւն չէ զոյացած պինուորական կամ քաղաքական դետնի վրայ : Զինուորական մասնագէտները նոր ժողով մը դումարեցին, առանց ելքի մը յանգելու Լաոսի եւ Քամպոճի մասին : Այս երկու պետութեանց ներկայացուցիչները կը պահանջեն հեռացնել ըմբոստները ըսելով թէ կանոնաւոր պինուրներ չեն եւ պարզապէս ապստամբութիւն կատարած են :

× *Կարմիր Չինաստանի վարչապետը, Չու Ան Լէ, Նոր Տելհի (Հնդկաստան) դնաց ժընեւէն, տեսակցելու համար վարչապետին՝ Նեհրուի հետ որ կը քանայ հաշտարար դեր մը կատարել : Խորհրդակցութիւնը պիտի տեւէ երեք օր : Մեւնոյն ատեն բանակցութիւններ կը կատարուին չինական դեսպանատան մէջ Եւայ, առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու համար : Հնդկաստան դլխաւորաբար արմաւիք, մետաքս, քիմիական նիւթեր եւ դեղեր կը ներածէ Չինաստանէն, իսկ անոր կը ծախէ սեւ պղպեղ, ծխախոտ, կանեփ եւ գործուած ապրանքներ :*

Պ. Նեհրու անձամբ օդակայան գացած էր, դիմաւորելու համար Չինաստանի վարչապետը, որ ընդունուեցաւ պինուորական պատիւներով : Ահագին բազմութիւն մը ժամերով սպասեց, ողջունելու համար հիւրը : Ոստիկանութիւնը բացառիկ միջոցներ ձեռք առած էր, Չու Ան Լէյի ապահովութեան համար : Չինաստանի վարչապետը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որով կ'ըսէ թէ չինացի ժողովուրդը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ Հնդկաստանի կառավարութեան եւ ժողովուրդին բարեկամութեան : «Հնդկաստանի եւ Չինաստանի 960 միլիոն քաղաքացիներուն խաղաղութիւնը եւ բարեկամութիւնը կարեւոր ապդակ մը կը կազմեն պահպանելու համար խաղաղութիւնը Ասիոյ եւ ամբողջ աշխարհի մէջ» : Բազմութիւնը կ'երդէր.— «Հինդի Չինի Պհայ Պհայ» (Հնդիկները եւ Չինացիները եղբայրներ են) :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՀՐԱՆ ՉՐԱՔԵԱՆ

«Ցուսաբեր»ի վերջին թիւերէն (Յունիս 21 – 22) խորին ցաւով կ'իմանանք թէ Յունիս 20ին մեռած է ընկեր Միհրան Չրաքեան, որ հիւանդ էր երկար տաեներ ի վեր :

Հակառակ իր հիւանդագին վիճակին, ողբացեալ ընկերը մօտէն կը հետեւէր կուսակցական եւ ազգային կեանքին, մինչեւ վերջերս կ'ըլլայ ժողովներու եւ կը մասնակցէր զանազան մարմիններու :

Անդամ էր Գահիրէի Թեմական ժողովին : Բազմիցս մասնակցած է Բաղաքական ժողովի եւ հոգաբարձութիւններու : Դործօն անդամներէն էր նաեւ « Ցուսաբեր » Մշակութային Ընկերակցութեան եւ «Ցուսաբեր» ակումբի վարչութեան : Բծախնդիր էր եւ բարեխիղճ իր ստանձնած բոլոր դործերուն մէջ :

Երկար տաեն գոհուած էր պետական ծառայութեան մէջ, իբրեւ ճարտարապետ : Իր յառաջացած տարիքին բերումով՝ տաեն մը ի վեր հանդստեան կոչուած էր : Իր ազատ ժամանակը կը յատկացնէր ազգային եւ հանրային դործերու : Օրինակելի էր իրրեւ կանոնապահ եւ ճշդապահ ժողովական :

Ընթերցասէր էր. կը հետեւէր ազգային եւ գրական շարժումներուն : Ունէր ճոխ դրադարան, հին թերթերու եւ հանդէս – ներու հաւաքածոներ, զորս խնամքով կը պահէր եւ որոնց վրայ կը դուրդուրար :

Վերջերս «Ցուսաբեր»ի Տան Փառանձեան Մատենադարանին նուիրեց քանի մը թանկագին հաւաքածոներ, ինչպէս 1890–94ի «Հայրենիք»ներու ամբողջական հաւաքածոն եւ այլ հին թերթեր :

Աւարտած էր Պոլսոյ Գեղարուեստից վարժարանը եւ մօտիկ ազգականներէն էր եղերաբախ դրադէտին՝ Տիրան Չրաքեանի (Ինտրա), որուն հանդէպ ունէր անսահման հիացում եւ գուրգուրանք :

Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Յունիս 21ին, Գահիրէի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին, որ լեցուած էր խուռն բազմութեամբ : Դագաղը ծածկուած էր եռագոյնով եւ բազմաթիւ ծաղկեպսակներով : Ազգային յաղարկաւորութիւն մը կատարուած էր, նախագահութեամբ առաջնորդ Մամբրէ արք.ի որ դեղեցիկ դամբանական մը խօսած է :

ՄԱՏԹԷՈՍ ԶԱՐԻՖԵԱՆ

•

Այս տարի Ապրիլին լրացաւ բանաս – տեղծ Մատթէոս Զարիֆեանի մահուան 30ամեակը :

Վերջերս, մէկէ աւելի քաղաքներու մէջ, Պոլիս, Պէյրութ եւ այլուր, հատա – կոչումներ սարքուեցան եւ դասախօսու – թիւններ տրուեցան վաղամեռ բանաս – տեղծին կեանքին ու գործին շուրջ, վե – րարժեւորելու համար իր սիրելի ու քաղցր յիշատակը :

Այս հատաքոյթներուն խօսեցան մասնա – գիտապէս անոնք, որոնք ճանչցած էին բանաստեղծը գլխովցական նստարաննե – րուն վրայ, եւ կեանքի մէջ՝ եղած էին առեն մը ընկերներ ու մտերիմներ :

Զարիֆեան սակայն, իր գրականու – թեամբ իրաւունք ունի ողեկոչուելու ա – ւելի լայն շրջանակներէ եւ աւելի հոծ հա – սարակութեան համար :

Բանաստեղծ մըն է ան, կոչեցեալնե – րէն, ինչպէս կ'ըսուի, որուն գործը մեր նոր գրականութեան մէջ արժանաւոր , ինքնայատուկ տեղ մը կը գրաւէ, խոնարհ այլ բուրումնաւէտ ծաղկիկի մը նման , պիտի ըսէինք՝ ծաղկեփունջի մը նման , ուր տիրականը պիտի ըլլար մանիլակը : Զենք վարանիր նման պատկերի մը առ – ջեւ, որովհետեւ իր քերթուածներուն փունջը մէկէ աւելի գիծեր ունի խոնարհ այդ ծաղիկը յիշեցնող, այն տարբերու – թեամբ՝ որ բանաստեղծին քերթուածնե – րը թարմ ու բուրմունքով կը մնան դեռ, իր մահէն երկար տասնամեակ մը նաեւ :

Ապրած է խաղաղ ու խոնարհ կեանք մը, իր տարիքին յատուկ ուրախութիւն – ներով եւ տրտմութիւններով : Աչխոյժ, ե – ռանդուն, այլ ինքնամփոփման պահերով : Ծնած է 1894ին եւ մեռած 1924ին, Պո – լիս, 30 տարեկանին : Աշակերտած է նա – խակրթութենէ ետք (Սկիւտար), Պէր – պէրեան վարժարանին, յետոյ Պարոխ – ղակի Ամերիկեան բարձրագոյն վարժա – րանին , յետոյ Բոսըրթ Գոլէճի եւ դարձ – եալ Պէրպէրեանի, աւարտելով զայն 1913ին : Եղած է մարզիկ, յաղթանակներ շահած, յետոյ ուսուցիչ Ատանա ու Պո – լիս, Պէրպէրեանի մէջ, մէկէ աւելի ճիւ – ղերու :

Իր պարտականութիւնն ու երիտասար – դութիւնը անցուցած է Սկիւտար, ծաղ – կաւէտ բլուրներու եւ անհուն գեղեցկու – թեամբ վերջալոյսներու արուարձանը Պոլսոյ :

Շնորհալի, խառնուածքով հարուստ ու համակրելի, ապրած է ընկերական ու ե – ռանդով լի կեանք մը, շատ կանուխէն : Եղած է մոլի ընթերցող մը, հակառակ մարզական կեանքին տուած իր երկար ժամերուն եւ իր շահած յաղթանակներէն բխած գինովութիւններուն :

Վերջին տարիներուն, նուիրուած է գա – ղափարական եւ մտաւորական կեանքի , փնտռել տալով իր անձը, իր կարծիքները եւ իր կանխահաս աղեղնութիւնը :

Իր ճակատագրով, ինչպէս իր կեանքին վազքովը, չարքէն էր այն բանաստեղծ – ներուն, որոնք կարծէք նախասահման – ուած վախճան մը ունին. հեւհեւ կ'ապ – րին եւ կը վազեն դէպի կրակը, մոխրա – նալու : Աչխարհ կուգան անոնք, գեղեց – կութիւններով ու վառ խոստումներով. կը ծաղկին, քիչ մը բոյր, ափ մը գոյն , քանի մը սրտառուչ խօսք , երգ ու քեր – թուած կը ձգեն, ու արցունքն աչքերուն, կը հեռանան, քաղցր յուշք մը միայն թո – ղելով ապրողներուն :

Ո՞վ է որ կը սահմանէ անոնց ճակատա – գիրը, կեանքը, վախճանը. այս հարցու – մը կը տրուի Դուրեանին, Մեծարենցին , ինչպէս Տէրեանին ու իրեն, Զարիֆեանին համար , որ այնքան գիծեր ունի առաջին երկուքէն եւ այնքան նման է վերջինին մանաւանդ :

Սակայն, Զարիֆեան իր կեանքին ու վաղահաս վախճանին համար չէ որ ար – ժանի է համակրանքի ու յիշատակու – թեան , այլ իր գործին համար : Բանաս – տեղծն է որ կը հետաքրքրէ մեզ , ինչ – պէս մեր գրականութիւնը :

Իր գրական ժառանգութիւնը հարուստ չէ. իրմէ՝ երկու հատոր ունինք միայն — « Տրտմութեան ու խաղաղութեան երգեր» (1921), եւ «Կեանքի ու մահուան երգեր» (1922) : Ցետոյ, քանի մը կտոր, թերթե – րու մէջ եւ թերեւս մէկ քանի անտիպներ :

Երկու հատոր քերթուած, բայց չատ ա – ւելի հարուստ իր զգայնութեամբ ու զգա – յումներով, քան չատ մը հատորները հին ու նոր կարգ մը բանաստեղծներու : Իր գործով, Զարիֆեան կուգայ ստեղծելու մթնոլորտ մը, որ նման է իր անձնաւո – րութեան, — մեղմ, տրտում, քաղցր ու հաճելի :

Պիտի սիրեն իր քերթուածները անոնք, որ կեանքին մէջ կը փնտռեն թարմութիւ – նը, մեղմ թախիծը, մտերիմ խօսակցու – թիւնը. սիրուէ սիրտ զրոյցը, առանց մութ ու բարդ պահերու, արուեստական խաղերու :

Զարիֆեանի քերթողութիւնը ոչ Դուր – եանի կոտտացող ցաւն ունի, ոչ ալ յու – սահատութեան հեւքը. մահուան չուքը կամ զերեզմանի մոայլը :

Չունի ան Մեծարենցի նրբաղղածու – թիւնը, երանգներու փնտռտուքը, ոչ ալ պաղատագին փարոսմը կեանքին :

Իրը՝ լուռ այլ տրտում համակերպու – թիւն մըն է : Ունի մահուան զգացողու – թիւնը. համոզումը նոյնիսկ : Գիտէ թէ պիտի մեռնի, բայց նոյնիսկ այդ պահուն, անվախ է ան, աներկիւղ, թէեւ խորապէս տրտում : Իր վրդովումն իսկ թախիծ է ու լուռ հառնում :

Կը սիրէ անշուշտ կեանքը ինչպէս աչ – խարհը. կը զգայ նաեւ թէ կը խուսափին անոնք իրմէ, բայց չունի հեծկլտանք . հաչտուած ճակատագրին հետ, կ'ափսոս – սայ ու կը ցաւի : Իր սրտին մէջ կուլայ, ծածկել ուզելով իր արցունքը :

Իր գրականութեան յատկանիշը՝ տրտ – մութիւնն է, քնքշութիւնը, անկեղծ ու պարզ բխումը իր խօսքերուն, որոնք ա – նայլայլ արձագանգն են իր կեանքին :

Ճանչցած է սէրը եւ յուսախաբութիւ – նը. յուզումը՝ իր բոլոր ձեւերուն տակ , եւ զգացած է միշտ մահուան թռչունին թափահարումը իր ճակտին վերեւ :

Կրնանք ըսել թէ գրականութիւն չէ ը – րած Զարիֆեան, այլ պատմած է միայն իր ապրումները, բառերուն մէջ դնելով իր սրտին տրոփումները : Այս է պատճա – ռը որ հեռու մնացած է արուեստի խա – թութիւններէն, բաւ համարելով տողե – րուն ներդաշնակութիւնը իր հոգեկան ա – լեկոծումներուն հետ, պարզ, անկեղծ ու անմիջական. հեռու ճիղճն : Ահա թէ ին – չու իր տողերը, պայծառութեան մէջէն կ'ընթանան, մեղմ երաժշտութեամբ մը. քաղցր սիրերգութեամբ :

Եղեւինին տակ մթին,
Լուռ կ'սպասէ ան հիմա .
Քի՛չ մ'ալ կեցայ՝ քող շատնայ
Ցուզումը իր հոգիին,
Որ երբ հասնիցէ մեր ժայռին՝
Տժգո՛յն ըլլայ իր սէրէն,
Ու իր թեւերը բերեն
Նորէն այն դողը մըթին ...

Քիչ կը կարդան բանաստեղծութիւնը՝ մեր օրերուն, բայց կը սիրեն մարդիկ բանաստեղծները, որովհետեւ անոնք ի – րենց կեանքը պատմելով, յաճախ, կը պատմեն մեր բոլորին, մեզմէ չատերուն կեանքը, վիշտն ու ողբերգութիւնը, խա – ղաղութեան կարօտը :

Կեանքը ,որեւէ կեանք չունի՞ իր տրտ – մութիւնը. իր վիշտը, սէրը եւ յուսախա – բութիւնը, մահուան հեռաւոր չուքն ու չչունչը : Զարիֆեան այս բոլորը երգած է, մտերիմ, քնքուշ ու քաղցր բառերով :

Օրհնեալ ըլլայ իր յիշատակը :

ԳՈՒՐԳԻՆ ՄԻՒՐԱՐԵԱՆ

ՎԱՀԱՆ ԹՕՇԻԿԵԱՆ

Թերեւաչունչ այս գրութիւնը ֆանի մը տարի առաջ ղրկած էի Պոլիս Թօշիկեանի հաւար սարֆելի յոբելեանին առթիւ պատրաստուող գրքոյկի մը հաւար որ սակայն լոյս չտեսաւ :

— Նայէ՛, մահն է Յակոբիկ, չե՞ս տես – ներ, մահն է, հոս է, լաւ նայէ, հոս է ա – հա ...

Վահանն էր ամէն օր, յուսահատական այս ճիչը արձակողը, ճամբան, խմբա – գրատունը կամ հանրակառքին մէջ, յան – կարծ կենալով եւ ձախ մատներովը աչ ձեռքի մատները չփելէն դոյացած սպի – տակ կէտ մը կը յանձնէր ուշադրութեանս :

Այսպէս «մահը» տարիներ անոր մարմ – նին բոլոր ծայրերուն վրայ չրջապայելէն յետոյ ոչ թէ իր մէջ չմտաւ, այլ ինքը զայն հալածեց այնպիսի յամառութեամբ որ Գաբրիէլ Հրեշտակապետ իր փողն ու թմբուկը չալկած փախաւ այնքան հեռու որ վերջին տարիներս երբ բազմաթիւ զո – հեր խլող հիւանդութեամբ մը զգեստուած էր, Գաբրիէլ չկրցաւ հասնիլ անոր անա – րին :

Եւ ան միշտ չարունակեց հակառակ եօ – ասնասունը անց ըլլալուն, իր ամենօրեայ անփոյթ կենցաղը, ինչպէս էր իր երիտա – սարդութեանը :

×

1900ական թուականներուն երբ Մաճ – գուճէ օրաթերթին խմբագրութեան մաս կը կազմէի, օր մը, փափկակազմ, խարտ – եաշ , գեղեցիկ առաջ վարսերով, ցից պե – խերով ու այծեմօրուս երիտասարդ մը մտաւ ներս : Մուշտակ օձիքով վերարկուի մը մէջ կորսուած էր, բայց իր ակնոցին տակէն ծաղրածու սուր ակնարկ մը կը փայլէր :

Մմբագրապետը Բասիմ, իր բարի սո – վորութեան համաձայն, երկար – բարակ խօսքի կը բռնէր այցելուները, անոնց ցե – ղասպանութիւնը կը քրքրէր եւ եթէ գրել դիւցազի մը հանդիպէր, կը նստեցնէր զայն, գրիչ մը կ'երկարէր անոր եւ կը սկսէր տուն տալ իր թերթօնը կամ «Օր – ուան մտածումները» :

Նորեկը չահեկան էր : Պէրպէրեանի ըն – թացաւարտ, ֆրանսերէնի եւ թուրքերէնի վարժ, մաքուր հայերէն, ընթեռնելի սա – հուն գիր : Այդ միջոցին ան Վահան Փա – փազեանի (Լիլա) հրատարակած «Լոյս» չաբաթաթերթին ընթացիկ խմբագրու – թիւնը կը վարէր եւ եկած էր այդ երգի – ծաթերթին բովանդակութիւնը ծանուցա – նել տալու մեր թերթին մէջ :

Բասիմ երբ նորեկը տարապարհակ աչխատանքի լծեց եւ գոհունակութեամբ ճամբեց, ինչպէս նման առիթներու , չմոռցաւ կրկնել իր ձայնին յուզեալ չեշտ մը տալով եւ գլուխը ճօճելէն.

— Ի՛նչ աղուոր հայերէն կը գրէ եղ – բա՛յր··· :

Թօշիկեան այլեւս չամաչ կուգար խմ – բագրատուն անկիւնի փտած թիկնաթոռին խորը ընկղմելու միչտ իր մուչտակին մէջ ծրարուած, որուն համար գինք կը կոչէ – ինք «մեր հասատուն» :

Եւ քիչատենէն պաչտօնի կը կոչուէր մեր մօտ իբր Պատրիարքարանի լրաբեր եւ հանդէսներու տեղեկատու :

Վահան այսպէս կ'իյնար իր սիրած չու – րերուն մէջ եւ սակայն կը կատարէր նաեւ Ֆրանսերէնէ եւ Թուրքերէնէ լուրերու թարգմանութիւն ու սրբագրութիւններ :

Իր «չուրին մէջ» ըսի : Իրաւ ալ ան իր գնացքին մէջ թափանցիկ, սողոսկուն բան մը ունէր, անտես եւ աննչմար կը մտնէր ամէն ծակ՝ թիկունքներու տակէ կը կոր – սուէր, բազուկներու տակէն հազիւ թէ քիթը կը նչմարուէր, թաղականի մը գր – պանը մտած էր կարծես, կամ կիներու քր – ղանցքին եղերքէն յայտնուած : Եւ երբ , այդ պահուն օձիքէն բռնէիր, իր ակնար – կին ծաղրին վրայ կը բարդուէր մօրուքին ծաղրածութիւնը, այտերուն վրայ ժպիտի լուռ ծալքով մը :

Աւիկա փնտռուած յատկութիւնն էր ազ – դային լրաբերի մը համար :

×

Թօշիկեան իր գրական նախափորձը կա – տարած էր (ինչպէս ամէն գրող որ ինք – զինքը կը յարգէ) ոտանաւորներով գրա «Լոյս»ի մէջ կը հրատարակէր «Ինսիւլ – լէր» (կղզեբնակ) ծածկանունով, քանի որ կղզեցի մըն էր, Գընալըի մէջ ծնած ու մեծցած :

Լուրջ բանաստեղծութիւնը երկար բոյն չդրաւ իր մօտ, եւ փոխեց զայն փաթթէ – զիի որ իր խառնուածքին աւելի յարմար էր, տալով չարաճաչական լուրերը ժպտա – չուրթն յանդաբանութեամբ մը՝ «Լուրե – րու տրցակ՝ արձակ համարձակ » : Այս ճիւղը եթէ չարունակէր իրեն տեղ մը կը – նար չահիլ մեր գուարթ գրականութեան անդաստանին մէջ :

Որովհետեւ Վահան թէեւ վարժ ու վարպետ խմբագիր, գրական յաւակնու – թիւններ չունեցաւ բնաւ : Օրաթերթի մը համար իր ներկայութիւնը հարստութիւն էր թարգմանութիւն ու սրբագրութիւններ :

Իր «չուրին մէջ» ըսի : Իրաւ ալ ան իր գնացքին մէջ թափանցիկ, սողոսկուն բան մը ունէր, անտես եւ աննչմար կը մտնէր ամէն ծակ՝ թիկունքներու տակէ կը կոր – սուէր, բազուկներու տակէն հազիւ թէ քիթը կը նչմարուէր, թաղականի մը գր – պանը մտած էր կարծես, կամ կիներու քր – ղանցքին եղերքէն յայտնուած : Եւ երբ , այդ պահուն օձիքէն բռնէիր, իր ակնար – կին ծաղրին վրայ կը բարդուէր մօրուքին ծաղրածութիւնը, այտերուն վրայ ժպիտի լուռ ծալքով մը :

Աւիկա փնտռուած յատկութիւնն էր ազ – դային լրաբերի մը համար :

×

Թօշիկեան իր գրական նախափորձը կա – տարած էր (ինչպէս ամէն գրող որ ինք – զինքը կը յարգէ) ոտանաւորներով գրա «Լոյս»ի մէջ կը հրատարակէր «Ինսիւլ – լէր» (կղզեբնակ) ծածկանունով, քանի որ կղզեցի մըն էր, Գընալըի մէջ ծնած ու մեծցած :

Լուրջ բանաստեղծութիւնը երկար բոյն չդրաւ իր մօտ, եւ փոխեց զայն փաթթէ – զիի որ իր խառնուածքին աւելի յարմար էր, տալով չարաճաչական լուրերը ժպտա – չուրթն յանդաբանութեամբ մը՝ «Լուրե – րու տրցակ՝ արձակ համարձակ » : Այս ճիւղը եթէ չարունակէր իրեն տեղ մը կը – նար չահիլ մեր գուարթ գրականութեան անդաստանին մէջ :

Որովհետեւ Վահան թէեւ վարժ ու վարպետ խմբագիր, գրական յաւակնու – թիւններ չունեցաւ բնաւ : Օրաթերթի մը համար իր ներկայութիւնը հարստութիւն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

•

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Թ.

Պատուիրակութեանն համար պար – զուեց , որ մեր կառավարութիւնը, բոլ – շեւիկներէն Մայիսեան ապստամբութեան առնչութեամբ իր ունեցած ռազմական յաջողութիւններից քաջալերուած , թե – րադնահատել էր կարմիր Բանակի ներ – կայութիւնը Բագուում եւ Ղարաբաղում , եւ մի չարք անյաջողութիւններից յետոյ հարկադրուել էր Թիֆլիսում ստորագրել Օգոստոս 10ի համաձայնագիրը :

Մեր պատուիրակութիւնը թէեւ դժգոհ էր բանակցութիւնների ընդհատումից , բայց յոյս ունէր, որ երեւանում իրեն կը յաջողուի համոզելու մեր կառավարու – թիւնը, աւելի դիմող լինելու եւ երկուս – տեք ընդունելի մի համաձայնութիւն գո – յացնելու : Սակայն, Օգոստոս 10ին ստո – րագրուած համաձայնագիրը, ապագայ բանակցութիւնների յաջողութեան նը – կատմամբ որեւէ վստահութիւն չէր ներ – շնչում : Դժուարութեամբ էինք հաչտւում այն մտքի հետ, որ կարմիր Բանակի զո – րամասերը հեչտութեամբ պիտի դատար – կէին Նախիջեւանի ու Զանգեզուրի չըր – ջանները :

Հոգեկան նման վիճակումն էր, որ մեր պատուիրակութիւնը վերադարձաւ Երե – ւան՝ Մոսկուայում ընդհատուած բա – նակցութիւնները Հայաստանի մայրաքա – ղաքում վերսկսելու համար :

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԳԼՈՒԽ Ա.

Հայաստանի պատուիրակութիւնն իրե – նից անկախ պատճառներով ստիպուած ե – ղաւ Թոստովում մնալ աւելի քան տասը օր : Թուստատանի հարաւային նահանգ – ներում բնականոն վիճակ դեռ ստեղ – ծուած չէր : Ղրիմի թերակղզում եւ Կու – բանի չրջանում դեռնում էին զօր. Վրան – գելի եւ Դենիկինի զօրամասերի մնա – ցորդները, որոնք իրենց յաճախակի յար – ձակումներով չփոթ եւ իրարանցում էին առաջացնում բոլչեւիկների չարքերում եւ անապահովութեան մթնոլորտ ստեղծում :

Երկաթուղային երթեւեկութիւնը մի – անգամայն խանգարուած էր. գործում էին զինուորական նպատակների համար յատկացուած յատուկ գնացքները միայն : Ձամբորդների հոծ զանգուածները կու – տակուած էին մեծ կայարաններում եւ չաբաթներով սպասում էին, որ հնարա – ւորութիւն ունենան որեւէ պատահական գնացքով չարժուելու տեղից :

Այդպիսի պայմաններում անգամ պատուիրակութեանս համար այնքան էլ դիւրին չէր յատուկ վագոն եւ չոգեչարժ ստանալ ու ճանապարհուել դէպի Երե – ւան : Լուկաչինի թափած ջանքերի չնոր – հիւ, վերջապէս մեզ տրամադրուեց երկ – բորդ կարգի մի փոքրիկ վագոն, որտեղ տեղաւորուեցին, բացի մեր պատուիրա – կութեան անդամներից, մօտաւորապէս 12 հոգի եւս Թոստովում սպասող ճանապար – հորդներից :

Շատերի նման, Թոստովում երկար ժա – մանակ սպասում էին Երեւան դնալու հա – մար Բժ. Ամբատ Եղիազարեանը, Աւագ Մելիք – Վարդանեանը իր բազմանդամ ընտանիքով եւ իրաւաբան Գրիգոր Զու – բարը, իր կնոջ հետ :

Ս. Եղիազարեանը դալիս էր Կիւրիւ եւ Հայաստան էր տանում իր հօրեղբօր՝ պրոֆ. Եղիազարեանի հարուստ գրադա – րանը ,որ մեծ արժէք ունէր Հայաստանի նոր բացուելիք համալսարանի համար : Շաբաթներով նա մնացել էր Թոստովում յուսահատ վիճակում : Աւագ Մելիք Վարդանեանը եւրոպական կրթութեամբ մասնագէտ կաչեցրած էր եւ ցանկութիւն ունէր տեղափոխուել Հայաստան , իր ազ – գին ու հայրենիքին օգտակար լինելու մր – տադրութեամբ : Գրիգոր Զուբարն էլ ար – դէն եղել էր Հայաստանում եւ վերադար – ձել էր Թոստով՝ կնոջը փոխադրելու նը – պատակով եւ մնացել էր Թոստովում : Եւ այսպէս շատերը :

Մեր պատուիրակութիւնը , անշուշտ , ի վիճակի էր բաւարարելու բոլոր խնդ – րարկուներին եւ բոլորին էլ տեղ տալու իր նեղլիկ վագոնում, համաձայնուել բաւարարել միայն յիշեալ երեք անձնա – ւորութիւնների դիմումը :

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

(25) (Շար.)

մըն էր սակայն: Երբ ձեռագիրը պակսէր, կամ ինծի պէս դանդաղ արտագրողի մը հանդիպէր ղրաչարը, Վահան հոն էր, Թուղթերը ջուրերու պէս կը սահէին իր ձեռքին տակէն, կամ ինքնագիր կամ թարգմանութիւն, Թերթին պակասը կը լրանար չուտով եւ այսպէս կ'արդարացըներ իր երկարող մակդիրը «Մանանայ»:

Իր այս յատկութիւններուն համար էր որ երբ Իզմիրէն Բարսեղ Քէչիշեան 1908ի Օսմ. Սահմանադրութեան վրայ Պոլիս եկաւ իր հրատարակած «Արշալոյս» Թերթին խմբագիրը մը տանելու, Վահանի վըրայ կայացաւ ընտրութիւնը եւ Տէր եւ Տիկին Թօշիկեան քանի մը տարի դործեցին Ցոնիականի այդ պատմական ոստաններին մէջ, հրատարակելով «Արշալոյս»էն հոդը «Արձագանդ» իրը օրաթերթ:

×

Իր դիւրահաղորդ, դուարթ եւ բացսիրտ բնաւորութեան համար — պէտք է չեշտեմ թէ պոլսահայ Թերթերու խմբագիրները ընդհանրապէս անսիրելութիւն չունէին ի-րարու հանդէպ եւ միշտ ընկերական սէր մը կը կապէր դիրենք — առաջին օրէն մը-մէ կը կապէր դիրենք եւ մնացինք պրեթէ անրա-ժան մինչեւ վերջը:

Սկեպտիկ հովեր ունէր, այնպէս որ օր մը երբ եկաւ ըսելու թէ սիրահարուած էր աղջկան մը, կարծելով որ կը կատակէ՝ խնդացի: Բայց ոչ, ուժգին բոց մըն էր ինկեր իր ազգուն կուրծքին տակ որ պիտի հանդարտէր ամուսնութեամբը Հայկանոյշ Մառքին հետ: Ասոր դեղաչուի Թխուքիւնը չանթահարեր էր իր խարտեաշ աղկաղկ էութիւնը: Ինծի վիճակեցաւ անոնց կնքահայրութիւնը եւ դարձայ նորակազմ տունին ամենամօտ բարեկամը, իրենց խանդավառ չրջանէն — ուր մին «Ֆանֆան» էր, եւ միւսը «Հոյհոյ»— մինչեւ իրենց վաղանցուկ պժուռթիւնները: Հայկանոյշ երիտասարդ ուսուցչուհի, քերթողուհի եւ դրականուհի անանող, համեղի խօսակից մըն էր եւ մենք այսպէս երեքով միշտ պահեցինք անվթար ու անկեղծ մեր ընկերականութիւնը (*):

Շատեր կը զարմանային թէ ի՞նչպէս մտածումի եւ խառնուածքի այնքան տարբերութեամբ ես ու Վահանը կրնանք այնքան մօտ ընկերներ ըլլալ: Զէ՞ որ ան կղերապաշտ էր, ես հակակրօն, ան պահպանողական՝ ես ձախ ազատական, ան խոհական էր մինչ ես դայրացկոտ:

Այս զարմանքը անհասկացողութիւնն էր անոնց որ կարծիքի տարբերութիւնը կը չփոթեն բարեկամական դգացումին հետ:

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

(*) Հայկանոյշ Մառք, աշակերտուհի Սիպիլի, մեր կին գրագիտուհիներուն մէջ իր արժանաւոր տեղը ունի ոչ միայն իրր «Հայ կին» հանդէսին անխոնջ ու երկարամեայ խմբագիրը, այլ նաեւ նրբալար էերթողուհի, իմաստասիրական ճաճանչներով: Բայց թերագնահատուած է բոլոր անոնց պէս որ ապաւէն չունին իրենց թիկունքին խմբակցութիւն մը:

ԿԱՆԱՉԵՆՑ ՀԱՐՍԸ

★

ՀԻՆԴԵՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

« Զորս հատ էին, ունէին երկու բոյն, ձմրան ձիւնէն ու փոթորիկներէն խարխլած էին, չուտով սկսան աշխատանքի, նորոգեցին բոյները, կաթիլներով, սիրոյ խանդավառ թեւածումներով ապացուցին զանոնք...: Դժբախտ թռչուններ, արդեօք պիտի՞ որ չուտով պիտի քանդուէին ու ամայանային դիրենք սիրող ու կերակրող հայկական բոլոր դիւղերը, անկ յետոյ ո՞վ պիտի կերակրէր զանոնք, կէ՞ որ ոսխոզիող ու կացինահար, չէ՞ որ ոսխոզիող ու կացինահար, մեռած պիտի ըլլային բարեպաշտ ծերերն ու պառաւները, ճկլտուն ու կենսախայտ մանուկները, եղնիկի անմեղով հարսերը, աղջիկները, Թշուառ ու անտէր՝ ժողովուրդ Հայոցը եւ դժբախտ՝ անոր Թըռչուններն անդամ...: Մեր պաշարը քիչ էր, սովը չուտով պիտի սպառնար մեզի, բայց մեզմէ ոչ ոք մտքէն անցուց իր հացը խնայել, կամ արագիլները զրկել հացը իրենցէն: Հացի ու կերակուրի բաշխումի ժամակ, դիւղ կուդային, կը պատէին դիրքէ դիրք՝ իրենց բաժինը առնելու համար: Գոհ էին մեզմէ չէին հեռանար, մանաւանդ այն դիրքէն՝ ուր Տիգրանը, Աբեղեանը եւ ես կը գտնուէինք»:

« Արագիլները իրենց բոյները նորոգեր էին, զարունը աւելի համայիլ, եւ արեւը՝ աւելի տաք էր: Կը սկսէր Թշնամիի երկրորդ յարձակումը: Առաջին կռիւի ընթացքին, կը Թուի Թէ Թշնամին նկատած էր մեր տակը կոզմը, որովհետեւ այս անդամ փոխանակ մեզ դիրքին վրայ յարձակելու, կռիւը սկսաւ վարժարանի դիրքին դէմ՝ առաջ. քանի կռուողներ ու նէինք հոս, ծխաւոր եւ անծուխ հրացաններովզինուած, որոնք արիւնի բովէն անցած չէին, մաերիմ եւ ընկեր չէին դէնքին, կ'երեւի անոնց նշանառութեան վրիպանքէն Թշնամին կռահած էր այդ դիրքի մարտունակութեան պակասը, ասոր համար՝ դիշերը, զազազողի սպրդեր էր Մեսրոպեանց տունը, վարժարանի դիրքին ճիշդ դիմացը, առաւօն՝ սպաննիչ համազարկի տակ առեր էր վարժարանը»:

«Թուրքերը կը կռուէին համարձակ ու կատաղօրէն, որոշած էին իրենց վրէժը լուծել, յաղողեցան նոյնիսկ լռեցնել դիրքը եւ խուճապի մատնել մեր տղաքը, կացութիւնը տագնապալի էր, Թշնամին վճռած էր մեր դիրքերը առանձին առանձին գրաւել, եւ այսպէսով խորտակել մեր դիմադրութիւնը»:

« Զինուորական Մարմինի հրահանգին համաձայն՝ խաչաձեւ կրակի տակ առինք Թրքական դիրքը: Երդեցինք ու կրակեցինք: Հայհոյեցինք ու երդեցինք: Ապա՝ վրէժ, վրէժ գոռալով խոյացանք, մեր նպատակն էր սարսափեցնել զայն եւ ցոյց տալ անոր մեր անփոխարինելի արիութիւնը: Պատերազմը չարունակուեցաւ նոյն սաստկութեամբ մինչեւ կէս դիշեր, բոլորս ալ յոգնած էինք, բայց վտանգը դգաստութեան եւ նոր նոր յանդգնութիւններու կը կանչէր մեզ: Զինուորական Մարմինը վճռած էր ի դին ամէնէն ծանր զոհողութեան՝ խորտակել Մեսրոպենց տան Թշնամի դիրքը, ընտրուեցան տասնեակ մը փորձառու եւ դինավարժ դինուորներ, որոնց մէջ՝ կային Տիգրանը, Աբեղեանը եւ ես, դինուեցանք ռումբերով եւ «տասնոց ատրճանակներով», արշաւանքի դեկավարութիւնը ստանձնեց Տիգրանը, մեզի կ'ընկերանային նաեւ երեք հոդի իրր հրձիգ, անոնք՝ երկար ձողեր ունէին, որոնց ծայրերուն կապուած էին քարիւղի մէջ Թրջուած քուրջեր: Կէս դիշերին՝ արշաւախումբը չարժեցաւ դէպի Թրքական դիրքը, սողաց, ոչ Թէ քալեց, անչշուկ մօտեցաւ Մեսրոպենց տան՝ ձախ կողմէն, ուր պատուհան կամ դուռ չկար որ Թշնամին մեզ լրտեսէր կամ հարուածէր մեզ, պատին մօտիկ ծառ մը կար, Աբեղեանը այդ ծառէն սողոսկեցաւ տանիքը, տոպրակէն հանեց ռումբը, մինչ այդ՝ հրձիգները քարիւղով Թրջուած քուրջեր կը Թմկէին ցուիքներու տակ: Աբեղեանը վառեց ռումբին պատրոյգը, նետեց երեսբացը, Աբեղեանը վար իջաւ տանիքէն, հրձիգները կրակ տուին քուրջերուն, գոռաց ռումբը եւ ակռակային մեր «տասնոցները»...: Առաւօն՝ կմախացած էր Մեսրոպենց տունը, ան՝ դարձած էր Թուրքերու դազար ու գերեզման: Գիւղը բռնած էր այրուած միսի ու ճենճի հոտ»:

— Կեցցեն հայ քաջերը, կեցցէ Կանաչենց Հարսը, պոռացինք բոլորս ալ:

« Այս կռուին մէջ սպաննուեցաւ Տիգրանը, մարմինը փոխադրեցինք մեր դիրքը, Զինուորական Մարմինը զինքի հանդարկներով պատուեց նահատակը, բոլորս ալ երկիւղածութեամբ համբուրեցինք անոր ճակատը, ապա՝ Թաղեցինք զայն մեր դիրքին մօտ գտնուող տան բակին մէջ: Լաց ու ողբ: Սուգը վարակիչ էր եւ արցունքը անզուսպ, մոռցանք Թշնամին եւ մեր չուրջը դեղերող վտանգը, կը հաւատա՞ք, երբ ըսեմ Թէ Կանաչենց Հարսը դրեթէ չկրցաւ իր սիրելի ամուսնոյն վրայ, ան՝ զոպեց ինքզինքը, մեռելը Թաղելէն վերջ միայն, երբ յուղարկաւորները մեկնած էին, Աբեղեանը իր ծխալից մազերը փռեց Տիգրանի հողակոյտին վրայ, դէմքը քսեց անոր հողին, դէմքը ճմրթեկեց, ողողող ճայնով մը չչնչեց.

(Շար.) ՅՕՍՓ-ՎԱՆԻ

ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

(ԱՄԵՆՈՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՀՈԳԵՎԱՐՔԸ)

●

ՄՄԲ.— Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթը, «էջմիածին», Մայիսի թիւին մէջ հրատարակած է նկարագրութիւն մը, Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին հոգեվարքի մասին, «Վերջին հանդիպում» խորագրով եւ Սարկաւագի մը ստորագրութեամբ:

Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

... Գէորգ հայր սուրբը, վեհափառի հաւանութիւնը առնելուց յետոյ, հան-դարտ քայլերով առաջնորդեց մեզ Վեհափառի սենեակը:

Իւրաքանչիւրիս սիրտը արտակարգ յուզմունքից կարծես ընդհատ-ընդհատ էր բաբախում: Վեհափառի մօտն անցնելու նախկին համարձակութիւնն ու ինքնավստահութիւնը չունէինք: Ամէն մէկը մտանից վարանում էր առաջինը ներս մտնել: Դժուար էր առաջինը տեսնել Վեհափառին՝ նախապէս ունեցած զանազան ենթադրութիւններից յետոյ: Յամէնայն դէպս հաւաքեցինք մենք մեզ եւ խորը երկիւղածութեամբ, հանդարտ քայլերով մօտեցանք Վեհափառի մահճին ...: Այդ պահը վերյիշելն անգամ առատ արցունք է բերում իմ աչքերից: Որքա՜ն բան էր փոխուել Վեհափառի դէմքին ... Ո՞ւր էր նրա կենսուրախութիւնը ... Ո՞ւր էին նրա արտակարգօրէն համայիլ քմծիծաղն ու ժպիտները ...: Ո՞ւր էին նրա մանր աչքերի վառվռուն փայլը, կրակը, խաղատութիւնը ... Անիծուած հիւանդութիւնը ինչ դաժան դեր էր խաղացել... Որքա՜ն ծանր էին այդ հիւանդութեան հարուածները ...

Համբուրելով վերմակի վրայ թոյլ ձգուած ձեռը, կանդնեցինք մէկ չարքի վրայ այնպէս որ առանց դլուխը չարժելու տեսնէր բոլորիս: Առաջին հերթին իր ցուցամատի հաղիւ նկատելի չարժումով սկսեց մեզ համրել:

— Երեք ... հատ էլ ... Մոսկուայում ..., խուլ չընջալով կարողացաւ ընդհատ ընդհատ խօսել եւ ապա վերին չրթունքի փոքր պրկումով գոհունակութիւն արտայայտելով, աւելացրեց.

— Բա...ւական է ...

Այս չափազանց սուղ արտայայտութիւնն էլ բաւական եղաւ, որ մենք Վեհափառ Հայրապետի սիրտն զաւակներն ենք եւ Թէ ինքն է Թոյլատրել:

— Ներողութիւն: Յամենայն դէպս առիթ մի տուէք յուզմունքի եւ խօսակցութեան:

Վեհափառն սկսեց մեղմօրէն եւ խորհրդաւոր ժպտալ:

— Նա դեռ... չի ճա...նա...չում ձեզ: Եւ չարունակեց, ձեմարանը մեծ պարտական...նութիւններ ունի: Պիտի աւ...ելի արդիւնաւէտ դառնայ: Ուսանողների թիւը պիտի բազմացնել: Ար...տասահմանից էլ քան հոգի պիտի բե...րել տանք:

Աւելի կենդանութիւն է նկատւում դէմքին եւ երբեմն թեթեւակի ժպտում էր:

— Կառա...վարութիւնը որոշ դումար է բաց թողել Մայր Տաճարի վերա —նո ...րոգութեան, որպէս պատմական եւ ճար... տարապետական կարեւոր յուչարձան: Դա պատմական խոչոր դէպք է: Շնորհակալ ենք կառա... վարութիւնից:

— Շնորհիւ ձերդ Մեծութեան. ըսի:

— Շնորհիւ Մեր ուղ... դամտութեան, լրացրեց նա:

Այս վերջին վայրկեաններում մեր նկատած փոփոխութիւնը մեզ յոյս էր ներչնչում, որ Վեհափառը դեռ եւս ապրելու վճռակամութիւն եւ կարողութիւն ունէր: Այս հաւատը մեզ խանդավառեց եւ ես ինքնաբերաբար ասացի:

— Ձեր բոլոր երազները կեանքի են կոչուած, Ձեր թանկագին առողջութիւնն է անհրաժեշտ մեր ժողովուրդին, մեր եկեղեցուն եւ մեզ: Դժուարութիւնները յաղթահարելու մեծ փորձ ունէք եւ վստահութիւն ենք յայտնում, որ այս դրժուարագոյն պահն էլ կը յաղթահարէք ...

Վեհափառը ընդհատեց հետեւեալ չեշտուած խօսքերով.

— Հէնց դա էլ ինձ համ ... կաւոր էր.. մի... մի... յուսալքուէք: Եղէք լաւատես: Էջմիածինը տառապալից ու փշոտ ճանապարհ է անցել ... բայց կենդանի է մնացել ու կը մնայ... սիրեցէք Էջմիածինը, Ինչ եղ է Էջ...միածինը: ...Արտասահմանեան իմ պանդուխտ որդիներս հոդի .. պէս կը մխիթարուին, լսելով այս վերանորոգութեան մասին: Ցաւ է ինձ համար որ իրենց իսկ աչ..քերով չեն տեսնում: Շնոր..հա..կալ կը լինին ամբողջ հոդով մեր Հայրենի կառավարութիւնից: Կը լինեն զարմացողներ եւս, բայց նոքա իրենք իրենց կը պատասխանեն ...

Հակառակ Վեհափառին բուռն ճիգերուն, նա զգացնել տուեց որ շատ յոգնում եւ զգում է հանգստանալու անհրաժեշտութիւն:

Ոտքի ելանք .. Աստուա՜ծ իմ ինչպի՜սի յուզիչ հրաժեշտ էր... Վեհափառը երբեք այդքան դժբախտ չէր եղել:

— Տէր ընդ... ձեզ: Եր..բեմն ինձ յիշեցէք.., — կլսախուփ աչքերը քիչ բանալով չչնջաց Նա:

Մեր վերջին ճիգերն էինք հաւաքում զսպելու համար մեր արտասուքը: Մենք ապրում էինք լաւագոյն ու մեծագոյն հարցասերին կորցնելու թեկուզ ենթադրու-թեան զառն ողբերգութիւնը:

Լուռ երկիւղածութեամբ համբուրում ենք Վեհափառի հիւծուած աջը եւ համբընթաց, առաւել երկիւղածօրէն յետ-յետ գնում դէպի դուրս:

Շիկացած պողպատով գրուեց մեր սրտերում Հայոց մեծագործ Հայրապետի դիւրին խօսքը:

— Եր... բեմն ինչ յի...չէք...:

ՓԱՅԼԱԿ ՍԱՐԿԱՒԱԳ

ՖՐԱՆՍԱ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ՄԱՍՆԱԿՑԻԼ

Միացեալ բանակի կազմակերպութեան վեց անդամները, Ֆրանսա, Պելժիա, Հո – լանտա, արեւմտեան Գերմանիա, Իտա – լիա եւ Լիւքսէնպուրկ ժողովի հրաւիրը – ուած էին Պրիւսէլի մէջ, նախաձեռնու – թեամբ Պելժիոյ արտաքին նախարարին : Ֆրանսայի վարչապետը անմիջապէս պատասխանեց թէ կանխահաս է այս ժո – ղովը եւ թէ իր առաջին հոգը պիտի ըլլայ կարգադրել Հնդկաչինի խնդիրը : Ուրեմն, Ֆրանսա կը մերժէ մասնակցիլ, յառա – ջիկային ձգելով միացեալ բանակի ծրա – գրին եւ ուրիշ միջազգային խնդիրներու կարգադրութիւնը :

Մինչ այս մինչ այն, Պ. Մենդէս Ֆրան – սա եւ ապ· պաշտպանութեան նախարա – րը, զօր· Քէօնիկ եւ ուրիշ նախարարներ կը քննեն միացեալ բանակի դաշինքը, թեր ու դէմ կարծիքները հաշտեցնելու եւ ուրիշ նախագիծ մը պատրաստելու հա – մար :

Պրիւսէլէն կը հեռագրեն թէ Պ. Սփաք պիտի պնդէ խորհրդաժողովին դումար – ման վրայ, այն վստահութեամբ թէ Ֆը – րանսա պիտի կրնայ ներկայացուցիչ մը ղրկել : Ժողովին նպատակն է պարզել կա – ցութիւնը, ճշդելու համար միացեալ բա – նակի դաշինքին գործադրութեան թուա – կանը : Արեւմտեան Գերմանիա եւ Իտալիա արդէն յայտնած են իրենց հաւանութիւ – նը : Ժողովը հրաւիրուած է Յուլիս 3ին : Գերմանիա հետզհետէ անհամբերութեան նշաններ կը ցուցնէ :

Վերջին լուրերու համաձայն, Պ. Մեն – դէս Ֆրանս իմացուցած է ամերիկեան կառավարութեան թէ փոփոխութիւններ պիտի առաջարկէ միացեալ բանակի ծրա – գրին մէջ : Անգլ· թերթերն ալ կը հաս – տատեն թէ անխուսափելի է արեւմտեան Գերմանիոյ մուտքը Ատլանտեան դաշին – քին մէջ, նկատի առնելով ներկայ կացու – թիւնը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿՈՒԱԹԵՄԱԼԱՅԻՆ հասած լուրերը միշտ հակասական են : Ուոշինկթընի դես – պանը կը ծանուցանէ թէ երեք օդանաւեր հրկիզած են Զաքափա քաղաքը, Կուաթե – մալայի մայրաքաղաքի ճամբուն վրայ : Կառավարական զեկոյցն ալ կը հաստատէ թէ հրդեհներծագած են Զիթիմուլա քաղա – քին մէջ, օգաթշաններու հետեւանքով : Ըմբոստները կը սպառնան մայրաքաղա – քին : Կուաթեմալայի կառավարութիւնը Արժանթինի միջնորդութիւնը խնդրեց, որպէսզի Ապահովութեան խորհուրդը դադրեցնէ ըմբոստներուն արշաւանքը : Ապահովութեան խորհուրդը յետաձգեց հարցին քննութիւնը, սպասելով ամերիկե – ան երկիրներու միացեալ կազմակեր – պութեան որոշման, ինչպէս կը պահան – ջեն Մ· Նահանգները :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ լեռնային շրջաններուն ռա – տիկանական իրաւասութիւնները փոխան – ցուեցան Ֆրանսական բանակին : Մինչ – նոյն ատեն անոյշ բանատարկութեան դա – տապարտուած են Նոր Տեսթուրի վարիչ – ները : Այս խիստ միջոցները առաջարկած է մարզպանը, Վուազար, որ Փարիզ կը դանուի : Ֆրանսական դինուորները իրա – ւունք ունին խուզարկելու բոլոր տունե – րը, գործադրութեանց շրջանին մէջ, որ կ'ընդդիմէ Թունուզի արեւմտեան, հա – բաւային եւ կեդրոնական մասերը : Վեր – ջին լուրերու համաձայն, ահաբեկումնե – րը կը չարունակուին, հակառակ բոլոր դրուշական միջոցներուն :

ՊՈՒԽԸՆՎԱԼԸ ԴՐԱԽՏ էր բաղդատե – լով Շաբաթ-Հովի արդելարանին հետ, յայտարարեց պելժիացի զօրավար մը, Վուազէն, որ իրրեւ վկայ կանչուած էր Մեկի գինուորական առեանին կողմէ : Ուրիշ Պելժիացի մը, բժիշկ Պուկարթ, վկայեց թէ երեք Անգլուհիներ եւ Ֆրան – սուհի մը որոնք ձերբակալուած էին իր – րեւ լրտես, սպաննուեցան Փենոլի ներար – կումով եւ յետոյ կիզուեցան փուռին մէջ : Գերման ազգաբնակ մը, Վիթքէ, ջախ – ջախիչ վկայութիւններ կուտար, երբ ամ – բաստանեալներէն մէկը ուզեց իր վրայ յարձակիլ : Այս ատենը բսան թէ օր մը տեսաւ երեսուն յոյն կիներ որոնց համար կ'ըսէին թէ Հրէուհիներ էին : «Ամէնքն ալ մերկացուցին եւ կազարձակ սենեակը ա – ռաջնորդեցին» : Այս պահուն ամբաստան – եալ դահիճներէն Օհլեր կատղելով ուզեց վկային վրայ յարձակիլ : Ընդհ· ժխո – րին մէջ, նախագահը հարկադրուեցաւ ընդհատել նիստը :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ԴԱՎԱՐԱԳԵՂ. ՊԱՐՏԷԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

26, Rue Troyon - Sèvres (S. et O.)

Կազմակերպուած վարժարանին Օժանդակ Տիկնանց կողմէ, աշակցութեամբ նախկին աշակերտներուն :

Կիրակի 4 Յուլիս, ժամը 14էն մինչեւ կէս գիշեր :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին մը ապահովուած է, Փաթաշուի հանրածանօթ նուագախումբով :

Պիտի մասնակցին ՌՕԺԷ ՌԻՒԷԼ, ԺԱՆ ՔԼՈՏ ՊԱՐՆԱՒ իր կիթառով, ԺԱԳ ՊՐԷԼ իր զուարճալի երգերով, ՊՈՒՈՏԷՐՕ երգիծաբան եղբայրները եւն· եւն· :

Հայ լաւագոյն արուեստագէտներ եւս իրենց աշակցութեամբ պիտի ոգեւո – րեն ներկայները :

Երիտասարդներուն համար պարի տախտակամած, վիճակախաղ, թանկարժէք առարկաներ, առատ ու մատչելի դիներով պիւֆէ, ինչպէս նաեւ հաճելի անա – կնկալ մը պատրաստուած են հանդիսականներուն :

Ընտանիքով եւ բարեկամներով վերապահեցէք 4 Յուլիսի կիրակին :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սեբաստիոյ Մուրատ Ու – սումնասիրասէրաց Մարսէյլի մասնաճիւղը կը տօնէ Մուրատ Ուսումնասիրասէրաց Օրը, կիրակի, 4 Յուլիս, առաւօտեան երեկոյ· պ· Նաճարեանի ընդարձակ եւ օդասուն ագարակին մէջ, Սէնթ Անթուան : Ներկայ պիտի ըլլայ եւ պիտի խօսի Փարիզի կեդր· վարչութենէն պ· Յ· Յակոբեան : Մեր մէջ պիտի ըլլայ նաեւ Սեբաստացի – ներու որդեգիրը տանը, որ Մուրատեան վարժարանը կ'ուսանի : Կը հրաւիրենք Սե – բաստիոյ նահանդին պատկանող մեր բո – լոր հայրենակիցները եւ զաղութը :

Նուագ, երգ, արտասանութիւն, հա – ճելի անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ մատչելի դիներով :

Մուտքը ազատ է :

Ողբացեալ Պօղոս փաշա Նուպարի

յիշատակին

Հ· Բ· Ը· Միութեան Եւրոպայի կեդր· յանձնաժողովը կը խնդրէ յարգոյ հասա – րակութենէն, ներկայ ըլլալ տարեկան քառաձայն Ս· Պատարագին եւ հոգեհան – դստեան պաշտօնին, այս կիրակի, ժամը 10էն սկսեալ, Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղե – ցիին մէջ, ի յարգանս ազգային մեծ բա – րերար ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ յիշատա – կին, իր մահուան 24րդ տարելիցին առ – թիւ :

ԴՐՕՇԱԿԱՒՈՐ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՐԸՆՈՊԼ.— կապ· Խաչի դպրոցական տարեվերջի քննութիւնները տեղի կ'ու – նենան կիրակի, 4 Յուլիս, ժամը 8·30էն սկսած դպրոցին սրահին մէջ :

Քննութեան ներկայ կրնան ըլլալ բոլոր հայրենակիցները : Այս առթիւ սիրով կը հրաւիրենք մասնաւորաբար բոլոր կազ – մակերպութեանց ներկայացուցիչներուն :

Քննութենէն անմիջապէս վերջ, օթո – քարով ձրի պատյա դպրոցի աշակերտնե – րուն համար — Ալվար լէ Պէն :

Մնողքները եւս կրնան ընկերանալ նա – խապէս արձանագրուելով : Օթօքարը կը մեկնի դպրոցին առջեւէն ժամը 13ին :

Ֆ· ԿԱՊ· ԽԱՉ

Կապոյտ Խաչի կեդր· վարչութիւնը չը – նորհակալութեամբ ստացած է Ծոմի Օր – ուան առթիւ հետեւեալ նուէրները· — (Շար·) Տիկին Ա· Մխիթէվէլեան 2000, Ն· Յովհաննէսեան 1500, Տիկին Տըղրէյն, Տիկ· Թիւֆէնկճեան, Տէր եւ Տիկին Նալ – պանեան, Տէր եւ Տիկին Մէչինեան, Տի – կին Յակոբեան : Պ·Պ· Խաչատուրեան, Վազ – դէն, Զ· Խարբութեան, Տիկ· Մալեան, Տիկ· Վարդանեան Հազարեան : Այրամճեան, Զրուանդեան, Ազապէկեան, Ն· Տակուա – եան, Մալոյեան, Թազուհի Գարամեան, Թօփաքեան, Խրոբըչեան, Ուզունեան, Ե – ռիգարաչեան 500ական եւ զանազաննե – րէ 2700 ֆրանք :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ԶՈՎԱՍՈՒՆ ՊԱՐՏԷԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ (Le Raincy)

4 Յուլիս, ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշեր

Առաջնակարգ նուագախումբ, ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ

Առաջին անգամ ըլլալով Փարիզի մէջ Ամերիկ· դաշտահանդէսներու օրինակով «Շիշ – էէպապ» եւ հայկական լաւաշ (փիտէ)

Առատ ուտելիք, ընտանեկան եւ հայեցի զուարթ մթնոլորտ, մատչելի դիներ,

Մարզական խաղեր, խրախճանք եւ անակնկալներ :

Անձրեւի պարագային ապահովուած է ընդարձակ սրահ մը

Հաղորդակց· միջոց·— Մէթրօ Էկլիզ Փանթէնէնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Փավիյօն սու Պուա :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Փոն տը Շէրլիւ եկեղեցաշէն Երիա· Միութեան եւ հովա – նաւորութեամբ Ազգ· Միութեան, 11 Յու – լիս, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ, պ· Կուհայի վեհափառ զովասուն զաշտին վրայ : Լը Լոն տու Քանալ կէ (Լը Թրէ – վիէ) Փոն տը Շէրլի :

Գեղարուեստական բաժինները բարձ – րախօսով հայկ· եւ ֆրանս· պար, նաեւ չատ մը անակնկալներ : Առատ կերու – խում մատչելի դիներով :

Կը հրաւիրուին երիտասարդութիւնը եւ բոլոր կազմակերպութիւնները :

Մուտքը ազատ է :

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս· Մուրատեան վարժարանի տեսչու – թիւնը կը հրաւիրէ բոլոր աշակերտներու ծնողները եւ բարեկամները ամավերջի փակման եւ մրցանակաբաշխութեան հան – դէսին՝

Կիրակի 27 Յունիս, ժամը 15·30ին

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՄԱՊԱՏԿԵՐ ԱՐԵՒՄՏԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱ – ՆՈՒԹԵԱՆ, Ե· հատոր : Իրապաշտները· — Արփիար Արփիարեան, Լեւոն Բաշա – լեան, Գրիգոր Զօհրապ, Հրանտ, Տիգրան Կամսարական, Հ· Ասատուր եւ ուրիշներ : Գրեց՝ ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ, 484 մեծադիր էջ : Տպ· Ս· Յակոբեանց, Երուսաղէմ, 1952 : Գին 15 շիլին :

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Յառաջիկայ հաւաքոյթը այս չորեք – շաբթի դիշեր, Քառէ սրճարանի վերնա – յարկը : Դասախօսն է Պ· Յակոբ Ներսոյ – եան, (Տօքթ· փիլիսոփայութեան) : Նիւ – թը՝ «Հիւլէական ռումբը եւ եկեղեցին» : Մուտքը ազատ է :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՊԵՐԼԻՆ.— Թոյլ տուէք հրապարակաւ յայտնել իմ խորին շնորհակալութիւնն է – րքս «Յառաջ»ի խմբագրութեան, Պ· Պ· Հ· Սամուէլեանի, Յ· Տէր Յակոբեանի, Պարսամեանի, Վ· Տէր Մինասեանի, Ա· Վաչեանի, Հայկ Աղաբէկեանի եւ բոլոր այն հայրենակիցներին, որոնք դիրքեր նուիրեցին Պերլինի զրադարանին համար :

Հայկ Եաղճեան

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միու – թիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները ի նպաստ Լիոնի է – կեղեցւոյ եւ Ազգ· տան կառուցման ֆոն – սին : 12 Յունիս Հ· Մ· Ը· Մ·ի պարա – հանդէսի վիճակահանութեան հասոյթէն· 55·800, Տիկ· Փոփքէէ· 300, Տիկին Ֆը – լանէ 500, Տիկին Անիկ Գէորգեանէ (Փա – րիզ) 5000, Պ· Վարդանեանէ 1500 ֆրանք :

Պ· Քալջաղն Յովհաննէսեանէ եկեղե – ւոյ պատկերով տպածոյ էշարփներ, որ կը ծախուին Տիկնանց կողմէ : Շնորհակալու – թիւն նաեւ բազմաթիւ նիւթեր ղրկող բա – րեհաէրներուն : (ԿՆԻՔ)

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Ֆ· Կ· Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնա – ճիւղին ընդհ· ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 20·30ին Տիկին Թորոսեանի բնա – կարանը, 88 ռիւ Մարսէլ Պոյէ, Քաշան : Կարեւոր օրակարգ :

ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ

Ծախու փայտաշէն տուն մը Գսենեակ, խո – հանոց, աշխատանոց, Սոյլ դիծին վրայ մեթրօ Պանեէոյի չատ մօտ :

Դիմել՝

Maison - Lazare, 13, Rue Thérèse
Paris (1e). Tél. RIC. 33 - 55

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, ուէ ընկերութեամբ եւ միեւնոյն գի – ներով տեղերը կ'ապահովենք ձրիաբար, դէպի Հարաւային եւ Հիւսիսային ԱՄԵ – ՐԻԿԱ, ԿԱՆԱՏԱ, ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ, ՄԻԶԻՆ ԱՐԵԻԵԼՔ եւ ամէն կողմ :

Դիմել ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի որ ունի 35 տարուան փորձառութիւն

American LLOYD

48, Rue de la Republique
Tél: Co. 47.22 et 74.51, Marseille
7, Rue Auber, Paris.

URIAGE - LES- BAINS (Isère)

ԿՐՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄԹ· 414 ՄԵԹՐ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ, ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ

Անգուգական հանքային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մարքային, յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախ – տերու :

Շրջագայութեան կեդրոն, զբօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, անտառ, լեռնագնացութիւն, քաղի – նօ, թէնիս, սինեմա, նուագախում – դէս, եւայլն :

ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՍԵՊՏ· 25

Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քա – ղինոյի մուտք, կառքով լեռնագնա – ցութիւն, հաւանագրով (Փրիզ ան շարժ), ասիւրանսի անդամներուն միանուագ դինն է 22000 ֆրանք :

Մանրամասնութեանց համար դիմել

DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարները ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

Հաստատութիւնը արտօնուած է ՄԻ – ԱՑՆ ՆՈՐ ՉԳԵՄՏՆԵՐԸ ղրկելու, պաշտօնական հաշուեցոյցներով, իսկ գործածուած հագուստներ՝ շատ լաւ վիճակի մէջ :

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

OCÉANIA

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Կը կազմակերպենք հաւաքական ճամ – բորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուր – քիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին : ԿԱՐԵՒՈՐ ՉԵՂՉԵՐՈՎ

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստա – նալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝

OCEANIA
4, Rue de Castellane
PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Պ· ՀԱՑԱԳՈՐԾԵԱՆԻ եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ Օսէանիայի միջոցով

38, Rue de la République, Marseille
tél. Colbert : 53-13

Տեղեր եւ ձեւակերպութիւններ Հա – րաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա – ներու համար եւ ամէն ուղղութեամբ :

Կը փնտռուի.— Տիկին Խաժէնի Պետրոս – եան (Պէյրութէն) կը փնտռէ իր եղբայ – րը՝ Սարգիս Օտապաշեան որ 1947ին Թուռ կը գտնուէր : Տեղեկացնել Տիկին Վարդուհի Պետրոսեանի, 18 Ավը· Գօֆիյ – եան, Սէվրան :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
29
ՅՈՒՆԻՍ
★
MARDI
29 JUIN
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7406 30e ANNEE — խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2817

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀՆԱԿԱՐԿԱՏՆԵՐԸ

•

Մինչեւ Արեւելքէն հասած վերջին թերթերը կը հաստատեն չարաշուք լրագրութիւն մը, — խուժանավարութիւնը կը ծաւալի սոնձարձակ, անշնչելի դարձնելով մթնոլորտը :

Աշակերութիւնը ուղղուած է մասնաւորապէս Լիբանանի եւ Սուրիոյ ազգ. իշխանութեանց, իսկ անոնց գլխուն վերեւ՝ Դաշնակցութեան դէմ :

Ըսելիք պիտի չունենայինք, եթէ պայքարը ամփոփուէր փաստացի ամբաստանութեանց կամ տեսակէտներու տարբերութեան վրայ :

Մամուլին պարտականութիւնն է հետեւիլ անցուդարձին, այս կամ այն մարմնին, անհատին գործունէութեան եւ կարծիքները յայտնել :

Սակայն չէք անպատճառ զնահատել : Կրնաք ամէնէն կծու քննադատու-թիւնները դրի առնել, միշտ հիմնուելով իրական փաստերու կամ հանրօգուտ զգուշաբերներու վրայ :

Այս սարբական դիտելիքը յետադիմութիւն կամ թուլութիւն կը համարուի Դաշնակցութեան հակառակորդներուն կողմէ :

Օգտուելով մամուլի ազատութենէն, անոնք իրարու հետ կը մրցին, ամէնէն դեհիկ եւ զրպարտիչ արարքները գործելու համար :

Այլեւս աւանդութիւն դարձած է հիւրընկալ երկիրներու իշխանութիւնները եւ ժողովուրդները ալ զրպարտել Դաշնակցութեան դէմ, գաղտնի քսութիւններով :

Բանի մը նմոյշներ կարգացիք արդէն :

Լիբանանի ամսկավարներուն պաշտօնաթերթը, «Զարթօնք» Ցունիս 6ի իր բաղարականով «Զինչ ըլլալիներու կառքին լծուած» կը ներկայացնէր Հալէպի Ազգ. Առաջնորդարանը : (Աւելի առաջ ալ՝ Զայիմներու կառքին) :

Իսկ հնչակեան պաշտօնաթերթը, «Ա.-բարաս» նոյն օրը կը պատմէր թէ երբ «Սուրիան կը հեծէր Ֆրանսական իմպերիալիզմի լուծին տակ, երբ մէկ կողմէն արաբ ազատատենչ ժողովուրդը կռիւ կը մղէր Ֆրանսական ուժերուն դէմ, անոնք (Դաշնակցականները) զօրավիղ կը կանգնէին այդ ուժերուն » :

Կարձելով թէ այս թերթամարի բանսարկութիւնը բաւական չէ միտքերը պղտորելու համար, թերթը կը փութար վերջ յիշեալ առղերուն իմաստն ալ բացատրել.

— « Դաշնակցութիւնը իր այս ընթացքով կը դաւաճանէր սուրիական հայրենիքի եւ արաբ հիւրընկալ ու ապրնչական ժողովուրդի շահերուն » :

Տեսակ մը հնակարկատներ են անոնք եւ պարբերաբար ձեռք ձեռք կը խլեն, կը նորոգեն կամ իրարու կը փոխանցեն զանազան մասներ, ամրոխին կեր ճարելու համար :

Արտասպումները ամիսներով կը չարունակուին .

— երէկ դուք Թուրքին հետ էիք, Ռուսին դէմ ...

— Գերմանին հետ էիք, Ֆրանսայի դէմ...

Համեստ հնակարկատի բան մը կը նորոգէ, իրրեւ աշխատասէր, կտոր մը կաշի եւ երկու գամ առնելով ձեռքը :

Այս դրոց — բրոց հնակարկատները նոյն փտած կաշին եւ ժանգոտած գամերը կը ծեծեն ազդուրաց բծամթութեամբ եւ նենգամտութեամբ, չարաչար գործածելով իրենց իսկ ընթերցողներուն համբերութիւնը :

Բարեբախտաբար, ամէն տեղ ալ իշխողութիւն եւ ժողովուրդ կը ճանչնան մեր սրագիր բամտութիւնները : Անցեալով, ներկայով եւ հոսանքներով :

Գիտեն թէ ո՛վ ի՛նչ կը բանի :

Կը ճանչնան թշնամին եւ բարեկամը, հայրենասէրն ու կեղծարարը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԳԼԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

•

ԿԱՇԽԱՏԻՆ ՀԱՐԹԵԼ ԻՐԵՆՑ ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ուոշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Զբօսիլ եւ Այզընհաուըր որոշեցին ընդլայնել իրենց խօսակցութիւնները, հարթելու համար զանազան թիւրիմացութիւններ, մասնաւորապէս հարաւ – արեւելեան Ասիոյ վիճակագութեան մասին : Երկու պետութեանց արտաքին նախարարները, Ի. Տըլլըս, տակաւին չեն յաջողած հաշտեցնել իրենց տեսակէտները : Երկու նախարարները քննած են նաեւ անդլիա – եգիպտական յարաբերութիւնները որոնք անելի մը յանդած են :

Զբօսիլ միշտ այն տեսակէտն ունի թէ հարաւ. արեւելեան Ասիոյ կացութիւնը «ժամանակ եւ արթնութիւն » կը պահանջէ. ուրիշ խօսքով, անհրաժեշտ է գործել յամրարար եւ զգուշութեամբ, ծրագրուած ապահովութեան գաղինքը կնքելու համար : Անգլիոյ վարչապետը երկմասնաւոր տեսակցութիւն մը պիտի ունենար Ի. Տըլլըսի հետ : Ապա երկու պետութեանց արտաքին նախարարները պիտի խորհրդակցէին առանձին :

Խորհրդակցութիւնները վերջացած պիտի բլլային երկ, երկուշաբթի : Պ. Զբօսիլ եւ Պ. Իրմն Քանաուա պիտի երթան այսօր, երեքշաբթի : Իսկ հինգշաբթի օր, իրենց երկիրը պիտի վերադառնան Նիւ Եորքի ճամբով : Խորհրդակցութեանց մասին պաշտօնական դեկոյց մը պիտի հրատարակուի բան սովորութեան :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, ճամբան բաւական հարթուած է, երկու պետութեանց տեսակէտները հաշտեցնելու համար : Զբօսիլ նորէն բացատրած է թէ բրիտանական քաղաքականութեան հիմնական նպատակները մէկն է ապահովել Արեւմուտքի եւ Մ. Միութեան խաղաղ համակեցութիւնը : Այս առթիւ իրեն կը վերագրեն հետեւեալ խօսքը. — « Աւելի լաւ է կզակ կզակի խօսիլ քան թէ պատերազմ մղել » : Ամերիկեան շրջանակներու մէջ լաւատեսութիւն կը տիրէ այն պատճառով որ Անգլիոյ ներ – կայացուցիչները այժմ տրամադիր են ընդունելու հարաւ. արեւելեան Ասիոյ շրջանային պաշտպանութեան ծրագիրը : Պ. Իրմն հետեւեալ կերպով բանաձեւած է բրիտանական տեսակէտը .— 1. Հարաւ. արեւելեան Ասիոյ պաշտպանութեան մասին միջազգային դաշինք մը կնքելէ առաջ, պէտք է սպասել որ ելքի մը յանգին Ֆրանսայի ջանքերը՝ Հնդկաչինի զինադադարի մասին .— 2. Անհրաժեշտ է ապահովել կարգ մը երկիրներու բարեացակամ չէզոքութիւնը :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Պելժիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Սփաք, Փարիզ պիտի գայ չորեքշաբթի օր, խորհրդակցելու համար միացեալ բանակի ծրագրի մասին :

Ինչպէս կը յիշուի, վեց պինակից պետութիւնները առաջարկած էին ժողով մը գումարել, քննելու համար այս ծրագիրը : Ֆրանսայի վարչապետը ընդունելով հանդէպ այդպիսի խորհրդաժողովի մը սկզբունքը, նպատակայարմար չի գտներ անմիջական գումարումը, որպէսզի կարենայ չարունակել անոր վերաքննութիւնը : Ցետոյ, միշտ կը յիշեցնէ թէ իր առաջին մտահոգութիւնը կը կազմէ Հնդկաչինի հարցը : Պ. Սփաք Փարիզ կուգայ Պ. Մենդէս Ֆրանսի հրաւէրով, որպէսզի միասին քննեն վիճելի խնդիրները : Ուրեմն, առաջարկուած ժողովին թուականը պիտի որոշուի այս տեսակցութենէն ետք :

Միւս կողմէ, Ֆրանսայի վարչապետը որոշած է արեւմտեան Գերմանիա ղրկել իր խորհրդականներէն մին, որպէսզի տեղեկութիւն առնէ Գերմանիոյ Դաշնակից Բարձր Յանձնակատարութեան կարծիքին մասին : Կը նշանակէ թէ նոր դահլիճը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ արեւմտ. Գերմանիոյ բանեւելիք դիրքին՝ միացեալ բանակի մասին : Այս հարցէն զատ, պիտի քննուին ուրիշ կարեւոր խնդիրներ որոնք սերտ կապ ունին Ֆրանքեւգերմանական յարաբերութեանց հետ : Թերթերը կը դրեն թէ Գերմանիոյ մէջ զոհունակութիւն պատճառած է Ֆրանսայի կառավարութեան մէկ ներկայացուցիչին առաքումը : Տեսակցութիւնը տեղի պիտի ունենայ ուրբաթ օր : Արեւմտեան Գերմանիոյ Ֆրանսական մարզպանը դիր մը ուղղելով Տոքթ. Ատենաուըրի, կ'ըսէ թէ Ֆրանսա երբեք անտարբեր չէ Եւրոպայի միացեալ պաշտպանութեան ծրագրին հանդէպ :

Պ. Մենդէս Ֆրանս չաբաթ օր ճաշասփիւռ ճառ մը խօսելով, նորէն յիշեցուց Դաշնակիցներուն թէ անհրաժեշտ է վերահաստատել խաղաղութիւնը, ուրիշ խնդիրներ քննելէ առաջ : « Ֆրանսացի բարեկամները պէտք է ըմբռնեն թէ կառավարութիւնը ինչո՛ւ նախապատուութիւն կուտայ այս հարցին : Կառավարութիւնը պէտք չէ տարբեր լեզու գործածէ երբ կը խօսի օտար դիւանագէտներու կամ իր ժողովուրդին հետ : Ես ըսի Ազգ. ժողովին թէ մեր առաջին հոգը պիտի ըլ –

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԼԻՈՆԻ ԱԶԳ. ՏԱՆ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀԻՄՆԱՐԿԷՔԸ

•

Պ. ԷՏ. ԽԻՕ ԱՆՁԱՄԲ ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ԵՒ ԿԸ ԽՕՍԻ

Շաբաթ օր տեղի ունեցաւ Լիոնի ազգ. տան եւ եկեղեցւոյ հիմնարկէքը, մեծ հանդիսաւորութեամբ : Ներկայ էին ալեփառ քաղաքապետը, Պ. Էտ. Էրիօ, պատուակալ նախագահ Ազգ. ժողովի, եւ ուրիշ Ֆրանսացի բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ :

Մանրամասնութիւնները վերապահելով մեր մասնաւոր թղթակցին, «Փոսթ – ոէ» օրաթերթին կիբակի օրուան թիւէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.

— Հազար Հայեր — ամբողջ Թիւը 15 հազար է մեր ջալջանին մէջ — երէկ առաւոտ խռնուած էին թափուր դետնի մը վրայ, Պուալօ եւ Փանսիոնա փողոցներուն անկիւնը : Ժամը 10ին տեղի պիտի ունենար արարողութիւն մը որուն մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն բոլոր Հայերը, — իրենց առաքելական եկեղեցւոյ եւ ազգ. տան առաջին քարին գետեղումը (հիմնարկէք) :

Կազմակերպուած՝ Լիոնի Ազգ. Միութեան, հոգարարձութեան եւ եկեղեցական խնամակալութեան կողմէ, հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ նախագահութեամբ Պ. Էտ. Էրիօյի : Այս առթիւ անդամ մը եւս փառաբանուեցաւ Ֆրանքեւհայկական բարեկամութիւնը : Փարիզեան երգչախումբ մը, դեկավարութեամբ Պ. Ա. Պարթեւեանի, նախ հնչեցուց «Մարսէյեզ»ը, յետոյ կրօնական երգեր, մինչ Մանուկեան Ծ. Վ., առաջնորդ եւ առաքելական պատուիրակ Եւրոպայի, ծիսական արարքները կը կատարէր : Պ. Վահէ Թրէնկեան, եկեղեցաչէն յանձնախումբին պատուիրակը, զրաւոր ճառ մը կարդաց նախ Ֆրանսերէն, յետոյ հայերէն, որ կնքուելով պիտի գետեղուէր վէմ քարին մէջ : Պ. Ա. Կիւլպէնկեան, նախագահ Ազգ. Միութեան եւ հոգարարձութեան, խօսքը ուղղելով նախագահ Էրիոյի յայտարարեց .

— « Որ յուզումով կ'ողջունենք ձեր ներկայութիւնը մեր մէջ : Դուք ծանօթ էք մեր քաղաքակրթութեան : Այն յիշատակարանը որ պիտի կանգնի այստեղ պիտի բլլայ ամէնէն անարատ հայկական ոճով, — յաւաջընթացը գոթական եւ բիւզանդական ոճին ».

Ապա յիշելով «հայ ժողովուրդին դէմ բախտութիւնները», Պ. Կիւլպէնկեան չարունակեց .

— Մենք ձեր երկիրը կը նկատենք մեր երկրորդ հայրենիքը. մեր արիւնը չոռնց հոսած է Ֆրանսայի համար, որուն միշտ մեծութիւն եւ բարգաւաճում կը մաղթենք : Իմ բերնով բոլոր Հայերը կ'աղաչեն . — Կեցցէ՛ Ֆրանսան » :

Եւ հաճախաւոր ձայներ կրկնեցին , — « Կեցցէ՛ Ֆրանսան» : Նախագահ Էրիօ մասնաւորապէս յուզուեցաւ այս տեսարանէն :

Ցետոյ Պ. Ֆրէնկեան պատմեց հին յիշատակներ.— «Ֆրանսա հասած ատեն, ընդունուեցանք ականաւոր անձերու կողմէ, — Ժորժ Քլեմանսօ, Ժան Ժորէս, Անաթոլ Ֆրանս որոնց յիշատակը երկիւղածութեամբ կ'ողջունեմ, եւ երկու երիտասարդներու կողմէ, Պ. Պ. Էտ. Էրիօ եւ Լուի Մատէն (ջերմ ծափեր) :

Պ. Ֆր. Ֆեյտի, դասախօս Փարիզի արեւելեան լեզուներու վարժարանին, խօսեցաւ հայկական մշակոյթի եւ արուեստի մասին : Ապա խօսք առաւ Պ. Էտ. Էրիօ .

— « Ինձի համար մեծ պատիւ է եւ խրախոյս զգածուած եմ հրաւիրուած ըլլալով իրրեւ նախագահը այս յուզիչ արարողութեան որ բազմաթիւ Հայեր կը համախմբէ իրենց ապագայ եկեղեցւոյ, մշակոյթի տան եւ ընկերային օգնութեան գետնին վրայ : Կը խնդրեմ իմ ներկայութիւնս ձեր եւ ձեր ընտանիքներուն մէջ նկատել ապացոյցը այն համարումին զոր ունի ձեզի հանդէպ Ֆրանսան ընդհանրապէս եւ Լիոնը մասնաւորապէս : Որպէս յուզուեցայ ձեր բերնէն լսելով «կեցցէ Ֆրանսան» : Ֆրանսան կրնայ թերութիւններ ունենալ, բայց Ֆրանսացի ժողովուրդը մեծ յատկութիւն մը ունի . — սիրտ ունի (ջերմ ծափեր) : Ֆրանսան բարի է, կ'ատէ անարդարութիւնը, անգթութիւնը, բռնի ուժին կամայական գործածումը : Ծերունի քաղաքապետը որ կանգնած է այստեղ կը յայտարարէ ձեզի՝ իր բոլոր քաղաքակիցներուն հետ, թէ կը սիրէ ձեզ եւ կը մաղթէ բարօրութիւն այն կեդրոնին մէջ զոր պիտի տեղծէք այս տեղ : Սիրեցէք արդարութիւնը, բարութիւնը, խաղաղութիւնը եւ այսպէս իրաւունք պիտի ունենաք հպարտօրէն կրկնելու Հայու եւ Ֆրանսացիի տիտղոսը » :
(Երկարատեւ ծափեր) :

Ճառեր խօսեցան նաեւ Պ. Ա. Բարեան, յանուն Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութեան եւ Պ. Շարլ Տիրան Թէքեան (Մարսէյլ), նախագահ Նախ. Հայ Ռադմիկներու Ընկերակցութեան : Ի վեր – ջոյ Մանուկեան Ծ. Վ. եւ Էտ. Էրիօ տեղեկին վէմ քարը որ կը պարունակէր շինութեան մատաղաթը : Դարձեալ թնդաց « Մարսէյեզ»ը եւ բազմութիւնը Պ. Էրիոյի մեկնումը ողջունեց աննկարագրելի խանդավառութեամբ :

× Թերթը այս առթիւ պատկեր մըն ալ հրատարակած է, եւ կ'ըսէ թէ շինութեան յատակագիծը յօրինած է ճարտարապետ Ա. Յակոբեան, որ արկածի մը զոհ դնաց վերջերս եւ թէ անոր գործը սիրայօժար կը չարունակէ Ֆրանսացի ճարտարապետ մը, Պ. Միւզի :

ԷՋՄԻԱԾինէն վերադարձող պատգամաւորները, որոնք Պոլիս հանդիպած էին, ըսած են տեղական թերթերուն թէ Գերապոյն Հոգեւոր Խորհուրդին անդամ ընտրուած են Էջմիածնի միաբանութենէն Սահակ եպիսկ. Տ. Յովհաննէսեան, Ռուբէն եպիսկ. Վարդէն եպիսկ. եւ ան Մարաիրոս Տէր Սահեփանեան (Լիբանանէն) :

Էջմիածինէն Փարիզ հասած է Հիւս. Ամերիկայի նախորդ առաջնորդը, Տիրան արք. որ կիրակի օր նախագահեց Պ. Պօղոս Նուպարի հոգեհանգստեան արարողութեանց :

ՎԱՀԱՆ ԹՕՇԻԿԵԱՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Իրաւ է որ զրեթէ նոյնարմատ ծագում ենք ունեցած : Վ. Թօշիկեանի նախահայրը թերեւս կեսարիոյ նոյն գիւղէն էր գաղթած ուր ես եմ ծներ, քանի որ ծնողքս կը պատմէին թէ «Թօշիկները» կային գիւղին մէկ կողմը ուրկէ հեռացած են կանուխէն : Ես ալ ակրտէրի թոռ՝ ան ալ : Սա տարբերութեամբ որ մինչ մեր ժառանգական քահանայական տան վերջին Տէր Յակոբը վախճանած է երբ ես չկայի, եւ հայրս ալ երախայ, Վահան մնացած, անոնց ու կրթուած էր իր մեծ հօր, «ախ-ախ»ին՝ Գրնալըի ալեզարդ Տ. Դիոնէսիոս քահանային ձեռքին տակ : Որով՝ ես կրօնական կապ չեմ տեսած, մինչ ինք, չափահասութենէն վերջն ալ քահանայական «չնորհ»ին տակ է մնացած (*) :

Ամբողջական ասպարէզին մէջ ես զրաւեան խղճմտութեամբ կը փորձէի քալել, նախադասութիւններու վրայ կը ճգնէի, քերթողական ու վիպական յաւակնու-թիւններ կը սնուցանէի, զրական ու գեղարուեստական քննադատութեանց մէջ կը մրցումէի, քաղաքական ու ընկերային մարզանքներ կը կատարէի, ազգային կեանքի մէջ միշտ յարձակողականի վրայ, մինչ Վահան կը պահպանէր ու կը պաշտպանէր կղերն ու վարժապետը, ակրտէրն ու տիրացուն, վարդապետ ու եպիսկոպոս կը խնկարկէր, թաղականներու եւ աղաներու պակ կը հիւսէր, հարսարակ ձեռնարկներ կը փառաւորէր ըստ իր կապերուն : Իսկ երբ ընդդիմախօսելու հարկադրուէր, իր խիստ եւ զրեթէ պարսաւադրական զրիչը կը գործէր ի սպաս այս կամ այն անձին, կամ խնդրին պաշտպանութեան :

Թօշիկեան իր դաստիարակ Ռ. Պէրպէրեանի երբեակ նշանաբանէն — բարւոյն, ճշմարտին եւ գեղեցկին — ճշմարիտը դուած է քիչ մը խրթին, Գեղեցիկը սահմանափակած է կիներու զարպասին մէջ, իսկ ամուր փարած է Բարիին : Որովհետեւ բարիով զատելն աւելի դիւրին է, հաճելի եւ օգտակար :

Աչակերտ Պէրպէրեանի եւ եր. Տէր Անդրէասեանի, ունէր յարձակողական ու պաշտպանողական վարպետ զարմուածքներ, մերթ մէջնանկալ այնպիսի երկարաբանութեամբ որ թրքաբանութեան մէջ կը մոլորի : Փորձ լրագրող սահմանափակ տեսողութեամբ եւ հմտութեան համեստ պաշարով : Թանկագին ուժ օրաթերթի համար՝ թէեւ օր մը քաղաքական նկարագիր չէ փորձած . — այս ալ իր արժանիքն է :

(*) Այս տողերը գրուած պահուն դեռ Արմենակ եղբայրս աշխարհական էր եւ յետոյ է որ, մեր ընտանեկան ժառանգութեան խզուած լարը վերցնելով՝ Աբէնցի մէջ բահանայացաւ եւ մեծ – հօր անունն առաւ Տ. Մեսրոպ :

Իր խմբագրական անխոնջ ուժը զեռ կը չարունակէ եւ պատնէշին վրայ կը մնայ իր «Նոր Լուր»ով, թէեւ այս պատնէշը փլած ու նուազած ըլլայ : Իր «Նոր Լուր»ը կը չարունակէ իրեն սիրելի ճիւղը : Տեսակ մը եկեղեցիի պաւիթ — ինչպէս պոլսահայ մամուլը ընդհանրապէս — ուր կնունք, հարսանիք, յուղարկաւորութիւն գիւրաւ կը հրմշտկեն, ուր Վահան, կը — նանք ըսել «Տէր Վահան» բոլորովին յարմար դովեստն ու օրհնութիւնը գիտէ արժանապէս ընծայել, համաձայն ակնկալուած «ժամուց»ին :

×

25 – 30 տարիներու բաժանումէ մը ետքը, հիմա Փարիզէն Պոլիս կ'ներեւակայեմ թէ Վահան եղած է իր մեծ հօրը պէս ակնոցներու փայլին ետեւը կորսուած կը – մախք մը՝ կանոիի հեռաւոր նմանու – թեամբ եւ սակայն չարժուն եւ խլրտուն, միշտ ծաղրածու ժպիտովն ու ակնարկով :

Կը հաչուեմ նաեւ որ Վահան օր մը 80–90 տարեկանին երբ պատեհութիւնն ունենայ իր «ախ-ախ»ին հանդիպելու, այդ բարեբարոյ ծերունին զրկարաց պիտի ընդառաջէ զայն զոչելով՝

— Ապրիս, սիրելի Թոռնիկ, դուն իմ սուրբ զործս չարունակեցիր երկրի վրայ, ծառայեցիր մեր սուրբ եկեղեցիին, քու կատարած պահկներդ, մկրտութիւն – ներդ եւ թաղումներդ հարիւրապատիկ աւելի են քան իմ կատարծներս ի խոր ծերութիւն : Օրհնեա՛ղ, եկեա՛ղ յանուն Տեառն ...

Եւ պիտի փութայ, ակամայ, զրախոհ կապալառու Ս. Պետրոսին, որ չնորհ ընէ իր Թոռնիկին :

Չեմ գիտեր սակայն որ, մեր ցկեանս դռնապան Պետրոս Աղբար ձեռքը ցկեանս բանալիներուն պիտի երկարէ՞, թէ ուրիշ ճամբայ պիտի ցուցընէ, քանի որ նորա – ժաման Վահան, իր ասպարէզին բեր – մամբ, կրնայ մեղապարտ մը արդարացուցած, արդար մը դատափետած, սուրբ մը խաչած ու խաչաղող մը պաշտպանած ըլլալ :

... Բայց ինչո՞ւ խառնենք անդենական – նը : Բաւ են աշխարհականին չար իւր :

×

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱՆ

(Իր մահուան առթիւ)

Իր պայքարներով կամ պաշտպանու – թիւններով ամբողջ կէս դար Պոլսոյ մեր հանրային կեանքին մէջ դեր մը կատարեց եղած, Վահան Թօշիկեան կը մեռնի ցանկալի էջմիածինը ողջունելու ճամբուն վրայ իսկ :

Որչափ ալ յաճախ տարակարծիք, եւ սակայն պէտք է խոստովանիլ թէ Թօշիկեան որոշ անկեղծութեամբ ու հաւատ – քով կը գործէր, համոզուած մըն էր իր ուղղութեան մէջ եւ անկեղծ եկեղեցա – շէր :

Վերջին տարիները իր «Նոր Լուր»ը անօրինակ հակասութիւն մը պարզեց խմբագրին անցեալի դատաստանով : Համայնամէա (քոմիւնիզան) դիծ մը որդեգրեց իր «Նոր Լուր»ով, թէեւ այս պատնէշը փլած ու նուազած ըլլայ : Իր «Նոր Լուր»ը կը չարունակէ իրեն սիրելի ճիւղը : Տեսակ մը եկեղեցիի պաւիթ — ինչպէս պոլսահայ մամուլը ընդհանրապէս — ուր կնունք, հարսանիք, յուղարկաւորութիւն գիւրաւ կը հրմշտկեն, ուր Վահան, կը — նանք ըսել «Տէր Վահան» բոլորովին յարմար դովեստն ու օրհնութիւնը գիտէ արժանապէս ընծայել, համաձայն ակնկալուած «ժամուց»ին :

×

25 – 30 տարիներու բաժանումէ մը ետքը, հիմա Փարիզէն Պոլիս կ'ներեւակայեմ թէ Վահան եղած է իր մեծ հօրը պէս ակնոցներու փայլին ետեւը կորսուած կը – մախք մը՝ կանոիի հեռաւոր նմանու – թեամբ եւ սակայն չարժուն եւ խլրտուն, միշտ ծաղրածու ժպիտովն ու ակնարկով :

Կը հաչուեմ նաեւ որ Վահան օր մը 80–90 տարեկանին երբ պատեհութիւնն ունենայ իր «ախ-ախ»ին հանդիպելու, այդ բարեբարոյ ծերունին զրկարաց պիտի ընդառաջէ զայն զոչելով՝

— Ապրիս, սիրելի Թոռնիկ, դուն իմ սուրբ զործս չարունակեցիր երկրի վրայ, ծառայեցիր մեր սուրբ եկեղեցիին, քու կատարած պահկներդ, մկրտութիւն – ներդ եւ թաղումներդ հարիւրապատիկ աւելի են քան իմ կատարծներս ի խոր ծերութիւն : Օրհնեա՛ղ, եկեա՛ղ յանուն Տեառն ...

Եւ պիտի փութայ, ակամայ, զրախոհ կապալառու Ս. Պետրոսին, որ չնորհ ընէ իր Թոռնիկին :

Չեմ գիտեր սակայն որ, մեր ցկեանս դռնապան Պետրոս Աղբար ձեռքը ցկեանս բանալիներուն պիտի երկարէ՞, թէ ուրիշ ճամբայ պիտի ցուցընէ, քանի որ նորա – ժաման Վահան, իր ասպարէզին բեր – մամբ, կրնայ մեղապարտ մը արդարացուցած, արդար մը դատափետած, սուրբ մը խաչած ու խաչաղող մը պաշտպանած ըլլալ :

... Բայց ինչո՞ւ խառնենք անդենական – նը : Բաւ են աշխարհականին չար իւր :

×

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱՆ

(Իր մահուան առթիւ)

Իր պայքարներով կամ պաշտպանու – թիւններով ամբողջ կէս դար Պոլսոյ մեր հանրային կեանքին մէջ դեր մը կատարեց եղած, Վահան Թօշիկեան կը մեռնի ցանկալի էջմիածինը ողջունելու ճամբուն վրայ իսկ :

Որչափ ալ յաճախ տարակարծիք, եւ սակայն պէտք է խոստովանիլ թէ Թօշիկեան որոշ անկեղծութեամբ ու հաւատ – քով կը գործէր, համոզուած մըն էր իր ուղղութեան մէջ եւ անկեղծ եկեղեցա – շէր :

Վերջին տարիները իր «Նոր Լուր»ը անօրինակ հակասութիւն մը պարզեց խմբագրին անցեալի դատաստանով : Համայնամէա (քոմիւնիզան) դիծ մը որդեգրեց

Ի՞ՆՉՊԻՍ ԿՆՔՈՒԵՑԱՒ ՍԹԱԼԻՆ-ՀԻԹԼԷՐ

ԴԱՇԻՆՔԸ

(ՌԻՊՊԼՆԹՐՈՓԻ ՅՈՒՇԵՐԸ)

●

ՄՄԲ.— Առաջին մասը տես Յառաջ 25 Յունիս.

Քաղաքավարական փոխանակութիւն – ներէ ետք, սեղանի մը չուրջ բոլորուե – ցանք Սթալին, Մոլոթով, Կոմս Շուլըն – պուրկ եւ ես : Ներկայ էին նաեւ մեր թարգմանը, դեսպանատան խորհրդական Հիլկեռ, որ չատ լաւ ծանօթ էր Ռուսիոյ եւ Ռուսերուն, և ռուս թարգման Փաւլով, դեղին մազերով երիտասարդ մը, այս վերջինը կը թուէր թէ Սթալինի վստահութիւնը կը վրաւէր :

Սկսելու համար, բացատրեցի Գերմանիոյ ցանկութիւնը, գերմանեւռուս յարաբերութիւնները նոր հիմքի մը վրայ դնելու եւ ներդաշնակելու մեր երկու երկիրներուն չահերը : Մենք կ'ուզէինք տեսական յարաբերութիւններ հաստատել Ռուսիոյ հետ : Դիտել տուի թէ անցեալ դարձան Սթալինի արտասանած ճառն ալ այդպիսի տեսակէտներ կը յայտնէին : Սթալին դարձաւ Մոլոթովին եւ խնդրեց որ նախ ինք պատասխանէ : Մոլոթով խնդրեց Սթալինէն որ ինք սկսանձնէ, որովհետեւ աւելի իրաւասու էր :

Սթալին խօսեցաւ : Առանց դարձուածքներու, յստակ եւ հակիրճ, պարզեց իր տեսակէտը : Ինծի թուեցաւ թէ, ան ալ կը փափաքէր հաստատացողութեան մը գալ Գերմանիոյ հետ եւ արդար լուծում մը գտնել : Պատկերաւոր բացատրութիւն մըն ալ գործածեց «տարիներէ ի վեր Գերմանները եւ Ռուսերը փոխադարձաբար իրար կը ջրէին աղբաջուրի դոյլերով», սակայն այդ չի նշանակեր թէ չենք կրնար իրար հասկնալ : Ան անցեալ գարնան խօսած էր իր ճառը հասկցնելու համար իր կարգը Գերմանիոյ հետ մերձեցումի մը մասին, մենք չատ լաւ հասկցած էինք զինք :

Սթալինի պատասխանը այնքան հաստատական էր որ, առաջին տեսակցութենէն ետք, ուր յայտնի եղաւ թէ երկու կողմերն ալ արամադիր էին ոչ – յար – ձակման դաշինք մը կնքելու, անցանք փոխադարձ չահերու սահմանումին, եւ գերման եւ լեհ տազնապին քննութեան : Ռուսերը մասնաւորաբար վարպետորէն դիւանագէտներ կը նկատուին, ասով մէկտեղ նպաստաւոր կլիմայի մը տակ տեղի կ'ունենային բանակցութիւնները : Գիշ – ուեցաւ Գերմանիոյ եւ Ա. Միութեան միջեւ զանուած երկիրներու փոխադարձ ապդեցութեանց սահմանները : Ֆինլանտան, Պալթեան երկիրներու ամէնէն մեծ մասը եւ Պեսարապիան կ'իյնային ռուսական ազդեցութեան չրջանին մէջ, գերման եւ լեհ բախտի մը պարագային — սակայն – ծուած վիճակը պէտք էր նկատի առնել այս հեռանկարը — որով համաձայնեցանք գծել սահմանագիծ մը :

Առաջին տեսակցութեան առեն Սթալին ճչդած էր թէ ինչ կ'ուզէր որ Ռուսիան չահերու չրջաններ ունենայ : (Շահակից չահերու չրջաններ ունենայ : (Շահակից պետութիւնը կը բանակցի միմիայն այն երկիրներու կառավարութեանց հետ ո – րոնք իր ազդեցութեան չրջանակին մէջ են, իր ընկերակիցը պաշտօնապէս կը հրաժարի հետապրքրուելէ) : Այս առիթով Սթալին յայտարարեց թէ ինք նկատի չունէր փոխելու այս պետութեանց քաղաքական կազմը : Ի պատասխան իր հարցումին ազդեցութեանց չրջանակի բաժանման մասին, չեչտեցի թէ Լեհերու յարձակողական դիրքը հետզհետէ կը աստիճանար : Որով կը կարծէի որ եթէ ընդհարում մը տեղի ունենար, աւելի լաւ կ'ըլլար առաջ-

պարմացնելով բոլորս իր քաջութեանը համար, մենք որ զինքը կը ճանչնայինք քաղաքականապէս խուսափուկ եւ չափազանց երկչոտ :

«Խուսափուկ»ը ճիշդ բառն է կարծեմ զինքը բնորոշելու իր նոր մարզանքներուն առթիւ, քանի որ ան կ'ապատանէր «կըղերապետական» ծառուղիներու հովանիին տակ :

Տեղապահ Ալանեանի բոլորանուէր պաշտպան՝ կ'երեւի կապեր հաստատեց Մայր – Աթոռին հետ որ այդ վատահամբաւ եկեղեցականին պաշտպան հանդիսացաւ դիտութե՞մբ թէ անգիտութեամբ, չենք գիտեր :

Նաեւ, բարեհամբաւ նոր պատրիարքին դէմ, անոր կարգ մը ձեռնարկներուն պատրուակով, յայտարարած «ճիհատը»՝ դեհկիկ աշխատակիցներու օժանդակութեամբ, արդեօք էջմիածնի լուռ հաւանութե՞մբ էր թէ ոչ : Գաղտնիք :

Ամէն պարագայի մէջ գաղտնիք չէ որ Մայր – Աթոռը Պոլիս զրկած հրա –

հանգները ընդհանրապէս կ'ուղղէ եղեր Թօշիկեանի խողովակով եւ անոր հաս – ցէին : Նաեւ գաղտնիք չէ որ էջմիածին ամբողջ պոլսահայութեան մէջ իբր սիրելի եւ հաւատարիմ որդի միայն Թօշիկեանը կը գտնէ՝ բացառիկ պատուով իր մօտ հրաւիրելու զայն ուրիշ մատուռականի մը հետ՝ նոյնպէս Ալանեանական :

Ինչ որ ալ ըլլայ, տխրալի է որ մարդ մը իր ուխտավայրին այնքան մօտիկը յեղակարծօրէն խղուի կեանքի թելէն :

Վաղեմի ընկերոջ մը այս մահը կը սթրուի մխիթարական այն չղարչով որ կը ծածկէ պատնէշին վրայ ինկող զինուորին մարմինը :

Այսպէս, Թօշիկեան երբ իր երկարամեայ հետեւողական ուղիին փառքն ու պըսակը ստանալու համար կը սուրար դէպի Ս. Աթոռ, յանկարծ կը չիջի իր կանթեղին պլպլուն լոյսը՝ Լուսաւորչի Կանթեղին լոյսէն հաղորդուելու Թրթռուն ցանկութեան բոպէին խակ :

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

●

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Թ.

Այդ առթիւ դիմում կատարեց Շրջանային Գործկոմի քարտուղար Ս. Լուկաչինին, որպէս զի նրանց արտօնութիւն տրուի մեկնելու Հայաստան իրենց ուղեգծած չարժական ամբողջ դոյքերով :

Ս. Լուկաչինը սիրով ընդառաջեց մեր դիմումին եւ համաձայնուեց արտօնել Սմբ. Եղիազարեանի եւ Ա. Մելիք Վարդանեանի մեկնումը, բայց բուռն կերպով առարկեց Գր. Զուբարին արտօնութիւն տալու դէմ : Հակառակութեան պատճառը նա վերագրեց իր սրտցաւութեան՝ նորաստեղծ Հայաստանի Հանրապետութեան հանդէպ :

Վրդովուած կերպով Լուկաչինը պատմեց, որ Գր. Զուբարը, Հայաստանից վերադառնալուց յետոյ, բազմամարդ մի ժողովում, կարմիրներուն դիւր գալու նպատակով, անճիշդ եւ վարկաբեկիչ տեղեկութիւններ էր հաղորդել Հայաստանի կառավարութեան եւ պետական կառուցուածքի մասին : Վերջը զայրացած աւելացրեց . «Ի՞նչպէս կարելի է այդպիսի անպիտան եւ երկերեսանի անհատին տանել Հայաստան : Ի՞նչ օգուտ կարող էք սպասել այդպիսի անձնաւորութիւններից » :

Ի վերջոյ, դիմելով իմ պնդումներին, նա համաձայնուեց մեկնելու արտօնութիւն տալ նաեւ Գր. Զուբարին՝ նրա ապագայ վնասակար արարքների ամբողջ պատասխանատուութիւնը թողնելով իմ վրայ :

Եւ իրօք, Լուկաչինի առողջ բնազդը չէր խաբել նրան : Գր. Զուբարը հետագայում միշտ էլ մնաց երկդիմի դիրքում, թէ մինչեւ Հայաստանի խորհրդայնացումը եւ թէ խորհրդայնացումից յետոյ : Նրա անձի հանդէպ վստահութիւն չունէին ոչ Դաշնակցականները եւ ոչ էլ բոլշեւիկները . երկու կողմերի համար էլ նա անհարազատ մէկն էր :

Լուկաչինի հետ ունեցածս հանդիպումներից մէկին ներկայ էր նրա երիտասարդ համայնավար ընկերներից մէկը, ծագումով Հրեայ, որ առանձնապէս հետաքրքրուում էր Հայաստանի ռազմական ուժերի քանակով ու կարողութեամբ, ի մասնաւորի, ի հարկէ, Հայաստանը խորհրդայնացնելու հնարաւորութիւնը : Կռահելով նրա մտադրութիւնը եւ ձգտելով

այդ չի նշանակեր թէ չենք կրնար իրար հասկնալ : Ան անցեալ գարնան խօսած էր իր ճառը հասկցնելու համար իր կարգը Գերմանիոյ հետ մերձեցումի մը մասին, մենք չատ լաւ հասկցած էինք զինք :

Սթալինի պատասխանը այնքան հաստատական էր որ, առաջին տեսակցութենէն ետք, ուր յայտնի եղաւ թէ երկու կողմերն ալ արամադիր էին ոչ – յար – ձակման դաշինք մը կնքելու, անցանք փոխադարձ չահերու սահմանումին, եւ գերման եւ լեհ տազնապին քննութեան : Ռուսերը մասնաւորաբար վարպետորէն դիւանագէտներ կը նկատուին, ասով մէկտեղ նպաստաւոր կլիմայի մը տակ տեղի կ'ունենային բանակցութիւնները : Գիշ – ուեցաւ Գերմանիոյ եւ Ա. Միութեան միջեւ զանուած երկիրներու փոխադարձ ազդեցութեանց սահմանները : Ֆինլանտան, Պալթեան երկիրներու ամէնէն մեծ մասը եւ Պեսարապիան կ'իյնային ռուսական ազդեցութեան չրջանին մէջ, գերման եւ լեհ բախտի մը պարագային — սակայն – ծուած վիճակը պէտք էր նկատի առնել այս հեռանկարը — որով համաձայնեցանք գծել սահմանագիծ մը :

Առաջին տեսակցութեան առեն Սթալին ճչդած էր թէ ինչ կ'ուզէր որ Ռուսիան չահերու չրջաններ ունենայ : (Շահակից չահերու չրջաններ ունենայ : (Շահակից պետութիւնը կը բանակցի միմիայն այն երկիրներու կառավարութեանց հետ ո – րոնք իր ազդեցութեան չրջանակին մէջ են, իր ընկերակիցը պաշտօնապէս կը հրաժարի հետապրքրուելէ) : Այս առիթով Սթալին յայտարարեց թէ ինք նկատի չունէր փոխելու այս պետութեանց քաղաքական կազմը : Ի պատասխան իր հարցումին ազդեցութեանց չրջանակի բաժանման մասին, չեչտեցի թէ Լեհերու յարձակողական դիրքը հետզհետէ կը աստիճանար : Որով կը կարծէի որ եթէ ընդհարում մը տեղի ունենար, աւելի լաւ կ'ըլլար առաջ-

(Շար.)

ուընէ գծել Ռուսերու եւ Գերմաններու չահերու չրջանակը, խուսափելու համար հաւանական չփումներէ : Սահմանադիծը որոշուեցաւ Վիսթուլայի երկայնքը, Սաննէն եւ Պիւկէն : Ես աւելցուցի թէ Գերմանիա ամէն բան պիտի ընէ բարեկամական գետնի վրայ կարգադրելու համար լեհական հարցը :

Այստեղ Ռիպպընթրոփ մանրամասնութիւններ կուտայ համաձայնութեան եզրերու մասին, Հիթլէրի հաւանութիւնը առնելէ ետք : Այդ թուականէն ամէն արդելք վերցուելով ստորագրուեցաւ ոչ յարձակման դաշինքը, որ հրատարակուեցաւ — բացի գաղտնի համաձայնագիրէ մը :

Զորս հոգինոց ճաշ մը տրուեցաւ միեւնոյն սենեակին մէջ, որ Մոլոթովի զրաւ սենեակն էր : Զարմանալի անակնկալ մը ունեցայ : Սթալին ոտքի ելաւ եւ կարճ ճառ մը խօսեցաւ չեշտելով թէ մեծ հիացում ունէր Հիթլերի վրայ : Ապա շատ սիրալիր եղաւ եւ յոյս յայտնեց թէ դաշնագրին ստորագրութիւնը նոր չրջան մը պիտի նշանակէ գերմանեւռուս յարաբերութեանց մէջ : Մոլոթովն ալ ոտքի ելաւ եւ մխեւնոյն կերպով արտայայտուեցաւ : Ես նոյն իմաստով պատասխանեցի անոնց : Իմ Պերլին հասնելէն քանի մը ժամ ետք , արդէն ստորագրուած էր դաշինքը : Պերլին նէն մեկնած առենս երբեք չէի յուսար թէ կարելի էր որ այսպէս վերջանար : Գերմանեւռուս յարաբերութեանց մէջ : Մոլոթովն ալ ոտքի ելաւ եւ մխեւնոյն կերպով արտայայտուեցաւ : Ես նոյն իմաստով պատասխանեցի անոնց : Իմ Պերլին հասնելէն քանի մը ժամ ետք , արդէն ստորագրուած էր դաշինքը : Պերլին –

լայ խաղաղութեան վերահաստատումը : Ապր· Ժողովը հաւանութիւն յայտնեց ըս– տիպողականութեան այս կարգին, ձեր ա– նունով : Ուստի կ'ըսեմ մեր օտար բարե – կամներուն ալ թէ՝ չնահեգելով հանդերձ միւս պարտականութիւնները, չենք կր – նար օրինաւոր դերք մը բռնել առանց մեր առաջին նպատակին հասնելու » :

Տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ վարչապետին ճառը, որ հարիւր 15 վայր– կեան տեւեց, ընտանի չեզտ մը ունէր , բոլորովին տարբեր՝ ուրիշ ականաւոր քաղաքագէտներու հանդիսաւոր արտա – յայտութենէն : Պ· Մենտէս Ֆրանս կ'ուզէ տեսակ մը մտերմութիւն հաստատել կա– ռավարութեան եւ հանրային կարծիքին միջեւ :

× Հանրապետութեան նախագահը , Պ· Ռընէ Քոթի, պատասխանելով Այտըն – հաուերի վերջին դրութեան, որ կը թե – լադրէր փութացնել միացեալ բանակի ծրագրին վաւերացումը, կ'ըսէ թէ բոլոր առլանտեան պետութիւններուն հետ, Ֆը– րանսան ալ վճռած է աջակցել, որպէսզի «արագ եւ իրատես լուծումի մը յանգի Եւրոպայի պաշտպանութիւնը» : Այս առ – թիւ խօսելով նաեւ Հնդկաչինի պատե – րազմի մասին, կը յիշեցնէ թէ Ֆրանսա – յի նոր վարչապետը միշտ պատրաստ է յառաջիկային վերսկսելու խօսակցու – թիւնները :

Նախագահը իր ծննդավայրը՝ Հավռ այ– ցելեց կիրակի օր : Այս առթիւ ճառ մը խօսելով բացատրեց խաղաղութեան բա – րիքները :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թունունջէն վրդովիչ լուրեր կը հաս– նին ամէն օր : Կիրակի օր կառքէ մը գն– դացիր արձակուեցաւ Ռատէսի մէջ, սըր– ճարանի մը վրայ, ուր բնիկներ նստած էին : Երկու հոգի սպաննուեցան, չորս հոգի վիրաւորուեցան : Թերթերը ուրիշ արհեստի դէպքեր ալ կը ծանուցանեն , ինչպէս եւ հրկիզումներ :

«Իմմանիթէ», համայնավար կուսակ – ցութեան պաշտօնաթերթը, որ ընդհան – րապէս ուշ թէյով լոյս կը տեսնէր, որոշեց կրճատել իր ծաւալը (վեց էջ) : Կեդր· կո– միտէն այս որոշումը տուած է նկատի առնելով որ թերթին սպառումը 6000000էն (1946) իջած է, 165·000ի : Այս առթիւ կուսակցութեան ակտիւոր դէմքերէն Պ· Ժաժոն կը բացատրէ թէ ութ էջով եւ օ– րական 165·000 օրինակ սպառումով բաց կ'ունենային, բայց եւեմուտքը պիտի հաւասարակշռուի 200·000ով : Միեւնոյն ատեն կ'ըսէ թէ «Իմմանիթէ–Տիմանչ» շահ կը ձգէ, 510·000 օրինակ սպառելով ամէն կիրակի :

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութեան Սէ – նի շրջանին մասնաճիւղը առաջարկեց մեղմացնել պատժական տնօրինութիւն – ները անոնց հանդէպ որ դէմ քուէարկած են միացեալ բանակի ծրագրին : Իսկ հիւ– սիսային շրջանը կը պահանջէ աւելի վճ – ռական դերք բռնել անկարգապահներուն հանդէպ :

ԿՈՒԱԹԵՄԱԼԱՅի կառավարութիւնը ինկաւ, ինչպէս կը ծանուցանեն վերջին հեռագիրները : Նախագահ Աբպանց հր – աժարեցաւ, ընդհ· հրամանատարին փո– խանցելով իր իրաւասութիւնները :

ԵԳԻՊՏՈՍի մէջ դանուած նոր դամբա – րանը բացուեցաւ : Հնագէտները ութ ժամ աքնեցան 40 մեթր խորութեան մէջ, բայց դամբարանը պարապ էր, հակառակ բո – լոր ակնկալութեանց, ինչ որ մեծ յուսա– խաբութիւն պատճառեց :

ՀԱՐԿԱՑԻՆ նոր օրէնքին գործադրու – թիւնը պիտի սկսի Յուլիս 1ին :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՐԸՆՈՊԼ.— Կապ· Խաչի դպրոցական տարեվերջի քննութիւնները տեղի կ'ու– նենան կիրակի, 4 Յուլիս, ժամը 8·30էն սկսած դպրոցին սրահին մէջ :

Քննութեան ներկայ կրնան ըլլալ բոլոր հայրենակիցները : Այս առթիւ սիրով կը հրաւիրենք մասնաւորաբար բոլոր կազ– մակերպութեանց ներկայացուցիչներուն :

Քննութենէն անմիջապէս վերջ, օթո – քարով ձրի պատրաստ դպրոցի աշակերտնե– րուն համար — Ալբար լէ Պէն :

Ծնողքները եւս կրնան ընկերանալ նա– խապէս արձանագրուելով : Օթօքարը կը մեկնի դպրոցին առջեւէն ժամը 13ին :

ՈՏԱՑԱՆՔ

ԿԱՃԱՒ, օրկան Ազժանթինի հայ հա – մայնքանականներու Միութեան, Ա· տարի թիւ մէկ (1954 Յունուար–Մարտ) : (Հայերէն եւ սպաներէն) :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ԴԱՂԱՐԱԳԵՂ ՊԱՐՏԷԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

26, Rue Troyon - Sèvres (S. et O.)

Կազմակերպուած վարժարանին Օժանդակ Տիկնանց կողմէ, աջակցութեամբ նախկին աշակերտներուն :

Կիրակի 4 Յուլիս, ժամը 14էն մինչեւ կէս գիշեր :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին մը ապահովուած է, Փաթաշուի հանրածանօթ նուագախումբով :

Պիտի մասնակցին ՌՕԺԷ ՌԻՒԷԼ, ԺԱՆ ՔԼՕՏ ՊԱՐՆԱԼ իր կիթառով , ԺԱԳ ՊՐԷԼ իր զուարճալի երգերով, ՊՈՈՏԷՐՍ երգիծարան եղբայրները եւն· եւն· :

Հայ լաւագոյն արուեստագէտներ եւս իրենց աջակցութեամբ պիտի ոգեւո – րեն ներկաները :

Երիտասարդներուն համար պարի տախտակամած, վիճակախաղ, թանկարժէք առարկաներ, առատ ու մատչելի դիներով պիւֆէ, ինչպէս նաեւ հաճելի անա – կնկալ մը պատրաստուած են հանդիսականներուն :

Ընտանիքով եւ բարեկամներով վերապահեցէք 4 Յուլիսի կիրակին :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէբաստիոյ Մուրատ Ու– սումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղը կը տօնէ Մուրատ Ուսումնասիրացի Օրը , կիրակի, 4 Յուլիս, առաւօտեան ներկայ պիտի ըլլայ եւ պիտի խօսի Փարիզի կեդր· վարչութենէն Պ· Ց· Յակոբեան : Մեր մէջ պիտի ըլլայ նաեւ Սէբաստացի – ներու որդեդիր սանը, որ Մուրատեան վարժարանը կ'ուսանի : Կը հրաւիրենք Սե– բաստիոյ նահանգին պատկանող մեր բո – լոր հայրենակիցները եւ զաղութը :

Նուագ, երգ, արտասանութիւն, հա – ճելի անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ մատչելի դիներով :

Մուտքը ազատ է :

ՁՈՄԻ ՊՏՈՒՑԸ

ՁՈՄԸ կազմակերպած է պատրաստ մը այ– ցելելու համար Հաւրի մէջ ԻԼ ՏԸ ՓՐԱՆՍ շոգենաւը Յուլիս 11ին :

Օթօքարը կը մեկնի կիրակի, ճամբու ընթացքին կ'այցելէ պատմական վայրեր, ինչպէս Ռուանի մայր եկեղեցին եւ Ժան տ'Արքի հրկիզման վայրը :

Հաճելի անակնկալներ օթօքարին մէջ : Ծախքերու մասնակցութիւն 1650 Ֆր· , շոգենաւին այցելութիւնն ալ հաշուելով :

Արձանագրուիլ Բ· Ազէմեանի մօտ՝ 24 Bd. des Capucines, OPE. 66-10.

կամ «Յառաջ»ի մօտ : Սակաւաթիւ տեղեր մնացած ըլլալով կը խնդրուի աճապարել :

Արձանագրութիւնները կ'ընդունուին ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ :

ՍԵԲԱՍՏԱՑԻՆԵՐՈՒ ԽՆԶՈՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Սեբ· Մուրատ Ու – սումնասիրացի կողմէ, քաջալերելու հա – մար Սեբաստացիներուս սանը, իր յաջող դպրոցական տարեշրջանին համար :

Հաճելի անակնկալներ, նուագ, երգ եւ արտասանութիւն :

4 Յուլիս կիրակի, ժամը ճիշդ 3·30էն կէս գիշեր, Իսիի Մրիմեան վարժարանի սրահը : 2 րիւ տը լա Տէփանիս :

Կը հրաւիրենք հասարակութիւնը, ինչ – պէս եւ մեր պատուակալ եւ գործօն ան – դամները : Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներ – րով :

Մուտքը ազատ է :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՎԻԷՆ.— Ֆ·Կ· Խաչի 3 դպրոցներու ամա– վերջի հանդէսը այս կիրակի, ժամը 15 – ին, Սէրքըլը Կաթոլիկի սրահը :

Բացման խօսք վարչութեան կողմէ :

Երգեր, պարեր , արտասանութիւններ, դպրոցի աշակերտներուն կողմէ :

Սիրով կը հրաւիրուի զաղութը, իր ներկայութեամբ քաջալերել այս հանրօ – գուտ ձեռնարկը : Մուտքը ազատ է :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Վալանսէն ընկեր Մ· Դաւիթեան հազար Ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճ– ման եւ հազար Ֆր· ալ Ահարոնեանի դամբարանին չինութեան :

Մտանալ «Յառաջ»էն :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԵԾ ԵՐԱԺՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ

ՊՕՂՈՍ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆի

ՍԻՆԷ ՖԼՈՐԻՏԱՑի մէջ

29 Յունիս երեքշաբթի գիշեր ժամը 9ին, 373 Rue des Pyrénées, Paris 20e.

Մեթրօ Փիրէնէ — օթօպիւս թիւ 26

Մասնակցութեամբ փարիզահայ լաւա – գոյն երաժիշտներուն : Հայկական եւ ա – րեւելեան երգեր, պար, քոմէտի, սէէչ անակնկալներ : Երեք ժամ անընդհատ գը– ուարճութիւն :

Մուտք 300 ֆրանճ

Տոմսերը հայթայթել ճաշարան Արա– մէն, 60 րիւ Լափայէթ, ճաշարան Էրմա – սէն, 11 րիւ Պիւֆօ, եւ նոյն օրը կիշէն ժամը 6էն սկսեալ :

Հանդէսը կ'ուզուրտի ժամը ճիշդ 24ին :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ· Կ· Խաչի Պանէէօ Քաշանի մասնա – ճիւղին ընդհ· ժողովը այս երեքշաբթի , ժամը 20·30ին Տիկին Թորոսեանի բնա – կարանը, 88 րիւ Մարսէլ Պոնէ, Քաշան : Կարեւոր օրակարգ :

ՏԻՄԻՆ.— Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս չորեքշաբթի ժամը 20·30ին, Հ· Ց· Դ· Տան մէջ, խորհրդակցելու համար դաշտահանդէսի մասին : Ներկաներու թի– ւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆ· Կ· Խաչի Տէօնի Ապր· դպրոցի : Տեղի կ'ունենայ 3 Յուլիս չաբաթ երեկոյ– եան ժամը 8·30ին, Հ· Ց· Դ· Տան սրահը : Ցայտագիրը կը պարունակէ մեներգ, խմ– բերգ, արտասանութիւններ, կենդանի պատկեր : Զաւեշտ մը՝ մէկ արար : եւ «Մարդ – Ծաղիկներ» գեղեցիկ տրամա – խօսութիւնը, Ծաղիկներու թատերապա – րով, նաեւ հայկական պարեր :

ՏԵՂԱՒԱՒ ու իր ընկերը երկու հատիկ նե– ղէ պիտի ստեղծեն զուարճալի տեսա – րաններ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Յառաջիկայ հաւաքոյթը այս չորեք – շաբթի դիշեր, Քառէ սրճարանի վերնա– յարկը : Դասախօսն է Պ· Յակոբ Ներսոյ – եան, (Տօքթ· փիլիսոփայութեան) : Նիւ– թը՝ «Հիւլէական ռումբը եւ եկեղեցին» : Մուտքը ազատ է :

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴ ԱՆԳԼԻՈՑ ՄԷՋ

ԼՈՆՏՈՆ.— Տիկին Մ· Ե· Ամատունի այս ամրան չրջանին պիտի կարենայ հայ ուսանողներ եւ ուսանողուհիներ ընդունել իրենց հաճելի արուարձանի տան մէջ , Լոնտոնի մօտ : Մարզանքներու եւ անդլե– րէն լեզուի խնամք պիտի տրուի :

Պայմաններու համար դիմել՝

Mrs. M. E. AMADOUNY,
67, Sherwood Park Road, Sutton,
Surrey, England

ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ

Ծախու փայտաշէն տուն մը 4սենեակ ,խո– հանոց , աշխատանոց , Սոյի գիծին վրայ մէթրօ Պանէէոյի չատ մօտ :

Դիմել՝

Maison - Lazare, 13, Rue Thérèse
Paris (1e). Tél. RIC. 33 - 55

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի - պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՆՆԱՆՊԱՍՏԱԿՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ :

Նոր գրներ

Articles polichinelles-ի համար :

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

CAMP de la BONNE HUMEUR

LA GAILLARDE

(VAR)ի մէջ
ՍԷՆԹ ՄԱՔՍԻՄԻ ԵՒ ՍԷՆ ՌԱՖԱ – ՅԷԼԻ ՄԻՋՏԵՂ

Զոր ամառուան մը մէջ մայրիի և մի– մոզայի , աւազուտ գեղեցիկ ծովա– փի մը մօտ :

Պէնկալօ երկու կամ երեք հոգիի համար առատ եւ մաքուր ուտելիք

Sport — Distractions variées

ԼՐԻԻ ՓԱՆՍԻՕՆ ՕՐԱԿԱՆ 1000 ՖՐ· ԱՄԷՆ ԲԱՆ ՀԱՇՈՒԵԼՈՎ

Մասնաւոր պայմաններ տանէն վար պզտիկներու համար :

Մանրամասնութիւն եւ արձանա – գրութիւն՝

Permanence du Club
59, Ave. Hoche, Paris 8e
Métro: Etoile. Tél. CAR. 07-10.

Ամէն օր բացի կիրակիէն ժամը 9էն 13 եւ 14էն 19 :

ԲԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԱՐԴԵՐԸ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅԹՈՒԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄՏԱՏՈՒԹԵՆԷՆ

Ets. THOMLAC

16 bis Bd. Sebastopol, PARIS 4e
52, Rue de Chalon, PARIS 12e
4 bis Rue Vaillant Couturier, ARGENTEUIL
10 Ave. de Gennevilliers, VILLENEUVE-LA-GARENNE

ՊԱՏԻ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԻՒՂԱՆԵՐԿ՝ ՍԵՓԱԿԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

THOMLAC

Ձեր բնակարաններուն կուտայ գեղարուեստական հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ, իսկ ձեր պիւտճէին վրայ կը կատարէ խիստ կարեւոր խնայողութիւններ :

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 Tél.: PRO. 86-60
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32 Rue de Trévise, Paris 9e
C.C.P. Paris 1678-63 R. C. Seine 376.286

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ տարեկան 3000 ֆր., վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆր. Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
30
ՅՈՒՆԻՍ
★
MERCREDI
30 JUIN
1954

30ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7407 30e ANNEE | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 10ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2818

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՍԵՒԱՅԵՎՕ…

●

Ճիշդ քառասուն տարի առաջ, 1914 Յունիս 28ին, այս քաղաքին մէջ կը դրծուէր քաղաքական սպանութիւն մը որ մինչեւ այսօր ալ սարսուռ կը պատճառէ։

Այդ ահաբեկումը յանգեցաւ առաջին աշխարհամարտին, ցնցելով ամբողջ Եւրոպան եւ Ասիան։

Ի՞նչ թանկագին պատեհութիւն Գազանին համար …

Մէկ տարի եաքը արիւն կը լակէր սանձակոտոր կատաղութեամբ, բնաջնջելով Թուրքիոյ հայ ժողովուրդին երկու երրորդը, իր պատմական հողերուն վրայ եւ ուրիշ ամէն տեղ։

Կը կորսնցնէինք ոչ միայն 1·200·000 ազգակիցներ ,այլեւ ինչ որ ունէինք իբրեւ զարաւոր ժառանգութիւն։ Անհատականութիւն, տնտեսութիւն, մշակոյթ եւ հող։

Այո, Սեբաստիոյ մէջ արձակուած վրէժխնդիր զնդակը կայծ մըն էր որ պայթեցուց աշխարհակալ սպառազինութեանց վառօդարանը, իր բոցերուն մէջ թաղելով մեզ ալ։

1914 Յունիս 28…

Երեք սերտ ահաբեկիչներ, ըմբռնած – նալով կայսերական Աւստրիա – Հունգարիոյ դէմ, կ'որոշեն սպաննել գահաժառանգը, արհիւրւքս Ֆրանց Ֆերտինանտ։

Դաւը սարքուած էր Ֆրանսայի մէջ, Թուլուզ։ Երեք ահաբեկիչները սիրայօժար պաշտօնը, յանուն հայրենիքի ազատութեան (Գոնձա – Հերսէք)։

Երկու մահափորձ կատարուեցաւ մի – եւնոյն օրը, երկուքն ալ ուղղուած արհիդուքին դէմ, որ այցելութեան գացած էր Պոսնայի մայրաքաղաքը , Սեբաստիա։

Առաջինը, ռումբով, նպատակին չհասաւ։

Կարելի՞ էր կէս ճամբան մնալ, այնքան պատրաստութիւններէ եաք։

Այս անգամ կրակը նետուեցաւ երկրորդ ահաբեկիչը, Փրինցիփ, արձակելով երեք մահացու գնդակները։

Կառքին մէջ, տեղն ու տեղօք սպան – նուած էր ոչ միայն արհիդուքը, այլ եւ իր կինը, Սոֆի։

Ցաջորդ ամսուն, Օգոստոսի սկիզբը կը պայթէր Մեծ Պատերազմը։

Վերջնադիր մը՝ Աւստրիոյ կողմէ Սերպիոյ, ցարական Ռուսիոյ կողմէ Աւբսբուրիոյ (այն ատեն միացեալ կայսրութիւն), միջամտութիւն Գերմանիոյ, — եւ Եւրոպան բռնկեցաւ։

Թուրքիան, որ կանուխէն իր ճակատագիրը կապած էր Երրեակ Զինակցութեան հետ, իր կարգին կրակը նետուեցաւ նոյն տարուան Հոկտեմբերին, ճակատելով Երեակ Համաձայնութեան դէմ։

Դաշնակիցները Տարտանէլով սկսան լրեցնել արշաւանքը։ Ռուսերը ոչ իսկ զօրաշարժ կատարած էին Կովկասի մէջ, իրենց բոլոր ուժերը կեդրոնացնելով Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ դէմ։

Միայն Տարտանէլի գրաւումը կրնար ծունկի բերել Թուրքիան, որ արդէն սկսած էր Գոնիա փոխադրել պետական մեքենան։

Այն ատեն մենք ալ փրկուած էինք։

Իսկապէս ձախողեցա՞ն Տարտանէլի ձեռնարկին մէջ։

Բազմաթիւ վկայութիւններ եւ յուշեր կը հաստատեն թէ դիմադրութիւնը խոտակուած էր եւ մարտանաւերը կրնային Պոլիս մտնել։ Բայց բրիտանական կառավարութիւնը , որուն ծովային նախարարն էր Զըրչիլ, նախընտրեց քաշուիլ։

Անուշա անոր համար որ ,1916ի գաղտնի դաշնագրով, Պոլիսը բաժին կ'իյնար Ռուսիոյ …

Մնացեալը երկուան պատմութիւն է։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑ ՈՒՈՇԻՆԿՔԸՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Մ Ա Ս Ի Ն

●

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿԸ ԹԵ – ԼԱԴՐԵՆ ՓՈԻԹԱՑՆԵԼ ՄԻԱՑԵԱԼ ԲԱՆԱԿԻ ԴԱՇԻՆՔԻՆ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՄԸ

Այդընհաւուրբի եւ Զըրչիլի խորհրդակցութիւնները վերջացած ըլլալով, երէկ պաշտօնական յայտարարութիւն մը հրատարակուեցաւ հետեւեալ բովանդակութեամբ ։—

« Վերջին քանի մը օրերու բարեկամական եւ արդիւնաւէտ խօսակցութեանց ընթացքին քննեցինք զանազան համաշխարհային խնդիրներ ։

Արեւմտեան Եւրոպա ։— Համաձայն ենք սա իրողութեան վրայ թէ դերման դաշնակցային հանրապետութիւնը պէտք է իր տեղը գրաւէ հաւասար պեսնի վրայ ա – րեւմտեան ազգերու հասարակութեան մէջ ուր կրնայ իր համապատասխան ա – ջակցութիւնը բերել ազատ աշխարհի պաշտպանութեան : Որոշեցինք իրագործել ծել այդ նպատակը, համոզուած թէ Պոնի եւ Փարիզի դաշնագիրները լաւագոյն միջոցը կ'ընծայեն այդ նպատակին հասնելու ։ Գոհունակութեամբ կ'ընդունինք Ֆրանսայի վարչապետին վերջին յայտարարութիւնը որով կ'ըսէր թէ հարկ է վերջ տալ ներկայ անստուգութեանց ։

« Եւրոպայի հաւաքական պաշտպանութեան (միացեալ բանակ) դաշնագիրը վաւերացուած է վեց պետութիւններէ չորսին կողմէ երկար վիճաբանութիւններէ եաք որոնք չարունակուեցան աւելի քան երկու տարի :

Անշուշտ այդ ազգերը չեն մոռնար այն հաւանութիւնը զոր տուած են արդէն ի – րենց օրէնսդիր ժողովներով, կամ բարդ խնդիրներ ստեղծել : Այս դաշնագրի մասին Մ. Նահանգները եւ Մեծն Բրիտանիա կարեւոր հաւաստիքներ տուած են, մէջն ըլլալով իրենց դինեալ ուժերուն տեղաւորումը Եւրոպայի մէջ, ապագայացնելու համար իրենց վստահութիւնը Հիւս. Ատլանտեան կազմակերպութեան, Եւրոպայի հաւաքական պաշտպանութեան եւ Պոնի դաշնագիրներուն վրայ : Մենք համոզուած ենք թէ միջազգային կացութիւնը մեծապէս պիտի ծանրանայ, եթէ ժրնեւի մէջ Ֆրանսական կառավարութիւնը զանուի այնպիսի պահանջներու առջեւ որոնք թոյլ չեն տար ընդունելի համաձայնութիւն մը կնքել Հնդկաչինի մասին :

Հիւլէական խնդիրներ ։— Նմանապէս քննեցինք մասնագիտական դործակցութիւնը հիւլէական ուժի ասպարէզին մէջ : Համաձայն ենք սա կէտին վրայ թէ մեր երկու երկիրները պիտի օգտուին այդպիսի դործակցութենէ մը , այն բոլոր սահմաններուն մէջ զոր կը թոյլատրէ ամերիկեան խորհրդարանը : Այս որոշ խնդիրներէն զատ, քննեցինք այն հիմնական սկզբունքները որոնցմէ կը ներշնչուին մեր երկու երկիրները : Վաղը յայտարարութիւն մը պիտի հրատարակուի գոյացած համաձայնութեան մասին, պարզելով այդ սկզբունքները » :

ՀԱՄԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

Այս յայտարարութենէն առաջ , Զըրչիլ տարի ներէ ի վեր կը փորձէ այսպիսի յայտարարութիւն ձեռք բերել, իրրեւ «ընտանեկան դաշինք» : Ամէն պարագայի մէջ , վերոյիշեալ յայտարարութիւնն ալ կ'ապացուցանէ թէ երկու երկիրները կրցած են համաձայնութեան մը յանդիլ փոխադարձ զիջումներով :

× Արեւմտ. Գերմանիոյ մէջ յուսախաբութիւն պատճառեց երկու պետութենց առաջին յայտարարութիւնը, որ չի խօսիր դերման զերիչխանութեան վերահաստատման մասին : Ամերիկեան մարզպանը ճառ մը խօսելով Տիւսէլտորֆի մէջ, փորձեց մեղմացնել այս յուսախաբութիւնը : «Եթէ, ըսաւ, Ֆրանսայի Ազգ. ժողովը ամառնային արձակուրդ առնէ առանց վաւերացնելու միացեալ բանակի դաշինքը, այն ատեն պիտի ստիպուինք խորհրդակցիլ, վերահաստատելու համար Գերմանիոյ զերիչխանութիւնը » :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

●

ՍՏԵՆՏՈՐԵԱՆ ԿՈՊՏՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ Պէյրութի թերթերը զարմանազան պատմութիւններ կը հրատարակեն, էջմիածինէն վերադարձող պատգամաւորներու բերնով :

Ինչպէս կ'երեւայ, կղերական պատգամաւորներուն մէջ կան սակաւախօսներ եւ շատախօսներ :

Ամէն մէկը տեղեկութիւններ հաղորդած է համաձայն իր խառնուածքին եւ … թերթին ուղղութեան :

Կրնաք կարդալ բոլոր հարց – պատասխանները, յաւելեալ եւ նախադասեալ մանրամասնութիւններով, առանց որոշ գաղափար մը կազմելու բուն իրականութեան մասին :

Օրինակ, ես տակաւին չկրցայ ճշդել թէ քանի՛ հազար հաւատացեալներ ներկայ էին Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին յուդարկաւորութեան :

Մէկը կ'ըսէ հարիւր հազար, ուրիշ մը՝ յիսուն հազար :

Այս չէ կարեւորը :

Ոչ մէկը որոշ բան մը կ'ըսէ էջմիածնի վանքին ներոգութեան մասին :

Ներոգու՞ած է թէ որոշած են ներոգել :

Նոյն անորոշութիւնը Միաբանութեան վիճակի եւ կաթող. տեղապահի ընտրութեան մասին :

— Վախճանեալ կաթողիկոսը կտակ մը ձգած էր : Կարդացի՞ն եւ իմացա՞ն որ սենդապահ նշանակուած է Եղիշէ արք. Տէրտէրեան : Այլեւս ընելի՞ք չէր մնար մեզի …

Անշուշտ ամէն բան կը պարզուի ժամանակի ընթացքին :

Այս առթիւ տարօրինակ պատմութիւն մը կարդացի Պոլսոյ թերթերուն մէջ :

Դարեգին պատրիարք, որ հիւանդ էր, արտօնութիւն ստացեր է ոտքէսզի խադ արք. Պոլիս մնայ երեք օր : Բայց կիլիկիոյ կաթող. տեղապահը մերժեր է, խորապէս վշտացնելով ծերունի պատրիարքը :

Մարմարան այս անցուդարձը հաղորդած էր առանց խորհրդածութեան :

Միւս օրաթերթը , Ժամանակ , կը պատմէ երկու սիւնակի վրայ տպուած խորագրով մը ։— «Խադ արք. Աջապահեան չփափաքեցաւ բանի մը օր հոս մնալ իբրեւ հիւր Գարեգին պատրիարքին» :

— « Երբ սպասման սրահը մտանք Պատրիարքարանի ներկայացուցիչները խնդրեցին Տ. Խադ արք. Աջապահեանէ որ – պէսզի Գարեգին պատրիարքի փափաքով քանի մը օր հիւր մնայ քաղաքիս մէջ , աւելցնելով թէ այդ մասին կուսակալու – թենէն արդէն խակ արտօնութիւն առ – նուած է :

« Աջապահեան Ս. մերժեց այդ հրաւէրը եւ երբ տեսաւ թէ Գարեգին պատրիարքի ներկայացուցիչները կը պնդեն իրենց հրաւէրին վրայ, յօնքերը պռստելով ըստենտորեան ձայնով մը եւ ձեռքով մեր – ժողական ժեսթ մը ընելով լռեցուց Գա – րեգին պատրիարքի ներկայացուցիչնե – րը» : (20 Յունիս) :

Չեմ գիտեր թէ որքան վաւերական է այս պատմութիւնը, — «յօնքերը պռստելով, ստենտորեան ձայնով …» :

Եթէ նոյն իսկ թղթակիցը չափազանցած ըլլայ, լուրջ լուսաբանութեան կը կարօտի խադ արք.ի այս ստենտորեան կոպտութիւնը :

Ի՞նչ կը նշանակէ այս հրապարականախատ «մերժողական ժեսթ»ը աւէնուն աչքին առջեւ : Ի լուր աւետեցուն :

Դարեգին պատրիարք խադ արք.ի աջակէ՞ռնն է թէ Անթիլիասի արեղաներէն մէկը : Վ.Ա.Հ.

« ԱՋԱՏ ԵՒ ԱՆԿԱԽ… »

ՌՈՒՍ ՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՆԱԽԱՐԱՐ

«Սով. Հայաստան» օրաթերթէն կ'իմանանք թէ Հայաստանի Գեր. Խորհուրդի նախագահութեան հրամանագրով Մար – տիրոսովի փոխարէն Հայաստանի ներքին գործերու նախարար նշանակուած է Ռուս մը, Պիսկունով :

Պիսկունովի անուան երեւանի թերթերը կը յիշէին առաջին անգամ 1952ին, երբ կ'ընտրուէր կուսակցութեան համագու – մարի կողմէ կեդր. կոմիտէի Թեկնածու, Արթինովի մահքրպործումէն վերջ Պիս – կունով կը դառնայ կեդր. կոմիտէի Բիւ – րոյի անդամ, իսկ այժմ նշանակուած է ներքին գործերու նախարար :

Երկրորդ անգամ է , որ Հայաստանի ներքին գործերու նախարարութիւնը կը յանձնուի Ռուսի մը : Առաջինը Ալ. Կո – րոտկովն էր, որ 1938ին դարձաւ Հայաստանի Ինկավէտ – Զեկայի (ներքին գործավարութիւն) պետ : Այն ատեն իր օգ – նականն էր կեդր. կոմիտէի ներկայ առաջին քարտուղարը, Ս. Թովմասեան :

× Անցեալ Մայիսին մշակոյթի նախարար նշանակուած է Ա. Խ. Շահինեան , յաջորդելով Զ. Տ. Գրիգորեանի :

«ՎԵՐՋԻՆ ԲԱՐՁՈՒՆՔԻՆ ԱԼ ԽԼԵՑԻՆ… »

●

*ՄՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք, Պ. Ա. Զօ–*պանեանի յուղարկաւորութեան առթիւ յուզիչ դամբանական մը խօսեցաւ նաեւ մեր ազնիւ բարեկամը, Մարթիզ տիւ Վէ–ռւ, որ ծանօթ է Կիլիկիոյ եւ Սանճաքի մասին հրատարակած գիրքերով: Դամ–բանականին առաջին մասը կը պարզէ վաստակաւոր գրագէտին դիմագիծը իբ–րեւ հայրենասէր, բանաստեղծ եւ թարգ–մանիչ: Ահաւասիկ երկրորդ մասը, որ մեր պատմութեան եղերական մէկ էջը կը բանայ ·—

1895ի Ջարդերուն յաջորդեցին 1915ի Ջարդերը, որոնց արհաւիրքը ամէն չափ դէպ անցաւ: Սակայն վերապրողներուն կը մնար յոյս մը՝ Լոյս ճորճ – Փիքօ հա–մաձայնութիւնը, մեր ամէնէն արդիւնա–ւէտ դաշինքը, Վեսթֆալիայէն ետք: Ան կը վերականգնէր Մեծ Հայաստանը եւ մեզ կը մխացնէր Հայոց, միասին վերա–կանգնելու համար անոնց դինուորական պատուարն ի պաշտպանութիւն ազատու–թեան եւ ընդդէմ բարբարոսներու: Ին–չո՞ւ համար խոստումները նորէն դրր–ժուեցան: Աւելին, զանց առնելով յարու–թիւն տալ Մեծ Հայաստանին, յեղյեղուկ Եւրոպան, քարէխչէն ջնջեց նոյնիսկ կի–լիկիան, Ռուբինեաններու եւ Լուսինեաններու այդ փոքր Հայաստանը: Այսպիսով, ի–րաւունքի պատերազմին մէջ իրենց արիւ–նը թափող ժողովուրդներէն, միայն Հա–յերը արտադրեցին ունեցան իրրեւ բա–ժին յաղթանակէն: Զօպանեանի ձայնը մարեցաւ վայրկեան մը, վիրաւորուած այս անչափ անիրաւութենէն: Սակայն Հայերուն դեռ կը մնար վերջին պատա–հը՝ լեռ մը վարդերու եւ կաղնիներու, Մուսատաղը, եւ Անթիոքեան աշխարհը, ուր Յիսուս յաղթած էր Ալաղոնին եւ Ս. Գողոսը՝ գեղապաշտներուն: Եւ սա–կայն, բարի դաշնակիցները մտածեցին թէ պէտք էր այս վերջին բարձունքներն ալ խլել մարտիրոս ժողովուրդէն, գնելու համար դրացիի մը ենթադրեալ մտոնակ–ցութիւնը վերահաս պատերազմին: Այդ միջոցին ես հիմք կը դնէի «Միջերկրա–կանեան կոմիտէին եւ զայն հրապարակ կը հետէի յօդուտ Անթիոքի եւ Ալեքսան–րէթի:

Առաջին մտեցողը եղաւ Զօպանեանը: Կը թրթռար, կը ճառագայթէր, կը վերա–դառնէր իր քսան տարիները: Վերջապէս, կ'ըսէր, աւելի երիտասարդ ձայներ պիտի չարունակեն իմ խորտակուած ձայնս: Կառավարութիւնը գինքը պատուած էր, իրեն տալով Պատուոյ Լեգէոնի Սպայի շքանշանը: Կոմիտէին առաջին ձեռնարկը պատրաստ չէ՞ր: Ծերակուտական կոթը–րոյի նախագահութեան տակ, ճաշ մը ի մի հաւաքեց ութսուն եւ երկու Ֆրանսա–ցիներ եւ Հայեր, որոնք արդէն իսկ միա–ցած էին պայքարելու համար: Անոնց մէ–ջէն էին Տիւֆիէօն, որ Կիլիկիոյ Մարզ–պանն եղած էր, Անտրէա, Այնթապի յաղթականը, Քլէման – Կրանքուռ, ո–րուն զօրամասերը ձէպել – Պէրէքէթի վը–րայ քալեցին, Նիէսէլ, որուն աչքերը նման էին Զօպանեանի աչքերուն: Եւ Զօր. Պրէ–մօնը, որ երկու անգամ վերականգնած էր փլած տուները, յանուն Հանրապետու–թեան նախագահին, ողջունեց եւ պարզե–ւատրեց Զօպանեանը, որ քառասուն եւ երեք տարիէ ի վեր կը պայքարէր, Հա–յաստանը վերականգնելու համար:

Ատկէ վերջ, օր չեղաւ որ մենք չտես–նենք Զօպանեանը, միշտ նոր լուրերով, զոր մենք մամուլին կուտայինք փայլակ–նացայտ զեկոյցներով, եւ կամ բերանացի կը հաղորդէինք նախարարութեանց: Սա–կայն սխալն անպարեւելի է: Ալեքսան–րէթ, Անտիոք եւ Մուսատաղ յափշտակ–ուեցան Հայերէն եւ Ֆրանսացիներէն եւ այլեւս ոչ ոք վերականգնեց Հայոց փլած տուները, Զօպանեանի ձայնը բեկուեցաւ: Պահ մը վարանեցաւ եւ ըսաւ ինծի ·

— Իմ քսան տարեկանի ընկերներս մե–ռած են, 1915ի ընկերներս մէկը միւսէն վերջ մեզմէ կը հեռանան, Կիլիկիան մե–ռած է· Մուսատաղը մեռած է, ես ալ պի–տի մեռնիմ: Ի՞նչ ճամբայ կը գծեն մեր ոսկորները, նոճիներու նման: Ո՞ւր կ'եր–թաս, Հայաստան …

Իր թախծին հակառակ, ան կը վերա–պրէր, եւ հիմա, կը մեռնի, ափսո՞ս, յի–մար արկածով մը: Բայց պիտի վերապ–րի: Հազիւ լսած դժբախտութիւնը որ զայն մեզմէ կը խլէր, կը հիմնէի, զօր· Տիւֆիէօյի, զնապան Ռօժէ Կառոյի, Ռընէ Փինօնի, Ֆրեսերիք Ֆեյոլիի եւ հայ բա–րեկամներու հետ, ուխտ մը, անչէզ պա–հելու համար անոր յիշատակը, հրատա–րակելով իր գործերը, Արշակ Զօպանեանի Բարեկամներու ընկերակցութիւնն է այդ: Այդպէս այն հոգին, որ մեր բարեկամը կը փնտռէր «Վարդենիք Հայաստանեայց»ի մէջ եւ այնքան խնամքով, Ֆրանսական վարդերուն վրայ, ուրիշ վարդեր ալ պի–տի ծաղկեցնէ:

Զօպանեան, բարեկամ, այնուամենայնիւ հոգը պիտի չկոխես, համաձայն այն դաշինքին, որ կնքեցիր երբ քսան տարեկան էիր, որպէսզի կարենաս ծառա–յել հայրենի չհերուն: Ֆրանսան քեզ կը պահէ: Ֆրանսայի հողն ալ, Հայաստանի հողին նման, վարդերու եւ յարութեանց հողն է: Ոչ եղբայր, ոչ ազգականներ կան չուրջդ, ջարդերն անցան անոնց վրայէն, եւ անոնք այսօր մեր սուգին չեն կրնար մասնակցիլ: Դամբանիլ դամբանիդ մէջ, ուր Լուսաւորիչը քեզ կ'օրհնէ եւ որ այն–քան վարդեր պիտի ունենայ,— կը խոս–տանանք — թէ ան յաւիտեան պիտի ըլլայ Ֆրանսայի եւ Հայաստանի վարդաստա–նը: Երկու անմահ մայրեր կ'օրօրեն քեզ, — Հայաստանը՝ որ քեզ ծնաւ եւ Ֆրան–սան՝ որ քեզ որդեգրեց:

PAUL DU VEOU

ԿԱՐԴԱՑԵ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԵ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶԸ

●

Փարիզի կենդանաբանական պարտէզը որ կը գտնուի Վէնսէն, աշխարհի ամէնէն ճոխ եւ լաւ կազմակերպուած հաստատու–թիւններէն մին է: Հիմնուած է քսան տա–րի առաջ Փրոֆ· Աչիլ Իւալէնի կողմէ:

Այս առթիւ հետեւեալ տեղեկութիւն–ները կը քաղենք փարիզեան թերթէ մը·—

Աչիլ Իւալէն ընդհ· անօրէնն է: Ամէն առաւօտ իր առաջին այցելութիւնը կու տայ Միշըլինին (փիղ) զոր Զատի մէջ բո–նեց եւ որ առաջին բնակիչն է իր «ազա–րակին»:

Շատ հետաքրքրական է տեսնել Միշըլին դէմը կը վազէ եւ իրեն յատուկ ձեւերով գոհունակութիւնը կը յայտնէ:

1934ին երբ «Գաղթական Ցուցահան–դէսը» վերջ գտաւ, որոշուեցաւ այդ վայ–րը կենդանաբանական պարտէզի վերա–ձնել:

Այսօր 600 տնաւոր կենդանիներ եւ 1200 թռչուններ կը գրաւեն կենդանաբանական պարտէզին 17 հեկտարը: Ամէն տարի, երկու միլիոն հոգի կ'այցելեն հոն:

1934ին կենդանաբանական պարտէզին շինութիւնը 26 միլիոն ֆրանքի նստաւ, այսօրուան դրամով 800 միլիոն: Այժմ իր ելեմուտքը (75 միլիոն Ֆր·) կը գոցէ: Կենդանիներու սնունդը կ'արժէ ամսական մէկուկէս միլիոն, ջուրը եւ ածուխը տա–րեկան չորս միլիոն:

Կենդանիներու գնումը իջած է իր նուա–զագոյն աստիճանին: Անոնց մեծ մասը նուէր տրուած է: Տոքթ· Շուայցըր իր Ֆրանսա վերադարձին կապոնէն բերաւ ե–րեք չեմփանզէ: Կառավարութիւնը փա–րիզ փոխադրեց Մարոքի նախկին Սուլ–թանին թռչնանոցը, իսկ Թապաթիէվէն–սէն ղրկուեցան երկու տասնեակ մը ա–ռիւծ եւ կատուառիւծ:

Առնցմէ զատ, գաղթավայրերը մեկ–նող պաշտօնեաները, իրենց պաշտօնը լը–րանալէ ետք երբ Փարիզ կը վերադառ–նան, միասին կը բերեն իրենց սիրելի կենդանիները եւ կը յանձնեն կենդանա–բանական պարտէզը: Այս վերջին կենդա–նիները աւելի նախընտրելի են քան անոնք որ ուղղակի կը ղրկուին, որովհետեւ ա–ւելի ընտանի են եւ կը յարմարին միջա–վայրին: Անոնք չեն վախնար մարդոցմէ: Սակայն սնունդի մասին անոնք ալ նոյն–քան դժուարահաճ են: Իրենց տէրերը չփայուցած էին դիրենք: Առիւծ մը որ հինգ տարի առաջ տրուած էր պաշտօնա–տարէ մը, կը մերժէր կերակուրները: Իր համառ ծոմապահութեան հետեւանքով սկսաւ նիհարնալ, այն աստիճան, որ իր տէրը կանչեցին: «Անշուշտ ըսաւ, մոռ–ցանք ձեզի ըսել թէ միայն բրինձ կ'ուտէ հաւկիթի դեղնուցով խառնուած …»: Ուրիշ կենդանիներ կը մեռնին ոչ թէ սը–նունդէ զրկուելով, այլ ձանձրոյթէ: Գը–րեթէ բոլորն ալ կ'ուզեն որ իրենց տէրերը գոնէ օրը մէկ անգամ իրենց այցելութեան գան սկիզբները: Ցետոյ հետզհետէ նը–ւազ յաճախ կ'այցելեն, սակայն երբեք ամբողջովին չեն լքեր: Էգ առիւծ մը այնքան վարժուած էր ապրիլ իր տէրոջ հետ որ կը սպառնար մեռնիլ, մինչեւ որ տէրը միասին բերաւ զինք:

Կենդանիներու միջազգային փոխանա–կութիւններն ալ կարեւոր տեղ կը զբաւեն: Իսկական առեւտուր, որուն դիները ա–ռաջուընէ ծանօթ են, թէեւ կը փոխուին համաձայն մատուցումի եւ պահանջի օ–րէնքին:

Ատկէ զատ յիսունի չափ վայրի կենդա–նիներու վաճառականներու հետ յարաբե–րութեան մէջ է վարչութիւնը: Այդ կար–գի 500 առեւտրականներ կան ամբողջ աշ–խարհի մէջ: Ամէնէն կարեւոր հաստա–տութիւնը Համպուրգի մէջ կը գտնուի:

Այժմ վաճառականին մօտ մէկ առիւծը երկու հարիւր հազար ֆրանք կ'արժէ, փիղ մը 400 հազար, իսկ ընձուղտ մը (ժիրաֆ) մէկ միլիոն: Ճանապարհածախ–սը կը վճարէ գնորդը, որ երբեմն արժէ–քին հաւասար է կամ աւելի: Վերջերս 300 հազար ֆրանք արժող փիղի մ համար օ–դանաւով փոխադրութիւնը արժեց 800 հազար ֆրանք:

Կենդանաբանական պարտէզին ամէնէն սիրելի կենդանին օfափի մըն է: Արժէ–քը անհաչուելի է: Քանի մը հատ կայ միայն այս կենդանիէն պելժիական Քոն–կոյի մէջ, նուէր Պելժիոյ կառավարու–թեան կողմէ:

Ամէնէն դժուար ընաելացող կենդանին մանչօն է: Անցեալ տարի տասներկու հատ բերին, սակայն բոլորն ալ մեռան: Կլի–մայի փոփոխութեան չեն կրնար դիմա–նալ: Արուեստական ձմեռնաքունի փորձ մը պիտի կատարեն:

Միեւոյնն է պարագան թռչուն – ճան–ճերուն: Նախ վանդակներու մէջ կը բե–րէին, այսօր նամակի պահարանի մէջ կը դնեն, ինչպէս եւ տուփերու մէջ, որպէս–զի չչարժին եւ կարելի եղածին չափ քիչ դոլ կորսնցնեն:

Բացի փրոֆ· Իւալէնէ, երեք անասնա–բոյծներ կան: 35 պահապան որոնք բոլորն ալ ծագումով Պոլիթոն են: Անոնք քիչ են–թակայ են վտանգներու, որովհետեւ կեն–դանիները կը ճանչնան զանոնք եւ կը զը–նահատեն: Սակայն կենդանիներէն չատ անգամ փոխանցիկ հիւանդութիւններ կ'առնեն, ինչպէս ժանտատենդ: Կան նա–եւ տասնըհինգ պարտիզպան, տասը մաս–նագէտ բանուոր եւ տասնէն երեսուն (ե–զանակին համաձայն) դանճապահ:

Տոքթ· Նուվէլ կը զբաղի հետազօտու–թեամբ եւ ուսումնասիրութեամբ եւ կը դարմանէ ժանտատենդէ վարակուած կեն–դանիները: Բժիշկին համաձայն չատ դըժ–ուար է կենդանիները դործօդութեան են–թարկել:

Ամէն օր 500 քիլօ միս կը ղրկուի կեն–դանաբանական պարտէզը: Կենդանինե–րու սնունդը տեւական հարց մըն է: Շեմ–պանի տարբեր շրջաններից ու գաւառնե–րից: Բոլորն էլ ցանկութիւն ունէին ան–միջապէս վերադառնալ Հայաստան եւ մե–ղանից սպասում ուրախութիւն լուրի: Պատուիրակութեանս կողմից տողերիս գրողը համառօտ զեկուցում տուեց հա–ւաքուած բազմութեան Մոսկուայի մեր բանակցութիւնների մասին եւ յորդորեց համբերատար լինել ու կարճ ժամանակ էլ տոկալ: Հաւատիացրեց, որ խորհրդա–յին կառավարութիւնը միանդամայն բար–եացակամ վերաբերմունք ունի դէպի հայ ժողովուրդը եւ համամիտ է մեզ հետ, որ Ռուսաստանի բոլոր Հայերը Հայաս–տան փոխադրուին: Մեր հայրենակիցնե–րի բուռն ծափահարութիւնների եւ ուռա–ների տակ մեր զնացքը չարժուեց դէպի Հանքային Ջրերը:

Հանքային Ջրեր կայարանն եւս չտապե, էին մեր պատուիրակութիւնը դիմաւորե–լու համար Կիսլավոդսկի եւ Պիատիգորս–կի աչքառու հայ բոլշեւիկներից ոմանք եւ Հիւսիսային Կովկասի հայ դաղթական–ներուն Կոմիտէի անդամները: Հետաքր–քրուեցին Մոսկուայի մեր բանակցու–թիւններով, Հայաստանի ներքին եւ ար–տաքին վիճակով, հայ դաղթականների չուտափոյթ տեղաւորման հնարաւորու–թիւններով եւ մի շարք հրատապ այլ հարցերով:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ)

●

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

ԳԼՈՒԽ Թ·

Լուկաչինը առաջարկում էր լուրջ ու–շադրութիւն դարձնել կատարուած ա–պօրինութիւնների վրայ եւ առաջն առնել Գր· Զալխուչեանի չահատակութիւնների: Հակառակ պարագային՝ սպառնում էր մեր հիւպատոսին հեռացնել, Խորհրդային պետութեան սահմաններից, մի քայլ որ ցանկալի չէր համաբուում Հայաստանի կառավարութեան վարկի տեսակէտից:

Լուկաչինի հաղորդած տեղեկութիւննե–րը հաստատեցին նաեւ Ռոստովի հայ քա–ղաքացիներից շատերը:

Պատուիրակութիւնը ինքն իրեն իրաւա–սու չհամարեց, սակայն, այդ խնդիրը տեղն ու տեղը կարգադրելու եւ խոստա–ցաւ միայն այդ մասին անմիջապէս զե–կուցել մեր կառավարութեան, իսկ Գր· Զալխուչեանին հաղորդեցինք դոյութիւն ունեցող դժգոհութիւնների մասին եւ ա–ռաջարկեցինք միջոցներ ձեռք առնել՝ դրամական հաշիւները աւելի կանոնաւոր հիմքերի վրայ դնելու համար, որպէսզի անտեղի ու վարկաբեկիչ խօսակցութիւն–ների տեղի չտրուի:

Պատուիրակութեանս երեւան վերա–դառնալուց կարճ ժամանակ յետոյ, Հա–յաստան եկաւ նաեւ Գր· Զալխուչեանը, բայց արտաքին քաղաքական անյապաղ դէպքերի հետեւանքով կառավարութիւ–նը հնարաւորութիւն չունեցաւ զբաղելու Ռոստովի իր հիւպատոսի դրամական գործառնութիւնների քննութեամբ, մա–նաւանդ որ Գր· Զալխուչեանը, նորաս–տեղ Հայաստանում իրեն համար յար–մար պաշտօն չգտնելով, շուտով մեկնեց արտասահման, եւ այդպիսով փակուեց նրա դէմ յարուցուած ամբաստանու–թիւնը:

Պատուիրակութեան բարի երթ մաղթե–լու համար Ռոստովի կայարանում հա–ւաքուել էր մի հոծ բազմութիւն, որի մէջ կային նաեւ հայ բոլշեւիկներ: Բոլորի ցանկութիւնն էր օր առաջ վերադառնալ իրենց սիրելի հայրենիքը եւ անհուն աչ–խատանքով վերաշինել հօրենական քան–դուած օջախները: Բարի երթ մաղթելու եկել էր նաեւ բոլշեւիկեան Գորթկոմի քարտուղար Ս· Լուկաչինը:

Դոնի դեղատեսիլ ափերը աստիճանա–բար աչքիցս հեռանում էին, եւ ես հոգ–ւով ու մտքով փոխադրւում էի մայր Ա–րաքսի ափերը՝ նոր հայրենիք, հարազատ հայրենիք, ազատ ու անկախ հայրենիք կերտելու վճռականութեամբ:

Գիշերը ուշ ժամին հասանք Կաւկազկա–յա կայարանը, որ երկաթուղային մի ա–ռանձին դծով կապուած է Կուբանի շէրը–ժանի կենտրոն Եկատերինոդարի հետ: Մեր գնացքը մինչեւ լուսաբաց եւ հետեւ–եալ ամբողջ օրը անշարժ մնաց կայարա–նում: Երկաթուղային պաշտօնեաների ու ծառայողների խուճապահար շարժումնե–րից եւ նրանց դէմքերի արտայայտու–թիւններից երեւում էր, որ մօտակայ շր–ջաններում կատարւում էին ինչ որ լուրջ եւ մտահոգիչ դէպքեր:

Մեր հարց ու փորձից պարզուեց հե–տեւեալը.—

Զօր· Վրանգելի զօրամասերը Թամանի թերակղզում Նրիմից ցամաք էին եկել եւ մեծ արագութեամբ առաջանալով սպառ–նում էին Ռոստով Արմաւիր երկաթուղա–յին գծին: Մոսկուայից չտապ կերպով տեղ էր հասել օդնական ուժերով զինուո–րական կոմիսար Լ· Տրոցկին եւ մասամբ վերականգնել էր ճակատի նախկին դոյա–վիճակը:

Հետեւեալ առաւօտ մեր գնացքը հասաւ Արմաւիր, որտեղ հարիւրաւոր հայ քա–ղաքացիներ անհամբեր սպասում էին պատուիրակութեանս ժամանումին: Դի–մաւորողների մէջ կային տեղացի եւ դաղթական Հայեր, լեհական ճակատից վերադարձող հայ զինուորներ, Հայաս–տանի տարբեր շրջաններից ու գաւառնե–րից: Բոլորն էլ ցանկութիւն ունէին ան–միջապէս վերադառնալ Հայաստան եւ մե–ղանից սպասում ուրախութիւն լուրի: Պատուիրակութեանս կողմից տողերիս գրողը համառօտ զեկուցում տուեց հա–ւաքուած բազմութեան Մոսկուայի մեր բանակցութիւնների մասին եւ յորդորեց համբերատար լինել ու կարճ ժամանակ էլ տոկալ: Հաւատիացրեց, որ խորհրդա–յին կառավարութիւնը միանդամայն բար–եացակամ վերաբերմունք ունի դէպի հայ ժողովուրդը եւ համամիտ է մեզ հետ, որ Ռուսաստանի բոլոր Հայերը Հայաս–տան փոխադրուին: Մեր հայրենակիցնե–րի բուռն ծափահարութիւնների եւ ուռա–ների տակ մեր գնացքը չարժուեց դէպի Հանքային Ջրերը:

Հանքային Ջրեր կայարանն եւս չտապե, էին մեր պատուիրակութիւնը դիմաւորե–լու համար Կիսլավոդսկի եւ Պիատիգորս–կի աչքառու հայ բոլշեւիկներից ոմանք եւ Հիւսիսային Կովկասի հայ դաղթական–ներուն Կոմիտէի անդամները: Հետաքր–քրուեցին Մոսկուայի մեր բանակցու–թիւններով, Հայաստանի ներքին եւ ար–տաքին վիճակով, հայ դաղթականների չուտափոյթ տեղաւորման հնարաւորու–թիւններով եւ մի շարք հրատապ այլ հարցերով:

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

ՅՈՎՈՒ ՑՂԱՁՈՒՆԿ

ՎԱՍԼԵ ՀԱՅՀԱՑԻՆ

Մի քանի տարի առաջ էր միայն, որ մենք իմացանք Յովու Ցղաձունկի անունը։ Ամենքս էլ հետաքրքրվեցանք նրա անձնական կեանքով, նրա գրական ուղիներով, նրա ստեղծագործական աշխատանքի պայմաններով։ Ամենքս էլ ուզեցինք ծանօթանալ նրա հետ, տեսնել նրան, լսել նրա ձայնը, նրա խօսքը։ Ամենքս էլ ուզեցինք ունենալ նրա նկարը։ Ամենքս էլ ուզեցինք ունենալ նրա գրքերը։ Ամենքս էլ ուզեցինք կարդալ նրա գրքերը։

Ամենքս էլ ուզեցինք ունենալ նրա գրքերը, որովհետև նրա գրքերը ոչ միայն հետաքրքրական էին, ոչ միայն հրապուրիչ էին, ոչ միայն գրաւիչ էին, ոչ միայն ներգործիչ էին, ոչ միայն ազդեցիկ էին, ոչ միայն ներշնչիչ էին, ոչ միայն ոգեւորիչ էին, ոչ միայն ոգեշնչիչ էին, ոչ միայն ոգեկոչիչ էին, ոչ միայն ոգեկոչական էին, ոչ միայն ոգեկոչական էին, ոչ միայն ոգեկոչական

ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՋԱՆԳՒԱԾԱՅԻՆ ԱՔՍՈՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Միջերկրային Միութենէն Արեւմտեան Գերմանիա ապաստանած ռուս գնդապետ մը, Կրիկորի Սաեփանովիչ Պուրլիցքի, Ուոշինկթըն փոխադրուելով, կարեւոր յայտարարութիւններ ըրած է խորհրդա – րանին առջեւ: Իր յայտնութեանց համաձայն, կռիւներ կը մղուին Չեկոյին եւ ըմբոստներու միջեւ :

Սպան կը պատմէ թէ զիմադրական խումբեր՝ ռուս ուժերուն դէմ կը կռուին Լիթուանիոյ, Էսթոնիոյ, Լաթվիոյ, Սպիտակ Ռուսիոյ եւ Արեւմտեան Ուկրաինայի մէջ: Գնդապետը ինք անձամբ 1943էն 1945 տարազրած եւ այլուր տեղափոխած է ոչ – ռուս ըմբոստ ժողովուրդ – ներ.— Չեչէն – Ինգուշներ, Կովկասի մէջ եւ Թաթարներ՝ Ղրիմի մէջ, Կրեմլի հրամանով, ճզմելու համար անոնց անկախութեան ձգտումը :

Ամբողջ դաւառներու բնակիչները բռոտնէն դուրս հանուած են իրենց տուներէն եւ արշաւաբարձ գոյ վակոններու մէջ զրուելով՝ ղրկուած են Սիպերիա եւ Մայր Արեւելք :

Լիթուանիոյ եւ նախկին Արեւելեան Փրուսիոյ մէջ (այժմ Ռուսիա) ամբողջ գօրագունդեր յատկացուած են խորտակելու համար, այսպէս կոչուած «աւազակախումբեր»ը: Սակայն հակառակ ըսպանութեանց, տանջանքներուն եւ դիւրեւրու հրկիզման, Պալթեան երկիրներու հակաբոլշեւիկ չարժումը չէ կասած :

Ռուս գինուորներուն ի գործ դրած կոպիտ միջոցները՝ հանդէպ ըմբոստ ժողովուրդին, զայրոյթ պատճառած են ռուս գինուորներուն իսկ, ինչպէս եւ իրեն՝ գնդապետին, եւ սոսկուելը են փախչիլ :

Ամերիկացի պաշտօնատարէ մը այն հարցումին թէ Կրեմլինը կրնա՞յ վստահիլ կարմիր բանակին վրայ, սպան ոչ պատասխանած է վճռապէս :

Վկան ըսած է նաեւ թէ Արեւմուտքը պէտք է խզէ իր բոլոր դիւանագիտական եւ տնտեսական յարաբերութիւնները Խ· Միութեան հետ: Առաջարկած է կազմել ռուս ազգային բանակ մը տարագրութեան մէջ, մէկէն առնելով չատ մը կարմիր բանակի սպաներ, որոնք կ'ուզեն փախչիլ դէպի արեւմուտք: Այս թիւը կրնայ միլիոններու հասնիլ:

Անկախ Չիչէն – Ինկուշ լեռնականները իրենց անկախութեան համար կը կռուին տասնեակ տարիներէ ի վեր, ցարերէն առաջ եւ անոնցմէ վերջն ալ: Անկախութեան համար այս պայքարը չատ լաւ ծանօթ է խորհրդային կառավարութեան: Վերջ դնելու համար այս կացութեան, Խ· Միութիւնը քարէսին վրայ կեն ջնջից այս փոքր ինքնավարութիւնները :

Կրեմլինը վախնալով գինու զօրութեամբ տարագրել այս 500·000 ժողովուրդը, որոշից գործադրել դասական միջոցով մը: Չեկայիս գինուորները ծպտած իբրեւ կանոնաւոր բանակի գին – ուորներ եւ իբր թէ Գերմաններուն դէմ կռուելէն կը վերադառնային, պիտի մըտնային այդ տեղերը, մարզուելու համար : Իրականին մէջ այդ գինուորները ընտելանալով երկրին դիրքին եւ ճամբաներուն հետ, քշեցին ժողովուրդը իրենց տունեըն, ինչպէս կը վկայէ փախստական սպան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՕՂՈՎ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ խորհուրդը առջի օր որոշեց անմիջական միջոցներ ձեռք առնել, զօրացնելու համար Հնդկաչինի եւ Հիւս· Ափրիկէի բանակները: Կառավարութիւնը Ապր· ժողովին պիտի ներկայացնէ կարգ մը հրամանագիրներ, այս տարուան զօրագասի Ա· եւ Բ· մասերուն գինուորագրութեան մասին :

ՀԱՑ ՄԸ, Վրթանէս Խրիմեան 50 տարեկան, ձերբակալուեցաւ Լիոնի մէջ : Իր կառքը մայթին վրայ տուրալով, մեծցուցած էր երեք տարեկան ալջնակ մը եւ հօրեղբայրը, 40 տարեկան, Վիլլօրպանի մէջ: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Խրիմեան, որ Մոնչա կը բնակի (Լիոն), խոստովանած է թէ կառքը դնած էր Ցունիս 22ին, արտօնագիր չունէր, եւ միայն երկու դաս առած էր :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ հինգ դիմակաւոր աւազակներ 31 միլիոն յափշտակեցին յարձակելով Հանրային խնամատարութեան կառքին վրայ, երբ կը փոխադրէր պաշտօնէութեան վճարելի գումարները : Թէրթերը կը դրեն թէ աւազակներէն երկուքը կեղծ քիթեր չինած էին :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ – ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Փարիզի Ահարոնեան խումբի կողմէ
ԷՔՈՒԱՆի անտառին մէջ, այս կիրակի

Կը մասնակցին բոլոր մասնաճիւղերը իրենց լաւագոյն ուժերով :
Երգ, արտասանութիւն, պար, զաւեշտ *ՎՕԼԷՊՕԼԻ մէջ մասնաճիւղային*
ախոյենական մեծ մրցում
Զանազան խաղեր ԶՈՒՏ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԹՆՈԼՈՐՏ : ՃՈԽ ՊԻԻՖԷ

Մասնաւոր Օթօքարեր կը մեկնին : (Երթ ու դարձ 250 ֆրանք) :
Կառ Մոնթարնասէն ժամը ճիշդ 9·30ին Կառ տը Լիոնէն ժամը 9·45ին
Փլաս Ժուռտէնէն ժամը 9·30ին Օթօպիւս Փորթ տը լա Շափէլէն
Այժմէն իսկ ապահովեցէք ձեր տեղերը Նոր Սերունդի անդամներէն :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ԴԱԼԱՐԱԳԵՂ ՊԱՐՏԷԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
26, Rue Troyon - Sèvres (S. et O.)

Կազմակերպուած վարժարանին Օժանդակ·Տիկնանց կողմէ, աջակցութեամբ նախկին աշակերտներուն :
Կիրակի 4 Յուլիս, ժամը 14էն մինչեւ կէս գիշեր :
Գեղարուեստական ճոխ բաժին մը ապահովուած է, Փաթաշուի հանրածանօթ նուագախումբով :
Պիտի մասնակցին ՌՕԺԷ ՌԻԻԷԼ, ԺԱՆ ՔԼՈՏ ՊԱՐՆԱԼ իր կլթառով, ԺԱԳ ՊՐԷԼ իր զուարճալի երգերով, ՊՈՈՏԷՐՍ երգիծաբան եղբայրները եւն· եւն· :
Հայ լաւագոյն արուեստագէտներ եւս իրենց աջակցութեամբ պիտի ոգեւորեն ներկաները :
Երիտասարդներուն համար պարի տախտակամած, վիճակախաղ, թանկարժէք առարկաներ, առատ ու մատչելի դիներով պիւֆէ, ինչպէս նաեւ հաճելի անակնկալ մը պատրաստուած են հանդիսականներուն :
Ընտանիքով եւ բարեկամներով վերապահեցէք 4 Յուլիսի կիրակին :

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԴՊՐՈՑԱՍՏԻՐԻ ԶՈՎԱՍՈՒՆ ՊԱՐՏԷԶՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ (Le Raincy)
4 Յուլիս, ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշեր
Առաջնակարգ նուագախումբ, ղեկավարութեամբ ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆԻ
Առաջին անգամ ըլլալով Փարիզի մէջ Ամերիկ· դաշտահանդէսներու օրինակով «Շիշ – էյպապ» եւ հայկական լաւաշ (փիտէ)
Առատ ուտելիք, ընտանեկան եւ հայեցի զուարթ մթնոլորտ, մատչելի դիներ,
Մարզական խաղեր, խրախճանք եւ անակնկալներ :
Անձրեւի պարագային ապահովուած է ընդարձակ սրահ մը
Հաղորդակց· միջոց.— Մէթրօ Էկլիզ Փանթէոնէն առնել 146 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Փավիյօն սու Պուա :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Մարսէյլի Քղիի Հայր· Միութեան
Այս կիրակի ամբողջ օրը Շալէի օդա – սուն պարտէզը, 117 Ավրնիւ Փօրօ, Սէն փիւս :
Կը նախագահէ Ց· ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ
Կը խօսի Պ· Տ· ԹԱՂՈՑԵԱՆ
Երգ՝ Գ· Շէհրէրեանէ, սիրայօժար կը մասնակցին Լէ ղ'Օլիվի դպրոցի աշա – կերտները, ղեկավարութեամբ ուսուցչու – հի Տիկին Ռ· Միլտոնեանի :
Երգ, արտասանութիւն, մարզանքներ, հայ մանուկներուն երազը «Անդրանիկ» հայկական պաթերուն կը նուագէ Պ· Թորգոմի խումբը : Բարձրախօս Ալֆազի, կէս օրէ առաջ զնդակի մրցում: Ճոխ պիւֆէ :
Մուտքը ազատ է :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կը խնդրենք մեր բաժանորդներէն արձակուրդին առաջ փակել իրենց հաշիւները :

Այս առթիւ կը յիշեցնենք նաեւ թէ արձակուրդի առթիւ հասցէի փոփոխութեան համար անհրաժեշտ է նշանակել ՆԱԽԿԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ կցել 100 ֆրանք :

Ընթերցողներու համար արձակուրդի բաժանորդագրութիւնները կ'ընդունինք : Մէկ ամսուան բաժինը՝ 300 ֆր· :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սերաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացի Մարսէյլի մասնաճիւղը կը ծանուցանէ Մուրատ Ուսումնասիրացի Օրը, կիրակի, 4 Յուլիս, առաւօտեան երեկոյ Պ· Նաճարեանի ընդարձակ եւ օդասուն աղարակին մէջ, Սէնթ Անթուան : Կը նախագահէ Հ· Ալեսիք Վ· Թալաթինեան : Իերկայ պիտի ըլլայ նաեւ Սերաստացի – ներու որդեգիր սանը, որ Մուրատեան վարժարանը կ'ուսանի :
Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Ջուխթահարը հայրենակից Սարգիս Չէօրէքճեան, նաեւ յայտնի երգողներ, երգչուհիներ եւ արտասանողներ : Կը հրաւիրենք Սերաստիոյ նահանգին պատկանող մեր բոլոր հայրենակիցները եւ զաղութը :
Նուագ, երգ, արտասանութիւն, հաճելի անակնկալներ :
Ճոխ պիւֆէ մատչելի դիներով :
Մուտքը ազատ է :

ՑԵՏԱՋԳՈՒԱԾ է Մուրատ Ուսումնասիրացի Խրիմեան զպրոցին ինջոյքը որ տեղի պիտի ունենար Յուլիս 4ի կիրակին :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Ֆ· Կ· Խաչի Տէսթինի Ազգ· զպրոցի : Տեղի կ'ունենայ 3 Յուլիս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին, Հ· Ց· Դ· Տան սրահը : Ցայտապիերը կը պարունակէ մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւններ, կենդանի պատկեր : Զաւեշտ մը՝ մէկ արար : եւ «Մարդ – ծաղիկներ» գեղեցիկ տրամախօսութիւնը, ծաղիկներու թատերապրով, նաեւ հայկական պարեր :
ՏԵԼՎԱԼ ու իր ընկերը երկու հատիկ – ներ պիտի տեղծեն զուարճալի տեսարաններ :

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ· Կապ· Խաչի Լիոնի եւ Տէսթինի քոյր մասնաճիւղերը՝ «Կապոյտ Խաչի Օր»ը կը ծանեն միասնաբար դաշտահանդէսով մը, այս կիրակի, Քաֆէ Լամարկի մօտակայ անտառը՝ Տէսթինէն վար :
Այ սառթիւ, վարձուած, օթօքարերէն առաջինը կը մեկնի առտուան ժամը 9ին : Բ·ը ժամը 10ին, Փլաս Կիշարէն :
Լիոնէն եւ Տէսթինէն օթօքարով մեկնիլ, փափաքողներէն, կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ : Օթօքարերը պիտի սպասեն որոշեալ վայրերը, Փլաս Կիշար, Պուլվար Սէնթիւբէն եւ Տէսթին :
Ի դիտութիւն նաեւ Պրոնկիներուն, կը յայտնենք թէ օթօքարերը՝ Պուլվար Սէնթիւբէն պիտի անցնին, առտուան ժամը 9·25ին, 10·25ին առեններէն :

ՁՈՄԻ ՊՏՈՑՏԸ

ՁՈՄԸ կազմակերպած է պտոյտ մը այցելելու համար Հաւրի մէջ Իլ ՏԸ ՖՐԱՆՍ չոգենաւը Յուլիս 11ին :
Օթօքարը կը մեկնի կիրակի, ճամբու ընթացքին կ'այցելէ պատմական վայրեր, ինչպէս Ռուանի մայր եկեղեցին եւ Ժան ա'Արքի հրկիզման վայրը :
Հաճելի անակնկալներ օթօքարին մէջ: Ծախքերու մասնակցութիւն 1650 ֆր·, չոգենաւին այցելութիւնն ալ հաշուելով :
Արձանագրուիլ Բ· Ազէմեանի մօտ՝
Coiffeur Antonin
24 Bd. des Capucines, OPE. 66-10.
կամ «Յառաջ»ի մօտ: Մակաւաթիւ տեղեր մնացած ըլլալով կը խնդրուի աճապարել :
Արձանագրութիւնները կ'ընդունուին ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Ուս· Միութեան ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, ընկերուհի Անահիտ Տէր Մինասեանի բնակարանը :

ԼԻՈՆ.— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր :

ՏԻՒՆ.— Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս չորեքշաբթի ժամը 20·30ին, Հ· Ց· Դ· Տան մէջ, խորհրդակցելու համար դաշտահանդէսի մասին: Ներկայներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցառաջիկայ հաւաքոյթը այս չորեքշաբթի դիչեր, Քատէ սրճարանի վերնայարկը: Դասախօսն է Պ· Յակոբ Ներսոյեան, (Տօքթ· փիլիսոփայութեան) : Նիւթը՝ «Հիւլէական ռումբը եւ եկեղեցին» : Մուտքը ազատ է :

ԲԱՐԳԻՆ ՏԷՐ ԿՈՄՄԻ եւ ԺՈՐԺ ՀԱՑ – ԿՈՒՆԻ ՏԷՐ ԿՈՄՄԻ, հայր եւ որդի ջերջանաւոր Փարիզի բժշկական համալսարանէն, ստացած են վիրաբոյժ – ատամնաբոյժի պետական վկայական :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, մանկական – պատանեկան ամսագիրը: Վեցերորդ տարի թիւ 5 (1954 Մայիս), պատկերազարդ եւ ճոխ բովանդակութեամբ: Հասցէ.— Ամատունի Ար – զումանեան, Ալ· Եկրատան, Թեհրան :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Վարդանեան, եւ զաւակները Պ· Տր Դատ Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Ժոռժ Վարդանեան եւ զաւակը, ինչպէս նաեւ բոլոր ընտանեկան պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին Այրի Տիկ· Սաթենիկ Վարդանեանի մահուան առթիւ :

URIAGE - LES- BAINS (Isère)

ԿՐԸՆՈՊԼԷՆ 10 ԿՄԲ· 414 ՄԵԹՐ
ԲԱՐՁՐՈՒԹԻԻՆ, ՀԱՃԵԼԻ ԿԼԻՄԱ,
ՋԵՐՄՈՒԿ – ԿԱՑԱՆ

Անգուգական հանիպային իր բուժիչ ջուրով եւ ներարկելի մորթային, յօդացաւի, ցնցղատապի եւ այլ ախտերու :

Շրջագայութեան կեդրոն, զբօսանքի բոլոր յարմարութիւններ — փարք, անտառ, լճակաղնացութիւն, քազինօ, թէնիս, սինեմա, նուագախումբ եւ այլն :

ԲԱՑ Է ՄԱՑԻՍ 25 – ՍԵՊՏ· 25

Դարմանում, հիւրանոց, ճաշ, քաղցի մուտք, կառքով լեռնագնացութիւն, հաւանագրով (Փրիզ ան շարժ), առիւրանսի անդամներուն միանուագ գինն է 22000 ֆրանք :

Մանրամասնութեանց համար դիմել
DIRECTION THERMALE
Uriage - les - Bains (Isère)

OCÉANIA

ՁԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ կը կազմակերպենք հաւաքական ճամբորդութիւններ Լիբանանի եւ Թուրքիոյ համար ամառուան արձակուրդի ընթացքին : ԿԱՐԵՒՈՐ ՁԵՂՁԵՐՈՎ

Մանրամասն տեղեկութիւններ ստանալու եւ արձանագրուելու համար դիմել՝
OCEANIA
4, Rue de Castellane
PARIS, Tél. : ANJ. 16-33 et 34
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
Պ· ՀԱՑԱԳՈՐԾԵԱՆի եւ ՊԱՐՈՆԵԱՆի
Օսէանիայի միջոցով
38, Rue de la République, Marseille
tél. Colbert : 53-13

Տեղեր եւ ձեւակերպութիւններ Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկա – ներու համար եւ ամէն ուղղութեամբ :

Imp. Araxes, 46, Rue Richer, Paris-9e